

פרחים.

ביבליותיקה לילדים.

כרך שני, נ—ק.

הוצאת „תושיה", ורשה.

תרע"ג.

Тип. Левина-Эпштейна Павлиная 38.
ВАРШАВА 1912

תכן:

№
51—54

פרחים

מַחַיֵּי הַטֶּבַע.

מֵאֵת

ש. ל. גּוֹרְדוֹן.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה", וַרְשָׁה.

המחיר 8 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

מֵחַיֵּי הַדָּגִים.

רְגִילִים לַחְשֹׁב אֶת הַדָּגִים לִיצוּרִים אִלְּמִים וַחֲסֵרֵי רֶגֶשׁ. אֲבָל לֹא כֵן הַדָּבָר. כִּי כַּאֲשֶׁר נִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל חַיֵּי הַדָּגִים בַּמַּיִם נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם תְּכוּנוֹת־נֶפֶשׁ נִפְלָאוֹת.

בְּיִחוּד נִפְלָאָה דַּאֲגַת הַדָּגִים לְצֶאֱצָאֵיהֶם הַקְּטַנִּים. יֵשׁ, לְמָשָׁל, מִין דָּגָה קְטַנָּה שֶׁקּוֹרְאִים לָהּ כַּלְבִּית (שטאַכעלפיש КОЛЮШКА); הַדָּגָה הַקְּטַנָּה הַזֹּאת חַיָּה בְּמֵי נְהָרוֹת וַאֲגַמִּים, לֵאמֹר, בְּמַיִם מְתוּקִים, אֲשֶׁר בְּאֵזוֹר הַחֹם. וְנִפְלָאָה הִיא הַדָּגָה הַזֹּאת בְּכִשְׁרוֹנָהּ וּבְדַאֲגָתָהּ הָרַבָּה לִפְרִי בִטְנָהּ, בְּשָׁעָה שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהָטִיל אֶת בֵּיצֶיהָ. בְּיִחוּד מִצְטַיֵּן בָּזֶה הָאָב. הוּא בּוֹנֶה לוֹ קֵן עָגֹל מִצִּמְחֵי מַיִם וְשָׁרָשִׁים שׁוֹנִים שֶׁהוּא מַדְבִּיקָם זֶה בָּזֶה וְעוֹשֶׂה בַּקֵּן שְׁנֵי פְּתָחִים קְטַנִּים לָבֹא בוֹ וְלָצֵאת מִמֶּנּוּ. וְאַךְ יְכַלֶּה לִבְנוֹת אֶת הַקֵּן

הוּא מְזֻמָּן אֵלָיו אֶת הַדָּגָה – הָאֵם לְהָטִיל שָׁם אֶת בֵּיצֶיהָ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר תְּמָאֵן הַדָּגָה לְהִכָּנֵס אֶל תּוֹךְ הַקֵּן הַקָּטָן, וְאָחַז בִּסְנַפִּירָהּ וְיִמְשְׁכֶנָּה אַחֲרָיו בְּחָזְקָה. וּבְתוֹךְ הַקֵּן הוּא מַשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ הֵיטֵב לְבַל תֵּצֵא עַד אֲשֶׁר תָּטִיל שָׁם אֶת בֵּיצֶיהָ וְאֵינוֹ מַנִּיחַ לָהּ לְאָכְלָן, (כִּי יֵשׁ בְּקֶרֶב הַדָּגִים רַעַבְתָנִים כָּאֵלֶּה הָאוֹכְלִים אֶת בֵּיצֵיהֶם הֵם.) וְאָז הוּא מוֹצִיאָהּ מִן הַקֵּן דֶּרֶךְ הַפֶּתַח הַשֵּׁנִי. כָּכָה הוּא עוֹשֶׂה עַד אֲשֶׁר יִמָּלֵא הַקֵּן בֵּיצִים וְאָז יִסְגֹּר הֵיטֵב מָבוֹא אֶחָד, וְעַל יַד הַמָּבוֹא הַשֵּׁנִי מִחוּץ עוֹמֵד הוּא וְשׁוֹמֵר אֶת קֵן הַבֵּיצִים לְבַל תְּאֻנֶּה אֲלֵיהֶן כָּל רָעָה.

גַּם כַּאֲשֶׁר תִּבָּקַעְנָה הַבֵּיצִים וְדָגִים קְטַנִּים מְלֵאִים אֶת הַקֵּן, לֹא יַעַזְבֵם עוֹד, כִּי מוֹסִיף הוּא לִשְׁמֹר עַל יְלָדָיו הָרַבִּים, מֵבִיא לָהֶם מָזוֹן וּמֵגֵן עֲלֵיהֶם מִפְּנֵי כָּל אוֹיֵב.

כָּכָה עוֹשֶׂה גַּם כַּלְבִּית־הַיָּם.

בִּכְלָל רוֹאִים אֵצֶל הַדָּגִים, כִּי הָאָב דּוֹאֵג לְצֶאֱצָאָיו הַרְבֵּה יֶתֶר מִן הָאֵם. וְאוּלָם יֵשׁ גַּם אִמּוֹת הַדּוֹאֲגוֹת לְצֶאֱצָאֵיהֶן מְאֹד, וְעַל כֵּן הֵן מַדְבִּיקוֹת אֶת סְנַפִּירֵיהֶן מִצַּד אֶחָד אֶל בִּטְנָן עַד שֶׁהֵם נַעֲשִׂים כְּמוֹ כִיסִים, וּבְכִיסִים

הָאֵלֶּה הֵן טוֹמְנוֹת אֶת בֵּיצֵיהֶן עַד שֶׁהֵן נִבְקָעוֹת. וְאֶל הַכִּיסִים הָאֵלֶּה יְמַהֲרוּ לְהִסָּתֵר גַּם הַדָּגִים־הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים בְּשָׁעָה שֶׁהֵם נִפְחָדִים פִּתְאוֹם מִדְּבַר־מָה, וְהָאֵם נוֹשְׂאָה אוֹתָם אִתָּהּ.

וְיֵשׁ דָּגִים־אִמּוֹת הַטּוֹמְנוֹת אֶת בֵּיצֵיהֶן בֵּין אֲגִידֵיהֶן[1] אוֹ בְּפִיהֶן.

גַּם זִמְרָה וּמְחוֹלוֹת אֵינָם זָרִים לַדָּגִים.

כְּבָר כִּפֵּר הַפִּילוֹסוֹף הַיְּוָנִי הַגָּדוֹל אֲרִיסְטוֹ (שֶׁחָיָה לִפְנֵי אַלְפַּיִם שָׁנָה וְיוֹתֵר) כִּי יֶשְׁנָם מִינֵי דָגִים הַמַּשְׁמִיעִים קוֹלוֹת שׁוֹנִים, וְהַדָּגָה הַנִּקְרָאָה בְּשֵׁם „נַפַּח זָהָב" מְזַמֵּר מַמָּשׁ כְּעוֹף הַקּוּקִיאָה (קוקוק, кукушка).

וַחֲכָמִים רַבִּים חָקְרוּ וּמָצְאוּ, כִּי אָמְנָם יֶשְׁנָם מִינֵי דָגִים רַבִּים הַמַּשְׁמִיעִים קוֹלוֹת שׁוֹנִים: הַדָּג הַנִּקְרָא „חֲמוֹר־הַיָּם" (שעלפיש, треска) מַשְׁמִיעַ קוֹל נֶפֶץ, הַדָּג „קְבַר נוּנָא" (גרינדלינג, пискарь) מְצַפְצֵף; הַדָּג הַמְּתוֹפֵף" מַשְׁמִיעַ קוֹל רָם הַדּוֹמֶה מְעַט לְקוֹל הַתֹּף וּלְקוֹל הַפַּעֲמוֹן. הַדָּג הַנִּקְרָא „תַּרְנְגוֹל־הַיָּם" (הוּא נִמְצָא בַּיָּם הַשָּׁחוֹר) קוֹרֵא בְּקוֹל כְּתַרְנְגֹלֶת וְעוֹד רַבִּים כָּאֵלֶּה.

[1]) אֲגִידִים — לְחֵי הַדָּג — פישקיעמע *Жабры*

כֵּן יֵשׁ גַּם דָּגִים מְעוֹפְפִים. בְּהַכּוֹתָם בְּחָזְקָה עַל הַמַּיִם בִּסְנַפִּירֵיהֶם הַנְּפוּחִים, הֵם מִתְרוֹמְמִים בָּאֲוִיר וּמְעוֹפְפִים בְּמַהֲלָךְ יָשָׁר נֶגֶד הָרוּחַ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר עִם הָרוּחַ. לָרֹב הֵם עָפִים מֵעַל פְּנֵי הַמַּיִם וְעָפִים מַהֵר מְאֹד אַךְ לֹא יוֹתֵר מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת רָגֶל. בְּעוּפָם אֵינָם יְכוֹלִים לִנְטוֹת לְכָל צַד שֶׁיִּרְצוּ. אָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר יְרִימֵם הָרוּחַ גַּם לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים רֶגֶל עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְיֵשׁ גַּם שֶׁהֵם נוֹפְלִים אָז עַל מִכְסֵה הָאֳנִיָּה, מִקְרֶה הָרָגִיל מְאֹד לְנוֹסְעִים בַּיָּם. בִּכְלָל יְדוּעִים לָנוּ כְּאַרְבָּעִים מִינִים בַּדָּגִים הַמְעוֹפְפִים, וְרֻבָּם חַיִּים בַּמַּיִם הַחַמִּים, אֲשֶׁר בְּיַם הֹדּוּ, בְּאֹקְיָנוֹס הָאַטְלַנְטִי (שֶׁבֵּין אֵירֹפָּה וְאַפְרִיקָה וּבֵין אֲמֵרִיקָה) וּבְאֹקְיָנוֹס הַגָּדוֹל, הַמַּפְרִיד בֵּין אַסְיָה וְאוֹסְטְרַלְיָה מִמִּזְרָח וַאֲמֵרִיקָה מִמַּעֲרָב.

וְאוּלָם מִפְּנֵי שֶׁהַדָּגִים חַיִּים בַּמַּיִם, וְעַל פִּי רֹב בְּעֹמֶק גָּדוֹל, שֶׁאֵינֶנּוּ יְכוֹלִים לַחְדֹּר בְּתוֹכָם לִרְאוֹת וְלָדַעַת אֶת פְּרָטֵי חַיֵּיהֶם, עַל כֵּן אֵינֶנּוּ יוֹדְעִים עוֹד אֶת הַדָּגִים וְאֶת תְּכוּנוֹתֵיהֶם כָּרָאוּי.

אַהֲבַת אֵם בְּקֶרֶב בַּעֲלֵי הַחַיִּים *).

כָּל הַמִּתְבּוֹנֵן בְּשׂוּם לֵב אֶל בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַסּוֹבְבִים אוֹתָנוּ, מוֹצֵא בָּהֶם הַרְבֵּה דְּבָרִים טוֹבִים הַמּוֹצְאִים חֵן בְּעֵינֵינוּ מְאֹד. יָדוּעַ הוּא, לְמָשָׁל, כֹּחַ־הַסֵּבֶל שֶׁל הַגָּמָל, הַנִּקָּיוֹן שֶׁל הֶחָתוּל, הָעָצְמָה שֶׁל הַנֶּשֶׁר, הַחֲרִיצוּת שֶׁל הַדְּבוֹרָה, הָאֱמוּנָה שֶׁל הַכֶּלֶב וְהַחִבָּה שֶׁל זוּג הַצִּפֳּרִים זֶה לָזֶה.

כָּכָה אָנוּ רוֹאִים בְּקֶרֶב בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַרְבֵּה מִדּוֹת טוֹבוֹת הַיְכוֹלוֹת לִהְיוֹת לָנוּ לְמוֹפֵת בְּטַהֲרָתָן וּבִתְמִימוּתָן. וְאוּלָם בְּיִחוּד מִדָּה אַחַת טוֹבָה הִיא הַמַּזְהִירָה כְּכוֹכָב בְּחַיֵּי בַּעֲלֵי הַחַיִּים וְהִיא: אַהֲבַת הָאֵם לִילָדֶיהָ. מוֹפְתֵי הָאַהֲבָה הָעַזָּה הַזֹּאת רוֹאִים אָנוּ בְּקֶרֶב בַּעֲלֵי הַחַיִּים עַל כָּל צַעַד וָשַׁעַל.

*) על פי ק. רֶדְלִיךְ.

הָבָה נִתְבּוֹנֵן נָא גַּם אָנוּ מְעַט אֶל הָרֶגֶשׁ הַנַּעֲלֶה הַזֶּה בְּקֶרֶב הַחַי.

א.

אַהֲבַת הַקּוֹפִים לְיַלְדֵיהֶם הָיְתָה כְּבָר לְמָשָׁל. עַד כִּי בִּרְאוֹתֵנוּ הוֹרִים מְפַנְּקִים אֶת בְּנֵיהֶם יוֹתֵר מִדַּי, אָנוּ אוֹמְרִים עֲלֵיהֶם כִּי „אַהֲבַת קוֹפִים" הֵם אוֹהֲבִים אֶת בְּנֵיהֶם. הַתַּיָּר פֶּפִּיג מְסַפֵּר בְּסִפְרוֹ „מַסָּע בְּמִשִׁילִי וּבְפֵּרוּ" כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

„מַה שֶּׁמְּסַפְּרִים עַל דְּבַר הָאַהֲבָה הַנִּפְלָאָה שֶׁל הַקּוֹפִים לְיַלְדֵיהֶם, אֱמֶת הִיא וַאֲנִי בְעַצְמִי רָאִיתִי זֹאת בְּעֵינַי בְּלֶכְתִּי לָצוּד צֵיד קוֹפִים. פַּעַם אַחַת חָפַצְתִּי לָצוּד לִי קוֹף קָטָן לְגַדְּלוֹ בַּבַּיִת, וּכִרְאוֹתִי עֵדֶר גָּדוֹל שֶׁל קוֹפִים עוֹבֵר עַל רָאשֵׁי הָעֵצִים הָעֲבֻתִּים, כּוֹנַנְתִּי אֶת רוֹבִי אֶל קוֹפָה אַחַת אֲשֶׁר חִבְּקָה אֶל חָזֶהָ יֶלֶד־קוֹף לֹא־קָטָן. הַיְרִיָּה הָרִאשׁוֹנָה פָּצְעָה אֶת רַגְלֵי הָאֵם, עַד אֲשֶׁר לֹא יָכְלָה לְטַפֵּס וְלַעֲבֹר מַהֵר הָלְאָה. הַיְרִיָּה הַשֵּׁנִית פָּצְעָה אוֹתָהּ בְּיֶתֶר חֶלְקֵי הַגּוּף, אַךְ לֹא הֵמִיתָה אוֹתָהּ כְּרָגַע. כַּאֲשֶׁר נִפְזַר עֲשַׁן־הַבָּרֶד[1] רָאִינוּ אֶת הַקּוֹפָה־הָאֵם וְהִנֵּה הִיא סוֹכֶכֶת בְּגוּפָהּ עַל יַלְדָּהּ

[1] פולווער *Порохъ*.

כִּי בִּרְאוֹתָהּ אֶת הַסַּכָּנָה הַנִּשְׁקֶפֶת לָהּ מִהֲרָה לְסוֹכֵךְ עַל יַלְדָּהּ, וְכֵן נָפְלוּ כָּל הַכַּדּוּרִים בְּגוּפָהּ. וְהַפְּצָעִים הָיוּ אֲנוּשִׁים, רִגְעֵי הַמָּוֶת קָרְבוּ. אֲבָל הִיא לֹא נִתְלְתָה בִּזְנָבָהּ עַל הָעֵץ כְּדֶרֶךְ הַקּוֹפִים הַזְּכָרִים, כִּי אָז הָיָה בְנָהּ נוֹפֵל לָאָרֶץ, וְעַל כֵּן יָרְדָה הַגּוֹעַת לְאַט לְאַט עַל אַחַד הָעֲנָפִים הָרְחָבִים הַקְּרוֹבִים לָאָרֶץ וַתַּשְׁכֵּב אֶת בְּנָהּ בִּזְהִירוּת רַבָּה וּכְרֶגַע נָפְלָה עַל פָּנֶיהָ וַתָּמֹת.

מִן הַיּוֹם הַהוּא לֹא נְתָנַנִי לִבִּי לִירוֹת בְּקוֹפָה.

ב.

בְּעַרְבוֹת רוּסִיָּה הַגְּדוֹלוֹת נִמְצָאִים כּוּסִים לַאֲלָפִים הַגְּדֵלִים שָׁם חָפְשִׁים. אוֹיְבֵיהֶם הֵם הַזְּאֵבִים. לְאַט לְאַט מִתְגַּנֵּב הַזְּאֵב אֲלֵיהֶם דֶּרֶךְ הָעֵשֶׂב הַגָּבֹהַּ וְהוּא אוֹרֵב מִשָּׁם אֶל עֵדֶר הַסּוּסִים הָרוֹעִים בָּעֵשֶׂב. וְהִנֵּה הוּא רוֹאֶה סוּסָה הָרוֹעָה בִמְנוּחָה עִם סְיָחָהּ הַקָּטָן וְהַיָּפֶה, הַרְחֵק מְעַט מִן הָעֵדֶר. אֲבָל הוּא נִזְהָר עוֹד מֵהִתְנַפֵּל עֲלֵיהֶם; מְעַט מְעַט הוּא מִתְקָרֵב אֶל הַסַּיָּח, וּכְשֶׁרוֹבֵץ זֶה בָּעֵשֶׂב, מִשְׂתָּרֵעַ גַּם הַזְּאֵב בְּתוֹךְ הָעֵשֶׂב הָרַךְ לְעֻמָּתוֹ.

וְאוּלָם הָאֵם מַתְחִילָה לְהַרְגִּישׁ, כִּי סַכָּנָה צְפוּיָה לָהּ

פה, וְהִיא מִתְנוֹדֶדֶת וְקוֹפֶצֶת מִמְּקוֹמָהּ. וְהַזְּאֵב מַנִּיחַ כְּכֶלֶב אֶת אַפּוֹ הַחַד עַל כַּפּוֹת רַגְלָיו הַקְּדוּמוֹת, מַרְאֶה לַסַּיָּח פָּנִים שֶׁל חִבָּה וּמְנַעֲנֵעַ בִּזְנָבוֹ. וְהַסַּיָּח הַצָּעִיר וְאֵינוֹ מְנַסֶּה מִתְפַּתֶּה וּמִתְקָרֵב מְעַט אֵלָיו. אֲבָל הַסּוּסָה הַזְּקֵנָה זְהִירָה וְאַמִּיצַת לֵב יַחַד, וְהִיא מַתְחִילָה צוֹהֶלֶת בְּפַחַד וּמְמַהֶרֶת אֶל הָעֵדֶר בְּמַשְׁכָהּ אֶת בְּנָהּ אַחֲרֶיהָ. וְסוּסֵי הָעֵדֶר הַחֲשִׁים, כִּי זְאֵב אוֹרֵב לָכֶם יַעַמְדוּ אָז צְפוּפִים יַחַד וְאֶת הַסַּיָּח הֵם מַעֲמִידִים בַּתָּוֶךְ, וְהֵם מְכִינִים עַצְמָם לְהִלָּחֵם בְּאוֹיְבָם הֶחָזָק. וְאוּלָם יֵשׁ שֶׁגַּם הַזְּאֵב אֵינֶנּוּ לְבַדּוֹ, כִּי עוֹד שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה חֲבֵרִים טוֹבִים אוֹרְבִים עַל הָעֵדֶר מִסָּבִיב. אַךְ הַסּוּסִים בּוֹעֲטִים בָּהֶם בְּרַגְלֵיהֶם בְּחָזְקָה עַד אֲשֶׁר יְשַׁבְּרוּ לִפְעָמִים גַּם אֶת עַצְמוֹתֵיהֶם וְכֵן יִנָּצֵל הַסַּיָּח מִשִּׁנֵּי הַטּוֹרֵף; אֲבָל אַךְ הוֹדוֹת לִזְהִירוּת אִמּוֹ הַטּוֹבָה.

ג.

כַּמַּחֲזֶה הַזֶּה רוֹאִים גַּם בְּיַעֲרֵי גֶּרְמַנְיָה. בָּאָחוּ אֲשֶׁר עַל יַד הַיַּעַר רוֹעָה לָהּ בִּמְנוּחָה הָאַיָּלָה עִם יַלְדָּהּ הַמְּנֻמָּר. וְהוּא שָׁלֵו וְשַׁאֲנָן כְּיֶלֶד רַךְ וְקוֹפֵץ מִסָּבִיב לְאִמּוֹ הַטּוֹבָה; רֶגַע הוּא מִתְרַחֵק מִמֶּנָּה בִּקְפִיצָה מְהִירָה וּכְמַהֵר בָּרָק בֵּן

יָשׁוּב אֵלֶיהָ. וְאוּלָם מִבֵּין אַחַד הַשִּׂיחִים מוֹצִיא הַשּׁוּעָל הֶעָרוּם אֶת רֹאשׁוֹ וּמְלַקֵּק אֶת אַפּוֹ לְמַרְאֵה הַטֶּרֶף הַטּוֹב הַנָּכוֹן לוֹ מֵרָחוֹק, וְעֵינָיו מַבְרִיקוֹת בְּעָרְמָה רַבָּה. וְהוּא הוֹלֵךְ וְקָרֵב לְאַט לְאַט אֶל מְקוֹם מִרְעֵה בֶּן הָאַיָּלָה וּזְנָבוֹ מִתְנוֹעֵעַ אָנֶה וָאָנֶה מֵרֹב תַּאֲוָה. פִּתְאֹם מַרְגִּישָׁה הָאֵם אֶת הָאָסוֹן הַנִּשְׁקָף לִבְנָהּ וּמַתְחִילָה לִבְעֹט בְּרַגְלֶיהָ לְעֻמַּת הַטּוֹרֵף. וְאִם יָעֹז הַשּׁוּעָל הֶעָרוּם לָגֶשֶׁת אֵלֶיהָ לֹא יִפָּטֵר מִמֶּנָּה בְּלִי צְלָעוֹת שְׁבוּרוֹת. לֹא כֵן אִם שְׁנֵי שׁוּעָלִים אוֹרְבִים יַחַד לַמִּשְׁפָּחָה הַשְּׁלֵוָה הַזֹּאת, כִּי אָז אַךְ לַשָּׁוְא יִהְיֶה כָּל עֲמַל הָאֵם הָאֻמְלָלָה, וְהָעָרְמָה וְהָאַכְזָרִיּוּת תְּנַצַּחְנָה אֶת הָאַהֲבָה הַתַּמָּה.

ד.

וְאוּלָם כְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה הַשּׁוּעָל שׁוֹדֵד רַע וְאַכְזָרִי לְחַיּוֹת אֲחֵרוֹת, כֵּן הוּא מָלֵא אַהֲבָה, וּבְיִחוּד הַשּׁוּעָלָה, לִילָדֶיהָ. כַּיָּדוּעַ נוֹלָדִים הַשּׁוּעָלִים הַקְּטַנִּים עִוְרִים, וְאַךְ אַחֲרֵי עֲבֹר יָמִים מִסְפָּר תִּפָּקַחְנָה עֵינֵיהֶם לִרְאוֹת אוֹר, וּבְמֶשֶׁךְ יְרָחִים מִסְפָּר צְרִיכָה הָאֵם לְכַלְכֵּל אֶת גּוּרֶיהָ; וְיַעַן כִּי הַשּׁוּעָל־הָאָב אֵינוֹ מַסְפִּיק בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַיּוֹם לְמַלֵּא בִּטְנוֹ

הוּא, תִּפֹּל הַדְּאָגָה לְכַלְכֵּל אֶת הַגּוּרִים הָרַבִּים עַל הָאֵם לְבַדָּהּ. וְהִיא מְמַלְּאָה אֶת חוֹבָתָהּ הַקָּשָׁה הַזֹּאת בְּאַהֲבָתָהּ הָרַבָּה לִילָדֶיהָ, אַף כִּי הִיא סוֹבֶלֶת מִזֶּה הַרְבֵּה מְאֹד; הִיא מוֹנַעַת אֹכֶל מִפִּיהָ לְתִתּוֹ לִילָדֶיהָ, וְהִיא מְחָרֶפֶת אֶת נַפְשָׁהּ בְּלֶכְתָּהּ לָצוּד צַיִד בָּעֶרֶב.

בִּימֵי הַקַּיִץ הַחַמִּים רוֹבֶצֶת הַשּׁוּעָלָה לְפֶתַח אַרְמוֹנָהּ הַבָּנוּי בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה וּסְבִיבָהּ גּוּרֶיהָ הַקְּטַנִּים; עַלִּיזִים הֵם וְצוֹהֲלִים כִּילָדִים קְטַנִּים. רֶגַע יִשְׁכְּבוּ עַל יָדָהּ וְכַעֲבֹר רֶגַע יָקוּמוּ לְשַׂחֵק, אֵלֶּה קוֹפְצִים מֵעַל לְגַבָּהּ וְאֵלֶּה מִשְׁתַּעַשְׁעִים בְּזַנְבוֹתָם הַשְּׂעִירוֹת. שׁוֹבָב קָטָן אֶחָד יָעֹז גַּם לְלַקֵּק וְלִשְׂרֹט אֶת אַפָּהּ, וְהָאֵם הַטּוֹבָה לֹא תִשְׁלַח בּוֹ אֶת שִׁנֶּיהָ הַחַדּוֹת. כָּכָה רוֹבֶצֶת הַזְּקֵנָה וּשְׂמֵחָה לְמַרְאֵה גּוּרֶיהָ הַמְשַׂחֲקִים בְּשׁוֹבְבוּת הַנֹּעַר. וְאוּלָם כַּאֲשֶׁר תָּחוּשׁ, כִּי מְעוֹנָהּ אֵינוֹ בָטוּחַ כָּל כָּךְ, אָז תְּמַהֵר לָרוּץ עִם יְלָדֶיהָ לְבַקֵּשׁ לָהּ מְאוּרָה אַחֶרֶת. וּכְבָר קָרָה שֶׁהַשּׁוּעָלָה לָקְחָה אֶת גּוּרֶיהָ בְּפִיהָ וַתִּקְפֹּץ עִמָּהֶם מִמְּאוּרָתָהּ וַתַּעֲבֹר כְּחֵץ בֵּין הַכְּלָבִים וְהַצַּיָּדִים אֲשֶׁר סְבָבוּהָ, וַתֵּעָלֵם.

ח.

היעלה אשר על ראשי האלפים הענקים מצטינת במורה טובה לילדיה. המקום, שהיא יושבת עליו, הם צוקי סלעים גבהים ותהמות עמקות ביניהם, דורש, שתדע לקפץ ולטפס במהירות ובבטחה. ואת התורה הנחוצה הזאת, שאי אפשר לה להתקים בלעדיה, היא מלמדת את גוריה. היא קופצת לעיני גוריה פעמים רבות זו אחר זו, בראשונה ממקום לא גבה, כמובן, עד אשר יתחילו גם הם לקפץ כמוה. וכשהיא רואה שכבר התרגלו לקפץ היטב במקום זה, היא עולה עמהם על צוק יותר גבה וקופצת לעיניהם על פני אחת התהומות, פעם ושתים ושלש, עד אשר יעשו גם הם כמה.

והאם הטובה והחכמה מוסיפה ללמד את בניה האהובים להשמר מכל אסון, להתהלך תמיד בזהירות רבה ולהתבונן תמיד אל הרוח ושנוי האויר. בשכר הלמוד המועיל הזה תגמל היעלה הצעירה לאמה הטובה גם היא באהבה ודבקות רבה. היא אינה סרה מאמה אף רגע ותמיד תהיה לה לבת אוהבת ומכרת טובה. גם כאשר תפל האם מחץ הצייד לא תעזב הבת מהר את גוית אמה

הַמֵּתָה. אַף כִּי לְעִתִּים קְרוֹבוֹת יַקְדִּים גַּם אוֹתָהּ חֵץ הַמָּוֶת עַל אַהֲבָתָהּ הָעַזָּה כָּל כַּךְ לְאִמָּהּ הַטּוֹבָה.

ו.

גַּם הַכֶּלֶב מִצְטַיֵּן בְּאַהֲבָה לְגוּרָיו. וְאַף לָאִישׁ הָאָהוּב לוֹ מְאֹד יִתֵּן לִנְגֹּעַ בִּילָדָיו. אוֹ לָקַחַת לוֹ אֶחָד מֵהֶם.

וְאוּלָם עַד כַּמָּה גְדוֹלָה אַהֲבַת הַכַּלְבָּה־הָאֵם לְיַלְדָּהּ. יוֹכִיחַ לָנוּ הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה:

אִשָּׁה אַחַת בְּקָנְסְטַנְטִינָפּוֹל אָסְפָה אֶל בֵּיתָהּ אַחַד הַכְּלָבִים הָרַבִּים הַמְשׁוֹטְטִים רְעֵבִים בְּחוּצוֹת הָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת. וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַתֵּלֶד הַכַּלְבָּה שְׁלֹשָׁה גוּרִים. אַנְשֵׁי הַבַּיִת עָזְבוּ עִמָּהּ רַק אֶחָד וְאֶת הַשְּׁנַיִם הִשְׁלִיכוּ הַחוּצָה. וְהָאֵם שָׁמְרָה אֶת יַלְדָּהּ יְחִידָהּ וַתִּשְׁמֹר עָלָיו תָּמִיד בְּפִנַּת הֶחָצֵר. פַּעַם אַחַת בָּא שָׁם אֶחָד מִקְּרוֹבֵי הָאִשָּׁה, וּבִרְאוֹתוֹ אֶת הַכֶּלֶב הַקָּטָן מִתְהַלֵּךְ בֶּחָצֵר הִשְׁלִיכָהוּ הַחוּצָה. אָז עָזְבָה גַּם הָאֵם אֶת מִשְׁכָּנָהּ הַטּוֹב וַתֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ אֶת יַלְדָּהּ. יָמִים אֲחָדִים בִּקְשָׁה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה עַד אֲשֶׁר מָצְאָה אֶת הָאֵם וְיַלְדָּהּ יַחַד תַּחַת הַגֶּשֶׁר הַקָּרוֹב. אֲשֶׁר עַל חוֹף יַם־הַשַּׁיִשׁ. הָאֵם שָׁכְבָה בְּנִקִיק־סֶלַע וְגָנְחָה, כַּנִּרְאֶה, בְּיִסּוּרֵי הַמָּוֶת. הָאִשָּׁה קָרְאָה לָהּ פְּעָמִים אֲחָדוֹת. אַךְ הִיא לֹא זָזָה

מִמְּקוֹמָהּ. אָז לָקְחָה אֶת הַכֶּלֶב הַקָּטָן וַתָּשָׁב לְבֵיתָהּ.

בְּיוֹם הַמָּחֳרָת בַּבֹּקֶר מָצְאוּ אֶת הָאֵם מֵתָה בְּפִנַּת הֶחָצֵר עַל יַד בְּנָהּ, וְהִיא הָיְתָה רְטֻבָּה כֻּלָּהּ מִמָּיִם. נִכָּר הָיָה, כִּי כַּאֲשֶׁר הוּטַב לָהּ מְעַט אֶתְמוֹל, חִפְּשָׂה אֶת בְּנָהּ תַּחַת הַגֶּשֶׁר וּבְתוֹךְ הַמַּיִם וְלֹא מָצְאָה אוֹתוֹ שָׁם. אָז הָלְכָה בְּעִקְבוֹתָיו עַד בּוֹאָהּ אֶל חֲצַר מִשְׁכָּנָהּ וְשָׁם מָצְאָה אֶת בְּנָהּ הָאָהוּב, אַךְ עִמּוֹ יַחַד גַּם אֶת–הַמָּוֶת.

ז.

גַּם הַחֲתוּלָה מַרְאָה אֶת אַהֲבָתָהּ הָרַבָּה לְגוּרֶיהָ הַקְּטַנִּים. לְעִתִּים קְרוֹבוֹת רוֹאִים אוֹתָהּ נוֹשֵׂאת אֶת גּוּרֶיהָ בְּשִׂמְחָה וּמַנִּיחָה אוֹתָם לִפְנֵי אַנְשֵׁי הַבַּיִת, כְּאוֹמֶרֶת: הַבִּיטוּ וּרְאוּ מַה יָּפִים הֵם! וּמִכָּל תְּנוּעוֹתֶיהָ נִכָּר, כִּי רוֹצָה הִיא שֶׁנִּשְׂמַח גַּם אָנוּ בְּשִׂמְחָתָהּ בָּהֶם. רַבּוֹת מִן הַחֲתוּלִים שֶׁלָּקְחוּ מֵהֶן פְּעָמִים אֲחָדוֹת אֶת גּוּרֵיהֶן, מְחַפְּשׂוֹת לָהֶן מָקוֹם בָּטוּחַ עַל עֵצִים רָמִים, אוֹ בַּעֲלִיּוֹת הַגַּגּוֹת, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תַשִּׂיגֵם שָׁם יַד הָאָדָם. וְאַךְ אַחֲרֵי עֲבֹר חֳדָשִׁים אֲחָדִים מַנִּיחָה הָאֵם אֶת גּוּרֶיהָ לַעֲזֹב אֶת מִקְלָטָם הַבָּטוּחַ.

וּבְשָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה הִיא מִתְגַּנֶּבֶת אֶל מְעוֹנוֹת הָאֲנָשִׁים לְהָבִיא מִשָּׁם אֹכֶל לָהּ וְלִילָדֶיהָ.

גַּם עַכְבְּרֵי הַבַּיִת אֵינָם נוֹפְלִים מִן הֶחָתוּל בְּאַהֲבָתָם לְיַלְדֵיהֶם. סוֹפֵר גֶּרְמָנִי אֶחָד מְסַפֵּר כִּי בְּפְרַנְקְפוּרְט עַל נְהַר מַיִן גִּלָּה אִישׁ אֶחָד מְאוּרָה שֶׁהָיוּ בָהּ עַכְבָּרִים, אֵם וְתִשְׁעָה גוּרִים קְטַנִּים בְּעוֹדָם עִוְרִים. אֶת אַדְמַת הַמְּאוּרָה וְיוֹשְׁבֶיהָ יַחַד הֵרִים הָאִישׁ בְּרַחַת¹) לְהַשְׁלִיכָם הַחוּצָה, וְהָאֵם לֹא נִסְּתָה אֲפִלּוּ לְמַלֵּט אֶת נַפְשָׁהּ. הִיא בָחֲרָה לָמוּת יַחַד עִם יְלָדֶיהָ הָאֲהוּבִים מֵהִמָּלֵט עַל נַפְשָׁהּ לְבַדָּהּ.

אֵיזוֹ אֵם־אִשָּׁה יָכְלָה לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר בְּעַד יַלְדָּהּ הָאָהוּב?

ח.

בְּקֶרֶב הַצִּפֳּרִים אַךְ הַקּוּקִיאָה הִיא הָאַחַת אֲשֶׁר לֹא תִדְאַג לְאֶפְרוֹחֶיהָ, כִּי הִיא מַשְׁאִירָה אוֹתָם בְּקַן צִפֳּרִים אֲחֵרוֹת אֲשֶׁר תְּכַלְכֵּלְנָה אוֹתָם. וְאוּלָם כָּל יֶתֶר הַצִּפֳּרִים עוֹבְדוֹת וְדוֹאֲגוֹת רַק לְאֶפְרוֹחֵיהֶן לְהָכִין לָהֶם קֵן חַם וְרַךְ וּלְהָבִיא לָהֶם מַאֲכָלָם וּמַשְׁקָם. עַל הַקָּאַת²) יְסֻפַּר, כִּי הוּא קוֹרֵעַ אֶת חָזֵהוּ כְּדֵי לְהַשְׁקוֹת אֶת אֶפְרוֹחָיו מִדָּמוֹ.

¹) שׁוּפֶעל. ²) פעליקאן.

אָמְנָם זֶה אֵינוֹ אֶלָּא אַגָּדָה, אֲבָל הָאַגָּדָה הַזֹּאת מַרְאָה אוֹתָנוּ כַּמָּה גְדוֹלָה הִיא אַהֲבַת הָעוֹף הַזֶּה לְאֶפְרוֹחָיו. וְאוּלָם מֵעֵין זֶה אָנוּ רוֹאִים אֵצֶל מִין בַּרְבּוּר (איידערגאַנז) הַתּוֹלֵשׁ נוֹצוֹת מִצַּוָּארוֹ לְהַצִּיעַ בָּהֶן אֶת הַקֵּן לְאֶפְרוֹחָיו. כֵּן בְּקֶרֶב הַצִּפֳּרִים רוֹאִים אֶת אַהֲבַת הָאֵם וְהִתְמַכְּרוּתָהּ לִילָדֶיהָ בְּאֹפֶן נִפְלָא.

נִתְבּוֹנֵן נָא אֶל הַתַּרְנְגֹלֶת בְּשָׁעָה שֶׁהִיא יוֹצְאָה לְטַיֵּל עִם אֶפְרוֹחֶיהָ הָרַכִּים. הִיא הוֹלֶכֶת בָּרֹאשׁ וְהַמַּחֲנֶה הַקָּטָן מִתְנַהֵל אַחֲרֶיהָ. וְהִנֵּה הִיא מוֹצְאָה בַּדֶּרֶךְ שְׁנַיִם, שְׁלֹשָׁה פְּתוֹתֵי לֶחֶם וְהִיא קוֹרְאָה לִילָדֶיהָ לָגֶשֶׁת אֵלֶיהָ; הֵם סוֹבְבִים אֶת הַמְּצִיאָה מִשְּׁלֹשֶׁת עֲבָרֶיהָ וְהִיא מְמַהֶרֶת לְפוֹרֵר לָהֶם בְּחַרְטוּמָהּ אֶת פְּתוֹתֵי הַלֶּחֶם לְפֵרוּרִים קְטַנִּים וּמַרְאָה לְכָל אֶחָד מֵהֶם אֶת חֶלְקוֹ. אֲבָל הִיא בְעַצְמָהּ אֵינָהּ לוֹקַחַת לָהּ מִן הַמְּצִיאָה מְאוּמָה. כַּאֲשֶׁר עָיְפוּ הָאֶפְרוֹחִים הִיא קוֹרְאָה לָהֶם לָגֶשֶׁת אֵלֶיהָ וּפוֹרֶשֶׂת כְּנָפֶיהָ עֲלֵיהֶם וּמְגִנָּה עֲלֵיהֶם וּמְחַמֶּמֶת אוֹתָם. וּכְכֹל אֲשֶׁר גָּדְלוּ רַחֲמֶיהָ וְנִפְלָאָה אַהֲבָתָהּ לִקְטַנֶּיהָ הָרַכִּים, עַד שֶׁהִיא מַנִּיחָה לָהֶם גַּם לִקְפֹּץ עַל גַּבָּהּ, כֵּן גָּדוֹל כַּעֲסָהּ בָּעֵת הַזֹּאת לַאֲנָשִׁים וּלְחַיּוֹת. אָסוּר אֲפִלּוּ לִנְגֹּעַ בְּאֶפְרוֹחֶיהָ, כֶּלֶב כִּי יִקְרַב אֲלֵיהֶם יִהְיֶה נָא מוּכָן לְמַכּוֹת הַחַרְטוֹמָּה הַחַד. גַּם בִּהְיוֹת הַתַּרְנְגֹלֶת אֵם־הוֹרֶגֶת

לְאֶפְרוֹחִים־בְּרַוְזִים (כִּי רָבְצָה עַל בֵּיצֵי בַּרְוָזָה) הִיא מְלֵאָה אַהֲבָה וְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם. אֶת הַדָּבָר הַזֶּה רוֹאִים בְּשָׁעָה שֶׁהָאֶפְרוֹחִים הָאֵלֶּה עַל פִּי הַחוּשׁ הַטִּבְעִי שֶׁלָּהֶם קוֹפְצִים הַמַּיְמָה; מַה מְּאֹד רָצָה אָז הַתַּרְנְגֹלֶת אָנֶה וָאָנָה עַל שְׂפַת הַנַּחַל! מַה נִּרְעָשָׁה הִיא וּמַה עֲצוּבָה הִיא אָז! דּוֹמָה הִיא כְּקוֹרְאָה אֲלֵיהֶם: הוֹ, חוּשׁוּ נָא וַעֲלוּ אֵלַי, אֶפְרוֹחַי, פֶּן תִּטְבְּעוּ וְתָמוּתוּ! אָכֵן הֲלִיכוֹת הַתַּרְנְגֹלֶת עִם אֶפְרוֹחֶיהָ הִיא הַמַּחֲזֶה הַיּוֹתֵר נֶחְמָד שֶׁל אַהֲבַת אֵם טְהוֹרָה בְּקֶרֶב בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מִקִּנּוֹ שֶׁל יַנְשׁוּף אֶחָד גָּזְלוּ אֶת גּוֹזָלָיו וַיְשִׂימוּם בִּכְלוּב בְּבַיִת הָרָחוֹק מַהֲלַךְ רֶבַע שָׁעָה מִן הַקֵּן. וְאוּלָם מַהֵר נִרְאֲתָה הַיַּנְשׁוּפָה הָאֵם בְּחַלּוֹן הַחֶדֶר, שֶׁהַכְּלוּב נִמְצָא שָׁם, וְאַחֲרֶיהָ בָּא גַּם הָאָב, הַיַּנְשׁוּף. וּבִהְיוֹת חַלּוֹן הַחֶדֶר פָּתוּחַ הֵבִיאוּ הַהוֹרִים יוֹם יוֹם אֹכֶל לְיַלְדֵיהֶם הַשְּׁבוּיִים בַּכְּלוּב. וְאַף כַּאֲשֶׁר סָגְרוּ אֶת הַחַלּוֹן וְלֹא נְתָנוּם לָגֶשֶׁת אֶל הַכְּלוּב חָדְלוּ לָבוֹא.

וְאוּלָם הָאֵם לֹא רַק שֶׁהִיא דוֹאֶגֶת וְעוֹבֶדֶת לְבָנֶיהָ הַקְּטַנִּים, כִּי אִם גַּם סוֹבֶלֶת יִסּוּרִים בַּעֲדָם, וְיֵשׁ גַּם אֲשֶׁר לֹא תִפְחַד מִן הַמָּוֶת בְּעַד יְלָדֶיהָ. כֵּן יְסֻפַּר עַל חֲסִידָה אַחַת,

אֲשֶׁר הֶרְאֲתָה לַכֹּל, כִּי עַזָּה מִמָּוֶת אַהֲבָתָהּ לְאֶפְרוֹחֶיהָ.

בְּעִיר דֶּלְפְט אֲשֶׁר בְּהוֹלַנְדִּיָּה הָיְתָה פַּעַם אַחַת שְׂרֵפָה גְדוֹלָה מְאֹד. בָּתִּים רַבִּים אֻכְּלוּ בָאֵשׁ. אָז אָחֲזָה הָאֵשׁ בְּמִגְדָּל אֶחָד גָּבֹהַּ; וְעַל גַּג־הַמִּגְדָּל הָיָה קַן־חֲסִידָה וּבַקֵּן אַרְבָּעָה אֶפְרוֹחִים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ עוֹד לָעוּף. הָאֵשׁ וְהֶעָשָׁן עָלוּ מַעְלָה מַעְלָה עַד הַגַּג וְהֶעָשָׁן חָדַר כְּבָר אֶל תּוֹךְ הַקֵּן. אָז מִהֲרָה הַחֲסִידָה־הָאֵם וַתִּתְאַמֵּץ לָשֵׂאת מִשָּׁם אֶת יְלָדֶיהָ בְּחַרְטוּמָהּ, אֲבָל אַרְבַּעַת הַיְלָדִים – כָּבְדוּ מִמֶּנָּה וְלֹא יָכְלָה שְׂאֵתָם. וּלְשׁוֹנוֹת הָאֵשׁ עָלוּ מַעְלָה מַעְלָה וְסָבְבוּ אֶת הַקֵּן מִכָּל עֲבָרָיו. לְסוֹף אָחֲזָה הָאֵשׁ גַּם בַּקֵּן. אָז מִהֲרָה הַחֲסִידָה לְהָגֵן עַל בָּנֶיהָ מִפְּנֵי הָאֵשׁ הַנּוֹרָאָה וַתִּפְרֹשׂ כְּנָפֶיהָ עֲלֵיהֶם וַתִּשָּׂרֵף הָאֵם עַל הַבָּנִים בְּאַהֲבָתָהּ אוֹתָם וּבְבָחֳרָהּ לָמוּת עִמָּהֶם מִחְיוֹת בִּלְעֲדֵיהֶם.

מִכָּל הַסִּפּוּרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא תָבִינוּ קוֹרְאִים צְעִירִים מָה רַבָּה הִיא אַהֲבַת הָאֵם אֶל בָּנֶיהָ גַּם בְּקֶרֶב בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

הַמְזַמְּרִים וְהַמְחוֹלְלִים בְּקֶרֶב בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

הַטֶּבַע אֵינֶנּוּ אִלֵּם. כָּל יְצוּר חַי מַבִּיעַ אֶת רְגָשׁוֹתָיו עַל פִּי דַרְכּוֹ: הַסּוּס — צוֹהֵל, הַפָּרָה — גּוֹעָה, הַצִּפּוֹר — מְצַפְצֶפֶת וּכְדוֹמֶה. הַצִּלְצוּלִים הַיּוֹתֵר נְעִימִים מַשְׁמִיעִים לָנוּ בַּעֲלֵי הַכָּנָף. הֵמָּה הַמְנַגְּנִים הַגְּדוֹלִים בְּכָל הַיְקוּם. בְּאָבִיב בּוֹחֵר לוֹ כָּל עוֹף־מְשׁוֹרֵר רַעְיָה כִלְבָבוֹ, וְלָהּ יָשִׁיר אֶת כָּל שִׁירָיו הַנְּעִימִים. הָרֶגֶשׁ הָרַךְ שֶׁל הָאשֶׁר מַנְעִים וּמְרַכֵּךְ גַּם אֶת קִרְקוּרוֹ הַגַּס שֶׁל הָעוֹרֵב וּמְהַפֵּךְ אוֹתוֹ לְצִלְצוּל רַךְ וְנָעִים. הַמְּשׁוֹרֵר שׁוֹפֵךְ אֶת כָּל נַפְשׁוֹ בְּקוֹלוֹ וּבְצִלְצוּלָיו הָרַכִּים.

יֵשׁ שֶׁהַשִּׁירָה מִשְׁתַּפֶּכֶת אַט בִּנְעִימָה, בִּמְנוּחָה, יֵשׁ שֶׁהִיא מִתְרוֹמֶמֶת וּמַבִּיעָה הִתְפָּעֲלוּת, וְיֵשׁ שֶׁהִיא מַשְׁפִּילָה אֶת צִלְצוּלֶיהָ, וְהֵם נִמְשָׁכִים בְּדוּמִיָּה, — הַכֹּל לְפִי הָרֶגֶשׁ אֲשֶׁר יַרְגִּישׁ הַמְּשׁוֹרֵר בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. שִׁירַת הַחוֹגָה (לערכע, *Жаворонокъ*) וְהַזָּמִיר נְעִימָה

מְאֹד לְאֹזֶן הָאָדָם וּמְעוֹרֶרֶת בְּקִרְבּוֹ רִגְשֵׁי אַהֲבָה רַבָּה לְהַמְשׁוֹרְרִים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה. יֵשׁ צִפֳּרִים שֶׁשִּׁירֵיהֶן אֵינָם נְעִימִים לְאָזְנֵינוּ וְעַל כֵּן אֵינָן אֲהוּבוֹת לָנוּ כָּל כָּךְ, וְיֵשׁ שֶׁשִּׁירֵיהֶן מְמַלְּאִים אֶת נַפְשֵׁנוּ עֹנֶג וַעֲלִיצוּת — וְהֵן אֲהוּבוֹת לָנוּ מְאֹד.

יֵשׁ צִפֳּרֵי־לַיִל שֶׁשִּׁירָתָן שׁוֹרֶטֶת בְּאָזְנֵינוּ וְצִלְצוּלֵיהֶן מְשֻׁנִּים מְאֹד. מְיֻחָדִים בְּמִינָם הֵם קוֹלוֹת הַקְּרִיאָה שֶׁל הַצִּפּוֹר־הַבּוֹנָה שֶׁקּוֹרְאִים לָהּ גִּירוּת [1]. הִיא מוֹצְאָה לָהּ אֵיזֶה עָנָף יָבֵשׁ עַל רֹאשׁ עֵץ זָקֵן, וְהִיא עִם יֶתֶר רֵעוֹתֶיהָ יַחַד מַכּוֹת מַהֵר בְּחַרְטוּמָן הַקָּשֶׁה עַל הָעֲנָפִים הַיְבֵשִׁים בְּהַפְסָקוֹת קְצוּבוֹת; הָעֲנָפִים רוֹעֲדִים תַּחַת מַכּוֹת הַכְּלוּבִים וְקוֹל הַמַּכּוֹת נִשְׁמַע מִקְצֵה הַיַּעַר וְעַד קָצֵהוּ.

וְיֵשׁ צִפֳּרִים הַמַּשְׁמִיעוֹת אֶת זְמִירוֹתֵיהֶן בְּיֶתֶר אֵבְרֵי גוּפָן: הַיּוֹנָה סוֹפֶקֶת מַהֵר בִּכְנָפֶיהָ, הַתַּרְנְגוֹל־הַהוֹדִי פּוֹשֵׁט אֶת כְּנָפָיו וּמוֹרִידָן לָאָרֶץ, מְנַפֵּחַ אֶת חָטְמוֹ הָאָדֹם וְקוֹרֵא אֶת קְרִיאָתוֹ הַמְיֻחָדָה. בַּאֲמֵרִיקָה הַדְּרוֹמִית יֵשׁ צִפֳּרִים שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהֵן עָפוֹת וּמִסְתּוֹבְבוֹת בָּאֲוִיר יִשָּׁמַע קוֹל כַּנְפֵיהֶן כְּקוֹל הַפֶּלֶךְ הַמָּשְׁלָךְ מִידֵי הַטֹּוָה וּמִסְתּוֹבֵב מַהֵר עַל הָרִצְפָּה.

הַזַּרְזִיר [2] עוֹמֵד לוֹ עַל רֹאשׁ הַלְּבֵנָה וּמְזַמֵּר אֶת זְמִירוֹתָיו, רֶגַע יַשְׁפִּיל אֶת עֵינָיו וְרֶגַע יְרִימֵן. צַוָּארוֹ וְחָזֵהוּ מִתְנַפְּחִים וּכְנָפָיו מוּהָאוֹת

---

[1] שפעכט *Дятель* [2] כמאַר *Скворецъ*.

ישְׁרָה (טאַקט) מַתְאִימָה לִנְגִינָתוֹ וַאֲפִילוּ זְנָבוֹ מִתְנוֹעֵעַ עַל פִּי הַנְּגִינָה, וְנִרְאֶה כְּאִלּוּ גַּם הוּא עוֹזֵר לוֹ בִּנְגִינָתוֹ.

וְאוּלָם הַצִּפֳּרִים מַבִּיעוֹת אֶת רִגְשׁוֹתֵיהֶן לֹא בְזִמְרָה בִלְבַד, כִּי גַם בִּמְחוֹלוֹת. הַצִּפֳּרִים מְחוֹלְלוֹת לֹא רַק בְּרַגְלֵיהֶן עַל הָאָרֶץ, כִּי גַם בְּכַנְפֵיהֶן בִּמְרוֹמֵי הָאֲוִיר וְאָז הֵן עוֹשׂוֹת בְּכַנְפֵיהֶן וּבְכָל גּוּפָן תְּנוּעוֹת־חֵן יָפוֹת וְנֶהְדָּרוֹת מְאֹד וּמַרְאוֹת אֶת כָּל יָפְיָן. הַנֶּשֶׁר וְהַנֵּץ הָאָדֹם מִסְתּוֹבְבִים בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת רְצוּפוֹת אִישׁ סָבִיב לְרֵעֵהוּ, מִתְרוֹמְמִים לִמְרוֹמֵי אֵין קֵץ, מַרְאִים אֶת חֲרִיצוּתָם בְּחָכְמַת הַתְּעוּפָה וּמַשְׁמִיעִים לְעִתִּים קוֹל שְׁרִיקָה, וּלְסוֹף הֵם יוֹרְדִים לְאִטָּם מַטָּה מָטָּה. כֵּן תַּעֲשֶׂינָה גַם הַדַּיּוֹת[1], וְאַחֲרֵי סוֹבְבָן אִשָּׁה רְעוּתָהּ הֵן מִתְנַפְּלוֹת פִּתְאֹם מִמָּרוֹם אַרְצָה. וְאוּלָם נִפְלָאִים רַב יֶתֶר הֵם מִשְׂחֲקֵי הָאֲוִיר אֲשֶׁר תְּשַׂחֵק הַדַּיָּה הַגְּדוֹלָה כַּנֶּשֶׁר הַנִּמְצֵאת בִּפְנִים אַפְרִיקָה. בִּמְחוֹלוֹת כָּאֵלֶּה יוֹצְאִים לֹא רַק הָעוֹפוֹת הַטּוֹרְפִים, כִּי אִם גַּם בַּעֲלֵי כָנָף אֲחֵרִים שֶׁאֵינָם מִתְרוֹמְמִים כָּל כַּךְ בִּמְעוּפָם. כֵּן עוֹשָׂה גַם הַצִּפּוֹר (שפערלינג) מוֹדַעְתֵּנוּ; הִיא מִתְנַפַּחַת כְּכַדּוּר, זוֹקֶפֶת אֶת נוֹצָתָהּ הָרַכָּה, מוֹרִידָה אֶת כְּנָפֶיהָ וְרוֹקֶדֶת סָבִיב סָבִיב לִרְעוּתָהּ וּמַבִּיעָה לָהּ אֶת אַהֲבָתָהּ בְּצִפְצוּפֶיהָ הָאֲרֻכִּים.

---

[1] דַּיָּה — נייער. *Коршунъ*.

וְיֵשׁ צִפֳּרִים, אֲשֶׁר בְּשׁוֹרְרָן אֶת שִׁירָתָן הֵן מִתְנַפְּלוֹת מִן הָעָנָף לָאָרֶץ וּמִתְרוֹמְמוֹת אֶל עָנָף אַחֵר, וְשָׁם הֵן גּוֹמְרוֹת אֶת פִּרְקָן בְּשִׁיר; וְכַעֲבֹר רְגָעִים מִסְפָּר הֵן מַתְחִילוֹת שֵׁנִית אֶת שִׁירָן וְעוֹד פַּעַם הֵן מִתְנַפְּלוֹת בְּאֶמְצָע לָאָרֶץ וּמִתְרוֹמְמוֹת.

יָפִים בְּיוֹתֵר הֵם הַמְּחוֹלוֹת שֶׁל הַצִּפֳּרִים הַנִּקְרָאוֹת בְּשֵׁם „יוֹנְקֵי הָעִזִּים“ אֲשֶׁר בְּאַפְרִיקָה. לְ„יוֹנֵק הָעִזִּים“ בַּעַל אַרְבַּע כְּנָפַיִם יֵשׁ בֵּין יֶתֶר נוֹצוֹתָיו נוֹצָה אַחַת אֲרֻכָּה וְיָפָה מְאֹד. וְנִפְלָא הוּא לִרְאוֹת אֶת מְחוֹלוֹתֵיהֶם בִּמְרוֹמֵי הָאֲוִיר לְאוֹר הַלְּבָנָה בְּהִסְתּוֹבְבָם בָּאֲוִיר וּבַהֲרִימָם בְּגָאוֹן אֶת נוֹצוֹתֵיהֶם הַנֶּהְדָּרוֹת. אַךְ הַנּוֹצוֹת הַיָּפוֹת הָאֵלֶּה מַפְרִיעוֹת אוֹתָם בִּמְעוֹפָם וְלֹא תָמִיד יוּכְלוּ לְהִמָּלֵט עַל נַפְשָׁם מִפְּנֵי רוֹדְפֵיהֶם.

יֵשׁ צִפֳּרִים הָעוֹשׂוֹת בִּמְחוֹלָן תְּנוּעוֹת שֶׁל רְקִידָה וְאָז הֵן בָּאוֹת לִידֵי הִתְפַּעֲלוּת רַבָּה וְשׁוֹכְחוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר מִסָּבִיב לָהֶן. יֵשׁ צִפֳּרִים הַמְחוֹלְלוֹת בְּדוּמִיָּה וְיֵשׁ הַמַּשְׁמִיעוֹת בִּשְׁעַת הַמָּחוֹל קְרִיאוֹת וְצִפְצוּפִים שׁוֹנִים.

הַמְחוֹלְלִים הַיּוֹתֵר גְּדוֹלִים הֵם בַּעֲלֵי הַכָּנָף אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת הַתַּרְנְגֹלֶת. תַּרְנְגוֹל הַבַּיִת מוֹדִיעֵנוּ מִתְהַלֵּךְ לוֹ אָנֶה וָאָנָה בְּגָאוֹן, סוֹפֵק אֶת כְּנָפָיו וְקוֹרֵא אֶת קְרִיאָתוֹ הַיְּדוּעָה; הַטַּוָּס פּוֹשֵׁט אֶת זְנָבוֹ הַנֶּהְדָּר וְהוֹלֵךְ בְּגָאוֹן לִפְנֵי רַעְיָתוֹ.

וְיֵש צִפֳּרִים שֶׁאֵינָן מְחוֹלְלוֹת אַךְ מְקַפְּצוֹת וּמְדַלְּגוֹת עַל הָעֲנָפִים לְמַעְלָה וּלְמָטָּה. כֵּן עוֹשִׂים הָעוֹפוֹת שֶׁקּוֹרְאִים לָהֶם צִפֳּרֵי־עֵדֶן: הֵם מִתְאַסְּפִים חֲבוּרוֹת חֲבוּרוֹת וּמַרְאִים נִפְלָאוֹת בְּרִקּוּדֵיהֶם לְעֵינֵי רֵעוֹתֵיהֶם. וְיֵש עוֹפוֹת הָעוֹשִׂים לָהֶם בִּנְיָנִים מְיֻחָדִים מֵעָלִים רַעֲנַנִּים וּמְפָאֲרִים אוֹתָם בִּפְרָחִים נֶחְמָדִים שׁוֹנִים וְשָׁם הֵם מִתְנוֹעֲעִים הֵנָּה וָהֵנָּה בִּתְנוּעוֹת הַדּוֹמוֹת לְרִקּוּדִים. וְהָעוֹפוֹת שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהִתְפָּאֵר לֹא בְקוֹלָם וְלֹא בִמְעוֹפָם וְלֹא בִתְנוּעוֹת מְהִירוֹת, מַשְׁמִיעִים קוֹל דְּפִיקָה חֲזָקָה בְּחַרְטוּמָם. כֵּן עוֹשֶׂה הַחֲסִיד שֶׁאֵין לוֹ קוֹל. הוּא מַשְׁמִיעַ קוֹל דְּפִיקָה חֲזָקָה, בְּהַכּוֹתוֹ בִּשְׁנֵי חֶצְאֵי חַרְטוּמוֹ זֶה בָּזֶה לִפְנֵי רַעְיָתוֹ וְהַגִּירוּת מַשְׁמִיעָה קוֹל בְּדָפְקָהּ בְּחַרְטוּמָהּ עַל עֲנַף עֵץ יָבֵשׁ.

וְיֵש עוֹפוֹת שֶׁאֵינָם מְחוֹלְלִים אֶחָד אֶחָד, כִּי אִם נֶאֱסָפִים הֵם הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים וְעוֹרְכִים „נְשָׁפִים" (קוֹנְצֶרְטִים) מַמָּשׁ. וְיֵש אֲשֶׁר יַעַרְכוּ גַם מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם לְעַנֵּג אֶת רַעְיוֹתֵיהֶם. וְאָז תֵּשַׁבְנָה הָרְעִיּוֹת מִסָּבִיב וּמִתְעַנְּגוֹת לִרְאוֹת בְּהִלָּחֵם הַ„גִּבּוֹרִים" אִישׁ בְּאָחִיו בְּחַרְטוּמֵיהֶם הַחַדִּים. נוֹצוֹת רַבּוֹת מִתְעוֹפְפוֹת אָז בָּרוּחַ, אַךְ דָּם לֹא יִשָּׁפֵךְ שָׁם כִּי עַל כֵּן מִלְחָמָה בְשָׁלוֹם הִיא.

בַּאֲמֵרִיקָה הַתִּיכוֹנָה יֵשׁ מִין עוֹף מִמִּשְׁפַּחַת הַתַּרְנְגֹלֶת שֶׁקּוֹרְאִים לוֹ „תַּרְנְגוֹל הָאֶבֶן". לַנְּקֵבוֹת יֵשׁ שִׂמְלַת נוֹצָה פְּשׁוּטָה בַּעֲלַת צֶבַע כֵּהֶה וְלַזְּכָרִים — שִׂמְלָה כְתֻמָּה בְהִירָה. וְהִנֵּה הֵם נֶאֱסָפִים אֶל מָקוֹם יָשָׁר

וְהַגְּבָרִים יוֹצְאִים זֶה אַחַר זֶה בְּמָחוֹל נֶגֶד רַעְיוֹתֵיהֶם. וּבְצֵאתָם בִּמְחוֹלוֹת הֵם מִתְעַנְּגִים וְנִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם כָּל כַּךְ, עַד שֶׁהַהוֹדִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, הָאוֹרְבִים לָהֶם אָז בֵּין הַשִּׂיחִים, מוֹרִים אֲלֵיהֶם בְּחִצִּים וְהוֹרְגִים בָּהֶם אֶחָד אֶחָד וְהַמְחוֹלְלִים אֵינָם שָׂמִים, כְּנִרְאֶה, לֵב לָזֶה.

וְיֵשׁ עוֹפוֹת הַנֶּאֱסָפִים יַחַד וְעוֹמְדִים בְּשׁוּרָה וּמְזַמְּרִים זֶה אַחַר זֶה כְּסֵדֶר, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה אֶפְשָׁר לְאָדָם לָגֶשֶׁת אֲלֵיהֶם וְאֵינָם מַרְגִּישִׁים בּוֹ.

מִלְּבַד כִּשְׁרוֹן הַשִּׁירָה יֵשׁ לְעוֹפוֹת רַבִּים גַּם כִּשְׁרוֹן לְחַקּוֹת קוֹלוֹת אֲחֵרִים. הִנֵּה כֵן הַקִּיכְלִי[1]) אֲשֶׁר בַּאֲמֵרִיקָה הַצְּפוֹנִית מְחַקֶּה קוֹלוֹת שֶׁל צִפֳּרִים שׁוֹנוֹת. גַּם לַהוּגָה יֵשׁ כִּשְׁרוֹן כָּזֶה.

עַל פִּי הָרֹב אֵצֶל הַצִּפֳּרִים, הַזְּכָרִים הֵם הַמְזַמְּרִים לְעַנֵּג וּלְשַׂמֵּחַ אֶת לִבּוֹת רַעְיוֹתֵיהֶם בְּשָׁעָה שֶׁהֵן רוֹבְצוֹת עַל הַבֵּיצִים. וְאוּלָם יֵשׁ שֶׁמְּזַמְּרוֹת גַּם הַנְּקֵבוֹת וּמִתְחָרוֹת בַּגְּבָרִים בְּחָכְמַת הַשִּׁיר. וְיֵשׁ שֶׁהַגֶּבֶר שָׁר וְהָרַעְיָה עוֹנָה לְעֻמָּתוֹ. אֵצֶל הָעוֹף הַנִּקְרָא בְּשֵׁם הַ„קַּרְנַף הָאַבִּיסִינִי" מְזַמֵּר הַגֶּבֶר בְּקוֹל עָב וְנָמוּךְ וְהָרַעְיָה עוֹנָה לְעֻמָּתוֹ בְּקוֹל דַּק וָרָם.

כִּשְׁרוֹן הַשִּׁירָה נִמְצָא לֹא רַק בְּקֶרֶב הָעוֹפוֹת לְבַד כִּי גַם בְּקֶרֶב הַשְּׁרָצִים[2]). עַל אִיֵּי סַנְדְּוִויץ (וְהֵם בְּחֵלֶק הַצְּפוֹנִי־מִזְרָחִי שֶׁל הָאוֹקְיָנוֹס

---

[1]) בראָססעל, *Дроздъ*.

[2]) אינזעקטע, *Насѣкомые*.

השוֹקט) יֵש סוּג שַׁבְּלוּלִים הַמְחַכְּכִים אֶת קְלִפָּתָם בְּעֵץ, וְכֵן הֵם מַשְׁמִיעִים צִלְצוּלִים נְעִימִים הַמַּזְכִּירִים אוֹתָנוּ צִלְצוּלֵי הַנֵּבֶל. גַּם הַחִפּוּשִׂיּוֹת מַשְׁמִיעוֹת צִלְצוּלִים שׁוֹנִים, זֶה שׁוֹרֵק וְזֶה מְתַקְתֵּק כְּשָׁעוֹן, וְהֶחָסִיל[1]) הֲלֹא הוּא מְזַמֵּר מְפֻרְסָם. הוּא מַשְׁמִיעַ אֶת צִלְצוּלָיו עַל יְדֵי זֶה שֶׁהוּא מְחַכֵּךְ זוּ בָּזוּ אֶת רַגְלָיו הָאַחֲרוֹנוֹת, שֶׁעַל חֶלְקָן הָעֶלְיוֹן יֵשׁ כְּמוֹ שִׁנַּיִם קְטַנּוֹת. הַצְּרָצוּר[2]) מַשְׁמִיעַ אֶת צִלְצוּלָיו בְּחַכְּכוֹ זֶה בָּזֶה אֶת קְצוֹת כְּנָפָיו שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶן כְּמוֹ מֶלְקָחַיִם קְטַנּוֹת. בְּנֵי בְּרַזִילְיָה צָדִים לָהֶם צְרָצוּרִים שׁוֹנִים וְשָׂמִים אוֹתָם בִּכְלוּב בַּבַּיִת וְהָיוּ לָהֶם תַּחַת צִפֳּרֵי־שִׁיר.

גַּם בְּקֶרֶב הַדָּגִים יֵשׁ מְזַמְּרִים. מֵהֶם יְדוּעָה הַצַּחֲנָה (אומבערפיש), אוֹ כַּאֲשֶׁר יִקְרְאוּ לָהּ „הַמְתוֹפֶפֶת“.

תַּיָּר אֶחָד מְסַפֵּר עַל דְּבַר הַדָּגִים הַמְזַמְּרִים כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

„בְּחֹדֶשׁ אַפְּרִיל שְׁנַת 1860 חָנִינוּ עַל שְׂפַת פּוֹנְטִיקוֹ, הַנָּהָר הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בִּפְאַת מַעֲרָב שֶׁל בּוֹרְנֵיאוֹ. אָז שָׁמַעְנוּ הֵיטֵב קוֹל מַנְגִּינָה עוֹלֶה מִן הַמַּיִם. וְהַמַּנְגִּינָה רֶגַע תָּרוּם וְרֶגַע תִּשְׁפַּל, רֶגַע תִּרְחַק וְרֶגַע תִּקְרַב. מֵעֹמֶק הַמַּיִם עָלוּ בְאָזְנֵינוּ צִלְצוּלִים שׁוֹנִים, פַּעַם חֲזָקִים כְּקוֹל הַפְּסַנְתֵּר וּפַעַם נְעִימִים כְּקוֹל הַנֵּבֶל הָרַךְ. וְכַאֲשֶׁר טָבַלְנוּ אֶת רֹאשֵׁנוּ

[1]) היישרעקע, *Саранча*.

[2]) הגריזנריללע, *Сверчокъ*.

בַּמַּיִם שָׁמַעְנוּ בְּיֶתֶר עֹז צִלְצוּלִים רַבִּים וְשׁוֹנִים. הַמַּנְגִּינָה הַזֹּאת, כַּאֲשֶׁר סִפְּרוּ לָנוּ יוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם הַהוּא וְכַאֲשֶׁר הֵעִידוּ גַם חוֹקְרִים רַבִּים, נֶעֶרְכָה עַל יְדֵי הַדָּגִים".

הַדָּגִים הַמְּתוֹפְפִים הָאֵלֶּה נִמְצָאִים בְּיַמִּים שׁוֹנִים, וּבְיִחוּד בַּיָּם הָאַטְלַנְטִי וּבְיַם הֹדּוּ. שָׁם שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלָם בְּיוֹתֵר.

הֶחָכָם הַמְּבַלֵּךְ מְסַפֵּר:

"בְּיוֹם הָעֶשְׂרִים לְחֹדֶשׁ פֶּבְרוּאַר (שְׁנַת 1803) בַּשָּׁעָה הַשְּׁבִיעִית בָּעֶרֶב, נִבְהֲלוּ כָּל אַנְשֵׁי הָאֳנִיָּה מִקּוֹל הֲמֻלָּה גְדוֹלָה שֶׁעָלָה בְאָזְנֵיהֶם, וְהַקּוֹל הָיָה דוֹמֶה לְקוֹל הַתֹּף. בָּרִאשׁוֹנָה חָשַׁבְנוּ כִּי הַקּוֹל נִשְׁמַע מִסַּעֲרַת הָרוּחַ; אַךְ אַחֲרֵי כֵן רָאִינוּ כִּי שָׁגִינוּ. בַּשָּׁעָה הַתְּשִׁיעִית בָּעֶרֶב נִדְמָה הַהֲמֻלָּה לְגַמְרֵי".

דְּזוֹן וַיְט מְסַפֵּר, כִּי בְנָסְעוֹ לְסִין שָׁמַע גַּם הוּא קוֹלוֹת שׁוֹנִים עוֹלִים מִן הַמַּיִם, קוֹלוֹת שֶׁהָיוּ דוֹמִים לְקוֹל הַפְּסַנְתֵּר, וְקוֹלוֹת כְּקוֹל פַּעֲמוֹן, כְּצִלְצוּל הַנֵּבֶל וְגַם כְּקִרְקוּר הַצְפַרְדְּעִים. וְהַקּוֹלוֹת הָיוּ כָל כָּךְ רָמִים וַחֲזָקִים, עַד אֲשֶׁר נִדְמֶה לָנוּ שֶׁהָאֳנִיָּה רוֹעֶדֶת. בְּיִחוּד יִשָּׁמַע קוֹל הַדָּגִים בַּלֵּילוֹת הַשּׁוֹקְטִים. בַּמֶּה מַשְׁמִיעִים הַדָּגִים אֶת הַצִּלְצוּלִים הָאֵלֶּה לֹא יָדוּעַ עוֹד.

גַּם בֵּין הָרְמָשִׂים (קריכטיערע, *пресмыкающiеся*) יֵשׁ חַכְמֵי מוּסִיקָה לֹא מְעַטִּים, אַף כִּי זִמְרָתָם לֹא תִנְעַם לְאָזְנֵינוּ. גַּם הַצְפַרְדְּעִים

הַמְּקַרְקְרוֹת בַּבִּצָּה הֲלֹא אַךְ מְשׁוֹרְרוֹת הֵן. בָּרִאשׁוֹנָה מַתְחִיל לְקַרְקֵר זָקֵן אֶחָד מִזִּקְנֵי הַחֲבוּרָה וְנִכְבַּדֶּיהָ, וְאַחֲרָיו יַעֲנֶה הַשֵּׁנִי וְאַחֲרָיו הַשְּׁלִישִׁי וְאַחֲרָיו תַּעֲנֶה כָּל הַמַּקְהֵלָה. אַךְ הַצְּפַרְדְּעִים שֶׁבְּאַרְצוֹתֵינוּ אֵלֶּה כְּאַיִן נֶחְשָׁבוּ לְעֻמַּת הַצְּפַרְדֵּעַ הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לָהּ הַצְּפַרְדֵּעַ־הַפָּר, הַשּׁוֹכֶנֶת בַּאֲמֵרִיקָה, כִּי קוֹלָהּ יִשָּׁמַע בְּמֶרְחָק שֶׁל שְׁנֵי קִילוֹמֶטְרִים (כִּשְׁתֵּי וֶרְסְטוֹת בְּמִדַּת רוּסִיָּה). וְאוּלָם הַצְּפַרְדֵּעַ־הַפָּר שָׁר לְבַדּוֹ וְאֵינֶנּוּ עוֹרֵךְ קוֹנְצֶרְטִים בְּמַקְהֵלוֹת כַּצְּפַרְדְּעִים אֶצְלֵנוּ.

בְּיִחוּד עֲשִׁירָה אֲמֵרִיקָה הַדְּרוֹמִית בִּצְפַרְדְּעִים מְשׁוֹרְרוֹת, שֶׁרַבּוֹת מֵהֶן מַשְׁמִיעוֹת צִלְצוּלִים כְּצִלְצוּל הַהַרְמוֹנִיקָה. הַצִּלְצוּלִים הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶצְלָן מִשַּׁלְחוּפָה (בלַעַז, *пузырь*) אַחַת שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עַל צַוָּארָן, אוֹ מִשְּׁתֵּי שַׁלְחוּפוֹת הַדְּבוּקוֹת לִשְׁנֵי עֶבְרֵי הַצַּוָּאר מִזֶּה וּמִזֶּה, וְהֵן פְּתוּחוֹת אֶל פִּי הַצְּפַרְדֵּעַ. בְּעֵת הַמְּנוּחָה לֹא תֵּרָאֶינָה כִּמְעַט הַשַּׁלְחוּפוֹת הָאֵלֶּה, אַךְ בִּשְׁעַת הַשִּׁיר הַצְּפַרְדֵּעַ מְנַפַּחַת אוֹתָן וְסוֹגֶרֶת אֶת מְבוֹאָן. הַשַּׁלְחוּפוֹת הַנְּפוּחוֹת דּוֹמוֹת לִשְׁנֵי כַדּוּרִים קְטַנִּים מִשְּׁנֵי צִדֵּי הָאָזְנַיִם.

וְאוּלָם כִּשְׁרוֹן הַשִּׁירָה שֶׁל הָרְמָשִׂים דַּל הוּא מְאֹד. כִּי אֵיזֶה דִּמְיוֹן יֵשׁ בֵּין קִרְקוּר הַצְּפַרְדֵּעַ וּלְחִישַׁת הַנָּחָשׁ לְזִמְרַת הַצִּפּוֹר?

גַּם לַחַיּוֹת הַיּוֹנְקוֹת אֵין קוֹלוֹת נְעִימִים, אַף כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר קוֹלָם חָזָק מְאֹד. מִשַּׁאֲגַת הָאֲרִי תֶּחֱרַדְנָה כָּל הַחַיּוֹת וּתְמַהֵרְנָה לְהִסָּתֵר

בְּמְאָרוֹתֵיהֶן, וְגַם הָאִישׁ אַמִּיץ הַלֵּב יִבָּהֵל רֶגַע וְלִבּוֹ יִפָּעֵם בּוֹ מְאֹד לְקוֹל הָרַעַם הַנּוֹרָא הַזֶּה. גַּם קוֹל הַפִּיל הַזּוֹעֵם יִשָּׁמַע בְּעֹז בְּמֶרְחֲבֵי הַיַּעַר. יָפֶה מְצַלְצֵל קוֹלוֹ הֶעָב שֶׁל הָאַיָּל בְּדוּמִיַּת הָעֶרֶב הַצַּח.

בֵּין הַמִּשְׁפָּחוֹת הַחֲשׁוּבוֹת בְּיוֹתֵר בְּקֶרֶב הַחַיּוֹת הַיּוֹנְקוֹת, מְצֻיָּנִים בְּקוֹלוֹת חֲזָקִים אֵלּוּ קוֹפִים. אַךְ בְּיִחוּד חָזָק קוֹלָם שֶׁל הַקּוֹפִים אֲשֶׁר בַּאֲמֵרִיקָה הַדְּרוֹמִית. בְּיִחוּד עוֹשִׂים רֹשֶׁם גָּדוֹל הַקּוֹנְצֶרְטִים הַנֶּעֱרָכִים בִּיְעָרוֹת בְּרַזִּילְיָה. שָׁם יִשָּׁמַע יַחַד יְלֵיל הַקּוֹפִים, שַׁאֲגַת חַיְתוֹ טֶרֶף, שִׁירַת הַצִּפֳּרִים, קִרְקוּר הַצְּפַרְדְּעִים וּשְׁרִיקוֹת רְבָבוֹת שְׁרָצִים. אָמְנָם, בְּכָל הַמּוּסִיקָה הַזֹּאת חֲסֵרָה הַהַרְמוֹנְיָה, אַךְ הִיא מְעַנֶּיֶנֶת מְאֹד, כִּי הִיא מַבִּיעָה רְגָשׁוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל רִבְבוֹת יְצוּרִים שׁוֹנִים.

הַקּוֹף הַמְשַׂחֵק בְּשַׁחְמָט.

אַנְגְּלִי עָשִׁיר אֶחָד נָסַע לְמַסָּעָיו וַיְבַקֵּר אֶת כָּל מְשַׂחֲקֵי־הַשַּׁחְמָט הַמְפֻרְסָמִים, בְּאָמְרוֹ כִּי עוֹלֶה הוּא עַל כֻּלָּם. וַיְהִי הַיּוֹם וַיְבַקֵּר הָאַנְגְּלִי בְּדֶרֶךְ מַסָּעָיו בְּבֵית פְּרוֹפֶסוֹר אֶחָד, אֲשֶׁר חִבֵּר סֵפֶר עַל אוֹדוֹת מִשְׂחַק הַשַּׁחְמָט, וַיְבַקְשֵׁהוּ כִּי יְשַׂחֵק אִתּוֹ מַעֲרָכָה אֶחָת. אַךְ הַפְּרוֹפֶסוֹר עֲנָהוּ, כִּי, לְצַעֲרוֹ, אֵין לוֹ פְּנַאי עַתָּה. „אוּלָם—כִּלָּה הַפְּרוֹפֶסוֹר אֶת דְּבָרָיו לָאוֹרֵחַ—אִם יֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ מְעַט בְּמִשְׂחָק הַזֶּה, שַׂחֶק־נָא עִם קוֹפִי, הַמִּצְטַיֵּן מְאֹד בַּחָכְמָה הַזֹּאת. וַאֲנִי חוֹשֵׁב לֹא לְיֹתֶר לְהַזְהִירְךָ, אֲדֹנִי, כִּי תָּשִׂים לֵב לַמִּשְׂחָק הַזֶּה!"

מוּבָן הַדָּבָר, כִּי הָאַנְגְּלִי הִסְכִּים לְשַׂחֵק מַעֲרָכָה אַחַת עִם הַקּוֹף. אַךְ—שַׁעֲרוּ נָא בְּנַפְשְׁכֶם!—לֹא עָבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וְ„הַמֶּלֶךְ" שֶׁל הָאַנְגְּלִי נִשְׁבָּה... וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֶרְאָה הַקּוֹף לָאַנְגְּלִי אֶת מְשׁוּגָתוֹ בִּתְרוּעַת־נִצָּחוֹן, הִתְקַצֵּף הָאַנְגְּלִי מְאֹד וַיַּךְ אֶת הַקּוֹף עַל לְחָיוֹ מַכָּה

רַבָּה מְאֹד. הַקּוֹף צָעַק מָרָה מֵעָצְמַת הַמַּכָּה וַיִּבְרַח וַיִּסְתַּתֵּר מֵאֲחוֹרֵי הַתַּנּוּר. כִּשְׁמֹעַ הַפְּרוֹפֶסוֹר אֶת קוֹל הַצְּעָקָה בָּא אֶל חֲדַר־הַמִּשְׂחָק וַיִּשְׁאַל אֶת אוֹרְחוֹ מַדּוּעַ צָעַק הַקּוֹף.

— הַמִּפְלֶצֶת הַזֹּאת לָקְחָה שֶׁבִי אֶת „מַלְכִּי" בְּעֵת קְצָרָה כָּזֹאת! — הִתְאוֹנֵן הָאַנְגְּלִי — וַאֲכַּנֶּה עַל לֶחְיָהּ... אַךְ הַרְשֵׁנִי נָא, אֲדֹנִי הַפְּרוֹפֶסוֹר, לַעֲרֹךְ עִמּוֹ עוֹד מַעֲרָכָה אַחַת... אֲנַסֶּה־נָּא עוֹד הַפָּעַם...

בְּעָמָל רַב עָלְתָה בְּיַד הַפְּרוֹפֶסוֹר לְפַתּוֹת אֶת הַקּוֹף הַמֻּכֶּה, כִּי יְשַׂחֵק שֵׁנִית אֶת הָאַנְגְּלִי. אוּלָם בַּמַּהֲלָךְ הָרְבִיעִי הִשְׁמִיעַ הַקּוֹף עוֹד פַּעַם קוֹל צְוָחָה אֲיֻמָּה וַיִּבְרַח וַיִּסְתַּתֵּר מֵאֲחוֹרֵי הַתַּנּוּר.

הַפְּרוֹפֶסוֹר בָּא שֵׁנִית הַחַדְרָה וַיִּשְׁאַל אֶת הָאַנְגְּלִי אִם הִכָּה אֶת הַקּוֹף גַּם הַפַּעַם. אַךְ הָאַנְגְּלִי עָנָהוּ: „חָלִילָה! אַף בְּאֶצְבַּע קְטַנָּה לֹא נָגַעְתִּי בוֹ, וּ„מַחֲנֵה־צְבָאִי" נִמְצָא בְּמַצָּב טוֹב מְאֹד". —

הַפְּרוֹפֶסוֹר הֵעִיף עֵינוֹ בְּלוּחַ הַשַּׁחְמַט וַיַּעַן בִּצְחוֹק: „כֵּן, אֲדֹנִי! „בְּמַצָּב טוֹב מְאֹד"! אֲבָל הַבִּיטָה וּרְאֵה־נָא: הֵן בַּ„מַּהֲלָךְ" הַקָּרוֹב יִשָּׁבֶה „מַלְכְּךָ" שֵׁנִית!"...

№ 55

פרחים

הֶחָתוּל הַדַּיָּג.

מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

הֶחָתוּל־הַדַּיָּג.

מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מאת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

הַיָּמִים יְמֵי קַיִץ, הָאִכָּרִים מְפֻזָּרִים עַל פְּנֵי שְׂדוֹת הַתְּבוּאָה, מַגָּלֵיהֶם בִּידֵיהֶם, וְהֵם הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְרַנֵּן, הָלוֹךְ וְקָצוֹר. וְהַיְלָדִים גַּם הֵם מִשְׁתַּעַשְׁעִים שָׁם מֵאָז הַבֹּקֶר בְּרוּצָם הֵנָּה וָהֵנָּה לְאַלֵּם אֲלֻמּוֹת, וּלְלַקֵּט מִבֵּין שִׁבֳּלֵי־הַזָּהָב אֶת הַפְּרָחִים הַיָּפִים הָאֲדַמְדַּמִּים וְהַלְּבַנְבַּנִּים הַנּוֹתָרִים.

עֵת הַצָּהֳרַיִם הִגִּיעָה; הָאִכָּרִים הִנִּיחוּ מִיָּדָם אֶת מַגָּלֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחַת הָעֵצִים לֶאֱכֹל אֶת אֲרֻחָתָם וְלָנוּחַ מְעַט מֵחֹם הַיּוֹם הַבּוֹעֵר. וַיּוֹצֵא אִישׁ אִישׁ מִיַּלְקוּטוֹ לֶחֶם וְנַקְנִיק וּבַקְבּוּק יַיִן וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיֵּיטִיבוּ אֶת לִבָּם.

וְאֵד קַל, שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה כִּמְעַט, כְּמוֹ עָלָה מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר זֶה עַתָּה נִגְלוּ פָּנֶיהָ אַחֲרֵי קְצִיר הַתְּבוּאָה; הַדֶּשֶׁא

הַיַּרְקְרַק אֲשֶׁר מְסָבִיב הֵחֵל לִיבֹשׁ מִפְּנֵי הַחֹם הַלּוֹהֵט, וְצִרְצוּרִים קְטַנִּים הִשְׁמִיעוּ קוֹלָם מִבֵּין רִגְבֵי־הָאֲדָמָה וּלְאֹרֶךְ הַשְּׁבִילִים אֲשֶׁר בֵּין הַשָּׂדוֹת.

וּבָאָחוּ אֲשֶׁר בְּתָוֶךְ, אָחוּ דַּרְכּוֹ נַחַל קָטָן אֲשֶׁר מֵימָיו צְלוּלִים כְּעֵין הַבְּדֹלַח, בֵּינוֹת לַעֲצֵי הַלִּבְנֶה וְהָעֲרָבָה הָאוֹהֲבִים אֶת הָרְטִיבוּת, נַאֲשֶׁר הֵם בְּרִיאִים וְרַעֲנַנִּים רַק בִּטְבֹל שָׁרְשֵׁיהֶם בַּמָּיִם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר עַנְפֵי הָעֵצִים הָאֵלֶּה הָעוֹמְדִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵי הַנַּחַל גָּבְהוּ וְרָחֲבוּ וַיִּסְתַּבְּכוּ יַחַד וַיִּהְיוּ לְשַׁעַר־כֹּתֶשׁ[1]) מַרְהִיב עֵינַיִם, וַיַּעַצְרוּ בְּעַד קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַלּוֹהֶטֶת מֵהַכּוֹת עַל שִׁכְבַת הַדֶּשֶׁא הַיַּרְקְרַק אֲשֶׁר הִשְׂתָּרַע לְרַגְלֵיהֶם.

וּטְרִיתוֹת[2]) נַחְלָקִים[2]) קְטַנִּים וְיָפִים, בַּעֲלֵי צְבָעִים שׁוֹנִים יָבֹאוּ כְּפַעַם בְּפַעַם גַּם הֵם אֶל הַמָּקוֹם הַקָּרִיר הַהוּא אֶל בֵּין הָעֵצִים וְיִתְהַלְּכוּ הֵנָּה וָהֵנָּה, הָלוֹךְ וָשׁוֹב, הָלוֹךְ וָשׁוֹט.

רַק דֶּרֶךְ חָלָל אֶחָד אֲשֶׁר בֵּין הָעֲנָפִים הַמְסֻבָּכִים הִתְגַּנְּבוּ קַרְנֵי־הַשֶּׁמֶשׁ, וּבְטָבְלָן בַּמַּיִם, נִגְלוּ עַל יְדֵיהֶם אַבְנֵי

---

[1]) מִקְלַעַת עֲנָפִים. [2]) מִינֵי דָגִים קְטַנִּים.

הֶחָצָץ הַמַּזְהִירוֹת בְּקַרְקַע הַנַּחַל, וַהֲמוֹן דָּגִים קְטַנִּים אֲשֶׁר קַשְׂקְשׂוֹתֵיהֶם הַמַּזְהִירוֹת נִרְאוּ בְּכָל יְפְעָתָן בְּהִתְרוֹצְצָם הֵנָּה וְהֵנָּה כְּדַרְכָּם.

וְיֶלֶד אֶחָד עָמַד וְהִבִּיט בָּם מֵעַל שְׂפַת הַנַּחַל; וְהַיֶּלֶד קָטָן וְיָפֶה, וּמְאֹד מְאֹד הִתְעַנֵּג לְמַרְאֵה עֵינָיו. וּבְדַעְתּוֹ כִּי הַדָּגִים פַּחְדָנִים מִטִּבְעָם, וּלְקוֹל עָלֶה נִדָּף יִמָּלְטוּ עַל נַפְשָׁם נִזְהַר מְאֹד לְבִלְתִּי הַשְׁמִיעַ קוֹל צְעָדָיו בְּלֶכְתּוֹ; וְהַדָּגִים, אֲשֶׁר לֹא הִרְגִּישׁוּ בּוֹ, הוֹסִיפוּ לִשְׂחוֹת וּלְהִתְרוֹצֵץ הֵנָּה וָהֵנָּה כְּדַרְכָּם בְּשָׁעָה שֶׁאֵין אִישׁ רוֹאָם.

וַיְהִי כִּי שָׂבְעָה עֵין הַיֶּלֶד מֵרְאוֹת, וַיִּזְכֹּר גַּם אֶת רֵעָיו בְּנֵי גִילוֹ, וַיֹּאמֶר לָרוּץ אֲלֵיהֶם אֶל הַשָּׂדֶה לִקְרֹא לָהֶם לְמַעַן יִתְעַנְּגוּ גַּם הֵמָּה עַל הַמַּרְאֶה הַנֶּחְמָד הַזֶּה. וּבְהִפָּנוֹתוֹ שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת, וְהִנֵּה קוֹל אִוְשָׁה קַלָּה כְּקוֹל צְעָדִים עַל פְּנֵי עָלִים יְבֵשִׁים עָלָה בְּאָזְנָיו. וַיַּבֵּט מִסָּבִיב וַיַּרְא וְהִנֵּה תַּבְנִית רֹאשׁ רָחָב וּשְׁחַרְחַר וּשְׁתֵּי עֵינַיִם שְׁחוֹרוֹת וְנוֹצְצוֹת הִגִּיהָה מִתּוֹךְ גֶּזַע עֲרָבָה זְקֵנָה.

הַיֶּלֶד עָמַד פִּתְאֹם מִלֶּכֶת כְּמוֹ נִבְהַל מְעַט מִמַּרְאֵה עֵינָיו, אֲבָל בִּהְיוֹתוֹ אַמִּיץ לֵב, לֹא הֵרִים קוֹלוֹ לִצְעֹק, וְגַם לֹא

מִהֵר לְהִמָּלֵט עַל נַפְשׁוֹ. רַק עָמַד תַּחְתָּיו לִבְלִי נוּעַ לְמַעַן הִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל הַחַיָּה הַזֹּאת, אֲשֶׁר לֹא נוֹדְעָה אֵלָיו מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם.

וַיַּרְא וְהִנֵּה הִיא יוֹצְאָה לְאַט לְאַט מִמְּקוֹם מַחֲבוֹאָהּ וּבְצַעֲדָהּ בִּזְהִירוּת רַבָּה עַל יַד גִּזְעֵי הָעֵצִים הָעֲבִים, קָרְבָה אֶל הַנַּחַל וַתִּרְבַּץ עַל שְׂפָתוֹ בְּהוֹשִׁיטָהּ אֶת רֹאשָׁהּ מִמַּעַל לַמַּיִם, וּבְכֹוְצָהּ אֶת גְּוִיָּתָהּ וְהִקְרִיבָהּ אֶת רַגְלֶיהָ זוֹ לָזוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הֶחָתוּל בְּחָפְצוֹ לְהִתְנַפֵּל עַל פְּקִיעַת הַחוּטִים אֲשֶׁר נִגְלְגֵּל לְעֵינָיו בְּהִשְׁתַּעַשְׁעוֹ אִתּוֹ, וְכָל חֲוּוֹת פָּנֶיהָ הֵעִידָה בָּהּ כִּי גַּם הִיא מִתְעַנֶּגֶת מְאֹד בַּדָּגִים הַקְּטַנִּים הַמְשׁוֹטְטִים בַּמָּיִם.

פִּתְאֹם קָפַץ הַמַּיְמָה בַּהֲמוּלָּה גְדוֹלָה, וְאַחֲרֵי הָעָלְמָהּ רֶגַע, שָׁבָה וַתַּעַל עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְהִיא שׂוֹחָה בִּמְהִירוּת רַבָּה אֶל מוּל שֶׁטֶף הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים.

הַיֶּלֶד הָלַךְ אַחֲרֶיהָ עַל שְׂפַת הַנַּחַל לְאָרְכּוֹ, וְאַחֲרֵי רְגָעִים אֲחָדִים רָאָה וְהִנֵּה יָצְאָה הַחַיָּה מֵהַמַּיִם וְדָג בֵּין שִׁנֶּיהָ, וּכְרֶגַע נֶעֶלְמָה בֵּין הָעֵצִים.

דִּינְג אֻמְלָל! — קָרָא הַיֶּלֶד בְּקוֹל רַגָּשׁ — בְּמַהֲרוֹ אֶל אִמּוֹ אֲשֶׁר יָשְׁבָה תַּחַת עֵץ גָּדוֹל וַתַּעַשׂ אֶת מְלֶאכֶת יָדֶהָ, וּבִרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ קָרָא לֵאמֹר:

— אֲהָהּ! אִמִּי, חַיָּה גְּדוֹלָה רָאִיתִי, חַיָּה הַצָּדָה דָּגִים בַּנַּחַל!

— וּמַה מַּרְאֵה הַחַיָּה בְּנִי?

— מַרְאֶהָ חוּם, וְשַׂעֲרוֹתֶיהָ אֲרֻכּוֹת וּמַבְהִיקוֹת, רֹאשָׁהּ גָּדוֹל וְשָׁטוּחַ וְעֵינֶיהָ שְׁחוֹרוֹת, אָזְנֶיהָ קְצָרוֹת מְאֹד, וּשְׂפָמָהּ כִּשְׂפַם הֶחָתוּל, אֲבָל הִיא גְּדוֹלָה הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ. גַּם רַגְלֶיהָ קְצָרוֹת מְאֹד, וּבָהֵן הִיא שׂוֹחָה בַּמַּיִם בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד מְאֹד.

— אָכֵן חָתוּל־דַּיָּג רָאוּ עֵינֶיךָ, בְּנִי.

— חָתוּל־דַּיָּג? מֵעוֹלָם לֹא רָאִיתִי וְלֹא שָׁמַעְתִּי שֵׁם חַיָּה כָּזֹאת, אֲבָל... הַאִם הֶחָתוּל־הַדַּיָּג אוֹכֵל דָּגִים? וְאָנָה זֶה הָלַךְ וַיֵּעָלֵם חִישׁ מִן הָעַיִן? הֲיֵשׁ לוֹ מְאוּרָה בַּשָּׂדֶה?

— מָה רַבּוּ שְׁאֵלוֹתֶיךָ בְּבַת אַחַת, בְּנִי! — קָרְאָה הָאֵם בִּצְחוֹק קַל — וְאוּלָם שְׁבָה נָא לִימִינִי רְגָעִים אֲחָדִים, וְהִגַּדְתִּי לְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲנִי יוֹדַעַת עַל אוֹדוֹת הַחַיָּה

הַזֹּאת. אֲבָל קֹדֶם כֹּל הַגִּידָה נָא לִי, בְּנִי, לְאֵיזֶה סוּג מִבַּעֲלֵי הַחַיִּים יֵחָשֵׁב הֶחָתוּל־הַדַּיָּג אֲשֶׁר רָאִיתָ?

— אֵינִי יוֹדֵעַ, אִמִּי.

— הִנְּךָ מְמַהֵר, בְּנִי, לְהַאֲשִׁים אֶת עַצְמְךָ, בְּאָמְרְךָ אֵינִי יוֹדֵעַ, אֲבָל לוּ הֶעֱמַקְתָּ חֲשֹׁב מְעַט כִּי אָז מָצָאתָ. הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתָ הֲלֹא הִיא הוֹלֶכֶת עַל אַרְבַּע, הֲלֹא?

— כֵּן! אִמִּי.

— וּבְכֵן...

— וּבְכֵן לְסוּג בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַהוֹלְכִים עַל אַרְבַּע תֵּחָשֵׁב.

— כִּדְבָרֶיךָ, בְּנִי; עַתָּה הַגִּידָה נָא לִי עוֹד, הֲגַם לְ„אוֹכְלֵי הַבָּשָׂר" תֵּחָשֵׁב אוֹ לֹא?

— אֲבָל... הֲיוֹדֵעַ אֲנִי?... אֶת הַדָּגִים אָמְנָם רָאִיתִי כִּי אוֹהֶבֶת הִיא לֶאֱכֹל, וּבְכֵן הִיא „אוֹכֶלֶת בָּשָׂר"...

— בְּוַדַּאי, בְּנִי, הֶחָתוּל־הַדַּיָּג אוֹכֵל דָּגִים וּשְׁרָצִים קְטַנִּים כְּמוֹ עַכְבְּרֵי הַבַּיִת וְעַכְבְּרֵי הַשָּׂדֶה, אָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר יֹאכַל גַּם צֶמַח הָאֲדָמָה, אֲבָל בַּכֵּר יְבַכֵּר אֶת הַדָּגִים עַל פְּנֵי כָּל הַמַּאֲכָלִים, וַאֲכָלָם בְּתֵיאָבוֹן גָּדוֹל; הוּא מִצְטַיֵּן מְאֹד

בִּזְרִיזוּתוֹ לִתְפּשׂ אוֹתָם, וּבָזֶה, כְּמוּבָן, יָבִיא נֶזֶק רַב, לַנְּחָלִים וְלִבְרֵכוֹת הַמָּיִם. הֲלֹא רָאִיתָ אוֹתוֹ, בְּנִי, בְּאָרְבּוֹ לְטַרְפּוֹ, וּבְהִתְנַפְּלוֹ הַמַּיְמָה, וּמַה גָּדְלָה מְהִירוּתוֹ בִּשְׂחוּתוֹ. אֲבָל הַגִּידָה נָא לִי הַאִם הִסְפִּיקָה לְךָ הַשָּׁעָה לְהִתְבּוֹנֵן אֵלָיו הֵיטֵב וְרָאִיתָ אֶת תַּבְנִיתוֹ וּמִבְנֵה גוּפוֹ?

– בָּרִאשׁוֹנָה אָמְנָם נִבְהַלְתִּי מְעַט בִּרְאוֹתִי אֶת רֹאשׁוֹ הַגָּדוֹל בּוֹלֵט מִבֵּין שָׁרְשֵׁי הָעֵצִים. בְּכָל זֹאת הִתְבּוֹנַנְתִּי בּוֹ הֵיטֵב, וָאֵרֶא כִּי עֵינָיו גְּדוֹלוֹת וְאָזְנָיו קְצָרוֹת מְאֹד, וּזְנָבוֹ אָרֹךְ, וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה זְנַב חָתוּל בַּעַל שְׂעָרוֹת אֲרֻכּוֹת.

– אֲבָל הֲרָאִיתָ גַּם אֶת כַּפּוֹתָיו?

לֹא, אִמִּי, כִּי קְפוּלוֹת הָיוּ תַּחְתָּיו, בְּרָבְצוֹ, וְאַחַר קָפַץ וַיֵּעָלֵם מַהֵר.

כַּפּוֹתָיו מְכֻסּוֹת בְּעוֹר־הַמָּשׁוֹט, בְּנִי, לֵאמֹר, כִּי חֲמֵשֶׁת אֶצְבְּעוֹתָיו מְחֻבָּרוֹת יַחַד בְּעוֹר דַּק אֲשֶׁר בּוֹ יָשׁוּט בַּמָּיִם.

– כְּכַפּוֹת הַבַּרְוָזָה, הֲלֹא כֵן, אִמִּי?

– כֵּן, בְּנִי, וְלֹא רַק רַגְלֵי הֶחָתוּל הַדַּיָּג, כִּי גַּם כִּמְעַט רַגְלֵי כָּל בַּעֲלֵי הַחַיִּים אֲשֶׁר בַּמַּיִם אוֹ הַצְּרִיכִים לִפְעָמִים לַמַּיִם מְכֻסּוֹת בְּעוֹר־הַמָּשׁוֹט, בְּלִי הַבְדֵּל אִם עוֹפוֹת הֵם

בְּבַרְוָזָה, אוֹ צְפַרְדְּעִים, אוֹ הוֹלְכִים עַל אַרְבַּע. כְּחָתוּל־הַדַּיָּג, כִּי בְּרַגְלַיִם הַמְכֻסּוֹת בְּעוֹר הַמָּשׁוֹט יִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּעֲלֵי הַחַיִּים הָאֵלֶּה לִשְׂחוֹת בַּמַּיִם כְּכָל אֲשֶׁר יִשְׁתַּמְּשׁוּ הַדָּגִים בִּסְנַפִּירֵיהֶם.

– הֶחָתוּל הַדַּיָּג יִבְחַר לִמְעוֹ לוֹ אֶת אַחַד הַחוֹרִים אֲשֶׁר עַל יַד נַחַל הַמַּיִם אוֹ הַבְּרֵכָה, וְלָקַט לוֹ צִמְחֵי שָׂדֶה וַעֲנָפִים רַכִּים אֲשֶׁר יִכְרֹת בְּשִׁנָּיו וְעָשָׂה לוֹ בָהֶם בְּתוֹךְ מְאוּרָתוֹ כְּמִין קֵן גַּם וְיָשַׁב בּוֹ הוּא וּשְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה יְלָדָיו הַקְּטַנִּים.

– וְאֵיכָכָה זֶה יְכַלְכֵּל הֶחָתוּל הַדַּיָּג אֶת יְלָדָיו?

– בִּהְיוֹתָם קְטַנִּים יִינְקוּ אֶת חֲלֵב אִמָּם כְּכָל יֶתֶר הַחַיּוֹת וְהַבְּהֵמוֹת הַהוֹלְכוֹת עַל אַרְבַּע. אַךְ בְּגָדְלָן מְעַט תֵּלֵךְ הָאֵם וְהֵבִיאָה לָהֶם דָּגִים מִן הַנַּחַל, וּבְגָדְלָם עוֹד יוֹתֵר יֵלְכוּ בְּעַצְמָם לָצוּד צֵידָם, וְגַם יַחֲלִיפוּ אֶת מְאוּרַת־אֲבוֹתֵיהֶם בַּאֲחֵרוֹת, אֲשֶׁר יָקִימוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ בְּיָדָיו.

– אֲבָל הֲיָבִיאוּ הֶחָתוּלִים הָאֵלֶּה תּוֹעֶלֶת לִבְנֵי הָאָדָם?

– לֹא, בְּנִי, כִּי בִּכְלָלָם הֵמָּה זוֹלְלִים גְּדוֹלִים, וּבְנֵי הָאָדָם יִרְדְּפוּ אוֹתָם וְהִשְׁמִידוּם לְבַל יַסֵּבוּ לָהֶם נֶזֶק בְּאָכְלָם

אֶת דְּגֵי הַנְּחָלִים. אֲבָל שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים, כִּי יֵשׁ מְקוֹמוֹת אֲשֶׁר יְבַקְשׁוּ שָׁם בְּנֵי הָאָדָם אֶת קִרְבָתָם, וּלְמַדוּם לָצוּד צַיִד בַּעֲדָם כְּכָל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַצַּיָּדִים בְּכַלְבֵי הַצַּיִד אֲשֶׁר לָהֶם. וּבְאֶרֶץ צָרְפַת יָצוּדוּ אוֹתָם לָקַחַת אֶת עוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ פַּרְווֹת; אָמְנָם הָעוֹר הַזֶּה אֵינֶנּוּ מִצְטַיֵּן בְּיָפְיוֹ כַּאֲשֶׁר רָאִיתָ בְּוַדַּי, אֲבָל הוּא מְחַמֵּם מְאֹד.

הַשְּׂעָרוֹת הַמְכַסּוֹת אֶת גְּוִיָּתוֹ רַבּוֹת הֵנָּה וַעֲבוֹת, וּבְכָל זֹאת בִּימֵי הַחֹרֶף תַּעֲבֶינָה עוֹד יוֹתֵר, לְמַעַן הָגֵן עַל הַגּוּף מִפְּנֵי הַקֹּר. וּבְיִחוּד עָבוֹת הֵן שַׂעֲרוֹת הֶחָתוּלִים־הַדַּיָּגִים שׁוֹכְנֵי אַרְצוֹת הַקֹּר, כִּי עָלֶיךָ לָדַעַת, בְּנִי, כִּי לְכָל בַּעֲלֵי הַחַיִּים שׁוֹכְנֵי הָאֲרָצוֹת הַקָּרוֹת מַלְבּוּשִׁים יוֹתֵר חַמִּים מִמַּלְבּוּשֵׁי אֵלֶּה הַשּׁוֹכְנִים בָּאֲרָצוֹת הַחַמּוֹת.

– מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ, כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ! – קָרָא הַיֶּלֶד אֶת הַפָּסוּק מִסֵּפֶר תְּהִלִּים שֶׁלָּמַד כְּבָר.

– כֵּן, בְּנִי! הַדָּבָר הַזֶּה הוּא חֹק טִבְעִי, וְהַטֶּבַע מַעֲשֵׂה יְדֵי יְיָ הוּא.

כְּכַלּוֹת הָאֵם לְדַבֵּר, קָם הַיֶּלֶד עַל רַגְלָיו וַיִּפֹּל עַל

צַוָּארָהּ וַיְחַבְּקֶנָּה וַיִּשָּׁקֶנָּה. וְאַחֲרֵי הַבִּיעוֹ לָהּ חֵן־חֵן עַל דְּבָרֶיהָ, רָץ הַשָּׂדֶה אֶל רֵעָיו הַקּוֹצְרִים, אֲשֶׁר שָׁבוּ לַעֲבוֹדָתָם נֵיעוֹר עַל יָדָם עַד בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ.

№
56—58

פרחים

הכלב.

מתולדות בעלי החיים.

מאת

פ. קרפנטיה.

תרגום י. מיוחס.

הוצאת „תושיה" ורשה.

המחיר 6 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

הַכֶּלֶב

מֵאֵת

קְרַפַּנְטְיֶה.

הַקָּרָה גְּדוֹלָה מְאֹד; הַשֶּׁלֶג מְכַסֶּה אֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה. כָּל הָעֵצִים עוֹטִים מַעֲטֵה לָבָן, וּמַחֲטֵי קֶרַח תְּלוּיִם וְיוֹרְדִים כְּצִדֵּי הַגַּגּוֹת.

עָבַר הַיּוֹם וַיְהִי לָיְלָה; וְהָאָח מְבֹעֶרֶת בַּבַּיִת הַקָּטָן שֶׁל יִצְחָק הַפֶּחָמִי [1] הָעוֹמֵד בִּמְבוֹא הַיַּעַר וְעֵצִים סוֹבְבִים אוֹתוֹ מִכָּל עֵבֶר; וּשְׁנֵי יְלָדִים קְטַנִּים יוֹשְׁבִים עַל יַד הָאָח וּמְחַמְּמִים אֶת יְדֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת הָאֲדֻמּוֹת מִקָּרָה.

---

[1]) מוֹכֵר פְּחָמִים.

וּבַבַּיִת אֵין אוֹר אַחֵר מִבַּלְעֲדֵי אוֹר הָאָח. הָרוּחַ מִתְפָּרֵץ הַבַּיְתָה דֶּרֶךְ סִדְקֵי הַדֶּלֶת. אַךְ הַלֶּהָבָה מִבְרֶקֶת וּמְאִירָה וּמְחַמֶּמֶת, וְגִזְרֵי הָעֵץ הָרְטֻבִּים מַשְׁמִיעִים קוֹל בְּהִשָּׂרְפָם.

וְעַל יַד הַמִּפְתָּן רוֹבֵץ כֶּלֶב גָּדוֹל וְרֹאשׁוֹ בֵּין כַּפּוֹתָיו. הָאֵם טֹוָה *) לְאוֹר הַלֶּהָבָה אֶת חוּטֵי הַצֶּמֶר הַכָּתֹם. וַאֲבִי הַבַּיִת עוֹדֶנּוּ בַּיַּעַר אֵצֶל צִבּוּרֵי הַפֶּחָם הַגְּבוֹהִים.

וְקוֹל יְלֵל נִשְׁמָע מִן הַיָּעַר.

—אִמִּי, הֲשׁוֹמַעַת אָתְּ? — אָמְרָה הַיַּלְדָּה הַקְּטַנָּה בְּקוֹל נָמוּךְ.

— כֵּן, שׁוֹמַעַת אָנֹכִי. הֲלֹא הֵמָּה הַזְּאֵבִים הַמְשַׁחֲרִים לַטֶּרֶף הַמְיַלְלִים בַּיָּעַר.

וְהַכֶּלֶב הַזָּקֵן זָקַף אֶת אָזְנָיו מִבְּלִי נוּעַ, וּתְלוּנָה יָצְאָה מִגְּרוֹנוֹ.

*) עוֹשָׂה חוּטִים.

— הַס, הַס, „טָלוּא"! — קָרְאָה הָאֵם.

וַיִּדֹּם הַכֶּלֶב וַיּוֹשֶׁט אֶת ראשׁוֹ לְלַקֵּק אֶת הַיְלָדִים בְּחִבָּה.

וְ„טָלוּא" זָקֵן מְאֹד, שַׂעֲרוֹתָיו, אֲשֶׁר הָיוּ שְׁחוֹרוֹת לְפָנִים, הָיוּ אֲפוּרוֹת כָּעֵת. הוּא הָיָה מָתוּן וּמְיֻשָּׁב בְּשָׁעָה שֶׁהִשְׁתַּעַשְׁעוּ בוֹ הַיְלָדִים. אֲבָל נוֹרָא הָיָה מַרְאֵהוּ בְּצֵאתוֹ לַמִּלְחָמָה עַל כָּל חַיּוֹת טֶרֶף; בְּשִׁנָּיו הָאֲרֻכּוֹת וְהַחַדּוֹת וּבְצַוָּרוֹנוֹ הַמָּלֵא שִׁנֵּי בַרְזֶל!

הַלְּבָנָה תָּאִיר אֶרֶץ, וְהַזְּאֵבִים אֹהֲבִים לְטַיֵּל¹) לְאוֹר הַלְּבָנָה; קוֹל שַׁאֲגָתָם הוֹלֵךְ וְקָרֵב לְאַט לְאַט. הַכֶּלֶב הַזָּקֵן עוֹמֵד עַל רַגְלָיו, הִנֵּה הוּא מִתְקָרֵב אֶל פֶּתַח הַבַּיִת וּמְמַשְׁמֵשׁ בְּאַפּוֹ אֶת סִדְקֵי הַדֶּלֶת, כְּאִלּוּ יָרִיחַ דְּבַר־מָה, וּתְלוּנָה חֲרִישִׁית יוֹצְאָה מִגְּרוֹנוֹ. הָאֵם עָזְבָה אֶת מְלַאכְתָּהּ וְהִיא עֲצוּבַת רוּחַ.

— אַבָּא לֹא בָא עוֹד — אָמְרָה הַקְּטַנָּה — וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא טָרְפוּ אוֹתוֹ הַזְּאֵבִים?

---

¹) לָשׁוּט.

– לְאָבִינוּ יֵשׁ אֶקְדָּח*) – עָנָה הַנַּעַר הַגָּדוֹל,– גַּם כַּלְבֵּנוּ „אִיל־הַבַּרְזֶל" אִתּוֹ; וְעַתָּה אֲנִי חָפֵץ לָלֶכֶת לִרְאוֹת אִם הוּא בָא.

– לֹא! לֹא! אַל תֵּלֵךְ! – קָרְאָה הָאֵם.

– אִמִּי! – צָעֲקָה פִּתְאֹם הַיַּלְדָּה הַקְּטַנָּה, – רְאִי נָא, רְאִי!

וַתּוֹר בְּאֶצְבָּעָהּ עַל הַחַלּוֹן הַקָּטָן. מֵאֲחוֹרֵי הַזְּכוּכִית הַמְעֻשָּׁנָה נִרְאָה רֹאשׁ גָּדוֹל וְשָׁחוֹר, וְהוּא מַבִּיט בְּעֵינַיִם מַבְרִיקוֹת....

– אֲהָהּ! אֵל אֱלֹהִים! זְאֵב עֶרֶב!!

הָאֵם רוֹעֶדֶת, הַיְלָדִים בּוֹכִים וּמִתְכַּנְּסִים בְּחֵיק אִמָּם.

וְקוֹל שְׁאָגָה נִשְׁמַע פִּתְאֹם מֵאֲחוֹרֵי הַבַּיִת, וְהַקּוֹל קוֹל חֲמִשָּׁה אוֹ שִׁשָּׁה זְאֵבִים טוֹרְפֵי טֶרֶף, אֲשֶׁר נִסּוּ לְטַפֵּס וְלַעֲלוֹת עַל גַּג הַבַּיִת הַנָּמוּךְ, וַיְגָרְרוּ אֶת הַדֶּלֶת בְּכַפּוֹתֵיהֶם בְּחָזְקָה, וְגַם נִסּוּ לְהַכְנִיס אֶת רָאשֵׁיהֶם דֶּרֶךְ הַסֶּדֶק, אֲשֶׁר בְּתַחְתִּית הַדֶּלֶת.

וְטָלוּא הַזָּקֵן נָבַח בְּזַעַם וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵי הַדֶּלֶת

*) רוֹבֶה־קָטָן – רעוואָלווער.

אֲשֶׁר אָמְרוּ הַזְּאֵבִים לְשַׁבֵּר. הַאֵם אָחֲזָה קַרְדֹּם בְּיָדָהּ...
וְכָכָה עָבַר כַּחֲצִי שָׁעָה.

אַךְ סוֹף סוֹף נִשְׁמַע קוֹל צָרוּד שֶׁל נְבִיחָה עוֹנָה אַחֲרֵי הַזְּאֵבִים הַשּׁוֹאֲגִים. הוּא קוֹל „אֵיל־הַבַּרְזֶל", בְּרוּצוֹ לִפְנֵי יִצְחָק אֲדֹנָיו הַשָּׁב הַבַּיְתָה.

וְ„אֵיל־הַבַּרְזֶל" הִתְנַפֵּל עַל הַזְּאֵבִים אוֹיְבָיו, וַיְּשַׁכֵּם בְּשִׁנָּיו הַחַדּוֹת וַיְפַזְּרֵם לְכָל רוּחַ. הַזְּאֵבִים נִסּוּ לַעֲמֹד נֶגְדּוֹ וְגַם פְּצָעוּהוּ פְּצָעִים אֲנוּשִׁים אֲחָדִים. אַךְ הַפֶּחָמִי מִהֵר לְעֶזְרַת כַּלְבּוֹ הַנֶּאֱמָן הַשּׁוֹמֵר תָּמִיד לְרֹאשׁוֹ. וּבְרוֹבֶה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ יָרָה שְׁתֵּי יְרִיּוֹת עַל רָאשֵׁי הַזְּאֵבִים וַיִּקְרָא: פַּנּוּ דֶרֶךְ! פַּנּוּ דֶרֶךְ!!

וַיְמַהֵר אֶל מְעוֹנוֹ. וַיַּשְׁלֵךְ אֶת רוֹבֵהוּ אַרְצָה. וַיֹּאחֶז בְּקַרְדֹּם אֲשֶׁר בְּיַד אִשְׁתּוֹ לַעֲצֹר בְּעַד הַזְּאֵבִים מִבּוֹא אֶל בֵּית מִשְׁכָּנוֹ.

וַיְהִי אַךְ פָּתַח יִצְחָק אֶת דַּלְתוֹת הַבַּיִת. וְהִנֵּה „טָלוּא" קָפַץ הַחוּצָה וַיִּתְנַפֵּל בְּקֶצֶף גָּדוֹל עַל הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת. אֲשֶׁר עָמְדוּ כֻּלָּן יַחַד בַּמַּעֲרָכָה נֶגֶד רֵעֵהוּ אַמִּיץ הַלֵּב. וּשְׁנֵיהֶם נָקְמוּ בָהֶן אֶת נִקְמָתָם: אַרְבָּעָה זְאֵבִים נָפְלוּ מֵתִים עַל פְּנֵי הַשֶּׁלֶג. וְהַנּוֹתָרִים נָסוּ וַיִּמָּלֵטוּ.

וְ„אֵיל הַבַּרְזֶל" שָׁב עָיֵף וְיָגֵעַ, מָלֵא שִׂמְחָה וּמְגֹאָל בְּדָם מֵהַפְּצָעִים אֲשֶׁר נִפְצַע אֶל בֵּית אֲדֹנָיו וַיִּשְׁכַּב לְרַגְלָיו. אַךְ „טָלוּא הַזָּקֵן" לֹא זָכָה לִרְאוֹת בְּנִצְחוֹנוֹ, כִּי חִנְּקוּהוּ הַזְּאֵבִים בְּעֶבְרָתָם הַקָּשָׁה.

— כֶּלֶב אֻמְלָל! קָרְאוּ כָּל הַיְלָדִים כְּאֶחָד.

— אִם כֵּן אֵפוֹא, אֱמֶת הַדָּבָר, כִּי יֵשׁ זְאֵבִים! — קָרְאָה שׁוּלַמִּית, אֲשֶׁר שָׁמְעָה אֶת הַסִּפּוּר הַזֶּה.

— אָכֵן אֱמֶת הַדָּבָר, — עָנָה נַעֲמָן, — רַק אַל נָא תִּירָאִי, כִּי רַק בַּיְעָרִים הֵם נִמְצָאִים. הִנֵּה אָנֹכִי לֹא רְאִיתִים מֵעוֹדִי, אֲבָל הָרוֹעֶה אֲשֶׁר לָנוּ כְּבָר רָאָה אוֹתָם פְּעָמִים רַבּוֹת, וְעַל כֵּן יִקַּח לוֹ תָּמִיד אֶת כַּלְבּוֹ הַהוֹלֵךְ אַחֲרָיו אֶל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יִרְעֶה שָׁם אֶת הַצֹּאן, לְמַעַן אֲשֶׁר יִשְׁמֹר עַל הָעִזִּים וְעַל הַכְּבָשִׂים.

— לְפָנִים — אָמְרָה הָאֵם — רַבּוּ הַזְּאֵבִים מֵאֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה; וּבִימֵי־הַחֹרֶף, בִּגְבֹר עֲלֵיהֶם הָרָעָב, שִׁחֲרוּ לַטֶּרֶף סָבִיב לִנְאוֹת־הַשָּׂדֶה הַבּוֹדְדִים, וְלִפְעָמִים בָּאוּ גַּם עַד הַכְּפָרִים וְגַם עַד רְחוֹבוֹת הָעִיר בָּאוּ, אֲבָל עַתָּה אֵינָם מְצוּיִם כָּל כָּךְ. בְּכָל זֹאת יֶשְׁנָם עוֹד זְאֵבִים, כַּאֲשֶׁר יֵשׁ גַּם שׁוּעָלִים וְאַרְנָבוֹת וְכָל חַיְתוֹ טֶרֶף; וְלוּלֵא הָיוּ לָנוּ כְּלָבִים טוֹבִים לִשְׁמִירָה

כִּי אָז לֹא רַק חַיּוֹת רָעוֹת בָּאוּ לִטְרֹף אֶת בְּהֶמוֹתֵינוּ, כִּי גַּם שׁוֹדְדֵי לַיִל גָּנְבוּ אֶת כְּלֵי מַחֲרַשְׁתֵּנוּ, וְאֶת הַקָּצִיר אֲשֶׁר עָלֵינוּ לַעֲזֹב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, מֵחֶסְרוֹן מַמְּגֻרוֹת ¹) לְאָצְרוֹ בָּהֶן.

וְלוּא הָיוּ הַצֹּאן וְהַבָּקָר שְׁמוּרִים תָּמִיד בָּרְפָתִים, כִּי אָז יָכֹל כֶּלֶב הַבַּיִת לְהָגֵן גַּם עֲלֵיהֶם, אֲבָל בִּהְיוֹתָם יוֹצְאִים הַשָּׂדֶה לִרְעוֹת, עַל הָרוֹעֶה לָקַחַת לוֹ כֶּלֶב אַחֵר, אֲשֶׁר בְּשֵׁם „כֶּלֶב־הָרוֹעִים" יִקָּרֵא. הַכֶּלֶב הַזֶּה מְנַהֵל אֶת־הַצֹּאן דֶּרֶךְ שְׂדוֹת הַמִּרְעֶה, וְעוֹצֵר בַּעֲדָן מִלֶּכֶת לִרְעוֹת בְּשָׂדֶה אַחֵר; אֶת הַנִּדָּחוֹת הוּא מֵשִׁיב, וְעַל הַנֶּחְשָׁלוֹת יִתֵּן בְּקוֹלוֹ וּתְמַהֵרְנָה לְהַדְבִּיק אֶת אַחְיוֹתֵיהֶן. רוֹעֶה אֶחָד לֹא יַסְפִּיק לִשְׁמֹר עַל כָּל צֹאנוֹ בְּלִי עֶזְרַת כַּלְבּוֹ, וּמַה גַּם בָּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר בָּהֶן לֹא יָבִיאוּ הָרוֹעִים אֶת הַצֹּאן אֶל מִכְלְאוֹתֵיהֶן כָּל יְמֵי־הַקַּיִץ, וְנִשְׁאֲרוּ יוֹמָם וָלַיְלָה בַּשָּׂדֶה. הִנֵּה יַעֲקֹב יוֹדֵעַ זֹאת הֵיטֵב, כִּי יָשַׁב בְּאֶרֶץ שְׁוֵיצְיָה יָמִים רַבִּים. אֱמָר נָא יַעֲקֹב, אֵיכָכָה יוּכְלוּ לִשְׁמֹר אֶת הַצֹּאן בַּלַּיְלָה מִבַּלְעֲדֵי עֶזְרַת הַכְּלָבִים?

— הוֹ! זֶה אִי־אֶפְשָׁר.

— וְאַתֶּם הֲלֹא תָבִינוּ, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר הָרוֹעֶה חָפֵץ לִישֹׁן אוֹ לָנוּחַ; בָּעֵת הַהִיא יַעֲמֹד הַכֶּלֶב בִּמְקוֹמוֹ לִשְׁמֹר עַל הַצֹּאן. וּמִלְּבַד זֹאת, מַה יִּהְיֶה גּוֹרָלוֹ שֶׁל הָרוֹעֶה, אִם יִהְיֶה אָנוּס

¹) מְקוֹם אוֹצַר הַתְּבוּאָה.

לָשֶׁבֶת תָּמִיד לְבַדּוֹ? הֲלֹא יִהְיֶה אִישׁ אֻמְלָל בַּחַיִּים. כֵּן, בָּנַי, אֵין אָדָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן לְבָדָד, מִבְּלִי הֱיוֹת לוֹ אוֹהֵב וָרֵעַ; וְהָיָה אֵפוֹא הַכֶּלֶב לָרוֹעֶה לֹא רַק שׁוֹמֵר לְרֹאשׁוֹ וּמְשָׁרְתוֹ, כִּי אִם גַּם אוֹהֲבוֹ וַעֲמִיתוֹ, אֲשֶׁר יָבִין אֶת חֶפְצוֹ וְהִתְרַפֵּק עָלָיו, אִתּוֹ יְדַבֵּר, וְאִתּוֹ יְצַחֵק וְיִשְׁתַּעֲשֵׁעַ.

אֲנִי יָדַעְתִּי רוֹעֶה אֶחָד, אֲשֶׁר קִבֵּל שָׂכָר קָטָן בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְגַם הָיָה מְעֻנֶּה תַּחַת יְדֵי אֲדֹנָיו הַקָּשֶׁה, וּבְכָל זֹאת לֹא עָזַב אֶת בֵּית אֲדֹנָיו, יַעַן כִּי לֹא יָכֹל לְהִפָּרֵד מִכַּלְבּוֹ אֲשֶׁר הָיָה כָּל שַׁעֲשׁוּעָיו וְתַנְחוּמוֹתָיו.

אָמְנָם בִּמְקוֹמֵנוּ לֹא יַרְחִיק הָרוֹעֶה לָלֶכֶת עִם צֹאנוֹ, וְשׁוֹב יָשׁוּב מִדֵּי עֶרֶב בָּעֶרֶב אֶל נָוֵהוּ, בְּעָבְרוֹ דֶּרֶךְ הַכְּפָר. אֲבָל בַּאֲרָצוֹת, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הָרִים גְּבֹהִים, כְּאֶרֶץ שְׁוֵיצְיָה, לְמָשָׁל, שָׁם יוֹצְאִים הָרוֹעִים עִם עֶדְרֵי צֹאנָם בִּימֵי הָאָבִיב וְלֹא יָשׁוּבוּ עַד עֲבֹר חֳדָשִׁים מִסְפָּר.

בֶּהָרִים הָאֵלֶּה יֵשׁ מְקוֹמוֹת מִרְעֶה הַמְכֻסִּים שֶׁלֶג וָקֶרַח כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף, וּבְבוֹא הָאָבִיב יִמַּס הַשֶּׁלֶג וְנִרְאָה הָעֵשֶׂב הַיָּרוֹק וְהָרַעֲנָן. וְהָרוֹעִים אֲשֶׁר בְּשֵׁם „בּוֹקְרִים" יִקָּרְאוּ, יַעַן כִּי מְגַדְּלִים הֵם אֶת הַבָּקָר, יִסְעוּ מִמְּקוֹמָם בְּרֵאשִׁית יְמֵי הָאָבִיב, וְלֹא יָשׁוּבוּ עַד הַחֹרֶף. הֵם מְקִימִים

לָהֶם בִּקְתּוֹת עַל יַד שְׂדוֹת הַמִּרְעֶה וְשָׁם יֵשְׁבוּ; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִשְׁתַּתְּפוּ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה רוֹעִים יַחַד, וְהֵכִינוּ גְּבִינָה מֵחֲלֵב הַבְּהֵמוֹת וְעָזְרוּ אִישׁ אֶת אָחִיו. וְחוּץ מִזֶּה לֹא יִרְאוּ צוּרַת אָדָם כָּל יְמֵי שִׁבְתָּם שָׁם. וְעַתָּה צְאוּ וְחִשְׁבוּ בָּנַי, כַּמָּה הָיוּ הָרוֹעִים הָאֵלֶּה אֻמְלָלִים, לוּלֵא הָלְכוּ כַלְבֵיהֶם הַחֲזָקִים וְהַטּוֹבִים אִתָּם, לְהַנְחוֹת אֶת הַבְּהֵמוֹת בִּמְקוֹמוֹת מִרְעֶה קָשִׁים כָּאֵלֶּה, וְלַעֲזֹר עַל יָדָם לְהַצִּילָן מִשִּׁנֵּי הַדֹּב וְהַזְּאֵב, אוֹ מִכָּל צָרָה אַחֶרֶת.

— הַאִם יֵשׁ סַכָּנָה לָלֶכֶת בֶּהָרִים הָאֵלֶּה?

— בְּלִי סָפֵק בָּנַי, וְלִפְעָמִים הַסַּכָּנָה גְדוֹלָה מְאֹד, וּבִפְרָט לְנוֹסְעִים, אֲשֶׁר עוֹד לֹא הִסְכִּינוּ בָהֶם. הַאִם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֶת שֵׁמַע כַּלְבֵי הַר סֶנְבֶּרְנַרְד?

— כֵּן!

— לֹא!

— לֹא, גַּם אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי.

— אִם כֵּן הִנְנִי לְסַפֵּר לָכֶם עַל אוֹדוֹתָם:

הָהָר הַזֶּה הוּא אֶחָד מֵהָרֵי־הָאֶלְף הַגְּבֹהִים, וְעַל פִּי הָרֹב צְרִיכִים הַנּוֹסְעִים בֶּהָרִים הָהֵם לַעֲבֹר דֶּרֶךְ הָהָר הַזֶּה.

בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים הַמַּעֲבָר נוֹחַ וָקַל; אֲבָל יֵשׁ מְקוֹמוֹת מְסֻכָּנִים מְאֹד. יֵשׁ, לְמָשָׁל, מְסִלָּה צָרָה וּמְשֻׁפַּעַת¹). הַשֶּׁלֶג וְהַקֶּרַח יְסֹבּוּ אוֹתָהּ מִכָּל עֲבָרִים, הַנּוֹסְעִים עֲיֵפִים וּבְכָל זֹאת עֲלֵיהֶם לָלֶכֶת וְלָלֶכֶת בְּלִי הֶרֶף מִפַּחַד הַקֹּר פֶּן יִגְבַּר פִּתְאֹם וְהָיוּ בְּכָל רָע. אָמְנָם מוֹרֵי דֶרֶךְ הוֹלְכִים לִפְנֵיהֶם לַנְחוֹתָם הַדֶּרֶךְ הַמְסֻכָּנָה הַזֹּאת; אֲבָל לִפְעָמִים יְכַסֶּה הָאֵד אֶת הָאָרֶץ עַד כִּי אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לִרְאוֹת גַּם בְּמֶרְחָק שֶׁל עֲשָׂרָה צְעָדִים, וְאָז הַסַּכָּנָה גְדוֹלָה פֶּן יֹאבְדוּ דַרְכָּם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יֵרֵד הַשֶּׁלֶג בְּזַעַף וְלֹא יוּכְלוּ לָלֶכֶת הָלְאָה, וּבֵינְתַיִם יָבוֹא הַלָּיְלָה, — וְאָז הוֹי וַאֲבוֹי אִם יֹאמְרוּ הַנּוֹסְעִים לַעֲמֹד רֶגַע לָנוּחַ, כִּי יְנַמְנְמוּ מַהֵר וְקָפְאוּ בַקֹּר. — הַיָּשֵׁן בַּשֶּׁלֶג לֹא יָקִיץ עוֹד! וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִתְעוּ בַדֶּרֶךְ, וְאָז... גַּם אָז אִי אֶפְשָׁר לָשׁוּב וְלִמְצֹא אוֹתָם.

— אֲהָהּ יְיָ אֱלֹהִים!

— אֲבָל, בָּנַי, יֵשׁ אֲנָשִׁים טוֹבֵי לֵב הַמַּקְרִיבִים יֶעְמָם לְטוֹבַת הַכְּלָל; וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הֵקִימוּ בֵית־אוּלָם עַל רֹאשׁ הָהָר לְהָגֵן עַל הַנּוֹסְעִים וְלָבוֹא לְעֶזְרָתָם. אָמְנָם קָשִׁים

¹) כְּפוּפָה וְיוֹרֶדֶת.

וּמָרִים הֵם הַחַיִּים בְּמָקוֹם שָׁמֵם הַמָּלֵא שֶׁלֶג עוֹלָמִים כַּמָּקוֹם הַזֶּה. אֲבָל הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים שָׁם הִסְכִּינוּ לְחַיִּים כָּאֵלֶּה. הַנּוֹסְעִים הָעֲיֵפִים, אֲשֶׁר זָכוּ לְהַגִּיעַ אֶל בֵּית הָאוֹרְחִים, יְקַבְּלוּ בְּשִׂמְחָה רַבָּה. אֲבָל אֵלֶּה אֲשֶׁר תָּעוּ בַּדֶּרֶךְ מִסִּבַּת הָאֵד בַּיּוֹם וְהַחשֶׁךְ בַּלַּיְלָה. אֵלֶּה אֲשֶׁר קָפְאוּ בַּקֹּר וּבַשֶּׁלֶג, אֵלֶּה אֲשֶׁר אָפְסוּ כֹחוֹתֵיהֶם מֵעָמָל בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ, וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ עַד רֹאשׁ הָהָר, — אֶת אֵלֶּה דָרוֹשׁ לְחַפֵּשׂ וְמַן רַב; וְלִמְצֹא נוֹסְעִים כָּאֵלֶּה יְכוֹלִים רַק הַכְּלָבִים! וּבַעֲלֵי בֵּית־הָאוֹרְחִים מְגַדְּלִים לָהֶם מִין כְּלָבִים הַשּׁוֹכְנִים בֶּהָרִים, וְהֵם חֲזָקִים וְאַמִּיצֵי לֵב מְאֹד, אֲשֶׁר יִהְיוּ לָהֶם לִישׁוּעָה לְעֵת הַצֹּרֶךְ.

בְּעֵת סַכָּנָה יַעַזְבוּ כַּלְבֵי הַר סַנְבֶּרְנַרְדְּ אֶת מְקוֹמָם וְהָלְכוּ לָנוּעַ בַּמְּסִלּוֹת הַצָּרוֹת, לִמְצֹא בָהֶן אֶת עִקְּבוֹת הַנּוֹסְעִים הַקְּבוּרִים בַּשֶּׁלֶג וּבְהַרְגִּישָׁם בְּגוּפַת אִישׁ יַחְטְטוּ¹) בְּצִפָּרְנֵיהֶם וְיָסִירוּ אֶת שִׁכְבוֹת הַשֶּׁלֶג מֵעָלֶיהָ, וְנָבְחוּ בְקוֹל גָּדוֹל, וְקָרְאוּ לְעֶזְרָה. וְהַכְּלָבִים עַצְמָם נוֹשְׂאִים עַל צַוָּארָם סַל מָלֵא אֹכֶל נֶפֶשׁ וּמַשְׁקִים חֲרִיפִים לְהַחֲיוֹת בָּהֶם אֶת נֶפֶשׁ

¹) יַחְפְּרוּ.

הָאֻמְלָלִים הַנִּקְפָּאִים. הֲלֹא תִרְאוּ בָּנַי, אֵיכָכָה הִשְׁתַּתְּפוּ הָאָדָם וְהַכֶּלֶב, זֶה בִּתְבוּנָתוֹ, וְזֶה בְּהַרְגָּשָׁתוֹ, וּשְׁנֵיהֶם יַחַד בְּהַקְרִיבָם עַצְמָם לְטוֹבַת הַכְּלָל. אָכֵן זֶה הוּא מִפְעָל נִפְלָא בְּיָמֵינוּ בֵּין מִפְעֲלֵי הַחֶסֶד וְהַחֶמְלָה, אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

—וְאֵיכָכָה זֶה, אִמִּי, יְלַמְּדוּ אֶת הַכְּלָבִים לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת?

—דְּעוּ לָכֶם, בָּנַי—עָנְתָה הָאֵם—כִּי גַּם לְחַיּוֹת יֵשׁ שֵׂכֶל וּתְבוּנָה בְּמִדָּה יְדוּעָה, וּבְמְתִינוּת יוּכַל הָאָדָם לְלַמְּדָן לָדַעַת דְּבָרִים רַבִּים, וּבִפְרָט אֶת הַכְּלָבִים, אֲשֶׁר לָהֶם יֵשׁ הַרְגָּשָׁה מְיֻחֶדֶת הַמְקָרֶבֶת אוֹתָם לִבְנֵי הָאָדָם וּמְעוֹרֶרֶת אוֹתָם לָחוּשׁ לְעֶזְרָתָם.

— וְעַתָּה הֲמַכִּיר אַתָּה, בְּנִי, אֶת הַכְּלָבִים אֲשֶׁר בְּשֵׁם „כַּלְבֵי הָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה" יִקָּרְאוּ עַל שֵׁם מְקוֹם מוֹצָאָם?

— כֵּן, מַכִּיר אָנֹכִי אוֹתָם, הֲלֹא הֵמָּה הַכְּלָבִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר שַׂעֲרוֹתֵיהֶם מְסֻלְסָלוֹת, רֹאשָׁם גָּדוֹל, עֵינֵיהֶם יָפוֹת, וְכָל מַרְאֵה גוּפָם נֶחְמָד מְאֹד; הֲלֹא כֵן?

— כֵּן, בְּנִי, אוּלָם הֲיוֹדֵעַ אַתָּה גַּם כֵּן שֶׁהַכְּלָבִים הָאֵלֶּה יוֹדְעִים לִשְׂחוֹת בַּמַּיִם?

—כֵּן, גַּם זֹאת יָדַעְתִּי, וְגַם מֵיטִיבִים הֵמָּה לִשְׂחוֹת.

—וּבִרְאוֹת אֶחָד הַכְּלָבִים הָאֵלֶּה, כִּי נָפַל אִישׁ הַמַּיְמָה

וּמִהֵר וְהִתְנַפֵּל אַחֲרָיו לְהוֹצִיאוֹ גַּם יַצְלִיחַ כִּמְעַט תָּמִיד לְהַצִּיל אֶת הַטּוֹבֵעַ; וְלֹא פַּעַם וּשְׁתַּיִם יְסַכֵּן גַּם אֶת נַפְשׁוֹ.

— הוֹי, מַה טּוֹב הָיָה לְהַעֲמִיד כְּלָבִים כָּאֵלֶּה עַל חוֹף הַיָּם!

— כֵּן, בְּנִי; אָמְנָם יֵשׁ עָרִים, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהֶן כְּלָבִים כָּאֵלֶּה. בְּלוֹנְדוֹן, בִּירַת אַנְגְּלִיָּה, יִמָּצֵא עַל חוֹף הַתֶּמְזָה מַחֲנֵה כְלָבִים הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם „כַּלְבֵי יֶשַׁע", וּבְרֹאשׁ הַמַּחֲנֶה הוֹלֵךְ כֶּלֶב מִכַּלְבֵי הָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה. וְהַכְּלָבִים הָאֵלֶּה יַצִּילוּ טוֹבְעִים רַבִּים מִמָּוֶת.

וְאֶת שֵׁמַע אֶרֶץ סִיבִּירְיָה שְׁמַעְתֶּם בָּנַי? — לֹא! הָבָה וְאַגִּידָה לָכֶם: הָאָרֶץ הַזֹּאת רַחֲבַת יָדַיִם הִיא, וְהַקָּרָה שָׁם נוֹרָאָה; הַשֶּׁלֶג מְכַסֶּה אוֹתָהּ כְּתִשְׁעָה חֳדָשִׁים בַּשָּׁנָה, וְעַל כֵּן מְעַט מְאֹד מִסְפַּר תּוֹשָׁבֶיהָ, וּבְכָל זֹאת יֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה עַל הַנּוֹסְעִים לַעֲבֹר בָּהּ, וְלָלֶכֶת רַגְלִי אִי אֶפְשָׁר, כִּי הַסַּכָּנָה גְּדוֹלָה מִפְּנֵי הַזְּאֵבִים וְהַדֻּבִּים הָרַבִּים הַנִּמְצָאִים בָּהּ, וְלִרְכֹּב עַל סוּס גַּם כֵּן אִי אֶפְשָׁר כִּי רַגְלֵי הַסּוּסִים תִּטְבַּעְנָה בַּשֶּׁלֶג עַד הַבִּרְכַּיִם, וְגַם מִרְעֶה וְתֶבֶן אֵין שָׁם לְהַאֲכִילָם.

— וְאֵיכָכָה אֵפוֹא יַעַבְרוּ שָׁם הַנּוֹסְעִים?

— הֵם הוֹלְכִים בַּעֲגָלוֹת בְּלִי אוֹפַנִּים, אֲשֶׁר יִקָּרְאוּ

לָהֶן „עֲגָלוֹת־סְחִיבָה״, עַל כִּי נִסְחָבוֹת הֵן בְּלֶכְתָּן, וְהָעֲגָלוֹת רְתוּמוֹת [1]... הַיְדַעְתֶּם לָמָּה? מְצָאוּ!

— לִכְלָבִים?

— כֵּן, כֵּן! לְכַלְבֵי אֶרֶץ סִיבִּירְיָה; אַךְ תַּחַת סוּס אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, דְּרוּשִׁים עֲשָׂרָה כְּלָבִים לְכָל עֲגָלָה.

— וְאֵיכָכָה יְנַהֲלוּ אֶת הַכְּלָבִים? הַאִם יָשִׂימוּ בְּפִיהֶם מֶתֶג וָרֶסֶן?

— לֹא, בְּנִי; כִּי אוֹסְרִים אוֹתָם זֶה אֵצֶל זֶה, וּבְיַד הָעֶגְלוֹן מַקֵּל אָרֹךְ, אֲבָל כִּמְעַט שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְעוֹלָם, רַק בְּקוֹלוֹ יְנַהֵל אוֹתָם.

הַאִם מְמַהֲרִים הַכְּלָבִים לָלֶכֶת?

— כֵּן, וּבִפְרָט בְּהַרְגִּישָׁם בִּזְאֵבִים, אָז יִסְחֲבוּ אַחֲרֵיהֶם אֶת הָעֲגָלוֹת בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ, עַד כִּי פְּתוֹתֵי הַשֶּׁלֶג יָעוּפוּ סָבִיב כְּתִמְרוֹת עָשָׁן.

— וּבַמֶּה יְכַלְכְּלוּ אֶת הַכְּלָבִים הָאֵלֶּה?

— כַּלְכָּלָתָם מְעַטָּה מְאֹד, פַּעַם יְחַיּוּ נַפְשָׁם בְּדָגִים מְלוּחִים וּפַעַם בְּחַיּוֹת הַשָּׂדֶה, אֲשֶׁר יָצוּדוּ הֵם בְּעַצְמָם.

---

[1] קְשׁוּרוֹת.

– מַה מְאֻשָּׁרִים הֵם תּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּלָבִים כָּאֵלֶּה! – קָרָא הַיֶּלֶד.

– אָמְנָם כֵּן, בְּנִי, גַּם בְּכָל אַרְצוֹת תֵּבֵל יָקָר הַכֶּלֶב לְאָדָם מְאֹד. בִּלְעֲדֵי הַכֶּלֶב לֹא יִשְׁמֹר הָרוֹעֶה אֶת צֹאנוֹ וְהַצַּיָּד לֹא יָצוּד אֶת צֵידוֹ. אָמְנָם עַתָּה הָיָה הַצַּיִד עַל פִּי הָרֹב רַק לִדְבַר תַּעֲנוּג וְשַׁעֲשׁוּעִים; אֲבָל בְּיָמִים מִקֶּדֶם, בְּעֵת אֲשֶׁר רַבּוּ הַחַיּוֹת מְאֹד, הָיָה הַצַּיִד לִמְקוֹר פַּרְנָסָה לִבְנֵי הָאָדָם, וּפְעָמִים רַבּוֹת הָיוּ אֲנוּסִים לָצֵאת לִקְרַאת חַיּוֹת הַטֶּרֶף, אֲשֶׁר בָּאוּ לְהִתְנַפֵּל עֲלֵיהֶם.

– בְּלִי סָפֵק הָיְתָה זֹאת הַסִּבָּה לְגַדֵּל כַּלְבֵי צַיִד. הַאֵין זֹאת אִמָּא?

– כֵּן, בְּנִי; וְתַרְבּוּתָם לֹא הָיְתָה קָשָׁה בְּיוֹתֵר, כִּי בִהְיוֹת הַכֶּלֶב נִמְנֶה בֵּין „אוֹכְלֵי־הַבָּשָׂר", הֲלֹא מוּבָן הוּא, כִּי מִטִּבְעוֹ הוּא רוֹדֵף אַחֲרֵי כָּל צֵיד חַיָּה וָעוֹף.

– הַאִם הַכֶּלֶב בֵּין „אוֹכְלֵי הַבָּשָׂר" יֵחָשֵׁב?

– כֵּן, בְּנִי; וְהַכְּלָבִים הַפְּרָאִים בְּיִחוּד חַיִּים רַק עַל טַרְפָּם. וּדְעוּ לָכֶם, בָּנַי, כִּי לְאוֹכְלֵי הַבָּשָׂר וּלְאוֹהֲבֵי כָל טְרֵפָה יֵשׁ אַרְבַּע שִׁנַּיִם, שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם בְּכָל לֶחִי. הַשִּׁנַּיִם

הָאֵלֶּה אֲרֻכּוֹת וְחַדּוֹת מִיֶּתֶר הַשִּׁנַּיִם, וְלָהֶן יִקָּרֵא בְּשֵׁם „שִׁנֵּי הַכֶּלֶב" יַעַן כִּי דוֹמוֹת הֵן לַשִּׁנַּיִם אֲשֶׁר לַכֶּלֶב. גַּם לָנוּ הָאֲנָשִׁים יֵשׁ שִׁנַּיִם כָּאֵלֶּה, אֲבָל הֵן אֵינָן אֲרֻכּוֹת הַרְבֵּה מִיֶּתֶר שִׁנֵּינוּ, יַעַן כִּי אֵין אֲנַחְנוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בָּהֶן לִקְרֹעַ אֶת בְּשַׂר הֶחָי.

— הוֹ, לֹא! — קָרְאוּ כָּל הַיְלָדִים כְּאֶחָד בְּהַעֲוָיַת פָּנִים.

— לַכְּלָבִים אֵין כְּלֵי מִלְחָמָה אֲחֵרִים מִבַּלְעֲדֵי שִׁנֵּיהֶם. כִּי צִפָּרְנֵיהֶם אֵינָן אֲרֻכּוֹת וְחַדּוֹת כְּצִפָּרְנֵי הֶחָתוּל, וְגַם הַזְּאֵב וְהַשּׁוּעָל דּוֹמִים לוֹ בַּדָּבָר הַזֶּה, וְצִפָּרְנֵיהֶם כְּצִפָּרְנֵי הַכֶּלֶב.

וְהַכְּלָבִים הַשּׁוֹנִים לְמִינֵיהֶם דּוֹמִים הֵם אִישׁ לְרֵעֵהוּ בִּדְבַר־מָה; וּבִרְאוֹתְכֶם אֶת אֶחָד מֵהֶם, לֹא תִסְתַּפְּקוּ בוֹ אַף רֶגַע לְהָמִיר אוֹתוֹ בְּחַיָּה אַחֶרֶת; בְּכָל זֹאת יֵשׁ הַבְדֵּל גָּדוֹל בֵּין מִינֵי כְלָבִים אֲחָדִים: בֵּין כֶּלֶב הַבַּיִת וּבֵין הַכֶּלֶב הַמְסֻלְסָל, בֵּין כַּלְבֵי הָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וּבֵין „זַרְזִיר הַמָּתְנַיִם" עַל כֵּן יִבְחַר לוֹ הָאָדָם אֶת כַּלְבּוֹ לְפִי צֹרֶךְ שִׁמּוּשׁוֹ. עַתָּה הַגִּידוּ לִי, בָּנַי, אֶת מִינֵי הַכְּלָבִים הָאֵלֶּה לְפִי שִׁמּוּשָׁם.

— אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ.

— גַּם אָנֹכִי אֵינִי יוֹדֵעַ.

— וַאֲנִי אַבְטִיחֲכֶם, כִּי יוֹדְעִים אַתֶּם; וְאִם אַךְ תַּחְשְׁבוּ מְעַט בְּדָבָר, תִּמְצְאוּ אֶת פִּתְרוֹן חִידָתִי. הִנֵּה, לְמָשָׁל, אִם רוֹצִים אֲנַחְנוּ לִבְחֹר לָנוּ כֶּלֶב, אֲשֶׁר יִשְׁמֹר אֶת בֵּיתֵנוּ וִיגָרֵשׁ אוֹיֵב מֵעָלֵינוּ, הַאִם נִבְחַר בְּכֶלֶב קָטָן?

— לֹא!

— בְּוַדַּאי נִקַּח לָנוּ כֶּלֶב גָּדוֹל וְחָזָק, — עָנָה יוֹסֵף.

— אִם כֵּן אֵפוֹא אֵין טוֹב לָזֶה מִכֶּלֶב הַבַּיִת. וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם אֶת כֶּלֶב הַבַּיִת! הֲלֹא כֵן?

— כֵּן, אִמִּי, — קָרְאָה שׁוּלַמִּית, — לוֹ רֹאשׁ גָּדוֹל מְאֹד.

— וְהוּא נוֹשֵׁךְ, — הוֹסִיף יוֹסֵף גַּם הוּא, — וְעָלֵינוּ לְהִשָּׁמֵר מִגֶּשֶׁת אֵלָיו.

— זֹאת הִיא חוֹבָתוֹ וְיַעֲשֶׂנָּה. עָלָיו לִשְׁמֹר אֶת הַבַּיִת וּלְהוֹדִיעַ בְּבוֹא מִי שֶׁיִּהְיֶה. הַכְּלָבִים, אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְרוּ בְּכֶבֶל, וַאֲשֶׁר יוּכְלוּ לָצֵאת וְלָבֹא בַּבַּיִת בְּלִי מַפְרִיעַ, הֵם יוֹתֵר נוֹחִים, אַף כִּי הֵם שׁוֹמְרִים חָרוּצִים בַּלָּיְלָה.

— הַאִם גַּם הָרוֹעֶה בּוֹחֵר בְּכֶלֶב חָזָק לִשְׁמֹר עַל צֹאנוֹ?

— בְּלִי סָפֵק; וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁעָלָיו לִהְיוֹת גַּם מָהִיר בְּרַגְלָיו. כַּלְבֵי הַבַּיִת כְּבֵדִים הֵם יוֹתֵר מִדַּי, וְעַל כֵּן יִבְחֲרוּ

הָרוֹעִים בִּבְנֵי הַמִּין אֲשֶׁר יִקָּרְאוּ לוֹ בְּשֵׁם „כֶּלֶב־רוֹעֶה״. הַכְּלָבִים בְּנֵי הַמִּין הַזֶּה קְטַנִּים הֵם מִכַּלְבֵי הַבַּיִת, פַּרְסוֹתֵיהֶם יוֹתֵר דַּקּוֹת, שַׂעֲרוֹתֵיהֶם יוֹתֵר קָשׁוֹת וְאַפָּם יוֹתֵר מְחֻדָּד. הֵמָּה חָרִיפִים, מְהִירִים וְחָרוּצִים, וְדָמֹה יִדְמוּ לַזְּאֵב, אֲשֶׁר יַעַרְכוּ אִתּוֹ מִלְחָמָה.

לַכְּלָבִים הַחַיִּים בָּאֲרָצוֹת הַקָּרוֹת יֵשׁ שַׂעֲרוֹת אֲרֻכּוֹת וַעֲבֻתּוֹת, וּלְכַלְבֵי הָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה יֵשׁ שַׂעֲרוֹת חֲלָקוֹת וְרַכּוֹת כַּמֶּשִׁי, וּלְכַלְבֵי הֶהָרִים יֵשׁ שַׂעֲרוֹת הַדּוֹמוֹת לְצֶמֶר.

– וּמַה מִּשְׁפַּט הַכְּלָבִים, אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ סְבִיר מוֹצָאָם?

– כַּלְבֵי הָאֲרָצוֹת הַקָּרוֹת יְכוֹלִים לִסְבֹּל אֶת הַקֹּר וְלָהֶם שׁוֹקַיִם חֲזָקוֹת וְהַרְגָּשָׁה דַקָּה לִמְצֹא אֶת הַדֶּרֶךְ; וּתְכוּנוֹתֵיהֶם אֵלֶּה הֵן תְּכוּנוֹת טִבְעִיּוֹת.

– וְכַלְבֵי הַצַּיִד?

– כָּל הַכְּלָבִים יָצוּדוּ אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה, רַק כִּי בָחוֹר יִבְחֲרוּ הַצַּיָּדִים בָּהֶם לְפִי מִשְׁפַּט הַצַּיִד, אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לָצוּד.

לְצַיִד „הַחַיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת״ כַּאֲשֶׁר יֹאמְרוּ הַצַּיָּדִים, כְּמוֹ הַזְּאֵב וַחֲזִיר הַיַּעַר, דְּרוּשִׁים כְּלָבִים גְּדוֹלִים הַמְמַהֲרִים לָרוּץ. לָצוּד אֶת הַשּׁוּעָלִים וּלְהוֹצִיאָם לִפְעָמִים מִתּוֹךְ מְאוּרוֹתֵיהֶם

דְּרוּשִׁים כְּלָבִים, אֲשֶׁר שׁוֹקַיִם קְצָרוֹת לָהֶן וַאֲשֶׁר עַל כֵּן קוֹרְאִים לָהֶם: „קִצְרֵי הַשּׁוֹקַיִם".

הַתְּכוּנָה הָרֵאשִׁית אֲשֶׁר לְכַלְבֵי הַצַּיִד הִיא — הַחֹטֶם לֵאמֹר: חוּשׁ רֵיחַ חָזָק וּמְרֻגָּל הֵיטֵב, אֲשֶׁר בְּעֶזְרָתוֹ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ אֶת מְקוֹם מַעֲבַר הַחַיָּה, אֲשֶׁר הֵם אוֹמְרִים לְצוּדָהּ, וְרָדְפוּ אַחֲרֶיהָ וְהִשִּׂיגוּהָ. הַתְּכוּנָה הַזֹּאת נְתוּנָה לָהֶם מִידֵי הַטֶּבַע, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִגַּדְתִּי לָכֶם, בְּכֹל זֹאת צָרִיךְ הַצַּיָּד לְהַשְׁלִימָהּ, לֵאמֹר, לְלַמֵּד אֶת הַכֶּלֶב לְהָבִיא אֶת הַצַּיִד לְיַד בְּעָלָיו וּלְבִלְתִּי אֱכֹל מִמֶּנּוּ.

— פַּעַם אַחַת — קָרָא יִצְחָק — רָאִיתִי כֶּלֶב גָּדוֹל שׁוֹקָיו אֲרֻכּוֹת וְדַקִּיּת, אַפּוֹ מְחֻדָּד, וְכֻלּוֹ רָזֶה עַד מְאֹד, עַד אֲשֶׁר יָכֹלְתִּי כִמְעַט לִמְנוֹת אֶת צַלְעוֹתָיו.

— הֲלֹא זֶה הוּא „זַרְזִיר הַמָּתְנַיִם". הַכְּלָבִים בְּנֵי הַמִּין הַזֶּה הֵם יִקְרֵי הַמְּצִיאוּת מְאֹד; אֲבָל יֵשׁ כְּלָבִים בְּנֵי מִין אַחֵר, אֲשֶׁר בְּשֵׁם „שְׁחוֹק רוּחַ" יִקָּרְאוּ לָהֶם, וְהֵם דוֹמִים הַרְבֵּה לְזַרְזִירֵי הַמָּתְנַיִם, אַךְ קוֹמָתָם יוֹתֵר קְצָרָה וְכֹחָם לֹא רָב.

בְּוַדַּאי רְאִיתֶם גַּם אֶת „כֶּלֶב הַמֶּשִׁי" הַקָּטָן, הַמְּחֻכָּם וְהַזּוֹעֵם בְּלִי הֶרֶף; וְדָלוֹק יִדְלוֹק אַחֲרֵי כָּל עוֹבֵר וְנִיבֵחַ בִּתְקוֹקָה. הַכְּלָבִים הַגְּדוֹלִים הַיּוֹדְעִים אֶת כֹּחָם יַעַמְדוּ עַל פִּי

הָרָב שֶׁקְטִים בִּמְקוֹמָם, וְקוֹלָם בְּנָבְחָם יִשָּׁמַע בְּקוֹל נָגִיד וּמְצַוֶּה.

— הֲלֹא דוֹמִים הֵם לַ„כְּלָבִים הַמְסֻלְסָלִים“, אֲשֶׁר שַׂעֲרוֹתֵיהֶם אֲרֻכּוֹת וּמְסֻלְסָלוֹת וְאָזְנֵיהֶם רְחָבוֹת וּמִתְדַּלְדְּלוֹת [1], הֲלֹא כֵן, אִמִּי?

—כֵּן, בָּנַי, וְדֶרֶךְ אַגַּב [2] אֹמַר לָכֶם, חֲבִיבַי, כִּי הַכְּלָבִים אֲשֶׁר לָהֶם אָזְנַיִם יְשָׁרוֹת כַּאֲשֶׁר לְכַלְבֵי הַבַּיִת וּלְכַלְבֵי הַצַּיִד, הֵם יוֹתֵר קְרוֹבִים לְמַצַּב הַפְּרָאוּת מֵאֵלֶּה, אֲשֶׁר אָזְנֵיהֶם אֲרֻכּוֹת וּמִתְדַּלְדְּלוֹת כַּכְּלָבִים הַמְסֻלְסָלִים.

חֲרִיצוּת הַכְּלָבִים, וּבְיִחוּד שֶׁל הַכֶּלֶב הַמְסֻלְסָל, אֵמוּן רוּחוֹ וְאַהֲבָתוֹ לִבְעָלָיו נְשׂוּאִים בְּפִי כֹל, וְרַבּוֹת יְסַפְּרוּ לָנוּ בְּנֵי הָאָדָם מַעֲשִׂים שֶׁהָיוּ, אֲשֶׁר מֵהֶם נֹכַח לָדַעַת, כִּי כֵן הַדָּבָר.

וְהִנְנִי לְסַפֵּר לָכֶם סִפּוּרִים אֲחֵרִים מֵהֲמוֹן הַסִּפּוּרִים הָאֵלֶּה, כִּי יָדַעְתִּי, כִּי אוֹהֲבֵי סִפּוּרִים אַתֶּם.

— כֵּן, כֵּן, אִמֵּנוּ.

[1] נוֹפְלוֹת.

[2] ניכט נראדעצו.

וַיְהִי הַיּוֹם וְאִישׁ אֶחָד הִתְהַלֵּךְ עַל שְׂפַת הַנָּהָר, וְכַלְבּוֹ הַמְסֻלְסָל אִתּוֹ, וְסֵפֶר וָעֵט בְּיָדוֹ; לִפְעָמִים הוּא קוֹרֵא וְלִפְעָמִים הוּא כוֹתֵב, כִּי מְשׁוֹרֵר הָיָה הָאִישׁ. וְאַתֶּם הֲלֹא יְדַעְתֶּם מַה זֶּה מְשׁוֹרֵר. הֲלֹא כֵן?

– כֵּן, אִמָּא, הֲלֹא הוּא הַכּוֹתֵב אַגָּדוֹת וְעִנְיָנִים אֲחֵרִים בְּצוּרַת שִׁיר.

– כֵּן, בָּנַי, כִּמְעַט שֶׁהֱטִיבוֹתֶם לְבָאֵר. וּבְכֵן הָלַךְ לוֹ הַמְשׁוֹרֵר לְאִטּוֹ עַל חוֹף הַנָּהָר; פִּתְאֹם רָאָה וְהִנֵּה פֶּרַח עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְהוּא מִתְפַּתֵּחַ לְעֵין הַשֶּׁמֶשׁ. – הַמְשׁוֹרֵר חָפֵץ לִקְטֹף אֶת הַפֶּרַח וַיְנַס לְקָטְפוֹ בַּעֲנַף עֵץ, אֲבָל לַשָּׁוְא! כִּי הָיָה הַפֶּרַח רָחוֹק מְאֹד. וְהַכֶּלֶב רָאָה אֶת תְּנוּעוֹת בְּעָלָיו, וַיַּבֵּט פַּעַם בִּפְנֵי אֲדֹנָיו וּפַעַם בַּפֶּרַח, כִּמְבַקֵּשׁ רְשׁוּת לָלֶכֶת וְלַהֲבִיאוֹ; אֲבָל הַנָּהָר הָיָה עָמֹק וּמֵימָיו זוֹרְמִים בְּחָזְקָה, עַל כֵּן שָׁב הַמְשׁוֹרֵר מִדַּעְתּוֹ, וַיִּרְמֹז לְכַלְבּוֹ לָלֶכֶת אַחֲרָיו, וַיֹּאחֶז אֶת דַּרְכּוֹ הָלְאָה. בְּשׁוּבוֹ עֵבֶר שֵׁנִית דֶּרֶךְ מְקוֹם הַפֶּרַח, אַךְ לֹא שָׂם לֵב אֵלָיו עוֹד. פִּתְאֹם רָאָה וְהִנֵּה הַכֶּלֶב קָפַץ הַמַּיְמָה וְנִלְחַם בְּשֶׁטֶף הַמַּיִם, וְכֹה הִגִּיעַ עַד הַפֶּרַח וַיִּקְטְפֵהוּ בְּשִׁנָּיו, וּבְשִׂמְחָה רַבָּה שָׁב אֶל בְּעָלָיו וַיָּשֶׂם אֶת הַפֶּרַח

לְרַגְלָיו.

– הֶאָח! – הֶאָח! – קָרְאוּ כָל הַיְלָדִים, – אַךְ אֵיכָכָה זֶה הֵבִין הַכֶּלֶב אֶת חֵפֶץ בְּעָלָיו?

– אֶת זֹאת לֹא אֵדַע, בָּנַי, אֲבָל הֲלֹא תִרְאוּ, כִּי הֵבִין.

* * *

הַשַּׂר א. פ. הָיָה יְדִיד הַמֶּלֶךְ קָרֶל הַחֲמִשִׁי; וַיְקַנֵּא בוֹ הַשַּׂר מ. וַיִּשְׂנָאֵהוּ בִלְבָבוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ א. פ. לָשׂוּחַ בַּיַּעַר עִם כַּלְבּוֹ, וַיִּרְדְּפֵהוּ מ. עַל סוּס קַל וַיַּהַרְגֵהוּ. וַיְהִי בִּרְאוֹת הַכֶּלֶב אֶת בְּעָלָיו מֵת וַיַּעֲמֹד עַל יָדוֹ וְלֹא חָדַל מִנְּבֹחַ וּמִזְּעֹק וַעֲקַת שָׁבֶר. וַיְהִי כִּי הֵצִיק לוֹ הָרָעָב מְאֹד וַיְמַהֵר הָעִירָה וַיֹּאכַל וַיָּשָׁב שֵׁנִית לַעֲמֹד עַל יַד בְּעָלָיו לְשָׁמְרוֹ. כֹּה עָשָׂה הַכֶּלֶב יָמִים רַבִּים, עַד אֲשֶׁר הִרְגִּישׁוּ בוֹ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ בְעִקְבוֹתָיו הַיַּעְרָה וַיִּמְצְאוּ אֶת גּוּפַת אֲדֹנָיו הַמֵּת וַיִּקְבְּרוּהָ, אַךְ עִקְבוֹת הָרוֹצֵחַ לֹא נוֹדְעוּ לָהֶם.

וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיִּפְגֹּשׁ הַכֶּלֶב בָּרוֹצֵחַ, וְהוּא עוֹמֵד בֵּין צְבָא הַמֶּלֶךְ, וַיִּתְנַפֵּל עָלָיו כְּחַיָּה טוֹרֶפֶת וַיְּשַׁכֵהוּ בַּחֲמַת רוּחוֹ וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ. וַיְמַהֲרוּ כָל הַנִּצָּבִים אֶל הַכֶּלֶב וַיַּכּוּהוּ וַיִּסְחָבוּהוּ, וְאַךְ בְּעָמָל רַב הִצְלִיחוּ לְהַצִּיל אֶת הָרוֹצֵחַ

מִיָּדוֹ. בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי שָׁב הַכֶּלֶב וַיִּתְנַפֵּל שֵׁנִית עַל הָרוֹצֵחַ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְגַם אֶל כָּל מָקוֹם אֲשֶׁר הָלַךְ הָאִישׁ הָלַךְ הַכֶּלֶב אַחֲרָיו וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְנָבוֹחַ.

הַדָּבָר הַזֶּה הֵחֵל לְעוֹרֵר הֶשֵּׁד בְּלִבּוֹת הָאֲנָשִׁים; כִּי אָמְרוּ: הֵן לֹא דָבָר רֵיק הוּא. וְהַשְּׁמוּעָה בָּאָה עַד הַמֶּלֶךְ וַיְצַו אֶת הַשָּׂר מ. לְהִתְיַצֵּב בֵּין אַנְשֵׁי חֵילוֹ וְגַם צִוָּה לְהָבִיא שָׁם אֶת הַכֶּלֶב. וַיְהִי בְּבֹאוֹ וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וּבִרְאוֹתוֹ אֶת הָרוֹצֵחַ הִתְנַפֵּל עָלָיו בְּזַעַם נוֹרָא כְּאִלּוּ רָצָה לְקָרְעוֹ לִגְזָרִים. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְמ.: תֵּן תּוֹדָה וְהַגֵּד לִי מֶה עָשִׂיתָ? אַךְ הַשָּׂר הִקְשָׁה אֶת לִבּוֹ וְלֹא אָבָה לְהוֹדוֹת עַל עֲוֹנוֹ. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְהוֹצִיא אוֹתוֹ וְאֶת הַכֶּלֶב אֶל רְחוֹב הָעִיר וְלַעֲזֹב אֶת שְׁנֵיהֶם לְנַפְשָׁם. וַיַּעֲשׂוּ כֵן.

וּמ. לָבוּשׁ שִׁרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים וּמַקֵּל בְּיָדוֹ. וַיְהִי כִּרְאוֹת הַכֶּלֶב אוֹתוֹ וַיִּנְבַּח וַיִּתְמַרְמֵר אֵלָיו מְאֹד. וַיִּתְהַלֵּךְ סָבִיב סָבִיב לְאִישׁ רִיבוֹ וּפִתְאֹם קָפַץ עָלָיו וַיֹּאחֲזֵהוּ בְּעָרְפּוֹ וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּשְׁכֵּהוּ בְּאַכְזְרִיּוּת חֵמָה.

וְהַשָּׂר מ. בּוֹכֶה וּמִתְחַנֵּן לְמַלְּטוֹ מִבֵּין שִׁנֵּי הַכֶּלֶב, וְאֵין

שׁוֹמֵעַ לוֹ, עַד כִּי הוֹדָה עַל חַטָּאתוֹ, וַיּוּמַת לְעֵינֵי כָּל הַנֶּאֱסָפִים בְּחֶרְפָּה.

* * *

וְהַשַּׂר פ. ג. סִפֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: לְאָבִי הָיָה כֶּלֶב מְסֻלְסָל, אָמוּן וְנֶאֱמַן רוּחַ. וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּלֶךְ אָבִי עִירָה ל. לָשֶׁבֶת בְּסוֹד שָׂרֵי הַמְּדִינָה, וַיִּקַּח אֶת הַכֶּלֶב אִתּוֹ. וּבְאַחַד הַיָּמִים בְּשֶׁבֶת הַשָּׂרִים לֶאֱכוֹל אֶת אֲרוּחַת הַצָּהֳרַיִם, נִכְנַס הַכֶּלֶב פִּתְאֹם הַהַדְרָה וְהוּא נוֹבֵחַ בְּחָזְקָה, וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וָשׁוֹב מֵהַכִּסֵּא, אֲשֶׁר יָשַׁב אָבִי עָלָיו, עַד הַפֶּתַח, וּמֵהַפֶּתַח עַד הַכִּסֵּא וַיְצַו אָבִי אֶת הַנַּעַר הַמְשָׁרֵת לְגָרֵשׁ אֶת הַכֶּלֶב הַחוּצָה. אֲבָל בְּגֶשֶׁת הַנַּעַר אֵלָיו הֵרְעִים הַכֶּלֶב פָּנָיו לְעֻמָּתוֹ, וַיִּירָא וַיִּסֹּג אָחוֹר. וְהַכֶּלֶב שָׁב לַעֲשׂוֹת כְּבָרִאשׁוֹנָה, וְגַם תָּפַשׂ אֶת אָבִי בְּבִגְדוֹ, כְּאִלּוּ חָפֵץ לַהֲקִימוֹ מִכִּסְאוֹ. וַיָּנַס אָבִי לְהוֹשִׁיט לוֹ נֵתַח בָּשָׂר לְהַשְׁקִיטֵהוּ, כִּי אָמַר אוּלַי רָעֵב הוּא; אֲבָל הַכֶּלֶב לֹא שָׁעָה אֶל הַבָּשָׂר וַיַּרְחִיקֵהוּ מֵעָלָיו בְּזַעַם, כְּאוֹמֵר: לֹא עֵת־אֱכֹל לִי עַתָּה. וַיְהִי כִּי נָגַע בּוֹ אָבִי מִבְּלִי מֵשִׂים וַיַּרְגֵּשׁ כִּי רָטוֹב הוּא מִמַּיִם, וַיֹּאמֶר: לֹא עַל חִנָּם מִתְמַרְמֵר הַכֶּלֶב. וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָיו וְגַם שָׂרִים אֲחֵרִים הָלְכוּ אִתּוֹ.

וַיְהִי כִּרְאוֹת הַכֶּלֶב, כִּי אֲדֹנָיו הוֹלֵךְ אַחֲרָיו וַתִּגְדַּל שִׂמְחָתוֹ עַד מְאֹד; וַיֶּחְדַּל מִנְּבֹחַ וַיָּרָץ לְפָנָיו הָלוֹךְ וָרוּץ הָלוֹךְ וְדַלֵּג עַד בּוֹאוֹ אֶל הַגֶּשֶׁר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הָאַרְמוֹן. וַיִּקְפֹּץ הַמַּיְמָה וַיִּשְׂחֶה הָלְאָה, הָלְאָה עַד הִגִּיעוֹ אֶל הַר חוֹל תָּלוּל. וַיִּשְׂאוּ הַשָּׂרִים אֶת עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה יַלְדָּה אַחַת יוֹשֶׁבֶת עַל יַד הַנָּהָר וְהִיא בוֹכָה וּמִתְחַנֶּנֶת: „אוֹיָה לִי! הִנֵּה אָחִי בֶּן שָׁלֹשׁ שָׁנִים נָפַל מִן הַגֶּשֶׁר הַמַּיְמָה, וְכֶלֶב שָׁחוֹר וְגָדוֹל אֲשֶׁר רָבַץ עַל הַגֶּשֶׁר מֵרָחוֹק, רְאָהוּ וַיִּקְפֹּץ הַמַּיְמָה וַיַּחֲזִיקֵהוּ בְּשִׁנָּיו וְגַם נְשָׁכָהוּ וַיַּמְשֵׁהוּ וַיַּעֲלֵהוּ אֶל הָהָר הַהוּא“. וַיְהִי כְּבוֹא הַכֶּלֶב עַד הָהָר וַיִּרְבַּץ כִּמְחַכֶּה לִפְקֻדַּת אָבִי; אַךְ אָבִי צִוָּהוּ לַעֲמֹד בִּמְקוֹמוֹ, כִּי יָרֵא פֶּן יְבַלַּע לַיֶּלֶד אִם יָשׁוּב הַכֶּלֶב לַהֲבִיאֵהוּ אֶל שְׂפַת הַנָּהָר. וַיִּשָּׁאֵר הַכֶּלֶב אֵצֶל הַיֶּלֶד וַיַּבֵּט אֵלָיו בְּחִבָּה עַד בּוֹא הָאֲנָשִׁים בְּסִירָה וַיִּקָּחוּהוּ וַיָּשִׁיבוּ אֶת רוּחוֹ אֵלָיו.

* * *

אָמְנָם, בָּנַי, יְכוֹלָה אֲנִי לְסַפֵּר לָכֶם עוֹד סִפּוּרִים רַבִּים עַל חֲרִיצוּת הַכֶּלֶב וְאַהֲבָתוֹ לִבְעָלָיו; אֲבָל הַשָּׁעָה מְאוּחֶרֶת מְאֹד. וְגַם מִן הַסִּפּוּרִים אֲשֶׁר סִפַּרְתִּי כְבָר בְּאָזְנֵיכֶם, תֵּדְעוּ

וְהָבִינוּ אֶת הָעֵרֶךְ הָרַב שֶׁל הַחַיָּה הַטּוֹבָה הַזֹּאת, הַשּׁוֹמֶרֶת עָלֵינוּ מִכָּל חַיְתוֹ טֶרֶף, וְהָעוֹמֶדֶת לְשָׁרְתֵנוּ תָּמִיד בְּכָל הַמַּתָּנוֹת אֲשֶׁר חָנַן אוֹתָהּ הַטֶּבַע: בְּכֹחָהּ, בְּאֹמֶץ לִבָּהּ, בִּתְבוּנָתָהּ וּבֶאֱמוּן רוּחָהּ.

№ 59

פרחים

הַזְּאֵב וְהַשּׁוּעָל.

מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

הוֹצָאַת „תוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250 נומרים

הַזְּאֵב וְהַשּׁוּעָל.

(מתולדות בַּעֲלֵי הַחַיִּים).

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

— הָבָה נָשׁוּב הַבַּיְתָה, נַעֲמָן, כִּי קַר לִי מְאֹד.

— עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, רְעוּאֵל, וְאִם קַר לְךָ, הָסִירָה אֶת אַדַּרְתִּי מֵעָלַי וְהִתְעַטֵּף בָּהּ.

— אַל נָא, אָחִי! יוֹתֵר טוֹב כִּי נָשׁוּבָה. הַיּוֹם רַד מְאֹד, וְכָל הָאִכָּרִים שָׁבוּ כְּבָר אֶל הַמּוֹשָׁבָה, הֵם וְסוּסֵיהֶם אִתָּם וְעַד אֲשֶׁר נַשְׁקֶה אֶת הַצֹּאן אֲשֶׁר בְּרַגְלֵינוּ יִהְיֶה כְּבָר לַיְלָה. וְאַתָּה הֲלֹא שָׁמַעְתָּ בְּוַדַּאי, כִּי הַחֵלּוּ הַזְּאֵבִים לְהֵרָאוֹת בִּסְבִיבוֹתֵינוּ.

— הַזְּאֵבִים? מַה תֹּאמַר? אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי דָבָר!

– כֵּן, אָחִי! אֶת מָרְדְּכַי הָרְחוֹבוֹתִי אַתָּה מַכִּיר? וְהוּא הִגִּיד לִי זֶה שְׁמוֹנָה יָמִים, כִּי הַזְּאֵבִים בָּאוּ אֶל רִפְתּוֹ וְגַם נִסּוּ לְטַפֵּס וְלַעֲלוֹת עַל הַגַּג, וְהוּא שָׁמַע וַיֵּצֵא לִקְרָאתָם בְּאַקְדָּחוֹ, וּבִרְאוֹת הַזְּאֵבִים אוֹתוֹ מִהֲרוּ לְהִמָּלֵט עַל נַפְשָׁם.

– אֲבָל לוּ הָיָה זֶה בַּחֹרֶף, – אָמַר רְעוּאֵל – עֵת אֲשֶׁר הַקֹּר גָּדוֹל, וְהַשֶּׁלֶג מְכַסֶּה אֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְהַטְּרֵפָה אֵינֶנָּה מְצוּיָה, כִּי אָז בְּוַדַּאי לֹא מִהֲרוּ הַזְּאֵבִים לִבְרֹחַ, כִּי אָמְנָם נוֹרָא הוּא הַזְּאֵב בְּעֵת אֲשֶׁר יָצִיק לוֹ הָרָעָב, הֲלֹא?

– כֵּן, – עָנָה נַעֲמָן, וַיּוֹסֶף לְסַפֵּר: – בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה כְּשׁוּב גְּדַלְיָהוּ הָרִאשׁוֹנִי בָּעֶרֶב הוּא וְנַעֲרוֹ עֶדְלָם אִתּוֹ מִגְּדֵרָה, אֲשֶׁר הָלְכוּ שָׁם לְבַקֵּר אֶת אֲבִיגְדוֹר הַגְּלִילִי בַּחֲלוֹתוֹ פָּגְשׁוּ בְדַרְכָּם שְׁנֵי זְאֵבִים. וְלוּלֵא הַפָּנָס אֲשֶׁר בְּיַד עֶדְלָם כִּי אָז...

– וּמָה? הַאִם הַפָּנָס מַפְחִיד אֶת הַזְּאֵבִים?

– הָאוֹר מַפְחִידָם לֹא הַפָּנָס.

– הָאוֹר מַפְחִיד? הֲנִשְׁמַע כָּזֹאת? הֲיֵשׁ דָּבָר מָתוֹק לָעַיִן מִן הָאוֹר?

– וּבְכָל זאת כֵּן הוּא, רְעוּאֵל; וְרַאֲיָה לְדָבָר כִּי גַּם הַגַּנָּבִים וְהַשּׁוֹדְדִים שׂוֹנְאִים אוֹתוֹ עַל עָצְרוֹ בַּעֲדָם מֵעֲשׂוֹת עַוְלָה. וְלָכֵן אִם יִקָּר מִקְרֶךָ לְהִמָּצֵא לְבַדְּךָ בִּמְקוֹם זְאֵבִים, עָלֶיךָ רֵאשִׁית כֹּל לְהַעֲלוֹת אֵשׁ, וְאָז גַּם אִם יָעֵזּוּ הַזְּאֵבִים לָגֶשֶׁת אֵלֶיךָ, וְהָלְכוּ סָבִיב סָבִיב, וְעָדֶיךָ לֹא יַגִּיעוּ.

הַיּוֹם הָלַךְ וְרַד, וְהָרוּחַ נָשַׁב בְּחָזְקָה. וְנַעֲמָן וּרְעוּאֵל רָמְזוּ לְכַלְבָּם הַשָּׁחוֹר לְקַבֵּץ אֶת הַצֹּאן הַנְּפוּצוֹת, וַיֹּאחֲזוּ דַרְכָּם אֶל הַמַּעְיָן לְהַשְׁקוֹתָן; הַבָּקָר הָלְכוּ רִאשׁוֹנָה, וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשַׁךְ הָעֵדֶר.

הֵמָּה קָרוֹב לַמַּעְיָן, וְהִנֵּה עָמְדוּ הַבָּקָר מִלֶּכֶת, וַיּוֹרִידוּ אֶת רָאשָׁם אַרְצָה, בְּהוֹשִׁיטָם אַפָּם כִּמְרִיחִים דְּבַר מָה, וְהַכֶּלֶב נָהַם חֶרֶשׁ וַיְגַל אֶת שִׁנָּיו וַיְזַקֵּף אֶת אָזְנָיו.

קוֹל הֲמֻלָּה חֲרִישִׁית עָלָה בְּאָזְנֵי הָרוֹעִים מֵהָעֵבֶר הַשֵּׁנִי לַמַּעְיָן, וְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה כְּמוֹ הִתְנוֹעֵעַ מְעַט; וּפִתְאֹם וְעֵינֵי רְעוּאֵל נִפְגְּשׁוּ בְּעֵינֵי זְאֵב גָּדוֹל הָעוֹמֵד בְּתוֹךְ אַחַת הַשּׁוּחוֹת אֲשֶׁר עַל יַד הַמַּעְיָן, וְרַק אֶת רֹאשׁוֹ הֵרִים מֵעַל לַשּׁוּחָה.

– הִנֵּה! זְאֵב!! זְאֵב!!! – קָרָא הַיֶּלֶד בְּקוֹל, וַיְמַהֵר וַיְטַפֵּס עַל הָעֵץ אֲשֶׁר עַל יָדוֹ.

נַעֲמָן הֵרִים אֶת מַקְלוֹ, וַיִּקְרַב אֶל הַמַּיִם, וְכַלְבּוֹ הָלַךְ לְפָנָיו. וַיְהִי כְּגִשְׁתּוֹ וַיַּרְא וְהִנֵּה הַזְּאֵב נִשְׁעָן עַל שְׁתֵּי רַגְלָיו הָאֲחוֹרוֹת, וּבִשְׁתַּיִם הַקְּדוּמוֹת הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת מֵהַשּׁוּחָה. אַךְ בִּרְאוֹתוֹ אֶת הַכֶּלֶב עָמַד בִּמְקוֹמוֹ.

הַבָּקָר נִרְחֲקוּ זֶה לָזֶה, וַיִּזְקְפוּ אֶת קַרְנֵיהֶם כִּנְכוֹנִים לַעֲמֹד עַל נַפְשָׁם נֶגֶד הָאוֹיֵב, וּשְׁאֵרִית הַצֹּאן נִבְהֲלוּ מְאֹד וַתְּפוּצֶינָה לְכָל עֵבֶר. וּפִתְאֹם וְהִנֵּה זְאֵב שֵׁנִי קָפַץ מִבֵּין סִבְכֵי הָעֵצִים, וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי הַצֹּאן הַנְּפוּצוֹת, וְגַם הִתְנַפֵּל עַל אַחַד הַגְּדָיִים וַיֹּאחֲזֵהוּ בֵּין שִׁנָּיו, וְהַגְּדִי הָאֻמְלָל גָּעָה בְּכָל מַאַמַּצֵּי כֹחוֹ כִּמְבַקֵּשׁ חֲנִינָה.

אָז הֵרִים גַּם נַעֲמָן אֶת קוֹלוֹ וַיִּקְרָא לְעֶזְרָה.

וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד הַמּוֹשָׁבָה. כָּל הָאִכָּרִים מִהֲרוּ זֶה בְּאֶקְדָּחוֹ, וְזֶה בְּקִלְשׁוֹנוֹ. גַּם הַכְּלָבִים רָצוּ אַחֲרֵי בַּעֲלֵיהֶם. וּבִרְאוֹתָם אֶת הַזְּאֵב הַטּוֹרֵף רָדְפוּ אַחֲרָיו בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה, וְגַם הִצְלִיחוּ לַהֲבִיאוֹ בֵּין הַמְּצָרִים. אַךְ אֶת הַטְּרֵפָה לֹא הִשְׁלִיךְ מִפִּיו, וְעוֹד הוֹסִיף לְהַחֲזִיק בָּהּ, עַד כִּי אֶחָד מִצְּעִירֵי הָאִכָּרִים הִרְהִיב עֹז בְּנַפְשׁוֹ לָגֶשֶׁת עָדָיו וַיּוֹר בְּאֶקְדָּחוֹ אֶל רֹאשׁוֹ אַחַת וּשְׁתַּיִם וַיְמִיתֵהוּ. וּבֵין כֹּה וָכֹה וְהַזְּאֵב הָרִאשׁוֹן נִמְלַט עַל נַפְשׁוֹ.

הָרוֹדְפִים עָמְדוּ. הַסַּכָּנָה עָבְרָה. אַךְ נַעֲמָן וּרְעוּאֵל עוֹד רָעֲדוּ מִפַּחַד, וְזֶה הָאַחֲרוֹן גָּעָה בִּבְכִי, כִּי הַגְּדִי הַנִּטְרָף שֶׁלּוֹ הָיָה. הָאִכָּרִים מִהֲרוּ לְעֶזְרָתָם; אֵלֶּה הֵרִימוּ אֶת הַגְּדִי הַפָּצוּעַ וַיִּתְּנוּהוּ עַל יַד נַעֲמָן, וְאֵלֶּה קִבְּצוּ אֶת הַצֹּאן הַנְּפוּצוֹת. וּשְׁמַעְיָה הַפּוֹעֵל הַיְרוּשַׁלְמִי נָשָׂא אֶת הַזְּאֵב הַמֵּת עַל כְּתֵפוֹ וַיְמַהֵר אֶל הַמּוֹשָׁבָה.

הַקּוֹל נִשְׁמַע בַּמּוֹשָׁבָה, כִּי שְׁמַעְיָהוּ הֵבִיא זְאֵב מֵת, וַיְמַהֲרוּ כֻּלָּם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף לְבֵית שְׁמַעְיָהוּ לִרְאוֹתוֹ וְלִשְׁמֹעַ אֶת כָּל הַמּוֹצָאוֹת אֶת הָרוֹעִים; הַיְלָדִים נִבְהֲלוּ מִפְּנֵי הַזְּאֵב וְאִישׁ לֹא נוֹעַז לָגֶשֶׁת אֵלָיו, כִּי פַּחַד מַרְאֵהוּ נָפַל עֲלֵיהֶם.

— זְאֵב רָשָׁע! — קָרָא אֲבִי רְעוּאֵל הַזָּקֵן, בִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ וּבִפְנוֹתוֹ אֶל הָאִכָּרִים אָמַר: — תּוֹדָה לָכֶם, אַחַי, עַל עֲמַלְכֶם לְטוֹבָתִי, כִּי לוּלֵא אַתֶּם מִי יוֹדֵעַ מַה קָּרָה לְבָנַי, וּלְצֹאן מַרְעִיתוֹ?

— לֹא זְאֵב אֶחָד, כִּי אִם שְׁנַיִם הִתְנַפְּלוּ עָלֵינוּ — קָרָא רְעוּאֵל — אֲבָל הַשֵּׁנִי הָיָה קָטָן מִזֶּה, וְגַם שָׁחוֹר, וְלֹא כֶּתֶם כָּזֶה, וְעֵינָיו נוֹצְצוּ כְּעֵינֵי הֶחָתוּל.

– הֲרוֹאֶה אַתָּה אֶת שִׁנָּיו הַגְּדוֹלוֹת? – קָרְאָה יַלְדָּה אַחַת בְּהַרְכִּינָהּ אֶת רֹאשָׁהּ לִרְאוֹתוֹ הֵיטֵב.

– כֵּן, לֶאֱכֹל אוֹתָךְ בָּהֶן, – עָנָה לָהּ אָחִיהָ בְּהִתּוּל.

הַיַּלְדָּה מִהֲרָה אֶל אִמָּהּ, וַתִּסָּתֵר תַּחַת סִנּוֹרָהּ.

– מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה הַכֶּלֶב מַמָּשׁ, – קָרָא נַעַר אֶחָד.

– כֵּן, יְדִידְיָה, – הֵשִׁיב הַנַּעַר הָעוֹמֵד עַל יָדוֹ, – מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה כֶּלֶב גָּדוֹל, אַךְ הוּא דַק וְצָנוּם מִמֶּנּוּ, וְקוֹמָתוֹ גְּבוֹהָה מִקּוֹמַת כָּל הַכְּלָבִים אֲשֶׁר רָאִיתִי בִּימֵי חַיָּי.

– אֲבָל כַּפּוֹתָיו מַמָּשׁ כְּכַפּוֹת הַכֶּלֶב, וְגַם צִפָּרְנַיִם לוֹ כַּאֲשֶׁר לַכֶּלֶב – הוֹסִיף נַעַר אַחֵר – אַךְ רֹאשׁוֹ דּוֹמֶה יוֹתֵר לְרֹאשׁ הַשּׁוּעָל, אֲשֶׁר הָרַג פְּתַחְיָהוּ מַכִּירֵנוּ זֶה יָמִים אֲחָדִים: פָּנָיו כְּפָנָיו, וּפִיהוּ כְּפִיו מְחֻדָּד. אַךְ זְנָבוֹ אֵינוֹ דוֹמֶה כְּלָל לִזְנַב הַשּׁוּעָל הַיָּפֶה.

– לֹא דַי לָנוּ בְּשׁוּעָלִים, כִּי עוֹד בָּאוּ גַם הַזְּאֵבִים לְחַבֵּל, – קָרְאָה זְקֵנָתוֹ שֶׁל נַעֲמָן גַּם הִיא בְּבוֹאָהּ – אָמְנָם יְמֵי הַחֹרֶף נוֹרָאִים הֵם, כִּי מִלְּבַד כָּל אֲשֶׁר נִסְבֹּל לְכַלְכֵּל אֶת בְּהֵמוֹתֵינוּ, תְּבוֹאֶנָה עוֹד גַּם כָּל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה לְבַעֲתֵנוּ. הַיּוֹם הַזְּאֵב, וְזֶה שְׁמוֹנָה יָמִים בָּא הַשּׁוּעָל וַיִּטְרֹף אֶת

תַּרְנְגָלֵנוּ הַפָּטוּם, אֲשֶׁר עוֹרֵר אוֹתָנוּ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר; וְלוּלֵא פַּתְחִיָּהוּ אֲשֶׁר הֶרְאָה לוֹ אֶת יָדוֹ הַחֲזָקָה, כִּי אָז מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא טָרַף אֶת כָּל עוֹפוֹתֵינוּ.

— גַּם לָנוּ קָרָה כַּמִּקְרֶה הַזֶּה, כִּי גַּם תַּרְנְגָלְתֵּנוּ, אֲשֶׁר פִּטַּמְנוּ כִּשְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת וַאֲשֶׁר הֵטִילָה לָנוּ כָּל יוֹם בֵּיצָה, הָיְתָה לְטֶרֶף לְשִׁנֵּי הַשּׁוּעָל.

— וּמַדּוּעַ לֹא תִתְאַחֲדוּ לִמְצֹא תַחְבֻּלָה כְּנֶגְדָּם? — קָרְאָה הַזְּקֵנָה, — גַּם בִּימֵי יַלְדוּתִי — זוֹכֶרֶת אֲנִי — בָּאוּ שׁוּעָלִים רַבִּים בְּמוֹשָׁבָתֵנוּ, וּבְכָל זֹאת לֹא הִרְבּוּ לְהָרַע לָנוּ כַּאֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה; כִּי אַךְ הִרְגִּישׁוּ בָהֶם הָאִכָּרִים, יָצְאוּ כֻלָּם לִקְרָאתָם וְהִשְׁמִידוּם כָּלָה. וְאִם לֹא תַעֲשׂוּ גַם אַתֶּם כְּכָל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֵיכֶם, מִי יוֹדֵעַ מָה תִּהְיֶה אַחֲרִית כָּל עוֹפוֹתֵינוּ?

— אֲבָל צֵיד הַשּׁוּעָלִים לֹא דָבָר קַל הוּא כַּאֲשֶׁר תְּדַמִּי, כִּי עֲרוּמִים הֵם מְאֹד, עַד כִּי עָרְמָתָם הָיְתָה לְמָשָׁל בְּפִי כֹל כַּאֲשֶׁר יָדַעַתְּ.

— אָמְנָם עָרוּם הַשּׁוּעָל לַעֲמֹד עַל טַרְפּוֹ, — עָנָה

שְׁמַעְיָהוּ הַיְרוּשַׁלְמִי – אֲבָל עָרְמָתוֹ לֹא תַעֲמֹד לוֹ תָּמִיד לְהִמָּלֵט מִיַּד רוֹדְפָיו. אָנֹכִי יוֹדֵעַ אֶת הַשּׁוּעָל וְאֶת דַּרְכּוֹ:

בְּבוֹאוֹ אֶל אַחַד הַלּוּלִים, יָמִית רִאשׁוֹנָה אֶת כָּל הַתַּרְנְגֹלִים הַנִּמְצָאִים בּוֹ, וְאַחַר יִשָּׂאֵם אֶחָד אֶחָד לִמְאוּרָתוֹ וְהָלַךְ הָלוֹךְ וָשׁוֹב, פְּעָמִים אֲחָדוֹת, עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר; כִּי פַּחְדָן גָּדוֹל הוּא הַשּׁוּעָל, וְאוֹר הַיּוֹם יַפִּיל עָלָיו בַּלָּהָה. מִן הַטְּרֵפָה יֹאכַל כְּנַפְשׁוֹ שָׂבְעוֹ, וְאֶת הַנּוֹתָר יִטְמֹן בֶּעָפָר, וּכְשׁוּב הָרָעָב לְהָצִיק לוֹ, יָשׁוּב וְגָרַר אֶת הֶעָפָר מֵעַל הַטְּרֵפָה וַאֲכָלָהּ.

וְיֵשׁ שׁוּעָלִים חֲזָקִים, אֲשֶׁר דֵּי כֹחַ לָהֶם לְהִתְנַפֵּל גַּם עַל גְּדָיֵי הַצֹּאן כִּזְאֵבֵי עֲרָבוֹת, אַךְ רַק הָמֵת יְמִיתוּם וְנָשֹׂא לֹא יִשָּׂאוּם אִתָּם, כִּי גַּם גְּדִי קָטָן מַשָּׂא כָּבֵד הוּא עַל הַשּׁוּעָל.

– אֲבָל מַהוּ גֹּדֶל הַשּׁוּעָל?

– גָּדְלוֹ כְּגֹדֶל כֶּלֶב בֵּינוֹנִי, וְהוּא דוֹמֶה מְעַט לִזְאֵב. שִׁנָּיו כְּשִׁנֵּי הַזְּאֵב, וְעֵינָיו גַּם הֵן נוֹצְצוֹת בַּלַּיְלָה כְּעֵינֵי הַזְּאֵב.

– הַאָמְנָם נוֹצְצוֹת עֵינֵי הַזְּאֵב בַּלָּיְלָה?

– כֵּן, בְּנִי; הִנֵּה קְרַב וּרְאֵה אֶת עֵינֵי הַזְּאֵב לְפָנֶיךָ רַק אִישׁוֹן עֵין הַזְּאֵב עָגֹל כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה, וְאִישׁוֹן עֵין הַשּׁוּעָל סָרוּק כְּעֵין הֶחָתוּל.

— הֲגַם בְּמַרְאֵה עוֹרוֹ דּוֹמֶה הַשּׁוּעָל לַזְּאֵב?

— לֹא, בְּנִי; עוֹר הַשּׁוּעָל כָּתֹם יוֹתֵר מֵעוֹר הַזְּאֵב וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁחוֹרִים. וְהַשּׁוּעָלִים אֲשֶׁר בְּאַרְצוֹת הַקֹּר הֵמָּה לְבָנִים וּשְׂעִירִים יוֹתֵר מֵאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֵנוּ.

— אֲבָל הַאֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי, כִּי הַשּׁוּעָלִים אוֹהֲבִים עֲנָבִים?

— כֵּן, בְּנִי, וַהֲלֹא כָתוּב מְפֹרָשׁ הוּא „אֶחֱזוּ לָנוּ שׁוּעָלִים שׁוּעָלִים קְטַנִּים מְחַבְּלִים כְּרָמִים". אָכֵן מִתְפַּלְּאָה אָנֹכִי עָלֶיךָ עַל שְׁאֵלָתְךָ שְׁאֵלָה נִבְעָרָה כָּזֹאת; הֲיִתָּכֵן כִּי בֶן אִכָּרִים כָּמוֹךָ לֹא יֵדַע עוֹד אֶת הַדָּבָר הַזֶּה?

— צְדָקָה תְלוּנָתֵךְ, גְּבִרְתִּי, — עָנָה הַיֶּלֶד וּפָנָיו אָדְמוּ מִבֹּשֶׁת. עַתָּה זָכַרְתִּי, כִּי אָבִי כִּבְּדַנִי זֶה חֳדָשִׁים אֲחָדִים בְּעֵת אֲשֶׁר הֵחֵל כַּרְמֵנוּ לְבַסֵּר לְהָקִים בָּהֶם דַּחְלוּלִים[1], לְמַעַן הַפְחִיד בָּהֶם אֶת הַשּׁוּעָלִים לְבַל יָבֹאוּ לֶאֱכֹל אֶת עֲנָבֵינוּ.

וּבֵין כֹּה וָכֹה וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר הוּבְאוּ אֶל הָרֶפֶת. הַנָּשִׁים טִפְּלוּ בְּגַדְיֵי הַחוֹלֶה וַתְּחַתֵּלְנָה אֶת פְּצָעָיו בְּיַיִן וּבְסֻכָּר, וְהָאֲנָשִׁים יָשְׁבוּ לָהֶם וַיִּשְׂאוּ וַיִּתְּנוּ בְּהִלְכוֹת עֲבוֹדַת הַשָּׂדוֹת

[1]) מִפְלֶצֶת — לְהַפְחִיד בָּהּ עוֹפוֹת וְחַיּוֹת קְטַנּוֹת.

וְהַכְּרָמִים, וּבְהִלְכוֹת הַשְׁבָּחַת הַצֹּאן וְהַבָּקָר. וְגַם הִתְיָעֲצוּ בִּדְבַר הָאֶמְצָעִים הַדְּרוּשִׁים לְמַעַן הַצִּיל אֶת הָעֲדָרִים מִשִּׁנֵּי הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת.

– בְּנוֹגֵעַ לַחַיּוֹת הָאֵלֶּה, – קָרָא מַר בֶּרֶכְיָהוּ, – אֵין תְּרוּפָה אֶלָּא הָאַחְדוּת. עָלֵינוּ כֻּלָּנוּ לָצֵאת כְּאִישׁ אֶחָד לַמִּלְחָמָה עֲלֵיהֶן לְהַשְׁמִידָן. הָאַחְדוּת – אַחַי – הִיא הָאֶמְצָעִי הָאֶחָד אֲשֶׁר עַל יָדוֹ נוּכַל לַעֲמֹד לֹא רַק נֶגֶד הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, כִּי אִם גַּם נֶגֶד כָּל צָרָה שֶׁלֹּא תָבֹא עָלֵינוּ.

כָּל הַמְּסֻבִּים נָעֲנוּ לוֹ בְּרָאשָׁם לְאוֹת, כִּי גַם הֵם מַסְכִּימִים לִדְבָרָיו.

№ 60

פרחים

הָאַרְנֶבֶת וְהַשָּׁפָן.

מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם י. מְיוּחָס.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה“ וַרְשָׁה.

הַמְּחִיר 2 קאפ׳.

קראקוי, תרס״ז.

250 נומרים

הָאַרְנֶבֶת וְהַשָּׁפָן.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

הַפַּחַד, בָּנַי, הוּא מַחֲלָה רָעָה מְאֹד. בְּוַדַּאי תָּבִינוּ, כִּי אֵין כַּוָּנָתִי עַל פַּחַד־הַצֶּדֶק, אֲשֶׁר יְמַנְּעֵנוּ מִסַּכֵּן אֶת נַפְשֵׁנוּ בְּלִי כָל תּוֹעֶלֶת; כִּי אִם עַל פַּחַד־הַשָּׁוְא, הַפַּחַד מִקּוֹל עָלֶה נִדָּף. פַּחַד כָּזֶה לֹא רַק רָאוּי הוּא לִצְחוֹק, כִּי גַם שׁוֹלֵל הוּא מֵאִתָּנוּ אֶת אוֹתוֹ יִשּׁוּב־הַדַּעַת הַנָּחוּץ לָנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁסַּכָּנָה אֲמִתִּית מְרַחֶפֶת עַל רָאשֵׁנוּ; כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יָבִיאוּ הַפַּחְדָנִים אֶת נַפְשָׁם בְּסַכָּנָה אֲמִתִּית, לְמַעַן הִמָּלֵט מִסַּכָּנָה דִמְיוֹנִית.

מִקְרֶה כָּזֶה קָרָה לְאַחַת הָאַרְנָבוֹת מִמַּכִּירוֹתַי, וְאַתֶּם בְּוַדַּאי תֵּדְעוּ, כִּי הָאַרְנָבוֹת עַם לֹא עָז וְכִי אֵין לָהֶן שֵׁם בַּגִּבּוֹרִים הֲלֹא?

וּבְכֵן הַטּוּ אָזְנֵיכֶם וּשְׁמָעוּ:

– אָנֹכִי בִּהְיוֹתִי יַלְדָּה קְטַנָּה הָיִיתִי אַמִּיצַת לֵב מְאֹד, לֹא פָּחַדְתִּי כְּלָל לְהִתְהַלֵּךְ בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב אֶל בִּירָתֵנוּ[1] הַגְּדוֹלָה הָרְחוֹקָה מִבֵּיתֵנוּ, וְלִפְעָמִים יָשַׁבְתִּי לִי תַּחַת אַחַד הָעֵצִים וְאֶתְעַנֵּג עַל אוֹר הַלְּבָנָה הַנָּעִים וְעַל הָעֲנָנִים הַקַּלִּים הַמְרַחֲפִים עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְעַל צִלְלֵי הָעֵצִים הָאֲרֻכִּים, אֲשֶׁר הֱנִיעָתַם הָרוּחַ הֵנָּה וָהֵנָּה. וְיֵשׁ גַּם אֲשֶׁר הִרְחַקְתִּי לָלֶכֶת עַד קְצֵה הַבִּירָה, אַךְ עַל פִּי הָרֹב לָקַחְתִּי גַּם אֶת אַחַי הַקְּטַנִּים עִמִּי בְּלֶכְתִּי.

– בְּאַחַד הַלֵּילוֹת – לֵיל אוֹר יָרֵחַ – הָלַכְתִּי כְּדַרְכִּי בִּלְוָיַת אַחַי לְלַקֵּט אֶת הַתַּפּוּחִים הַנּוֹשְׁרִים מִן הָעֵצִים עַל יְדֵי הָרוּחַ. כִּי מִזְּמַן קָצֵר נוֹכַחְנוּ לָדַעַת, כִּי אִם לֹא נְלַקֵּט אֶת הַתַּפּוּחִים יוֹם יוֹם, לֹא נִמְצָא מֵהֶם אַחֲרֵי כֵן גַּם אֶחָד. הַדָּבָר הָיָה אָמְנָם לְפֶלֶא בְּעֵינֵינוּ, כִּי אֶת עִזֵּי יַרְחָם שְׁכֵנֵנוּ לֹא יָכֹלְנוּ לַחֲשֹׁד שֶׁאֲכָלוּם, כִּי סְיָג[2] שֶׁל קוֹצִים גָּבֹהַּ לְמַדַּי הִקִּיף אֶת גַּנֵּנוּ מִכָּל עֵבֶר, וְגַם הֶרֶךְ קְצֵהוּ הַשְּׂמָאלִי, אֲשֶׁר שָׁם הָיָה הַסְּיָג פָּרוּץ מְעַט,

[1]) בִּירָה – פַּרְדֵּס, גַּן פֵּרוֹת.

[2]) גָּדֵר.

לֹא יָכְלוּ הָעִזִּים לָבֹא אֶל הַבִּירָה, כִּי נַחַל הַמַּיִם עָבַר דֶּרֶךְ שָׁם, וַיֵּעָצֵר בַּעֲדָן מִבֹּא.

אֲנַחְנוּ הִגַּעְנוּ אֶל הַגְּבוּל אֲשֶׁר בֵּין עֲצֵי הַלִּמּוֹן וְהַתַּפּוּחִים, וְהִנֵּה דְּבַר מַה אָפוֹר הִתְנוֹעֵעַ תַּחַת אַחַד הָעֵצִים לְעֵינֵינוּ, וּכְגִשְׁתֵּנוּ אֵלָיו, חָמַק הָלַךְ לוֹ דֶּרֶךְ הַבְּרֵכָה הַמְּלֵאָה לָהּ צְפַרְדְּעִים, אַךְ בְּאוֹתוֹ רֶגַע רָאִיתִי אֵיזוֹ הַיָּה מְבֹהָלָה, אֲשֶׁר תָּעֲתָה, כְּנִרְאֶה, בְּדַרְכָּהּ, עָבְרָה חִישׁ בֵּין רַגְלַי, וַתִּקְפֹּץ דֶּרֶךְ הַפֶּרֶץ אֲשֶׁר בַּגָּדֵר וַתְּמַלֵּט עַל נַפְשָׁהּ.

— שָׁפָן ! שָׁפָן ! — קָרָא אָחִי הַבְּכוֹר, — הֲרָאִיתָ אֶת אָזְנָיו ?

— לֹא שָׁפָן הוּא, אַרְנֶבֶת הִיא ! — קָרָא דָּנִיאֵל, זֶה בָּרוּר, הֲלֹא רְאִיתֶם אֶת דֶּרֶךְ מְנוּסָתָהּ.

וּכְרֶגַע רַצְנוּ כֻּלָּנוּ אַחֲרֶיהָ, כִּי קִוִּינוּ לְתָפְשָׂהּ, אַךְ כְּבוֹאֵנוּ קָרוֹב לַנַּחַל, וְהִנֵּה קוֹל כְּקוֹל גּוּף מִתְנַפֵּל הַמַּיְמָה עָלָה בְאָזְנֵינוּ.

— שְׁמַע נָא, דָּנִיאֵל, כְּנִרְאֶה זֹאת...

— הָאַרְנֶבֶת ! — מִהַרְתִּי אֲנִי לַעֲנוֹת, — פָּחוֹד פָּחֲדָה מִמֶּנּוּ, לְפִי הַנִּרְאֶה, וַתֹּאמַר לְהִמָּלֵט דֶּרֶךְ הַפֶּרֶץ, וַתִּפֹּל בַּמָּיִם.

— הַיָּה אֻמְלָלָה! — קָרָא דָּנִיאֵל, — מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא מָצְאָה שָׁם כְּבָר אֶת קְבוּרָתָהּ.

— אֲבָל, — קָרָא יִצְחָק אָחִי הַשֵּׁנִי, — הָאַרְנֶבֶת יוֹדַעַת לִשְׂחוֹת.

— אַל נָא נַרְבֶּה דְּבָרִים לְלֹא תוֹעֶלֶת, — קָרָאתִי אֲנִי שֵׁנִית, — יְמַהֵר אֶחָד מִכֶּם הַבַּיְתָה לְהָבִיא חֶבֶל וָסַל, הָאַרְנֶבֶת עוֹדֶנָּה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְאוּלַי נוּכַל עוֹד לְתָפְשָׂהּ.

דָּנִיאֵל מִהֵר הַבַּיְתָה וַאֲנַחְנוּ מִהַרְנוּ אֶל הַנָּחַל.

— הַמַּיִם אֵינָם עֲמֻקִּים מֵעֵבֶר מִזֶּה, — קָרָא יִצְחָק, — אִם אַךְ תַּחֲזִיקוּ בִי הֵיטֵב, אֶשְׁלַח אֶת יָדִי וַאֲחַזְתִּיהָ בְּאָזְנֶיהָ.

אָז הֶחֱזַקְתִּי בִּכְנַף בֶּגֶד יִצְחָק בְּכָל כֹּחִי, וְהוּא כָּרַע עַל בִּרְכָּיו וַיָּכֹף רֹאשׁוֹ אֶל תּוֹךְ הַנַּחַל, וְגַם הוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ; אַךְ לַשָּׁוְא; כִּי הָאַרְנֶבֶת אֲשֶׁר לֹא הֵבִינָה אֶת מַחְשַׁבְתֵּנוּ הַטּוֹבָה עָלֶיהָ, הִתְאַמְּצָה לְהִמָּלֵט מִידֵי אָחִי.

בֵּין כֹּה וָכֹה וְדָנִיאֵל שָׁב וּבְיָדוֹ חֶבֶל וָסַל, וַנִּשְׂמַח לִקְרָאתוֹ מְאֹד. אָז מִהַרְנוּ וְקָשַׁרְנוּ אֶת הַסַּל בַּחֶבֶל, וַנְּשַׁלְּחֵהוּ אֶל תּוֹךְ הַנַּחַל; אֲבָל גַּם הַפַּעַם לְלֹא הוֹעִיל, כִּי הָאַרְנֶבֶת אֲשֶׁר גָּדַל

פַּחְדָּהּ עוֹד יוֹתֵר לְמַרְאֵה הַסַּל, הוֹסִיפָה לְהִתְרַחֵק מֵעָלֵינוּ, כְּאִלּוּ טוֹב לָהּ לִטְבֹּעַ בַּמַּיִם מִתֵּת אֶת נַפְשָׁהּ בְּיָדֵינוּ.

לְסוֹף הִצְלִיחַ דָּנִיאֵל אָחִי לְהָרִים אוֹתָהּ מְעַט מֵעַל פְּנֵי הַמַּיִם. וַיְהִי כִּי מָצְאָה לָהּ הָאַרְנֶבֶת אֵיזֶה מִשְׁעָן, וַתִּתְחַזֵּק וַתִּקְפֹּץ וַתִּתְנַפֵּל בֵּין זְרוֹעוֹתַי, וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי הִנֵּה בָאָה בְיָדִי. אַךְ כְּרֶגַע קָפְצָה מִמַּעַל לִכְתֵפִי, וַתָּרָץ דֶּרֶךְ הַבִּירָה בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד.

כַּלְבֵּנוּ „שַׁרְשֶׁרֶת" נִסָּה גַּם הוּא לִרְדֹּף אַחֲרֶיהָ בְּנָבְחוֹ בְחָזְקָה, וַאֲנַחְנוּ צָחַקְנוּ, צָחַקְנוּ, בִּרְאוֹתֵנוּ כִּי גַּם הוּא לֹא הָיָה מְאֻשָּׁר מִמֶּנּוּ; כִּי בְּהַגִּיעַ הָאַרְנֶבֶת אֶל סְיָג הַבִּירָה, הִתְמַתְּחָה כְחָתוּל וַתִּתְמַלֵּט דֶּרֶךְ אַחַד הַחוֹרִים בִּמְרוּצָה גְדוֹלָה.

בְּשׁוּבֵנוּ הַבַּיְתָה רָאִינוּ אֶת אָבִי יוֹצֵא לִקְרָאתֵנוּ. הוּא שָׁמַע מִפִּי דָּנִיאֵל אֶת חֶפְצֵנוּ לָצוּד אֶת הָאַרְנֶבֶת בַּסַּל... וַיֹּאמֶר לָבֹא לָקַחַת גַּם הוּא חֵלֶק בְּשִׂמְחָתֵנוּ, וּבִרְאוֹתוֹ אוֹתָנוּ מֵרָחוֹק, שְׁאָלָנוּ בְּבַת צְחוֹק:

— וּמַה? הַהִצְלִיחַ חֶפְצְכֶם בְּיֶדְכֶם, אִם אָיִן?

וְכַאֲשֶׁר סִפַּרְנוּ לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרָה, אָמַר:

— כֵּן, בָּנַי, יֵשׁ אֲשֶׁר הַפַּחַד לְכָל נֹפֶל בְּרָעָה יַפִּיל אוֹתָנוּ

בְּרָעָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה, וְלוּ יָדְעָה זאת הָאַרְנֶבֶת, כִּי אָז שָׁבָה עַל עֲקֵבָהּ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּאָה בוֹ; אַךְ בִּהְיוֹתָהּ נִבְעָרָה מִדַּעַת עָשְׂתָה אֵת אֲשֶׁר עָשָׂתָה.

— וְאָנֹכִי — אָמַר דָּנִיאֵל, — הָיִיתִי בָּטוּחַ, כִּי תָבֹא בְּיָדִי וּסְגַרְתִּיהָ בַּסּוּגַר כְּשָׁפָן.

— אָמְנָם לוּא הָיִיתָ מַצְלִיחַ לְתָפְשָׂהּ בִּכְלֵי זַיִן כָּאֵלֶּה שֶׁהָיוּ בְיָדֶךָ, כִּי עַתָּה הִפְלֵאתָ עֲשׂה. אַךְ עָלֶיךָ לָדַעַת, בְּנִי, כִּי הָאַרְנֶבֶת עֲרוּמָּה מְאֹד, וְגַם הַצַּיָּדִים, אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם אֶקְדָּחִים טוֹבִים וּכְלָבִים מְלֻמְּדֵי צַיִד, לֹא תָמִיד יַצְלִיחוּ לִתְפֹּשׂ אֶת הַחַיָּה הַזְּרִיזָה וְהָעֲרוּמָּה הַזֹּאת; כִּי לָאַרְנָבוֹת רַגְלַיִם מְמַהֲרוֹת לָרוּץ מֵאֵין כָּמוֹהֶן, כַּאֲשֶׁר רָאִיתָ הַפַּעַם, וּבִשְׁתֵּי רַגְלֵיהֶן הָאֲחוֹרוֹת הָאֲרֻכּוֹת וְהַחֲזָקוֹת מֵהַקְּדוּמוֹת, תְּקַפֵּצְנָה קְפִיצוֹת גְּדוֹלוֹת. אַךְ הַדָּבָר הַיּוֹתֵר מַפְלִיא הוּא, כִּי לָאַרְנֶבֶת יִתְרוֹן בִּינָה לְרַמּוֹת אֶת הַצַּיָּד לְבַל יִמְצָא אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁנִּמְלְטָה בוֹ; כִּי תֵלֵךְ הָלוֹךְ וָשׁוֹב עַל עֲקֵבָהּ פְּעָמִים מִסְפָּר, לְמַעַן עַרְבֵּב וְהַעֲלֵם רִשּׁוּמֵי צְעָדֶיהָ מֵעֵין הַצַּיָּד; וְלִפְעָמִים תִּטֶּה הַצִּדָּה מִחוּץ לַדֶּרֶךְ מְנוּסָתָהּ, וְאִם תִּפְגֹּשׁ בְּדַרְכָּהּ נַחַל אוֹ בְרֵכָה, תִּתְנַפֵּל הַמַּיְמָה וְהָלְכָה הָלוֹךְ וְשָׂחֹה עַד בּוֹאָהּ אֶל בֵּין הַקָּנִים וְנֶחְבְּאָה שָׁם, עַד שׁוּב הַצַּיָּד

מִרְדֹּף אַחֲרֶיהָ. וְיֵשׁ אַרְנָבוֹת עוֹד יוֹתֵר עֲרוּמוֹת הַמִּטַּפְּסוֹת עַל אַחַד הָעֵצִים וְרוֹבְצוֹת שָׁם בֵּין הָעֲנָפִים הַסְּבוּכִים, אוֹ בְתוֹךְ חֲלָלוֹ שֶׁל גֶּזַע נָבוּב, בְּשָׁעָה שֶׁהַצַּיָּד וְכַלְבּוֹ מִתְאַמְּצִים לִמְצֹא אֶת רִשְׁמֵי פַּרְסוֹתֶיהָ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

– אָמְנָם בִּינָה יְתֵרָה לָאַרְנֶבֶת עַל יֶתֶר חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, הֲלֹא כֵן, אָבִי?

– לֹא, בְּנִי! רַק הַסַּכָּנָה מַחְכִּימָה אוֹתָן, כִּי הִנֵּה בְּכָל חַיּוֹת הָאַרְנֶבֶת חֲרוּצָה מְאֹד לְהִמָּלֵט מִיַּד הַצַּיָּד, אֵין בְּיָדָהּ לְכוֹנֵן לָהּ מְאוּרָה לָשֶׁבֶת בָּהּ, בְּעוֹד אֲשֶׁר הַשָּׁפָן שְׁאֵר בְּשָׂרָהּ, אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ עָרוּם כָּמוֹהָ יַעֲשֶׂה לוֹ אֶת מְאוּרָתוֹ לְמָעוֹן לוֹ. וְהָאַרְנֶבֶת הֲלֹא פַּחְדָּנִית גְּדוֹלָה הִיא, וּמוּגֵי לֵב כָּמוֹהָ מְעַטִּים מְאֹד בֵּין הַחַיּוֹת. רַק בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה תֵּצֵא מִמַּחְבּוֹאָהּ לְבַקֵּשׁ לָהּ אֹכֶל, וְקָרְבָה אֶל נְאוֹת הַשָּׂדֶה וְאֶל הַגַּנִּים לְכַרְסֵם אֶת פְּרִי הָעֵץ, אוֹ כִּי תַחְתֹּר בָּאֲדָמָה, לְמַעַן הוֹצִיא מִשָּׁם אֶת שָׁרְשֵׁי הַצְּמָחִים, אֲשֶׁר תֹּאכְלֵם לְתֵאָבוֹן.

– אָכֵן צָדַק הַגַּנָּן בְּהִתְאוֹנְנוֹ תָמִיד, כִּי הָאַרְנָבוֹת אוֹכְלוֹת אֶת שָׁרְשֵׁי הַגֶּזֶר אֲשֶׁר בְּגַנֵּנוּ; הֲלֹא כֵן, אָבִי? – קָרָא דָנִיאֵל.

– כֵּן, בְּנִי; וְיָדַעְתָּ עוֹד, כִּי כָל יְמֵי הָאַרְנֶבֶת פַּחַד וּדְאָגָה,

וְאֵין רֶגַע מְנוּחָה לָהּ בְּחַיֶּיהָ; וְגַם בְּכַרְסְמָהּ אֶת שָׁרְשֵׁי הַצְּמָחִים בְּהָשְׁכֵּת הַלַּיְלָה, עֵינֶיהָ מְשׁוֹטְטוֹת אֶל כָּל עֵבֶר מִפַּחַד רוֹדֵף, וְהָסֵב תָּסֵב בְּלִי הֶרֶף אֶת אָזְנֶיהָ הָאֲרֻכּוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה.

וּבִכְלָל עֲלֵיכֶם לָדַעַת, בָּנַי, כִּי הַחֲכָמִים בִּקְשׁוּ וּמָצְאוּ, שֶׁכָּל בַּעֲלֵי הַחַיִּים, אֲשֶׁר אָזְנַיִם אֲרֻכּוֹת לָהֶן כְּאָזְנַיִם אֲשֶׁר לָאַרְנֶבֶת וְלַשָּׁפָן, הֵמָּה פַּחְדָנִים גְּדוֹלִים, וְגַם לְקוֹל עָלֶה נִדָּף בְּהִתְנוֹעֲעוֹ, תְּמַהֵר הָאַרְנֶבֶת לְהִמָּלֵט עַל נַפְשָׁהּ בְּבֶהָלָה, וְדַיָּהּ לְאִוְשַׁת הָעֵצִים לְהַחֲרִידָהּ מְאֹד. בַּיּוֹם לֹא תֵרָאֶה וְלֹא תִמָּצֵא עַל פְּנֵי חוּץ, רַק רָבוֹץ תִּרְבַּץ בֵּין הַתְּלָמִים, אוֹ בֵין סִבְכֵי הָעֵצִים, וִישֵׁנָה שָׁם אֶת שְׁנָתָהּ בְּעֵינַיִם פְּתוּחוֹת, אִם רַק תּוּכַל לְהִקָּרֵא שֵׁנָה כָּזוּ בְּשֵׁם שֵׁנָה.

וְאָמְנָם פַּחַד הָאַרְנֶבֶת פַּחַד צֶדֶק הוּא. וְעָלֵינוּ לִסְלֹחַ לָהּ אֶת רִפְיוֹן לִבָּהּ; כִּי תָמִיד נִרְדֶּפֶת הִיא עַל צַוָּארָהּ, פַּעַם עַל יְדֵי הַצַּיָּדִים וְכַלְבֵיהֶם, וּפַעַם עַל יְדֵי הַזְּאֵבִים וְהַשּׁוּעָלִים, וּכְלֵי זַיִן אֵין לָהּ לְמַעַן עֲמֹד עַל נַפְשָׁהּ, מִלְּבַד רַגְלֶיהָ הַחֲזָקוֹת וְהַמְּהִירוֹת. כְּמוֹ לְכָל הַמְּכַרְסְמִים כֵּן גַּם לָהּ אַרְבַּע שִׁנַּיִם חֲזָקוֹת וְחַדּוֹת; אֲבָל בְּכָל הֱיוֹת הַשִּׁנַּיִם הָאֵלֶּה זְרִיזוֹת מְאֹד לְקַלֵּף אֶת קְלִפּוֹת הָעֵצִים

מֵעֲלֵיהֶם, אֵינָן יְכוֹלוֹת לִנְשֹׁךְ אֶת הָאוֹיֵב וּלְחַלֵּץ אֶת בַּעֲלֵיהֶן מִצָּרָה.

אֲבוֹתֵינוּ הַקַּדְמוֹנִים הָיוּ רְגִילִים לֵאמֹר עַל כָּל אִישׁ אֻמְלָל וּמְפַחֵד תָּמִיד וְצָפוּי אֱלֵי סַכָּנָה „חַיָּיו כְּחַיֵּי הָאַרְנֶבֶת". הַמָּשָׁל הַזֶּה מְתָאֵר בְּדִיּוּק אֶת תְּנָאֵי הַחַיִּים הַמָּרִים, אֲשֶׁר לַחַיָּה הַמִּסְכֵּנָה הַזֹּאת.

לֹא כֵן הַשָּׁפָן, כִּי זְהִירוּתוֹ רַבָּה מִזְּהִירוּת הָאַרְנֶבֶת, וְחַיָּיו נוֹחִים מֵחַיֶּיהָ. הַשָּׁפָן, כַּאֲשֶׁר יְדַעְתֶּם, דּוֹמֶה הַרְבֵּה לָאַרְנֶבֶת, רֹאשׁוֹ כְּרֹאשָׁהּ, וְאָזְנָיו אֲרֻכּוֹת כְּאָזְנֶיהָ, וְקוֹמָתוֹ כִּמְעַט כְּקוֹמָתָהּ וְכַלְכָּלָתוֹ כְּכַלְכָּלָתָהּ, כִּי גַם הוּא בֵּין הַמַּגְרְמִים יֵחָשֵׁב.

— אֲבָל הַשְּׁפַנִּים הֵם לְבָנִים, אָבִי, הֲלֹא כֵן? — שָׁאֲלָה רָחֵל.

— לֹא כֻלָּם, בִּתִּי; אֵלֶּה אֲשֶׁר בִּיעָרֵינוּ כִּמְעַט כֻּלָּם אֲפוֹרִים, וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם גַּם שְׁחוֹרִים, וְהָאַרְנָבוֹת אֲשֶׁר בְּאַרְצוֹת הַצָּפוֹן כֻּלָּן לְבָנוֹת. הֲלֹא תִרְאוּ, בָּנַי, כִּי הַהֶבְדֵּל בֵּין הָאַרְנֶבֶת וְהַשָּׁפָן אֵינֶנּוּ בְּמַרְאֵה הָעוֹר בִּלְבָד, כִּי אִם רֵאשִׁית בְּאֹפֶן הַתְּנוּעָה, כִּי הָאַרְנֶבֶת רָצָה בְּלֶכְתָּהּ, וְהַשָּׁפָן מְקַפֵּץ; וְשֵׁנִית, בְּדַרְכֵי חַיֵּיהֶם. וְאַתֶּם, בָּנַי, הֲלֹא תִזְכְּרוּ בְּנַי אֶת הַחוֹרִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר רָאִינוּ לְרַגְלֵי הָעֵצִים

בֵּין הַשָּׁרָשִׁים, בַּיּוֹם אֲשֶׁר הָלַכְנוּ כֻּלָּנוּ לְטַיֵּל בַּיַּעַר הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר מִמִּזְרָח לָעִיר, הֲלֹא?

– כֵּן, אַבָּא, וְאַתָּה הִגַּדְתָּ לָנוּ אָז, כִּי הַשְּׁפַנִּים כָּרוּ אוֹתָם לְשִׁבְתָּם.

– כֵּן, כֵּן, בָּנַי, וִידַעְתֶּם מֵעַתָּה, כִּי מְאוּרוֹת הַשְּׁפַנִּים הֵן אֲרֻכּוֹת וַעֲקֻמּוּמוֹת, וְעַל פִּי הָרֹב מוֹצָאִים רַבִּים לָהֶן, וְהֵן מְחֻבָּרוֹת בֵּינֵיהֶן, וּמוֹצְאֵיהֶן נִסְתָּרִים בֵּין שָׁרְשֵׁי הָעֵצִים הָעֲבֻיִם, אוֹ מְכֻסִּים לְמֶחֱצָה בְּחָצִיר וָעֵשֶׂב.

בִּמְאוּרָתוֹ זֹאת יִרְבַּץ לוֹ הַשָּׁפָן כָּל הַיּוֹם בְּשָׁלוֹם וּבִמְנוּחָה לְבַדּוֹ; מְעַט יִישַׁן, וּמְעַט יְגָרֵם לוֹ אֶת שָׁרְשֵׁי הַצְּמָחִים, אֲשֶׁר הֵכִין לוֹ מֵאֶתְמוֹל, וּבִמְאוּרָתוֹ זֹאת יִתְעַסֵּק בְּטִפּוּל בָּנָיו הַקְּטַנִּים. לֹא כֵן הָאַרְנֶבֶת, אֲשֶׁר הִיא נָעָה וָנָדָה תָמִיד וְאֵין לָהּ לֹא מָדוֹר וְלֹא מְנוּחָה.

וּבַלַּיְלָה בַּלַּיְלָה, בְּעֵת שֶׁהָאֲוִיר צַח וְנָעִים, יָצֹא יֵצֵא הַשָּׁפָן מִמַּחְבֹּאוֹ וְלָקַח עִמּוֹ גַּם אֶת כָּל יְלָדָיו הַקְּטַנִּים, אֲשֶׁר הוּא מְטַפֵּל בְּגִדּוּלָם, וְהָלְכוּ יַחַד כֻּלָּם לְבַקֵּשׁ לָהֶם דָּבָר לֶאֱכֹל; וְהָיָה בְּשָׁמְעָם קוֹל הֲמֻלָּה, אוֹ בְּהַרְגִּישָׁם, כִּי סַכָּנָה קְרוֹבָה לָבוֹא, וּמִהֲרוּ כֻלָּם, הָאָבוֹת וְהַבָּנִים, לָשׁוּב עַל עֲקֵבָם בִּקְפִיצוֹת נִסּוֹת

עַד בּוֹאָם אֶל מְאוּרָתָם, אֲשֶׁר בָּהּ הֵם בְּטוּחִים מִפַּחַד רָעָה, כִּי אֵין בְּיַד רוֹדְפֵיהֶם לְהַשִּׂיגָם שָׁם.

וְעַתָּה רְאוּ זֶה פֶּלֶא, בָּנַי, כִּי הָאַרְנֶבֶת בְּכָל הַמְּצָאָה עַל יַד הַמְּאוּרוֹת הָאֵלֶּה, וּבְכָל רְאוֹתָהּ כְּפַעַם בְּפַעַם בְּדַרְכָּהּ כַּאֲשֶׁר יַחְפֹּר הַשָּׁפָן אֶת מְאוּרָתוֹ בְּיָדָיו, לֹא תִקַּח תּוֹרָה מִפִּיו, וְגַם לֹא יַעֲלֶה עַל לִבָּהּ לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂהוּ, וְאַף לָתוּר אַחֲרֵי מְאוּרָה עֲזוּבָה מֵהַבְּעָלִים שְׁכֵנֶיהָ לֹא תֵדַע וְלֹא תַרְגִּישׁ כָּל צֹרֶךְ בָּזֶה. זֶה לָכֶם לְאוֹת, כִּי לְבַעֲלֵי־הַחַיִּים, — וְאַף לַחֲכָמִים שֶׁבָּהֶם, — אֵין שֵׂכֶל וּתְבוּנָה, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִגַּדְתִּי לָכֶם פְּעָמִים רַבּוֹת, וְאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת אֶלָּא מַה שֶּׁתַּרְשֶׁה לָהֶם הַרְגָּשָׁתָם וְלֹא יוֹתֵר, אַךְ לֹא לִלְמֹד אֶל מַעֲשֵׂי אֲחֵרִים וְלַעֲשׂוֹת כְּמוֹהֶם; כִּי הֶרֶךְ הַלִּמּוּד מֵאֲחֵרִים מוּזָרָה לָהֶם, וְאֵין בֵּין הָאַרְנֶבֶת בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה לְהָאַרְנֶבֶת מִימוֹת אָדָם הָרִאשׁוֹן כָּל הַבְדֵּל בְּאֹפֶן חַיֶּיהָ וְדֶרֶךְ הַחְבָאָה וְהַמְּלָטָה מִפְּנֵי הַכְּלָבִים. רַק לְאָדָם, בָּנַי, נִתְּנָה הַתְּבוּנָה הַמְיֻחֶדֶת לִלְמֹד אֶל דַּרְכֵי רֵעָיו, וּלְהִתְקַדֵּם בְּכָל חָכְמָה וּמַדָּע, בַּחֲרשֶׁת הַמַּעֲשֶׂה וּבְתוֹרַת הַמּוּסָר. הַיְכֹלֶת לְהִתְקַדֵּם עַל יְדֵי הִתְאַמְּצוּת וְהִשְׁתַּדְּלוּת מִצִּדּוֹ, תַּעֲמִיד אֶת הָאָדָם, — אַף הַגָּרוּעַ שֶׁבַּגְּרוּעִים, — בְּמַדְרֵגָה גְבֹהָה הַרְבֵּה יֶתֶר, מִמַּעַל לְיֶתֶר בַּעֲלֵי־הַחַיִּים, אַף הַחֲכָמִים שֶׁבָּהֶם.

№
61—62

פְּרָחִים

הָאַיָּלָה.

מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה", וַרְשָׁה.

המחיר 4 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

הָאַיָּלָה

(מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים).

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

הַקֹּר נוֹרָא מְאֹד; פִּתֵּי הַשֶּׁלֶג מִתְגַּלְגְּלִים בָּאֲוִיר, הָרוּחַ מְזַעְזַעַת אֶת שִׁמְשִׁיּוֹת הַחַלּוֹנוֹת, וְהַיְלָדִים נִדְחָקִים יַחַד אֶל הַתַּנּוּר.

– אִמִּי! – קָרְאָה מַרְגָּלִית, כְּהַעֲמִידָהּ אֶת יָדֶיהָ אֶל מוּל פְּנֵי־הַלֶּהָבָה–הֲיַעֲמֹד הַשֶּׁלֶג תָּמִיד עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה? הַאִם לֹא נוֹסִיף עוֹד לְהִתְהַלֵּךְ בַּשָּׂדוֹת כַּאֲשֶׁר הִתְהַלַּכְנוּ? הַלְעוֹלָם יִהְיֶה חֹרֶף?

– לֹא, בִּתִּי, – עָנְתָה אִמָּהּ – הֵרָגְעִי נָא; לֹא לְעוֹלָם חֹרֶף. עוֹד יָשׁוּבוּ הָעֵצִים לְהִתְכַּסּוֹת בֶּעָלִים, וְהַשּׁוֹשַׁנִּים תִּצְמַחְנָה בַּגַּנִּים; רַק בַּשָּׁנָה הַזֹּאת כָּבֵד הַחֹרֶף מִבַּשָּׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיהָ.

— אֵינֶנִּי אוֹהֵב אֶת הַחֹרֶף, — קָרָא דָּנִיאֵל.

— הָאָבִיב בְּוַדַּאי יוֹתֵר נָעִים, בְּנִי, — וּבְכָל זֹאת לוּלֵא הַחֹרֶף, כִּי אָז לֹא הָיָה מָקוֹם לָאָבִיב וּלְכֹל הֲדַר הַטֶּבַע.

— וְאָנֹכִי, — קָרָא יְרֹחָם גַּם הוּא — אוֹהֵב מְאֹד לְהִתְבּוֹנֵן אֶל הַשֶּׁלֶג בְּנָפְלוֹ, בְּהַלְבִּינוֹ אֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְאֶת גַּגּוֹת הַבָּתִּים וְאֶת הָעֵצִים; וּבְיִחוּד אוֹהֵב אֲנִי לְהַחֲלִיק עַל פְּנֵי הַקֶּרַח הַמְכַסֶּה אֶת הַבְּרֵכוֹת, וְלָלֶכֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם הַקְּפוּאִים, כְּכֹל אֲשֶׁר אֵלֵךְ עַל פְּנֵי הַיַּבָּשָׁה.

— גַּם אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים ,הִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּכַדּוּרִים אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה בַּשֶּׁלֶג;— קָרְאוּ יֶתֶר הַיְלָדִים גַּם הֵם — אֲבָל, זֶה רַע, כִּי קָשֶׁה לַעֲמֹד זְמַן רַב בֶּחָצֵר; הַקֹּר דּוֹקֵר יָדֵינוּ כִּמְחָטִים, וּמְאֹד נִתְפַּלֵּא עַל יְרֹחָם, אֲשֶׁר לֹא יִירָא קֹר.

— זֶה לֹא־פֶלֶא, בְּנִי; יְרֹחָם נוֹלַד בְּאֶרֶץ שְׁוֵידִיָּה, וְכָל יְמֵי עֲלוּמָיו עָבְרוּ עָלָיו שָׁם; וּבָאָרֶץ הַהִיא הַחֹרֶף יוֹתֵר אָרֹךְ וְיוֹתֵר כָּבֵד מֵאֲשֶׁר בְּאַרְצֵנוּ, וְלָכֵן הִסְכִּין בַּקָּרָה.

— אֲבָל אֲנִי אֵינִי רוֹצֶה כְּלָל לְהַסְכִּין בַּקָּרָה, — אָמַר דָּנִיאֵל בִּתְמִימוּת,—וְאֵינֶנִּי מֵבִין אֵיךְ יוּכַל הָאָדָם לְהַסְכִּין בְּדָבָר שֶׁהוּא סוֹבֵל מִמֶּנּוּ.

– לוּ הִסְכַּנְתָּ, כִּי אָז לֹא סָבַלְתָּ, — עָנָהוּ יְרָחָם— הִנֵּה יֵשׁ אֲרָצוֹת קָרוֹת מֵאֶרֶץ שְׁוֵידִיָה, כְּלַפְּלַנְדִּיָה, לְמָשָׁל, וּבְכָל זֹאת חָיֹה יִחְיוּ בְּנֵי הָאָדָם שָׁם.

– לַפְּלַנְדִּיָה! כֵּן, אֲנִי יוֹדַעַת אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת, הֲלֹא הִיא אֶרֶץ גְּדוֹלָה וּלְבָנָה, וּבָהּ יֵשׁ בְּנֵי אָדָם קְצָרִים, אֲשֶׁר קוֹמָתָם לֹא גְבוֹהָה מִקּוֹמָתִי אָנִי.

– אַל נָא תַּרְבִּי לְדַבֵּר דִּבְרֵי הֶבֶל כָּאֵלֶּה — קָרָא דָּנִיאֵל כַּהֲנִיעוֹ בִּכְתֵפָיו.

– אָמְנָם גְּזוּמָה הִיא, בִּתִּי, — קָרְאָה גַּם הָאֵם — וּבְכָל זֹאת צָדַקְתְּ בְּאָמְרֵךְ, כִּי אֶרֶץ לַפְּלַנְדִּיָה הִיא אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם וְתוֹשָׁבֶיהָ קִצְרֵי קוֹמָה, כְּכָל תּוֹשְׁבֵי אַרְצוֹת הַצָּפוֹן: כְּסִבִּירִיָּה, גְּרֶנְלַנְדִּיָה וּשְׁפִּצְבֶּרְג, הַמְּכֻסּוֹת שֶׁלֶג וְקֶרַח רֹב יְמוֹת הַשָּׁנָה, כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה נִמְצָאוֹת בְּרֹחַב־צְפוֹנִי אֶחָד עַל כַּדּוּר הָאָרֶץ, וְלָכֵן אַקְלִים אֶחָד בְּכֻלָּן.

– אֲבָל שְׁפִּיצְבֶּרְג קָרָה מִלַּפְּלַנְדִּיָה, — קָרָא יְרָחָם, — הֲלֹא?

– כִּדְבָרֶיךָ, בְּנִי; וְלָכֵן מִסְפַּר הַתּוֹשָׁבִים שָׁם קָטֹן בְּעֵרֶךְ מִמִּסְפָּרָם בְּיֶתֶר הָאֲרָצוֹת.

— כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֵלֶּה מוּזָרִים לִי — קָרְאָה מַרְגָּלִית — כִּי מֵעוֹדִי לֹא שְׁמַעְתִּים, וְלָכֵן גַּם דִּבְרֵיכֶם מוּזָרִים בְּעֵינָי.

— צָדַקְתְּ, אֲחוֹתִי; — הֵשִׁיב גַּבְרִיאֵל — וְלָכֵן עָלַיִךְ לִלְמֹד אֶת „כְּתִיבַת הָאָרֶץ" וְאָז לֹא יִהְיוּ דְבָרֵינוּ מוּזָרִים לָךְ כְּלָל.

— מַרְגָּלִית עוֹדֶנָּה צְעִירָה לְיָמִים, בְּנִי; — אָמְרָה הָאֵם — אַךְ בְּטוּחָה אֲנִי, כִּי בְּגָדְלָהּ תִּלָּמֶדְנָּה אַתָּה, הֲלֹא?

— כֵּן, בְּגָדְלִי אֶלְמַד הַכֹּל! — מִהֲרָה מַרְגָּלִית לַעֲנוֹת — אֲבָל לְעֵת עַתָּה סַפְּרִי נָא לִי מַה שֶּׁלֹּא יִכְבַּד מִמֶּנִּי לְהָבִין, סַפְּרִי נָא, לְמָשָׁל, סִפּוּר עַל הַלַּפְּלַנְדִים.

— כֵּן, כֵּן, סִפּוּר עַל הַלַּפְּלַנְדִים, אִמִּי! — קָרָא דָּנִיאֵל אַף הוּא. —

— כֵּן, סִפּוּר עַל הָאֲנָשִׁים הַמּוּזָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא קַר לָהֶם גַּם בָּעֵת אֲשֶׁר תִּקְפָּא הָאָרֶץ מִקָּרָה, — קָרָא גַּם גַּבְרִיאֵל.

— אָנֹכִי אֵינֶנִּי מְבִינָה כְּלָל — שָׁבָה מַרְגָּלִית לֵאמֹר — אֵיכָכָה זֶה יִמְצְאוּ לָהֶם בְּנֵי הָאָדָם שָׁם בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁם.

— סַפֵּר אֲסַפֵּר לָכֶם אֶת כָּל זֹאת — בָּנַי, — עָנְתָה הָאֵם, — אַךְ טֶרֶם כֹּל, הָבָה נַסִּיקָה אֶת הַתַּנּוּר.

— צָדַקְתָּ, אִמִּי; רִאשׁוֹנָה צָרִיךְ לְהַסִּיק אֶת הַתַּנּוּר, כִּי אַךְ לְזֵכֶר שֵׁם אֶרֶץ לַפְּלַנְדִּיָּה תָּבֹא קָרָה בְּעַצְמוֹתֵינוּ.

— בְּוַדַּי שְׁמַעְתֶּם, בָּנַי, — אָמְרָה הָאֵם — כִּי כְּכֹל אֲשֶׁר נִקְרַב יוֹתֵר אֶל אַרְצוֹת הַצָּפוֹן, כֵּן יִגְדַּל הַקֹּר; וּבְכָל זֹאת אִי אֶפְשָׁר לָכֶם לְשַׁעֵר בְּדִיּוּק מַה נּוֹרָא הַחֹרֶף שָׁם. הָאֲרָצוֹת הָהֵן, אֲשֶׁר בְּתוֹכָן תִּמָּנֶה גַּם אֶרֶץ לַפְּלַנְדִּיָּה, תִּקָּרֶאנָה בְּשֵׁם „אַרְצוֹת הַקֹּטֶב", יַעַן כִּי הֵן קְרוֹבוֹת אֶל אֶחָד מִשְּׁנֵי קָטְבֵי כַּדּוּר הָאָרֶץ.

לַפְּלַנְדִּיָּה גּוֹבֶלֶת מֵעֵבֶר מִזֶּה בְּרוּסִיָּה וּמֵעֵבֶר מִזֶּה בְּצָפוֹן שְׁוֵידִיָּה, וְהִיא אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם מְאֹד, וּבָהּ אֵין עָרִים וְאֵין צְמָחִים, וְכִמְעַט גַּם עֵצִים יִמָּצְאוּ בָהּ אַךְ מְעָט.

בְּרֵאשִׁית יְמֵי הַסְּתָו — כְּבָר יִגְדַּל שָׁם הַקֹּר מְאֹד; הַלֵּילוֹת יֶאֱרָכוּ, וְהַיָּמִים יִקְצָרוּ, וְהַשֶּׁלֶג לֹא יֶחְדַּל מֵרֶדֶת אַף רֶגַע; וְהָרוּחַ הַנּוֹשֶׁבֶת בְּזַעַף נוֹרָא תִּשָּׂאֵהוּ וּתְטַלְטְלֵהוּ לְכָל רוּחַ. וְהַשֶּׁמֶשׁ כִּמְעַט לֹא תֵרָאֶה; זָרֹחַ תִּזְרַח בִּקְצֵה הָאֹפֶק, וְאַךְ נִשָּׂא עֵינֵינוּ אֵלֶיהָ וְהִנֵּה כְּבָר שָׁקָעָה. הַשֶּׁלֶג יִקְפָּא, וְהַנְּחָלִים וּבְרֵכוֹת הַמַּיִם יְכֻסּוּ קֶרַח, וּבַעֲבֹר הַסְּתָו יָבֹא הַחֹרֶף הַנּוֹרָא וְהָאָיוֹם.

בִּתְקוּפַת הַחֹרֶף יֶאֱרַךְ הַלַּיְלָה עַד חֹדֶשׁ יָמִים וְיוֹתֵר; וְאָז הַכֹּל טוֹבֵעַ בְּיַם אֲפֵלָה נוֹרָאָה. אַךְ מְעַט מְעַט, וְהָרוּחַ אֲשֶׁר

נֶשְׁבָה בְחָזְקָה בְּרֵאשִׁית הַתְּקוּפָה, תֵּלֵךְ הָלוֹךְ וְשָׁקֹט, הַשֶּׁלֶג יֶחְדַּל מֶרֶדֶת, וְהָאֲוִיר יָשׁוּב לִהְיוֹת זַךְ וְטָהוֹר, עַד אֲשֶׁר יֵרָאוּ בַעֲדוֹ הַכּוֹכָבִים, וְהֵם הַנּוֹצְצִים בְּאוֹר יוֹתֵר בָּהִיר מֵאֲשֶׁר בְּאַרְצֵנוּ. וְאָמְנָם זֶה לֹא פֶלֶא; כִּי בָאֲרָצוֹת הַמְּמֻזָּגוֹת[1]) הָאֲוִיר מָלֵא אֵדִים תָּמִיד, וְשָׁם אֵין אֵדִים וְאֵין רְטִיבוּת, כִּי הַכֹּל יִקְפָּא בַּקֹּר הַגָּדוֹל. וּבִהְיוֹת פְּנֵי הַשָּׁמַיִם שְׁחוֹרִים וְקוֹדְרִים תָּמִיד; וּפְנֵי הָאֲדָמָה מְכֻסִּים שֶׁלֶג לָבָן וְנוֹצֵץ,–תָּאִיר הַלְּבָנָה וְהַכּוֹכָבִים בְּצֵאתָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יָאִירוּ בָּאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת.

אָז יִגְדַּל הַקֹּר מְאֹד, גַּם פְּנֵי הַיָּם יְכֻסּוּ קֶרַח, עַד אֲשֶׁר יוּכַל הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדַרְכּוֹ בְּרַגְלֵי מֵאִי לְאִי, וּפֹה וָשָׁם יֵרָאוּ הַדֻּבִּים הַלְּבָנִים וְשׁוּעֲלֵי הַתְּכֵלֶת בְּצֵאתָם לְשַׁחֵר לַטָּרֶף.

לִפְעָמִים יֵרָאֶה מַחֲזֶה נִפְלָא שָׁם בַּשָּׁמַיִם הַקּוֹדְרִים הָאֵלֶּה, הָרָקִיעַ יַאְדִּים בְּאֹדֶם הַכְּלִילִי, וְעַנְנֵי־אוֹר בְּהִירִים וְנוֹצְצִים, רְחָבִים וַאֲרֻכִּים, יִשְׂתָּרְעוּ בוֹ מִקָּצֶה לְקָצֶה; וּמַרְאֵיהֶם כִּירִיעוֹת מְלֵאִים קְמָטִים הַמְנַפְנְפוֹת בָּרוּחַ, וְקַוֵּי אוֹר חִוֵּר פּוֹרְצִים מִבֵּין הַקְּמָטִים הָאֵלֶּה כְּמִפְּנֵי לַהַב אֵשׁ בּוֹעֵרָה וְנִפְזָרִים לְכָל רוּחַ... וְעַתָּה שַׁעֲרוּ

[1]) הַחֲמוּת מְעַט.

נָא, בָּנַי, עַד כַּמָּה יַרְהִיב מַחֲזֶה כָּזֶה אֶת לִבּוֹת בְּנֵי הָאָדָם שָׁם, הַשְּׁקוּעִים רֹב יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּיָם שֶׁל חשֶׁךְ.

אַךְ סוֹף סוֹף אַחֲרֵי חֳדָשִׁים רַבִּים תָּשׁוּב הַשֶּׁמֶשׁ לְהֵרָאוֹת עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם; הַיּוֹם יֵלֵךְ הָלוֹךְ וְאָרוֹךְ, וְהַלַּיְלָה הָלוֹךְ וְקָצֵר; הַשֶּׁלֶג יִמַּס לְאַט לְאַט עַל יְדֵי קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַרְרֵי הַקֶּרַח הַגְּדוֹלִים וְהַשְּׁקוּפִים הַמְכַסִּים אֶת פְּנֵי הַיָּם, וַאֲשֶׁר מַרְאֵיהֶם כְּמַרְאֵה תְּכֵלֶת הָרָקִיעַ, יִמַּסּוּ גַּם הֵמָּה כְּהִמֵּס דּוֹנַג מִפְּנֵי אֵשׁ; וּמִמַּעַל לְרָאשֵׁיהֶם יִפְּכוּ הַמַּיִם סָבִיב סָבִיב בַּהֲמוּלָּה גְּדוֹלָה, כַּהֲמוּלַּת הָאֶשֶׁד בְּנָפְלוֹ. וְאַחַר יִתְפּוֹצְצוּ גַּם רַגְלֵי הֶהָרִים עַצְמָם וְשָׁקְעוּ בְּלֶב־יָם בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְנוֹרָא כְּקוֹל רַעַם בַּשָּׁמָיִם.

גַּם הַקֶּרַח הַמְכַסֶּה אֶת פְּנֵי הַנְּחָלִים יִמּוֹג וְיִתְמַסְמֵס, וּמָלְאוּ הַמַּיִם אֶת פְּנֵי הָאֲדָמָה, הַקַּיִץ יִקְרַב, וְהַיּוֹם יֵלֵךְ הָלוֹךְ וְאָרֹךְ, וְהָאֲוִיר הָלוֹךְ וָחַם, וְלֹא יֵרָאֶה עוֹד קֶרַח, כִּי אִם עַל רָאשֵׁי הֶהָרִים הַגְּבֹהִים וְעַל פְּנֵי הַיָּם רָחוֹק רָחוֹק; הָעֵצִים יְמַהֲרוּ לִצְמֹחַ, וּמִכְסֵה דֶשֶׁא יְרַקְרַק יַעֲטֹף אֶת הָאֲדָמָה; אֲבָל תְּקוּפַת הַחֹם קְצָרָה מְאֹד, עַד כִּי אֵין זְמַן לִפְרִי הָעֵץ לְבַשֵּׁל, וְעוֹד מְעַט וְהַשֶּׁמֶשׁ תִּתְחַבֵּא שֵׁנִית, וִימֵי הַחֹרֶף יָשׁוּבוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה.

תּוֹשְׁבֵי הָאֲרָצוֹת הַקָּרוֹת הָהֵן קִצְרֵי קוֹמָה הֵמָּה,

אַךְ אַל נָא תַּחְשְׁבוּ אוֹתָם לְנַנָּסִים מַמָּשׁ, כִּי קוֹמָתָם כְּקוֹמַת גַּבְרִיאֵל אָחִי, אֲשֶׁר הוּא בֶּן חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לֵאמֹר כְּמֶטֶר וּשְׁלִישׁ הַמֶּטֶר וְיוֹתֵר, וְהֵמָּה פְּרָאִים לְמֶחֱצָה, אַךְ לֹא רָעֵי הַמֶּזֶג. בָּנֹה לֹא יִבְנוּ לָהֶם עָרִים לְשִׁבְתָּם, רַק יֵשׁ מֵהֶם הַיּוֹשְׁבִים בְּאֹהָלִים קְטַנִּים עַל חוֹף הַיָּם וּמַאֲכָלָם דְּגֵי הַיָּם, אוֹ בְּשַׂר הַדֹּב וְהָאַרְנֶבֶת וְהַשּׁוּעָל; וְיֵשׁ מֵהֶם, וְהֵם הָרֹב, רוֹעֵי צֹאן. וְלָהֶם עֲדָרִים גְּדוֹלִים.

— אֲבָל אֵיכָכָה זֶה יְכַלְכְּלוּ אֶת הָעֲדָרִים? — שָׁאֲלָה מַרְגָּלִית.

— עֶדְרֵיהֶם לֹא עֶדְרֵי צֹאן וְעֶדְרֵי בָקָר הֵם, כַּאֲשֶׁר תְּדַמּוּ; לָעֲדָרִים הָאֵלֶּה דְּרוּשָׁה כַּלְכָּלָה מְרֻבָּה, וּבְלַפְּלַנְדְיָה אֵין עֵשֶׂב וְאֵין מִסְפּוֹא, וְאֵין עֵץ פְּרִי בְּמֶשֶׁךְ תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים בַּשָּׁנָה; וְלֹא עוֹד אֶלָּא כִּי גַּם הַחַיִּים בִּכְלָל לֹא הָיוּ אֶפְשָׁרִים בָּאָרֶץ הַהִיא, לוּלֵא שָׁלַח הָאֱלֹהִים בְּחַסְדּוֹ מִין בַּעַל חַי. אֲשֶׁר יוּכַל לַעֲמֹד בִּפְנֵי הָאַקְלִים הַנּוֹרָא הַהוּא.

— וּמַה שֵּׁם בַּעַל הַחַי הַזֶּה?

— אַיָּלָה, בִּתִּי.

— וּמַה מַּרְאֵה הָאַיָּלָה, אִמִּי?

– מַרְאֶהָ כְּמַרְאֵה הַצְּבִי כִּמְעַט, וְקוֹמָה אַחַת לִשְׁנֵיהֶם; אֲבָל הָאַיָּלָה חֲזָקָה מֵהַצְּבִי, יְצוּרֵי גֵוָהּ יוֹתֵר נַסִּים, וּפַרְסוֹתֶיהָ יוֹתֵר רְחָבוֹת, וְלָכֵן תּוּכַל לָלֶכֶת מַהֵר עַל פְּנֵי הַקֶּרַח הַמּוּצָק. וְכַצְּבִי כֵּן גַּם לָאַיָּלָה קַרְנַיִם בְּנוֹת עֲנָפִים רַבִּים; אֲבָל קַרְנֵי הָאַיָּלָה גַּם הֵן חֲזָקוֹת מִקַּרְנֵי הַצְּבִי, וְשַׂעֲרוֹתֶיהָ אֲרֻכּוֹת וּמְעֻבּוֹת מִשַּׂעֲרוֹת הַצְּבִי, כְּדֶרֶךְ כָּל בַּעֲלֵי הַחַיִּים בְּאַרְצוֹת הַקֹּר, אֲשֶׁר מְכַסֶּה גּוּפָם יוֹתֵר חַם מִמְּכַסֵּה גּוּפָם שֶׁל בַּעֲלֵי הַחַיִּים בָּאֲרָצוֹת הַחַמּוֹת וּבָאֲרָצוֹת הַמְּמֻזָּגוֹת.

הָאַיָּלָה הִיא לִמְקוֹר עֹשֶׁר לַלַּפְּלַנְדִּי, חֲלֵב שָׁדֶיהָ מָתוֹק וָטוֹב כַּחֲלֵב הַפָּרָה וְהָעֵז, וּמִמֶּנּוּ יַעֲשֶׂה לוֹ הַלַּפְּלַנְדִּי חֶמְאָה וּגְבִינָה. אֶת בְּשָׂרָהּ הַמֵּזִין וְהַמַּבְרִיא יֹאכַל, וּמִקַּרְנֶיהָ יַעֲשֶׂה לוֹ כֵּלִים מִכֵּלִים שׁוֹנִים וּמוֹעִילִים, וּמֵעוֹרָהּ הַמָּלֵא שְׂעָרוֹת יִתְפֹּר לוֹ פַּרְוָה לְהִתְכַּסּוֹת בָּהּ בַּקָּרָה.

הָאַיָּלָה מְשַׁמֶּשֶׁת לַלַּפְּלַנְדִּי לֹא רַק בִּמְקוֹם הַפָּרָה, כִּי אִם גַּם בִּמְקוֹם הַסּוּס; כִּי בְּשָׁעָה שֶׁיִּצְטָרֵךְ לִנְסֹעַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם יִקַּח לוֹ מְגֵרָה, לֵאמֹר: עֲגָלָה קְטַנָּה וְקַלָּה בְּלִי אוֹפַנִּים הַמְּכֻסָּה מִתַּחְתֶּיהָ בְּעוֹר הָאַיָּלָה, לְמַעַן תֵּקַל לוֹ עַל יְדֵי הַהַחְלָקָה עַל פְּנֵי הַשֶּׁלֶג; וְקוֹשֵׁר לוֹ מֵאֲחוֹרֵי הַמְּגֵרָה אֶת שַׂק צֵידָתוֹ, וּבוֹ

גְּבִינָה וְדָגִים מְלוּחִים גַּם מְעַט עֲשָׂבִים, אֲשֶׁר יְלַקֵּט אוֹתָם תַּחַת הַשֶּׁלֶג לְמַאֲכַל הָאַיָּלָה, אֲשֶׁר תְּלַחֲכֵם בְּתֵאָבוֹן גָּדוֹל; יִרְתֹּם אֶל הַמִּגְרָרָה שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע אַיָּלוֹת, וְלִפְעָמִים רַק אַחַת, בִּרְצוּעוֹת עֲשׂוּיוֹת מֵעוֹר הָאַיָּלָה עַצְמָהּ, וְיֵשֶׁב עַל הַמִּגְרָרָה, וְהִכָּה אֶת הָאַיָּלוֹת בַּשּׁוֹט אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, וּמָשְׁכוּ אֶת הַמִּגְרָרָה, וְהֶחֱלִיקָה עַל פְּנֵי הַשֶּׁלֶג בִּמְהִירוּת רַבָּה, עַד כִּי בְּיוֹם אֶחָד תַּעֲבֹר מֵעֶשְׂרִים וְעַד שְׁלֹשִׁים פַּרְסָה.

וְכַאֲשֶׁר יַחְפֹּץ הַלַּפְּלַנְדִּי לְהַעֲמִיס עַל קְרוֹנוֹ מַשָּׂא כָּבֵד, כְּגֶזַע עֵץ אוֹ כָּל דָּבָר אַחֵר, וְהוֹסִיף אַיָּלוֹת, עַד כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יַעֲלֶה מִסְפָּרָן לְעֶשְׂרִים, אוֹ גַּם לְאַרְבָּעִים, וָאָז...

— אֲבָל, — שָׁבָה מַרְגָּלִית לִשְׁאֹל — בְּכָל דְּבָרֶיךָ אֵלֶּה עוֹד לֹא עָנִיתָ עַל שְׁאֵלָתִי: אֵיכָכָה יְכַלְכְּלוּ הַלַּפְּלַנְדִּים אֶת אַיְּלוֹתֵיהֶם?

— הָאַיָּלוֹת מִתְכַּלְכְּלוֹת מֵאֲלֵיהֶן, בִּתִּי; בַּקַּיִץ תְּלַחֵכְנָה אֶת הָעֵשֶׂב אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, אוֹ אֶת עֲלֵי הָעֵץ, אוֹ אֶת יוֹנְקוֹת הַלִּבְנֶה, וּבַחֹרֶף תֹּאכַלְנָה מִין צֶמַח אָמוֹץ הַנִּקְרָא בְּשֵׁם „לִקְנָה", אֲשֶׁר יִצְמַח שָׁם, אִם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, אוֹ עַל גִּזְעֵי הָעֵצִים, אוֹ גַּם עַל פְּנֵי הַסְּלָעִים; וּבִרְעוֹת הָאַיָּלוֹת עַל פְּנֵי הַכִּכָּר הַמְכֻסָּה

קָרַח, וְהָטְטוּ אֶת הַשֶּׁלֶג בְּפַרְסוֹתֵיהֶן וְהִטּוּהוּ הַצִּדָּה בְּקַרְנוֹתֵיהֶן, לְמַעַן חַפֵּשׂ אַחֲרֵי הַלִּקְנָה לְאָכְלָהּ. הֲלֹא תִרְאוּ אֵפוֹא, בָּנַי, כִּי לֹא כָבֵד מְאֹד לְכַלְכֵּל אֶת בַּעֲלֵי הַחַיִּים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר תּוֹעַלְתָּם רַבָּה מְאֹד לָאָדָם.

כָּכָה תִּתְכַּלְכֵּלְנָה לֹא רַק הָאַיָּלוֹת הָאֲחָדוֹת הָרְתוּמוֹת בִּמְגְרְרוֹתֵיהֶם, כִּי אִם גַּם הָעֲדָרִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר לָרוֹעִים, וְאַיָּלוֹת הַמִּדְבָּר, אֲשֶׁר גַּם אוֹתָן יָצוּדוּ הַלַּפְּלַנְדִים כְּפַעַם בְּפַעַם, לְכָל לַפְּלַנְדִי עָשִׁיר יֵשׁ מֵאֶלֶף עַד אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַיָּלוֹת, וּלְבֵינוֹנִי — מֵחֲמֵשׁ עַד שֵׁשׁ מֵאוֹת.

אֲבָל אִם כַּלְכָּלָתָן אֵינָהּ קָשָׁה, קָשָׁה הִיא שְׁמִירָתָן. אָמְנָם הָאַיָּלָה אֵינָהּ רָעַת הַמֶּזֶג; לְהֶפֶךְ הִיא נוֹחָה וְטוֹבָה, וּבְכָל זֹאת יֵשׁ אֲשֶׁר תִּשְׁתּוֹבֵב וְתִרְגַּז מִבְּלִי כָל סִבָּה, וְהַלַּפְּלַנְדִי שֶׁלְּאָשְׁרוֹ סַבְלָן הוּא מִטִּבְעוֹ, בִּרְאוֹתוֹ אֶת הָאַיָּלָה הָרְתוּמָה אֶל מְגְרַרְתּוֹ כִּי מְמָאֶנֶת הִיא לָלֶכֶת, אוֹ כִּי הִיא מִתְרַגֶּזֶת וּמִתְגַּלְגֶּלֶת עַל פְּנֵי הַשֶּׁלֶג, יֵלֵךְ וְנֶחְבָּא מֵאֲחוֹרֵי הַמְּגְרָרָה עַד יַעֲבֹר זַעֲמָהּ, וְהָאַיָּלָה בִּרְאוֹתָהּ אֶת סַבְלָנוּת בְּעָלֶיהָ, כְּמוֹ תֵבוֹשׁ מִמַּעֲשֶׂיהָ, וְשָׁבָה מַהֵר לְהִכָּנַע מִפָּנָיו.

וּמִלְּבַד זֹאת, יֵשׁ לָאַיָּלָה נְטִיָּה חֲזָקָה לְהִמָּלֵט מִבֵּית

בְּעָלֶיהָ, וְלָלֶכֶת אֶל הֶהָרִים וְאֶל הַיְעָרִים לִחְיוֹת יַחַד אֶת יֶתֶר אַחְיוֹתֶיהָ הַפְּרָאוֹת. וְלָכֵן, לְמַעַן שְׁמֹר אֶת הָעֲדָרִים הַגְּדוֹלִים, אֲשֶׁר מִסְפַּר אַיְלוֹתֵיהֶם מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְעַד אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת, דְּרוּשִׁים שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה רוֹעִים זְרִיזִים וְאַמִּיצֵי לֵב, וּכְלָבִים אֲחָדִים חֲזָקִים לַעֲזֹר עַל יָדָם. וּבְכָל זֹאת, לוּ הָיָה עַל הָרוֹעִים רַק לְהַשְׁגִּיחַ עַל הָאַיָּלוֹת לְבַל תִּתְפַּלֵּטְנָה, כִּי אָז לֹא גָדְלָה דַאֲגָתָם הַרְבֵּה; אֲבָל דַּאֲגָתָם הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה הִיא לְהַצִּיל אֶת הָאַיָּלוֹת מִהְיוֹת לְטֶרֶף לִשְׁנֵי הַזְּאֵבִים וְהַדֻּבִּים הַלְּבָנִים; כִּי בְּהָצִיק לָהֶם הָרָעָב, יֵצְאוּ לַהֲקוֹת לַהֲקוֹת בְּלֵילוֹת הַחֹרֶף הָאֲרֻכִּים לְשַׁחֵר לְטֶרֶף, וְהִתְנַפְּלוּ עַל הָאַיָּלוֹת אֲשֶׁר יִפְגְּשׁוּ בְּדַרְכָּם, וְאָז אַכְזְרִיּוּתָם נוֹרָאָה; וְלֹא יָשׁוּבוּ אָחוֹר גַּם מִפְּנֵי יְרִיּוֹת אֶקְדָּחוֹ שֶׁל הָרוֹעֶה. לָכֵן בַּמְּקוֹמוֹת הַקְּרוֹבִים אֶל הַיְעָרִים יָקִימוּ לָהֶם הָרוֹעִים גְּדֵרוֹת, כַּגְּדֵרוֹת אֲשֶׁר יָקִימוּ רוֹעֵנוּ בִּכְפָרִים לְצֹאנָם וּבְקָרָם, וְשָׁמְרוּ בָהֶן אֶת הָאַיָּלוֹת. אַךְ לַמְרוֹת כָּל זֹאת, יִמְצְאוּ לָהֶם הַזְּאֵבִים וְהַדֻּבִּים דֶּרֶךְ לְהָסֵב לַלַּפְלַנְדִים נֶזֶק לֹא מְעָט.

גַּם הָאַיָּלוֹת הַפְּרָאוֹת אֲשֶׁר יָצוּדוּ הַלַּפְלַנְדִים בְּאֶקְדָּחִים אוֹ גַם בִּקְשָׁתוֹת וְחִצִּים, תְּבִיאֶינָה לָהֶם תּוֹעֶלֶת רַבָּה, כִּי אֶת הַגְּדוֹלוֹת יֹאכֵלוּ, וְאֶת הַקְּטַנּוֹת יְגַדְּלוּ לְהַגְדִּיל בָּהֶן אֶת עֶדְרֵיהֶם.

וִידַעְתֶּם עוֹד, בָּנַי, כִּי הָאַיָּלוֹת אוֹהֲבוֹת אֶת הַקֹּר וְאֶת־הַכַּלְכָּלָה הַמּוּעָטָה; וּבִימֵי הַקַּיִץ אֲשֶׁר הָאֲוִיר חַם, וְהַצְּמָחִים מְצוּיִם בְּמִדָּה מְרֻבָּה, תִּסְבֹּלְנָה הָאַיָּלוֹת מְאֹד. וּמִשְּׁמַן כְּשָׁרָן יֵרָזֶה. מִזֹּאת תָּבִינוּ, כִּי לֹא תוּכַלְנָה לִחְיוֹת בְּאַרְצֵנוּ אָנוּ מִפְּנֵי הַחֹם, אֲשֶׁר יְמִיתֵן מַהֵר, בִּלְתִּי אִם בְּהַרְגִּילֵנוּ אוֹתָן בְּהַדְרָגָה מְתוּנָה, לֵאמֹר בְּמֶשֶׁךְ דּוֹרוֹת אֲחָדִים.

— אֲבָל הֲרַק בְּאֶרֶץ לַפְּלַנְדִיָּה יֵשׁ אַיָּלוֹת?—שָׁאַל גַּבְרִיאֵל.

— לֹא, בְּנִי, גַּם בְּכָל הָאֲרָצוֹת הַקְּרוֹבוֹת לַקֹּטֶב יֵשׁ אַיָּלוֹת: בְּאֶרֶץ סִבִּירְיָה, בִּצְפוֹן אֶרֶץ אֲמֵרִיקָה, בְּגְרֶנְלַנְדִּיָּה, וּבִשְׁפִּיצְבֶּרְג.

— אֲבָל מַדּוּעַ זֶה יִהְיוּ בְּנֵי הָאָדָם בַּאֲרָצוֹת דַּלּוֹת וְרָזוֹת כָּאֵלֶּה, אַחֲרֵי שֶׁיֵּשׁ אֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת טוֹבוֹת מֵהֶן?

— חָיֹה יִחְיוּ שָׁם יַעַן כִּי נוֹלְדוּ שָׁם, וּמִיַּלְדוּתָם כְּבָר הִסְכִּינוּ לְחַיֵּיהֶם, וְלָכֵן יֶאֱהֲבוּ הַלַּפְּלַנְדִּים אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתָּם, כְּכֹל אֲשֶׁר נֶאֱהַב אֲנַחְנוּ אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ. וְאִם נַכְרִיחֵם לַעֲזֹב אֶת הָרֵיהֶם וְאֶת אָהֳלֵיהֶם, אָהֳלֵי הָעוֹר, וְאֶת מְלוּנוֹתֵיהֶם, אֲשֶׁר בְּיַעֲרֵיהֶם, וְאֶת עֶדְרֵי הָאַיָּלוֹת הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר לָהֶם וְלִגְזֹל מֵהֶם אֶת חָפְשָׁם, יָמוּתוּ מֵרֹב עַצְבוּת וּתְשׁוּקָה וְגַעְגּוּעִים לִמְקוֹם מוֹלַדְתָּם.

הִנֵּה, לְמָשָׁל, נַסּוּ נָא לְהַצִּיעַ לְעַרְבִי שׁוֹכֵן הַמִּדְבָּר לַעֲזֹב אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ הַשּׁוֹמֵמָה, וְלָבוֹא וּלְהִתְיַשֵּׁב בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת, שֶׁאַקְלִימָהּ מְמֻזָּג וָטוֹב, וְאָמַר לָכֶם בְּוַדַּי, כִּי טוֹב לוֹ הַחֹם הַנּוֹרָא וְהַרְרֵי הַחוֹל, אֲשֶׁר הִסְכִּין בָּהֶם, מִכָּל מָקוֹם אַחֵר. וְהָיָה זֶה לָכֶם לְאוֹת, בָּנַי, כִּי לֹא רַק לְכָל גֶּזַע וְגֶזַע בִּבְנֵי הָאָדָם נְטִיּוֹת מְכֻוָּנוֹת לַאֲקְלִים, אֲשֶׁר יִחְיֶה בּוֹ, כִּי אִם גַּם כָּל אִישׁ וָאִישׁ, מֵאֵיזֶה גֶּזַע שֶׁיִּהְיֶה, קָשׁוּר בְּכָל לְבָבוֹ אֶל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר בָּהּ הֵחֵל לְהַרְגִּישׁ אֶת אוֹתוֹ הָאֹשֶׁר, אֲשֶׁר תָּבִיא לְאָדָם חִבַּת הַמִּשְׁפָּחָה וְהַיְדִידִים. כִּי אָמְנָם הַיִּתְרוֹנוֹת הַטִּבְעִיִּים שֶׁל אֶרֶץ אַחַת, יוּכְלוּ לְהִמָּלֵא בְּיִתְרוֹנוֹת אֶרֶץ אַחֶרֶת; אֲבָל זִכְרוֹנוֹת הַלֵּב לֹא יוּכְלוּ לְהִמָּלֵא וְלֹא לְהִדָּהוֹת לְעוֹלָם.

תרגום יוֹסֵף מְיוּחָס.

פרחים

הַבּוֹנֶה.

מתולדות בַּעֲלֵי הַחַיִּים

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָם.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 4 קאפ׳.

קראקוי, תרס"ז.

№ 63 - 64

250 נומרים

בְּאֶחָד מִמַּסָּעַי הָאֲרֻכִּים — סִפֵּר בְּצַלְאֵל לְבָנִין — פָּגַשְׁתִּי פַּעַם בְּחֶבֶר עוֹבְדִים חָרוּצִים הָעוֹשִׂים דְּבָרִים מַפְלִיאִים. מִטֶּבַע הָעוֹבְדִים הָאֵלֶּה לֶאֱהֹב אֶת הַמְּלָאכָה וְלִשְׂנֹא אֶת הַבַּטָּלָה, וְלָכֵן לְבַל יַפְרִיעוּ אוֹתָם מֵעֲבוֹדָתָם, יִרְחֲקוּ תָּמִיד מֵהֶעָרִים, וְכוֹנְנוּ לָהֶם מוֹשָׁבוֹת לְשִׁבְתָּם עַל יַד יְעָרִים רַחֲבֵי יָדָיִם.

זֶה הָיָה בַּאֲמֵרִיקָה הַצְּפוֹנִית, לֹא רָחוֹק מִנְּהַר סֶנְט־לוֹרָן, הַנָּהָר הַגָּדוֹל וְהַנֶּהְדָּר, אֲשֶׁר אוּלַי שְׁמַעְתֶּם כְּבָר אֶת שִׁמְעוֹ' בְּאֶחָד מִלֵּילוֹת הַקַּיִץ הִגַּעְתִּי אָנֹכִי וְרֵעַי אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי, אֶל אַחַת מִלְּשׁוֹנוֹת הַנָּהָר הַזֶּה, אֲשֶׁר מִבַּעַד לְמֵימָיו הַצְּלוּלִים וְהַשְּׁקֵטִים נִשְׁקַף הַחוֹל הַלָּבָן אֲשֶׁר בְּקַרְקָעִיתוֹ.

---

[1]) בִּיבֶּער, бобръ.

מֵעֵבֶר מִזֶּה הִשְׂתָּרַע יַעַר מָלֵא עֵצִים יָפִים אֲשֶׁר עֲנָפֵיהֶם עֲבֻתִּים וְרַעֲנַנִּים. שָׁרָשֵׁיהֶם הַגְּדוֹלִים וְהָעֲקֻמִּים הִתְפַּשְּׁטוּ וַיַּגִּיעוּ עַד הַמַּיִם וַיִּטְבְּלוּ בָהֶם, וְצִמְחֵי קִיסוֹם [2]) נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה טִפְּסוּ עַל הָעֵצִים וַתִּסְתַּבֵּכְנָה בַעֲנָפֵיהֶם, וַתִּשְׂבֹּנָה וַתִּשְׁתַּלְשֵׁלְנָה אַרְצָה מִקְלָעוֹת מְלֵאוֹת פְּרָחִים נֶחְמָדִים לְמַרְאֶה.

וּמֵעֵבֶר מִזֶּה הִשְׂתָּרַע אָחוּ מַרְהִיב עֵינַיִם הַמֻּקָּף גַּם הוּא עֵצִים מִשְּׁלשָׁה עֲבָרִים, וּמִן הַצַּד הָרְבִיעִי יֻגְבַּל בְּמֵימֵי הַתְּכֵלֶת.

—מַחֲזֶה יָפֶה וְנֶהְדָּר רָאוּ עֵינֶיךָ, אַבָּא! —קָרְאוּ הַיְלָדִים כְּאֶחָד.

כֵּן, יַקִּירַי! מַחֲזֶה נִפְלָא מְאֹד; וְגַם דַּעַת הֲמוֹן הָעוֹבְדִים הֶחָרוּצִים הָיְתָה כְּדַעְתְּכֶם אַתֶּם, וְלָכֵן בָּחֲרוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא לְכוֹנֵן בּוֹ אֶת מוֹשְׁבָתָם, וְגַם הֵקִימוּ לָהֶם שָׁם בִּקְתּוֹת [3]) יָפוֹת לְשִׁבְתָּם.

וְלֹא רַק בִּבְחִירַת הַמָּקוֹם הִשְׂכִּילוּ עֲשׂה בְּנֵי הַחֲבוּרָה הַזֹּאת, כִּי גַּם בִּדְבָרִים אֲחֵרִים. אַךְ עֲלֵיכֶם לָדַעַת, בָּנַי, כִּי אֶת בִּקְתּוֹתֵיהֶם יָקִימוּ לָהֶם בְּנֵי הַחֲבוּרָה תָּמִיד רַק עַל יַד בְּרֵכַת מַיִם. וְאִם לֹא יִמְצְאוּ לָהֶם בְּרֵכָה טִבְעִית, יַעֲשׂוּ לָהֶם בְּעַצְמָם בְּרֵכָה. הַיְדַעְתֶּם אֵיכָכָה זֶה?

---

[2]) מִין צֶמַח הַמְטַפֵּס וְעוֹלֶה. [3]) בִּקְתָּה — בֵּית חֵמָר קָטֹן וָצַר.

בָּנָה יִבְנוּ שֶׂכֶר, כְּלוֹמַר מְחִיצָה עָבָה בְּתוֹךְ הַנַּחַל לְרָחְבּוֹ, וְעָצְרָה הַמְּחִיצָה בְּעַד זֶרֶם הַמַּיִם הַשּׁוֹטְפִים בְּחָזְקָה, וְהִתְכַּנְּסוּ הַמַּיִם וְגָבְהוּ וְעָבְרוּ אֶת גְּדוֹת הַנַּחַל וְהִתְפַּשְּׁטוּ עַל פְּנֵי הַכִּכָּר מִסָּבִיב, וַהֲפָכוּהָ לִבְרֵכָה.

אֲנַחְנוּ הִגַּעְנוּ אֶל הָאָחוּ, וְהָעוֹבְדִים הֶחָרוּצִים כִּלּוּ כִּמְעַט אֶת מְלֶאכֶת הַשֶּׂכֶר, אֲשֶׁר סָתַם אֶת הַנַּחַל לְרָחְבּוֹ. אֹרֶךְ הַשֶּׂכֶר הָיָה כַּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, כֻּלָּם עָבְדוּ בוֹ בִּשְׁקִידָה רַבָּה; אֲחָדִים מֵהֶם חִפְּשׂוּ עֵצִים שֶׁאֵינָם עָבִים בְּיוֹתֵר, וַיְכַרְסְמוּ אֶת גִּזְעָם בְּשִׁנֵּיהֶם, וַיִּטּוּם אַרְצָה לְצַד־הַמַּיִם. וַיִּכְרְתוּ אֶת הָעֲנָפִים מֵעַל הַגְּזָעִים, וְאֶת הַגְּזָעִים פָּשְׁחוּ [*] לְמוֹטוֹת וַיִּתְּנוּם עַל פְּנֵי שִׁבֹּלֶת הַמַּיִם, אֲשֶׁר נְשָׂאָה אוֹתָם עַד מְקוֹם הַשֶּׂכֶר. וּמֵהֶם לָקְחוּ אֶת הַמּוֹטוֹת וַיִּתְקָעוּם הָכֵן בְּקַרְקַע הַנַּחַל זֶה עַל יַד זֶה בְּשׁוּרָה יְשָׁרָה וּמֵאֲחוֹרֵי הַשּׁוּרָה הָרִאשׁוֹנָה הֵקִימוּ שׁוּרָה שְׁנִיָּה נְמוּכָה מֵהָרִאשׁוֹנָה, לְמַעַן חַזֵּק אֶת הָרִאשׁוֹנָה לַעֲמֹד נֶגֶד שֶׁטֶף הַזֶּרֶם. וְאַחֲרֵי הַשּׁוּרָה הַשְּׁנִיָּה הֵקִימוּ שׁוּרָה שְׁלִישִׁית וְלִפְעָמִים גַּם רְבִיעִית; וּכְכַלּוֹתָם אוֹתָן הֵבִיאוּ אֲחֵרִים יוֹנְקוֹת רַכִּים אֲשֶׁר כָּרְתוּ

---

[*] בִּקְעוּ לְאֹרֶךְ.

מֵהָעֵצִים וַיְשִׂימוּם בֵּין הַמּוֹטוֹת הַתְּקוּעִים לַעֲצֹר בְּעַד הַמַּיִם מֵעֵבֶר, וַאֲחֵרִים לָקְחוּ שְׁחִיפֵי עֵץ וַאֲבָנִים קְטַנּוֹת וְטִיט וַיְגַבְּלוּ אֶת הַכֹּל יַחַד וַיִּסְתְּמוּ אֶת הֶחָלָל אֲשֶׁר בֵּינוֹת לַיּוֹנְקוֹת.

וְהַכֹּל נַעֲשָׂה בְּחֶשְׁבּוֹן מְדֻיָּק, וּבְהַשְׂכֵּל וָדַעַת, הַמַּיִם אֲשֶׁר הִשְׁתַּפְּכוּ מֵעֵבֶר מִזֶּה לַנַּחַל הָפְכוּ אֶת הַכִּכָּר לִבְרֵכָה יָפָה וּשְׁקֵטָה, וְעַל יָדָהּ הֵקִימוּ בְּנֵי הַחֲבוּרָה אֶת בִּקְתוֹתֵיהֶם.

וְהַבִּקְתּוֹת מֵהֶן גְּדוֹלוֹת וּמֵהֶן קְטַנּוֹת, הַכֹּל לְפִי מִסְפַּר הַתּוֹשָׁבִים אֲשֶׁר גָּרוּ בָהֵן. רֻבָּן הָיוּ בְּנוֹת שְׁתַּיִם וְגַם בְּנוֹת שָׁלֹשׁ דְּיוֹטוֹת, אַךְ לֹא עָמְדוּ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, כִּי אִם עַל מוֹטוֹת עֵץ תְּקוּעוֹת בַּמַּיִם.

— כְּעִיר וֶינֶיצְיָה, הֲלֹא כֵן אָבִי? — שָׁאַל נַעֲמָן.

— כִּדְבָרֶיךָ, בְּנִי, רַק זֶה הַהֶבְדֵּל אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶן, כִּי וֶינֶיצְיָה בְּנוּיָה עַל אִיִּים קְטַנִּים וְלֹא עַל מוֹטוֹת עֵץ, גַּם מִסְפַּר הַתּוֹשָׁבִים לֹא אֶחָד הוּא בִּשְׁתֵּיהֶן.

הַדְּיוֹטָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּכָל בִּקְתָה הָיְתָה תָּמִיד מְלֵאָה מַיִם, אַךְ בַּדְּיוֹטָה הַשְּׁנִיָּה הָיוּ הַחֲדָרִים יָפִים מְאֹד, וּבָהֶם יָשְׁבוּ הַתּוֹשָׁבִים; גַּם טְרַקְלִין נָקִי וּמְהֻדָּר עַד מְאֹד לֹא חָסַר שָׁם; וְהַטְּרַקְלִין מָלֵא עָלִים רַעֲנַנִּים וְעַנְפֵי עֵץ רַכִּים, וְהָאוֹר חָדַר אֶל

תוכו דֶרֶךְ שְׁנַיִם או שְׁלשָׁה חַלּוֹנוֹת – לֵאמֹר מְבוֹאוֹת – אֲשֶׁר מִסִּבָּה יְדוּעָה לֹא הָיוּ בָהֶם לֹא מִסְגְּרוֹת עֵץ וְלֹא שִׁמְשׁוֹת, וְכֻלָּם פָּנוּ אֶל עֵבֶר הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּבְּרֵכָה, מִלְּבַד אֶחָד אֲשֶׁר שִׁמֵּשׁ לְפֶתַח, אֲשֶׁר פָּנָה אֶל צַד הַיַּבָּשָׁה; וּבִדְיוֹטָה הַשְּׁלִישִׁית הָיָה בֵּית הָאוֹצָר לֶאֱצֹר בּוֹ אֶת צָרְכֵי הָאֹכֶל. וּבִגְאוֹת מֵי הַנַּחַל מִן הַגְּשָׁמִים הָרַבִּים וּמָלְאוּ גַּם אֶת הַדְּיוֹטָה הַשְּׁנִיָּה, וְעָלוּ הַתּוֹשָׁבִים אֶל הַדְּיוֹטָה הַשְּׁלִישִׁית וְיָשְׁבוּ בָהּ עַד אֲשֶׁר יֶחְסְרוּ הַמַּיִם מְעָט.

וְהַבִּקְתּוֹת כֻּלָּן עֲגֻלּוֹת; קִירוֹתֵיהֶן עֲשׂוּיִים עֲנָפִים, וּמְכֻסִּים מִבַּיִת וּמִחוּץ בְּטִיחַ עָפָר וָטִיט וְעָבְיָם מֵאַרְבָּעִים וְעַד חֲמִשִּׁים סֶנְטִימֶטֶר, וְהֵמָּה יְשָׁרִים וַחֲזָקִים כְּאִלּוּ הוּקְמוּ בְּקַו הָאֲנָךְ, וְטִיחָם חָלָק וְשָׁוֶה, וְהַסִּפּוּן, הָעָגֹל גַּם הוּא, עָשׂוּי מַעֲשֵׂה אָמָן, וְהַכֹּל מֵעִיד עַל בּוֹנֵיהֶן כִּי זְרִיזִים וּבַעֲלֵי נִסָּיוֹן הֵמָּה.

– אֲבָל מַה גֹּדֶל הַבִּקְתּוֹת הָאֵלֶּה, אַבָּא? – שָׁאַל דָּנִיאֵל.

– הַגְּדוֹלוֹת שֶׁבָּהֶן – אֲשֶׁר מִסְפַּר יוֹשְׁבֵיהֶן לֹא פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה עָשָׂר – שְׁלשָׁה מֶטֶר, וְגָבְהָן מִשְּׁלשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה מֶטֶר.

– כָּל כַּךְ קְטַנּוֹת הֵן, אַבָּא! – קָרָא דָנִיאֵל בְּתִמָּהוֹן.

– בְּעַד יוֹשְׁבֵיהֶן הַקְּטַנִּים גְּדוֹלוֹת הֵן לְמַדַּי.

— אם כֵּן, אַךְ סִפּוּר־בַּדִּים אַתָּה מְסַפֵּר לָנוּ, אַבָּא, — קָרָא נַעֲמָן, — כִּי הֲיֵשׁ בָּעוֹלָם בְּנֵי אָדָם קְטַנִּים כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר חֲמִשָּׁה עָשָׂר מֵהֶם יָגוּרוּ בְּבַיִת שֶׁל שְׁלֹשָׁה מֶטֶר?

— לֹא, בָּנַי; לֹא סִפּוּר־בַּדִּים אֲנִי מְסַפֵּר לָכֶם, כִּי אִם סִפּוּר אֱמֶת, אֲבָל חַכּוּ נָא עַד גָּמְרִי אוֹתוֹ. הֲיַדַעְתֶּם לָמָּה זֶה יִבְחֲרוּ לָהֶם הָעוֹבְדִים הָאֵלֶּה לִבְנוֹת מִשְׁכְּנוֹתֵיהֶם עַל יַד הַנְּחָלִים?

רֵאשִׁית יַעַן כִּי הֵם אוֹהֲבִים אֶת הַמַּיִם מְאֹד מְאֹד, וְכָל־תַּעֲנוּגָם הוּא לְהַשְׁקִיעַ אֶת עַצְמָם בְּתוֹכָם וְלִשְׂחוֹת סָבִיב לְבִקְתוֹתֵיהֶם; וְשֵׁנִית כִּי בִּהְיוֹתָן קְטַנֵּי קוֹמָה, יִכְבַּד מֵהֶם לְהוֹבִיל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֶת גִּזְעֵי הָעֵץ אֲשֶׁר יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם לְבִנְיַן בִּקְתוֹתֵיהֶם, וְאֶת כָּל צָרְכֵי הָאֹכֶל הַדְּרוּשִׁים לָהֶם לְמִחְיָתָם. לֹא כֵן בְּעָמְדָם עַל יַד הַנַּחַל, כִּי אָז יַשְׁלִיכוּ אֶת הָעֵצִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנָשְׂאוּ אוֹתָם הַמַּיִם הָלְאָה הָלְאָה, רַק שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה מֵהֶם יִשְׂחוּ אַחֲרֵי הָעֵצִים הָלוֹךְ וְשָׂחֹה עַד אֲשֶׁר יְבִיאוּם לִמְקוֹמָם. כָּכָה יַעֲשׂוּ גַּם בַּהֲכִינָם לָהֶם עֵצִים לִימֵי הַחֹרֶף: וְכָרְתוּ אוֹתָם וּנְתָנוּם עַל פְּנֵי הַמַּיִם וֶהֱבִיאוּם אֶל הַמּוֹשָׁבָה, וְצָבְרוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ מֵי הַבְּרֵכָה עַל יַד הַבִּקְתוֹת צִבּוּרִים צִבּוּרִים

עֲרוּכִים בְּטוּב טַעַם, לְכָל בְּקָתָה וּבִקְתָה צִבּוּר מְיֻחָד, וְאֹרֶךְ הַצִּבּוּר וְרָחְבּוֹ עוֹלִים לִפְעָמִים מֵחֲמִשָּׁה וְעַד שִׁשָּׁה מֶטֶר, וְגָבְהָם מִשְּׁנַיִם וְעַד שְׁלשָׁה מֶטֶר.

— אֲבָל הֲלֹא הָעֵצִים קַלִּים הֵם מִן הַמַּיִם, וְצָפִים הֵם עַל פְּנֵיהֶם, הֲלֹא כֵן?

— כֵּן, בְּנִי, וּבְכֵן...

— וּבְכֵן מִי יַעֲצֹר בַּעֲדָם לְבִלְתִּי יִתְפַּזְּרוּ לְכָל רוּחַ?

— הַקֹּף יַקִּיפוּ אוֹתָם בְּמוֹטוֹת עֵץ גְּדוֹלִים, כְּמוֹטוֹת הָעֵץ אֲשֶׁר יָשִׂימוּ בַּשֶּׁכֶר וְצָבְרוּ אוֹתָם לְצִבּוּרִים, כְּכֹל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ בּוֹנֵי הָאֳנִיּוֹת בְּחָפֵּי הַיָּם, לְמַעַן צְבֹר אֶת הָעֵצִים הַדְּרוּשִׁים לָהֶם לְמִבְנֵה הָאֳנִיּוֹת.

— הִנֵּה אֵפוֹא, בָּנַי, עַם קָטָן, אֲשֶׁר כָּל בָּנָיו חַיִּים בְּשָׁלוֹם, כֻּלָּם שְׁלֵוִים וַחֲרוּצִים, אֲשֶׁר מְעַטִּים כְּמוֹהֶם בַּתֵּבֵל. בְּכָל מוֹשָׁבָה וּמוֹשָׁבָה יִמָּצְאוּ כְּעֶשְׂרִים בַּיִת, וּבְכָל בַּיִת וּבַיִת יָגוּרוּ מֵעֲשָׂרָה וְעַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר שְׁכֵנִים, הַחַיִּים בֵּינֵיהֶם בְּחִבָּה וְרֵעוּת. אֶת עֲבוֹדָתָם יַעַבְדוּ יַחַד, וְאִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעֲזֹרוּ, לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמִּכְשׁוֹלִים הָעוֹמְדִים לְשָׂטָן עַל דֶּרֶךְ עֲבוֹדָתָם. הַכֹּל נַעֲשֶׂה אֶצְלָם בְּסֵדֶר טוֹב, וּלְעוֹלָם לֹא יָרַע אִישׁ לַחֲבֵרוֹ. כָּל מִשְׁפָּחָה

תָּקִים לָהּ בַּיִת לְעַצְמָהּ. וְאָבוֹת וּבָנִים יֵשְׁבוּ בוֹ יַחַד מְאֻשָּׁרִים וּשְׂמֵחִים. בִּימֵי הַקַּיִץ יַעַזְבוּ הָאָבוֹת אֶת הַמּוֹשָׁבָה וְהָלְכוּ אֶל הַיְעָרִים, אֲשֶׁר לְאֹרֶךְ נַחֲלֵי הַמַּיִם, לְמַעַן הָכִין לָהֶם צֵידָה לִימֵי הַחֹרֶף, וְהָאִמּוֹת נִשְׁאָרוֹת בַּבַּיִת לְפַקֵּחַ עַל הַיְלָדִים, לְאַמְּנָם וּלְטַפֵּל בָּם.

— אָכֵן סִפּוּר יָפֶה הוּא סִפּוּרְךָ זֶה, אַבָּא—קָרָא דָנִיאֵל,— וְעַתָּה הַגִּידָה נָא לָנוּ מַה שֵׁם בְּנֵי הָאָדָם הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה וְנֵדָעֵם?

— לֹא בְּנֵי אָדָם, הֵמָּה, בְּנִי, כַּאֲשֶׁר תְּדַמֶּה; כִּי לִבְנֵי הָאָדָם אֵין עוֹד בִּינָה יְתֵרָה בְּמִדָּה כָזוּ לִחְיוֹת יַחַד בְּשָׁלוֹם וְרֵעוּת. הָעוֹבְדִים הָאֵלֶּה, בַּעֲלֵי חַיִּים הֵמָּה, **בּוֹנִים** שְׁמָם.

— הַאֻמְנָם?! הֲיֵשׁ לְבַעֲלֵי חַיִּים בִּינָה יְתֵרָה בְּמִדָּה כָזוּ לָדַעַת לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים נִפְלָאִים, כַּדְּבָרִים אֲשֶׁר סִפַּרְתָּ לָנוּ? הֲלֹא דְבָרִים כָּאֵלֶּה אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָם בְּלִי כְּלֵי מְלָאכָה, וּלְבַעֲלֵי הַחַיִּים הֲלֹא אֵין כְּלֵי מְלָאכָה?

— הָאֱלֹהִים—בְּנִי—נָתַן לְכָל אֶחָד מִבַּעֲלֵי הַחַיִּים הָאֵלֶּה אֶת הַכֵּלִים הַדְּרוּשִׁים לוֹ. הִנֵּה הַבּוֹנִים לְמָשָׁל, אֲשֶׁר לֹא חֲזָקִים וְלֹא גְדוֹלִים הֵמָּה יֶתֶר מִדַּי, אַחֲרֵי כִּי אָרְכָּם הוּא רַק מִשִּׁשִּׁים וְעַד שְׁמוֹנִים סַנְטִימֶטֶר, יֵשׁ לָהֶם כְּלֵי מְלָאכָה מְצֻיָּנִים

בְּמִינָם: אַרְבַּע שִׁנַּיִם חוֹתְכוֹת מוּצָקוֹת וְחַדּוֹת, אֲשֶׁר יִגְזְרוּ בָהֶן אֶת הָעֵצִים כְּכֹל אֲשֶׁר יִגְזְרֵם הַנַּגָּר בְּמַשּׂוֹר, וּלְכָל אַחַת מִכַּפּוֹתֵיהֶם הַקְּדוּמוֹת חָמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת רְחָבוֹת וּמְזֻיָּנוֹת בְּצִפָּרְנַיִם גְּדוֹלוֹת, וּבָהֶן יִשְׁתַּמְּשׁוּ — כִּבְיָדַיִם זְרִיזוֹת — לְהָכִין אֶת הַחֹמֶר הַדָּרוּשׁ לָהֶם לִמְלַאכְתָּם; וְכַפּוֹתֵיהֶם הָאֲחוֹרוֹת מְחֻבָּרוֹת בֵּינֵיהֶן בְּעוֹר כְּכַפּוֹת הָאַוָּזִים. לְעוֹר הַזֶּה יִקְרְאוּ „עוֹר הַמָּשׁוֹט", יַעַן כִּי עַל יָדוֹ יָשׁוּטוּ הַבּוֹנִים בַּמַּיִם בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה, בְּכַפּוֹתֵיהֶם אֵלֶּה יְגַבְּלוּ גַּם אֶת הַטִּיט, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ בִּתְמוּנַת כַּדּוּר, וְטִלְטְלוּהוּ בְּכַפּוֹתֵיהֶם הַקְּדוּמוֹת, בְּעוֹד אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם הָאֲחוֹרוֹת הֵם הוֹלְכִים וְשׁוֹחִים, אַךְ מִכָּל כְּלֵי־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לָהֶם, הַזָּנָב הוּא הַיּוֹתֵר מַפְלִיא לַעֲשׂוֹת, הוּא אָרֹךְ, רָחָב, שָׁטוּחַ וְנוֹחַ לְהִתְנוֹעֵעַ, וְהוּא מְצֻפֶּה קַשְׂקַשִּׂים כְּקַשְׂקַשֵּׂי הַדָּג; וְהִשְׁתַּמְּשׁוּ בוֹ, כְּכֹל אֲשֶׁר יִשְׁתַּמְּשׁוּ הַבַּנָּאִים בְּכַף־הַסַּיָּדִים אֲשֶׁר לָהֶם, וְטָחוּ בוֹ אֶת הַבְּקָעוֹת וְהֶחֱלִיקוּ בוֹ אֶת פְּנֵי הַטִּיחַ.

— אֲבָל בַּמֶּה יְכַלְכְּלוּ הַבּוֹנִים אֶת נַפְשָׁם? — שָׁאַל דָּנִיאֵל.

— הַבּוֹנֶה אוֹהֵב אֶת הַפֵּרוֹת מְאֹד מְאֹד, וּבְעֹנֶג רַב יְכַרְסֵם אֶת שִׁקְדֵי־הַמִּדְבָּר, וְאֶת הָאַצְטְרֻבָּלִים[1] וְאֶת הָעַרְמוֹנִים

[1] אַצְטְרֻבָּל — פִיכטענאַפּפעל. *сосновая шишка*

הַמְּתוּקִים, וְגַם אֶת הַגֶּזֶר, אוֹ כָּל פְּרִי אַחֵר מִמִּין זֶה, לֹא יִשְׂנָא כְּלָל; רַק אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה לֹא יֶאֱהַב הַרְבֵּה, מִלְּבַד עֲשָׂבִים אֲחָדִים יוֹצְאִים מִן הַכְּלָל, אֲשֶׁר רֵיחָם נָעִים, וַאֲשֶׁר בְּפָגְשׁוֹ בָּם בְּדַרְכּוֹ – עַל פִּי הָרֹב בִּימֵי הַקַּיִץ – יֹאכְלֵם לְתֵאָבוֹן. גַּם אֶת הַדָּגִים אוֹהֵב הַבּוֹנֶה, בִּהְיוֹתוֹ מִטִּבְעוֹ גַּם דַּיָּג. כִּי אֵין לַבּוֹנֶה כָּל חַכָּה, בְּוַדַּאי תָּבִינוּ מֵאֲלֵיכֶם, כִּי כַּחוֹלֶד־הַדַּיָּג הַזֶּה כֵּן גַּם הוּא מַשְׁקִיעַ אֶת עַצְמוֹ בַּמַּיִם לְחַפֵּשׂ אֶת הַדָּגִים הָעוֹבְרִים עַל יַד הַשֶּׁבֶר, אַךְ בְּיִחוּד הוּא מִצְטַיֵּן בְּצֵיד הַסַּרְטָנִים, וְהָלוֹךְ יֵלֵךְ לְחַפֵּשׂ אַחֲרֵיהֶם בֵּין שָׁרָשֵׁי הַצְּמָחִים וּבֵין הָאֲבָנִים, אֲשֶׁר שָׁם הִרְבָּם לָשִׂים מִשְׁכָּנָם, אַךְ עִקַּר מִחְיָתָם – הָעֵצִים.

– הָעֵצִים?!

– כֵּן, בָּנַי; הַבּוֹנֶה אוֹהֵב הַרְבֵּה אֶת יוֹנְקוֹת הָאַצָּה *) וְאֶת הַקְּלִפּוֹת הָרַכּוֹת הַמְלֵאוֹת לַחְלוּחִית, וְגַם אֶת גִּזְעֵי הָעֵץ הָרְטוּבִים וּמַה זֶה תִּתְפַּלְאוּ כָּכָה? הֲלֹא יוֹדְעִים אַתֶּם הֵיטֵב בַּעַל חַי קָטָן אֶחָד הָאוֹכֵל גַּם הוּא עֵצִים וּבְלוֹיֵי סְחָבוֹת, וְגַם סְפָרִים–הֲלֹא כֵן?

– הָעַכְבָּרִים! הֲלֹא?

*) צִמְחֵי הַמַּיִם.

— כֵּן, בָּנַי; וִידַעְתֶּם אֵפוֹא, כִּי לְכָל בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַקְּטַנִּים הַמְכַרְסְמִים אֶת הָעֵצִים בְּשִׁנֵּיהֶם יִקָּרְאוּ מְגָרְמִים.

וְגַם הַבּוֹנֶה לְמִשְׁפַּחַת הַמְגָרְמִים יֵחָשֵׁב. וּבְאָמְרִי לָכֶם כִּי אֶת הָעֵצִים הוּא אוֹכֵל, אֵין כַּוָּנָתִי עַל הָעֵצִים הַיְבֵשִׁים וְהַקָּשִׁים אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מִזְּמַן רַב, כְּלוּחוֹת הָעֵץ אֲשֶׁר בָּהֶם יַעֲשׂוּ אֶת כָּל רָהִיטֵי בֵּיתֵנוּ; כִּי אִם עֵצִים חַיִּים הַמְלֵאִים לְשַׁד, וּבְיִחוּד בִּימֵי הָאָבִיב. אֶת הָעֵצִים הַיְבֵשִׁים יְגָרְמוּ הַמְגָרְמִים רַק בְּעֵת אֲשֶׁר יָצִיק לָהֶם הָרָעָב מְאֹד, אוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהֵם צְרִיכִים לְפַנּוֹת לָהֶם עַל יְדֵיהֶם דֶּרֶךְ לְהַגִּיעַ אֶל הַדְּבָרִים הָעֲרֵבִים לְחִכָּם, כְּכָל אֲשֶׁר עָשׂוּ הָעַכְבָּרִים לְרָהִיטֵי בֵּיתֵנוּ.

— אִם כֹּה אוֹ כֹה — קָרָא נַחְמָן -- אֲבָל מָזוֹן כָּזֶה אֵינוֹ מַבְרִיא כְּלָל.

— צָדַקְתָּ, בְּנִי; וְיַעַן שֶׁהַמָּזוֹן הַזֶּה אֵינוֹ מַבְרִיא בְּיוֹתֵר מַרְבִּים הֵם לֶאֱכֹל, וְלָכֵן נִרְאֶה אֶת הַבּוֹנִים מְכַרְסְמִים בְּלִי הֶרֶף וְגַם בְּעֵת אֲשֶׁר יַעַבְדוּ אֶת עֲבוֹדָתָם, וּבִכְלָל לֹא יַעֲשׂוּ הֲכָנוֹת מְיֻחָדוֹת לִסְעֻדָּתָם, כִּי בְעָבְדָם הֵם אוֹכְלִים, וּבְאָכְלָם הֵם עוֹבְדִים

וּבִרְצוֹת הַבּוֹנִים לִכְרֹת לָהֶם עֵץ, וְנִקְבְּצוּ יַחַד חֲמִשָּׁה אוֹ שִׁשָּׁה מִסָּבִיב לָעֵץ אֲשֶׁר יִבְחֲרוּ בוֹ לְכָרְתוֹ, וְכִרְסְמוּ אֶת גִּזְעוֹ

בְּשִׁנֵּיהֶם הַחַדּוֹת בִּמְהִירוּת גְּדוֹלָה, וְאֶת חֲתִיכוֹת הָעֵץ הַקְּטַנּוֹת הַנּוֹשְׁרוֹת מִן הַגֶּזַע, יַרְחִיקוּ הַצִּדָּה בְּכַפּוֹתֵיהֶם הַקִּדְמוֹת. אֶת הָעֵץ יִכְרְתוּ בְּגֹבַהּ אַרְבָּעִים סֶנְטִימֶטֶר מִן הָאֲדָמָה, לֵאמֹר בְּגֹבַהּ הַדָּרוּשׁ לָהֶם לַעֲבוֹד אֶת עֲבוֹדָתָם, וְהֵם יוֹשְׁבִים בִּשְׁעַת עֲבוֹדָתָם, לִבְלִי יִצְטָרְכוּ לַעֲמֹד וְיִיעָפוּ.

— אַךְ עַם חָכָם וְנָבוֹן הוּא עַם הַבּוֹנִים! קָרָא דָנִיאֵל בִּצְחוֹק.

— כֵּן, בָּנַי, וְכַאֲשֶׁר יִיגְעוּ אֲחָדִים בַּעֲבוֹדָתָם יָבֹאוּ אֲחֵרִים לַעֲבֹד בִּמְקוֹמָם. וּרְאֵה זֶה עוֹד פֶּלֶא, כִּי כֻלָּם יָשִׂימוּ לִבָּם תָּמִידִי לְהַטּוֹת אֶת נְפִילַת הָעֵץ לְצַד הַנַּחַל לְמַעַן יִסְחֲפוּ הַמַּיִם אֶת הַגֶּזַע עַד מְקוֹם הַשֶּׁכֶר אֲשֶׁר הֵם מְקִימִים.

— אֲבָל, הַאִם לֹא תִקְהֶינָה שִׁנֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָתָם הַקָּשָׁה?

— כֵּן, בְּנִי, אַךְ גַּם לָזֹאת כְּבָר דָּאַג יוֹצֵר הַכֹּל, בְּתִתּוֹ לְשִׁנֵּיהֶם לִצְמֹחַ תָּמִיד בְּלִי הֶרֶף.

רַק בַּלַּיְלָה, בַּלַּיְלָה — וּבְיִחוּד בְּלֵילוֹת הַקַּיִץ — יָקִימוּ לָהֶם הַבּוֹנִים אֶת בִּנְיָנֵיהֶם הַגְּדוֹלִים לְאוֹר הַלְּבָנָה הַמָּתוֹק וְהַנָּעִים, וְגָמְרוּ אוֹתָם בְּמֶשֶׁךְ עֵת קְצָרָה מְאֹד; וּבַיּוֹם בְּחֹם הַשֶּׁמֶשׁ, יֵשְׁבוּ לָהֶם בְּצֵל בִּקְתוֹתֵיהֶם וְכִרְסְמוּ אֶת מַאֲכָלָם בִּמְנוּחָה, וְגַם יִישְׁנוּ אֶת שְׁנָתָם.

בְּסוֹף הַקַּיִץ יָחֵל הַבּוֹנֶה לְהָכִין לוֹ אֶת לַחְמוֹ לִימֵי הַחֹרֶף, כִּי זָהִיר הוּא וְחָכָם הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד. יָדוּעַ יֵדַע הַבּוֹנֶה, כִּי בִּימֵי הַקַּיִץ לֹא יֵדַע רָעָב, וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִמְצָא לוֹ בַּדֵּי עֵץ וְיוֹנְקוֹת לָרֹב; לֹא כֵן בִּימֵי הַחֹרֶף, כִּי אָז כָּל הָעֵצִים יְבֵשִׁים, וְכָל לְשַׁד אֵין בָּהֶם, וְהָאֲדָמָה עֲטוּפָה שֶׁלֶג וָקֶרַח,–אָז טוֹב טוֹב לוֹ לָשֶׁבֶת בַּבַּיִת מִלָּנוּעַ בַּיְּעָרִים, וְלָכֵן בְּבוֹא הַחֹרֶף יֵשׁ לוֹ מִן הַמּוּכָן בְּאוֹצָרוֹ דֵּי עֵצִים לַחִים לְכַלְכָּלָתוֹ לְכָל יְמֵי הַחֹרֶף.

– וְאָנֹכִי חָשַׁבְתִּי, כִּי רַק לַהֲסָקָה יֶאֶצְרוּ הַבּוֹנִים אֶת הָעֵצִים,–קָרָא דָּנִיאֵל בִּצְחוֹק.

– וּמֵעַתָּה הֲלֹא תָבִינוּ בָּנַי: מַדּוּעַ זֶה יַעֲמִידוּ הַבּוֹנִים אֶת הָעֵצִים בַּמָּיִם?

– לְמַעַן יִשָּׁאֲרוּ לַחִים וְלֹא יִיבָשׁוּ, הֲלֹא כֵן?–קָרָא נַעֲמָן.

– כִּדְבָרֶיךָ, בְּנִי.

– כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמְנָם יַפְלִיאוּ אֶתְכֶם, וְעוֹד לִפְנֵי רְגָעִים מִסְפָּר חֲשַׁבְתֶּם אֶת דְּבָרַי לְסִפּוּר־בַּדִּים, אֲבָל לוּ כָּמוֹנִי רְאִיתֶם בְּעֵינֵיכֶם אֶת הַבְּרֵכָה הַקְּטַנָּה הַמְּלֵאָה מַיִם צְלוּלִים, אֲשֶׁר עֵינָם כְּעֵין הַתְּכֵלֶת, וְהַשֶּׂכֶר הַמִּשְׂתָּרֵעַ לְרֹחַב הַנַּחַל וְהָעוֹצֵר בְּעַד שֶׁטֶף הַמַּיִם הַזּוֹרְמִים, וְאֶת הַכִּפּוֹת הָעֲגֻלּוֹת וְהַיָּפוֹת, וְאֶת

ההוד וְההָדר אֲשֶׁר מִסָּבִיב לָהֶן, כִּי אָז הִשְׁתּוֹמַמְתֶּם עוֹד יוֹתֵר; כִּי אָמְנָם מַחֲזֶה מַרְהִיב עַיִן מֵאֵין כָּמוֹהוּ רָאוּ עֵינָי.

אֲבָל הֲיַדַעְתֶּם, בָּנַי, אֵיכָכָה זֶה עָלָה בְּיַד הַבּוֹנִים הַקְּטַנִּים, דַּלֵּי הַכֹּחַ וּמוּגֵי הַלֵּב—כִּי הַבּוֹנִים פַּחְדָנִים גְּדוֹלִים הֵם מִטִּבְעָם—לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים גְּדוֹלִים כָּאֵלֶּה? הֲלֹא זֶה עַל יְדֵי עֵזֶר אִישׁ לְרֵעֵהוּ.

כִּי מַה יָּכוֹל כָּל בּוֹנֶה לַעֲשׂוֹת בִּהְיוֹתוֹ לְבַדּוֹ? לֹא כְלוּם! אֲבָל בִּהְיוֹתָם מֵאָה אוֹ מָאתַיִם יַחַד, וּבְעָזְרָם אִישׁ לְרֵעֵהוּ יַעֲשׂוּ דְּבָרִים נִפְלָאִים. אֲבָל לוּ תַּחַת לִשְׁאֹף כֻּלָּם יַחַד לְמַטָּרָה אַחַת, פָּנָה אִישׁ אִישׁ מֵהֶם לְדַרְכּוֹ וַיַּעֲבֹד רַק לוֹ לְבַדּוֹ, מִבְּלִי דְאֹג גַּם בְּעַד רֵעֵהוּ, כִּי אָז לֹא הוֹעִיל לוֹ כָּל עֲמָלוֹ; אוֹ לוּ דָאֲגָה כָּל מִשְׁפָּחָה רַק לְעַצְמָהּ, כִּי אָז לֹא הָיָה מָקוֹם לְבִנְיַן הַשֶּׁבֶר הָעוֹצֵר בְּעַד הַמַּיִם מִזְּרֹם הָלְאָה, וְאָז בְּעֵת יָקֵלּוּ הַמַּיִם מֵהַנַּחַל הָיוּ הַבִּקְתוֹת בְּלִי מַיִם, וְיוֹשְׁבֵיהֶן בְּלִי מָקוֹר לְמִחְיָתָם. וְלוּ גַּם אָמְרוּ לְהָקִים אֶת בִּקְתוֹתֵיהֶם עַל שְׂפַת הַנַּחַל מַמָּשׁ, גַּם אָז לֹא הוֹעִילוּ הַ[illegible]זֶה, כִּי בִגְאוֹת מֵימֵי הַנַּחַל הֲלֹא יָכְלוּ לִשְׁטֹף בְּכֹחָם אֶת הַבִּקְתוֹת. וְלָכֵן חָנַן יְיָ אֶת בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה הַרְגָּשָׁה דַקָּה לָדַעַת כִּי בִטְחוֹן כֻּלָּם וְאָשְׁרָם תְּלוּיִים רַק בְּאַחְדוּת הַכֹּחוֹת וּבַעֲבוֹדָה מְשֻׁתֶּפֶת.

— אָמְנָם בִּינָה יְתֵרָה חָלַק יְיָ לַבּוֹנִים לָדַעַת וּלְהָבִין אֶת כָּל זֹאת — קָרָא דָנִיאֵל.

— כֵּן, בְּנִי; אֲבָל כָּל חָכְמַת הַבּוֹנִים וּבִינָתָם הֵן רַק בְּנוֹגֵעַ לְעִנְיְנֵיהֶם הַפְּרָטִים, אָמְנָם גַּם זֶה רַב, אַךְ בְּעִנְיָנִים אֲחֵרִים לֹא תִרְבֶּה חָכְמָתָם מֵחָכְמַת יֶתֶר בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

— כִּימֵי קֶדֶם הָיָה מִסְפַּר הַבּוֹנִים בְּאֵרָפָּה גָּדוֹל מְאֹד, אֲבָל בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה הִתְמָעֵט מִסְפָּרָם מְאֹד עַל יְדֵי בְּנֵי הָאָדָם, אֲשֶׁר נִלְחֲמוּ אִתָּם תָּמִיד.

— וּמַדּוּעַ?

— יַעַן כִּי הַבּוֹנִים גּוֹרְמִים לָהֶם נֶזֶק גָּדוֹל בְּכָרְתָם אֶת הָעֵצִים. בַּאֲמֵרִיקָה יָצוּדוּ אוֹתָם רַק לְמַעַן קַחַת אֶת עוֹרוֹתֵיהֶם לַעֲשׂוֹת מֵהֶם פַּרְוֹת.

— הַאִם טוֹב הוּא הָעוֹר שֶׁל הַבּוֹנֶה לְפַרְוָה?

— כֵּן, בָּנַי; עוֹר הַבּוֹנֶה רַךְ וְטוֹב הוּא, וְלָכֵן יַעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ פַּרְוֹת וְצַוָּארוֹנִים לְבִגְדֵי הַחֹרֶף.

— וּמַה מַּרְאֵה הַבּוֹנִים?

— גַּבָּם עַל פִּי הָרֹב חוּם, וּבִטְנָם אָפוֹר; אַךְ יֵשׁ מֵהֶם כֻּלָּם שְׁחוֹרִים, וְיֵשׁ מֵהֶם כֻּלָּם לְבָנִים.

וְגַם בַּאֲמֵרִיקָה מְעַט כָּעֵת מִסְפָּרָם מְאֹד, כִּי הַבּוֹנִים הֵם דַּלֵּי כֹחַ וְלֹא יוּכְלוּ עֲמֹד בִּפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם, וּבְבוֹא אַחַד הָאוֹיְבִים אֶל אַחַת מֵעָרֵיהֶם, וְהָיָה כָּל הָרוֹאֶה אוֹתוֹ רִאשׁוֹנָה וְהִכָּה בִזְנָבוֹ עַל הַמַּיִם בְּחָזְקָה, וְהִזְהִיר אֶת אֶחָיו הַנּוֹתָרִים לְמַהֵר לְהִמָּלֵט עַל נַפְשָׁם.

וּלְקוֹל הָאוֹת הַזֶּה הַנִּשְׁמָע בְּמֶרְחָק רַב, יָנוּסוּ הַבּוֹנִים לְנַפְשָׁם, מֵהֶם יִמָּלְטוּ אֶל הַבִּקְתוֹת מֵרֹב בֶּהָלָה, וּמֵהֶם יְקַפְּצוּ בַּמַּיִם וְנִסְתְּרוּ מֵעֵין רוֹאֶה.

וְהָיָה כַּהֲרֹס הָאוֹיֵב אֶת הַשֶּׂכֶר וְאֶת הַבִּקְתוֹת, וְנִמְלְטוּ הַבּוֹנִים אֶל הַיְּעָרִים, וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה שֵׁנִית יַחַד, וְאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יַצְלִיחוּ לִמְצֹא אֶת אַחֵיהֶם וּלְהִסָּפַח אֲלֵיהֶם, וְהָיוּ לְבַדָּם שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, אוֹ אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה.

אֲבָל הַנִּדָּחִים הַמְעַטִּים הָאֵלֶּה, לֹא יָשׁוּבוּ לִבְנוֹת לָהֶם שֶׂכֶר כְּבָרִאשׁוֹנָה; יוֹדְעִים הֵם הָאֻמְלָלִים כִּי עֲבוֹדָה כָּזוֹ, — בִּהְיוֹת מִסְפָּרָם מְעַט — הִיא לְמַעְלָה מִכֹּחָם, וְלָכֵן יָתוּרוּ לָהֶם מַחֲסֶה בְּגֶזַע אַחַד הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל יַד נַחַל קָטָן, אוֹ חָתֹר יַחְתְּרוּ לָהֶם בָּאֲדָמָה מְאוּרָה קְטַנָּה, כְּכֹל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַשְּׁפַנִּים; אָז יִשְׁתַּנֶּה גַם מִזְגָּם לְרָעָה, וְתַחַת הֱיוֹתָם לְפָנִים נוֹחִים וּבוֹטְחִים,

עַד כִּי יָכֹל הָאָדָם לְתָפְשָׂם בְּיַד עַל נְקַלָּה, יֶהֶרְדוּ עַתָּה לְקוֹל עָלֶה נִדָּף, וְהָיוּ זְהִירִים וַעֲצוּבֵי רוּחַ, הַרְגָּשָׁתָם הַנִּפְלָאָה תִּקְהֶה; גַּם אֶת מְלֶאכֶת יָדָם יְהַלְלוּ בְּאַחֶרֶת, וּמֵאַרְדִיכָלִים וּבוֹנִים חָרוּצִים יִהְיוּ לְכוֹרִים פְּשׁוּטִים; וְתַחַת בְּנוֹת לָהֶם בִּקְתוֹת לְמִשְׁכָּנָם יַחְפְּרוּ לָהֶם מְאוּרוֹת אֲרֻכּוֹת. וּבִמְקוֹם הַשְּׁכָרִים אֲשֶׁר כּוֹנְנוּ לָהֶם בָּרִאשׁוֹנָה בְּעַצְמָם, יֶהֶרְסוּ כָּעֵת אֶת הַשְּׁכָרִים מַעֲשֵׂי יְדֵי בְנֵי הָאָדָם, בְּהַתְרָם תַּחְתֵּיהֶם מִכָּל עֵבֶר, וְנֶהֶפְכוּ לִפְרָאִים, וְלֹא יֵצְאוּ מִמְּאוּרוֹתֵיהֶם – רַק בַּלַּיְלָה, לְמַעַן חַפֵּשׂ לָהֶם קָנִים יְבֵשִׁים וּצְנוּמִים לְמִחְיָתָם.

הֲלֹא תִרְאוּ, בָּנַי, כִּי בְּלִי עֵזֶר אִישׁ לְרֵעֵהוּ לֹא הָיָה מָקוֹם עוֹד לָעָם הַקָּטָן וְהַדַּל הַזֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים גְּדוֹלִים, וְלִחְיוֹת בְּשַׁלְוָה וְאֹשֶׁר; וִידַעְתֶּם מֵעַתָּה, כִּי זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל הַיְצוּרִים אֲשֶׁר חָנַן יְיָ אוֹתָם לִחְיוֹת בְּחֶבְרָה, וְזֹאת הַתּוֹרָה גַּם לָכֶם, בָּנַי הַקְּטַנִּים וְהַחֲבִיבִים, אֲשֶׁר גַּם לִצְחוֹק וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ לֹא תוּכְלוּ, אִם לֹא תֵדְעוּ לַעֲזֹר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. וְזֹאת הַתּוֹרָה גַם לָנוּ — אֲנַחְנוּ הָאֲנָשִׁים הַגְּדוֹלִים הַבָּאִים בַּיָּמִים אֲשֶׁר אֵין בְּיָדֵנוּ לַעֲשׂוֹת גְּדוֹלוֹת וּנְצוּרוֹת בָּאָרֶץ מִבִּלְעֲדֵי הַחֶבְרָה, וְלָכֵן אִם עָלֹה יַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם פַּעַם לַעֲשׂוֹת דָּבָר אוֹ לַעֲבֹד עֲבוֹדָה, וּזְכַרְתֶּם אֶת הַבּוֹנִים וְדִבְרֵי יְמֵי חַיֵּיהֶם יַעֲלוּ עַל לְבַבְכֶם.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

№ 65

פרחים

הַזֶמֶר.

מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250 נומרים

הַזֶּמֶר

(מִתּוֹלְדוֹת בַּעֲלֵי הַחַיִּים).

מֵאֵת

פ. קַרְפִּנְטִיָּה.

הַלַּיְלָה לֵיל חֹרֶף, וַאֲנַחְנוּ יָשַׁבְנוּ כְּדַרְכֵּנוּ סָבִיב לַשֻּׁלְחָן הֶעָגֹל. הָאֵשׁ אֲשֶׁר בָּעֲרָה בַּתַּנּוּר הֵפִיצָה חֹם נָעִים בְּכָל הַחֶדֶר. אָבִי הֶעֱמִיק בִּקְרִיאָתוֹ בַּסֵּפֶר אֲשֶׁר לְפָנָיו וְלֹא הֵרִים עֵינָיו אַךְ לִפְעָמִים לְמַעַן הַבִּיט אֶל הַיְלָדִים הַיּוֹשְׁבִים עַל יַד יְמִינוֹ. נַעֲמָן הַבְּכוֹר, אֲשֶׁר הָיָה כָּפוּף עַל הָאַטְלַס הַגָּדוֹל הַפָּתוּחַ לְפָנָיו עַל הַשֻּׁלְחָן, הֶעֱבִיר אֶת אֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי קַו אֶחָד, בְּהַטּוֹתוֹ אוֹתָהּ פַּעַם לְיָמִין וּפַעַם לִשְׂמֹאל, מַסָּע מְדֻמֶּה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. עַל הַכִּסֵּא אֲשֶׁר עַל יָדוֹ עָמְדָה לָהּ עַל בִּרְכֶּיהָ מַרְגָּלִית הַקְּטַנָּה

מִמֶּנּוּ. וּבְהִשָּׁעֲנָהּ עַל זְרוֹעוֹתֶיהָ בַּשֻּׁלְחָן הִגְבִּהַּ מִמֶּנָּה, חִפְּשָׂה גַּם הִיא בַּמַּפָּה שְׁמוֹת עָרִים וּמְדִינוֹת, וְאוּרִיאֵל הַקָּטָן עָמַד עַל סַפְסָל נָמוּךְ, וַיִּתְבּוֹנֵן בְּעֵינַיִם מְפִיקוֹת הִשְׁתּוֹמְמוּת עַל הַצְּבָעִים הַשּׁוֹנִים, אֲשֶׁר מָלְאוּ אֶת מַפּוֹת הָאַטְלַס, כְּעַל סֵפֶר מָלֵא תְּמוּנוֹת יָפוֹת; וְלִפְעָמִים הֶעֱמִיק גַּם הוּא לַחְשֹׁב כְּיֶתֶר אֶחָיו הַגְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ; כִּי אָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר גַּם מֹחַ קָטָן כְּמֹחוֹ שֶׁל אוּרִיאֵל מָלֵא מַחֲשָׁבוֹת נֶעֱלָמוֹת, אֲשֶׁר לֹא נוּכַל לָדַעַת מָה הֵן, וְדוּמִיַּת קֹדֶשׁ – בְּחֶדֶר מָלֵא יְלָדִים, – שָׂרְרָה מִסָּבִיב.

פִּתְאֹם הִפְרִיעַ נַעֲמָן אֶת הַדּוּמִיָּה בְּקָרְאוֹ לֵאמֹר:

– אֲבָל אִמִּי מַדּוּעַ כָּל הַשֶּׁטַח הַזֶּה רֵק וְאֵין בּוֹ דָּבָר?

וּבְדַבְּרוֹ הֶעֱבִיר אֶת אֶצְבָּעוֹ סָבִיב סָבִיב עַל פְּנֵי שֶׁטַח אֶחָד בַּמַּפָּה, הוּא הַשֶּׁטַח הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּאַפְרִיקָה בַּתָּוֶךְ.

– יֵשׁ טַעַם לְדָבָר, בְּנִי, – עָנְתָה הָאֵם, – וְזֶה יַעַן כִּי בְּכָל הַשֶּׁטַח הַזֶּה, הַנִּקְרָא בְּשֵׁם „סַהֲרָה" אֵין דָּבָר הָרָאוּי לְהֵרָשֵׁם בַּמַּפָּה; כִּי הוּא מִדְבָּר גָּדוֹל וְשָׁמֵם, אֲשֶׁר חֵלֶק מִמֶּנּוּ מְכֻסֶּה סְלָעִים וְחֵלֶק מְכֻסֶּה חוֹל, וְאֵין שָׁם לֹא הָרִים

וְלֹא נְחָלִים, וְלֹא עָרִים לָשֶׁבֶת בָּהֶן, רַק נְקֻדּוֹת אֲחָדוֹת מְגֻוָּנוֹת נִרְאוֹת פֹּה וְשָׁם, לְאוֹת כִּי שָׁם יֵשׁ נְאוֹת אֲחָדִים.

– הֲגַם מִנֶּגֶב לְסַהֲרָה יֵשׁ מִדְבָּר?

– זֶה לֹא יָדוּעַ בְּבֵרוּר, בְּנִי, – שָׁבָה הָאֵם לַעֲנוֹת, – כִּי כָל חֵלֶק הָאָרֶץ אֲשֶׁר בְּאַפְרִיקָה בַּתָּוֶךְ לֹא נוֹדַע עוֹד אֶל נָכוֹן. אָמְנָם יֵשׁ שָׁם מִדְבָּרוֹת, אֲבָל הֵם אֵינָם מִשְׂתָּרְעִים עַל כָּל פְּנֵי הַשֶּׁטַח, כִּי פֹּה וְשָׁם יֵשׁ יְעָרִים וְגַם הָרִים גְּבֹהִים בְּמִדָּה מַסְפֶּקֶת, וּמֵהֶם יִפַּכּוּ נַחֲלֵי־מַיִם, אֲשֶׁר יַרְטִיבוּ אֶת הָאֲדָמָה וְהִכְשִׁירוּ אוֹתָהּ לְהַצְמִיחַ צֶמַח. אֲבָל מְקוֹם הַיְעָרִים הָאֵלֶּה לֹא נוֹדַע עוֹד בְּדִיּוּק, רַק זֹאת נֵדַע כִּי הָאָרֶץ הַזֹּאת מְלֵאָה כּוּשִׁים פְּרָאִים, הָעוֹמְדִים לְשָׂטָן עַל דֶּרֶךְ הַתַּיָּרִים הָעוֹבְרִים בַּמְּקוֹמוֹת הָהֵם, לְמַעַן דַּעַת אוֹתָם וְאֶת כָּל הַנִּמְצָא בָּהֶם אֶל נָכוֹן.

אָמְנָם תַּיָּרִים אֲחָדִים אַמִּיצֵי לֵב תָּרוּ זֶה לֹא כְּבָר אֶת הָאֲרָצוֹת הַמְּסֻכָּנוֹת הָהֵן, וְגַם כָּתְבוּ עַל סֵפֶר אֶת כָּל אֲשֶׁר רָאוּ שָׁם; אֶת מַרְאֵה הַמְּקוֹמוֹת הַנֶּהְדָּרִים, אֶת הַצְּמָחִים, אֶת תְּכוּנוֹת הַתּוֹשָׁבִים, וְאֶת בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַנִּמְצָאִים בָּהֶן, אֲבָל כָּל הַיְדִיעוֹת הָאֵלֶּה אֵינָן עוֹד בְּרוּרוֹת

וּמְאֻמָּתוֹת בְּמִדָּה זוּ, שֶׁנּוּכַל לִרְשֹׁם בַּמַּפָּה בְּדִיּוּק מֻחְלָט אֶת מְקוֹם הַמִּדְבָּרוֹת וְהַיְעָרִים, וְהֶהָרִים, וְהַנְּחָלִים.

— וּמַה בְּכַךְ? וְכִי בִּשְׁבִיל שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים אֶל נָכוֹן אֶת כָּל הַנִּמְצָא בָּאֲרָצוֹת הָהֵן יַעַזְבוּ אֶת הַמָּקוֹם פָּנוּי בַּמַּפָּה?

— כֵּן, בָּנַי; כִּי טוֹבָה הַשְּׁתִיקָה מֵהַדִּבּוּר בְּלִי יְדִיעָה בְּרוּרָה; וּבְכָל זֹאת גִּלּוּ הַתַּיָּרִים דְּבָרִים גְּדוֹלִים וּמוֹעִילִים, וְלִפְעָמִים עָלוּ לָהֶם תַּגְלִיּוֹתֵיהֶם בִּמְחִיר חַיֵּיהֶם, יַעַן כִּי—כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי לָכֶם כְּבָר—מַרְבִּית הַתּוֹשָׁבִים שָׁם, וּבְיִחוּד תּוֹשְׁבֵי הַנֶּגֶב הֵמָּה פְּרָאִים וְאַכְזָרִים מְאֹד מְאֹד. הַתַּיָּרִים הָאֵלֶּה לִמְּדוּ אוֹתָנוּ לָדַעַת, לְמָשָׁל, אֶת מִינֵי הָעֵצִים הַנִּמְצָאִים בַּיְעָרִים הָהֵם, וְהֵם: הַתֹּמֶר לְמִינֵהוּ, וְהַנַּרְגִּיל [1] לְמִינֵהוּ, וְהַשִּׁטָּה [2] לְמִינָהּ, אֲשֶׁר יוֹצִיאוּ מִמֶּנָּה אֶת הַגּוּמִי הָעַרְבִי, וְעַל יַד חֹפֵי הַיָּם, יֵשׁ גַּם עֲצֵי צֶמֶר־גֶּפֶן, וְעוֹד רַבִּים כָּאֵלֶּה.

---

[1]) Kokosnusbaum.

[2]) Acacia.

בַּיְּעָרִים הָאֵלֶּה, וְכֵן בַּנְּחָלִים וּבַמִּדְבָּרוֹת אֲשֶׁר בְּכָל אֶרֶץ אַפְרִיקָה נִמְצָאִים בַּעֲלֵי חַיִּים שׁוֹנִים: הַגּוֹרִילִים, הַקּוֹפִים הַחֲזָקִים הָאֵלֶּה יָגוּרוּ בַּיְּעָרִים הָעֲבֻתִּים, וְהַדְּרָרוֹת [1] רַבּוֹת הַגְּוָנִים תִּשְׁכֹּנָּה עַל רָאשֵׁי הָעֵצִים הַגְּבֹהִים, וּבִסְבִיבוֹת הַיְּעָרִים נִפְגֹּשׁ אֶת בַּת־הַיַּעֲנָה, וְאֶת הַפִּיל, וְאֶת הַקַּרְנָף [2] וְאֶת הַפֶּרֶא [3] הַמְשֻׂרְטָט, אֲבָל הַחַיָּה הַמַּפְלִיאָה אוֹתָנוּ יוֹתֵר מִכֻּלָּן הִיא „הַזֶּמֶר".

— הַזֶּמֶר לֹא מוּזָר לִי— קָרְאָה מַרְגָּלִית,—כִּי פְּעָמִים רַבּוֹת רָאִיתִי אֶת תְּמוּנָתוֹ בְּסֵפֶר־הַתְּמוּנוֹת אֲשֶׁר לִי.

— אֲבָל אֲנִי רְאִיתִיו חַי—קָרָא הָאָב מִמְּקוֹם מוֹשָׁבוֹ. זֶה שְׁנוֹת מִסְפָּר הָיִיתִי בְּמִקְרֶה בְּגַן הַחַיּוֹת אֲשֶׁר בְּעִיר פָּרִיז וְשָׁם רְאִיתִיו. בְּיוֹם שֶׁהֱבִיאוּ אוֹתוֹ מֵאֶרֶץ אַפְרִיקָה. וַעֲלֵיכֶם לָדַעַת, בָּנַי, כִּי כָבֵד מְאֹד לְהָבִיא אֶת הַזֶּמֶר לְאֵירֹפָּה הַקָּרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא יְלִיד אֶרֶץ חַמָּה, וַהֲכָנָה מְיֻחֶדֶת דְּרוּשָׁה לָזֶה.

---

[1]) Papagai.

[2]) Nashorn.

[3]) Zebraesel.

וְאֶת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינַי הִנְנִי לְסַפֵּר בְּאָזְנֵיכֶם וְאַתֶּם הַקְשִׁיבוּ וּשְׁמָעוּ:

גֹּבַהּ הַזֶּמֶר מֵחֲמִשָּׁה וְעַד שִׁשָּׁה מֶטֶר, בְּעֵרֶךְ, רַגְלָיו הַקְּדוּמוֹת אֲרֻכּוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵרַגְלָיו הָאֲחוֹרוֹת, כָּל גּוּפוֹ חֲגַרְגָר מָלֵא נְקֻדּוֹת צְהֻבּוֹת, בִּקְצֵה זְנָבוֹ יֵשׁ לוֹ קְוֻצַּת-שְׂעָרוֹת עָבָה, וּפַרְסוֹתָיו כְּפַרְסוֹת הַצְּבִי וְתֵיש-הַבָּר; כִּי כְמוֹהֶם גַּם הוּא מַעֲלֶה גֵרָה וּמַפְרִיס פַּרְסָה. מַה שֶּׁהִפְלִיאַנִי יוֹתֵר הָיָה צַוָּארוֹ הֶאָרֹךְ מְאֹד, וְרֹאשׁוֹ הַקָּטָן בְּעֵרֶךְ אֶל צַוָּארוֹ; וּבְהִתְבּוֹנְנִי בְּרֹאשׁוֹ רָאִיתִי וְהִנֵּה שְׁתֵּי קַרְנַיִם קְצָרוֹת וְכַדּוּת [4] בּוֹ, הַמְכֻסּוֹת עוֹר שָׂעִיר, אֲשֶׁר שָׂת עָלָיו הָדָר מוּזָר מְאֹד.

– אָכֵן בַּעַל חַי מוּזָר הוּא הַזֶּמֶר, – קָרָא נַעֲמָן.

– כֵּן, בָּנַי, הַזֶּמֶר נִרְאֶה לָנוּ כְּמוּזָר יַעַן כִּי לֹא הִסְכַּנּוּ לִרְאוֹת בִּמְקוֹמֵנוּ בַּעֲלֵי חַיִּים כָּמוֹהוּ. אֲבָל כָּל מִבְנֵה גוּפוֹ מְכֻוָּן הוּא לִמְקוֹם מְגוּרוֹ וּלְאֹפֶן חַיָּיו שָׁם.

---

[4] לא חדות.

– אֲבָל סַפְּרָה נָא לָנוּ אֶת אֹפֶן הַחַיִּים הָאֵלֶּה, וּבַמֶּה הוּא מִצְטַיֵּן מִיֶּתֶר בַּעֲלֵי הַחַיִּים?

– חַיָּיו פְּשׁוּטִים מְאֹד, כִּי הַזֶּמֶר בְּכָל גָּבְהוֹ וְגָדְלוֹ הוּא נוֹחַ וּבַעַל תְּכוּנוֹת טוֹבוֹת, אַךְ בְּדָבָר אֶחָד הוּא מִצְטַיֵּן: בְּדֶרֶךְ הַשָּׂגַת כַּלְכָּלָתוֹ; כִּי מְקוֹם מְגוּרוֹ הֲלֹא הַמִּדְבָּר, וְשָׁם הָעֵשֶׂב יְקַר הַמְּצִיאוּת; לֹא כֵן הַתְּמָרִים אֲשֶׁר מִסְפָּרָם רַב מְאֹד, וּבִהְיוֹת רַגְלֵי הַזֶּמֶר הַקִּדְמוֹת גְּבֹהוֹת מְאֹד, וְצַוָּארוֹ אָרֹךְ בְּמִדָּה מַסְפֶּקֶת, לָכֵן יֵשׁ בְּיָדוֹ לְכַרְסֵם אֶת הָעֲנָפִים הָרַכִּים, אוֹ גַּם לֶאֱכֹל אֶת הַתְּמָרִים הַמְּתוּקִים בְּעוֹדָם עַל הָעֵץ.

– אַךְ מֵאֲשֶׁר הוּא הַזֶּמֶר בְּגָדְלוֹ וְגָבְהוֹ – קָרְאָה מַרְגָּלִית.

– כִּדְבָרַיִךְ, בִּתִּי; אֲבָל יֵשׁ אֲשֶׁר הַגֹּבַהּ הַזֶּה וְהַגֹּדֶל הַזֶּה יִהְיוּ עָלָיו לְמַשָּׂא, וְזֶה בְּחֶפְצוֹ לָלֹחַךְ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִפְגֹּשׁ בְּדַרְכּוֹ, אוֹ בְּחֶפְצוֹ לִשְׁבֹּר צִמְאוֹ בְּמֵימֵי הַנַּחַל הָעֲמֻקִּים, אָז עָלָיו לְהַרְחִיב אֶת רַגְלָיו הַקְּדוּמוֹת וּלְכוֹפֵף אֶת צַוָּארוֹ הָאָרֹךְ בְּאֹפֶן מוּזָר לְמַעַן הַגִּיעַ אֲלֵיהֶם.

– אִם כֵּן הַזֶּמֶר הוּא הַגָּדוֹל מִכָּל בַּעֲלֵי הַחַיִּים, הֲלֹא בֵּן אָבִי? – קָרְאָה מַרְגָּלִית.

– בְּוַדַּאי, בִּתִּי; הַזֶּמֶר הוּא הַיּוֹתֵר גָּבֹהַּ בֵּינֵיהֶם, וְגַם הַפִּילִים הַנַּסִּים בְּגוּפָם מְאֹד לֹא יַגִּיעוּ אֵלָיו בְּקוֹמָתָם; וּבְכָל זֹאת לֹא מַבְהִיל הוּא כְּמוֹהֶם, לְהֶפֶךְ, הוּא נוֹחַ וְנָעִים, וְאוֹהֵב לִחְיוֹת בְּשַׁלְוָה בְּחֶבְרַת אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה מִבְּנֵי מִינוֹ.

הָאוֹיֵב הַיּוֹתֵר נוֹרָא לַזֶּמֶר הוּא הָאַרְיֵה. כַּאֲשֶׁר יַחְפֹּץ מֶלֶךְ הַיַּעַר הַזֶּה לְהִתְנַפֵּל עָלָיו, יָנוּס הַזֶּמֶר מִפָּנָיו בִּמְהִירוּת כָּל כַּךְ גְּדוֹלָה עַד כִּי אִי אֶפְשָׁר לָאַרְיֵה לְהַשִּׂיגוֹ; אַךְ אִם בְּמִקְרֶה הִצְלִיחַ לְתָפְשׂוֹ, וְעָמַד הַזֶּמֶר עַל נַפְשׁוֹ בִּגְבוּרָה נִפְלָאָה בְּהַכּוֹתוֹ אֶת אוֹיְבוֹ מַכּוֹת נֶאֱמָנוֹת בְּפַרְסוֹת רַגְלָיו הַקְּדוּמוֹת.

בְּלֶכֶת הַזֶּמֶר אֶת מַהֲלָכוֹ הַטִּבְעִי מִבְּלִי שֶׁיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו, יָרִים אֶת שְׁתֵּי רַגְלָיו הַקְּדוּמָה וְהָאֲחוֹרָה מֵאוֹתוֹ הַצַּד עַצְמוֹ בְּפַעַם אַחַת, וְעַל כֵּן הוּא מִתְנַהֵל בְּאֵיזוֹ מִין עַצְלוּת מוּזָרָה. אָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר יַרְגִּילוּ בְּנֵי־הָאָדָם גַּם אֶת סוּסֵיהֶם לָלֶכֶת כָּכָה, אֲבָל יַעַן שֶׁהֲלִיכָה זוֹ אֵצֶל הַסּוּסִים

אֵינָהּ טִבְעִית, מְיַגַּעַת הִיא אוֹתָם מְאֹד; לֹא כֵן הַזֶּמֶר אֲשֶׁר מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ הִסְכִּין בָּהּ וַאֲשֶׁר הִיא מַתְאֶמֶת לְמִבְנֵה גּוּפוֹ.

הֲלֹא אָמַרְתִּי לָכֶם פְּעָמִים רַבּוֹת, בָּנַי, כִּי בְּכָל חֵלֶק מֵחֶלְקֵי הָעוֹלָם, וּבְכָל אַקְלִים וְאַקְלִים, יֵשׁ מִינֵי בַּעֲלֵי חַיִּים הַנּוֹעָדִים מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתָם לִחְיוֹת בָּהֶם, וְלֹא יִמָּצְאוּ בַּאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת; וְאַפְרִיקָה בְּיִחוּד מִצְטַיֶּנֶת בְּגֹבַהּ קוֹמָתָם שֶׁל בַּעֲלֵי הַחַיִּים אֲשֶׁר בָּהּ וּבִתְמוּנָתָם הַמְשֻׁנָּה, כְּמוֹ הַפִּילִים, וְהַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, וְהַקַּרְנַפִּים, וְהַבְּהֵמוֹת, וְעוֹד רַבִּים כָּאֵלֶּה. לָכֵן יֵשׁ אֲשֶׁר יְכַנּוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶת אַפְרִיקָה בְּשֵׁם „אֶרֶץ הַבְּרִיּוֹת הַמְשֻׁנּוֹת", לֵאמֹר, אֶרֶץ אֲשֶׁר בָּהּ יִחְיוּ רֹב בַּעֲלֵי הַחַיִּים הַמְשֻׁנִּים בִּתְמוּנָתָם, בְּגַסּוּתָם וּבְאַכְזְרִיּוּתָם.

— אִם כֵּן, לֹא אֶרֶץ מְבֹרֶכֶת יְיָ הִיא הָאָרֶץ הַזֹּאת,— קָרָא דָנִיאֵל, — וּמִלְּבַד הָעַרְבִים הַפְּרָאִים אֲשֶׁר נוֹלְדוּ וְהִסְכִּינוּ בָּהּ, אֵינֶנִּי חוֹשֵׁב, כִּי אִישׁ בֶּן תַּרְבּוּת חָפֵץ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בָּהּ; הֲלֹא כֵן אָבִי?

— שָׁגִיתָ, בְּנִי; — עָנָה הָאָב, — לְהֶפֶךְ, דַּוְקָא בְּנֵי

הַתַּרְבּוּת וְאֵלֶּה אֲשֶׁר טָעֲמוּ אֶת טַעַם הַהַשְׂכָּלָה הַצְּרוּפָה אוֹהֲבִים לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּכָל מָקוֹם, אֲשֶׁר יוּכְלוּ לְהָבִיא שָׁם אֵיזוֹ תוֹעֶלֶת, לְהַשִּׂיג אֵיזוֹ מַטָּרָה נַעֲלָה, אוֹ לְהָפִיץ אוֹר וְקִדְמָה, בְּדַעְתָּם כִּי יֵשׁ וְיֵשׁ בְּיַד הַדַּעַת וְהַהַשְׂכָּלָה הָאֲמִתִּית לְשַׁנּוֹת לְטוֹב אֶת מַצַּב אֵיזוֹ אֶרֶץ שֶׁתִּהְיֶה, מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. וְלָכֵן אֲקַוֶּה, כִּי גַּם אַתֶּם, בָּנַי, תֵּלְכוּ בְּגָדְלְכֶם בְּעִקְבוֹת הָאֲנָשִׁים הַנַּעֲלִים הַמּוֹסְרִים אֶת נַפְשָׁם לְטוֹבַת הָאֱנוֹשׁוּת, וְהִשְׁתַּדַּלְתֶּם לְהָבִיא עֵזֶר וָיֶשַׁע, הַשְׂכָּלָה וָאוֹר בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר יִדָּרֵשׁוּ כִּי הֲלֹא רַק לְזֹאת נוֹצַר הָאָדָם; לַעֲשׂוֹת אַךְ טוֹב וָחֶסֶד כָּל הַיָּמִים.

תִּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

№
66—67

פרחים

הַגָּמָל.

מֵחַיֵּי הַמִּדְבָּר.

מֵאֵת

פ. קַרְפַּנְטְיֶה.

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה", וַרְשָׁה.

המחיר 4 קאפ.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

הַגָּמָל.

מֵחַיֵּי הַמִּדְבָּר.

מֵאֵת

פ. קַרְפֶּנְטְיֶה.

הַדָּבָר הָיָה בְּעִיר א.; כָּל הַיְלָדִים יָשְׁבוּ עַל יַד רִבְקָה הַזְּקֵנָה, וְהִיא קָרְאָה לִפְנֵיהֶם בַּסֵּפֶר אֲשֶׁר בְּיָדָהּ אֶת סִפּוּר אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם בְּקַחְתּוֹ עִמּוֹ עֲשָׂרָה גְמַלִּים מִגְּמַלֵּי אֲדֹנָיו לָלֶכֶת אֶל אֲרַם נַהֲרַיִם לָקַחַת אִשָּׁה לְיִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם.

רִבְקָה גָּמְרָה לִקְרֹא, וַתִּסְגֹּר אֶת הַסֵּפֶר; וּבְטֶרֶם הִנִּיחָה אוֹתוֹ מִיָּדָהּ, הִגִּישַׁתּוּ אֶל פִּיהָ בְּחֶרְדַּת קֹדֶשׁ וַתִּשָּׁקֵהוּ; וְאַחַר הֵסִירָה אֶת־הַמִּשְׁקָפַיִם מֵעַל עֵינֶיהָ, וַתִּתְּנֵם בְּתוֹךְ הַנַּרְתִּיק אֲשֶׁר לְפָנֶיהָ.

— תְּנִי נָא לָנוּ לִרְגָעִים אֲחָדִים אֶת הַסֵּפֶר הַיָּפֶה הַזֶּה,—

קָרְאוּ כָּל הַיְלָדִים בְּתַחֲנוּנִים — הַבֵּט נַבִּיט אֶל הַתְּמוּנוֹת אֲשֶׁר בּוֹ, וְאַחַר נְשִׁיבֶנּוּ לָךְ.

— הַסֵּפֶר הַזֶּה, בָּנַי, קָדוֹשׁ הוּא, כִּי בוֹ כְּתוּבָה כָּל תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל עַמֵּנוּ, וְהָיָה אִם תַּבְטִיחוּ לִנְהֹג בּוֹ כָּבוֹד, וּנְתַתִּיהוּ לָכֶם.

— כֵּן נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, — מִהֲרוּ כֻּלָּם לַעֲנוֹת.

— וּבְכֵן, שְׁבָה אַתָּה, בִּנְיָמִין, עַל הַכִּסֵּא, וְשִׂים אֶת הַסֵּפֶר עַל בִּרְכֶּיךָ, וְיוֹסֵף וְרָחֵל יֵשְׁבוּ מִימִינְךָ וּמִשְּׂמֹאלְךָ עַל הַסַּפְסָלִים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה, וְהִבַּטְתֶּם אֶל כָּל הַתְּמוּנוֹת הַיָּפוֹת אַחַת אַחַת. אַךְ רְאוּ — אַל תִּרְגָּזוּ!

— סִפּוּר אֱלִיעֶזֶר יָפֶה הוּא מְאֹד—קָרְאָה שׁוּלַמִּית הַבְּכִירָה, כְּמִתְעוֹרֶרֶת מִמַּחֲשָׁבָה עֲמֻקָּה, — בּוֹ אֲנַחְנוּ רוֹאִים כְּמוֹ חַיִּים אֶת הַיָּמִים, אֲשֶׁר בָּהֶם חָיוּ אֲבוֹתֵינוּ הַקַּדְמוֹנִים וְאֶת דַּרְכֵי חַיֵּיהֶם הַפְּשׁוּטִים, בִּהְיוֹתָם רוֹעֵי צֹאן בַּמִּדְבָּר.

— כֵּן, בִּתִּי,—קָרָא הָאָב מִמְּקוֹם מוֹשָׁבוֹ,— וּמְאֹד תִּשְׁגִּי אִם תַּחְשְׁבִי, כִּי הַחַיִּים וְהַמִּנְהָגִים הָהֵם כְּבָר סָפוּ תַּמּוּ מִן הָאָרֶץ. גַּם בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה, וּבְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם עַצְמוֹ שֶׁחָיוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנִים, יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד הַשּׁוֹכֵן בְּאֹהָלִים כַּאֲבוֹתֵינוּ, וְדַרְכֵי חַיָּיו לֹא שׁוֹנִים כְּלָל מִדַּרְכֵי חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ; הָעָם הַזֶּה הוּא עַם הָעַרְבִים.

— וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי, כִּי הָעֲרָבִים אַנְשֵׁי מִסְחָר הֵמָּה.

— כֵּן, בִּתִּי, גַּם אַנְשֵׁי מִסְחָר יֵשׁ בָּהֶם, וּבְאָחְזָם בְּמִרְעֵה הַצֹּאן וְהַבָּקָר, לֹא הִרְפּוּ יְדֵיהֶם גַּם מִמִּקְנֶה וְקִנְיָן; יֵשׁ שְׁבָטִים אֲשֶׁר הֵם אַךְ רוֹעֵי צֹאן, וְיֵשׁ בָּהֶם הַשּׁוֹלְחִים בְּמִסְחָר יָדָם, וְהֵם הוֹלְכִים שַׁיָּרוֹת, שַׁיָּרוֹת דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר לִמְקוֹמוֹת שׁוֹנִים, כְּכֹל אֲשֶׁר הָיוּ עוֹשִׂים בִּימֵי קֶדֶם. הֲלֹא תִזְכְּרִי, בִּתִּי, אֶת דְּבַר אֹרְחַת הַיִּשְׁמְעֵאלִים, אֲשֶׁר קָנוּ אֶת יוֹסֵף מִיַּד אֶחָיו לְעֶבֶד עוֹלָם.

— רְאֵה! הַבִּיטָה, אַבָּא! — קָרְאוּ הַיְלָדִים פִּתְאֹם — הִנֵּה אֱלִיעֶזֶר וּגְמַלָּיו, וְהִנֵּה רִבְקָה וּבְיָדָהּ כַּד מַיִם לְהַשְׁקוֹתָם.

— וְאָנֹכִי שָׁמַעְתִּי — קָרָא בִּנְיָמִין הַקָּטָן — כִּי הַגְּמַלִּים לֹא יִשְׁתּוּ מַיִם, וְלָכֵן יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶם הָעֲרָבִים לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם אֶת הַמִּדְבָּר.

— שָׁמַעְתָּ וְלֹא יָדַעְתָּ מַה שָּׁמַעְתָּ, בְּנִי, — אֲבָל קֹדֶם כֹּל הָבָה נִרְאֶה אִם יָדַעְתָּ מַה זֶּה מִדְבָּר?

— הַמִּדְבָּר הוּא חֶלְקַת אֲדָמָה גְּדוֹלָה מְלֵאָה חוֹל, וּבָהּ אֵין צֶמַח וְאֵין מַיִם, הֲלֹא?

— כֵּן, בְּנִי; הַמִּדְבָּר הִיא חֶלְקַת אֲדָמָה רַחֲבַת יָדַיִם מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא תִצְלַח לְכָל עֲבוֹדָה, כִּי לֹא תוֹצִיא כָּל צֶמַח טוֹב

לְמַאֲכָל לְאָדָם או לִבְהֵמָה; וְיֵשׁ אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ כְּמִישׁוֹר גָּדוֹל מְאֹד הַמָּלֵא חוֹל דַּק, אֲשֶׁר תִּטְבַּעְנָה בּוֹ פַּרְסוֹת הַגְּמַלִּים, וַאֲשֶׁר יִשָּׂאֵהוּ הָרוּחַ לְמֶרְחַקִּים, כְּכֹל אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת הָאָבָק אֲשֶׁר בִּרְחוֹבוֹת עִירֵנוּ, וְעַל הָרֹב יֵלְכוּ בוֹ פַּרְסָאוֹת רַבּוֹת מִבְּלִי פְּגֹשׁ אַף בְּצֶמַח דַּל.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר הַמִּדְבָּר זָרוּעַ סַלְעֵי מָגוֹר תַּחַת הַחוֹל, וּפֹה וָשָׁם בְּחַגְוֵי הַסְּלָעִים יִגְדְּלוּ קוֹצִים וְדַרְדָּרִים וַעֲשָׂבִים מָרִים. וּבִימֵי־הַחֹרֶף, בְּהֵרָטֵב הָאֲדָמָה הַבּוֹעֶרֶת עַל יְדֵי הָאֵדִים, אוֹ עַל יְדֵי הַגֶּשֶׁם, וְעָטוּ הַקּוֹצִים וְהַדַּרְדָּרִים עָלִים יְרַקְרַקִּים לְיָמִים מִסְפָּר; אַךְ כְּשׁוּב הַקַּיִץ יִבְּלוּ הֶעָלִים מַהֵר מֵחֹם הַשֶּׁמֶשׁ הַבּוֹעֶרֶת כָּאֵשׁ, וְלֹא יִשָּׁאֵר לָהֶם כָּל זֵכֶר.

— וּמַדּוּעַ זֶה אֵין בַּמִּדְבָּר כָּל צֶמַח וְכָל עֵץ פְּרִי? — שָׁאַל בִּנְיָמִין.

— לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ זֹאת, בְּנִי, — עָנָהוּ הָאָב — כִּי הֲרָאִיתָ מִיָּמֶיךָ עֵצִים וּצְמָחִים הַגְּדֵלִים עַל צְחִיחַ סֶלַע, אוֹ עַל חוֹל לוֹהֵט? וּמַדּוּעַ? הֲלֹא זֶה יַעַן כִּי לִגְדּוֹל הָעֵצִים וְהַצְּמָחִים דְּרוּשָׁה אֲדָמָה וּרְטִיבוּת, וּשְׁתַּיִם אֵלֶּה חֲסֵרוֹת בַּמִּדְבָּר. וּבְיִחוּד הַמַּיִם, אֲשֶׁר מִבַּלְעָדָם לֹא יִחְיֶה כָּל דָּבָר.

אָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר יִמָּצְאוּ בַּמִּדְבָּר מַעְיְנוֹת מַיִם חַיִּים, אֲשֶׁר יַרְטִיבוּ אֶת הַחוֹל; וְשָׁם יְמַהֲרוּ הָעֵצִים וְהַצְּמָחִים הַגְּדֵלִים בְּאַדְמַת הַחוֹל לִצְמֹחַ, כַּעֲצֵי הַתְּמָרִים וְצִמְחֵי הַצַּבָּר [1] הַגַּסִּים. וּבְעֵת שֶׁנּוֹשְׁרִים עֲלֵי הָעֵצִים הָאֵלֶּה מֵעֲלֵיהֶם, אוֹ שֶׁהַצְּמָחִים עַצְמָם נוֹבְלִים וּמֵתִים, יְדַשְּׁנוּ אֶת הָאֲדָמָה וְהִכְשִׁירוּהָ גַּם לְמִזְרַע הַגֶּפֶן וְהָאֲפַרְסֵק, מִלְּבַד הַתְּמָרִים הַמְּתוּקִים הַנּוֹתְנִים שָׁם פְּרִי רָב אֲשֶׁר יִהְיֶה מְקוֹר בְּרָכָה לְכַלְכָּלַת הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה שָׁם.

הַמְּקוֹמוֹת הַפּוֹרִיִּים הָאֵלֶּה יֵרָאוּ כְּמַרְאֵה אִיִּים יְרַקְרַקִּים בְּתוֹךְ יַם חוֹל שֶׁאֵין לוֹ סוֹף.

בַּמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה יַחֲנוּ הַנּוֹסְעִים עוֹבְרֵי אָרְחוֹת הַמִּדְבָּר, לְהַחֲלִיף כֹּחַ; אַךְ זֶה רַע, כִּי אֵין מְקוֹמוֹת רַבִּים כָּאֵלֶּה וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה עַל הַנּוֹסֵעַ לָלֶכֶת יָמִים רַבִּים עַד אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ נַחַל קָטָן שֶׁמֵּימָיו מְעַטִּים וּמְלוּחִים, אוֹ בּוֹר, אֲשֶׁר חֲפָרוּהָ הַנּוֹסְעִים בִּימֵי קֶדֶם, וַאֲשֶׁר בְּהֶמְשֵׁךְ הַזְּמַן נֶהֱרַס וְנִשְׁבַּר מִלַּחַץ הַחוֹל הָרַב, אֲשֶׁר נֶעֱרַם עָלָיו מִסָּבִיב.

---

[1] צַבָּר — קַקְטוּס.

— אֶרֶץ כָּזוּ הֲלֹא אֶרֶץ מְלֵחָה הִיא, וְאֵיכָכָה זֶה יוּכְלוּ בְּנֵי הָאָדָם לָשֶׁבֶת בָּהּ?

— אָמְנָם, בְּנִי; בַּמִּדְבָּרוֹת הַשּׁוֹמֵמִים לֹא יֵשְׁבוּ בְּנֵי הָאָדָם כְּלָל, וְרַק בַּמְּקוֹמוֹת, אֲשֶׁר הַשְּׁמָמָה לֹא רַבָּה בָּהֶם כָּל כָּךְ, נִמְצָאִים שְׁבָטִים עֲרָבִים אֲחָדִים הָרוֹעִים שָׁם אֶת עֶדְרֵיהֶם; וְגַם הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה לֹא הָיוּ יְכוֹלִים לִחְיוֹת שָׁם, לוּלֵא נָתַן יְיָ לָהֶם אֶת הַגָּמָל, הַבְּהֵמָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר בְּכָל גָּדְלָהּ וְגַסּוּתָהּ הִיא מִסְתַּפֶּקֶת לְמִחְיָתָהּ בְּכֹל אֲשֶׁר תִּמָּצֵא לָהּ בָּאָרֶץ הַמְּלֵחָה הַהִיא.

כִּי עֲלֵיכֶם לָדַעַת, בָּנַי, כִּי הַגָּמָל יוּכַל לִסְבֹּל רָעָב וְצָמָא בְּמֶשֶׁךְ שָׁבֻעוֹת אֲחָדִים רְצוּפִים, וְלָלֶכֶת כִּמְעַט בְּלִי הֶרֶף בַּחוֹל הַלּוֹהֵט הַמִּתְנוֹעֵעַ תַּחַת רַגְלָיו, וְלָשֵׂאת עַל גַּבּוֹ מַשָּׂא כָּבֵד מְאֹד; וְכָל מִחְיָתוֹ הִיא מַלּוּחֵי מִדְבָּר וַעֲשָׂבִים מָרִים, הַצּוֹמְחִים פֹּה וָשָׁם עַל פְּנֵי אַדְמַת הַסָּלַע. וְלָכֵן יִקְרְאוּ הָעֲרָבִים לַגָּמָל בְּשֵׁם „אֳנִיַּת הַמִּדְבָּר", וְהוּא כָּל רְכוּשׁ הַשְּׁבָטִים הַנּוֹדְדִים וְהוֹנָם.

— הִנֵּה גָּמָל, הֲלֹא כֵן? — שָׁאֲלָה רָחֵל — בְּהַרְאוֹתָהּ בַּסֵּפֶר אֲשֶׁר לְפָנֶיהָ.

— כֵּן, בַּתַּנַּךְ הַזֶּה יֵשׁ תְּמוּנוֹת גְּמַלִּים בְּמִסְפָּר רַב—קָרָא גַּם יוֹסֵף.

— אֲבָל הַבִּיטוּ אֵלָיו וּרְאוּ מַה מְּכֹעָר וּמַה מְּשֻׁנֶּה הוּא!

— כֵּן, מְכֹעָר הוּא מְאֹד — קָרָא דָנִיאֵל — שׁוֹקָיו אֲרֻכּוֹת, וְהָעוֹר שֶׁעֲלֵיהֶן נִרְאֶה כְּקָשֶׁה, גַּם צַוָּארוֹ אָרוֹךְ יוֹתֵר מִדַּי, וְרֹאשׁוֹ קָטָן וּמְפֻחָס¹), אַךְ מַה שֶּׁמּוֹסִיף יוֹתֵר עַל כִּעוּרוֹ הִיא הַדַּבֶּשֶׁת אֲשֶׁר עַל גַּבּוֹ.

— לַגָּמָל הַזֶּה — אָמַר הָאָב — רַק דַּבֶּשֶׁת אַחַת, אֲבָל יֵשׁ גְּמַלִּים בְּנֵי שְׁתֵּי דַבָּשׁוֹת, וְהֵם עוֹד יוֹתֵר מְשֻׁנִּים מֵחַבְרֵיהֶם בְּנֵי הַדַּבֶּשֶׁת הָאַחַת, כִּי שַׂעֲרוֹתֵיהֶם יוֹתֵר אֲרֻכּוֹת וְיוֹתֵר סְבוּכוֹת, שׁוֹקֵיהֶם יוֹתֵר חֲזָקוֹת. אֵלֶּה הַגְּמַלִּים לֹא יְמַהֲרוּ לָלֶכֶת כִּבְנֵי הַדַּבֶּשֶׁת הָאֶחָת, אֲבָל הֵם יוֹתֵר חֲזָקִים מִבַּעֲלֵי הַדַּבֶּשֶׁת הָאַחַת עַל כֵּן יַעֲמִיסוּ עֲלֵיהֶם בַּעֲלֵיהֶם אֶת הַמַּשָּׂאוֹת הַכְּבֵדִים, וְהֵם בְּעַצְמָם אוֹהֲבִים יוֹתֵר לִרְכֹּב עַל בַּעֲלֵי הַדַּבֶּשֶׁת הָאַחַת, שֶׁהֵם קַלִּים לָרוּץ מֵהָרִאשׁוֹנִים.

אָמְנָם מְכֹעָר הוּא הַגָּמָל בְּמַרְאֵהוּ, אֲבָל לְעֻמַּת זֹאת רַבָּה הַתּוֹעֶלֶת, אֲשֶׁר יָבִיא לְאָדָם בָּאֶרֶץ הַשּׁוֹמֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בָהּ צַעֲדֵי הַגָּמָל מְדוּדִים, וְיָכוֹל הוּא לַעֲשׂוֹת כְּאַרְבָּעִים פַּרְסָה לְיוֹם,

¹) שְׁטוּחַ מְעַט.

מִבְּלִי הָשֵׁב רוּחוֹ. וְגַם יוֹסִיף לָלֶכֶת כָּכָה בְּמֶשֶׁךְ שְׁמוֹנָה וְגַם עֲשָׂרָה יָמִים

בִּפְגֹשׁ הַגָּמָל בַּמַּיִם, אַחֲרֵי סָבְלוֹ צָמָא יָמִים רַבִּים, וּמִהֵר לִשְׁתּוֹת, לֹא רַק לְמַעַן הַשְׁקִיט אֶת צְמָאוֹ, כִּי גַם אָצֹר יֶאֱצֹר בְּקִרְבּוֹ הַרְבֵּה מַיִם גַּם לְיָמִים יָבֹאוּ; וְהַמַּיִם בָּאִים בְּקִרְבּוֹ, בַּכִּיס אֲשֶׁר לוֹ עַל יַד קֵיבָתוֹ; הַכִּיס הַזֶּה הַמָּלֵא מַיִם יַסְפִּיק לוֹ לְיָמִים אֲחָדִים.

הִנְכֶם רוֹאִים אֵפוֹא, בָּנַי, כִּי מִבְנֵה גּוּפוֹ שֶׁל הַגָּמָל מַתְאִים לִתְנָאֵי הַיָּיו. וּמִלְּבַד אוֹצַר הַמַּיִם הַזֶּה הַיָּקָר מְאֹד בַּמִּדְבָּר, הִנֵּה גַּם שׁוֹקָיו הָאֲרֻכּוֹת וְגַם רַגְלָיו הָרְחָבוֹת וְהַשְּׁטוּחוֹת הֵן לְתוֹעֶלֶת גְּדוֹלָה; כִּי עַל יְדֵי הַשּׁוֹקַיִם הָאֲרֻכּוֹת, יִהְיֶה גַּם רֹאשׁוֹ וְגַם רֹאשׁ בְּעָלָיו הָרוֹכֵב עָלָיו, מֵעַל לְעַנְנֵי הָאָבָק הַנִּשָּׂאִים תָּמִיד לְרַגְלָיו, וְיַעַן שֶׁרַגְלָיו רְחָבוֹת וּשְׁטוּחוֹת, לֹא תִשָּׁקַעְנָה עֹמֶק בַּחוֹל.

כָּל בְּהֵמָה אַחֶרֶת לֹא יָכְלָה לְהָבִיא לָאָדָם אֶת הַתּוֹעֶלֶת הַגְּדוֹלָה, שֶׁיָּבִיא הַגָּמָל לִבְעָלָיו, וְכָל בְּהֵמָה לֹא יָכְלָה לִסְבֹּל רָעָב וְצָמָא בַּמִּדְבָּר כַּגָּמָל; וּמִלְּבַד זֶה הוּא גַּם מַאֲכִיל, וּמַשְׁקֶה וּמְכַסֶּה אֶת בְּעָלָיו; חֲלֵב הַנַּאֲקָה[3] הוּא הַמָּזוֹן הָרָגִיל שֶׁל הָעֲרָבִי.

[3]) נַאֲקָה — גָּמָל נְקֵבָה.

וּבִשְׂעָרוֹ הַנּוֹשֵׁר מֵעָלָיו בְּכָל שָׁנָה, יָכִין לוֹ מִין אָרִיג עָבֶה לְהִתְכַּסּוֹת בּוֹ בַּלַּיְלָה, הַקַּר מְאֹד בַּמִּדְבָּר; וְאֶת צֵאַת הַגָּמָל מוֹעִילָה מְאֹד, כִּי כַּאֲשֶׁר תִּיבַשׁ מֵחֹם הַשֶּׁמֶשׁ הַלּוֹהֶטֶת, תִּתְלַקַּח מַהֵר כַּהֲרִיחָהּ אֵשׁ, וְהָיְתָה לָעַרְבִי בִּמְקוֹם עֲצֵי הַהַסָּקָה, וּבְמוֹתוֹ יַעֲזֹב לִבְעָלָיו אֶת עוֹרוֹ, אֲשֶׁר יָכִין לוֹ בוֹ אֹהֶל לְשִׁבְתּוֹ בִּמְקוֹם תַּחֲנָתוֹ.

— הֲיֵשׁ לָעֲרָבִים גְּמַלִּים בְּמִסְפָּר רָב ? — שָׁאַל גַּבְרִיאֵל

לָרוֹעִים הַהוֹלְכִים לְאִטָּם אַחֲרֵי הָעֲדָרִים יֵשׁ רַק גְּמַלִּים מִסְפָּר בִּלְבַד, וְהֵם יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶם לְהוֹבָלַת אָהֳלֵיהֶם וְצֵידָם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ בִּימֵי קֶדֶם, בִּהְיוֹתוֹ רֹאשׁ לְשֵׁבֶט רוֹעִים. אֲבָל לַסּוֹחֲרִים הַהוֹלְכִים וּבָאִים בַּמִּדְבָּר לְרַגְלֵי עִסְקֵיהֶם יֵשׁ גְּמַלִּים לְמֵאוֹת.

וְזֶה דֶּרֶךְ הַסּוֹחֲרִים וְהַנּוֹסְעִים לְהִתְאַסֵּף לְשַׁיָּרָה גְּדוֹלָה וְלָלֶכֶת כֻּלָּם יַחַד, וְיֵשׁ אֲשֶׁר מִסְפַּר גְּמַלֵּי הַשַּׁיָּרָה יַגִּיעַ לַחֲמֵשׁ מֵאוֹת; וּמוֹרֵי דֶרֶךְ, הַיּוֹדְעִים אֶת מוֹצָאֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת מוֹבָאָיו, יֵלְכוּ בְּרֹאשׁ הַשַּׁיָּרָה וְהֵם רוֹכְבִים עַל גְּמַלִּים קַלֵּי הַמֵּרוּץ בְּנֵי דַבֶּשֶׁת אַחַת, וְאַחֲרֵיהֶם תִּמָּשֵׁךְ כָּל־שַׁיָּרַת הַנּוֹסְעִים הָרוֹכְבִים גַּם הֵם עַל גְּמַלִּים קַלִּים.

מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַגָּמָל, אֲשֶׁר מִתַּחַת לְכָל נוֹסֵעַ, יוֹרְדִים שְׁנֵי שַׂקִּים הַמְּכִילִים בְּתוֹכָם אֶת הַחֲפָצִים הַיּוֹתֵר קַלִּים וְהַיּוֹתֵר נְחוּצִים לוֹ, וְאַחֲרֵיהֶם יִמָּשְׁכוּ כָּל הַגְּמַלִּים בְּנֵי שְׁתֵּי הַדַּבָּשׁוֹת הַנּוֹשְׂאִים עַל גַּבָּם אֶת הַמַּשָּׂאוֹת הַכְּבֵדִים.

כָּל גְּמַלֵּי הַשַּׁיָּרָה יְמַהֲרוּ בְּלֶכְתָּם אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה, אֲבָל הָלוֹךְ יֵלְכוּ תָּמִיד בְּסֵדֶר זֶה אַחַר זֶה, בְּשׁוּרָה אַחַת אוֹ בִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְהַשּׁוּרוֹת אֲרֻכּוֹת עַד מָקוֹם שֶׁאֵין הָעַיִן מַגַּעַת.

הַמַּשָּׂא הָרָגִיל שֶׁל כָּל גָּמָל וְגָמָל הוּא מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעַד שֵׁשׁ מֵאוֹת קִילוֹגְרַם[1], הַכֹּל לְפִי מִסְפַּר שְׁנוֹתָיו; וְאִם יַעֲמִיס עָלָיו בְּעָלָיו מַשָּׂא כָּבֵד מִכְּפִי כֹּחוֹ, וְהִתְאוֹנֵן הַגָּמָל, בְּהַשְׁמִיעוֹ בְּלִי הֶרֶף קוֹל תִּרְחוּר גַּס, אֲשֶׁר לֹא יִנְעַם כְּלָל לְאֹזֶן שׁוֹמְעוֹ.

לְמַעַן דְּפֹק אֶת הַגָּמָל בְּלֶכְתּוֹ, אֵין עַל בְּעָלָיו לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּשֵּׁבֶט אוֹ בַדָּרְבָן, כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הַפָּרָשׁ לְסוּסוֹ; עָלָיו רַק לְזַמֵּר; וְכֵן אָמְנָם יַעֲשֶׂה הָעַרְבִי תָּמִיד, וּבְחֶפְצוֹ, כִּי יְמַהֵר הַגָּמָל בְּלֶכְתּוֹ יְמַהֵר גַּם הוּא לָשִׁיר אֶת נְגִינָתוֹ, וְהַגָּמָל יְכַוֵּן תָּמִיד אֶת צְעָדָיו עַל פִּי הַמַּנְגִּינָה.

[1]) הַקִּילוֹגְרַם הוּא כִּשְׁתֵּי לִיטְרָאוֹת וָחֵצִי בְּמִשְׁקַל רוּסְיָה.

מוֹרֵי הַדֶּרֶךְ יִתְנַהֲלוּ בְדַרְכָּם לְרַגְלֵי הַסְּלָעִים הַגְּדוֹלִים הַנִּשְׁקָפִים לָהֶם לְמֵרָחוֹק אוֹ לְרַגְלֵי קְבוּצַת הָעֵצִים, אֲשֶׁר בִּנְאוֹת הַמִּדְבָּר, וּבַלַּיְלָה יִתְנַהֲלוּ עַל פִּי הַכּוֹכָבִים; אֲבָל עַל פִּי הָרֹב לֹא יֵלְכוּ בַּלַּיְלָה, וּבָחֲרוּ לְתַחֲנָתָם בְּאֶחָד מִנְּאוֹת הַמִּדְבָּר אוֹ לִפְחוֹת לִפְנֵי אַחַד הַבּוֹרוֹת, אֲשֶׁר – כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם – חָפְרוּ אוֹתָם בְּנֵי הָאָדָם בִּימֵי קֶדֶם לְתוֹעֶלֶת הַנּוֹסְעִים.

אֲבָל יֵשׁ אֲשֶׁר הַבּוֹרוֹת הָאֵלֶּה רֵיקִים מִמַּיִם, וְאָז מְצוּקַת הַנּוֹסְעִים גְּדוֹלָה, כִּי עֲלֵיהֶם לִסְבֹּל צָמָא הֵם וּגְמַלֵּיהֶם יָמִים רַבִּים.

הֲלֹא תִרְאוּ אֵיפוֹא, בָּנַי, כִּי נְסִיעוֹת כָּאֵלֶּה לֹא קַלּוֹת הֵן, וּלְהֶפֶךְ, הֵן מְיַגְּעוֹת וּמְעַנּוֹת, וְעַל פִּי הָרֹב, יֵשׁ בָּהֵן גַּם סַכָּנַת מָוֶת.

הִנֵּה, לְמָשָׁל, יֵשׁ אֲשֶׁר תָּקוּם בַּמִּדְבָּר רוּחַ גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה וְלוֹהֶטֶת כָּאֵשׁ, וּסְעָרָה נוֹרָאָה תִּתְחוֹלֵל כְּסַעֲרַת הַיָּם בְּהִנָּשֵׂא גַּלָּיו, עַנְנֵי חוֹל יִנָּשְׂאוּ לַמָּרוֹם, הָאֲוִיר יִכְבַּד, וּפְנֵי הַשָּׁמַיִם יַאְדִּימוּ כְּאֹדֶם קוֹדֵר, מַרְאֵה הַשֶּׁמֶשׁ אָז כְּמַרְאֵה כַּדּוּר אֵשׁ אֹפֶל, הַחֹם יִגְדַּל מְאֹד, וְהַנְּשִׁימָה תִּכְבַּד עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה, וְקַדַּחַת נוֹרָאָה תִּתְלַקַּח בְּעַצְמוֹתָם, וְאָז יֵשׁ אֲשֶׁר שַׁיָּרוֹת שְׁלֵמוֹת תִּקָּבַרְנָה תַּחַת הָרֵי הַחוֹל אֲשֶׁר יִנָּשְׂאוּ עֲלֵיהֶן וִיכַסּוּם; לַסְּעָרָה הַזֹּאת יִקָּרֵא „סַעֲרַת הַמִּדְבָּר".

וִידַעְתֶּם עוֹד, כִּי לֹא תָמִיד יַצְלִחוּ מוֹרֵי הַדֶּרֶךְ לִמְצֹא אֶת הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹחָה לָלֶכֶת בָּהּ; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִתְעוּ מִן הַדֶּרֶךְ, וְעָבְרוּ לַנּוֹסְעִים יָמִים רַבִּים מְאֹד, מִבְּלִי מְצֹא לָהֶם אַף טִפַּת מַיִם לְהַרְטִיב גְּרוֹנָם, וְאָז יֵשׁ שֶׁהַצָּמָא הַנּוֹרָא הַלּוֹהֵט בְּקִרְבָּם כָּאֵשׁ יַכֵּם בְּתִמָּהוֹן, וְנִדְמֶה לָהֶם, כִּי בִּקְצֵה אֹפֶק מִמּוּלָם נוֹזְלִים פַּלְגֵי מַיִם שְׁקֵטִים וְזַכִּים, בֵּין עֲצֵי תֹמֶר נֶחֱמָדִים לְמַרְאֶה, וְהִרְהִיבוּ צַעֲדֵיהֶם לְמַהֵר לָבֹא אֲלֵיהֶם, וְאָמְנָם הֵם בָּאִים, אֲבָל... אֲהָהּ! אֵין פַּלְגֵי מַיִם וְאֵין עֲצֵי פְרִי, כִּי אִם חוֹל, חוֹל לוֹהֵט כָּאֵשׁ, יָם חוֹל בְּלִי סוֹף וּגְבוּל.

הַמַּחֲזֶה הַנּוֹרָא הַזֶּה יִשְׁנֶה וִישֻׁלַּשׁ לְעֵינֵיהֶם לְמֵרָחוֹק; וּבְכָל אֲשֶׁר יְמַהֲרוּ לָגֶשֶׁת כֵּן, כְּמוֹ לְהַכְעִים, יִרְחַק הַמַּחֲזֶה מֵהֶם; כִּי עֲלֵיכֶם לָדַעַת, בָּנַי, כִּי כָּל הַפְּלָגִים וְכָל הָעֵצִים הַגְּבֹהִים וְהַיָּפִים הַנִּשְׁקָפִים לְמֵרָחוֹק, אַךְ חָזְיוֹן שָׁוְא הֵם, דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְרַק תְּמוּנַת דְּבָרִים הָרְחוֹקִים מֶרְחָק רַב מְאֹד הֵם הַנִּשְׁקָפִים מִבַּעַד לְשִׁכְבַת הָאֲוִיר הַשָּׁקוּף וְהַחַם מֵעַל לָאֲדָמָה הַלּוֹהֶטֶת. לְחִזָּיוֹן הַמַּתְעֶה הַזֶּה יִקָּרֵא „שָׁרָב" *).

*) צִיּוּר „הַשָּׁרָב" בָּא בְטָעוּת בַּגִּלָּיוֹן הַקּוֹדֵם (גליון ט"ו).

אָמְנָם חֶזְיוֹנוֹת כָּאֵלֶּה לֹא יֵרָאוּ לְעִתִּים קְרוֹבוֹת, וְהַנּוֹסְעִים יִתְאַמְּצוּ תָמִיד לִבְחֹר לָהֶם מוֹרֵי דֶרֶךְ חָרוּצִים, וְלָקַחַת אִתָּם נֹאדוֹת מַיִם בְּמִסְפָּר רַב וְהֶעֱמִיסוּ אוֹתָם עַל דַּבֶּשֶׁת גְּמַלֵּיהֶם הָרַכִּים מִזֶּה וּמִזֶּה.

בְּהַגִּיעַ הַשַּׁיָּרָה אֶל אַחַת הַתַּחֲנוֹת, וּמִהֲרוּ הַנּוֹסְעִים לִתְקֹעַ לָהֶם בָּאֲדָמָה אֹהָלִים קְטַנִּים לָשֶׁבֶת בָּהֶם, וְהַגַּמָּלִים[1] יַבְרִיכוּ אֶת גְּמַלֵּיהֶם, וּפָרְקוּ אֶת נֹאדוֹת הַמַּיִם מֵעֲלֵיהֶם, וְנָחוּ הַגְּמַלִּים מִמַּשָּׂאָם הַכָּבֵד וְיָשְׁנוּ אֶת שְׁנָתָם בְּרָבְצָם עַל רַגְלֵיהֶם, אֲשֶׁר יַקְפְּלוּ תַּחַת בִּטְנָם.

אִם יֵשׁ סָבִיב לִמְקוֹם הַתַּחֲנָה מַלּוּחִים[2] אוֹ קוֹצִים וְדַרְדָּרִים וְעָזְבוּ הַגַּמָּלִים אֶת גְּמַלֵּיהֶם לְנַפְשָׁם לִרְעוֹת, וְרַק אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם מֵהַגַּמָּלִים יַעַמְדוּ עַל הַמִּשְׁמָר לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם.

וּבַלַּיְלָה בְּגֹדֶל הַקֹּר מְאֹד יַבְרִיכוּ אוֹתָם זֶה עַל יַד זֶה, וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמַרְבַדִּים עָבִים לִשְׁמֹר אוֹתָם מִצִּנָּה.

אַחֲרֵי נוֹחַ הַנּוֹסְעִים מְעַט מֵעֲמַל דַּרְכָּם, יַבְעִירוּ לָהֶם אֵשׁ וְהֵכִינוּ אֶת אֲרֻחָתָם.

---

[1] גַּמָּל — מַנְהִיג הַגָּמָל.

[2] מַלּוּחַ — מִין עֵשֶׂב.

וְהָאֲרֻחָה—עֻגוֹת רְצָפִים, כְּעֻגוֹת אֲשֶׁר הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ עוֹשִׂים בִּימֵי קֶדֶם, וּפוֹלִים וָאֹרֶז וַעֲדָשִׁים, אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ אוֹתָם בַּחֲלֵב הַגָּמָל, וּלְקִנּוּחַ סְעוּדָה יִקְחוּ לָהֶם תְּמָרִים וְתַפּוּחֵי זָהָב.

אָנֹכִי זוֹכֵר פַּעַם בִּרְאוֹתִי תְּמוּנָה יָפָה הַמְּתָאֶרֶת תַּחֲנַת נוֹסְעִים בַּמִּדְבָּר. הַשָּׁמַיִם תְּכֵלֶת בְּהִירָה, וְרַק זְעֵיר שָׁם נִרְאוּ עָבִים קְטַנִּים כְּכַף אִישׁ אֲשֶׁר מַרְאֵיהֶם כְּמַרְאֵה צִפֳּרִים פּוֹרְחוֹת, מֵיִם לַתְּמוּנָה נִשְׁקְפוּ כְּמוֹ גַּרְגִּירֵי אָבָק דַּק, וַעֲרָפֶל מִתְנַשֵּׂא מִקְּצוֹת הָאֹפֶק, וְהַשֶּׁמֶשׁ כְּכַדּוּר אֵשׁ אֲדֻמָּה—הָלְכָה הָלוֹךְ וְשָׁקוֹעַ. סָבִיב לְבוֹר אֶחָד הַבָּנוּי אֲבָנִים שְׂרוּפוֹת, רָבְצוּ לָהֶם זֶה עַל יַד זֶה כְּעֶשְׂרִים גְּמַלִּים, וּבַעֲלֵיהֶם שָׁאֲבוּ מַיִם מִן הַבּוֹר וַיִּשְׁפְּכוּ אוֹתָם אֶל הַשֹּׁקֶת אֲשֶׁר עַל יַד הַבּוֹר, לְהַשְׁקוֹתָם; הָלְאָה מְעַט הָיוּ אֹהָלִים אֲחָדִים נְטוּיִם בְּצֵל קְבוּצַת עֲצֵי תֹמֶר, וּמִשָּׁם וְהָלְאָה עוֹד נִשְׁקָף כְּמוֹ נְאוֹת שָׂדֶה הַטּוֹבֵעַ בָּעֲרָפֶל. הַמַּרְאֶה הָיָה נִפְלָא, וְלוּא רְאִיתֶם כָּמוֹנִי, בָּנַי, אֶת הַתְּמוּנָה הַהִיא כִּי אָז נוֹכַחְתֶּם לָדַעַת, כִּי לְכָל אֶרֶץ יֹפִי מְיֻחָד, וְאַף הָאֲרָצוֹת הַשּׁוֹמֵמוֹת בִּכְלָל.

— אֲבָל, אָבִי, הֲיֵשׁ גְּמַלִּים גַּם בַּאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת חוּץ מֵאֶרֶץ עֲרָב? — שָׁאַל דָּנִיאֵל.

— כֵּן, בְּנִי, גַּם בְּאַלְגִּיר וּבְמִדְבַּר סַהֲרָה יֵשׁ גְּמַלִּים. הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אָמְנָם לֹא לְאֶרֶץ עֲרָב תֵּחָשַׁבְנָה, אֲבָל גַּם בָּהֵן יִשְׁכְּנוּ עֲרָבִים, וְהֵם בָּאִים אֲלֵיהֶן דֶּרֶךְ תְּעָלַת סוּאֶץ וְאֶרֶץ מִצְרָיִם. וּמִלְּבַד אֵלֶּה יֵשׁ גְּמַלִּים גַּם בְּמִדְבַּר סוּרְיָה הַקָּטָן מְאֹד בְּעֶרֶךְ אֶל מִדְבְּרוֹת עֲרָב וְאַפְרִיקָה, הוּא הַמִּדְבָּר, אֲשֶׁר עָבַר בּוֹ אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם בְּצֵאתוֹ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן, הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְקוֹם מְגוּרֵי אַבְרָהָם, לָלֶכֶת לַאֲרַם נַהֲרַיִם בֵּיתָה בְּתוּאֵל אֲבִי רִבְקָה. גַּם בַּמִּדְבָּרוֹת אֲשֶׁר בִּסְבִיבוֹת טִיבֶּט וְאֶרֶץ סִין הַשָּׁוִים בְּגָדְלָם לְמִדְבַּר סַהֲרָה, יֵשׁ גְּמַלִּים לָרֹב. וְגַם בִּסְבִיבוֹת קַוְקַז יֵשׁ מֵהֶם, וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה יָבִיא הַגָּמָל לָאָדָם תּוֹעֶלֶת רַבָּה מְאֹד.

וִידַעְתֶּם עוֹד, כִּי הַגְּמַלִּים בְּנֵי שְׁתֵּי הַדַּבָּשׁוֹת מוֹצָאָם מֵאֶרֶץ פָּרַס, וְאֵלֶּה אֲשֶׁר רַק דַּבֶּשֶׁת אַחַת לָהֶם מוֹצָאָם מֵאֶרֶץ עֲרָב.

הַגָּמָל כְּמוֹ נוֹצַר מֵאֵת הַטֶּבַע לִהְיוֹת שׁוֹכֵן הַמִּדְבָּר וְעֵזֶר לָעֲרָבִי, כִּי בְּאֶרֶץ אַחֶרֶת הַקָּרָה מֵאַרְצוֹ לֹא יוּכַל לִחְיוֹת; גַּם בִּסְפָרַד אֲשֶׁר הִיא אֶרֶץ חַמָּה לֹא יָכֹל הַגָּמָל לְהִשְׁתַּקֵּעַ. וְגַם בְּאַרְצוֹת הָאֵזוֹר הַחַם כְּאַרְצוֹת אַפְרִיקָה הַתִּיכוֹנָה וְנֶגֶב אַסְיָה

לֹא יִחְיֶה, וְכִמְעַט שֶׁיִּכְבַּד לוֹ לָצֵאת אֶת הַמִּדְבָּר שֶׁשָּׁם הוּא דָּרוּשׁ לִהְיוֹת לְעֵזֶר לִבְנֵי הָאָדָם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ לִחְיוֹת בִּלְעָדוֹ; וְלָכֵן יָקָר וְחָבִיב הוּא הַגָּמָל בְּעֵינֵי הָעַרְבִי, אֲשֶׁר יַחְשְׁבֵהוּ כְּמַתָּנָה יְשָׁרָה הַנְּתוּנָה לוֹ מֵאֵת יוֹצֵר הָעוֹלָם, וְהִתְהַלֵּךְ אִתּוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרַחֲמִים רַבִּים.

№ 68

פרחים

א הַצְּפַרְדֵּעַ.

ב הַגִּירוּת.

מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע.

מֵאֵת

ג. וַגְנֶר.

תַּרְגּוּם אֲבִיאָסָף.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה", וַרְשָׁה.

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250 נומרים

הַצְּפַרְדֵּעַ.*)

(מֵחַיֵּי הַטֶּבַע).

הֲלֹא רְאִיתֶם בְּיַדַי כַּאֲשֶׁר יַתְחִיל אֲחִיכֶם הַקָּטָן, אוֹ אֲחוֹתְכֶם הַקְּטַנָּה לִזְחֹל עַל הָאָרֶץ, וְאַחֲרֵי כֵן יִלְמְדוּ מְעַט מְעַט לָלֶכֶת וְקוֹפְּצִים עַל רַגְלֵיהֶם. כַּמָּה פְּעָמִים מָעֲדוּ רַגְלֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת וְנָפְלוּ, וְכַמָּה פְּעָמִים נִפְצְעוּ, עַד אֲשֶׁר לָמְדוּ לָלֶכֶת הָכֵן. רַבִּים מִכֶּם חוֹשְׁבִים, כִּי כָל הַחַיִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה יוֹתֵר מְאֻשָּׁרִים מִבְּנֵי הָאָדָם, כִּי הֵם בְּרֶגַע הִוָּלְדָם יְכוֹלִים לָרוּץ כְּחֶפְצָם, וּלְמָשָׁל תִּקְחוּ לָכֶם אֶת הָאֶפְרוֹחַ, אֲשֶׁר אַךְ יָצֹא יָצָא מִן הַבֵּיצָה, וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד כְּבָר עַל רַגְלָיו וְהוֹלֵךְ; אַךְ שׁוֹכְחִים אַתֶּם, יַקִּירַי, כִּי יֶשְׁנָם בַּעֲלֵי חַיִּים רַבִּים מְאֹד אֲשֶׁר בְּהִוָּלְדָם לֹא יוּכְלוּ גַּם לְהִתְנוֹעֵעַ.

---

*) עפ״י וָגְנֶר.

בְּוַדַּאי רְאִיתֶם צְפַרְדֵּעַ מְקַפֶּצֶת עַל הַדֶּשֶׁא. הֲשַׂמְתֶּם לֵב אֶל מְהִירוּת קְפִיצוֹתֶיהָ הַגְּדוֹלוֹת? הֲשַׂמְתֶּם לֵב אֵלֶיהָ וּרְאִיתֶם אֵיךְ הִיא מִתְרוֹמֶמֶת מִן הָאָרֶץ פִּי אַרְבַּע וְחָמֵשׁ מִגָּדְלָהּ; וְלוּ קְפַצְתֶּם אַתֶּם כָּכָה, כִּי אָז הִתְרוֹמַמְתֶּם מֵעַל לְגַג הַבַּיִת. וְאִם חֲפֵצִים אַתֶּם, אֲסַפֵּר לָכֶם כַּמָּה סָבְלָה הַצְפַרְדֵּעַ הַזֹּאת עַד הֱיוֹתָהּ לִצְפַרְדֵּעַ, כְּמוֹ שֶׁהִיא עַתָּה.

הַצְּפַרְדֵּעַ אֵינֶנָּה יוֹדַעַת אֶת אָבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ. צְפַרְדְּעִים רַבּוֹת יָשְׁבוּ יַחַד בְּבִצָּה אֶחָת. כָּל הַחֹרֶף שָׁכְבוּ בַּטִּיט כְּמֵתוֹת בְּלִי מָזוֹן וְגַם בְּלִי נְשִׁימָה. וְהִנֵּה קוֹל מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר, כִּי הָאָבִיב בָּא—וְהִנֵּה רְמָשִׂים קְטַנִּים שׁוֹרְצִים בֵּין עֶשְׂבֵי הַנַּחַל, גַּם הַצְּפַרְדְּעִים הִתְעוֹרְרוּ מִתַּרְדֵּמָתָן הָאֲרֻכָּה וַתַּחֲלֹצְנָה עַצְמוֹתֵיהֶן הָרַכּוֹת וַתִּפְשֹׁטְנָה אֶת אֵבְרֵיהֶן, אֲשֶׁר נָחוּ זְמַן רַב בְּלִי כָל תְּנוּעָה, וַתִּתְרוֹמַמְנָה לְמַעְלָה עַל פְּנֵי הַמָּיִם, וַתִּרְאֶינָה חַיִּים חֲדָשִׁים מִסָּבִיב: הָעוֹפוֹת נוֹשְׂאִים בְּפִיהֶם מָזוֹן לְאֶפְרֹחֵיהֶם הָרַכִּים אֲשֶׁר בְּקִנֵּיהֶם, הַכְּבָשׂוֹת נוֹהֲגוֹת אֶת עֲלוֹתֵיהֶן אֶל הָאָחוּ; וְהַצְּפַרְדְּעִים רוֹאוֹת אֶת כָּל הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר יִשְׂמְחוּ הַיְצוּרִים לִקְרַאת חַג הָאָבִיב, וַתַּחְפֹּצְנָה גַּם הֵן לָקַחַת חֵלֶק בְּשִׂמְחַת הַחַג הַזֶּה. אָז תּוֹצִיא אַחַת מֵהֶן

אֶת רֹאשָׁהּ הָעָבֶה וּתְקַרְקֵר בְּקוֹלָהּ, וְאַחֲרֶיהָ הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית וְכֵן תְּקַרְקֵרְנָה בְּמַקְהֵלָה יַחַד וְתָשֵׁרְנָה אֶת שִׁירָתָן, שִׁירַת הָאָבִיב, כָּל הָעֶרֶב לְאוֹר הַיָּרֵחַ.

הַצְּפַרְדְּעִים הִמְלִיטוּ בֵּיצִים. אֶת בֵּיצֵי הַצְּפַרְדְּעִים תּוּכְלוּ לִרְאוֹת עַל עִשְׂבֵי הַמַּיִם כְּקֶרַח קָפוּא מָלֵא נְקֻדּוֹת כֵּהוֹת; מִכָּל נְקֻדָּה כָּזֹאת תִּתְבַּקַּע בְּקֶרֶב הַיָּמִים צְפַרְדֵּעַ קְטַנָּה־קְטַנָּה. הַמַּיִם הֵם עֲרִיסַת הַצְּפַרְדֵּעַ, וְהָרוּחַ הַקַּל מְנַעֲנֵעַ אֶת הָעֲרִיסָה הָרְחָבָה הַזֹּאת; פִּרְחֵי הָעֲשָׂבִים הֵם מַצָּעָן הַקַּל, וְהַשֶּׁמֶשׁ הַגְּדוֹלָה, אֵם הַטֶּבַע, מְחַמֶּמֶת אֶת אַלְפֵי הַבֵּיצִים הַהוֹלְכוֹת וּגְדֵלוֹת וְנִפְרָדוֹת וְנִבְקָעוֹת. וְהִנֵּה יָצְאָה הַצְּפַרְדֵּעַ הַקְּטַנָּה מִן הַבֵּיצָה. וּמַה מְּשֻׁנֶּה מַרְאֶהָ! גּוּף עָגֹל שָׁחוֹר עִם זָנָב אָרֹךְ וְרָחָב, וְלֹא יֵרָאֶה לֹא גוּף וְלֹא רֹאשׁ וְלֹא צַוָּאר; אֲנַחְנוּ רוֹאִים אַךְ שְׁתֵּי עֵינַיִם וּפֶה, וּמִשְּׁנֵי עֶבְרֵי הַפֶּה שְׁנֵי אֲגִידִים[1] אֲשֶׁר בָּהֶם יִשְׁאַף הַחַי הַקָּטָן הַזֶּה אֲוִיר אֶל תּוֹכוֹ. הָאֲגִידִים הָאֵלֶּה שׁוֹאֲפִים אֶל תּוֹכָם אֲוִיר גַּם מִן הַמַּיִם. הִתְבּוֹנְנוּ נָא אֶל תְּנוּעוֹת הַחַי הַמְּשֻׁנֶּה הַזֶּה.

---

[1] לְחָיַיִם שֶׁל דָּג — жабры.

לבעלי חיים רבים יש זנבות הסוס, למשל, מגרש בזנבו את הזבובים המציקים לו; הכלב מניע את זנבו להביע את שמחתו; לקוף יעזר הזנב לטפס על העצים; ובכל זאת יכולים כלם לחיות גם בלי זנבם. לא כן החי הקטן הזה, זנבו לו הכל: ידיו, רגליו, אברי השיט; ואך בעזרת זנבו יוכל להתנועע. נאה הוא לראות איך החי הקטן הזה, אשר במצבו זה יקראוהו בשם „ראשן" [2]) יתנועע מהר וישוטט הנה והנה, יעלה על פני המים וירד תהומה. הנה הוא ממהר אל שפעת התולעים ואכל מהם לשבע נפשו, ועבר אל פני הרכיכה [3]) והתבונן אל קנה אשר על גבה. והנה הוא רואה מרחוק דג טורף — וימהר להמלט בין קני הנחל. אחרי איזה זמן תצמחנה רגליה האחורות, בתחלה הן כוים קטנים, אך מעט מעט תגדלנה והיו לרגלים בעלות אצבעות המחברות ביניהן בעור דק, ואז תמהר להמלט משני הטורפים הרודפים אותה; ולטורף יכבד לתפש צפרדע וככל אשר תגדלנה הרגלים כן תגדל מהירות הצפרדע

---

[3]) ווייכטהיער.

בַּמָּיִם. הִיא אוֹסֶפֶת אֵלֶיהָ אֶת רַגְלֶיהָ, פּוֹשֶׁטֶת אֶת אֶצְבְּעוֹתֶיהָ, דּוֹחֶפֶת אֶת הָרַגְלַיִם אֲחוֹרַנִּית וְשָׁטָה בַּמַּיִם מַהֵר כַּחֵץ מִקֶּשֶׁת. וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הִסְכִּינוּ רַגְלֶיהָ לַעֲבֹד עֲבוֹדָתָן בַּמַּיִם תִּצְמַחְנָה רַגְלֶיהָ הַקְּדוּמוֹת. וְאָז תָּשׁוּט הַצְּפַרְדֵּעַ כְּחֶפְצָהּ יָמִין וּשְׂמֹאל, לְמַעְלָה וּלְמָטָּה; כָּל חֶלְקֵי גְּוִיָּתָהּ יִגְדְּלוּ וְיֶחֱזָקוּ. וְאָז יֵרָאֶה גַּם רֹאשָׁהּ, גַּם בִּטְנָהּ. וּכְכֹל אֲשֶׁר תִּגְדַּלְנָה הָרַגְלַיִם כֵּן יִקְטַן הַזָּנָב, עַד כִּי יֵעָלֵם כֻּלּוֹ וְלֹא יַכִּירוּ מְקוֹמוֹ אַיֵּהוּ.

הַצְּפַרְדְּעִים חַיּוֹת בְּבִצּוֹת וּבִתְעָלוֹת וּמְכַלְכְּלוֹת אֶת נַפְשָׁן בְּתוֹלָעִים שׁוֹנִים. אוּלָם רֹב הַתּוֹלָעִים יֵהָפְכוּ בִּרְבוֹת הַיָּמִים לְפַרְפָּרִים שׁוֹנִים, אֲשֶׁר יָעוּפוּ בָּאֲוִיר וְיֵשְׁבוּ עַל הֶעָלִים הַמִּתְנוֹדְדִים וְעַל הַשִּׁבֳּלִים הַמִּתְנוֹעֲעוֹת, וְלֹא יָשׁוּבוּ עוֹד אֶל הַצְּפַרְדֵּעִים לִהְיוֹת לָהֶן לְאָכְלָה. אָז יָבֹאוּ יָמִים רָעִים לַצְּפַרְדְּעִים; אַךְ הַטֶּבַע לֹא יַעַזְבֵם וְהִזְכִּירָם גַּם אוֹתָם לְטוֹבָה.

וְאֵת אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה עִמָּהֶם אֲסַפֵּר לָכֶם בַּפֶּרֶק הַבָּא.

---

[3]) моллюскъ.

הַגִּירוּת.[1]

(מֵחַיֵּי הַטֶּבַע).

א

גַּם בֵּין הָעוֹפוֹת יֵשׁ עֲשִׁירִים וַעֲנִיִּים, נִכְבָּדִים וּנְבְזִים, מוֹשְׁלִים וְנִכְנָעִים. הַנֵּץ וְהָאַיָּה, הַחֲמוּשִׁים בְּמַקּוֹר חָזָק וְעָקוֹם וּבְצִפָּרְנַיִם חַדּוֹת, יָצוּדוּ צַיִד; הַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה תְּדַיֵּגְנָה בַּנְּחָלִים כְּדַיָּגִים; הַדְּרוֹר, תִּבְנֶה קֵן חָזָק כְּאַחַד הַבַּנָּאִים הַטּוֹבִים. בְּהֹדּוּ יֵשׁ עוֹף קָטָן הַמְחַבֵּר עֲלֵי עֵצִים בְּחוּטִים, כְּחַיָּט, וְעוֹשֶׂה לוֹ קֵן. בְּאַפְרִיקָה יֵשׁ עוֹפוֹת הָעוֹשִׂים לָהֶם קֵן גָּדוֹל אֶחָד יָפֶה מֵעֲשָׂבִים וְעָלִים, וְחָלְקוּ אֶת הַקֵּן לְתָאִים, וּבְכָל תָּא יוֹשֵׁב זוּג אֶחָד. גַּם בְּיַעֲרֵי אַרְצֵנוּ יֵשׁ עוֹף נַגָּר הוּא — הַגִּירוּת.

מִשְׁפַּחַת הַגִּירוּת מִתְחַלֶּקֶת לְאַרְבָּעָה מִינִים: הַגָּדוֹל מֵהֶם הוּא הַגִּירוּת הַשְּׁחוֹרָה, אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ כְּמוֹ כּוֹבַע אָדֹם; הַשֵּׁנִי—

---

[1]) גִּירוּת מִין עוֹף *Дятелъ* בִּפְעכם.

הַגִּירוּת הַיְרֻקָּה; הַשְּׁלִישִׁי — הַגִּירוּת הַהֲטוּבָה*) הַגְּדוֹלָה, וְהָרְבִיעִי — הַגִּירוּת הַהֲטוּבָה הַקְּטַנָּה.

וּמַאֲכַל הַגִּירוּת תּוֹלָעִים, זְבוּבִים וְדַיָּרוֹת*). אַךְ יָאִיר הַשֶּׁמֶשׁ בַּבֹּקֶר תֵּצֵא הַגִּירוּת לַעֲבוֹדָתָהּ, וּבָאָה אֶל הַיַּעַר וְהִתְבּוֹנְנָה אֶל הָעֵצִים הַזְּקֵנִים בְּעֵינֶיהָ הַחוֹדְרוֹת; וּבִרְאוֹתָהּ עֵץ נָאֶה וּמַתְאִים לַעֲבוֹדָתָהּ, תֵּשֵׁב עָלָיו וּבְצִפָּרְנֶיהָ תֹּאחַז בִּקְלִפַּת הָעֵץ. וּזְנַב הַגִּירוּת קָצֵר וְנוֹצוֹתָיו קָשׁוֹת, וְנִשְׁעֲנָה הַגִּירוּת עַל זְנָבָהּ הַקָּצֵר וְיָשְׁבָה עָלָיו, כַּאֲשֶׁר יֵשֵׁב הָאָמָן עַל סַפְסָלוֹ. וּבְמַקּוֹרָהּ הַקָּשֶׁה וְהַחַד תַּעֲבֹד, כַּאֲשֶׁר יַעֲבֹד הַנַּגָּר בְּגַרְזְנוֹ. בַּמַּקּוֹר תְּפוֹצֵץ הַגִּירוּת אֶת קְלִיפַּת הָעֵץ וְהוֹצִיאָה מִשָּׁם אֶת הַדַּיָּרוֹת וְאֶת הַתּוֹלָעִים הַנִּמְצָאִים שָׁם; וְהֵם נִמְצָאִים שָׁם בְּמִסְפָּר רַב מְאֹד, וְאוֹכְלִים אֶת לֵב הָעֵץ, אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לְהָגֵן עַל עַצְמוֹ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִרְבּוּ הָרְמָשִׂים הָאֵלֶּה בְּאַחַד הָעֵצִים וְאָכְלוּ אֶת תּוֹכוֹ, וְיָבְשׁוּ אָז עֲנָפָיו וְנִצָּנָיו יִקָּמֵלוּ, וְעָלִים וּפְרָחִים לֹא יַעֲלוּ עוֹד עָלָיו וְהָעֵץ יִיבַשׁ וָמוּת. הַגַּנָּנִים וְשׁוֹמְרֵי הַיְּעָרִים אֵינָם יוֹדְעִים אֵת אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הָעֵץ, וְלָכֵן לֹא יוּכְלוּ לְהַצִּיל אֶת הָעֵץ

*) בַּעֲלַת צְבָעִים שׁוֹנִים מְעֹרָבִים יַחַד. *) גָּלְמֵי שְׁרָצִים קְטַנִּים.

מִמַּשְׁחִיתָיו, וְכַאֲשֶׁר יָחֵל הָעֵץ לִיבֹשׁ לֹא יוּכְלוּ עוֹד לַעֲזֹר לוֹ. אַךְ גַּם הַגִּירוּזת שׁוֹמֶרֶת עַל הָעֵצִים, וְהִיא תָבֹא לְעֶזְרַת הַגַּנָּנִים וְשׁוֹמְרֵי הַיְעָרִים. עֵינָהּ הַחוֹדֶרֶת רוֹאָה אֶת אֲשֶׁר הָרְמָשִׂים הַמַּשְׁחִיתִים עוֹשִׂים לָעֵץ, וּבָאָה וְשִׁבְּרָה בְּמַקּוֹרָהּ הַחַד וְהֶחָזָק אֶת הַקְּלִפָּה, וּמַשְׁחִיתֵי הָעֵץ יָבֹאוּ עַל שִׁבְרָם.

אַךְ מַה זֹּאת הָדְלָה הַגִּירוּזת מִנַּקֵּר בָּעֵץ וַתָּבֹא וַתֵּשֶׁב מֵעֶבְרוֹ הַשֵּׁנִי ? הַאֻמְנָם תַּחְשֹׁב כִּי כְּבָר נִקְּרָה אֶת הַגֶּזַע כֻּלּוֹ ?

הַדַּיָּרוֹת וְהַתּוֹלָעִים נִמְלְטוּ מִמֶּנָּה וַיִּסָּתְרוּ תַּחַת הַקְּלִפָּה מֵעֵבֶר הַשֵּׁנִי לָעֵץ. אַךְ הִיא לֹא תִתֵּן לָהֶם לְהִמָּלֵט מִיָּדָהּ; כִּי רָדֹף תִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם עַד כַּלּוֹתָהּ אוֹתָם.

וְכָל אֵבְרֵי הַגִּירוּזת כְּמוֹ נוֹצְרוּ לִמְלַאכְתָּהּ. לְשׁוֹנָהּ דַּקָּה, אֲרֻכָּה, קָשָׁה וְחַדָּה כְּמַחַט; וּמִסָּבִיב לַלָּשׁוֹן שִׁנַּיִם קְטַנּוֹת רַבּוֹת. וְתָקְעָה הַגִּירוּזת אֶת לְשׁוֹנָהּ בְּסֶדֶק הַקְּלִפָּה וְחָרְזָה עַל לְשׁוֹנָהּ רְמָשִׂים רַבִּים וְהוֹצִיאָה אוֹתָם מִשָּׁם וּבָלְעָה אֶת כֻּלָּם יָחַד.

אַךְ בַּחֹרֶף לֹא תִמְצָא לָהּ אֶת טַרְפָּהּ תַּחַת קְלִפַּת הָעֵצִים. אָז תְּבַקֵּשׁ לָהּ טֶרֶף אַחֵר וּמָצְאָה אֱגוֹזִים אוֹ בַּלּוּטִים *)

---

*) בַּלּוּט — אֱגוֹז הָאַלּוֹן Eicel *Жёлудь*

בַּיַּעַר וְאָכְלָה אוֹתָם. וְהַחוֹרִים וְהַסְּדָקִים אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה הַגּוּרִית בָּעֵצִים יִהְיוּ לְקִנִּים לְהַרְבֵּה עוֹפוֹת קְטַנִּים. וְכֵן תָּכִין הַגּוּרִית הַחֲרוּצָה בָּתִּים לְבַעֲלֵי כָּנָף אֲחֵרִים, כְּכֹל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הַבַּנָּאִים וְהַנַּגָּרִים.

אַךְ גַּם אֶת עַצְמָהּ לֹא תִשְׁכַּח הַגּוּרִית הַטּוֹבָה. בִּימֵי הָאָבִיב תִּמְצָא לָהּ עֵץ גָּדוֹל וְעָשְׂתָה בּוֹ נִקְבָּה מְשֻׁפָּעָה, וְאֶת הַשְּׁבָבִים אֲשֶׁר תּוֹצִיא מֵהַנִּקְבָּה תִּשָּׂא הָלְאָה מֵהָעֵץ, לְמַעַן לֹא יִמְצְאוּ נְעָרִים שׁוֹבָבִים אֶת קִנָּהּ. וְשָׁם תַּמְלִיט בֵּיצִים לְבָנוֹת, וְשָׁם תִּדְגֹּר עֲלֵיהֶן עַד אֲשֶׁר תִּבָּקַעְנָה וְיָצְאוּ מֵהֶן אֶפְרוֹחִים יָפִים. וְאָז תֵּצֵא לָצוּד צַיִד לְהָבִיא אֹכֶל לְבָנֶיהָ.

כֵּן תַּעֲבֹד הַגּוּרִית כָּל הַיָּמִים בְּלִי הֶרֶף, וּבַעֲבוֹדָתָהּ תַּשְׁמִיעַ תָּמִיד אֶת קוֹלָהּ הַמְצַלְצֵל מִשִּׂמְחָה וּמִטּוּב לֵב.

№ 69

פרחים

החפרפרה.

מספורי הטבע.

מאת

ג. וגנר.

תרגום אביאסף.

הוצאת "תושיה" ורשה.

המחיר 2 קאפ.

קראקוי, תרס"ו.

250 נומרים

הַחֲפַרְפֵּרָה[1].

מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע.[2]

לַשּׁוֹר יֵשׁ קַרְנַיִם לְנַגֵּחַ בָּהֶן אֶת אוֹיְבָיו, לַפִּיל – חַרְטֹם וְשִׁנַּיִם, לַקִּפּוֹד–שְׂעָרוֹת דּוֹקְרוֹת, לַצָּב–שִׁרְיוֹן קָשֶׁה. אַךְ לַפְּרָחִים הָעֲדִינִים וְלָעֲשָׂבִים הָרַכִּים אֵין כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִשְׁמֹר עֲלֵיהֶם מֵאוֹיְבֵיהֶם. וְאוֹיְבֵיהֶם רַבִּים מְאֹד מְאֹד. תּוֹלָעִים וּרְמָשִׂים רַבִּים וְשׁוֹנִים אוֹכְלִים אֶת הָעֵשֶׂב הָרַךְ. עַכְבָּרִים וְצִפֳּרִים אוֹכְלִים אֶת זֵרְעוֹנֵי הַצּוֹמֵחַ, וְגַם מִתַּחַת לָאֲדָמָה יִשְׁרְצוּ אַלְפֵי תּוֹלָעִים וּרְמָשִׂים שׁוֹנִים הָאוֹכְלִים אֶת הַשָּׁרָשִׁים וּמַשְׁחִיתִים אֶת הַשָּׂדוֹת וְאֶת הַגַּנִּים וְאֶת הַכְּרָמִים.

עַכְבְּרֵי הַשָּׂדֶה יוֹלְדִים פְּעָמִים אֲחָדוֹת בַּשָּׁנָה וּבְכָל פַּעַם–

[1] מִין שֶׁרֶץ הַחוֹפֵר בַּקַּרְקַע, *крогъ* מוֹילוּוראוּף. [2] עפ״י וַגְנֵר.

שְׁמוֹנָה יְלָדִים; הַזְּבוּבִים, הַפַּרְפָּרִים[3]) וְהַחִפּוּשִׁיּוֹת[4]) מְטִילוֹת בְּכָל שָׁנָה מֵאוֹת וְגַם אַלְפֵי בֵיצִים. וּבְמֶשֶׁךְ שָׁנִים אֲחָדוֹת יָכְלוּ אַלְפֵי רְבָבוֹת הַמַּשְׁחִיתִים הָאֵלֶּה לַהֲפֹךְ אֶת כָּל הַשָּׂדוֹת וְהַגַּנִּים לְמִדְבַּר שְׁמָמָה.

וְאוּלָם גַּם לַצְּמָחִים יֵשׁ מְגִנִּים טוֹבִים הַמַּקְטִינִים אֶת מִסְפַּר אוֹיְבֵיהֶם וּמַצִּילִים אוֹתָם מִכִּלָּיוֹן.

הַיְדַעְתֶּם מִי הֵם הַמְּגִנִּים הָאֵלֶּה?

עוֹפוֹת טוֹרְפִים וְהַחֲתוּלִים אוֹרְבִים לָעַכְבָּרִים, הַפַּרְגִּיּוֹת[5]) צָדוֹת אֶת הַפַּרְפָּרִים; הַיַּרְגָּזִי[6]) מַשְׁחִית אֶת בֵּיצֵי הַחִפּוּשִׁיּוֹת, וּרְמָשִׂים שׁוֹנִים אוֹכְלִים אֶת הַדִּירוֹת[7]).

אוּלָם מִתַּחַת לָאֲדָמָה יֵשׁ אַלְפֵי מַשְׁחִיתִים אֲשֶׁר כָּל מְגִנֵּי הַצְּמָחִים הָאֵלֶּה לֹא יַגִּיעוּ אֲלֵיהֶם. שָׁם נִמְצָאוֹת אַלְפֵי דִּירוֹת אֲשֶׁר תֵּהָפֵכְנָה אַחֲרֵי כֵן לְחִפּוּשִׁיּוֹת; שָׁם חַיִּים רִבְבוֹת תּוֹלָעִים הָאוֹכְלִים אֶת שָׁרָשֵׁי הַצְּמָחִים, וּבֵינֵיהֶם רַעַבְתָּנִים

---

[3]) פַּרְפַּר — שֶׁרֶץ הָעוֹף *бобочка*, שמעטטערלינג. [4]) חִפּוּשִׁית — מִין שֶׁרֶץ קָטָן *жукъ* קאַפער. [5]) פַּרְגִּיָּה מִין צִפּוֹר — *збликъ* פינק. [6]) יַרְגָּזִי — *синица* קאָהלמייזע. [7]) דִּירָה — *куколка*, אינזעקטען-פופע.

וְזוֹלְלִים נוֹרָאִים, עַד כִּי יֹאכְלוּ גַּם אֶת הֶעָפָר הַתָּחוּחַ, אֲשֶׁר מִסָּבִיב לַשֹּׁרֶשׁ.

אַךְ גַּם לְכָל אֵלֶּה הַמַּשְׁחִיתִים אֲשֶׁר יִסָּתְרוּ בְּחֶשְׁכַּת הָאֲדָמָה יֵשׁ מוֹשֵׁל וּמְפַקֵּד, הָעוֹשֶׂה בְּכָל הֲמוֹנָם הָרַב כְּכָל הָעוֹלֶה עַל רוּחוֹ. הַיְדַעְתֶּם מִי הוּא הַמּוֹשֵׁל הַזֶּה ? הַחֲפַרְפֶּרָה.

הַחֲפַרְפֶּרָה הִיא מַלְכַּת הַחַיּוֹת אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאָרֶץ. הַנֶּשֶׁר בַּעַל הַכְּנָפַיִם הָרְחָבוֹת וְהָעֵינַיִם הַחוֹדְרוֹת הוּא מֶלֶךְ בַּעֲלֵי הַכָּנָף; הָאַרְיֵה הָעַז וְהַמָּהִיר — מֶלֶךְ חַיְתוֹ הַיַּעַר, וְהַחֲפַרְפֶּרָה — מַלְכַּת עוֹלַם הָרְמָשִׂים אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאֲדָמָה.

בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִתְנַשֵּׂא עֵץ הַתַּפּוּחַ עַל שָׁרָשָׁיו הַמִּשְׂתָּרְגִים מִתַּחַת לָאֲדָמָה לְכָל עֲבָרִים, בְּתוֹךְ הַגִּבְעָה הַהִיא בָּנוּי לְתִפְאָרָה הֵיכַל הַמַּלְכָּה־חֲפַרְפֶּרָה. עָמֹק עָמֹק בַּגִּבְעָה נִמְצָא חֲדַר־מוֹשָׁבָהּ הַמְּפֻקָּף בְּמִבְצָר חָזָק מִסָּבִיב, וּשְׁלֹשָׁה מְבוֹאוֹת לַחֶדֶר, וְהַמְּבוֹאוֹת הָאֵלֶּה מִתְאַחֲדִים לְמַעְלָה עַל יַד גֶּזַע עֵץ הַתַּפּוּחַ בַּעֲלִיָּה אַחַת נִרְחָבָה, וּמֵהָעֲלִיָּה הַזֹּאת יוֹרְדוֹת חָמֵשׁ דְּרָכִים מְשֻׁפָּעוֹת אֶל אוּלָם אֶחָד גָּדוֹל עָגֹל, הַבָּנוּי לֹא רָחוֹק מֵחֲדַר מוֹשַׁב הַמַּלְכָּה; וּמֵהָאוּלָם הַזֶּה הוֹלְכוֹת דְּרָכִים רַבּוֹת לְכָל עֲבָרִים. וּלְבַד כָּל אֵלֶּה הַמְּבוֹאוֹת וְהַדְּרָכִים, יֵשׁ שָׁם עוֹד מָבוֹא אֶחָד רָחָב הַהוֹלֵךְ

יָשָׁר מֵחֲדַר הַמַּלְכָּה לְמַעְלָה. וּבַמְּבוֹאוֹת וְהַדְּרָכִים הָאֵלֶּה תּוּכַל הַחֲפַרְפֵּרָה לַעֲבֹר מַהֵר אֶת כָּל גְּבוּלוֹת מֶמְשַׁלְתָּהּ.

כְּשֶׁבֶת הַחֲפַרְפֵּרָה בְּהֵיכָלָהּ, אֵין לָהּ צֹרֶךְ לֹא בְעֵינַיִם וְלֹא בְאָזְנַיִם, קֶרֶן אוֹר לֹא יַחְדֹּר אֶל מֶמְשֶׁלֶת הַחֲשֵׁכָה אֲשֶׁר מִתַּחַת לָאֲדָמָה, וְקוֹל רַעַשׁ וּתְנוּעָה לֹא יִשָּׁמַע בְּרַחֲבֵי אֶרֶץ הַמַּלְכָּה, כִּי הַתּוֹלָעִים וְיֶתֶר הָרְמָשִׂים מְכַרְסְמִים חֶרֶשׁ אֶת הָאֲדָמָה, וְלָכֵן תִּסְגֹּר הַחֲפַרְפֵּרָה אֶת עֵינֶיהָ וְתַאֲטֵם אֶת אָזְנֶיהָ בְּשָׁכְבָהּ לָנוּחַ בְּחֶדְרָהּ. שַׂעֲרוֹת עוֹרָהּ הָרַכּוֹת שׁוֹמְרוֹת עַל עֵינֶיהָ וְעַל אָזְנֶיהָ, וְאָזְנַיִם בּוֹלְטוֹת אֵין לָהּ כְּלַחַיּוֹת הָרָעוֹת הָרָצוֹת עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּבְכָל זֹאת תִּשְׁמַע הֵיטֵב בְּפָתְחָהּ אֶת סִדְקֵי אָזְנֶיהָ.

הִנֵּה קָמָה הַחֲפַרְפֵּרָה מִשְּׁנָתָהּ, כְּנִרְאֶה עוֹרֵר אוֹתָהּ הָרָעָב, כִּי הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִזְרַח בַּחֲדַר מִטָּתָהּ; עֵינֶיהָ עוֹד סְגוּרוֹת וְאַף אֶת אַפָּהּ הָאָרֹךְ תָּנִיעַ הֵנָּה וָהֵנָּה.

הָאַף הוּא הָאֵבֶר הַיּוֹתֵר נִכְבָּד וְהַיּוֹתֵר נָחוּץ לַחֲפַרְפֵּרָה: בּוֹ תַחְפֹּר בָּאֲדָמָה וּבוֹ תָּרִיחַ לִמְצֹא אֶת טַרְפָּהּ. הַחֲפַרְפֵּרָה הֵקִיצָה מִשְּׁנָתָהּ וַתַּעַל בְּאַחַד הַמְּבוֹאוֹת אֶל הָעֲלִיָּה לָדַעַת מַה נַּעֲשָׂה בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שָׁם תַּחַת כִּפַּת הַשָּׁמַיִם: הֲבָהִיר הַיּוֹם אוֹ מְעֻנָּן, הֲגָבַר הַחֹם בָּאָרֶץ אוֹ הַקָּרָה חֲזָקָה שָׁם. הַחֲפַרְפֵּרָה חָשָׁה

חֹם חָזָק בַּעֲלוֹתָהּ וְגַם רָאֲתָה קַרְנֵי־אוֹר צָהֹב חוֹדְרוֹת אֶל תּוֹךְ הָעֲלִיָּה, וַתֵּדַע כִּי יוֹם בָּהִיר בַּחוּץ וְהַחֹם גָּבַר בָּאָרֶץ. וּמַלְכַּת הַחֲשֵׁכָה לֹא תִשְׂמַח לְיוֹם אֲשֶׁר כָּזֶה, כִּי שָׂנֹא תִשְׂנָא אֶת הָאוֹר וְאֶת הַיּוֹם גַּם יָחַד. אָז תְּמַהֵר הַחֲפַרְפֵּרָה לָרֶדֶת אֶל הָאוּלָם הַגָּדוֹל הֶעָגֹל, וּמִשָּׁם תֵּלֵךְ בְּאַחַד הָרְחוֹבוֹת הַמּוֹבִילִים אֶל הַגִּבְעָה, וְשָׁם תְּקַוֶּה לִמְצֹא שָׁלָל רָב. וּבָרְחוֹב לֹא תֵלֵךְ בְּרַגְלֶיהָ כִּי אִם תִּתְגַּלְגֵּל כְּכַדּוּר, וְהָרְחוֹבוֹת כֻּלָּם מְשֻׁפָּעִים וַחֲלָקִים וְאַךְ תִּצְנֹף הַחֲפַרְפֵּרָה אֶת גְּוִיָּתָהּ וְהִתְגַּלְגְּלָה לְמַטָּה, וּכְפַעַם בְּפַעַם תּוֹצִיא אֶת חַרְטֻמָּהּ וּתְנִיעֵהוּ הֵנָּה וְהֵנָּה לַהֲרִיחַ. פִּתְאֹם תֶּחְדַּל לְהִתְגַּלְגֵּל וַתַּעֲמֹד תַּחְתֶּיהָ.

כַּנִּרְאֶה יֵשׁ תּוֹלָעִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה. הִיא מָצְאָה רִגְבֵי עָפָר קְטַנִּים עַל דַּרְכָּהּ, וְהָיוּ לָהּ הָרְגָבִים הָאֵלֶּה לְאוֹת כִּי יֵשׁ פֹּה נֶפֶשׁ חַיָּה, תּוֹלַעָה, אוֹ דִּירָה, אוֹ שִׁלְשׁוּל[1]). הַחֲפַרְפֵּרָה הִתְבּוֹנְנָה מִסָּבִיב, וַתִּמְצָא בַּתִּקְרָה הַחֲלָקָה חוֹר קָטָן וַתָּחֶל לַחְפֹּר שָׁם בְּחַרְטֻמָּהּ וּבְאֶצְבְּעוֹת רַגְלֶיהָ הַקְּצָרוֹת הוֹצִיאָה אֶת הֶעָפָר הֶחָפוּר וַתַּשְׁלֵךְ הַחוּצָה. הַחֲפַרְפֵּרָה שׁוֹמַעַת כְּבָר אֶת קוֹל כִּרְסוּם

---

[1]) שִׁלְשׁוּל—תּוֹלַעַת הַגֶּשֶׁם.

הַתּוֹלָעִים הַמְכַרְסְמִים אֶת שָׁרָשֵׁי הַצְּמָחִים; אָז תַּעֲמֹד מְעַט וְתֶחְדַּל מֵחֲפֹר. רוֹצָה הִיא לְהַחֲלִיף כֹּחַ וְלֶאֱזֹר חַיִל לַמִּלְחָמָה בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה חַיּוֹת הַטֶּרֶף בְּטֶרֶם תִּתְנַפֵּלְנָה עַל טַרְפָּן. עוֹד רֶגַע וְהַחֲפַרְפֵּרָה הוֹרֶסֶת אֶת מְחִיצַת הֶעָפָר הַדַּקָּה הַמַּפְסִיקָה בֵּינָהּ וּבֵין הַתּוֹלָעִים.

וְהַתּוֹלָעִים שׁוֹמְעִים כְּבָר כִּי אוֹיְבָם בָּא, הֵם חֲפֵצִים לָנוּס אִישׁ לְעֶבְרוֹ, אַךְ אֵחֲרוּ הַמּוֹעֵד: הַחֲפַרְפֵּרָה הָרְעֵבָה מִתְנַפֶּלֶת עֲלֵיהֶם וּבְחַרְטֻמָּהּ תִּתְפְּשֵׂם הָאֶחָד אַחֲרֵי הַשֵּׁנִי וְתִבְלָעֵם. רַבִּים מֵהֶם מְנַסִּים אֶת כֹּחָם לָנוּס עַל נַפְשָׁם, אַךְ לַשָּׁוְא: הַחֲפַרְפֵּרָה־הַשּׁוֹפֶטֶת לֹא תִתֵּן לְחוֹטְאִים וּפוֹשְׁעִים כָּאֵלֶּה לְהִמָּלֵט מִיַּד הַמִּשְׁפָּט, וְהִיא לֹא תַרְבֶּה לַחֲקֹר וְלִדְרֹשׁ אֶת הַנֶּאֱשָׁמִים, הִיא גַּם לֹא תִשְׁמַע אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶם וְאֶת מַעֲנוֹתֵיהֶם, גַּם לֹא תָעִיד עֵדִים; מִשְׁפָּט חָרוּץ וּמָהִיר תַּעֲשֶׂה בָּהֶם עַד אֲשֶׁר תְּמַלֵּא בִטְנָהּ. וּבִטְנָהּ רְחָבָה וּגְדוֹלָה וּפוֹשְׁעִים רַבִּים מְאֹד יָבֹאוּ בָהּ עַד אֲשֶׁר יְמַלְּאוּהָ.

וּבְהִמָּלֵא בֶּטֶן הַחֲפַרְפֵּרָה — הַשּׁוֹפֶטֶת צֶדֶק וְהַמְּגִנָּה עַל הַצְּמָחִים וְהִיא כְּבָר עֲיֵפָה מֵעֲבוֹדָתָהּ, אָז תַּעֲלֶה מְעַט לְמַעְלָה עַל פְּנֵי הָאָרֶץ לִשְׁאֹף מְעַט רוּחַ צַח. בֵּיתָהּ רָחוֹק מִמֶּנָּה

וְהַחֲפַרְפֶּרָה לֹא תַחְפֹּץ עַתָּה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה כָּזֹאת, וְשָׁכְבָה בַּצֵּל לִישֹׁן מְעַט וְלָנוּחַ אַחֲרֵי אֲרֻחַת הַצָּהֳרַיִם, כִּי עַל כֵּן מַלְכָּה הִיא.

וּבֵין כֹּה יַעֲבֹר הַיּוֹם, וְצִלְלֵי הָעֶרֶב יְכַסּוּ בְּאַדַּרְתָּם הַחֲשֵׁכָה אֶת כָּל הָאָרֶץ, וּמֵעַל לָאֲפָר [2] מִתְרוֹמֵם עֲנַן טַל; עֵת הַגַּנָּבִים וְשׁוֹדְדֵי הַלַּיְלָה בָּאָה: הַשַּׁבְּלוּלִים, הַתּוֹלָעִים וְכָל הָרְמָשִׂים יוֹצְאִים אָז מֵחוֹרֵיהֶם וְהָלְכוּ אֶל הַשָּׂדוֹת וְאֶל הַגַּנִּים לִגְנֹב וּלְהַשְׁחִית.

אַךְ גַּם שׁוֹמֶרֶת הַצְּמָחִים לֹא תָנוּם, הַחֲפַרְפֶּרָה כְּבָר קָמָה מִשְּׁנָתָהּ, וּכְשׁוֹמֵר נֶאֱמָן תַּעֲבֹר בֵּין הָעֲשָׂבִים וְהַצְּמָחִים לִתְפֹּשׂ אֶת הַגַּנָּבִים הַקְּטַנִּים; בְּדַרְכָּהּ תִּתְפֹּשׂ גַּם עַכְבָּר קָטָן וְגַם עוֹף קָטָן אֲשֶׁר שָׂם קִנּוֹ עַל הָאָרֶץ בֵּין הָעֲשָׂבִים. עֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת וְאָזְנֶיהָ פְּתוּחוֹת וְהִיא רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת הַכֹּל. וְכֵן תִּתְרוֹצֵץ בֵּין הָעֲשָׂבִים וְהַצְּמָחִים עַד אֲשֶׁר תְּמַלֵּא אֶת בִּטְנָהּ עוֹד הַפָּעַם.

אָז תֹּאמַר לָשׁוּב אֶל הֵיכָלָהּ, אַךְ בְּטֶרֶם תֵּרֵד אֶל מְעוֹנָהּ תָּסוּר הַצִּדָּה לִמְצֹא מַיִם לִשְׁתּוֹת בַּתְּעָלָה אוֹ בַנַּחַל אוֹ בְגוּמָה.

---

[2] אֲפָר — מְקוֹם מִרְעֶה.

וְאַחֲרֵי כֵן תֵּלֵךְ אֶל בֵּיתָהּ שְׂמֵחָה. הִיא הוֹלֶכֶת בַּמָּבוֹא וְהִנֵּה קוֹל אִוְשָׁה *) בָּא לְאָזְנֶיהָ. הַחֲפַרְפֶּרָה עוֹמֶדֶת תַּחְתֶּיהָ. מִי הוּא אֲשֶׁר נוֹעַז לָבֹא אֶל גְּבוּלוֹת נַחֲלָתָהּ? וְהִנֵּה לְנֶגְדָּהּ חֲפַרְפֶּרָה אַחֶרֶת.

בְּאַכְזְרִיּוּת הֵמָּה מִתְנַפְּלוֹת הֵן הָאַחַת עַל הַשְּׁנִיָּה. וּמִלְחָמָה עַזָּה פּוֹרֶצֶת בֵּין שְׁתֵּי הַמְּלָכוֹת. הַשִּׁנַּיִם נוֹשְׁכוֹת עוֹר וּבָשָׂר וְהַצִּפָּרְנַיִם בּוֹקְעוֹת אֶת הַבֶּטֶן לְהוֹצִיא אֶת הַמֵּעַיִם; וְהַמִּלְחָמָה נוֹרָאָה, מִלְחָמָה לַחַיִּים וְלַמָּוֶת, שְׁתֵּיהֶן נֶאֱחָזוּ אַחַת בַּשְּׁנִיָּה, אֲנָחוֹת מַכְאוֹבִים וְצַעֲקוֹת קֶצֶף מִתְעָרְבוֹת יָחַד. אַךְ מְעַט מְעַט תֶּחְדַּלְנָה הָאֲנָחוֹת וְהַצְּעָקוֹת: גְּבֶרֶת הַבַּיִת גָּבְרָה עַל אוֹיַבְתָּהּ הַשּׁוֹכֶבֶת מֵתָה לְרַגְלֶיהָ, וְהִיא הוֹלֶכֶת בְּגַאֲוַת מְנַצֵּחַ אֶל בֵּיתָהּ, לָנוּחַ וּלְהֵרָפֵא מֵהַמַּכּוֹת אֲשֶׁר הִכְּתָה מֵאוֹיַבְתָּהּ.

וּבְבֹא יְמֵי הַחֹרֶף הַקַּר הַמַּקְשֶׁה אֶת שִׁכְבַת הָאֲדָמָה הָעֶלְיוֹנָה, יִבְרְחוּ הַתּוֹלָעִים וְהָרְמָשִׂים עָמֹק עָמֹק אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר לֹא יַחְדֹּר שָׁם הַקֹּר, וְהָלְכָה הַחֲפַרְפֶּרָה אַחֲרֵיהֶם וְשָׁמְרָה אֶת עִקְּבוֹתֵיהֶם.

---

*) אִוְשָׁה — הֲמֻלָּה קְטַנָּה.

יְכַלּוֹת הַחֲפַרְפֵּרָה אֶת כָּל הָרְמָשִׂים בִּמְקוֹם שִׁבְתָּהּ אוֹ בַּחֲסֹר לָהּ מַיִם לִשְׁתּוֹת בְּקִרְבַת הֵיכָלָהּ, אָז תַּעֲזֹב אֶת אַרְצָהּ וְאֶת גְּבוּלוֹת מֶמְשַׁלְתָּהּ וְהָלְכָה וּבָחֲרָה מָקוֹם אַחֵר לְשִׁבְתָּהּ, וְשָׂמָה אֶת שִׁלְטוֹנָהּ עַל הָרְמָשִׂים וְעַל הַשְּׁרָצִים וְהֵגֵנָּה גַּם שָׁם עַל הַצְּמָחִים, לְבַל יַעֲשׂוּ בָהֶם אוֹיְבֵיהֶם הָרַבִּים כָּלָה.

אָבִיאָסָף.

№ 70

פרחים

הקוקי,

מחיי הטבע.

מאת

ג. וגניר.

תרגם אביאסף

הוצאת "תושיה" ורשה.

המחיר 2 קאפ.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

הַקּוּקִי.

(מֵחַיֵּי הַטֶּבַע).

מִי מֵאִתָּנוּ לֹא שָׁמַע אֶת קוֹל הָעוֹף הַזֶּה הַמְבַשֵּׂר לָנוּ בְּאַחֲרִית הַחֹרֶף טֶרֶם עוֹד הֵנֵצוּ הַשְּׁקֵדִים, כִּי הָאָבִיב הַנָּעִים קָרוֹב לָבֹא?

קוּ־קוּ! – קוֹרֵא הַקּוּקִי בְּקוֹל חָזָק הַנִּשְׁמָע מִסָּבִיב בְּשָׂדוֹת וּכְרָמִים וּמַגִּיעִים עַד הַכְּפָר וְגַם עַד הָעִירָה. וּמִי מֵאִתָּנוּ לֹא מָנָה בְּשִׂמְחָה אֶת מִסְפַּר קְרִיאוֹתָיו?

אַךְ מַה יִּקְרָא? מַה יַּחְפֹּץ לְהַגִּיד בִּקְרִיאָתוֹ זֹאת?

הוּא קוֹרֵא: קוּ־קוּ! הַבִּיטוּ אֵלַי! קוּ־קוּ! הַבִּיטוּ אֵלָי! אוּלָם אִם אַךְ חָפֵץ הַיֶּלֶד לָגֶשֶׁת אֵלָיו וְלִרְאוֹתוֹ, יָחֵל לְהִתְעוֹפֵף מֵעֵץ אֶל עֵץ וּמִשִּׂיחַ לְשִׂיחַ הָלְאָה וְהָלְאָה וְלֹא

יִתְּנֵהוּ לָגֶשֶׁת אֵלָיו; וְהַיֶּלֶד רָץ אַחֲרָיו עַד אֲשֶׁר יַרְחִיק מִבֵּית הוֹרָיו, וְכַאֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לְבַב הַיֶּלֶד, כִּי כְבָר בָּאָה דַעַת לָשׁוּב אֶל בֵּיתוֹ, וְקָרָא הַקּוּקִי עוֹד פַּעַם: קוּ־קוּ! לֵאמֹר: הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תֹּאבַד דָּרֶךְ.

אַךְ יֵשׁ גַּם אֲשֶׁר יַעֲלֶה לַיֶּלֶד לְהִתְבּוֹנֵן אֶל הַקּוּקִי מִקָּרוֹב, וְרָאָה, כִּי גָדְלוֹ כַּיּוֹנָה, נוֹצוֹת גַּבּוֹ וְצִדָּיו אֲפוּרוֹת וְחָזֵהוּ וּבִטְנוֹ לְבָנִים, אַךְ כְּמוֹ רְצוּעוֹת כֵּהוֹת עוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם. לְנוֹצוֹתָיו אֵין בָּרָק וָיֹפִי, וְאַךְ נוֹצוֹת רַגְלָיו מְצֻיָּנוֹת בְּעֵין זָהָב. לְרַגְלָיו אַרְבַּע אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת, שָׁלֹשׁ מֵהֶן נְטוּיוֹת לְפָנִים וְהָרְבִיעִית נְטוּיָה לְאָחוֹר; אַךְ הוּא יָכוֹל לַהֲנִיעָן כְּחֶפְצוֹ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִרְאוּ, כִּי מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר יֵשׁ לוֹ שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם אֶצְבָּעוֹת.

הַקּוּקִי דוֹמֶה הַרְבֵּה בְּמַרְאֵהוּ וּבְגַוָּן נוֹצוֹתָיו לַנֵּץ, וַהֲמוֹן הָעָם יֹאמַר עָלָיו, כִּי אַךְ מְכַשֵּׁף הוּא, וְכִי בַחֹרֶף יֵהָפֵךְ לְשׁוֹדֵד הַטּוֹרֵף יוֹנִים וְתַרְנְגֹלִים, וּבַקַּיִץ יִהְיֶה עוֹד הַפַּעַם לְקוּקִי.

קוּ־קוּ! — יִקְרָא הָעוֹף הַזֶּה בְּפָגְשׁוֹ אֶת אַחַד הָאֲנָשִׁים, לֵאמֹר: „אַל נָא תַחְשְׁדֵנִי בְּמָה שֶׁאֵין בִּי. הַבֵּט נָא וּרְאֵה

אותי מְקָרוֹב. מַקּוֹרִי דַק וְיָשָׁר וּמַקּוֹרוֹ שֶׁל הַגֵּץ חַד וְעָקוֹם, וּפָנֵינוּ מַה שּׁוֹנִים הֵמָּה. וְהַצִּפָּרְנַיִם? צִפָּרְנַי דַּקּוֹת רַכּוֹת וְקֵהוֹת, וְצִפָּרְנֵי הַנֵּץ הַטּוֹרֵף כַּחֲרָבוֹת הַשּׁוֹדְדִים. קוּקוּ! קוּקוּ!"

וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הֶעֱמַקְנוּ כְּבָר לָבֹא בַּיַּעַר, נִתְבּוֹנֵן נָא גַּם אֶל מְעוֹנוֹ. הַיַּעַר הַמֵּצַל הוּא בֵּיתוֹ, כָּל עֵץ–חַדְרוֹ וְכָל שִׂיחַ–אַסְמוֹ. כְּבַעַל בַּיִת חָרוּץ יָרוּץ הַקּוּקִי כָּל הַיּוֹם מִבֹּקֶר וְעַד עֶרֶב מֵחֶדֶר לְחֶדֶר לַעֲשׂוֹת בָּהֶם סְדָרִים. הַקּוּקִי יָדוּעַ לְכֹלֵי אֲשֶׁר לֹא יַכְנִיס כָּל אוֹרֵחַ אֶל בֵּיתוֹ. הַצִּפֳּרִים יוֹשְׁבוֹת יַחַד, הַיּוֹנִים אוֹכְלוֹת יַחַד, הָאַוָּזִים שׂוֹחִים יַחַד עַל פְּנֵי מֵי הַנָּהָר עֲדָרִים עֲדָרִים, וְהַקּוּקִי יוֹשֵׁב תָּמִיד לְבָדָד; יְחִידִי הוּא מִתְעוֹפֵף כָּל הַיָּמִים בְּעָבֵי הַיַּעַר וְעַל פְּנֵי הַסְּלָעִים אֲשֶׁר מִסָּבִיב. וְהִתְבּוֹנֵן יִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אִם לֹא בָא קוּקִי אַחֵר אֶל גְּבוּל נַחֲלָתוֹ, כִּי אֶת יַעַר מוֹשָׁבוֹ יַחְשֹׁב לְנַחֲלָתוֹ וְלֹא יִתֵּן לְגֵרִים אוֹ לְאוֹרְחִים לָגֶשֶׁת אֵלֶיהָ; וְאִם אַךְ יִשְׁמַע קוֹל קוּקִי אַחֵר, לוּ גַּם יִהְיֶה אָבִיו אוֹ אִמּוֹ, וְהֵרִים אֶת קוֹלוֹ וְקָרָא: קוּ־קוּ! הַאֵינְךָ רוֹאֶה, כִּי לִי הוּא הַיַּעַר הַזֶּה? קוּ־קוּ! בְּרַח לְךָ מִזֶּה, קוּ־קוּ! חִישׁ מַהֵר – וּמִלְחָמָה תִּפְרֹץ בֵּינֵיהֶם

וְהִתְעוֹפְפוּ נוֹצוֹת רַבּוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לְמַעְלָה; וְהַמְנֻצָּח יִכָּנַע וּמִהֵר לַעֲזֹב אֶת הַיַּעַר וְהָלַךְ לוֹ לְבַקֵּשׁ נַחֲלָה חֲדָשָׁה.

וְהַצַּיָּדִים מִשְׁתַּמְּשִׁים לְטוֹבָתָם בְּרָעַת לֵב הַקּוּקִי: וּבָאוּ הַיַּעְרָה וְקָרְאוּ בְקוֹלוֹ בְּפִיהֶם אוֹ בְּמַשְׁרֵקָה מְיֻחָדָה; וְשָׁכַח הַקּוּקִי אֶת זְהִירוּתוֹ הַתְּמִידִית וּמִהֵר לָעוּף אֶל הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר שָׁמַע מִשָּׁם אֶת הַקּוֹל לְהִלָּחֵם עִם הָאוֹרֵחַ אֲשֶׁר בָּא אֶל אֲחֻזָּתוֹ וּלְגָרְשֵׁהוּ. וְנָפַל אֶל הַפַּח אֲשֶׁר הֵכִינוּ הַצַּיָּדִים לְרַגְלָיו, אוֹ יִפֹּל מֵת מִכַּדּוּר אֲשֶׁר בָּא אֶל בְּשָׂרוֹ.

אַךְ מַדּוּעַ זֶה יֵשֵׁב תָּמִיד בָּדָד? מַדּוּעַ זֶה יִתְרַחֵק מֵחֶבְרָה? גַּם לָזֹאת נִמְצָא תְשׁוּבָה אִם נִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל מַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ. „אַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ". כָּל הַיּוֹם יְבַקֵּשׁ לוֹ הַקּוּקִי תּוֹלָעִים, חִפּוּשִׁיּוֹת, צְרָצוּרִים וּזְבוּבִים, וְקֵיבָתוֹ גְדוֹלָה, וּרְעַבוֹנוֹ מֵצִיק לוֹ מְאֹד, וְהָרְמָשִׂים קְטַנִּים מְאֹד; לָכֵן יִתְעוֹפֵף מִבֹּקֶר וְעַד עֶרֶב, וּבְעוּפוֹ יִתְפֹּשׂ תּוֹלַע מֵעַל הָעֵשֶׂב אֲשֶׁר בַּיַּעַר בֵּין הָעֵצִים וּמֵעַל הֶעָלִים אֲשֶׁר עַל עַנְפֵי הָעֵצִים; וּבְהִתְרוֹמְמוֹ מֵעַל לְרָאשֵׁי הָאֳרָנִים, יָסִיר מֵעַל מַחֲטֶיהָ הַיְרוּקִים אֶת הָרְמָשִׂים שׂוֹנְאֵיהֶם. הוּא

לא יתן לרמשים האלה להשחית את ביתו הירק וכלה יכלה אותם.

הקוקי והקוקיאה דומים במראיהם, אך קולם שונה מאד. הקוקי קורא: קו־קו! והקוקיאה מצחקת בקולה: הא, הא!

ובבוא הקיץ והעופות הנוסעים ישובו מן המקומות החמים הרחוקים, אשר בלו שם את ימי החרף, והחלו לתקן את קניהם הישנים או לבנות להם קנים חדשים, והביט הקוקי אל מלאכתם והתפלא. העופות אוספים קש, גבעולים, קנים, נוצות, מוך וחוטים ועשו להם קנים נקיים וחמים, אך הקוקי לא יעשה לו קן, הוא קורא כל היום: קו־קו! והיא צוחקת כל היום וקוראה: הא־הא! הנה העשבוניות¹) תקנו את קניהן והמליטו שמה את ביציהן והן מתעופפות לצבר להן אכל, בטרם תרבצנה על ביציהן. קוקו, קוקו! — קורא הרמי אל רעיתו. והיא מתעופפת אל אחד הקנים ומשליכה ממנו החוצה ביצים אחדות וממליטה שם את ביצתה היא, ובקול צחוק תשוב את הקן.

— קוּקוּ! — קוֹרֵא הַקּוּקִי הָרַמַּי. אַךְ הָעֶשְׁבּוֹנִיּוֹת הַתְּמִימוֹת וְהַטּוֹבוֹת הַשָּׁבוֹת אֶל קִנָּן, אֵינָן שָׂמוֹת לֵב אֶל בֵּיצֵיהֶן הַשְּׁבוּרוֹת מִתַּחַת לַקֵּן אֶל הַסֶּלַע, וְכִי בַקֵּן בֵּיצָה זָרָה. הֵן רוֹבְצוֹת עַל הַבֵּיצָה וּמְחַמְּמוֹת אוֹתָהּ. עֶשְׁבּוֹנִיּוֹת צְעִירוֹת יוֹצְאוֹת מִן הַבֵּיצִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ שְׁלֵמוֹת וְעִמָּהֶן יֵצֵא גַּם הַקּוּקִי הַצָּעִיר. הָעֶשְׁבּוֹנִיּוֹת הַזְּקֵנוֹת יוֹצְאוֹת מִן הַקֵּן לְהָבִיא טֶרֶף לְאֶפְרוֹחֵיהֶן הָרַעַבְתָנִים הַקְּטַנִּים. אַךְ הַקּוּקִי הַקָּטָן גָּדוֹל מִכֻּלָּם, וּבִרְעָבוֹן גָּדוֹל הוּא בוֹלֵעַ כִּמְעַט אֶת כָּל אֲשֶׁר תָּבֵאנָה הַזְּקֵנוֹת. וְכַאֲשֶׁר יֵצַר הַמָּקוֹם בַּקֵּן דּוֹחֵף הַקּוּקִי בְּאַכְזָרִיּוּת אֶת הָעֶשְׁבּוֹנִיּוֹת הַקְּטַנּוֹת הַחוּצָה

אוֹמְרִים, כִּי הַקּוּקִי הַזָּקֵן הַשּׁוֹמֵר מֵרָחוֹק אֶת בְּנוֹ עוֹזֵר לוֹ בַּדָּבָר הַזֶּה.

וּכְכָל אֲשֶׁר יִגְדַּל הַקּוּקִי כֵּן תִּרֶב רָעָתוֹ וְתִגְדַּל אַכְזָרִיּוּתוֹ. הוּא לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל אֲבוֹתָיו הַחוֹרְגִים וַיַּמְרֶה אֶת פִּיהֶם. וְהוּא כָּל כַּךְ רַע וְאַכְזָרִי לִמְטִיבָיו בַּהֲבִיאָם לוֹ תּוֹלָע אוֹ זְבוּב, עַד כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יִשְׁכֵם בִּמְקוֹרוֹ עַד זוֹב דָּם.

כַּאֲשֶׁר תִּצְמַחְנָה נוֹצוֹתָיו וּכְנָפָיו יַעֲזֹב אֶת הַקֵּן וְהִתְעוֹפֵף

מֵעָנָף לְעָנָף וּמְכַלְכְּלָיו יְבִיאוּ לוֹ שָׁמָּה אֶת טַרְפּוֹ לֶאֱכֹל עַד כִּי תֶּחֱזַקְנָה כְנָפָיו וְהָלַךְ בְּעַצְמוֹ לְבַקֵּשׁ אֹכֶל לְנַפְשׁוֹ.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר לֹא יוּכַל הַקּוּקִי הַקָּטָן לָצֵאת מִן הַקֵּן, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר הַקּוּקִיאָה הַזְּקֵנָה תִּתֵּן אֶת בֵּיצָתָהּ בִּמְקוֹרָהּ אֶל קֵן הַנִּמְצָא בְנִקְרַת עֵץ, וְאָז יְכַלְכְּלוּהוּ אֲבוֹתָיו הַחוֹרְגִים כָּל יְמֵי הַקַּיִץ, עַד כִּי יָבֹא הַחֹרֶף הַקַּר וְעָזְבוּ אָז אֶת הָאָרֶץ וְאַחֲרִית הַקּוֹרֵא הַכָּלוּא מָרָה מְאֹד.

וְכֵן יְגַדְּלוּ עוֹפוֹת הַיַּעַר אֶת הַקּוּקִי הַצָּעִיר מִבְּלִי אֲשֶׁר יָשִׁיב לָהֶם כָּל תּוֹדָה. הַקּוּקִיאָה מַמְלִיטָה חָמֵשׁ שֵׁשׁ בֵּיצִים בְּקִנִּים שׁוֹנִים, וּבִכְלוֹת הַקּוּקִיאָה לְהַמְלִיט אֶת בֵּיצֶיהָ יֵשְׁבוּ הַקּוּקִי וְהַקּוּקִיאָה, כָּל אֶחָד לְבַדּוֹ כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה, וְאִישׁ מֵהֶם לֹא יִתֵּן לְאַחֵר, גַּם לִבְנֵיהֶם, לָבוֹא אֶל גְּבוּל נַחֲלָתוֹ.

[1]) מִן עוֹף.

№ 71

פרחים

א) העץ האדם.

ב) הפרג.

מספורי הטבע.

מאת

ג. וגניר.

תרגום אביאסף.

הוצאת „תושיה" ורשה.

המחיר 2 קאפ.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

הָעֵץ הָאָדֹם.

מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע *).

הַרְחֵק הַרְחֵק מֵאִתָּנוּ, שָׁם מֵעֵבֶר לַיָּם הָאַטְלַנְטִי, בְּאַרְצוֹת הַחַמּוֹת אֲשֶׁר בַּאֲמֵרִיקָה, בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יְמֵי הַקַּיִץ יִמָּשְׁכוּ כִּמְעַט כָּל הַשָּׁנָה – יֶשְׁנָם יַעֲרֵי עֵצִים שׁוֹנִים לְמִינֵיהֶם וּלְגָדְלָם.

מֵעֵץ אֶחָד הָעוֹמֵד בְּתוֹךְ הַיַּעַר נָפַל גַּרְעִין קָטָן אֶחָד, וַיִּתְעוֹפֵף הַגַּרְעִין מְעַט בָּרוּחַ וַיִּפֹּל לָאָרֶץ הַלַּחָה וַיִּטָּבַע בָּהּ. וַיַּךְ הַגַּרְעִין שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה וַיַּעַשׂ נֵצֶר לְמָעְלָה; וּמִדֵּי שָׁבוּעַ בְּשָׁבוּעַ הֵנֵצוּ עַל הַנֵּצֶר הָרַךְ בַּדִּים קְטַנִּים וְדַקִּים חֲדָשִׁים, וַעֲלֵיהֶם יָפִים וּקְטַנִּים. וּמִשָּׁנָה לְשָׁנָה גָּדַל הָעֵץ וְעָבָה וְגָבַהּ, עַד כִּי גָבְהָה קוֹמָתוֹ מִכָּל עֲצֵי הַיַּעַר, וַיִּיף בְּגָדְלוֹ וּבְרֹב

*) עפ״י וָגְנֶר.

עֲנָפָיו הָרַעֲנַנִּים, וְשָׁרָשֵׁי הָעֵץ הִתְרוֹמְמוּ מֵעַל הָאָרֶץ, וַיִּהְיוּ כְּמוֹ מִשְׁעֲנוֹת לָעֵץ לְבַל יִפֹּל. וְהָעֲנָפִים וְהַדָּלִיּוֹת הִסְתַּבְּכוּ וְהִתְפַּשְּׁטוּ לְכָל רוּחַ וַיִּתְכַּסּוּ בִּפְרָחִים רַבִּים יָפִים וְנוֹתְנֵי רֵיחַ.

וּמִן הַגַּרְעִין הַקָּטָן צָמַח עֵץ אָדֹם נֶחְמָד וְנִשָּׂא.

הֲלֹא תִשְׁאָלוּנִי, יְדִידַי הַקְּטַנִּים, מַה לָּנוּ וְלָעֵץ הָאָדֹם הַצּוֹמֵחַ שָׁם, רָחוֹק מֵעֵבֶר לַיָּם, בַּאֲמֶרִיקָה? מָה הַתּוֹעֶלֶת אֲשֶׁר יָבִיא לָנוּ, יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַיְשָׁנָה, הָעֵץ הַצּוֹמֵחַ בָּאָרֶץ הַחֲדָשָׁה הָרְחוֹקָה? הֵן גַּם אִם יִגְדַּל הָעֵץ וְגַם אִם יִיף אֶלֶף פְּעָמִים כָּכָה אֵין לָנוּ כָּל חֵפֶץ בּוֹ, אִם רָחוֹק הוּא מֵאִתָּנוּ מֶרְחָק רַב כָּזֶה.

אַל, יְדִידַי הַקְּטַנִּים, אַל נָא תְמַהֲרוּ לְהוֹצִיא מִשְׁפָּט, וְאַתֶּם עוֹדְכֶם צְעִירִים וְאֵינְכֶם יוֹדְעִים עוֹד דְּבָרִים רַבִּים. חַכּוּ נָא מְעַט וְשִׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם בָּזֶה:

בַּאֲמֶרִיקָה הַתִּיכוֹנָה יִתְאַסְּפוּ אֲנָשִׁים חוֹטְבֵי עֵצִים וְהָלְכוּ אֶל הַיַּעַר הַגָּדוֹל, אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ שָׁם הָעֵצִים הַיּוֹתֵר טוֹבִים. וְלָקְחוּ הַחוֹטְבִים אִתָּם צֵידָה לְשָׁבוּעוֹת אֲחָדִים, וְשָׁטוּ בָּאֳנִיּוֹת קְטַנּוֹת עַל פְּנֵי הַנַּחַל אֶל הַמָּקוֹם

אֲשֶׁר יִבְחֲרוּ שָׁם עֵצִים לְכָרְתָם. וְשָׁם בַּיַּעַר יִבְנוּ לָהֶם בַּיִת קָטָן וְיָגוּרוּ בוֹ כֻּלָּם יַחַד, שָׁם יִישְׁנוּ, שָׁם יְבַשְּׁלוּ וְשָׁם יֹאכְלוּ אֶת אֲרֻחָתָם; וְעָשׂוּ מַדְרֵגוֹת עַל שָׁרְשֵׁי הָעֵץ הָאָדָם, אֲשֶׁר צָמַח וְגָדַל מִן הַגַּרְעִין הַקָּטָן, וְעָלוּ עֲלֵיהֶן, וְחָטְבוּ בְּגַרְזִנֵּיהֶם אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם אֶת גֶּזַע הָעֵץ הֶעָבֶה עַד אֲשֶׁר יָחֵל לְהִתְנוֹעֵעַ. וְשָׂמוּ בַּבְּקִיעַ אֲשֶׁר בַּגֶּזַע יָתֵד חָזָק, אֲשֶׁר קָצֵהוּ הָאֶחָד עָבֶה וְהַשֵּׁנִי חַד, וְתָקְעוּ בְחָזְקָה בְּפַטִּישׁ אֶת הַיָּתֵד בַּבְּקִיעַ, עַד כִּי יִפֹּל הָעֵץ בְּקוֹל נֶפֶץ וַהֲמֻלָּה גְּדוֹלָה אָרְצָה. וְסָבְבוּ הַחוֹטְבִים אֶת הֶחָלָל הַגָּדוֹל הַזֶּה, וְנִקְּפוּ אֶת הָעֲנָפִים וְאֶת הַבַּדִּים הָרַבִּים הַמְכַסִּים אוֹתוֹ, וְאֶת הַגֶּזַע יְנַסְּרוּ בְמַשּׂוֹר לְקוֹרוֹת. וְהֵבִיאוּ שְׁוָרִים וַאֲסָרוּם אֶל הַקּוֹרוֹת וּמְשָׁכוּן עַד שְׂפַת הַנָּחַל; שָׁם יוֹרִידוּ אֶת הַקּוֹרוֹת אֶל הַנַּחַל וְנִקְּבוּ אוֹתָן בִּקְצֵיהֶן וְנָתְנוּ בַּנְּקָבִים עֲנָפִים דַּקִּים רַכִּים וַחֲזָקִים, וְאָסְרוּ בָהֶם אֶת הַקּוֹרוֹת זוֹ לְזוֹ וְהָיוּ לְדֹבְרָה. וַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים יַעֲלוּ עַל דֹּבְרַת הָעֵץ הָאָדָם וְשָׁטוּ עָלֶיהָ בְּמוֹרַד שֶׁטֶף הַנַּחַל הַיָּמָּה.

וְשָׁם בִּמְבוֹא הַיָּם עוֹמְדוֹת אֳנִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּמְחַכּוֹת לָעֵץ הָאָדָם. הָאֳנִיּוֹת הָאֵלֶּה הֵבִיאוּ מֵאֵירוֹפָּה סְחוֹרוֹת שׁוֹנוֹת לְאָמֵרִיקָה, וְעַתָּה עֲלֵיהֶן לְהָבִיא לְאַרְצָן מִסְּחוֹרַת אָמֵרִיקָה.

וְהָאֳנִיָּה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מַשָּׂא כָּבֵד, תִּתְרוֹמֵם עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְנוֹעַ תָּנוּעַ וְתִתְנוֹדֵד מִצַּד אֶל צַד, וּבִכְבֵדוּת רַבָּה תֵּלֵךְ בַּיָּם; וְלָכֵן יִתְּנוּ תָמִיד מַשָּׂא כָּבֵד בְּתַחְתִּית הָאֳנִיָּה לְהַעֲמִיק מַהֲלָכָהּ בַּיָּם. וְאִם לֹא יִמְצְאוּ מַשָּׂא וְשָׂמוּ בָאֳנִיָּה אֲבָנִים, אוֹ חוֹל, אוֹ גַּם מָיִם.

אָז יִקְנוּ הַסּוֹחֲרִים אֶת הָעֵץ הָאָדֹם, כִּי כָבֵד הוּא מְאֹד; וְהֵרִימוּ הַחוֹבְלִים אֶת קוֹרוֹת הָעֵץ הָאָדֹם מִן הַמַּיִם בַּחֲבָלִים וּבְגַלְגַּלֵּי תְנוּפָה, וְשָׂמוּ אוֹתָן בְּתַחְתִּית הָאֳנִיָּה, וְעַל הַקּוֹרוֹת יִתְּנוּ חֲבִילוֹת כֻּתְּנָה[1] קָקָאוֹ, צִמְחֵי בֹשֶׂם וְעוֹד סְחוֹרוֹת מִסְחוֹרוֹת שׁוֹנוֹת.

כֵּן יַעֲבִיר הַסּוֹחֵר אֶת הָעֵץ הָאָדֹם אֶת כָּל הַיָּם הָאַטְלַנְטִי, שָׁבֻעוֹת אֲחָדִים נוֹשֵׂאת הָאֳנִיָּה אֶת קוֹרוֹת הָעֵץ הָאָדֹם, עַד בּוֹאָהּ אֶל אֶחָד מֵחוֹפֵי הָאָרֶץ הַיְשָׁנָה.

שָׁם יַעֲלוּ אֶת הַקּוֹרוֹת מִן הָאֳנִיָּה, וּמְכָרוּן לְנַגָּרִים וְהֵם יַעֲשׂוּ מֵהַקּוֹרוֹת הָאֵלֶּה שֻׁלְחָנוֹת, כִּסְאוֹת, אֲרוֹנוֹת וְכֵלִים מִכֵּלִים שׁוֹנִים; וְיֵשׁ גַּם אֲשֶׁר יְנַסְּרוּ אֶת הַקּוֹרוֹת הָאֵלֶּה

---

[1]) צֶמֶר־גֶּפֶן.

לְלָחוֹת דַּקִּים מְאֹד כִּגְלְיוֹנוֹתְנְיָר עָב, וְצִפּוּ בַּלְּחוֹת הָאֵלֶּה כְּלֵי עֵץ פְּשׁוּטִים, לְמַעַן תֵּת לָהֶם יֹפִי וְהָדָר.

שִׂימוּ נָא, יְדִידַי הַקְּטַנִּים, עֵינֵיכֶם אֶל חֲדַר מוֹשַׁבְכֶם, אוּלַי תִּמְצְאוּ גַּם בּוֹ אָרוֹן אוֹ שֻׁלְחָן אוֹ כּוֹנָנִית [2]) אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ אֹדֶם וְקַוִּים כֵּהִים דַּקִּים כְּגִידִים יִתְפָּרְדוּ וְיִסְתַּבְּכוּ עָלָיו לְכָל עֵבֶר, וִידַעְתֶּם, כִּי הוּא עָשׂוּי כֻּלּוֹ עֵץ אֹדֶם אוֹ מְצֻפֶּה בַּלְּחוֹת כָּעֵץ הַזֶּה.

---

[2]) שטופּע:נעשטעלל *Этажерка*.

הַפֶּרֶג.

(מֵחַיֵּי הַטֶּבַע *).

הַשֵּׁנָה נְחוּצָה מְאֹד לְכָל אָדָם. הָאִישׁ הֶעָיֵף וְהַיָּגֵעַ יְבַכֵּר אֶת הַשֵּׁנָה עַל כָּל מַאֲכָל טוֹב. הַשֵּׁנָה מְחַזֶּקֶת אֶת הַיָּד הָעֲיֵפָה וְאֶת הָעַיִן הַנִּלְאָה, הִיא נוֹתֶנֶת לַגּוּף כֹּחַ וּמְשִׁיבָה לָנוּ רוּחַ שִׂמְחָה וָאֹמֶץ. פְּנֵי הָאִישׁ הַמּוֹנֵעַ שֵׁנָה מֵעֵינָיו, חִוְּרִים תָּמִיד, עֵינָיו שְׁקוּעוֹת בְּחוֹרֵיהֶן וּבְמַהֲלָכוֹ יִתְנוֹדֵד. הֶעָנִי אֲשֶׁר יֶחְסַר לַחְמוֹ יִמְצָא מְנוּחָה בִּשְׁנָתוֹ, אָז יִשְׁכַּח אֶת כָּל צָרוֹתָיו וּמְצוּקוֹתָיו, יִישַׁן וְרָוַח לוֹ.

אוּלָם יֵשׁ אֲנָשִׁים חוֹלִים, אֲשֶׁר מֵרֹב חֻלְשָׁתָם וּמַכְאוֹבֵיהֶם לֹא יוּכְלוּ לִישֹׁן וְלָאֲנָשִׁים הָאֻמְלָלִים הָאֵלֶּה הֵכִין הַטֶּבַע הַנָּדִיב עֶזְרָה. יֵשׁ פֶּרַח אֶחָד אֲשֶׁר הַשְּׂרָף, לַאמֹר הַמִּיץ שֶׁלּוֹ, מַפִּיל שֵׁנָה גַּם עַל עֵינֵי הַחוֹלִים.

---

*) עַל פִּי וַגְנֶר.

מִנַּרְעִין אָפוֹר קָטָן צָמַח גִּבְעוֹל יָפֶה. הַגִּבְעוֹל נָמִישׁ[1] וְחָלָק וְעָלָיו הַסְּגַלְגַּלִּים וְהַפְּגוּמִים מְחֻבָּרִים אֵלָיו. וְלַצֶּמַח כֻּלּוֹ עֵין הָאֵפֶר, כְּאִלּוּ עֲטָפָהוּ טַל הַבֹּקֶר בִּשְׂמִיכָתוֹ הָאֲפוֹרָה. עַל רֹאשׁ הַגִּבְעוֹל יַעֲלֶה פֶּרַח יָפֶה; וּבַפֶּרַח אַרְבָּעָה עָלִים אֲדֻמִּים, אוֹ לְבָנִים, וּבְתוֹכָם כַּפְתּוֹר אֶחָד יָרוֹק וְעָלָיו זֵר מַזְהִיר. וּמִסָּבִיב לַכַּפְתֹּר נִצָּבִים אַבְקָנִים רַבִּים כְּשׁוֹמְרִים לְרֹאשׁוֹ. בְּאַרְצוֹת הַקֶּדֶם, בַּמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יִגְבַּר חֹם קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ יִגְדְּלוּ הַפְּרָחִים וְיִיפוּ מְאֹד, גַּם פֶּרַח הַפֶּרֶג יִגְדַּל שָׁם מְאֹד. וְהַפֶּרַח לֹא יַאֲרִיךְ יָמִים, עָלָיו יִבֹּלוּ וְנָפְלוּ אַרְצָה, וְהַכַּפְתֹּר הַמָּלֵא שְׂרָף יִגְדַּל מְעַט, אָז יִשְׂרְטוּ בוֹ שֶׂרֶטֶת עֲמֻקָּה בְּסַכִּין חַדָּה, וְנָזַל מִמֶּנּוּ שְׂרָף לָבָן, אֲשֶׁר יִיבַשׁ מַהֵר מוּל קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַלּוֹהֵט שָׁם, וְצִבְעוֹ הַלָּבָן יֵהָפֵךְ וְהָיָה לְצֶבַע הַקִּנָּמוֹן. וְקָרְאוּ לוֹ אָז בְּשֵׁם אָפְיוֹן. וְהָאָפְיוֹן הַזֶּה יָבִיא תוֹעֶלֶת רַבָּה לָאֲנָשִׁים.

חוֹלֶה מְסֻכָּן שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, מַכְאֹבָיו גָּדְלוּ מְאֹד עַד כִּי כָּל עֲצַבָּיו הִתְעוֹרְרוּ, עִנּוּיָיו הָרַבִּים לֹא יִתְּנוּ לוֹ מְנוּחָה וְשֵׁנָה נִסְתְּרָה מֵעֵינָיו. וְגַם כִּי יֵרָדֵם מְעַט וְחָלַם חֲלוֹמוֹת נוֹרָאִים

[1] נָמִישׁ — קַל לְהִכָּפֵף.

הַמַּכְאִיבִים אֶת לִבּוֹ וּמַרְעִידִים אֶת עֲצַבָּיו עוֹד יוֹתֵר. אָז יָבֹא הָאַפְּיוֹן לְעֶזְרָתוֹ. הָרוֹפֵא יוֹדֵעַ הֵיטֵב אֶת הַמַּחֲלָה וְאֶת תְּרוּפָתָהּ, וְצִוָּה הָרוֹפֵא לָתֵת לַחוֹלֶה מְעַט אַפְּיוֹן בָּלוּל בַּאֲבַק סֻכָּר. עַד מְהֵרָה יִרְפּוּ מַכְאוֹבֵי הַחוֹלֶה וּמְעַטוּ עִנּוּיָיו, עֲצַבָּיו יָנוּחוּ מְעַט מְעַט וְשֵׁנָה מְתוּקָה תִּפֹּל עָלָיו, וּבִשְׁנָתוֹ יִרְאֶה חֲלוֹמוֹת נְעִימִים. הַחוֹלֶה יֶחֱזַק מְעַט, כֹּחוֹ יָשׁוּב אֵלָיו לְאַט לְאַט עַד כִּי יֵרָפֵא כֻּלּוֹ.

אוּלָם הָרְפוּאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר תְּרַפֵּא אֶת הַחוֹלֶה, הִיא סַם מָוֶת לַאֲנָשִׁים בְּרִיאִים. בָּאָרֶץ, אֲשֶׁר יָבִינוּ שָׁם אֶת הָאַפְּיוֹן, יֶשְׁנָם אֲנָשִׁים רַבִּים הָאוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּמְעַשְּׁנִים אֶת הָאַפְּיוֹן. וְחָלְמוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה גַּם בְּהָקִיץ וּלְנֶגֶד עֵינֵיהֶם תִּתְיַצֵּבְנָה תְּמוּנוֹת נְעִימוֹת; אַךְ הָאֲנָשִׁים הַהוֹזִים הָאֵלֶּה לֹא יֹאכְלוּ כִּמְעַט דָּבָר, כִּי כְנִרְדָּמִים הֵם תָּמִיד, וְרָזוּ מְאֹד וְחָלוּ בְּמַחֲלַת הָרָזוֹן וּמֵתוּ בַּאֲבִיב יְמֵיהֶם. וְאִם יִרְבּוּ לָקַחַת מִמֶּנּוּ בְּפַעַם אַחַת וְגָבְרָה עֲלֵיהֶם הַשֵּׁנָה, גּוּפָם יֶחֱלַשׁ עַד כִּי לֹא יוּכְלוּ לְהָנִיעַ יַד אוֹ רֶגֶל וְלֹא לִפְתֹּחַ גַּם אֶת הַפֶּה וְאֶת הָעֵינָיִם.

אוּלָם לְבַד הָאַפְּיוֹן, אֲשֶׁר יְרַפֵּא אֶת הַחוֹלִים וְיַחֲלִישׁ אֶת הַבְּרִיאִים, יָבִיא הַפֶּרֶג עוֹד תּוֹעֶלֶת לָאָדָם, בְּאַרְצוֹת הָאֵזוֹר

הַבֵּינוֹנִי אֵין בַּפָּרָג שְׂרָף מְיַשֵּׁן הַרְבֵּה, שָׁם יַרְבּוּ לִזְרֹעַ אוֹתוֹ בְּשָׂדוֹת, וְכַאֲשֶׁר יִגְדַּל פִּרְיוֹ, יַאַסְפוּהוּ וְעָשׂוּ מִמֶּנּוּ שֶׁמֶן פָּרָג הַטּוֹב מְאֹד כְּטַעְמוֹ.

אֲבִיאָסָף.

№ 72

פרחים

אַבְנֵי גִיר.

מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע.

מֵאֵת

ג. וַגְנֶר.

תַּרְגּוּם אֲבִיאָסָף.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס״ג

250
נומרים

אַבְנֵי גִיר

(מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע).

פְּעָמִים רַבּוֹת רְאִיתֶם אֶת אַבְנֵי הַגִּיר בְּלֶכְתְּכֶם לְטַיֵּל עַל הָהָר אֲשֶׁר עַל־יַד עִיר מְגוּרֵיכֶם. הָהָר הוּא הַר אַבְנֵי גִיר, וְיַעַר מֵצַל יְכַסֵּהוּ וּפְרָחִים נֶחְמָדִים יָצִיצוּ מִבֵּין הָעֵצִים אֲשֶׁר עָלָיו. וְאַתֶּם הֲלֹא תִזְכְּרוּ אֶת שְׂדוֹת הַתְּבוּאוֹת הַמִּשְׂתָּרְעִים שָׁם עַל צֶלַע הָהָר, וְזָכוֹר תִּזְכְּרוּ גַם, כִּי בֵּין הַשִּׁבֳּלִים הַמְּלֵאוֹת וְהָעֵצִים הָרַעֲנַנִּים, בֵּין הַפְּרָחִים הַנְּעִימִים הַמַּזְהִירִים בִּצְבָעִים שׁוֹנִים וְשִׂיחֵי הַשָּׂדֶה הַיְרוּקִים נִמְצָאוֹת אַבְנֵי גִיר הַרְבֵּה מְאֹד, וּתְמוּנָתָן וּמַרְאֵיהֶן כַּעֲצָמוֹת יְבֵשׁוֹת אֲשֶׁר הִלְבִּינוּ לְאוֹר קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ. וּבְהַבִּיטְכֶם אֲלֵיהֶם, רָאֹה תִרְאוּ בְדִמְיוֹנְכֶם שְׂדֵה הַמַּעֲרָכָה הַמְּכֻסֶּה עַצְמוֹת אָדָם אַחֲרֵי מִלְחָמָה נוֹרָאָה; וּזְכַרְתֶּם אָז מִלְחָמוֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר נִלְחֲמוּ גַם אֲחֵיכֶם עַל חֵרוּת אַרְצָם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם זֵכֶר הַבִּקְעָה הַמְּלֵאָה עַצְמוֹת אָדָם, אֲשֶׁר רָאָה הַנָּבִיא יְחֶזְקֵאל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בֶּחָזוֹן. וְכָל הָהָר אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם הָיָה

יִהְיֶה בְעֵינֵיכֶם כְּגַל עֲצָמוֹת גָּדוֹל מְאֹד, וְכָל אֶבֶן וְאֶבֶן תִּהְיֶה בְעֵינֵיכֶם כְּ„מַצֵּבָה" לְדָבָר אֲשֶׁר חַי לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת וַאֲשֶׁר מֵת לְעוֹלָמִים, וְכָל תְּנוּעַת חַיִּים לֹא תִמָּצֵא וְלֹא תֵרָאֶה בַּמַּצֵּבָה הַדּוֹמֵמָה הַזֹּאת. אוּלָם אַל נָא תְמַהֲרוּ, חֲבִיבַי, לִשְׁפֹּט לְמַרְאֵה עֵינֵיכֶם. שִׁמְעוּ נָא לִדְבָרַי וּרְאִיתֶם וְנוֹכַחְתֶּם כִּי לֹא כֵן הוּא, כִּי גַם הָאֶבֶן חָיָה תִחְיֶה עַל פִּי דַרְכָּהּ, וְגַם הִיא תִרְאֶה עָמָל רַב בְּיָמֶיהָ הָרַבִּים.

בִּמְנוּחָה שַׁאֲנַנָּה תִּשְׁכַּבְנָה הָאֲבָנִים אַחַת עַל יַד רְעוּתָהּ; בְּלֵב נִשְׁבָּר תִּתֵּנָּה לַחוֹצְבִים בָּהָר לְהַסִּיעַ אוֹתָן מִמְּקוֹמָן וְלַעֲשׂוֹת לָהֶן כְּכָל אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל רוּחַ הַבּוֹנֶה. וְהָאֲבָנִים אֲשֶׁר סִיד בָּהֶן, הִנֵּה אַבְנֵי הַגִּיר, תְּנֻפַּצְנָה בְּפַטִּישִׁים לִגְזָרִים קְטַנִּים, וְאֶת הַגְּזָרִים יִתְּנוּ בָעֲגָלוֹת. נֵלֵךְ נָא אַחֲרֵי הָעֲגָלוֹת וְרָאִינוּ מַה יֵּעָשֶׂה בָּאֲבָנִים הָאֵלֶּה.

הִנֵּה קָרְבָה הָעֲגָלָה עַד תַּנּוּר אֶחָד גָּדוֹל מְאֹד, הוּא הַכִּבְשָׁן, וַתַּעֲמֹד שָׁם.

אַךְ בְּטֶרֶם אֲסַפֵּר לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה בָּאֲבָנִים הָאֵלֶּה, אֲבָאֵר לָכֶם אֶת תְּכוּנַת אַבְנֵי הַגִּיר לְמַעַן תָּבִינוּ אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים בָּאֲבָנִים הָאֵלֶּה.

בְּכָל גּוּשׁ אֶבֶן הַגִּיר יִמָּצֵא מִלְּבַד סִיד גַּם הַמִּצָּן פֶּחָמִי [1]) רַב מְאֹד, וְהַחַמְצָן הַפֶּחָמִי הוּא מִין אֲוִיר, אוֹ אֵד, אֲשֶׁר אֵין לוֹ כָּל מַרְאֶה.

הָאֲוִיר הַזֶּה נִמְצָא בְּכָל דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם: בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים עָלֶיהָ, בָּאֲוִיר אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲפִים אֶל קִרְבֵּנוּ, וּבַמַּיִם אֲשֶׁר נִשְׁתֶּה. וְהָאֲוִיר הַזֶּה יִוָּלֵד מֵרִקָּבוֹן בַּעֲלֵי הַחַיִּים וְהַצְּמָחִים, מִשְׂרֵפַת חֳמָרִים שׁוֹנִים, מִנְּשִׁימַת אַף הָאָדָם וְהַחַי אֲשֶׁר בָּאָרֶץ וְגַם מֵחֻמְצַת הַיַּיִן וְהַשֵּׁכָר.

אָמְנָם אִם נְנַפֵּץ אֶת הָאֶבֶן לֹא נִרְאֶה בָהּ בְּעֵינֵינוּ אֶת הַחַמְצָן הַפֶּחָמִי אֲשֶׁר אָמַרְנוּ, וְגַם אִם נַרְבֶּה לְבַקְּשֵׁהוּ בְּכָל הַבְּקָעִים וְהַסְּדָקִים אֲשֶׁר בָּאֶבֶן, לֹא נִמְצָאֵהוּ; וּבְכָל זֹאת יוֹדְעִים אֲנַחְנוּ בָּרוּר, כִּי אֶבֶן הַגִּיר מֻרְכֶּבֶת מֵרְסִיסֵי סִיד וְחַמְצָן פֶּחָמִי; וַאֲפִילוּ אִם נִקַּח זְכוּכִית מַגְדֶּלֶת הַיּוֹתֵר טוֹבָה, הַמַּגְדֶּלֶת אֶת כָּל דָּבָר הָעוֹמֵד לְנֶגְדֵּנוּ אַלְפֵי רִבְבוֹת פְּעָמִים, עַד כִּי גַּרְגַּר חוֹל יֵרָאֶה בָהּ כְּשֶׁן־סֶלַע גָּדוֹל, וְהִבַּטְנוּ בָהּ, לֹא נִרְאֶה אֶת הַחַמְצָן הַפֶּחָמִי בְּהִפָּרְדוֹ מִן הַסִּיד, אֲשֶׁר חֻבְּרוּ יַחַד וְהָיוּ לְחֹמֶר אֶחָד.

---

[1]) קאהלענזויירע, *Углекислота*.

– וּמִי זֶה יֹאמַר לָנוּ, וּמִי זֶה יוֹכִיחַ, כִּי יֶשְׁנָם שְׁנֵי חֳמָרִים שׁוֹנִים בְּאַבְנֵי הַגִּיר? – תִּשְׁאָלוּנִי יַקִּירַי. – הֲלֹא לֹא נִרְאָה אֶת הַחֹמֶר הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר בְּשֵׁם חַמְצָן פֶּחָמִי תִּקְרָאֵהוּ.

עַל זאת אֶעֱנְכֶם, כִּי הָאֵשׁ, זֶה הַשּׂוֹנֵא הַגָּדוֹל לִשְׁנֵי הַחֳמָרִים הָאֵלֶּה גַּם יַחַד, מְגַלֶּה לָנוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה; וְלוּלֵא הָאֵשׁ הַזֹּאת, כִּי עַתָּה לֹא יָדַעְנוּ בֶּאֱמֶת כִּי אַבְנֵי הַגִּיר מֻרְכָּבוֹת מִשְּׁנֵי חֳמָרִים שׁוֹנִים וַעֲלֵיכֶם לָדַעַת, כִּי הָאֵשׁ גִּלְּתָה לָנוּ דְּבָרִים נִפְלָאִים רַבִּים וְשׁוֹנִים, כַּאֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָכֶם בְּפַעַם אַחֶרֶת.

וְעַתָּה נָשׁוּבָה נָּא אֶל הָעֲגָלָה הַטְּעוּנָה אַבְנֵי גִיר, אֲשֶׁר קָרְבָה אֶל הַכִּבְשָׁן. פּוֹעֲלִים אֲחָדִים קָרְבוּ אֵלֶיהָ וַיִּקְחוּ אֶת הָאֲבָנִים וַיִּתְּנוּן בַּתַּנּוּר וַיַּעַרְכוּן שָׁם שׁוּרוֹת, שׁוּרוֹת, הָאַחַת עַל יַד רְעוּתָהּ, וְרֶוַח שָׂמוּ בֵּין אֶבֶן לְאֶבֶן וּבֵין שׁוּרָה לְשׁוּרָה, לְמַעַן אֲשֶׁר תּוּכַל הָאֵשׁ לָבוֹא בֵּינֵיהֶן. וְהָאֵשׁ תִּבְעַר שָׁם יָמִים אֲחָדִים רְצוּפִים וְלֹא יְכַבּוּהָ; וְהַשַּׁלְהֶבֶת לוֹהֶטֶת אֶת הָאֲבָנִים מִכָּל עֶבְרֵיהֶן, עַד אֲשֶׁר לֹא יוּכַל עוֹד הַחַמְצָן הַפֶּחָמִי לָנוּחַ בָּאֲבָנִים, כִּי יֵצַר לוֹ שָׁם הַמָּקוֹם וְשָׁאוֹף יִשְׁאַף לָצֵאת הַחוּצָה וְלִבְרֹחַ מִן הָאֵשׁ. וְכֵן יַעֲשֶׂה; כִּי עִם עַמּוּד

הֶעָשָׁן וְהָאֵשׁ, אֲשֶׁר יַעֲלֶה מִן הַמַּעֲשֵׁנָה הַגְּדוֹלָה אֶל מֶרְחֲבֵי הַשָּׁמַיִם, יֵצֵא גַם הוּא, הַחֻמְצָן הַפֶּחָמִי, וְעָלָה לְמַעְלָה וְהִתְעָרֵב בָּאֲוִיר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָרֶץ; וּבְצֵאת הַחֻמְצָן הַפֶּחָמִי כֻּלּוֹ מִן הָאֲבָנִים, יִכְבּוּ אֶת הָאֵשׁ וְהָאֲבָנִים תִּתְקָרַרְנָה.

וְאֶבֶן הַנִּיר הַשְּׂרוּפָה בָּאֵשׁ שׁוֹאֶפֶת אֶל יְדִידָהּ וְרֵעָהּ אֲשֶׁר גֵּרְשׁוּהוּ מִמֶּנָּה בְּחָזְקַת הַיָּד. נַפְשָׁהּ מָרָה לָהּ מְאֹד עַל הַחֻמְצָן הַפֶּחָמִי אֲשֶׁר הָלַךְ וְאֵינֶנּוּ, וַחֲמָתָהּ בּוֹעֶרֶת בָּהּ כָּאֵשׁ; עַל כֵּן לֹא יִנָּקֶה כִּמְעַט כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּהּ. וְאִם יִקָּחֶנָּה אִישׁ בְּיָד רְטֻבָּה וַאֲחָזָהּ רְגָעִים אֲחָדִים, אוֹ אִם יַגִּיעֶנָּה אֶל שְׂפָתָיו, וְחָשׁ עַד מְהֵרָה כְּאֵב צָרֶבֶת כְּמִכְוַת אֵשׁ.

עַל כֵּן קָרְאוּ לַסִּיד הַקָּלוּי בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם לֹא הוּבָא — סִיד חַי, אוֹ–סִיד מַמְאִיר [1].

וְהַסִּיד יוֹדֵעַ הֵיטֵב, כִּי לֹא יוּכַל לָגֶשֶׁת אֶל רֵעֵהוּ הַחֻמְצָן הַפֶּחָמִי אֲשֶׁר עֲזָבָהוּ, עַד אֲשֶׁר יוּבָא בַּמַּיִם, וְלָכֵן יִצְמָא כָּל הַיָּמִים לַמָּיִם.

הָבוּ לִי מַיִם! הָבוּ לִי מָיִם! — יִתְחַנֵּן הַסִּיד אֶל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו, כַּאֲשֶׁר יִתְחַנֵּן הָאִישׁ הֶעָיֵף וְהַצָּמֵא בַּמִּדְבָּר,

[1] מַכְאִיב.

בְּמָצְאוֹ פִּתְאֹם בֵּית מוֹשָׁב, וְהִתְקָרֵב יִתְקָרֵב הַסִּיד כְּכָל
אֲשֶׁר יוּכַל אֶל הַמַּיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיו וְהִתְאַחֵד אִתָּם, וְאָז
יִתְגָּעֵשׁ מֵרֹב שִׂמְחָה, וְהִשְׁמִיעַ קוֹל כְּסִיר נָפוּחַ הָעוֹמֵד
עַל הָאֵשׁ.

וְהָאָדָם, אֲשֶׁר חָלַק לוֹ אֱלֹהִים בִּינָה, מוֹצֵא חֵפֶץ
בִּתְשׁוּקַת הַסִּיד אֶל הַמַּיִם וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לִצְרָכָיו לְהַרְחִיק
עַל יָדָהּ אֶת הַמַּיִם מֵחֳמָרִים נוֹזְלִים אֲחֵרִים. וְהָיָה אִם
יִקְשֶׁה לְעוֹשֵׂה יֵין שָׂרָף לְהַרְחִיק הַמַּיִם מִן הַיַּיִן, כִּי גַם הֵמָּה
רֵעִים אֲהוּבִים מִימֵי עוֹלָם, וְלֹא עַל נְקַלָּה יִפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל
אָחִיו — וְלָקַח הָאִישׁ כְּלִי וְנָתַן בּוֹ סִיד דַּק וְשָׁפַךְ לְתוֹכוֹ יֵין
הַשְּׂרֵפָה הַמָּהוּל בְּמַיִם; וּמָשַׁךְ אֵלָיו הַסִּיד אֶת הַמַּיִם
וְהִפְרִידָם מִן הַיַּיִן; כִּי גְדוֹלָה קִרְבַת הַמַּיִם אֶל הַסִּיד מִקִּרְבָתָם
אֶל הַיַּיִן. כָּכָה יְנַקֶּה עוֹשֵׂה הַיַּיִן אֶת יֵינוֹ מִן הַמַּיִם וְהָיָה
סָבְאוֹ נָקִי מִמָּיִם.

עַתָּה נְנַסֶּה נָּא לְהַשְׁקִיט אֶת צִמְאוֹן שֶׁל אַבְנֵי הַגִּיר
הַשְּׂרוּפוֹת בְּאֹפֶן כָּזֶה: נִקַּח אֶבֶן אַחַת אֲשֶׁר מִשְׁקָלָהּ שָׁלֹשׁ
לִטְרָאוֹת וְנִתֵּן עָלֶיהָ מַיִם מְעַט מְעָט, וְרָאִינוּ, כִּי הַמַּיִם יִגָּרְפוּ
מַהֵר וְעָלוּ בְאֵד, וְהָאֶבֶן תֵּחַם וְתִתְפּוֹרֵר וְתִשְׁתַּפֵּךְ וְהָיְתָה

לְאָבָק דַּק; אָז נְחַדֵּל מִתֵּת עָלֶיהָ עוֹד מַיִם. אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִתְפּוֹרְרָה, וְרָאִינוּ כִּי הָאָבָק יָבֵשׁ כֻּלּוֹ, וְאוּלָם אִם נִשְׁקְלֵהוּ בְּמִשְׁקָל וְרָאִינוּ כִּי יַעֲלֶה מִשְׁקָלוֹ לְאַרְבַּע לִטְרָאוֹת, כִּי הַמַּיִם, אֲשֶׁר בָּלַע הַסִּיד אֶל תּוֹכוֹ, הוֹסִיפוּ אֶת הַלִּטְרָה עַל כֹּבֶד מִשְׁקָלוֹ. אֲבָל רָאֹה לֹא נִרְאֶה וְהַכֵּר לֹא נַכִּיר אֶת הַמַּיִם אֲשֶׁר בָּאוּ אֶל תּוֹכוֹ, כִּי כְבָר הִתְאַחֲדוּ אִתּוֹ וְהָיוּ לְחֹמֶר אֶחָד.

וְהַסִּיד הַחַם יִתְפּוֹרֵר גַּם אִם יִהְיֶה יָמִים רַבִּים גָּלוּי בָּרוּחַ תַּחַת כִּפַּת הַשָּׁמָיִם; כִּי הַמַּיִם אֲשֶׁר בָּאֲוִיר יִתְקָרְבוּ אֵלָיו מְעַט מְעַט וְהִתְאַחֲדוּ יָחַד.

וְהָאִכָּרִים מְדַשְּׁנִים אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם בַּאֲבַק הַסִּיד.

וְאִם יִתְּנוּ יַזִּל הַסִּיד הַחַם מַיִם רַבִּים מְאֹד, יִתְעָרֵב אֲבַק הַסִּיד בַּמַּיִם וְהָיָה לְחֹמֶר נוֹזֵל לָבָן, וְהִלְבִּינוּ בוֹ אֶת קִירוֹת הַבָּתִּים. וְאִם יְעָרְבוּהוּ בַחוֹל וְהָיָה לְחֹמֶר לְבֹנֵי הַבָּתִּים לְחַבֵּר אֶבֶן אֶל אָבֶן.

לְאֶבֶן הַגִּיר יֵשׁ עוֹד קְרוֹבִים, רֵעִים וַאֲהוּבִים רַבִּים וּלְכֻלָּם תִּתְחַבֵּר בְּחֵפֶץ לֵב, אַךְ אַהֲבָתָהּ לַחֹמֶץ הַפַּחְמִי

וְלַמַּיִם תִּגְדַּל בְּיוֹתֵר, וְלָכֵן תִּתְאַמֵּץ בְּכָל כֹּחָהּ לְהִתְקָרֵב אֲלֵיהֶם וּלְהִתְאַחֵד עִמָּהֶם.

הִנֵּה סִפַּרְתִּי לָכֶם קְצוֹת דַּרְכֵי הַסִּיד, כִּי לֹא חָפַצְתִּי לְהַלְאוֹתְכֶם הַפַּעַם בְּרֹב דְּבָרִים. אוּלָם אִם דִּבְרֵי אֵלֶּה מָצְאוּ חֵן בְּעֵינֵיכֶם, וַתַּחְפְּצוּ בֶּאֱמֶת לָדַעַת אֶת כָּל דַּרְכֵי הַסִּיד וּתְכוּנוֹתָיו וַעֲלִילוֹתָיו, וּמְצָאתֶם אֶת כָּל זֹאת, וְעוֹד דְּבָרִים רַבִּים נִפְלָאִים וּמְעַנְיְנִים מְאֹד מְאֹד, בַּסְּפָרִים הַמְדַבְּרִים עַל תְּכוּנוֹת מִינֵי הֶעָפָר, וּבְסִפְרֵי חָכְמַת הַכִּימִיָּה [1].

---

[1] הִיא תּוֹרַת תְּכוּנַת הַגּוּפִים הַשּׁוֹנִים, הַרְכָּבָתָם וְהַפְרָדָתָם לַחֲלָקֵיהֶם.

№ 73

פרחים

הַפִּשְׁתָּה.

מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע.

מְעֻבֶּדֶת עַל יְדֵי

חָבִיב.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250 נומרים

הַפִּשְׁתָּה.

(מִסִּפּוּרֵי הַטֶּבַע).

הַפִּשְׁתָּה הֵחֵלָּה לְהָנֵץ בֵּין גְּדוּלֵי הַשָּׂדֶה, וַתּוֹצֵא צִיצִים כְּחֻלִּים רַכִּים וּנְעִימִים כְּכַנְפֵי הַפַּרְפָּרִים הַיָּפִים; הַשֶּׁמֶשׁ יָצַק עֲלֵיהֶם זָהָב, הָעֲנָנִים רִוּוּ אוֹתָם מָטָר וּפְנֵיהֶם אוֹרוּ, צָהֲלוּ מֵעֹנֶג כְּיַלְדֵי חֶמֶד: הַיְלָדִים יִיפוּ, יִגְדָּלוּ, וּכְמוֹהֶם גָּדְלָה וַתִּפְרַח וַתָּצִיץ גַּם הַפִּשְׁתָּה.

— הֶאָח! — דִּבְּרָה אֶל לְנַפְשָׁהּ — מַה מְּאֻשָּׁרָה אָנִי! מְאֻשָּׁרָה מִכָּל אַחַי הַגְּדֵלִים עִמִּי פֹּה הַיּוֹם! הִנֵּה קַרְנֵי זְהַב הַשֶּׁמֶשׁ תְּפַזֵּזְנָה לְמוּלִי, רְסִיסֵי הַטַּל וְהַמָּטָר יָבֹאוּ בְּקִרְבִּי כַּשֶּׁמֶן לְרַוּוֹת צְמָאִי. אָכֵן, מְאֻשָּׁרָה אָנִי!

— אָמְנָם כֵּן; — עָנוּ לְעֻמָּתָהּ גַּם מִקְלְעוֹת הַנְּצָרִים מִן הַגָּדֵר אֲשֶׁר מִסָּבִיב לָהּ — אֲבָל, יַלְדָּה נְעִימָה, אַתְּ לֹא לָמַדְתְּ עוֹד לָדַעַת אֶת הַתֵּבֵל; שַׁאֲלִי נָא אֶת פִּינוּ אָנוּ

וְיָדַעַתְּ; אֲנַחְנוּ כְּבָר נִסִּינוּ בָהּ, יוֹדְעִים אָנוּ אוֹתָהּ הֵיטֵב; וּרְאִי נָא מַה קָּמַּטְנוּ, מַה עֲקַמְנוּ מֵרֹב צָרָה וְיָגוֹן.

וְהַנִּצָּרִים הִשְׁמִיעוּ קוֹל אֲנָחָה כְּקוֹל חֲרִיקָה מְשֻׁנָּה:
וּבְטֶרֶם עוֹד הַבִּיט תַּסְפִּיקִי מִסָּבִיב,
וּכְבָר תַּם הָאֹשֶׁר, חָלַף הָאָבִיב.

— אַשְׁרֵי אָנִי — עָנְתָה הַפִּשְׁתָּה — לֹא יִתַּם לָנֶצַח, קַוֵּי הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹאוּ תָמִיד לְשַׁעַשְׁעֵנִי, גִּשְׁמֵי הַבְּרָכָה לְהֵינִיקֵנִי לִרְוָיָה, חָשָׁה אֲנִי בִּי, כִּי אוֹסִיף עוֹד לִצְמֹחַ, אוֹסִיף לִפְרֹחַ. אָכֵן אֲנִי הַמְאֻשָּׁרָה בָּאָרֶץ!

וְאוּלָם — — — —

הַדָּבָר הָיָה בְּאַחַד הַיָּמִים הַטּוֹבִים, וַאֲנָשִׁים נִגְּשׁוּ אֵלֶיהָ פִּתְאֹם, וַיֹּאחֲזוּ בְּרֹאשָׁהּ וַיְטַלְטְלוּהָ אָנֶה וָאָנָה בְּחָזְקָה וַיְשָׁרְשׁוּהָ מִן הָאָרֶץ.

מַה לָּהֶם וְלָהּ? הוֹי, מַדּוּעַ לֹא יַנִּיחוּהָ לַעֲמֹד כָּכָה בַּשָּׂדֶה?

וְעָצוּם הָיָה אָז כְּאֵבָהּ, אַךְ הֵם לֹא חָמְלוּ עָלֶיהָ וַיּוֹסִיפוּ לְעַנּוֹתָהּ, כִּי שָׂמוּהָ בַּמַּיִם, כְּאִלּוּ הָיָה עִם לְבָבָם לְהַטְבִּיעָהּ; אַחַר הֶעֱבִירוּהָ בְּתַנּוּר אֵשׁ, כְּמוֹ הָיָה אֶת נַפְשָׁם לְהַעֲבִירָהּ לַמֹּלֶךְ; וְהַיִּסּוּרִים — נוֹרָאִים!

– אָכֵן לֹא תָמִיד אֶתְעַנַּג עַל כָּל טוּב, – אָמְרָה אָז הַפִּשְׁתָּה לְנַפְשָׁהּ בַּאֲנָחָה – עָבְרוּ יְמֵי הַטּוֹבָה לִבְלִי שׁוּב עוֹד, וְיָמִים רָעִים בָּאִים. אַסְכִּין נָא עִמָּהֶם, אֶשָּׂא וְאֶסְבֹּל בִּמְנוּחָה, אוּלַי יִרְוַח לִי מְעָט.

וְאָמְנָם גָּדוֹל הָיָה אָז אֲסוֹנָהּ. וְהַיָּמִים הוֹלְכִים וְרָעִים וְעִנּוּיֶיהָ רַבִּים וַעֲצוּמִים; כִּי מַה לֹּא עָשׂוּ לָהּ? קְמָטוּהָ, לְחָצוּהָ, שְׁבָרוּהָ וַיְסָרְקוּ אֶת בְּשָׂרָהּ בְּמַסְרְקוֹת קָשִׁים כַּבַּרְזֶל; וְאַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה נֶהֶפְכָה הַפִּשְׁתָּה לְחוּט אָרֹךְ, אָרֹךְ מְאֹד, קָשׁוּר לְפֶלֶךְ הַסּוֹבֵב וּמְרַקֵּד עַל הָרִצְפָּה בְּלִי הֶרֶף: וְרִוְרְוְר!

עַתָּה נִתְבַּלְבְּלוּ כָּל מַחְשְׁבוֹתֶיהָ.

– הֵן רַבּוּ הַיָּמִים וְאָנֹכִי מְאֻשָּׁרָה הָיִיתִי – נָסְתָה דַּבֵּר תַּנְחוּמִים לְנַפְשָׁהּ בְּרִגְעֵי עִנּוּיֶיהָ אֵלֶּה – וְעַתָּה... אַךְ מָה אוּכַל עֲשׂוֹת? אֶמְצָא נָא נִחוּמִים בְּזִכְרוֹן טוּבִי אָז. כֵּן, טוּבִי אָז!... אוֹי!...

כֵּן חָשְׁבָה מַחְשְׁבוֹת עֶצֶב גַּם כַּאֲשֶׁר הוּבְאָה אַחֲרֵי כֵן אֶל מְכוֹנַת הָאֶרֶג. לְסוֹף הוּצְאָה מִן הַמְּכוֹנָה וְהִנֵּה הִיא חֲתִיכַת בַּד גְּדוֹלָה, אֲרֻכָּה לְבָנָה וְיָפָה מְאֹד.

—הוי, מַה יָפְיָפִיתִי הַפַּעַם! וַאֲנִי כְבָר נוֹאַשְׁתִּי מִכֹּל, אָמַרְתִּי כִּי תָמִיד אֶשָּׂא וְאֶסְבֹּל מַכְאוֹבִים. אָכֵן לֹא חִנָּם סָבַלְתִּי, כִּי עַל כֵּן יָפָה וְטוֹבָה אֲנִי שִׁבְעָתַיִם מֵאֲשֶׁר הָיִיתִי אָז בַּשָּׂדֶה וְגַם טוֹב לִי עַתָּה מֵאָז: אָז עָמַדְתִּי בָדָד בַּשָּׂדֶה וְאִישׁ לֹא עָמַד אָז לְשָׁרֵת לְפָנַי, מַיִם שָׁתִיתִי אַךְ מִמְּטַר הַשָּׁמַיִם, וְעַתָּה יֵלְכוּ אֲנָשִׁים לְפָנַי, מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ יְהַפְּכוּנִי מִצַּד אֶל צַד, וּבָעֶרֶב בָּעֶרֶב יִזְרְקוּ עָלַי מַיִם חַיִּים.

אָכֵן מְאֻשָּׁרָה אָנֹכִי!

וְהִנֵּה הֵבִיאוּ אֶת הַבַּד הַבַּיְתָה. שָׁם גְּזָרוּהוּ לִגְזָרִים בְּמִסְפָּרַיִם. מָה רַבּוּ אָז הַתַּמְרוּרִים אֲשֶׁר הִשְׂבִּיעוּהוּ! גְּזָרוּהוּ, נְתָחוּהוּ וַיִּדְקְרוּהוּ בְּמַחְטִים, אֲבָל לְסוֹף הָיָה הַבַּד לִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה כֻּתָּנוֹת יָפוֹת וּלְבָנוֹת כַּשָּׁלֶג.

— הָאָח!—קָרְאָה הַפִּשְׁתָּה — עַתָּה יָדַעְתִּי, כִּי בִרְכַּת אֱלֹהִים תָּחוּל עָלַי, כִּי הָבֵא אָבִיא תוֹעֶלֶת בָּעוֹלָם; הֲלֹא זֶה חֵפֶץ כָּל הַיְצוּרִים לְהָבִיא תוֹעֶלֶת בְּחַיֵּיהֶם — וְהִנֵּה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה כֻּתָּנוֹת־אֲחָיוֹת יָפוֹת אֲנַחְנוּ; אַךְ זֶהוּ אֹשֶׁר!

עָבְרוּ יָמִים רַבִּים וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַכֻּתָּנוֹת־הָאֲחָיוֹת הַלְּבָנוֹת וְהַיָּפוֹת בָּלוּ מִזֹּקֶן.

– הַזִּקְנָה, הַזִּקְנָה נֶאֶנְחוּ – הַזְּקֵנוֹת – לְכָל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יָבֹא קֵץ. אָמְנָם חָפוֹץ חָפַצְנוּ לִחְיוֹת עוֹד וּלְהוֹעִיל עוֹד, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר, אִי אֶפְשָׁר...

וְהַכֻּתָּנוֹת־הַזְּקֵנוֹת הָיוּ לִסְחָבוֹת; וַאֲנָשִׁים בָּאוּ וַיִּקָּחוּן וַיִּקְרָעוּן וַיְפוֹרְרוּן וַיְבַשְּׁלוּן וַיִּסְחָטוּן וַיַּרְבּוּ עִנּוּיֵיהֶן בְּלִי חֶמְלָה.

– עַתָּה בָּא קִצֵּנוּ; – נֶאֶנְחוּ מָרָה. אַךְ בָּרֶגַע הַהוּא נֶהֶפְכוּ הַסְּחָבוֹת וַתִּהְיֶינָה לִנְיָר לָבָן.

– פִּתְאֹם בְּהֶסַּח הַדַּעַת כָּזֶה! – קָרָא הַנְּיָר – מָה רַךְ וְיָפֶה אֲנִי עַתָּה! הֵן עַתָּה יְכוֹלִים לִכְתֹּב עָלַי; הוֹי, אַךְ זֶהוּ אֹשֶׁר!

וּסְפָרִים מוֹעִילִים כָּתְבוּ עַל הַנְּיָר, אֲשֶׁר בִּקְרֹא בָהֶם הָאֲנָשִׁים, וְהוֹסִיפוּ לִקְנוֹת בָּהֶם חָכְמָה וְהִרְבּוּ לְהֵיטִיב דַּרְכֵיהֶם.

– הָאָח! גַּם בַּחֲלוֹמִי לֹא רָאִיתִי אֹשֶׁר כָּזֶה! מֵעוֹדִי לֹא פִלַּלְתִּי, כִּי יָבֹא יוֹם וְאוּכַל לְהוֹעִיל כָּכָה לִבְנֵי הָאָדָם וּלְהוֹרוֹתָם דַּעַת; וְגַם עַתָּה כִּמְעַט אֲשֶׁר לֹא אַאֲמִין לְמַרְאֵה עֵינַי, אֲבָל הֲלֹא אֵין לְהַכְחִישׁ מַרְאֵה עֵינַיִם. אָכֵן בְּכָל פַּעַם

אֲשֶׁר עָלָה רַעְיוֹן עַל לִבִּי. כִּי קֵץ חַיַּי בָּא, הֵחֵלּוּ לִי תָּמִיד חַיִּים חֲדָשִׁים וְטוֹבִים מֵהָרִאשׁוֹנִים. עַתָּה אָשִׂים לַדֶּרֶךְ פְּעָמַי, לָסֹב אֶת כָּל הָעוֹלָם, לְמַעַן יִקְרְאוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶת הַכָּתוּב בִּי. וּמַה נָּעִים יִהְיֶה לִי לִרְאוֹת אֶת הָעוֹלָם וּמְלֹאוֹ, אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים וְדַרְכֵי חַיֵּיהֶם! אָכֵן מְאֻשָּׁר מִמֶּנִּי אֵין בְּכָל הָאָרֶץ.

אוּלָם הַנְּיָר לֹא עָבַר בַּאֲרָצוֹת רַבּוֹת. כִּי אַךְ הַעְתֵּק הֶעְתִּיקוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בּוֹ בִּדְפוּס בְּמֵאוֹת אַלְפֵי סְפָרִים. „הַסְּפָרִים הַמְּדֻפָּסִים – שָׁמַע הַנְּיָר אֶת הָאֲנָשִׁים מְדַבְּרִים – יוּכְלוּ לְעַנֵּג אֶת בְּנֵי הָאָדָם יוֹתֵר, כִּי לוּ נִסָּה הַנְּיָר לַעֲבֹר בְּאַרְצוֹת תֵּבֵל, הֲלֹא נִשְׁחַת בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ".

– כֵּן, אֱמֶת! זוֹהִי עֵצָה טוֹבָה – חָשַׁב הַנְּיָר הַכָּתוּב – כַּדָּבָר הַזֶּה לֹא עָלָה עַל לִבִּי מֵעוֹלָם; אָנֹכִי אָנוּחַ פֹּה בַּבַּיִת כָּל יְמֵי חַיַּי; פֹּה יַחְלְקוּ לִי כָּבוֹד אָב זָקֵן, כִּי הֵן עָלַי נִכְתְּבוּ הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים רִאשׁוֹנָה. מֵהָעֵט יָצְאוּ הַמִּלִּים יָשָׁר עָלַי, אָנֹכִי פֹּה אֶשָּׁאֵרָה וְהַסְּפָרִים יְמַהֲרוּ לַעֲבֹר בְּרַחֲבֵי הַתֵּבֵל, וְהֵפִיצוּ אֶת חָכְמָתִי בְּכָל גּוֹיֵי הָאָרֶץ.

וְאֶת עֲלֵי הַנְּיָר הַבּוֹדְדִים אָסְפוּ וַיִּקְשְׁרוּם יַחַד וַיִּתְלוּם עַל מַסְמֵר הַתָּקוּעַ בַּקִּיר.

— עַתָּה אוּכַל לָנוּחַ מֵעֲמָלִי הָרַב. פֹּה אֶמְצָא מָנוֹחַ; — אָמַר הַנְּיָר — עַתָּה אֵין דָּבָר אֲשֶׁר יְמַנְּעֵנִי מֵחַשֵּׁב אֶת מַחְשְׁבוֹתָי. כֵּן, פֹּה אֵשֵׁב וַאֲחַכֶּה לִרְאוֹת מַה יָּבִיאוּ לִי הַיָּמִים הַבָּאִים. בְּוַדַּאי אֶעֱשֶׂה עוֹד צַעַד לְפָנִים. הֵן כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יִצְעַד תָּמִיד לְפָנִים.

וְהִנֵּה בְּאַחַד הַיָּמִים לָקְחוּ אֶת הַנְּיָר וַיְשִׂימוּהוּ בַּתַּנּוּר לְשָׂרְפוֹ. הַנְּיָר הַבָּלֶה לֹא צָלַח עוֹד לְכָל מְלָאכָה. וִילָדִים סוֹבְבוּ אֶת הַתַּנּוּר לִרְאוֹת בָּאֱחֹז בּוֹ הָאֵשׁ, אֵיךְ יִתְנוֹצְצוּ הַשְּׁבִיבִים, נִדְחָפִים לָעוּף כִּבְרָקִים אִישׁ אַחַר רֵעֵהוּ.

וְהָאֵשׁ אָחֲזָה בַּנְּיָר וּמַהֵר הֵחֵל לַעֲלוֹת בַּלֶּהָבָה.

— עוּף! עוּף! — לָחֲשָׁה הַלֶּהָבָה — וּבוֹ בְּרֶגַע נֶהֶפְכָה לְעַמּוּד אוֹר, אֲשֶׁר הִתְרוֹמֵם לַעֲלוֹת מַעְלָה מָעְלָה. וְהַנְּיָר בּוֹעֵר כֻּלּוֹ וּמֵאִיר בִּבְרַק נֹגַהּ גָּדוֹל וְנִפְלָא. הָאוֹתִיּוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל פְּנֵי הַנְּיָר אָדְמוּ גַּם הֵן וְכָל הַדְּבָרִים וְהַמַּחֲשָׁבוֹת — כֻּלָּן נֶהֶפְכוּ לְלֶהָבָה.

— עַתָּה עוֹלֶה אֲנִי יָשָׁר אֶל הַשֶּׁמֶשׁ! — לָחֲשָׁה הַלֶּהָבָה

עוֹד, בַּעֲלוֹתָהּ בַּמַּעֲשֵׁנָה וַתִּתְפּוֹרֵר בָּאֲוִיר לְנִיצוֹצֵי אָבָק דַּקִּים, עַד הֶעָלְמָם מֵעַיִן וַיֶּחְדְּלוּ מֵהֵרָאוֹת עוֹד.

הַלֶּהָבָה דָעֲכָה מִמְּקוֹמָהּ וּשְׁבִיבֵי זָהָב שָׁבוּ לְרַקֵּד עַל פְּנֵי הָאֵפֶר הַשָּׁחוֹר בְּהֵרָאוֹת עוֹד מְעַט נֹגַהּ עָלָיו; כֵּן יָרוּצוּ גַּם הַנְּעָרִים בְּלֶכְתָּם מִבֵּית הַסֵּפֶר הַבָּיְתָה; וְהַיְלָדִים עָמְדוּ וְהִבִּיטוּ עַל הָאֵפֶר הַמֵּת.

אוּלָם נִיצוֹצֵי הָאָבָק עָלוּ מַעְלָה מָעְלָה וַיֵּרָאוּ שָׁם דְּבָרִים נִפְלָאִים אֲשֶׁר לֹא רָאָתַם עֵין אֱנוֹשׁ.

— הֶאָח מְאֻשָּׁרִים הִנֵּנוּ! — קָרְאוּ נִיצוֹצֵי הָאָבָק; אֲבָל הַיְלָדִים לֹא שָׁמְעוּ אֶת דִּבְרֵיהֶם אֵלֶּה, וְלוּ גַּם שָׁמְעוּ לֹא הֵבִינוּ אוֹתָם, כִּי נַעֲלִים הֵם מִבִּינַת הַיְלָדִים.

№
74—75

פרחים

°°°°

שִׂיחָה בַּיַּעַר.

מֵחַיֵּי הַטֶּבַע.

מֵאֵת

מ. מ–ץ.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 4 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

שִׂיחָה בַּיַּעַר.

(מֵחַיֵּי הַטֶּבַע.)

הָיָה יוֹם קַיִץ. הַשֶּׁמֶשׁ שָׁלְחָה אֶת קַוֵּי אוֹרָהּ מִמְּרוֹם שִׁבְתָּהּ וְכָל הַיְקוּם שָׂמַח וַיִּצְהָל. רֵיחַ פְּרָחִים מִלֵּא אֶת הָאֲוִיר הַזַּךְ וְהַשָּׁקוּף מְאֹד. הַצִּפֳּרִים נָחוּ עַל הָעֵצִים בְּצֵל הָעֲנָפִים. שָׁם בֵּין קְנֵי הַגָּדֵר פָּרַשׂ עַכָּבִישׁ אֶת קוּרָיו וַיִּפְרֹשׂ רֶשֶׁת לִזְבוּבִים נְקִיִּים. עַל הָעֵשֶׂב הָרַךְ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ גִּבְעָה קְטַנָּה, הִשְׂתָּרְעָה לְטָאָה וַתִּתְחַמֵּם אֶת גַּבָּהּ הַמְּכֻסֶּה קַשְׂקַשּׂוֹת בְּקַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ. פֹּה וְשָׁם עוֹפְפָה הַצִּפּוֹר [1]) הַצּוֹהֶלֶת וְהַדְּרוֹר הָעַסְקָנִית. בְּכָל מָקוֹם חַיִּים שְׁקֵטִים, חַיִּים בְּלִי דְאָגָה, בְּלִי פַּחַד אוֹיֵב.

לֹא רָחוֹק מִקְּצֵה הַיַּעַר יָשְׁבוּ בְּצֵל אַלּוֹן זָקֵן שְׁנֵי נְעָרִים יָפִים וְאִישׁ כְּבֶן אַרְבָּעִים, שְׁקוּעִים בְּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם.

---

[1]) שפערלינג.

שְׁנֵי הַנְּעָרִים הֵם אַבְרָהָם וּשְׁמוּאֵל, בְּנֵי יִצְחָק הַחֶבְרוֹנִי, אִישׁ עָשִׁיר וְחָכָם, וְהָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב עִמָּהֶם הוּא מוֹרָם.

הַמּוֹרֶה הַזֶּה הָיָה מִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד לְהָבִיא בִּלְבַב תַּלְמִידָיו דַּעַת הַתֵּבֵל וְהַיְצוּרִים אֲשֶׁר עָלֶיהָ וּבֵאֵר לָהֶם אֶת כָּל מַרְאֵה עֵינֵיהֶם; גַּם עוֹרֵר בְּלִבָּם הַתְּשׁוּקָה לְהָבִין אֶת אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶם וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּמַחֲזוֹת הַטֶּבַע.

לַתַּכְלִית הַזֹּאת הָיָה יוֹצֵא עִם תַּלְמִידָיו בְּכָל יוֹם וָיוֹם לְטַיֵּל בְּשָׂדוֹת וּבִיעָרִים, וְהָיָה מְבָאֵר לָהֶם שָׁם דְּבָרִים רַבִּים נִרְאִים נִפְלָאוֹת, אֲשֶׁר לֹא רָאוּ מִיָּמֵיהֶם, וַיְסַפֵּר לָהֶם חִדּוּשִׁים מֵחַיֵּי הַצְּמָחִים וְהָרְמָשִׂים, עַד כִּי לֹא שָׂבְעָה אָזְנָם מִשְּׁמֹעַ.

גַּם הַיּוֹם יָצְאוּ כְּפַעַם בְּפַעַם לְטַיֵּל בַּיַּעַר וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּנִפְלְאוֹת הַטֶּבַע, וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר עָיְפוּ מֵרֹב הַדֶּרֶךְ יָשְׁבוּ בְּצֵל אַלּוֹן לָנוּחַ.

הֶאָח! – קָרָא אַבְרָהָם בְּשָׁאֲפוֹ אֶת אֲוִיר הַיַּעַר אֶל קִרְבּוֹ; מַה טּוֹב לָשֶׁבֶת פֹּה בַּיָּעַר! מַה טּוֹבִים וּמַה שְּׁלֵוִים הַחַיִּים פֹּה!

– שָׁגִיתָ, יְדִידִי,– עָנָהוּ הַמּוֹרֶה בִּצְחוֹק קַל– לְמַרְאִית

עֵין הַחַיִּים פֹּה בְּאֱמֶת שְׁלֵוִים וּשְׁקֵטִים. אֲבָל אִם נִתְבּוֹנֵן בָּהֶם הֵיטֵב אָז נִרְאֶה מָה רַבּוּ הַסַּכָּנוֹת הַמְרַחֲפוֹת עַל יוֹשְׁבֵי הַיָּעַר.

– אָנָּא, מוֹרֵנוּ, הִתְחַנְּנוּ הַנְּעָרִים – סַפֵּר נָא לָנוּ עַל דְּבַר חַיֵּי הַיַּעַר, כִּי מְאֹד נַחְפֹּץ לָדַעְתָּם".

– טוֹב, בָּנַי,–עָנָה הַמּוֹרֶה;–שְׁבוּ נָא בִּמְנוּחָה, וַאֲסַפֵּר לָכֶם הַכֹּל:

– הֲשׁוֹמְעִים אַתֶּם שָׁם אֶת צִפְצוּף הַצִּפּוֹר הַקּוֹרֵעַ לֵב? הַיְדַעְתֶּם מַה זֹּאת? שָׁם גָּזְלוּ מֵאֵם אֻמְלָלָה אֶת אֶפְרוֹחֶיהָ הַקְּטַנִּים. מִי גָּזַל אוֹתָם? קָשֶׁה לְהַגִּיד, כִּי רַבּוּ מְאֹד הָאוֹרְבִים לִבְשָׂרָם וְדָמָם: הָעוֹרְבִים, הַכּוֹסִים[1], הַפְּרָסִים[2] וְגַם– חֲתוּלֵינוּ.

– אֲבָל אַיֵּה הָיְתָה הָאֵם? – שָׁאַל שְׁמוּאֵל בְּחֶמְלָה– מַדּוּעַ לֹא בָאָה לְעֶזְרַת אֶפְרוֹחֶיהָ הָאֻמְלָלִים?

– הָאֵם יָצְאָה לִטְרֹף טֶרֶף–עָנָה הַמּוֹרֶה– בָּעֵת הַהִיא שָׂדְדָה קִנֵּי צְרָעוֹת[3] וַתִּשָּׂא אֶת הַזַּרְוֹתֵיהֶן[4]) אֶל קַן אֶפְרוֹחֶיהָ,

[1]) עלסטער. [2]) נייהער. [3]) צִרְעָה, וועספע. [4]) פּופּע.

אוֹ רָדְפָה אָז אַחֲרֵי יַתּוּשׁ מָהִיר, צָדָה פַּרְפָּר שָׁלֵו, קָרְעָה אֶת קוּרֵי הָעַכָּבִישׁ וַתִּשָּׂאֵהוּ אֶל קִנָּהּ.

– יָכוֹל הֱיוֹת – הִפְסִיקָהוּ שְׁמוּאֵל בִּדְבָרָיו, – כִּי הוּא הָעַכָּבִישׁ, אֲשֶׁר רָאִינוּ לֹא רָחוֹק מִזֶּה יוֹשֵׁב בֵּין קְנֵי הַגָּדֵר וְאוֹרֵב לַטֶּרֶף. לֹא זְבוּב אֶחָד מָצַץ הָרוֹצֵחַ הַזֶּה בִּימֵי חַיָּיו, וְעַתָּה נָפַל גַּם הוּא בְּמַקּוֹר הַצִּפּוֹר.

– יָכוֹל הֱיוֹת; – הוֹסִיף הַמּוֹרֶה – שָׁם עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה הַקְּטַנָּה רָאִינוּ לְטָאָה מִתְחַמֶּמֶת בְּקַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ. הִיא נִרְדָּמָה. אֲבָל כְּהִתְעוֹרְרָהּ מִתַּרְדֵּמָתָהּ תְּמַהֵר גַּם הִיא לָצוּד בְּלִי חֶמְלָה יַתּוּשִׁים וּזְבוּבִים, עַד אֲשֶׁר תִּפֹּל גַּם הִיא בְּצִפָּרְנֵי הָעוֹרֵב, אוֹ בְלוֹעַ הַנָּחָשׁ.

נֵצֵא נָא הַיַּעְרָה וְנִרְאֶה בַּמֶּה יְחַיּוּ אֶת נַפְשָׁם הַקִּפּוֹד, הַצְּפַרְדֵּעַ, הַנָּחָשׁ, הַזְּאֵב וְהַשּׁוּעָל. כֻּלָּם יְבַקְשׁוּ בְּשַׂר אֵיזֶה חַי חַלָּשׁ מֵהֶם, וּבְרֶצַח יִתְנַפְּלוּ עָלָיו לְטָרְפוֹ.

– אֲבָל הֲיִצְלַח בְּכָל פַּעַם בְּיַד הַשּׁוֹדֵד לִטְרֹף אֶת טַרְפּוֹ? – שָׁאַל אַבְרָהָם.

– לֹא – עָנָה הַמּוֹרֶה, – לֹא תָמִיד. הָאֵל אֲשֶׁר

בָּרָא אֶת כָּל הַיְצוּרִים הָאֵלֶּה, נָתַן לְכָל אֶחָד אֵיזוֹ תַחְבֻּלָּה הַמּוֹעִילָה בְּרַב אוֹ בִמְעַט לְהָגֵן עַל נַפְשׁוֹ.

– וְהַתַּחְבֻּלוֹת, אֲשֶׁר יְחַבְּלוּ הַיְצוּרִים הַשּׁוֹנִים לְהָגֵן עַל נַפְשָׁם מִפְּנֵי אוֹיְבֵיהֶם נִפְלָאוֹת מְאֹד – הוֹסִיף הַמּוֹרֶה לְסַפֵּר:

הִנֵּה רָאִינוּ שָׁם עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה לְטָאָה יְרוּקָה הַנָּחָה בָּעֵשֶׂב. אִם נְבַקֵּשׁ עוֹד לְטָאוֹת, נִמְצָא תַּחַת הָאֲבָנִים בְּקִרְבַת בִּנְיָנִים שׁוֹנִים לְטָאוֹת אֲמֻצּוֹת, הַנִּקְרָאוֹת „לְטָאוֹת הַקִּיר".

– וּמַדּוּעַ לֹא תֵשֵׁב הַלְּטָאָה הַיְרוּקָה תַּחַת אֲבָנִים, וְהַלְּטָאָה הָאֲמֻצָּה בָּעֵשֶׂב?

– הַלְּטָאוֹת הַיְרוּקוֹת נָחוֹת רַק בָּעֵשֶׂב יָרוֹק, יַעַן כִּי צֶבַע עוֹרָן דּוֹמֶה כָּל כַּךְ לְצֶבַע הָעֵשֶׂב, עַד כִּי קָשֶׁה לְהַכִּירָן.

יֵשׁ אֲשֶׁר תֵּשֵׁב הַלְּטָאָה וְתִתְחַמֵּם עַל אֶבֶן חַמָּה מִקַּרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ, אֲבָל בִּרְאוֹתָהּ אֵיזֶה דָבָר מְעוֹרֵר חֲשָׁד, תְּמַהֵר כְּרֶגַע וְתִסָּתֵר בָּעֵשֶׂב.

לֹא כֵן הַלְּטָאָה הָאֲמֻצָּה; הִיא שׁוֹכֶנֶת בֵּין רִגְבֵי לְבֵנִים, יַעַן כִּי צֶבַע עוֹרָהּ דּוֹמֶה לְצֶבַע אֲשֶׁר מִסָּבִיב לָהּ.

הִנֵּה דֻּבֵּי הַקֹּרַח, לְמָשָׁל, מְכֻסִּים שְׂעָרוֹת לְבָנוֹת

הדומות בצבען ללבנת השלג, אשר מסביב להם. ולהפך, שערות הדבים החומים דומות בצבען לצבע גזעי העצים וענפיהם, אשר שם יגורו הדבים האלה לרב.

מובן הדבר, לו בא הדב הלבן היערה והדב החום שכב על השלג, אז נראו שניהם כרגע לעיני רודפיהם הצידים ויומתו.

גם שער האריות דומה לצבע של מדבר החול, ששם מקום משכן האריות; צבע הנמרים דומה לצבע קני הסוף הדקים, עד אשר קשה מאד להכיר בתוכם את הנמר. צבע העור אשר לצפרדע המים דומה בנקדותיו וקויו הירוקים והצהבים לצבע צמחי הבצה הגדלים על פניה, ועור צפרדע העצים ירוק כצבע העלים אשר לעץ.

עכבר השדה, החפרפרת[1] החלד ועוד יצורים קטנים אחרים החיים באדמה צבע שערם כצבע האדמה.

יש תולעת אחת, אשר צבע עורה מגאל־חום. ולה עוד גבנונים קטנים, ועל כן היא דומה ממש לבד קטן;

---

[1] מוילוואורף.

וְהַתּוֹלָעִים הָאֵלֶּה תְּלוּיוֹת לָרֹב עַל הָעֵצִים וְרָאשֵׁיהֶן לְמַטָּה, עַד כִּי הֵן נִרְאוֹת כְּבַדֵּי הָעֵץ.

וְהַנִּפְלָאָה בְּכָל הַחַיּוֹת בַּדָּבָר הַזֶּה הִיא הַלְּטָאָה הָאֲמֶרִיקָנִית, הַכְּרוּם [2]). לַחַיָּה הַזּאת יֵשׁ כִּשְׁרוֹן מְיֻחָד לְשַׁנּוֹת אֶת צִבְעָהּ חִישׁ מַהֵר. בְּשִׁבְתָּהּ בְּלִי נוֹעַ בֵּירַק עֲלֵי הָעֵץ, אָז צֶבַע עוֹרָהּ יְרַקְרַק וְלֹא תֵרָאֶה אָז. בְּזָחֳלָהּ עַל עֲנַף עֵץ יֵהָפֵךְ צֶבַע עוֹרָהּ לְחוּם, וּבִהְיוֹת עָלֶיהָ לַעֲלוֹת עַל פֶּרַח אָדֹם אוֹ כָּחוֹל לָצוּד שָׁם זְבוּבִים, אָז יֵהָפֵךְ צֶבַע עוֹרָהּ כְּצֶבַע הַפֶּרַח; גַּם עָב קַל הָעוֹבֵר פְּנֵי הַשָּׁמַיִם יִפְעַל עַל צֶבַע עוֹרָהּ לְשַׁנּוֹת אוֹתוֹ מִבָּהִיר לְכֵהֶה.

וְשִׁנּוּי הַצְּבָעִים לְרַגְלֵי הַמַּצָּבִים הַשּׁוֹנִים בַּחַיִּים יָעִיד כִּי מַטְּרַת צֶבַע הַחַיּוֹת הִיא לְהָגֵן עֲלֵיהֶן מִפְּנֵי אוֹיְבֵיהֶן.

גַּם אֶצְלֵנוּ יֵשׁ חַיּוֹת וְעוֹפוֹת, כְּמוֹ הָאַרְנֶבֶת, הַשְּׁלָו, אֲשֶׁר לָהֶן בַּקַּיִץ צֶבַע חוּם וּבַחֹרֶף – לְבֶן הַשֶּׁלֶג.

– נִפְלָא הַדָּבָר! – קָרְאוּ שְׁנֵי הַנְּעָרִים; – מִי מִלֵּל לָנוּ, כִּי גַם בְּצֶבַע הַבְּרוּאִים יֵשׁ כַּוָּנָה מְיֻחֶדֶת! מַה גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי אֱלֹהִים!

---

[2]) קאמעלעאָן.

— כֵּן, יְדִידִי — עָנָה הַמּוֹרֶה — אֵין דָּבָר בַּטֶּבַע, אֲשֶׁר אֵין לוֹ מַטָּרָה וְתַכְלִית, וְהָאָדָם בְּחָכְמָתוֹ יְגַלֶּה לִפְעָמִים אֶת סוֹדוֹת הַטֶּבַע.

— וְאוּלָם, נִפְלָאָה בְּיוֹתֵר — הוֹסִיף הַמּוֹרֶה — הִיא הַתַּחְבֻּלָּה שֶׁיֵּשׁ לְבַעֲלֵי חַיִּים רַבִּים, לְהִדַּמּוֹת בְּמִבְנֵה הַגּוּף וּבְצֶבַע לְדוֹמְמִים אוֹ לְבַעֲלֵי חַיִּים, אֲשֶׁר לָהֶם נֶשֶׁק וּמָגֵן לְהָגֵן עַל נַפְשָׁם.

עַל אִיֵּי מַלַּי יֵשׁ צִפֹּרֶת נִפְלָאָה בְּמִינָהּ וְ„קַלִּימָה" שְׁמָהּ. צֶבַע כְּנָפֶיהָ מִמַּעַל אֲדַמְדָּם וְכָחֹל וּמִתַּחַת כֵּהֶה־חוּם, כְּצֶבַע עָלֶה נוֹבֵל. בְּעֵת אֲשֶׁר הַ„קַּלִּימָה" מְעוֹפֶפֶת תִּזְהֵרְנָה כְנָפֶיהָ בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְתַמְשֵׁכְנָה עֲלֵיהֶן עֵין הָרֹאֶה; אֲבָל אַךְ יָשׁוּב תֵּשֵׁב עַל עֲנַף עֵץ, לֹא תֵרָאֶה עוֹד מְאוּמָה, כִּי בְּשִׁבְתָּהּ תִּגַּע הַצִּפֹּרֶת הַזֹּאת בַּאֲחוֹרֶיהָ בֶּעָנָף וְנָלְמָה אֶת כְּנָפֶיהָ יַחַד וְתַסְתִּיר בָּהֶן אֶת רֹאשָׁהּ וְאֶת חַרְטוּמָהּ הַקְּטַנִּים, וְאָז דּוֹמָה הִיא לְעָלֶה נוֹבֵל.

כָּכָה יִדַּמּוּ עוֹד שְׁרָצִים אֲחֵרִים בְּכִשְׁרוֹן נִפְלָא לְהִדַּמּוֹת בְּגִזְרָתָם וּבְצִבְעָם לְעַנְפֵי צְמָחִים שׁוֹנִים.

בִּכְלָל מְצֻיָּנִים הַשְּׁרָצִים, יַעַן כִּי הֵם הַחַלָּשִׁים מִכֹּל

וְנִצְרָכִים לְתַחְבּוּלוֹת מָגֵן יוֹתֵר מֵאֲחֵרִים) בְּכִשְׁרוֹן הַחִקּוּי עַד לְהַפְלִיא.

אֲחָדִים מִמִּינֵי הַפַּרְפָּרִים יִדַּמּוּ בְּמַרְאֵיהֶם לְמַרְאֵה הַקָּלִבְּרִי [1]) אֲשֶׁר יִפָּגְשׁוּ עִמּוֹ כְּפַעַם בְּפַעַם, יַעַן כִּי שְׁנֵיהֶם מִתְפַּרְנְסִים בְּלֶשֶׁד אֶחָד שֶׁל פְּרָחִים. יֵשׁ גַּם פַּרְפָּר אֶחָד הַדּוֹמֶה כָּכָה לְצִרְעָה, עַד כִּי דָרוּשׁ לְהִסְתַּכֵּל הֵיטֵב, לְמַעַן הַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם.

אַחַד הַנְּחָשִׁים הַבֵּיתִים, אֲשֶׁר לֹא יָרֵעַ מְאוּמָה, דּוֹמֶה מְאֹד לְנָחָשׁ אַרְסִי; וּבִמְקוֹמוֹת אֲחָדִים בַּאֲמֵרִיקָה יֶשְׁנָם נְחָשִׁים בִּלְתִּי מַזִּיקִים, הַדּוֹמִים מְאֹד לְאַחַד הַנְּחָשִׁים הַמַּזִּיקִים מְאֹד, אֲשֶׁר לוֹ צֶבַע עוֹר מְיֻחָד, עָשׂוּי טַבָּעוֹת טַבָּעוֹת, אֲדֻמּוֹת, שְׁחוֹרוֹת וּצְהֻבּוֹת, חֲלִיפוֹת אִשָּׁה אַחֲרֵי רְעוּתָהּ.

כָּכָה יֵשׁ גַּם דָּג נִפְלָא הַנִּקְרָא „דַּג הַסְּחָבוֹת”, כִּי מִסָּבִיב לְגֵוּוֹ הֶעָקוֹם וְהַנִּפְתָּל תְּלוּיוֹת כִּסְחָבוֹת אֲרֻכּוֹת וּקְצָרוֹת; וְהַדָּג הַזֶּה, הַדּוֹמֶה בִּסְחָבוֹתָיו לַעֲלֵי הַצְּמָחִים אֲשֶׁר עַל קַרְקַע הַיָּם, יִסָּתֵר מֵאוֹיְבָיו רַק בְּעֶזְרַת סְגֻלָּתוֹ זֹאת.

---

[1]) מִין עוֹף קָטָן מְאֹד.

עד עַתָּה סִפַּרְתִּי לָכֶם,–הוֹסִיף הַמּוֹרֶה אַחֲרֵי דוּמִיָּה קְטַנָּה, אֵיךְ יְצוּרִים רַבִּים יִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּצֶבַע עוֹרָם לְהַצִּיל אֶת נַפְשָׁם מִיַּד רוֹדְפֵיהֶם. אֲבָל יֵשׁ גַּם כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר צֶבַע עוֹרָם, לְהֶפֶךְ, יָפֶה וּמוֹשֵׁךְ עָלָיו בְּחָזְקָה אֶת עֵין הָרוֹאֶה. אַךְ מִפְּנֵי שֶׁבְּשַׂר יְצוּרִים כָּאֵלֶּה מִצְטַיֵּן בְּטַעְמוֹ הָרַע הַמְעוֹרֵר גֹּעַל נֶפֶשׁ, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁעוֹרָם מוֹצִיא מִתּוֹכוֹ מִיץ חָרִיף בּוֹעֵר, לָכֵן קָרְאוּ חַכְמֵי הַטֶּבַע אֶת הֶחָזוֹן הַזֶּה בְּשֵׁם „יֹפִי מַפְחִיד", כִּי בְּצִבְעָהּ הַבָּהִיר וְהַמַּבְרִיק כְּמוֹ תַזְהִיר הַחַיָּה הַזֹּאת אֶת רוֹדְפָהּ מִגֶּשֶׁת אֵלֶיהָ וּמִנַּסּוֹת לִטְרֹף אוֹתָהּ, יַעַן כִּי אִם אַךְ יִקָּחֶהָ אֶל פִּיו, אָז יְקִיאֶנָּה בְּגֹעַל נֶפֶשׁ.

יֵשׁ גַּם דִּיָּרוֹת אֲחָדוֹת בַּעֲלֵי צֶבַע נֶחְמָד וְנִפְלָא, הַנִּבְדָּל מְאֹד מִצֶּבַע שְׁאָר הַדְּבָרִים הַמַּקִּיפִים אוֹתָם, עַד כִּי יֵרָאוּ הֵיטֵב לְעֵינֵי רוֹדְפֵיהֶם. אֲבָל בַּחֲטֹף אֵיזוֹ צִפּוֹר, אוֹ צְפַרְדֵּעַ דִּיָּרָה כָּזֹאת אֶל פִּיהָ, תַּרְגִּישׁ כְּרֶגַע גֹּעַל נֶפֶשׁ, וְהַנִּסָּיוֹן יוֹרֵם לְהִתְרַחֵק מִדִּיָּרוֹת כָּאֵלֶּה.

חוֹקֵר הַטֶּבַע בֶּלְט מְסַפֵּר, כִּי בַּיְעָרוֹת אֲשֶׁר מִסָּבִיב לְסַן־דּוֹמִינְגוֹ יֵשׁ הַרְבֵּה צְפַרְדְּעִים יְרוּקוֹת וְחוּמוֹת וְכֻלָּן נִסְתָּרוֹת מֵעֵינֵי רוֹדְפֵיהֶן בְּשִׁבְתָּם עַל עָלִים יְרוּקִים אוֹ עַל

הָאָרֶץ, אֲבָל בִּגְבֹר עֲלֵיהֶם רַעֲבוֹנָם וְעָזְבוּ אֶת מְקוֹם שִׁבְתָּם תָּמִיד וְיָצְאוּ לָצוּד צַיִד, יִהְיוּ כְּרֶגַע טֶרֶף לְשִׁנֵּי הַצִּפֳּרִים וְהַלְּטָאוֹת. לָכֵן יַעַזְבוּ אֶת מְעוֹנָם רַק בַּלַּיְלָה; אֲבָל בַּיּוֹם יִתְחַבְּאוּ בַּחוֹרִים אוֹ בָעֵשֶׂב. שָׁם יֵשׁ גַּם צְפַרְדֵּעַ קְטַנָּה אֲדֻמָּה וְרַגְלֶיהָ כְּחֻלּוֹת וְהִיא מִתְהַלֶּכֶת בְּאֹמֶץ לֵב וּבְלִי כָל פַּחַד, אָז הֵבִין בֶּלְט, כִּי הַצְּפַרְדֵּעַ הַזֶּה לֹא יֵאָכֵל.

וְכֵן הָיָה, כִּי כַּאֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ אוֹתוֹ בֶּלְט לִפְנֵי הַבַּרְוָזִים לְאָכְלָה, נָסוֹגוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא אֲכָלוּהוּ. אַחֲרֵי כֵן צָלַח בְּיָדוֹ לְאַלֵּץ בַּרְוָז צָעִיר לִתְפֹּשׂ בַּצְּפַרְדֵּעַ, אֲבָל תַּחַת לִבְלֹעַ אוֹתוֹ הִשְׁלִיכָהוּ מִפִּיו הָלְאָה, וַיֵּט הַצִּדָּה וַיְנַעַנַע בְּרֹאשׁוֹ.

עוֹד חָזוֹן נִפְלָא יֵשׁ, שֶׁרָאוּי לָשׂוּם לֵב אֵלָיו. בְּעֵת אֲשֶׁר חַיּוֹת טֶרֶף הִנָּן תָּמִיד רַק בַּעֲלוֹת צֶבַע מְיֻחָד, רַב מְאֹד מִסְפַּר הַצְּבָעִים הַשּׁוֹנִים וְהַמְשֻׁנִּים אֵצֶל חַיּוֹת הַבַּיִת. כָּל הַזְּאֵבִים, לְמָשָׁל, אֲפוֹרִים, כָּל הַשּׁוּעָלִים צְהֻבִּים, הַתְּאוֹאִים [1]) חוּמִים, תַּרְנְגוֹלוֹת הַבָּר, הַשַּׂלְוִים, אַוְזֵי הַבָּר וְעוֹד עוֹפוֹת יִשְׁמְרוּ תָּמִיד בְּמִדָּה יְדוּעָה אֶת צֶבַע נוֹצוֹתֵיהֶם

---

[1]) ביפפעל.

הַמְיֻחָד, תַּחַת אֲשֶׁר הַכְּלָבִים, לְמָשָׁל, הֵם בַּעֲלֵי צְבָעִים שׁוֹנִים וּמְשֻׁנִּים. כָּזֹאת נִרְאֶה גַּם אֵצֶל הַסּוּסִים, הַפָּרוֹת, הַכְּבָשִׂים, הַתַּרְנְגוֹלוֹת, הָאַוָּזִים וּבְנֵי הָאַוָּז וְעוֹד חַיּוֹת וְעוֹפוֹת בֵּיתִים. מַדּוּעַ הַדָּבָר כֵּן? פִּתְרוֹן הַדָּבָר הוּא, כִּי לְחַיַּת פֶּרֶא טוֹב וּמוֹעִיל מְאֹד לְהִשָּׁאֵר תָּמִיד בַּעֲלַת צֶבַע מְיֻחָד וּתְמִידִי, לְמַעַן תַּצְלַח בְּיָדָהּ לְהַתְאִים אֶת עַצְמָהּ אֶל אֵיזֶה מָקוֹם, אֲשֶׁר מִשָּׁם לֹא תֵרָאֶה לְעֵין רוֹדְפֶיהָ. לְהֶפֶךְ: לְחַיּוֹת הַבַּיִת, הַמּוֹצְאוֹת לָהֶן מַחֲסֶה בְּבֵית הָאָדָם מִפְּנֵי רוֹדְפֵיהֶן, אֵין צֹרֶךְ בְּצֶבַע מְשַׁמֵּר, וְלָכֵן תְּשַׁנֶּינָה אֶת צִבְעָן בְּלִי כָל נֶזֶק לְנַפְשָׁן; וּבְכֹל אֲשֶׁר תַּאֲרִיךְ עֵת תַּרְבּוּת אֵיזֶה חַיָּה אוֹ צִפּוֹר, כֵּן יְשֻׁנֶּה צִבְעָהּ מֵהַצֶּבַע הַטִּבְעִי.

וְיֵשׁ חַיּוֹת הַחֲסֵרוֹת כָּל מָגֵן, אַךְ שִׂכְלָן יִהְיֶה לָהֶם לְמַחֲסֶה מִפְּנֵי אוֹיֵב. חַיּוֹת כָּאֵלֶּה נִמְצָאוֹת עַל שְׂפַת הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד. סַרְטָנֵי הַיָּם, לְמָשָׁל, תּוֹחֲבִים בִּמְהִירוּת נִפְלָאָה צְמָחִים שׁוֹנִים עַל חִדֵּי שִׁרְיוֹנֵיהֶם הַקְּטַנִּים, עַד כִּי יֵהָפֵךְ מַרְאָם לְמַרְאֵה שִׂיחַ חַי מִתְנוֹעֵעַ, וְתַחַת הַשִּׂיחַ הַזֶּה יִמְצָא לוֹ הַסַּרְטָן מְקוֹם מִסְתָּר. רַבִּים מִקִּפּוֹדֵי הַיָּם תּוֹחֲבִים עַל מַחֲטֵיהֶם שִׁבְרֵי אֲבָנִים קְטַנּוֹת, קוֹנְכִים [2] רְסִיסֵי קוֹרָלִים,

[2]) מישעל.

וְאָז דּוֹמִים הֵם בְּמַרְאָם לְמַרְאֵה גַּל אֲבָנִים קָטָן, אֲשֶׁר כָּל חַיָּה לֹא תִתְאַו לְאָכְלוֹ.

וְתוֹלַעַת אַחַת יֵשׁ, אֲשֶׁר לִפְנֵי הִתְהַפְּכָהּ לְגֹלֶם תִּגָּלֵּם עָלֶה לִשְׁפֹּפֶרֶת[1]) וְשָׁמָּה תִּתְחַבֵּא וְתִחְיֶה בְּלִי כָּל פַּחַד.

יֵשׁ חַיּוֹת הַרְבֵּה, כְּמוֹ צַב־הַשִּׁרְיוֹן הַמְּסֻגָּר בְּשִׁרְיוֹן שֶׁל עֶצֶם וְרַק הָרֹאשׁ וְכַפּוֹת רַגְלָיו יֵרָאוּ הַחוּצָה. יְצוּר כָּזֶה לֹא יִירָא פֶּן יִתְנַפְּלוּ עָלָיו פִּתְאֹם, כִּי בְּכָל רֶגַע יָכֹל לְהַסְתִּיר בְּבֵיתוֹ אֶת חֶלְקֵי גֵוּוֹ הָרַכִּים, וְאָז אַף לַשָּׁוְא יִתְנַפֵּל עָלָיו הֶחָזָק, כִּי שִׁנָּיו הַחֲזָקוֹת לֹא תוּכַלְנָה לַחְדֹּר בְּעַד הָעֶצֶם הַקָּשֶׁה. גַּם יְצוּרִים אֲחֵרִים מְכֻסֶּה מְחָטִים חַדּוֹת, כְּמוֹ הַקִּפּוֹד, חֲזִיר־הַסְּפָּר, הַשְּׁפִיפוֹן וְעוֹד כָּאֵלֶּה, וְהַמְּחָטִים הָאֵלֶּה הֵם לָהֶם לְמָגֵן מִפְּנֵי אוֹיְבֵיהֶם, אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ לְהָרַע לָהֶם, כִּי יִדָּקְרוּ בַּמְּחָטִים.

יֵשׁ גַּם חַיּוֹת אֲשֶׁר לָהֶן סְגֻלָּה מְיֻחָדָה לְהַבְרִיחַ אֶת אוֹיְבֵיהֶן מִפְּנֵיהֶן, בְּהוֹצִיאָן מִתּוֹכָם מִיץ מַעֲלֶה בָּאְשָׁה נוֹרָאָה, שֶׁכָּל בְּרִיָּה לֹא תוּכַל לַעֲמֹד לְפָנָיו; לְמָשָׁל חַיַּת הָעִפּוּשׁ[2]) אֲשֶׁר מוּצָאָה מֵאֲמֶרִיקָה. הַמִּיץ אֲשֶׁר הִיא מוֹצִיאָה

[1]) רעהרע. [2]) שטינקטהיער.

מְתוֹכָהּ הוּא כָּל כָּךְ נוֹרָא בְּצַחֲנָתוֹ, עַד כִּי אִם יִגַּע בְּבֶגֶד, אִי אֶפְשָׁר עוֹד לִלְבֹּשׁ אוֹתוֹ, יַעַן כִּי רֵיחַ הָעִפּוּשׁ לֹא יָפוּג בְּמֶשֶׁךְ יָמִים רַבִּים. אִם גַּם יְכַבְּסוּ אֶת הַבֶּגֶד פְּעָמִים רַבּוֹת. הָעִפּוּשׁ הַזֶּה מְעוֹרֵר כָּכָה גֹּעַל נֶפֶשׁ, עַד כִּי אֶפְשָׁר לָאִישׁ לְהִתְעַלֵּף מִפָּנָיו, אִם לֹא יְמַהֵר הָאִישׁ לִבְרֹחַ מִשָּׁם בְּעוֹד מוֹעֵד.

הַנִּפְלָאוֹת בַּתַּחְבֻּלוֹת אֲשֶׁר יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָהֶן יְצוּרִים רַבִּים לְהָגֵן עַל עַצְמָם הֵן: מֶוֶת מְדֻמֶּה וְאֹמֶץ רוּחַ לְמַרְאִית עָיִן. יְצוּרִים כָּאֵלֶּה לֹא יְמַלְּטוּ אֶת נַפְשָׁם בִּמְנוּסָה, כִּי לְהֶפֶךְ יִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּעָרְמַת מִלְחָמָה. בְּרֶגַע הַסַּכָּנָה יִשְׂתָּרְעוּ עַל גַּבָּם אוֹ עַל צִדָּם וְיִשְׁכְּבוּ כִּפְגָרִים מֵתִים בְּלִי כָל תְּנוּעָה וְזְמַן רַב וְיִתְחַפְּשׂוּ לְמֵתִים. כָּכָה עוֹשֶׂה מִין נְמָלִים חֲלָשׁוֹת בִּנְפֹל עֲלֵיהֶן אוֹיֵב לַמִּלְחָמָה. אָז תִּשְׂתָּרַעְנָה עַל הָאָרֶץ וְתִתְחַפֵּשְׂנָה לְמֵתוֹת עַד עֲבֹר הַסַּכָּנָה. קְחוּ נָא יֶלֶק־קַבְּרָן[3]) אֶל יֶדְכֶם וּרְאִיתֶם, כִּי הַשֶּׁרֶץ הַזֶּה אֲשֶׁר לִפְנֵי רֶגַע חַי וַיִּתְנוֹעֵעַ, יִשְׁכַּב כְּרֶגַע בְּלִי כָל תְּנוּעָה, יוֹשִׁיט אֶת שְׂפָמוֹ וּפָשַׁט אֶת רַגְלָיו הַנִּקְפָּאוֹת, בְּאַחַת, נֶהְפַּךְ לְפֶגֶר מַמָּשׁ. אֲבָל הִתְדַּמּוּ כִּי

---

[3]) קאפער.

מֵת הוּא? לֹא! הַנִּיחוּ אֶת הֶעָרוּם הַזֶּה עַל הָאָרֶץ וּנְטוּ מְעַט הַצִּדָּה, וּרְאִיתֶם כִּי אַחֲרֵי שֶׁכְבוֹ רְגָעִים אֲחָדִים בְּמַצָּב כָּזֶה, וְאַחֲרֵי רְאוֹתוֹ כִּי עָבְרָה הַסַּכָּנָה, יִפְרֹשׂ אֶת רַגְלָיו הַקְּטַנּוֹת וִימַהֵר לְהִמָּלֵט אֶל אֵיזֶה חוֹר אוֹ אֶל תַּחַת אָבֶן.

וְאַתֶּם הֲלֹא תּוּכְלוּ לְדַמּוֹת, כִּי תַרְמִית כָּזֹאת תּוּכַל רַק לְהָרַע לַיֶּלֶק, וְכִי טוֹב, טוֹב הָיָה לוֹ לְהִמָּלֵט בְּעוֹד מוֹעֵד עַל נַפְשׁוֹ; אֲבָל בֶּאֱמֶת לֹא כֵן הַדָּבָר. כָּל הַחַיּוֹת הָאוֹכְלוֹת שְׁרָצִים, עוֹפוֹת, תּוֹלָעִים וְעוֹד יְצוּרִים חַלָּשִׁים מֵהֶן, תִּתְנַפֵּלְנָה רַק אָז עַל טַרְפָּן, בִּרְאוֹתָן כִּי הוּא חַי וּמִתְנוֹעֵעַ וְעוֹמֵד עַל נַפְשׁוֹ, אֲבָל בִּנְבֵלָה לֹא תִגַּעְנָה. הַרְאִיתֶם אֵיךְ הֶחָתוּל מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּעַכְבָּר בְּטֶרֶם יֹאכְלֵהוּ? הוּא מִתְעַנֵּג עַל פַּחַד הָעַכְבָּר וְעַל יִתְרוֹנוֹ עָלָיו. אֲבָל נַסּוּ נָא לָשִׂים לִפְנֵי הֶחָתוּל עַכְבָּר מֵת, וּרְאִיתֶם, כִּי יָסֵב אֶת רֹאשׁוֹ מִנֶּגְדוֹ, אוֹ יִקָּחֵהוּ בְּפִיו וְיִטְמְנֵהוּ לְצֵידָה.

הַרְאִיתֶם אֵפוֹא, כִּי הַיֶּלֶק לֹא יִשְׁגֶּה בְּמַעֲשֵׂהוּ, אִם יִתְחַפֵּשׂ לְמֵת וְיִשְׂתָּרַע עַל גַּבּוֹ, בִּרְאוֹתוֹ, כִּי צִפּוֹר אוֹרֶבֶת לְנַפְשׁוֹ וְהוֹלֶכֶת הִיא וְקְרֵבָה אֵלָיו. וּבְתַחְבּוּלָה הַזֹּאת יִשְׁתַּמְּשׁוּ לֹא רַק רְמָשִׂים וּשְׁקָצִים שׁוֹנִים, כִּי אִם גַּם חַיּוֹת

אֲחֵרוֹת. וּבְיוֹתֵר הַבְּרוּאִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָהֶם שִׁרְיוֹן וּשְׂעָרוֹת דּוֹקְרוֹת, כְּמוֹ הַסַּרְטָנִים וְהַקִּפּוֹדִים, וְכָכָה יַעֲשׂוּ גַּם אֲנָשִׁים בְּפָגְשָׁם לְפֶתַע בְּדֹב, יַעַן כִּי יָדְעוּ, כִּי הַדֹּב לֹא יִגַּע בְּמֵת, לָכֵן יִתְנַפְּלוּ עַל הָאָרֶץ וְיִתְחַפְּשׂוּ לְמֵתִים.

וּלְהֶפֶךְ, יֵשׁ חַיּוֹת, אֲשֶׁר לָהֶן תַּחְבּוּלָה אַחֶרֶת בְּעֵת סַכָּנָה. הַחַיּוֹת הָאֵלֶּה לֹא תִתְחַפֵּשְׂנָה לְמֵתוֹת וְלֹא תִבְרַחְנָה מִפְּנֵי אוֹיֵב, רַק תִּתְאַמֵּצְנָה לָתֵת לָהֶן מַרְאֵה גְּבוּרָה וְאֹמֶץ לֵב, לְמַעַן הֵרָאוֹת לָאוֹיֵב כִּי לֹא תִירֶאנָה מִפָּנָיו וּלְמַעַן הַפְחִידוֹ בָּזֹאת.

בְּלִי שֶׁפֶק רְאִיתֶם אֶת הֶחָתוּל בְּעֵת אֲשֶׁר יִתְנַפֵּל עָלָיו כֶּלֶב אוֹ חַיָּה אַחֶרֶת הַחֲזָקָה מִמֶּנּוּ. הוּא יוֹרִיד אֶת אָזְנָיו, יְסַמֵּר אֶת שְׂעָרוֹ, יָרִים אֶת זְנָבוֹ לְמַעְלָה וְיוֹרֶה זִיקִים בְּעֵינָיו, יִפְרֹשׂ אֶת צִפָּרְנָיו, יַחֲרֹק שִׁנָּיו וּמִפִּיו יוֹצִיא קוֹל לְחִישָׁה נוֹרָאָה; וּמַרְאֵהוּ אָז נוֹרָא כֹּה עַד כִּי גַּם אוֹיְבִים רַבִּים הַחֲזָקִים מִמֶּנּוּ יִסּוֹגוּ אָחוֹר מִפַּחַד בֶּן הַשַּׁחַץ הַזֶּה. כָּכָה גַּם יַעֲשׂוּ שְׁנֵי כְלָבִים הַשְּׂנוּאִים זֶה לָזֶה. בְּטֶרֶם יֵצְאוּ לַמִּלְחָמָה יְנַסּוּ לְהַטִּיל פְּחָדִים אִישׁ עַל אָחִיו. יְגַלּוּ אֶת שִׁנֵּיהֶם, יֶהֱמוּ, יְעַקְּמוּ אֶת גַּבֵּיהֶם. בְּמִלָּה אַחַת, הֵם מִתְאַמְּצִים לָתֵת

לָהֶם פָּנִים אֲיֻמִּים וּמַפְחִידִים; וְלָרֹב נוּכַל לִרְאוֹת, כִּי בִּרְמִיָּה הַזֹּאת מִצַּד שְׁנֵיהֶם יִשְׁקֹט הָרִיב בֵּין הַכְּלָבִים הַשְּׂנוּאִים אִישׁ לְאָחִיו, יַעַן כִּי אֵין אֶחָד מֵהֶם יָעֹז לְהִתְגָּרוֹת מִלְחָמָה בְּאוֹיֵב נוֹרָא כָּזֶה.

דַּרְוִין מְסַפֵּר, כִּי קוֹף אֲשֶׁר הִתְחַלְחֵל לְמַרְאֵה פַּחֲמֵי מְגָאָל, סִמֵּר אֶת שְׂעָרוֹ, וַיַּחְשֹׂף אֶת שִׁנָּיו וַיַּעַשׂ תְּנוּעוֹת שׁוֹנוֹת כְּאִלּוּ חָפֵץ לְהֵרָאוֹת, כִּי נָכוֹן הוּא לְהִלָּחֵם מִלְחֶמֶת תְּנוּפָה עִם הָאִישׁ הַזֶּה.

גַּם יְצוּרִים בְּלִי כָל מָגֵן, כְּמוֹ הַצְּפַרְדֵּעַ, בִּרְאוֹתָם כִּי סַכָּנָה מְרַחֶפֶת עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת לְטֶרֶף לְשִׁנֵּי הַנְּחָשִׁים, יִתְנַפְּחוּ בְּכָל כֹּחָם עַד שֶׁיָּדָם מַגַּעַת עַד כִּי הַנְּחָשִׁים יָבוֹאוּ בִּמְבוּכָה וְלֹא יוּכְלוּ לִגְמֹר בְּנַפְשָׁם לִתְפֹּשׂ יְצִיר גָּדוֹל כָּזֶה פֶּן יִתָּקַע בִּגְרוֹנָם.

וְהַדָּבָר הַמַּפְלִיא אוֹתָנוּ בְּיוֹתֵר הוּא, כִּי יְצוּרִים רַבִּים יַקְרִיבוּ חֵלֶק מִגּוּפָם לְמַעַן הַצִּיל אֶת נַפְשָׁם. אִם בָּא פַּעַם לְיֶדְכֶם לִרְדֹּף אַחֲרֵי לְטָאָה וּלְתָפְשָׂהּ בִּקְצֵה זְנָבָהּ, אָז רְאִיתֶם בְּלִי סָפֵק, כִּי הַלְּטָאָה עָזְבָה בְּיֶדְכֶם אֶת זְנָבָהּ הַמִּתְפַּתֵּל וְהִיא נָסָה וַתִּמָּלֵט. אַל תְּדַמּוּ כִּי בִתְנוּעָה בִּלְתִּי זְהִירָה שְׁבַרְתֶּם

אֶת זְנָבָהּ. לֹא! הוּא נִשְׁבַּר עַל פִּי חֵפֶץ הַלְּטָאָה בְּעַצְמָהּ לְרַגְלֵי הִתְכַּוְּצוּת שְׁרִירֶיהָ, וְתַחְתָּיו יִצְמַח בְּקָרוֹב זָנָב אַחֵר. נַסּוּ נָא לִתְפּשׂ מִבְּלִי הִזָּהֵר אֵיזֶה חַרְגּוֹל [1]) בְּאַחַת מֵרַגְלָיו הָאֲרֻכּוֹת וּרְאִיתֶם, כִּי הָרֶגֶל תִּשָּׁאֵר בְּיֶדְכֶם וְהַחַרְגּוֹל בְּעַצְמוֹ יְקַפֵּץ הָלְאָה עַל רֶגֶל אַחַת. וְהַחַרְגּוֹל לֹא יוּכַל לִשְׂמֹחַ בְּיִתְרוֹן כְּיִתְרוֹן הַלְּטָאָה, וְהָרֶגֶל הַנִּשְׁבָּרָה לוֹ לֹא תָשׁוּב וְתִצְמַח עוֹד פַּעַם, עַד כִּי שֶׁבֶר רֶגֶל הוּא מִצִּדּוֹ מַעֲשֵׂה אֹמֶץ לֵב נִפְלָא, וּמֵהַיּוֹם הַהוּא יִשָּׁאֵר חִגֵּר כָּל יָמָיו. הַסְּגֻלָּה לִשְׁבֹּר אֵבֶר מֵאֵבָרָיו נִרְאֶה גַּם אֵצֶל הַסַּרְטָנִים וְהַשְּׁמָמִיּוֹת אֲשֶׁר רַגְלֵיהֶן הַנִּשְׁבָּרוֹת עוֹד תִּתְנוֹעַעְנָה זְמָן רַב אַחֲרֵי הִשָּׁבְרָן.

אֵלֶּה הֵנָּה תַּחְבּוּלוֹת הַמָּגֵן הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר חָנַן בָּהֶן הַיּוֹצֵר אֶת יְצוּרָיו – גָּמַר הַמּוֹרֶה אֶת סִפּוּרוֹ – וְהוֹדוֹת לַתַּחְבּוּלוֹת הָאֵלֶּה לֹא תִהְיֶינָה חַיּוֹת רַבּוֹת לְטֶרֶף לְשִׁנֵּי אוֹיְבֵיהֶן. הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּהֶן יוֹצְאוֹת תָּמִיד מִמִּלְחֶמֶת הַחַיִּים וְיָדָן עַל הָעֶלְיוֹנָה.

מ. מ—ץ.

---

[1]) היישרעקע *кузнечикъ*

№
76—79

פְּרָחִים

רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנָּגִיד, וְרַבִּי יוֹסֵף בְּנוֹ.

תּוֹלָדָה.

מֵאֵת

ש. ל. גָּרְדוֹן.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 8 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

אַחַת הַתְּקוּפוֹת הַיּוֹתֵר מְפֹאָרוֹת בְּדִבְרֵי יְמֵי עַמֵּנוּ בַּגּוֹלָה הִיא תְּקוּפַת שֶׁבֶת עַמֵּנוּ בִּסְפָרַד, בָּעֵת אֲשֶׁר מָשְׁלוּ בָהּ בַּעֲלֵי דַּת מַחֲמַד. בַּיָּמִים הָהֵם עָלוּ הָעַרְבִים עַל כָּל עַמֵּי אֵרְפָּה בְּחָכְמָתָם וּבִגְבוּרָתָם יָחַד. בָּעֵת אֲשֶׁר כָּל אֵרְפָּה הָיְתָה שְׁקוּעָה בְּבַעֲרוּתָהּ וּבְקִנְאָתָהּ עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים הַקָּתוֹלִים, אֲשֶׁר מָשְׁלוּ בָעַמִּים וּבְמוֹשְׁלֵיהֶם יַחַד, וַיַּחֲרִימוּ אֶת הַחָכְמָה כְּדָבָר הַשָּׂנוּא לֵאלֹהִים, נָשְׂאוּ הַמַּחֲמַדִים אֶת דֶּגֶל הַחָכְמָה וְהַמַּדָּע בְּיָד רָמָה; וַחֲכָמִים גְּדוֹלִים קָמוּ מִקִּרְבָּם, אֲשֶׁר הָגוּ בְּסִפְרֵי חַכְמֵי יָוָן הַגְּדוֹלִים, וַיּוֹסִיפוּ לַחֲקֹר בְּחָכְמָה וַיַּעֲשׂוּ בָהּ גְּדוֹלוֹת. גַּם מְשׁוֹרְרִים מְהֻלָּלִים קָמוּ בְּקֶרֶב הָעַרְבִים

אֲשֶׁר הִפְלִיאוּ לָשִׁיר שִׁירִים בִּשְׂפָתָם הַיָּפָה וְהַנְּעִימָה וַיִּצְטַיְּנוּ מְאֹד בְּמִשְׁקְלֵיהֶם הַשּׁוֹנִים וּבַחֲרוּזֵיהֶם הַמְצַלְצְלִים. וּמוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ הָיוּ גַּם הֵם אוֹהֲבֵי חָכְמָה וָשִׁיר, וַיִּתְמְכוּ בִּידֵי הַחֲכָמִים וְהַמְשׁוֹרְרִים וַיְקָרְבוּם אֲלֵיהֶם בְּאַהֲבָה, עַד אֲשֶׁר הָיָה הֵיכַל הַמֶּלֶךְ לְבֵית־וַעַד לַחֲכָמִים וּמְשׁוֹרְרִים, וְכֵן הוֹעִילוּ הַמְּלָכִים לְהַגְדִּיל אֶת הַחָכְמָה וּלְהַפְרִיחַ אֶת הַסִּפְרוּת הָעֲרָבִית.

וּבֵין הַחֲכָמִים וְהַמְשׁוֹרְרִים הָהֵם הָיוּ רַבִּים מִבְּנֵי עַמֵּנוּ, אֲשֶׁר בְּטוֹב לָהֶם הָגוּ וְהִצְטַיְּנוּ בְּכָל דְּבַר חָכְמָה וַיִּהְיוּ לְמוֹפֵת לְעַם הָאָרֶץ בְּכִשְׁרוֹנָם הַגָּדוֹל וַחֲרִיצוּתָם הַנִּפְלָאָה. וּכְכֹל אֲשֶׁר הִגְדִּילוּ הַיְּהוּדִים לַעֲשׂוֹת בַּחָכְמָה הַכְּלָלִית וּבַסִּפְרוּת הָעֲרָבִית, כֵּן עָשׂוּ גְּדוֹלוֹת גַּם בְּחָכְמַת יִשְׂרָאֵל וּבַסִּפְרוּת הָעִבְרִית. חַכְמֵי הַמְּדִינָה הַגְּדוֹלִים כְּרַבִּי חִסְדָּאִי אִבְּן שַׁפְּרוּט וְרַבִּי שְׁמוּאֵל הַנָּגִיד, הָיוּ גַּם חֲכָמִים גְּדוֹלִים בְּתוֹרַת יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הַשֵּׁנִי הָיָה גַּם מְשׁוֹרֵר יָדוּעַ בְּדוֹרוֹ וּבְדוֹרוֹת רַבִּים אַחֲרָיו; הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל בַּתּוֹרָה רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מַיְמוֹן (הָרַמְבַּ״ם, רְאֵה „עוֹלָם קָטָן" שָׁנָה שְׁנִיָּה חוֹבָרוֹת 28 — 30) הָיָה פִילוֹסוֹף גָּדוֹל בְּדוֹרוֹ; הַמְשׁוֹרֵר וְהַחוֹקֵר הַגָּדוֹל רַבִּי אַבְרָהָם אִבְּן עֶזְרָא הָיָה תְּכֵן מְפֻרְסָם, וְהַגָּדוֹל בִּמְשׁוֹרְרֵי

ישראל רבי יהודה הלוי היה חכם גדול ופילוסוף מעמיק; שרים גדולים ורופאים מהללים, היו תופשי ישיבות ומרביצי תורה ברבים, — כן חברו להן התורה והחכמה בקרב גדולי ישראל בספרד, ויש אשר נוספה עליהן גם הגדלה — משרה גבהה במדינה — ואז היו תורה וחכמה וגדלה במקום אחד.

ואחד מגדולי ישראל אלה הוא רבי שמואל הנגיד, אשר את תולדותיו אספר לכם בזה, קוראים צעירים.

רבי שמואל המכנה בפי הערבים אבן נגדילה נולד בשנת ארבעת אלפים תשנ"ב (972 לחרבן הבית השני) בעיר קורדובה. אביו רבי יוסף הלוי ישב לפנים בעיר מרידה, קהלת היהודים בעיר הזאת ועמה עוד קהלות רבות בספרד, התיחסו למשפחת דוד מלך ישראל. המה ספרו, כי אחרי שחרבה ירושלים על ידי טיטוס שלח משפחות מספר מנכבדי ירושלים וראשיה אל פקידו היושב בספרד; אחדות מן המשפחות האלה, ובתוכן גם משפחת אבן נגדילה בחרו להן לשבת בעיר מרידה, אך כאשר נהרסה העיר הזאת על ידי מלחמת האזרחים שהיתה

בִּסְפָרַד הָעֲרָבִית, עָזַב רַבִּי יוֹסֵף הַלֵּוִי אִבֶּן נַגְדִּילָה אֶת עִיר מְגוּרֵי אֲבוֹתָיו וַיָּבֹא לָשֶׁבֶת בְּעִיר קוֹרְדוֹבָה, הָעִיר, שֶׁמִּימֵי הַשַּׂר הָעִבְרִי הַגָּדוֹל רַבִּי חִסְדָּאִי אִבֶּן שַׁפְּרוּט, אֲשֶׁר תָּמַךְ בְּיָד נְדִיבָה אֶת חַכְמֵי בְּנֵי עַמּוֹ, הָיְתָה מְלֵאָה חֲכָמִים וּמְשׁוֹרְרִים עִבְרִים רַבִּים; וְשָׁם נוֹלַד לוֹ בְּנוֹ שְׁמוּאֵל. בְּעִיר הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה הַזֹּאת שָׁאַב הַנַּעַר, בַּעַל הַכִּשְׁרוֹנוֹת הַנִּפְלָאִים, הַרְבֵּה תוֹרָה וְחָכְמָה מִמְּקוֹרוֹת נֶאֱמָנִים: יְדִיעַת הַתַּלְמוּד לָמַד בִּישִׁיבַת רַבִּי חֲנוֹךְ בֶּן רַבִּי מֹשֶׁה הַשָּׁבוּי[1];

[1]) עַל רַבִּי מֹשֶׁה זֶה יְסֻפַּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: הוּא הָיָה אֶחָד מִגְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים בְּבָבֶל; וַיִּפֹּל בַּשִּׁבְיָה בִּידֵי שַׂר צָבָא עַרְבִי אֶחָד, אֲשֶׁר הֱבִיאָהוּ בָּאֳנִיָּה לְעִיר קוֹרְדוֹבָה וְהַיְּהוּדִים יוֹשְׁבֵי הָעִיר פָּדוּ אוֹתוֹ מִידֵי שׁוֹבֵהוּ וַיִּקְרְאוּ לוֹ דְּרוֹר. אָז בָּא רַבִּי מֹשֶׁה לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְשָׁם לִמֵּד דַּיַּן הָעִיר רַבִּי נָתָן שִׁעוּר בְּתַלְמוּד לְתַלְמִידָיו. וְרַבִּי נָתָן הָיָה אִישׁ צַדִּיק וְחָסִיד מְאֹד, אַךְ יְדִיעָתוֹ בְּתַלְמוּד לֹא הָיְתָה רַבָּה. וְרַבִּי מֹשֶׁה יָשַׁב בִּקְצֵה הַשֻּׁלְחָן וְהִקְשִׁיב לְשִׁעוּרוֹ שֶׁל הַדַּיָּן; וּבְשָׁמְעוֹ אוֹתוֹ מְבָאֵר אֵיזֶה עִנְיָן שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, קָם מִמְּקוֹמוֹ וַיְבַקֵּשׁ מֵאֵת רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה כִּי יִתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְבָאֵר אֶת הָעִנְיָן בְּאֹפֶן אַחֵר. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה נָתַן לוֹ רְשׁוּת

בְּתוֹרַת הַשָּׂפָה הָעִבְרִית לָמַד מִפִּי הַמְדַקְדֵּק הַגָּדוֹל רַבִּי יְהוּדָה חַיּוּג, וּלְשׁוֹן עֲרָב וְיֶתֶר הַחָכְמוֹת וְהַמַּדָּעִים לָמַד בְּבָתֵּי־מִדְרַשׁ הַמַּדָּעִים הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ בָּעִיר הַהִיא, לָמַד וְהִצְטַיֵּן בָּהֶם לְהַפְלִיא.

כַּאֲשֶׁר מָלְאוּ לוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה כְּבָר גָּדוֹל בְּתוֹרָה וּבְחָכְמָה, וְהִנֵּה בָּאוּ יָמִים רָעִים לְקוֹרְדוֹבָה, כִּי עָלוּ הַבַּרְבָּרִים עַל הָעִיר וַיִּלְכְּדוּהָ בְּסַעֲרַת מִלְחָמָה וְהַמְנַצְּחִים עָרְכוּ טֶבַח לָעֲרָבִים יוֹשְׁבֵי הָעִיר, אֶת כָּל הָעִיר הָרְסוּ, אֶת עָשְׁרָהּ בָּזְזוּ וְהַתּוֹשָׁבִים הַמְּעַטִּים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בַּחַיִּים נָדְדוּ לָהֶם מִן הָעִיר הַהֲרֵבָה לְעָרִים שׁוֹנוֹת; בֵּין הַנּוֹדְדִים הָיָה גַּם אִבְּן נַגְדִּילָה, אֲשֶׁר בָּא לָגוּר בְּעִיר מַלַגָּה.

וְרַבִּי משֶׁה בֵּאֵר אֶת הָעִנְיָן בְּחָכְמָה רַבָּה. הָרַב וְתַלְמִידָיו הִשְׁתּוֹמְמוּ עַל חָכְמַת הֶעָנִי הַזֶּה וַיָּקָם רַבִּי נָתָן מִמְּקוֹמוֹ וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי כָּל הַקָּהָל: מִן הַיּוֹם הַזֶּה אֵינֶנִּי דַיָּן וּמוֹרֶה לָכֶם עוֹד: הִנֵּה זֶה הֶעָנִי הַלָּבוּשׁ שַׂק הוּא רַבִּי וַאֲנִי תַלְמִידוֹ; מַנּוּ אוֹתוֹ לָכֶם לְרַב וּלְמוֹרֶה. מֵאָז הָיָה רַבִּי משֶׁה לְרַב בְּקוֹרְדוֹבָה וַיְיַסֵּד יְשִׁיבָה גְּדוֹלָה וַיִּנָּהֲרוּ אֵלֶיהָ תַּלְמִידִים רַבִּים, וְאַחֲרֵי מוֹתוֹ הָיָה רַבִּי חֲנוֹךְ בְּנוֹ רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה בָּעִיר הַהִיא.

וּבִהְיוֹתוֹ גֵּר בָּעִיר הַהִיא פָּתַח לוֹ חֲנוּת־בְּשָׂמִים קְטַנָּה וַיִּתְפַּרְנֵס מִמֶּנָּה. וְאַף כִּי חַי אָז בְּעֹנִי וּבְדֹחַק גָּדוֹל, וְכָל הַיָּמִים הָיָה אָסוּר אֶל פֶּתַח חֲנוּתוֹ, בְּכָל זאת אָצַל לוֹ עֵת לַהֲגוֹת בְּחָכְמָה וְלִלְמֹד לְשׁוֹנוֹת שׁוֹנוֹת; וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְרַבִּי שְׁמוּאֵל יָדַע עַל בֻּרְיָן שֵׁשׁ לְשׁוֹנוֹת: עִבְרִית, עֲרָבִית, אֲרָמִית, רוֹמִית, סְפַרְדִּית וּבֶרְבֶּרִית. וּבַיָּמִים הָהֵם כָּתְבוּ הַיְהוּדִים עֲרָבִית בְּאוֹתִיּוֹת עִבְרִיּוֹת, אַךְ הוּא לִמֵּד אֶת יָדָיו לִכְתֹּב גַּם אֶת הַכְּתָב הָעֲרָבִי, וַיְהִי כְּתַב יָדוֹ יָפֶה לְהַלֵּל מְאֹד.

וּבַיָּמִים הָהֵם נִקְרְעָה מַמְלֶכֶת עֲרַב הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בִּסְפָרַד לְמַמְלָכוֹת קְטַנּוֹת הַצּוֹרְרוֹת זוֹ לְזוֹ, וְכֵן נוֹסְדָה אָז מַמְלָכָה חֲדָשָׁה בִּסְפָרַד הַדְּרוֹמִית וְעִיר גְּרַנָּדָה הָיְתָה לְעִיר הַבִּירָה בַּמַּמְלָכָה הַחֲדָשָׁה הַהִיא, וְגַם עִיר מַלַּגָה הַקְּרוֹבָה לָהּ הָבְרָה אֵלֶיהָ.

וַחֲנוּתוֹ הַקְּטַנָּה שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל עָמְדָה בְּקִרְבַת הֵיכַל שַׂר גָּדוֹל וְנִכְבָּד מְאֹד, וּשְׁמוֹ אַבּוּלְקַסִּים אִבֶּן אַלְרִיף, אֲשֶׁר הִפְקִידָהוּ הַמֶּלֶךְ הַבּוּס לְוִיזִיר גָּדוֹל—שַׂר הַשָּׂרִים—בִּגְרַנָּדָה הַבִּירָה. וּבְשֶׁבֶת הַשַּׂר לִרְגָלֵי מִשְׂרָתוֹ בִּגְרַנָּדָה, עָזַב אֶת

הֵיכָלוֹ בִּידֵי אִשָּׁה כְּבוּדָה אַחַת, אֲשֶׁר הָיְתָה סוֹכֶנֶת עַל בֵּיתוֹ. וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת סָרָה פַּעַם בְּפַעַם אֶל חֲנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל לִקְנוֹת לָהּ מִינֵי בְשָׂמִים שׁוֹנִים. וּבִרְאוֹתָהּ כִּי יוֹדֵעַ הוּא הַחֶנְוָנִי הַיְּהוּדִי אֶת הַשָּׂפָה הָעֲרָבִית, בִּקְשָׁה מִמֶּנּוּ פַּעַם אַחַת לַעֲרֹךְ בִּשְׁמָהּ מִכְתָּב לַאֲדוֹנֶיהָ וְהוּא מִלֵּא אֶת בַּקָּשָׁתָהּ. וּמֵאָז הָיָה רַבִּי שְׁמוּאֵל כּוֹתֵב תָּמִיד אֶת מִכְתָּבֶיהָ לַאֲדוֹנֶיהָ הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל. וְהַסִּגְנוֹן הַטּוֹב וְהַנָּאוֹר וּכְתַב הַיָּד הַיָּפֶה שֶׁל הַמִּכְתָּבִים הָאֵלֶּה מְאֹד, מָשְׁכוּ עֲלֵיהֶם אֶת עֵין הַשַּׂר; וּבְקָרְאוֹ אֶת הַמִּכְתָּבִים בְּשׂוּם לֵב, הִכִּיר כִּי אִישׁ חָכָם וְסוֹפֵר הוּא הַכּוֹתֵב אוֹתָם.

בְּאַחַד הַיָּמִים סָר הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל אֶל מַלְגָּה עִירוֹ לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹם בֵּיתוֹ. וַיִּשְׁאַל אֶת פִּי הַסּוֹכֶנֶת אֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ: מִי הוּא הָאִישׁ הַכּוֹתֵב אֶת מִכְתָּבֶיהָ אֵלָיו. וַתְּסַפֵּר לוֹ הָאִשָּׁה כִּי חֶנְוָנִי עָנִי, וְהוּא אִישׁ יְהוּדִי, כּוֹתֵב לָהּ תָּמִיד אֶת מִכְתָּבֶיהָ. אָז קָרָא הַשַּׂר אֵלָיו אֶת רַבִּי שְׁמוּאֵל. וּמַה הִשְׁתּוֹמֵם לִרְאוֹת כִּי הַיְּהוּדִי הֶעָנִי הַזֶּה אֵינוֹ רַק סוֹפֵר מָהִיר בִּלְשׁוֹן עֲרָב, כִּי גַּם חָכָם גָּדוֹל הוּא בְּכָל דְּבַר חָכְמָה וּמַדָּע וְיוֹדֵעַ כָּל הֲלִיכוֹת הַמְּדִינָה וּמִשְׁפָּטֶיהָ וְיַחַס הַמַּמְלָכוֹת

הַקְּטַנּוֹת וּמִפְלַגּוֹתֵיהֶן הַשּׁוֹנוֹת זוּ לָזוּ בְּאֹפֶן נַעֲלֶה. אָז לָקַח הַשַּׂר אֶת רַבִּי שְׁמוּאֵל אֵלָיו וַיְהִי לוֹ לְמַזְכִּיר וּלְיוֹעֵץ. וְכֵן נֶהְפַּךְ הַחֶנְוָנִי הֶעָנִי כִּמְעַט לְמַזְכִּיר וּלְיוֹעֵץ שֶׁל הַשַּׂר הָעוֹמֵד בְּרֹאשׁ מְדִינַת גְּרַנָדָה. וַיְהִי לוֹ כָּבוֹד וְעֹשֶׁר וּגְדֻלָּה. וְהַוִּזִיר הַגָּדוֹל הִכִּיר יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֶת מַעֲלוֹת רוּחוֹ וְחָכְמָתוֹ הָרַבָּה שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל, כִּי כָל עֲצוֹתָיו בְּעִנְיְנֵי הַמַּמְלָכָה הָיוּ מְחֻכָּמוֹת מְאֹד. וַיִּהְיוּ לוֹ דְּבָרָיו כְּדִבְרֵי הָאוּרִים. וְסוֹפְרֵי דִּבְרֵי הַיָּמִים אוֹמְרִים עָלָיו: „אֶפְשָׁר הָיָה לְהַאֲמִין, כִּי קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר בִּשְׂפָתָיו". וְעַל פִּיו הִצְלִיחַ הַוִּזִיר בְּכָל דְּרָכָיו וַיִּגְדַּל כְּבוֹדוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ הַבּוּס אֲדֹנָיו.

כְּעֶשְׂרִים שָׁנִים עָמַד רַבִּי שְׁמוּאֵל עַל מִשְׁמַרְתּוֹ הַגְּבֹהָה הַזֹּאת וַיָּרֶם בְּחָכְמָתוֹ אֶת מַצַּב הַמְּדִינָה. וַיְהִי הַיּוֹם וְאִבְּן אַלְרִיף חָלָה וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב, וְהַמַּחֲלָה הָלְכָה הָלוֹךְ וְקָשָׁה מִיּוֹם לְיוֹם, וַיֵּדַע כִּי קָרוֹב קִצּוֹ. וְהַמֶּלֶךְ הַבּוּס בָּא לְבַקְּרוֹ, וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ לִרְאוֹת, כִּי יוֹעֲצוֹ הַנִּפְלָא הוֹלֵךְ לָמוּת בָּעֵת הָרָעָה הַהִיא; כִּי מִלְחָמוֹת רַבּוֹת סְבָבוּהוּ בַּיָּמִים הָהֵם מִחוּץ וּמְבוּכוֹת קָמוּ בְּעִנְיְנֵי הַמְּדִינָה פְּנִימָה, וְהוּא יִשָּׁאֵר עַתָּה בְּלִי יוֹעֵץ מַשְׂכִּיל כָּמֹהוּ. אַךְ הַוִּזִיר הַגָּדוֹל הִרְגִּיעַ אֶת

רוּחַ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ: אֲדֹנִי וּמַלְכִּי! הַרְשֵׁנִי נָא לְגַלּוֹת לְךָ סוֹד כָּמוּס עִמָּדִי, אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ לְנִחוּמִים בְּעֵת צָרָה הַזֹּאת דַּע לְךָ כִּי בְּכָל הַיָּמִים אֲשֶׁר עָמַדְתִּי עַל מִשְׁמַרְתִּי לְפָנֶיךָ רַק שֵׁם וִזִיר נִקְרָא עָלַי, וְהַוִּזִיר הָאֲמִתִּי הָיָה מַזְכִּירִי הַיְּהוּדִי שְׁמוּאֵל: הוּא הָיָה הַמּוֹצִיא וְהַמֵּבִיא אֶת כָּל עִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה, וְעַתָּה אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב, יוֹצִיא נָא פְּקֻדָּה לַאֲשֶׁר וּלְקַיֵּם אֶת הַיְּהוּדִי הַזֶּה עַל הַמִּשְׂרָה הַגְּבֹהָה, שֶׁהוּא עוֹמֵד עָלֶיהָ בְּפֹעַל זֶה עֶשֶׂר שָׁנִים."

הַוִּזִיר הַגָּדוֹל אִבְּן אַלְרִיף מֵת, וְהַמֶּלֶךְ הֶחָכָם, אֲשֶׁר גַּאֲוַת הַלְּאֹם וְקִנְאַת הַדָּת שֶׁל הָעֲרָבִים רָחֲקוּ מִמֶּנּוּ, שָׁמַע בְּקוֹל מִשְׁנֵהוּ וַיַּפְקֵד אֶת רַבִּי שְׁמוּאֵל הַלֵּוִי לְוִזִיר גָּדוֹל, מִשְׁנֶה הַמֶּלֶךְ, וַיִּתֵּן בְּיָדוֹ אֶת כָּל עִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה וַהֲלִיכוֹת שָׂרֵי הַצָּבָא וְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה.

מֵאָז יָשַׁב הַחֶנְוָנִי הֶעָנִי מִמַּלְגָּה בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וְתַלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנוֹךְ הָיָה לְמוֹשֵׁל כַּבִּיר; כִּי מַלְכֵי הַיִּשְׁמְעֵאלִים בַּיָּמִים הָהֵם מָסְרוּ תָמִיד אֶת הַנְהָגַת הַמְּלוּכָה בִּידֵי הַוִּזִירִים הַגְּדוֹלִים, מִשְׁנֵיהֶם, וְכִמְעַט שֶׁלֹּא הִתְעָרְבוּ בְּכָל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר עָשׂוּ הַמִּשְׁנִים בְּאַרְצוֹת מֶמְשַׁלְתָּם.

וְלֹא נִחַם הַמֶּלֶךְ אַף רֶגַע אֶחָד עַל הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה: לְהַפְקִיד אִישׁ יְהוּדִי לְשַׂר הַשָּׂרִים בְּאַרְצוֹ. כִּי אָמְנָם הִגְדִּיל אֶבֶן נַגְדִּילָה לַעֲשׂוֹת לְטוֹבַת הָעָם וְהָאָרֶץ שֶׁעָמַד בְּרֹאשָׁם; הַמְּדִינָה פָּרְחָה וַתַּעַל מַעְלָה מָעְלָה; הַמִּסְחָר וַחֲרשֶׁת הַמַּעֲשֶׂה פָּרְצוּ מְאֹד. גַּם הַמַּדָּעִים הִתְרַחֲבוּ בָּאָרֶץ וְכָל הַהַנְהָגָה הַפְּנִימִית הָיְתָה לְמוֹפֵת בְּאַהֲבַת הַצֶּדֶק וְהַטּוֹב. כִּי הָיה הָיָה הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל בַּעַל נֶפֶשׁ טוֹבָה וּנְדִיבָה, עוֹשֶׂה חֶסֶד, אַמִּיץ לֵב וְאוֹהֵב אֶת כָּל הָאָדָם, מִבְּלִי כָּל הַבְדֵּל בֵּין הָעַמִּים הַשּׁוֹנִים, אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמַמְלֶכֶת גְּרַנָּדָה; וְעַל כֵּן אֲהֵבוּהוּ הָאֶזְרָחִים הַמִּתְמַדִּים, גַּם שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשְׁבִים רִאשׁוֹנָה בַּמַּלְכוּת וַאֲצִילֵי הָעָם הוֹקִירוּהוּ וַיְכַבְּדוּהוּ מְאֹד. „הַשַּׂר הַיְּהוּדִי הַזֶּה — כּוֹתֵב עָלָיו סוֹפֵר דִּבְרֵי הַיָּמִים הָהֵם — הָיָה בַּעַל כֹּחַ לֵב כַּבִּיר וְשֵׂכֶל חָרוּץ עַד לְהַפְלִיא, דִּבֶּר מְעַט וְחָשַׁב הַרְבֵּה; הוּא הִשְׂכִּיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִקְרֵי הָעֵת בְּרוּחַ תְּבוּנָה נִפְלָאָה; תִּכֵּן אֶת רוּחוֹת בְּנֵי הָאָדָם וְאֶת תְּכוּנוֹתֵיהֶם הֵבִין לְהַעֲרִיךְ כָּרָאוּי, וַיֵּדַע הֵיטֵב לִמְצֹא בָּהֶם חֵפֶץ לְעֵת מְצֹא לְעִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה. וּמִלְּבַד כָּל הַמַּעֲלוֹת הָאֵלֶּה הָיָה אִישׁ הַיּוֹדֵעַ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַחַיִּים; בְּאַרְמְנוֹת

אֶל הַמִּבְרָה (הֵיכַל הַמֶּלֶךְ) הָיָה כְּמוֹ בְּבֵיתוֹ, כְּאִלּוּ הֻסְכַּן מִלֵּדָה לְכָל תַּעֲנוּגוֹת הַחַיִּים; אֶחָד הָיָה וְאֵין שֵׁנִי לוֹ בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ, בְּמִדְבָּרוֹ הַנָּאוֶה אֲשֶׁר לָקַח נְפָשׁוֹת; לֹא הָיָה עוֹד עוֹד כָּמֹהוּ אָהוּב וּמָהִיר בִּמְסִבּוֹת רֵעִים, לוֹקֵחַ לֵב שׁוֹמְעָיו בִּנְעִימוּת שִׂיחָתוֹ וְיוֹדֵעַ לְהַטּוֹתָם אֶל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ. וְעַל כָּל אֵלֶּה הָיָה מְצֻיָּן בְּעַנְוַת רוּחוֹ, וְלֹא הִתְנַשֵּׂא בִּמְאוּמָה עַל הָאֶזְרָחִים הַפְּשׁוּטִים, כְּדֶרֶךְ הָאֲנָשִׁים הָעוֹלִים פִּתְאֹם מִשֵּׁפֶל הַמַּדְרֵגָה לִמְרוֹם הַכָּבוֹד, הָעֹשֶׁר וְהָאֹשֶׁר. הוּא יָדַע אֶת כְּבוֹד נַפְשׁוֹ וְעָשְׁרָהּ הַטִּבְעִי, עַל כֵּן לֹא הִתְגָּאָה בְּעָשְׁרוֹ הַחִיצוֹנִי, שֶׁבָּא לוֹ בְּמִקְרֶה, וַיְהִי מֵטִיב לַכֹּל וְאָהוּב וְנָעִים עִם כָּל אָדָם, וְתַחַת לְהִתְבַּיֵּשׁ בְּמַצָּבוֹ הַקֹּדֶם וּלְהַסְתִּירוֹ הָיָה מַזְכִּירֵהוּ תָּמִיד וַיְדַבֵּר עַל דְּבַר חֲנוּתוֹ הַקְּטַנָּה בְּמַלְגָּה בְּאָזְנֵי כָּל יוֹדְעָיו. בַּמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת הָאֵלֶּה וּבְיִחוּד בְּיֹשֶׁר לְבָבוֹ עוֹרֵר רִגְשֵׁי כָבוֹד אֵלָיו גַּם בְּלֶבַב אוֹיְבָיו.

וְשׂוֹנְאִים וּמְקַנְאִים לֹא חָסְרוּ לְרַבִּי שְׁמוּאֵל, כַּאֲשֶׁר לֹא יֶחְסְרוּ לְכָל הַמְאֻשָּׁרִים בָּאָרֶץ, וְאַף כִּי לַיְּהוּדִי בַּגָּלוּת, שֶׁהַהַצְלָחָה עָמְדָה לוֹ לַעֲלוֹת לִמְרוֹם הָאֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד. וּמְשַׂנְאָיו וּמְקַנְאָיו אֵלֶּה הִבִּיעוּ לוֹ אֶת שִׂנְאָתָם בְּגָלוּי; אַךְ הַוִּיזִיר הָעִבְרִי

יָדַע לְהַכְנִיעָם, לֹא בְּכֹחַ הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁבְּיָדוֹ לְעָנְשָׁם כְּפִי רִשְׁעָתָם, כִּי אִם בְּאֹרֶךְ אַפּוֹ, בְּאַהֲבָתוֹ אֶת הַשָּׁלוֹם וּבְהַרְבּוֹתוֹ לְהֵיטִיב לָרָעִים וְלַטּוֹבִים, לְאוֹהֲבִים וּלְאוֹיְבִים יָחַד.

בְּקִרְבַת הֵיכַל הַמֶּלֶךְ הָיְתָה חֲנוּת עַרְבִי קַנַּאי אֶחָד, אֲשֶׁר שָׂנֵא אֶת הַיְּהוּדִים תַּכְלִית שִׂנְאָה, וּמְאֹד מְאֹד חָרָה לוֹ עַל אֲשֶׁר הָפְקַד אִישׁ יְהוּדִי לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל. וְהָיָה בַּעֲבֹר רַבִּי שְׁמוּאֵל עַל פְּנֵי חֲנוּתוֹ לָבֹא אֶל הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, יָצָא הָעַרְבִי הַזֶּה לְנֶגְדּוֹ בְּחֵרְפוֹת וְגִדּוּפִים וּקְלָלוֹת נִמְרָצוֹת. אַךְ הַוִּיזִיר לֹא שָׂם לֵב אֵלָיו וְאֶל קִלְלוֹתָיו, וְתַחַת לְיַסֵּר אֶת הֶחָצוּף הַזֶּה, כַּאֲשֶׁר הָיָה לְאֵל יָדוֹ, וּלְהָעִיר עָלָיו בְּזֹאת חֲמַת יֶתֶר הַמַּחְמַדִּים הַקַּנָּאִים, בָּחַר בִּשְׁתִיקָה וּבִסְלִיחָה. רָאָה הָעַרְבִי, כִּי לֹא יוּבָא בְּמִשְׁפָּט עַל מַעֲשֵׂהוּ וַיּוֹסֶף לְחָרֵף וּלְגַדֵּף וּלְקַלֵּל אֶת הַוִּיזִיר הַיְּהוּדִי. וּפַעַם אַחַת בַּעֲבֹר הַמֶּלֶךְ עִם הַוִּיזִיר יַחַד עַל פְּנֵי חֲנוּתוֹ, בְּלֶכְתָּם לְטַיֵּל בָּעִיר, הֵחֵל לְהִתְנַפֵּל עָלָיו וּלְקַלְלֵהוּ לְעֵינֵי הַמֶּלֶךְ. הַוִּיזִיר לֹא עָנָהוּ דָבָר, כְּדַרְכּוֹ, וַיֵּלֶךְ לוֹ הָלְאָה בִּמְנוּחָה; אַךְ הַמֶּלֶךְ הִתְקַצֵּף מְאֹד עַל הַחֻצְפָּה הַזֹּאת, וַיְצַו לִכְרֹת אֶת לְשׁוֹן הָעַרְבִי הֶחָצוּף מִפִּיו. אֲבָל הַוִּיזִיר הֶחָכָם עָשָׂה אַחֶרֶת;

הוּא יָדַע הֵיטֵב, כִּי מְקוֹר הַשִּׂנְאָה שֶׁל הַחֶנְוָנִי הָעַרְבִי הַזֶּה הוּא הַקִּנְאָה בְּעָשְׁרוֹ הָרַב שֶׁל הַחֶנְוָנִי הַיְהוּדִי הַקּוֹדֵם. וַיֵּדַע לַהֲפֹךְ אֶת הַחֶנְוָנִי הַזֶּה מֵאוֹיֵב לְאוֹהֵב נֶאֱמָן וְאֶת קִלְלָתוֹ – לִבְרָכָה.

לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ שֵׁנִית לְטַיֵּל עִם אֲהוּבוֹ הַוָּזִיר הַגָּדוֹל, וַיַּעַבְרוּ לִפְנֵי אוֹתָהּ הַחֲנוּת הַקְּטַנָּה, וְהִנֵּה הָעַרְבִי יוֹצֵא וְהוּא מְקַדֵּם אֶת פְּנֵי הַוָּזִיר בְּכָבוֹד גָּדוֹל וּפִיו מָלֵא בְּרָכָה וּתְהִלָּה. הַמֶּלֶךְ הִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וְלֹא הֶאֱמִין לְמִשְׁמַע אָזְנָיו.

– מַדּוּעַ זֶה לֹא נַעֲשָׂה בוֹ הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר צִוִּיתִי ?–שָׁאַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַוָּזִיר.

– כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן נַעֲשָׂה – עָנָהוּ אֶבֶן נַגְדִּילָה – לְשׁוֹנוֹ הָרָעָה נִכְרְתָה מִפִּיו, וְטוֹבָה מִמֶּנָּה נִתְּנָה לוֹ תַּחְתֶּיהָ.

אַחֲרֵי כָּל אֵלֶּה לֹא יִפָּלֵא עוֹד, כִּי הִצְלִיחַ הַוָּזִיר הָעִבְרִי לְהִתְגַּבֵּר בְּחָכְמָתוֹ הָרַבָּה וּבְנַפְשׁוֹ הַגְּדוֹלָה עַל כָּל אוֹיְבָיו הַפְּרָטִיִּים וְאוֹיְבֵי אַרְצוֹ, וּלְהַחֲזִיק אֶת הַשָּׁלוֹם וְהַשַּׁלְוָה בִּמְדִינַת גְּרַנָּדָה בְּמֶשֶׁךְ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וְשׂוֹנְאָיו לֹא

הֶעֱזוּ עוֹד לִפְצוֹת פֶּה נֶגְדוֹ. הַמֶּלֶךְ הֶחָכָם, אֲשֶׁר יָדַע אֶת עֶרְכּוֹ הָרַב, כִּבְּדָהוּ וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד. יָדוֹ הַנְּדִיבָה הָיְתָה פְּתוּחָה תָמִיד לְכָל חַכְמֵי גְרַנָּדָה, סוֹפְרֶיהָ וּמְשׁוֹרְרֶיהָ, וּמְשׁוֹרְרִים רַבִּים שָׁרוּ שִׁירִים לִכְבוֹדוֹ וַיְרוֹמְמוּהוּ עַל כָּל תְּהִלָּה.

וְלֹא רַק שַׂר גָּדוֹל וּמוֹשֵׁל כַּבִּיר עַל עַם הָאָרֶץ וְעַל קְהִלּוֹת הַיְהוּדִים הָיָה רַבִּי שְׁמוּאֵל בִּגְרַנָּדָה, כִּי גַם רַב גָּדוֹל וְרֹאשׁ מוֹרֵי הַתּוֹרָה הָיָה, כְּאַחַד הָרַבָּנִים הַגְּדוֹלִים, לְכָל יְהוּדֵי סְפָרַד. כִּי בְּמוֹת רַבִּי חֲנוֹךְ, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה בְּקוֹרְדוֹבָה, נִתְמַנָּה רַבִּי שְׁמוּאֵל לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַמּוֹרֶה הַמְּנוֹחַ. בִּהְיוֹתוֹ גָּדוֹל בַּתּוֹרָה מִכָּל תַּלְמִידֵי בֵּית מִדְרָשׁוֹ, וַיְלַמֵּד לִבְנֵי עַמּוֹ אֶת הֲלִיכוֹת הַתַּלְמוּד. מֵאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וּקְרוֹבוֹת שָׁלְחוּ אֵלָיו שְׁאֵלוֹת בְּדִינֵי הַתּוֹרָה, וְעֵטוֹ הַמָּהִיר שֶׁכָּתַב פְּקֻדּוֹת וְחֻקִּים בְּעִנְיְנֵי הַמֶּמְשָׁלָה לְרִבְבוֹת בְּנֵי אַרְצוֹ הַמַּחֲמַדִּים בִּכְתָבָם וּלְשׁוֹנָם — אוֹתוֹ הָעֵט כָּתַב גַּם תְּשׁוּבוֹת נִכְבָּדוֹת לְרִבְבוֹת בְּנֵי עַמּוֹ בְּדִינֵי הַתּוֹרָה כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם. הוּא בָא בַּחֲלִיפוֹת מִכְתָּבִים עִם חַכְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּבָבֶל, אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וַאֲשֶׁר בְּיֶתֶר עָרֵי אַפְרִיקָה, וּבְיִחוּד עִם הַגָּאוֹן הָאַחֲרוֹן שֶׁבְּבָבֶל רַב הַאי גָּאוֹן.

הַשַּׂר הַמְרוֹמָם וְהַמּוֹרֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה כָּתַב „מָבוֹא" לְסֵפֶר הַתַּלְמוּד, שֶׁבּוֹ הוֹדִיעַ הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, סֵדֶר דוֹרוֹת הַתַּנָּאִים בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הָאֲמוֹרָאִים בַּעֲלֵי הַגְּמָרָא, רַבָּנָן סְבוֹרָאֵי, אֲשֶׁר הִשְׁלִימוּ וְחָתְמוּ אֶת סֵפֶר הַתַּלְמוּד, כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה לְפָנֵינוּ, וְהַגְּאוֹנִים שֶׁבְּבָבֶל, רָאשֵׁי מְבָאֲרֵי הַתַּלְמוּד, עַד רַבִּי משֶׁה וְרַבִּי חֲנוֹךְ מוֹרֵהוּ. מִלְּבַד זאת הוּא מְבָאֵר אֶת הָעִנְיָנִים הָרָאשִׁיִּים וּמֻשָּׂגִים וּמִבְטָאִים שׁוֹנִים שֶׁבַּתַּלְמוּד. חֵלֶק מִן הַ„מָּבוֹא" הַזֶּה נִדְפָּס בְּכָל סִפְרֵי הַשַּׁ"ס (ש"ס – שִׁשָּׁה סְדָרִים) בְּסוֹף מַסֶּכֶת בְּרָכוֹת, הִיא הַמַּסֶּכֶת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַתַּלְמוּד. מִלְּבַד הַמָּבוֹא חִבֵּר רַבִּי שְׁמוּאֵל גַּם פֵּרוּשׁ חָשׁוּב עַל כָּל הַתַּלְמוּד וַיִּקְרָא לוֹ בְּשֵׁם „הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת". בַּפֵּרוּשׁ הַזֶּה בֵּאֵר אֶת כָּל הָעִנְיָנִים הַקָּשִׁים וְהוֹרָה הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְמוֹרֵי הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל.

הוּא הָיָה גַּם מֵלִיץ וּמְשׁוֹרֵר וּמְדַקְדֵּק גָּדוֹל בַּשָּׂפָה הָעִבְרִית; הוּא חִבֵּר שִׁירֵי תְּהִלָּה וּתְפִלָּה בְּתַבְנִית סֵפֶר הַ„תְּהִלִּים" וַיִּקְרָא לְאֹסֶף הַשִּׁירִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁם „בֶּן־תְּהִלִּים". גַּם הָיָה מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים קְצָרִים, מְלֵאִים חָכְמָה וּמוּסָר

וַיִּקָּרֵא לָהֶם בְּשֵׁם „בֶּן מִשְׁלֵי”; גַּם חִבֵּר סֵפֶר בְּתַבְנִית מְגִלַּת קֹהֶלֶת וַיִּקָּרֵא לוֹ „בֶּן קֹהֶלֶת”.

כֵּן הָיָה הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל בִּגְרַנָּדָה אֲבִי חַכְמֵי הַתּוֹרָה וְאַחַד הַמְּלִיצִים הַמְפֹאָרִים בְּדוֹרוֹ; וּגְדוֹלֵי הַחֲכָמִים וְרָאשֵׁי הַמְשׁוֹרְרִים הָעִבְרִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּדוֹרוֹ, שָׁרוּ תְהִלָּתוֹ בְּשִׁירֵיהֶם הַיָּפִים. גַּם הַמְשׁוֹרֵר הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁלֹמֹה אִבְּן גְּבִירוֹל שָׁר בְּשִׁירִים לִכְבוֹדוֹ וַיְפָאֲרֵהוּ וַיְנַשְּׂאֵהוּ מְאֹד; וּבַיּוֹם אֲשֶׁר נִפְרַד רַבִּי שְׁמוּאֵל מִמֶּנּוּ שָׁר עָלָיו רַבִּי שְׁלֹמֹה:

עֲזָבַנִי מְשׁוֹמֵם כֶּאֱלִישָׁע,
וְלֻקַּח מֵעַל רֹאשִׁי כְּתִשְׁבִּי;
וְהָיָה לִי בְּרוּחוֹ פִּי שְׁנַיִם,
וְהִנֵּה פִּי שְׁנַיִם לִי בְּעָצְבִּי.

וְהַמְשׁוֹרֵר הַגָּדוֹל רַבִּי יוֹסֵף בֶּן חִסְדַּאי שָׁר עָלָיו:

שְׂפָתָיו יִשְׁמְרוּ דַעַת
וּמִפִּיו תְּבַקֵּשׁ דָּת אֵל הַתְּמִימָה,
וּמַהֲלָלָיו כְּיָרֵחַ בְּהִלּוֹ,
וּמַעֲלָלָיו כְּמוֹ פֶלֶג בְּצָמָא;
וְתַר חָכְמָה עֲדֵי עָמַד בְּסוֹדָהּ,

וַהֲבִינָה עֲדֵי יָדַע מְקוֹמָהּ,
וְכָל מֶלֶךְ לְאוֹר פָּנָיו יְהַלֵּךְ,
וְכָל פָּנִים תְּכַסֵּמוֹ כְלִמָּה,
וְכָל שָׂרִים לְפָנָיו כַּשְּׁוָרִים,
וְכָל יוֹעֵץ – כְּרָחֵל נֶאֱלָמָה.
לְךָ חָכְמָה, לְךָ רוּחַ יְתֵרָה,
לְךָ חָכְמָה, בִּינָה וְעָרְמָה.

וְלֹא בִסְפָרַד לְבַד הָיָה גָּדוֹל שֵׁם רַבֵּנוּ שְׁמוּאֵל, כִּי גַם בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הַיְהוּדִים נְפוֹצִים שָׁם; כִּי כְשֶׁמֶשׁ צְדָקָה הִשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם שֶׁפַע טוּבוֹ. הוּא פִּזֵּר הַרְבֵּה כֶסֶף לְמַלֵּא אֶת מַחְסוֹרֵי תַלְמִידֵי הַחֲכָמִים בִּישִׁיבוֹת הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר בְּבָבֶל, בְּמִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; גַּם לְכָל הַהוֹגִים בְּחָכְמָה פָּתַח אֶת יָדוֹ הַנְּדִיבָה וַיְהִי לָהֶם לִמְקוֹר חַיִּים; הוּא מִלֵּא אֶת יְדֵי סוֹפְרִים לִכְתֹּב סִפְרֵי תוֹרָה, נְבִיאִים וּכְתוּבִים, סִפְרֵי הַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד (כִּי הַדְּפוּס טֶרֶם הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם, וְכָל הַסְּפָרִים הָיוּ נִכְתָּבִים בִּידֵי סוֹפְרִים מֻמְחִים, וְעַל כֵּן הָיָה מְחִיר הַסְּפָרִים רַב בַּיָּמִים הָהֵם) וַיְשַׁלֵּם לָהֶם שָׂכָר רַב כְּיַד שַׁלִּיט רָם וּנְדִיב לֵב כָּמוֹהוּ; וְאֶת הַסְּפָרִים הָהֵם

נָתַן בְּמַתָּנָה לְכָל הַתַּלְמִידִים הָעֲנִיִּים, שֶׁאֵין יָדָם מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹתָם.

וּבְכֹל אֲשֶׁר הִשְׁתַּדֵּל הַנָּגִיד לְהַגְדִּיל אֶת כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְדוֹרְשֶׁיהָ בְּקֶרֶב בְּנֵי־עַמּוֹ, כֵּן הִתְאַמֵּץ לְהָרִים אֶת עֶרֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹ וּלְהַגְדִּיל כְּבוֹדָם בְּעֵינֵי־עַם הָאָרֶץ, וְחֶפְצוֹ הִצְלִיחַ בְּיָדוֹ, כִּי הוּטַב הוּטַב מַצַּב הַיְהוּדִים בִּימֵי הַמּוֹשֵׁל הַצַּדִּיק הַזֶּה וַיִּתְעַנְּגוּ עַל רֹב שָׁלוֹם. אַךְ כַּאֲשֶׁר הֵחֵל לָתֵת לְחַכְמֵי הַיְהוּדִים מִשְׂרוֹת כְּבוּדוֹת בְּעִיר קוֹרְדוֹבָה וְגַם הִפְקִיד מֵהֶם פְּקִידֵי צָבָא וְשָׂרֵי חֲיָלִים, גָּבְרָה הַקִּנְאָה וְהַשִּׂנְאָה לַיְהוּדִים בְּלִבּוֹת הַמֻּשְׁלָמִים. הֵם הִתְמַרְמְרוּ מְאֹד בִּרְאוֹתָם, כִּי הַיְהוּדִים הַ„כּוֹפְרִים" הָיוּ לְשָׂרִים בָּאָרֶץ, וְאֶחָד מֵהֶם הִתְנַשֵּׂא לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ וְלִהְיוֹת הַשַּׁלִּיט הַיְחִידִי בָּאָרֶץ – וַיִּקְשְׁרוּ קֶשֶׁר לְהָמִית אֶת הַמִּשְׁנֶה.

אַךְ הַקֶּשֶׁר נִגְלָה לַמֶּלֶךְ בְּעִתּוֹ וַיְצַו לַהֲרֹג אֶת הַמִּתְנַקְּשִׁים בְּנֶפֶשׁ הַמִּשְׁנֶה אֲהוּבוֹ. מֵאָז לֹא נוֹעֲזוּ עוֹד הָעֲרָבִים הַקַּנָּאִים לְהַרְאוֹת שִׂנְאָתָם לַוִּזִיר הַגָּדוֹל אֲהוּב הַמֶּלֶךְ וַיָּסוּרוּ אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ לְמַרְאִית עַיִן, וּבְסֵתֶר לִבָּם חִכּוּ לַיּוֹם אֲשֶׁר יוּכְלוּ לְהוֹצִיא אֶת מַחְשַׁבְתָּם הָרָעָה לִפְעֻלּוֹת.

וְהַיּוֹם הַהוּא לֹא אֵחַר לָבֹא. כִּי בִּשְׁנַת תשצ״ח (1038) מֵת הַמֶּלֶךְ הַבּוּס וְהִשְׁאִיר אַחֲרָיו שְׁנֵי בָנִים, שֵׁם הַבְּכוֹר בַּדִּיס וְשֵׁם הַצָּעִיר בַּלַּקִּין, וְהִנֵּה עַל פִּי מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה צָרִיךְ הָיָה בַּדִּיס לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה, כִּי הוּא הַבְּכוֹר; וְכֵן הָיָה דְּבַר הַוִּזִיר הַגָּדוֹל אֶל הָאֶזְרָחִים בִּגְרַנָּדָה, אַךְ יַעַן אֲשֶׁר לֹא צִוָּה הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי מוֹתוֹ, מִי יֵשֵׁב עַל כִּסְאוֹ אַחֲרָיו— הִשְׁתַּמְּשׁוּ שׂוֹנְאֵי הַוִּזִיר בַּמִּקְרֶה הַזֶּה לְמַטְּרָתָם, כִּי דִבְּרוּ עַל לֵב בַּלַּקִּין בֶּן־הַמֶּלֶךְ הַצָּעִיר לִדְרֹשׁ אֶת כִּסֵּא אָבִיו וּלְהָרִים גֵּם הַמְּרִידָה, וּבַלַּקִּין נִפְתָּה לָהֶם. אָז נִפְלְגוּ יוֹשְׁבֵי גְרַנָּדָה לִשְׁתֵּי מִפְלַגּוֹת: הַמִּפְלַגָּה הָאַחַת וְהַוִּזִיר הַגָּדוֹל אֶבֶן נַגְדִּילָה בְּרֹאשָׁהּ נָטְתָה אַחֲרֵי בַּדִּיס, וְהַמִּפְלַגָּה הַשְּׁנִיָּה וּבְרֹאשָׁהּ כָּל שׂוֹנְאֵי הַוִּזִיר וּמְקַנְאָיו הָיוּ אַחֲרֵי בַּלַּקִּין. בְּרֹאשׁ הַמִּפְלַגָּה הַזֹּאת עָמְדוּ גַּם אֲחָדִים מֵרָאשֵׁי הַיְּהוּדִים שׂוֹנְאֵי אֶבֶן נַגְדִּילָה, כִּי בַּיָּמִים הָהֵם הָיָה גַּם לַיְּהוּדִים מִשְׁפַּט הַבְּחִירָה כְּכֹל יֶתֶר הָאֶזְרָחִים.

וּמִפְלֶגֶת בַּלַּקִּין הָלְכָה וְגָדְלָה, הָלְכָה וְגָבְרָה מִיּוֹם לְיוֹם, וְעוֹד מְעַט וְהַמַּמְלָכָה נְכוֹנָה בִּידֵי בַּלַּקִּין, וְאֶבֶן נַגְדִּילָה הָיָה עֲדֵי אוֹבֵד. אַךְ חָכְמַת אֶבֶן נַגְדִּילָה עָמְדָה לוֹ גַּם הַפַּעַם

לְהִנָּצֵל מִן הָרָעָה הַנִּשְׁקֶפֶת לוֹ; כִּי הִשְׂכִּיל לְדַבֵּר עַל כֵּל בַּלְקִין לְבַל יִגְזֹל אֶת הַמְּלוּכָה מֵאָחִיו הַבְּכוֹר יוֹרֵשׁ הַכִּסֵּא בַּמִּשְׁפָּט; וּדְבָרָיו הַמְחֻכָּמִים הִטּוּ אֶת לִבּוֹ לְהַשְׁלִים עִם אָחִיו הַבְּכוֹר וַעֲטֶרֶת הַמְּלוּכָה שָׁבָה לְבַדִּים.

כַּאֲשֶׁר יָשַׁב בַּדִּים עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה הִגְדִּיל אֶת כְּבוֹד אֶבֶן נַגְדִילָה מִבָּרִאשׁוֹנָה; וַתִּמְעַט בְּעֵינָיו לָתֵת לוֹ מִשְׂרַת וִיזִיר גָּדוֹל, כִּי הוֹסִיף עוֹד לִנְטוֹת לוֹ אַהֲבָה וָחֶסֶד וּלְהַרְבּוֹת לוֹ כָּבוֹד וָעֹז, וַיַּעֲזֹב אֶת כָּל עִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה בְּיָדוֹ. אָז הִתְמַכֵּר הַמֶּלֶךְ לְחֶמְדוֹת הַחַיִּים וְתַעֲנוּגוֹתֵיהֶם, וְלֹא שָׂם לֵב לְכָל הֲלִיכוֹת הַמְּלוּכָה; וַיְהִי רַק שֵׁם בַּדִּים נִקְרָא עַל הַמְּלוּכָה, אֲבָל בֶּאֱמֶת הָיָה אֶבֶן נַגְדִילָה הַמֶּלֶךְ בִּגְרַנָּדָה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ.

אַךְ כַּעֲבֹר שָׁנִים מִסְפָּר נִחַם בַּלְקִין עַל אֲשֶׁר מָסַר אֶת הַמְּלוּכָה לְאָחִיו וַיַּחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת לְהָסֵב אֵלָיו אֶת הַמְּלוּכָה אֲשֶׁר נָתְנוּ לוֹ בְּנֵי עַמּוֹ בִּרְצוֹנָם הַטּוֹב. אָז קָרָא אֵלָיו אֶת יְדִידָיו הַנֶּאֱמָנִים מְאֹד, כָּל אַנְשֵׁי הַזְּרוֹעַ וְהֵחֵל וַיַּשְׁבִּיעֵם לְבַל יַעַזְבוּהוּ בְּעֵת אֲשֶׁר יִקְרָא מִלְחָמָה עַל בַּדִּים אָחִיו בִּדְבַר הַמְּלוּכָה. וְהֵמָּה נִשְׁבְּעוּ לוֹ בֶּאֱמוּנָתָם לְהִלָּחֵם

בַּעֲדוֹ וּלְהוֹשִׁיבוֹ עַל כִּסֵּא אָבִיו. וּבַלְּקִין הָיָה כְּבָר מוּכָן לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עַל אָחִיו הַמֶּלֶךְ בְּיָד חֲזָקָה וְרָעָה נוֹרָאָה נִשְׁקְפָה שֵׁנִית לְאִבְּן נַגְדִּילָה. אַךְ בָּעֵת הַהִיא חָלָה בַּלְּקִין פִּתְאֹם וַיִּפֹּל לְמִשְׁכָּב; וּבַדִּים צִוָּה עַל רוֹפְאָיו לְבַל יִתֵּן לוֹ רְפוּאוֹת; וּבִגְלַל זֹאת גָּוַע וַיָּמָת. וְהַמַּמְלָכָה נְכוֹנָה בְּיַד בַּדִּים. וְכָל שׂוֹנְאֵי אִבְּן נַגְדִּילָה וְעוֹזְרֵי בַּלְּקִין רָאוּ כִּי מֵת בְּחִירָם וַיְמַהֲרוּ לָנוּס מִגְּרַנָּדָה, כִּי יָרְאוּ אֶת חֲמַת הַמֶּלֶךְ. וְרַבִּי שְׁמוּאֵל הִתְחַזֵּק בְּמֶמְשַׁלְתּוֹ וַיּוֹסֶף לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד בָּאָרֶץ.

וְלֹא רַק בְּקֶרֶב גְּרַנָּדָה פְּנִימָה רַבּוּ צוֹרְרֵי אִבְּן נַגְדִּילָה, כִּי גַם מִחוּץ הָיוּ לוֹ שׂוֹנְאִים רַבִּים, אֲשֶׁר הִתְנַכְּלוּ עָלָיו לְהוֹרִידוֹ מִמְּרוֹם מִשְׂרָתוֹ הַכְּבוּדָה. בְּרֹאשׁ אוֹיְבָיו אֵלֶּה עָמַד אִבְּן־אַבַּס, הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל לְזָהִיר מֶלֶךְ אַלְמֶרִיָּה, וְאִבְּן אַבּוּ־מוּסָה הַוִּיזִיר שֶׁל הַחַמּוּדִיטִים בְּמַלַּגָה. שְׁנֵי אֵלֶּה בָּדוּ עָלָיו דִּבּוֹת שֶׁקֶר וַיָּפִיצוּ עָלָיו שְׁמוּעוֹת רָעוֹת בָּעָם, כְּדֵי לְהַבְאִישׁ אֶת רֵיחוֹ בְּעֵינֵי בַּדִּים מַלְכּוֹ. אַחֲרֵי כֵן עוֹרְרוּ אֶת מֶלֶךְ אַלְמֶרִיָּה לְהִתְעָרֵב בַּדָּבָר וַיִּכְתֹּב לְמֶלֶךְ גְּרַנָּדָה, כִּי חֶרְפָּה הִיא לְאִישׁ מִשְּׁלוּמֵי אֱמוּנֵי הַמֻּשְׁלָמִים

לַעֲזוֹב אֶת הַנְהָגַת הַמְּדִינָה בְּיַד בֶּן-עַם נֵכָר. הֵן חוֹב קָדוֹשׁ הוּא עַל הַמְּשֻׁלָּמִים הַיְרֵאִים לְאַבֵּד אֶת הַ„כּוֹפְרִים". גַּם הֵעֵד הֵעִיד מֶלֶךְ אַלְמֶרְיָה בְּמֶלֶךְ גְּרַנָּדָה, כִּי אִם לֹא יָסִיר אֶת הַוִּיזִיר הַיְּהוּדִי מִמִּשְׁמַרְתּוֹ יָפִיר אֶת בְּרִיתוֹ עִמּוֹ. אֲבָל הַמֶּלֶךְ בַּדִּיס עָנָה אֶת מֶלֶךְ אַלְמֶרְיָה, כִּי נָכוֹן הוּא לָבֹא עִמּוֹ בִּדְבָרִים עַל כָּל עִנְיְנֵי הַמְּדִינָה, אַךְ בִּדְבַר הַוִּיזִיר לֹא יֹאבֶה גַּם שְׁמֹעַ לוֹ. „אִם אֲמַלֵּא חֶפְצְךָ – כָּתַב אֵלָיו – אֶהְיֶה בּוֹגֵד וּבְלִיַּעַל. אִם אֶתְרַצֶּה אֵלֶיךָ בְּרֹאשׁ עַבְדִי הַנֶּאֱמָן, אָז יָבֹא יוֹם וְנָפַלְתִּי גַּם אֲנִי בִּידֵי מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי".

אָז עָלָה מֶלֶךְ אַלְמֶרְיָה בְּחַיִל כָּבֵד עַל גְּרַנָּדָה לְאַיֵּם עַל בַּדִּיס וּלְהַכְרִיחוֹ, כִּי יוֹרִיד אֶת אִבֶּן נַגְדִילָה מִמִּשְׂרָתוֹ. הָעַזּוּת הַזֹּאת הֶעֶלְתָה אֶת חֲמַת בַּדִּיס עַד לְהַשְׁחִית וַיִּשְׁלַח חֶרֶשׁ חַיִל גָּדוֹל לִסְגֹּר אֶת מוֹצָא גֵּיא־הֶהָרִים, אֲשֶׁר בַּדֶּרֶךְ הַהוֹלֶכֶת מִגְּרַנָּדָה לְאַלְמֶרְיָה; וְאָז הִתְנַפֵּל עַל חֵיל מֶלֶךְ אַלְמֶרְיָה מִפָּנִים וּמֵאָחוֹר וַיַּכֵּם מַכָּה רַבָּה. חֵלֶק מִן הַחַיִל הַגָּדוֹל וּבְתוֹכָם גַּם הַמֶּלֶךְ וַהִיר נָפַל בְּחֶרֶב הַגְּרַנָּדִים, אוֹ הִתְנַפְּלוּ מִמְּרוֹם הֶהָרִים הַתְּלוּלִים וַתִּפָּזַרְנָה עַצְמוֹתֵיהֶם לְפִי שְׁאוֹל, וְהַחֵלֶק הַשֵּׁנִי עִם הַוִּיזִיר אִבֶּן אַבַּס נָפְלוּ בַּשִּׁבְיָה.

וְאוּלָם כָּל הַשְׁבוּיִם שֻׁלְּחוּ מַהֵר לַחָפְשִׁי, אַךְ אִבְּן אַבַּס הַצַּר הַצּוֹרֵר בִּנְבָלָיו לְאָבֶן נַגְדִּילָה הוּמַת בִּידֵי בַּדִּים בְּיוֹם שִׂמְחַת תּוֹרָה שְׁנַת אַרְבַּעַת אֲלָפִים תשצ״ט (1038), וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְגַם רֹאשׁ אִבֶּן אַבּוּ מוּסָה הַוִּיזִיר בְּמַלַּגָּה הוּסַר מֵעָלָיו בִּידֵי מֶלֶךְ מַלַּגָּה.

כֹּה רָאָה רַבִּי שְׁמוּאֵל נְקָמוֹת בְּאוֹיְבָיו וּמֶמְשַׁלְתּוֹ נְכוֹנָה בְּיָדוֹ; וַיְנַהֵג אֶת הַמְּלוּכָה בְּחָכְמָה רַבָּה, בִּגְבוּרָה וּבְעֵצָה נִפְלָאָה, וּפְעָמִים רַבּוֹת הִצִּיל אֶת אַרְצוֹ מֵאוֹיְבֶיהָ הָרַבִּים, אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלֶיהָ, וַיִּגְדַּל כְּבוֹדוֹ מְאֹד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהָעָם.

כֹּה עָמַד הַשַּׂר הַגָּדוֹל, הֶחָכָם הַנִּפְלָא וְהַמּוֹרֶה הָרָאשִׁי לְעַמּוֹ עַל מִשְׁמַרְתּוֹ הַגְּבוֹהָה עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה; וּבִשְׁנַת אַרְבַּעַת אֲלָפִים תט״ו גָּוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמָּיו בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וַיִּסְפְּדוּ לוֹ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ לוֹ אֵבֶל גָּדוֹל.

וְכָבוֹד גָּדוֹל נַעֲשָׂה לוֹ בְּמוֹתוֹ. גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל נָשְׂאוּ אוֹתוֹ עַל כָּתֵף אֶל בֵּית מוֹעֵד לְכָל חַי וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּמִבְחַר הַקְּבָרִים בִּגְרַנָּדָה מוּל הַשַּׁעַר הַנִּקְרָא בְּשֵׁם אֶלְוִירָה.

אחרי מות רבי שמואל הנגיד, הוזיר הגדול למלכות גרנדה וראש חכמי ישראל — הפקד רבי יוסף בנו, אשר היה גם הוא גדול בתורה ובחכמת המדינה כאביו, לוזיר גדול ולראש הישיבה תחת אביו.

רבי יוסף הנגיד, המכנה בפי הערבים בשם צבו חסן אבן נגדילה, נולד בשנת ארבעת אלפים תשצ"א (תשע מאות ושלשים ואחד לחרבן הבית השני). אביו השר הגדול שכר לו מורים משכילים מגדולי חכמי היהודים וחכמי הערבים בדור ההוא והמה הורוהו בתורה וחכמה. והילד למד ועשה חיל בכל למודיו עד להפליא; כי נפלא היה הילד במראהו היפה, בכשרונותיו הגדולים, בשקידתו בלמודים ובמדות נפשו העדינה ויהי למשוש לב ולחמדת עין לכל רואיו. בעודו נער קטן ידע כבר לבאר כל ענין קשה בששת סדרי המשנה. וכן היה הילד הנפלא הזה לשעשועים להוריו ולמוריו. והמשורר רבי יוסף בן חסדאי שר עליו:

ואהבתי לכן פרת יהוסף עלי כל אהבה גדולה ועצומה,
לנור אריה וילד שעשועים וצפנת פענח כל סתומה,
צעיר שנים משעשע במשנה, ועלם רך מבאר כל תעלומה.

כַּאֲשֶׁר גָּדַל יוֹסֵף וַיְהִי לְעֶלֶם, הָיָה לְמוֹפֵת לְכָל בְּנֵי גִילוֹ בְּתוֹרָתוֹ וּבְחָכְמָתוֹ וּבִידִיעוֹתָיו הָרַבּוֹת וְהַשׂוֹגוֹת וַיִּקַּח לְבָבוֹת בְּמַרְאֵהוּ הַנֶּחְמָד, בַּהֲלִיכוֹתָיו הַנְּעִימוֹת וּבְטֹהַר נַפְשׁוֹ וְתֹם לְבָבוֹ. וּבַלְּקִין בֶּן הַמֶּלֶךְ בַּדִּיס בָּחַר בּוֹ עוֹד בְּחַיֵּי אָבִיו לִהְיוֹת לְאִישׁ סוֹדוֹ וַיְשִׂימֵהוּ לְמַזְכִּיר לוֹ. בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה נָשָׂא לוֹ לְאִשָּׁה אֶת בַּת הַגָּאוֹן רַבֵּנוּ נִסִּים מֵעִיר קִירוֹאַן. וְשֵׁם בֶּן הַוִּיזִיר הַגָּדוֹל הָלַךְ וְגָדַל בְּכָל מְדִינַת גְּרַנָּדָה. בֶּן הַמֶּלֶךְ אֲהֵבָהוּ כְּנַפְשׁוֹ וְהַמֶּלֶךְ בַּדִּיס אֲהֵבָהוּ גַּם הוּא וַיְכַבְּדֵהוּ מְאֹד עַל חָכְמָתוֹ הָרַבָּה בַּהֲלִיכוֹת הַמְּדִינָה; כִּי כְּכֹל אֲשֶׁר הָיָה רַבִּי יוֹסֵף רַךְ בַּשָּׁנִים כֵּן הָיָה אָב בְּחָכְמַת הַמְּדִינָה וְגָדוֹל בַּתּוֹרָה.

אַחֲרֵי מוֹת רַבִּי שְׁמוּאֵל הַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ וְהַנָּגִיד לְעַמּוֹ – בָּחַר בּוֹ בַּדִּיס הַמֶּלֶךְ וַיַּפְקִידֵהוּ לְמִשְׁנֶה תַּחַת אָבִיו וּלְנָגִיד עַל בְּנֵי עַמּוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּמַמְלֶכֶת גְּרַנָּדָה. וַעֲדַת הַיְּהוּדִים בִּגְרַנָּדָה הוֹשִׁיבָה אוֹתוֹ עַל כִּסֵּא הָרַבָּנוּת תַּחַת אָבִיו וְהוּא עוֹדֶנּוּ אָז צָעִיר לְיָמִים כְּבֶן אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה.

נָקֵל לְהָבִין, כִּי אִם רַבּוּ שׂוֹנְאֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל הַמִּשְׁנֶה הַיְּהוּדִי, אֲשֶׁר עָמַד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ הַגְּבֹהָה עֶשְׂרוֹת בַּשָּׁנִים

וַיַּעַשׂ גְּדוֹלוֹת לְאַרְצוֹ וּלְמַלְכּוֹ בְּחָכְמָתוֹ הַנִּפְלָאָה וּבִידִיעוֹתָיו הָרַבּוֹת וְהָעֲמֻקּוֹת, — הִנֵּה רַבּוּ שִׁבְעָתַיִם שׂוֹנְאָיו וּמְקַנְאָיו שֶׁל הַמִּשְׁנֶה הַיְּהוּדִי הַצָּעִיר לְיָמִים, אֲשֶׁר נִשְּׂאוֹ הַמֶּלֶךְ עַל כָּל גְּדוֹלֵי הַשָּׂרִים הַיּוֹשְׁבִים רִאשׁוֹנָה בַּמַּלְכוּת. אַךְ הַמִּשְׁנֶה הַצָּעִיר לֹא שָׂם לֵב לָזֶה וַיִּנְהַג אֶת כָּל עִנְיְנֵי הַמְּלוּכָה בְּחָכְמָה כֹּה רַבָּה וַעֲמֻקָּה, כִּי מָשַׁל בְּצֶדֶק וַיַּעַשׂ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְכָל יוֹשְׁבֵי הַמַּמְלָכָה, עַד כִּי הָיָה שְׁמוֹ מְהֻלָּל וּמְפֹאָר בְּפִי כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת, וְגַם מְשַׂנְאָיו וּמְקַנְאָיו הָרַבִּים הִשְׁלִימוּ לוֹ וַיַּסְתִּירוּ אֶת שִׂנְאָתָם בְּסֵתֶר לִבָּם. כִּי אָמְנָם נִפְלָא הָיָה הָאִישׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר הִגִּיעַ בְּעוֹדוֹ כֹּה צָעִיר לִמְרוֹם פִּסְגַּת הָאֹשֶׁר וְהָעֹשֶׁר; כִּי לַמְרוֹת הֱיוֹתוֹ רַב אוֹצָרוֹת וְאַרְמוֹנוֹ הַנֶּחְמָד הָיָה מָלֵא כָּל הוֹן וְכָל סְגֻלָּה יְקָרָה וְלַמְרוֹת הֱיוֹתוֹ שַׂר שָׂרִים וּמִשְׁנֶה לְמֶלֶךְ, נָגִיד וּמְצַוֶּה לְעַמּוֹ, מְלֻמָּד בְּכָל דְּבַר חָכְמָה וּמַדָּע וִיפֵה תֹאַר שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ, בְּכָל זֹאת לֹא הִתְמַכֵּר לְשַׁעֲשׁוּעִים וּלְתַעֲנוּגוֹת כְּכָל יֶתֶר הַשָּׂרִים וְלֹא פִּזֵּר אֶת כַּסְפּוֹ עַל מוֹתָרוֹת לְהַגְדִּיל אֶת כְּבוֹדוֹ בְּעֵינֵי עַם הָאָרֶץ, אַךְ הָיָה נֶאֱמָן בְּכָל לִבּוֹ לַעֲבוֹדַת הַמַּמְלָכָה, אֲשֶׁר נִתְּנָה כֻּלָּהּ בְּיָדוֹ, וַיַּעֲבֹד אֶת אַרְצוֹ וּמַלְכּוֹ בֶּאֱמוּנָה וּבְיֹשֶׁר

לֵבָב וַיִּתְאַמֵּץ לְהַרְבּוֹת אָשְׁרָהּ וְטוֹבָהּ וּכְבוֹדָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו וּבְאַהֲבָתוֹ הַרְבֵּה אֶת עַמּוֹ וְאֶחָיו, הָיָה לָהֶם לְמַחֲסֶה מִפְּנֵי אוֹיְבֵיהֶם וַיְפַזֵּר מֵאוֹצְרוֹתָיו לְחַכְמֵי הַתּוֹרָה הַיּוֹשְׁבִים בִּגְרַנָדָה. הוּא יָסַד בְּבֵיתוֹ יְשִׁיבָה גְּדוֹלָה וַיְלַמֵּד בְּעַצְמוֹ אֶת דַּרְכֵי הַתַּלְמוּד בְּחָכְמָה רַבָּה לַהֲמוֹן תַּלְמִידִים רַבִּים, אֲשֶׁר הֶאֱכִילָם עַל שֻׁלְחָנוֹ וַיַּלְבִּישֵׁם בִּגְדֵי כָבוֹד כְּיַד מִשְׁנֶה הַמֶּלֶךְ. גַּם לְכָל הַיְשִׁיבוֹת הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר בְּכָל אַרְצוֹת תֵּבֵל פִּזֵּר הַרְבֵּה כֶּסֶף וְזָהָב. וְלֹא לְאֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ בִּלְבַד כִּי גַּם לְחַכְמֵי הָעֲרָבִים וּמְשׁוֹרְרֵיהֶם פָּתַח אֶת יָדוֹ הַנְּדִיבָה וְהִשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם מִטּוּבוֹ הָרַב, עַד אֲשֶׁר הָיְתָה צִדְקָתוֹ מְהֻלֶּלֶת גַּם בְּשִׁירֵי הַמְשׁוֹרְרִים הָעֲרָבִים.

הִנֵּה כִּי כֵן גָּדְלוּ מַעֲשֵׂי הַמִּשְׁנֶה הַצָּעִיר הַזֶּה לְמַלְכּוֹ וּלְאַרְצוֹ וּלְאֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ. אַךְ בִּשְׁנֵי דְּבָרִים נָטָה רַבִּי יוֹסֵף מִדַּרְכֵי אָבִיו, וּבָזֹאת הֵמִיט שׁוֹאָה עַל נַפְשׁוֹ וְאֶחָיו הַיְּהוּדִים יָחַד. אָבִיו חָפֵץ גַּם הוּא בְּטוֹבַת אֶחָיו הַיְּהוּדִים וּבְכָל לְבָבוֹ הִתְאַוָּה לְהַפְקִיד מִקִּרְבָּם פְּקִידִים וְשָׂרִים בְּאֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ, אוּלָם בִּרְאוֹתוֹ, כִּי בַּדָּבָר הַזֶּה עוֹרֵר אֶת קִנְאַת הָעֲרָבִים עָלָיו וַעֲלֵיהֶם יַחַד — הִשְׂכִּיל לְהִתְגַּבֵּר עַל תְּשׁוּקָתוֹ זוֹ

וַיֶּחְדַּל לְמַנּוֹת אֶת חַכְמֵי הַיְּהוּדִים לִפְקִידִים וּלְשָׂרִים בָּאָרֶץ. יָדוֹעַ יָדַע הֶחָכָם הַגָּדוֹל הַזֶּה, כִּי אַל לַיְּהוּדִים בְּאַרְצוֹת גָּלוּתָם לְהִדַּמּוֹת אֶל עַמֵּי הָאָרֶץ, וְאַף כִּי לְהִתְנַשֵּׂא עֲלֵיהֶם בְּכָבוֹד וּבְמִשְׂרָה. הוּא יָדַע, כִּי צָרָה גְדוֹלָה נִשְׁקֶפֶת לוֹ וּלְכָל בְּנֵי עַמּוֹ אִם לֹא יִמָּנַע מֵעוֹרֵר עָלָיו אֶת קִנְאַת עַם הָאָרֶץ. לֹא כֵן רַבִּי יוֹסֵף בְּנוֹ, כִּי בְּאַהֲבָתוֹ הָעַזָּה לְאֶחָיו לֹא רָאָה תֶא הַנּוֹלָד וַיַּפְקֵד אֶת חַכְמֵי הַיְּהוּדִים לִפְקִידִים בְּעָרֵי הַמְּדִינָה, לְשָׂרֵי הַצָּבָא וּלְשָׂרֵי הַמְּלוּכָה; וּבַדָּבָר הַזֶּה עוֹרֵר אֶת חֲמַת הָעֲרָבִים וְאֶת קִנְאָתָם, וְאוֹיְבָיו רַבּוּ מִיּוֹם לְיוֹם; וְאִם קָצְרָה יָדָם לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעָה חִכּוּ לַיּוֹם אֲשֶׁר יוּכְלוּ לְהִתְנַפֵּל עַל הַמִּשְׁנֶה לְמֶלֶךְ „הַכּוֹפֵר" וְעַל כָּל בְּנֵי עַמּוֹ וּלְהַשְׁמִידָם יַחַד מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְזֹאת שֵׁנִית: רַבִּי שְׁמוּאֵל הַנָּגִיד, אֲשֶׁר יָדַע עֳנִי בִּימֵי נְעוּרָיו, לֹא גָבַהּ לִבּוֹ גַּם בְּהִתְנַשְּׂאוֹ לִהְיוֹת שַׂר שָׂרִים וּמִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ; הוּא דִּבֵּר רַכּוֹת עִם הַשָּׂרִים הָעֲרָבִים הַסָּרִים לְמִשְׁמַעְתּוֹ; גַּם עִם אוֹיְבָיו דִּבֵּר טוֹבוֹת, וּבְסַבְלָנוּת וּבִגְמוּל טוֹב וָחֶסֶד תַּחַת הַחֵפֶץ לְהָרַע קָנָה לוֹ אֶת לִבּוֹת אוֹיְבָיו וַיֵּהָפְכוּ לְאוֹהֲבִים לוֹ, וּמְקַנְאָיו הָרַבִּים לֹא יָכְלוּ לִמְצֹא כָּל תּוֹאֲנָה לְהִתְנַקֵּם בּוֹ. לֹא כֵן

רַבִּי יוֹסֵף בְּנוֹ; הוּא הֻסְכַּן מֵעוֹדוֹ לָשֶׁבֶת בְּהֵיכַל תִּפְאֶרֶת מָלֵא הוֹד וְיִפְעָה, מֵעוֹדוֹ הֻסְכַּן לִרְאוֹת שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מַקְדִּימִים לְפִתְחוֹ שֶׁל אָבִיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כָבוֹד וִיקָר. גַּם אוֹתוֹ הִלְלוּ תָמִיד כָּל רוֹאָיו וַיַּשְׁמִיעוּ בְּאָזְנָיו דִּבְרֵי חֹנֶף וּתְהִלָּה, וּבִהְיוֹתוֹ עוֹד צָעִיר לְיָמִים הִתְעַלָּה לִהְיוֹת מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ וְכָל הֲלִיכוֹת הַמְּלוּכָה בְּיָדוֹ. עַל כֵּן לֹא הִצְטַיֵּן בְּמִדַּת הָעֲנָוָה כְּאָבִיו. הוּא לֹא דִבֵּר רַכּוֹת עִם הַשָּׂרִים הָעֲרָבִים הַסָּרִים לְמִשְׁמַעְתּוֹ, כִּי נָהַג בָּהֶם שְׂרָרָה; וְגַם עַל עַם הָאָרֶץ אָהַב לְהִשְׂתָּרֵר וְלִמְשֹׁל בְּעֹז מֶלֶךְ כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ עָלָיו. וְעַל כֵּן הִצִּית אֵשׁ שִׂנְאָה וְקִנְאָה וּנְקָמָה בְּלִבּוֹת הַמַּחֲמַדִּים הַקַּנָּאִים, וְהֵמָּה חִכּוּ בְּקֹצֶר רוּחַ לַיּוֹם, אֲשֶׁר יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת בַּמִּשְׁנֶה הַיְּהוּדִי וּבְכָל הַיְּהוּדִים שְׂנוּאֵי נַפְשָׁם.

אָז קָרוּ מִקְרִים אֲחָדִים, אֲשֶׁר הִבְאִישׁוּ מְעַט אֶת רֵיחַ הַוִּזִּיר הַגָּדוֹל גַּם בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ. כִּי אֵיזוֹ סִבָּה לֹא יְדוּעָה עָבְרָה רוּחַ שִׂנְאָה בֵּין רַבִּי יוֹסֵף הַמִּשְׁנֶה וּבֵין בַּלַּקִּין בֶּן־הַמֶּלֶךְ. יָכוֹל הֱיוֹת, כִּי יַד אוֹיְבֵי הַמִּשְׁנֶה הָיְתָה בְּאֶמְצַע לְהַשְׂנִיאוֹ בְּעֵינֵי בֶּן־הַמֶּלֶךְ. אַךְ בֶּן־הַמֶּלֶךְ לֹא יָכֹל לַעֲשׂוֹת

לַמִּשְׁנֶה מְאוּמָה, כִּי גָדוֹל כְּבוֹדוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ מְאֹד. וְהִנֵּה קָרָה מִקְרֶה נוֹרָא. כִּי פִתְאֹם לְפֶתַע מֵת בֶּן־הַמֶּלֶךְ יוֹרֵשׁ הָעֶצֶר, וּלְדִבְרֵי הַשָּׂרִים הִשְׁקָהוּ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי בֵיתוֹ סַם מָוֶת. הַמֶּלֶךְ הִתְאַבֵּל מְאֹד עַל בְּנוֹ, וּבְקִצְפּוֹ הֵמִית אֲחָדִים מֵעַבְדֵי בַּלְקִין, כִּי חָשַׁד אוֹתָם לְרוֹצְחֵי נֶפֶשׁ בְּנוֹ, וְיֶתֶר הָעֲבָדִים נִמְלְטוּ עַל נַפְשָׁם מִיִּרְאָתָם אֶת חֲמַת הַמֶּלֶךְ הַזּוֹעֵם. בַּמִּקְרֶה הַזֶּה הִשְׁתַּמְּשׁוּ שׂוֹנְאֵי הַמִּשְׁנֶה הַיְהוּדִי וַיָּפִיצוּ שְׁמוּעָה בְּקֶרֶב הָעָם, כִּי יַד רַבִּי יוֹסֵף הָיְתָה בַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית אֶת בֶּן־הַמֶּלֶךְ אוֹיְבוֹ, וְכִי הוּא הִטָּה אֶת עֲבָדָיו בְּשֹׁחַד לָשִׂים רַעַל בְּמַאֲכָלוֹ אוֹ בְמַשְׁקֵהוּ. וְהַשְּׁמוּעָה הָרָעָה הַזֹּאת עָשְׂתָה לָהּ כְּנָפַיִם וְנָפוֹצָה מַהֵר בְּכָל פִּנּוֹת הָעָם וְגַם עַד אָזְנֵי הַמֶּלֶךְ הַמִּתְאַבֵּל הִגִּיעָה. הַמֶּלֶךְ לֹא הֶאֱמִין אָמְנָם לְדִבָּה הָרָעָה הַזֹּאת, וּבְכָל זֹאת פָּעֲלָה הַדִּבָּה הַזֹּאת עַל הַמֶּלֶךְ פְּעֻלָּה רָעָה וְיַחֲסוֹ הַטּוֹב אֶל הַמִּשְׁנֶה הוּרַע הַרְבֵּה, וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא נֶעֱלַם מֵעֵינֵי אוֹיְבֵי הַמִּשְׁנֶה.

וּבַיָּמִים הָהֵם עָבְרָה רוּחַ רָעָה בֵּין הַבֶּרְבֶּרִים הַמּוֹשְׁלִים בִּגְרַנָּדָה וּבֵין הָעֲרָבִים הַיּוֹשְׁבִים בְּתוֹכָם, וְהַשִּׂנְאָה הָלְכָה הָלוֹךְ וְגָבוֹר מִיּוֹם לְיוֹם וַתְּהִי לְאֵיבָה נִצַּחַת. וְהִנֵּה

בָּאָה שְׁמוּעָה אֶל בַּדִּיס מֶלֶךְ גְּרַנָּדָה, רֹאשׁ שֵׁבֶט הַבֶּרְבֶּרִים בִּסְפָרַד, כִּי מוֹשֵׁל רַנְדָּה, אֲשֶׁר הָיָה גַּם הוּא מִבְּנֵי שֵׁבֶט הַבֶּרְבֶּרִים נִרְצַח בְּהֵיכָלוֹ עַל יְדֵי מְרַצֵּחַ נֶעְלָם, אֲשֶׁר שָׂכַר עָלָיו מֶלֶךְ שִׁיבִלְיָה הָעֲרָבִי. וּבִהְיוֹת בַּדִּיס מַר נֶפֶשׁ וּמִתְאַבֵּל עַל מוֹת בְּנוֹ, אֲשֶׁר מֵת גַּם הוּא פִּתְאֹם בִּידֵי מְרַצֵּחַ נֶעְלָם, הֵחֵלָּה רוּחַ רָעָה לְבַעֲתוֹ וַיִּפְחַד לְנַפְשׁוֹ מִפְּנֵי הָעֲרָבִים הַיּוֹשְׁבִים בִּגְרַנָּדָה, פֶּן יִקְשְׁרוּ גַּם עָלָיו קֶשֶׁר וְרָצְחוּ אוֹתוֹ נֶפֶשׁ, כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לְבֶן עַמּוֹ מוֹשֵׁל רַנְדָּה. וְכַאֲשֶׁר גָּבְרָה עָלָיו הָרוּחַ הָרָעָה הֶחֱלִיט לַהֲרֹג וּלְהַשְׁמִיד אֵת כָּל הָעֲרָבִים אֲשֶׁר בִּגְרַנָּדָה, בְּעֵת אֲשֶׁר יִתְאַסְפוּ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי בְּבֵית תְּפִלָּתָם לְהִתְפַּלֵּל שָׁם כְּמִשְׁפָּטָם תָּמִיד. אֶת הַחְלָטָתוֹ זֹאת גִּלָּה הַמֶּלֶךְ לְרַבִּי יוֹסֵף מִשְׁנֵהוּ, אֲשֶׁר בִּלְעָדָיו לֹא עָשָׂה הַמֶּלֶךְ מְאוּמָה, וְהַמֶּלֶךְ הוֹסִיף לְהַגִּיד לוֹ, כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה הִיא מֵאִתּוֹ לְהַשְׁמִיד אֶת הָעֲרָבִים שׂוֹנְאֵי נַפְשׁוֹ פַּעַם אַחַת, וּמִמַּחֲשַׁבְתּוֹ זֹאת לֹא יָשׁוּב, אֲפִילוּ אִם יָקוּמוּ כָּל יוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו לַהֲשִׁיבוֹ מֵהַחְלָטָתוֹ זֹאת, כִּי אַחַת הַדָּבָר וְלֹא יִשְׁנֶה. בְּסוֹף דְּבָרָיו הִזְהִיר הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּשְׁנֶה בְּכָל תֹּקֶף לְבַל יְגַלֶּה אֶת סוֹדוֹ זֶה לְאִישׁ.

רַבִּי יוֹסֵף רָאָה בְּחָכְמָתוֹ הָרַבָּה אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַנִּשְׁקֶפֶת לַמֶּלֶךְ וּלְמֶמְשַׁלְתּוֹ, אִם יְבַצַּע אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ זֹאת, וְעַל כֵּן הִתְאַמֵּץ לְדַבֵּר עַל לֵב הַמֶּלֶךְ לָשׁוּב מֵחֶפְצוֹ זֶה, וְהוֹכֵחַ הוֹכִיחַ לוֹ אֶת הָרָעָה הַנּוֹרָאָה אֲשֶׁר תָּקוּם עָלָיו, אִם יַעֲשֶׂה כַּדָּבָר הָרַע הַזֶּה; כִּי אָז יָקוּמוּ כָּל מַלְכֵי הָעֲרָבִים בִּסְפָרַד, וְקָרְאוּ עָלָיו מִלְחָמָה וְנָסַבּוּ עָלָיו וְהִכְרִיתוּ אֶת כָּל שֵׁבֶט הַבֶּרְבֶּרִים מִן הָאָרֶץ; אַךְ הַמֶּלֶךְ הִתְעַקֵּשׁ הַפַּעַם וְלֹא אָבָה שְׁמֹעַ לְכָל דְּבָרָיו וְהוֹכָחוֹתָיו הַנֶּאֱמָרִים בְּצֶדֶק וַיְּצַו לַעֲשׂוֹת כִּדְבָרָיו.

כְּשֶׁרָאָה רַבִּי יוֹסֵף כִּי לֹא יֹאבֶה הַמֶּלֶךְ לִשְׁמֹעַ אֶת עֲצָתוֹ הַטּוֹבָה וַיַּעַשׂ בְּעָרְמָה. וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים חָרֶשׁ אֶל רָאשֵׁי עֲדַת הָעֲרָבִים אֲשֶׁר בִּגְרַנָּדָה, וַיַּזְהִירֵם לְבַל יִתְאַסְּפוּ בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי הַבָּא בְּבֵית תְּפִלָּתָם; וְטוֹב יַעֲשׂוּ לְהִסָּתֵר בַּיּוֹם הַהוּא מֵעֵין רוֹאִים. וְהָעֲרָבִים הֵבִינוּ, כִּי רָעָה גְדוֹלָה נִשְׁקֶפֶת לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר הַמִּשְׁנֶה.

וְיוֹם הַשִּׁשִּׁי בָּא, וְחַיָּלֵי הַמֶּלֶךְ נִקְהֲלוּ בַּלָּאט לִפְנֵי הֵיכַל הַמֶּלֶךְ, וְעוֹד מְעַט וְהַפְּקֻדָּה נִתְּנָה לָהֶם לְהִתְנַפֵּל עַל הַמִּסְגָּד שֶׁל הָעֲרָבִים; וְהִנֵּה נוֹדַע הַדָּבָר, כִּי לֹא בָא הַפַּעַם

אַף עַרְבִי אֶחָד אֶל הַמְּסַגֵּר. הַמֶּלֶךְ הֵבִין כְּרֶגַע, כִּי יַד הַמִּשְׁנֶה הָיְתָה בְּכָל זֶה, וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו אֶת כָּל חֲמָתוֹ. אַךְ רַבִּי יוֹסֵף הַצַּדִּיק הִצְטַדֵּק לְפָנָיו וַיֹּאמַר: חָלִילָה לִּי מְגַלּוֹת אֶת סוֹד אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ; אַךְ בִּרְאוֹת הָעַרְבִים, כִּי נֶאֶסְפוּ הַיּוֹם בַּבֹּקֶר אַנְשֵׁי הַצָּבָא חֲמֻשִׁים בִּכְלֵי מִלְחַמְתָּם, פָּחֲדוּ לְנַפְשָׁם, אוּלַי בִּשְׁבִילָם הֵם נֶאֱסָפִים, וַיִּסָּתֵרוּ. וְאוּלָם עָלֶיךָ, אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ, לְהוֹדוֹת לֵאלֹהֵי הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר מְנָעֲךָ מִבּוֹא בְדָמִים לְרַע לְךָ וּלְמַמְלַכְתֶּךָ, וּבָטוּחַ אֲנִי, כִּי יָבֹא יוֹם וְנִפְקְחוּ עֵינֶיךָ לִרְאוֹת, כִּי אַךְ טוֹב וָחֶסֶד עָשָׂה אֱלֹהִים עִמְּךָ הַפַּעַם, וְכִי אַךְ טוֹבָה הָיְתָה עֲצָתִי אֲשֶׁר יְעַצְתִּיךָ.

לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שָׁכְכָה חֲמַת הַמֶּלֶךְ לְמַרְאִית עָיִן; אַךְ בְּסֵתֶר לְבָבוֹ שָׂנֵא אֶת הַמִּשְׁנֶה, אֲשֶׁר הֵעֵז לְהָפֵר אֶת עֲצָתוֹ וַיְהִי הַמֶּלֶךְ עוֹיֵן אֶת מִשְׁנֵהוּ מִן הַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה. רָאוּ שׂוֹנְאָיו כִּי אָבַד הַמִּשְׁנֶה אֶת חִנּוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ, וַיָּחֵלּוּ לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת לַעֲשׂוֹת נִקְמָתָם בּוֹ וּבְכָל אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ שׂוֹנְאֵי נַפְשָׁם מֵעוֹלָם. אָז הֵחֵלּוּ רֵאשִׁית כֹּל לְנַבֵּל אֶת שֵׁם כְּבוֹדוֹ וַיִּבְדּוּ עָלָיו עֲלִילוֹת שְׁפָלוֹת וַיָּפִיצוּן בְּקֶרֶב הָעָם. וְכֹה הִתְלַקְּחָה הַשִּׂנְאָה וְהַקִּנְאָה יוֹתֵר וָיוֹתֵר בְּקֶרֶב הַמְּחַמְּדִים

הַקַּנָּאִים עַל הַמִּשְׁנֶה הַיְּהוּדִי. וּמְשׁוֹרֵר מַחֲמַדִּי אֶחָד חִבֵּר שִׁיר מָלֵא נְאָצוֹת וְגִדּוּפִים וַעֲלִילוֹת עַל רַבִּי יוֹסֵף וְעַל כָּל אֶחָיו בְּנֵי דָתוֹ, וְעַד מְהֵרָה נָפוֹץ הַשִּׁיר הַהוּא בְּקֶרֶב הַמַּחֲמַדִּים וַיּוּשַׁר בְּכָל בַּיִת בִּגְרַנָּדָה.

וְאוּלָם לַמְרוֹת כָּל אֵלֶּה, לֹא יָכְלוּ עוֹד אוֹיְבֵי רַבִּי יוֹסֵף לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעָה, כִּי גָּדוֹל הָיָה כְּבוֹדוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַתְּהִי יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵי אוֹיְבָיו וְלֹא הֵעֵזּוּ לִשְׁלֹחַ בּוֹ יָד; אַךְ אֵת אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת אוֹיְבָיו מִבִּפְנִים הָאָרֶץ עָשָׂה וַיּוּכַל אֶחָד מֵאוֹיְבָיו הַגְּדוֹלִים מִחוּץ. כִּי אַלְמַטַּסֵּם מֶלֶךְ אַלְמֵרִיָה, שֶׁהָיָה שׂוֹנֵא בְּנֶפֶשׁ לְבֵית הַמִּשְׁנֶה הַיְּהוּדִי עוֹד מִימֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל, הִתְנַכֵּל אֶל רַבִּי יוֹסֵף לְהָמִיט עָלָיו שׁוֹאָה בְּפַעַם אַחַת – וַיּוּכָל. מֶה עָשָׂה? הוּא שָׁלַח גְּדוּדִים אֲחָדִים מֵחֵילוֹ לְהִתְנַפֵּל בִּגְבוּל מַמְלֶכֶת גְּרַנָּדָה, וְאֶת שָׂרֵי הַגְּדוּדִים הָאֵלֶּה צִוָּה לְהַגִּיד, כִּי אַלְמַטַּסֵּם מַלְכָּם כָּרַת בְּרִית סְתָרִים עִם אַבּוּ חָסַן אִבְּן נַגְדִּילָה, מִשְׁנֵה לַמֶּלֶךְ בָּדִים, לְהַסְגִּיר בְּיָדוֹ אֶת גְּרַנָּדָה וְאֶת מַלְכָּהּ וְאֵת כָּל עַם הָאָרֶץ, וְעַל פִּיו בָּאוּ עַתָּה לָרֶשֶׁת אֶת גְּרַנָּדָה.

אָז מָלְאָה הַסְּאָה.

כִּי אַךְ נִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּגְרַנָדָה, הִשְׁתָּעֲרוּ יוֹשְׁבֵי הָעִיר בַּיּוֹם הַהוּא (יוֹם שַׁבָּת הָיָה) עַל בֵּית רַבִּי יוֹסֵף וַיִּקְרְאוּ: „חֶרֶב, חֶרֶב עַל הַיְּהוּדִי הָאָרוּר וְעַל כָּל בְּנֵי עַמּוֹ!" וְרַבִּי יוֹסֵף רָאָה, כִּי כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה וַיְמַהֵר לְהֵחָבֵא בַּחֲדַר הַפֶּחָמִים אֲשֶׁר בַּחֲצֵרוֹ. וַיְשַׁחֵר אֶת פָּנָיו בִּשְׁחוֹר לְבַל יַכִּירוּהוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשׁוֹ. אַךְ צוֹרְרָיו הִכִּירוּהוּ כְּרֶגַע וַיִּתְנַפְּלוּ עָלָיו כְּחַיּוֹת טוֹרְפוֹת וַיִּרְצְחוּהוּ נֶפֶשׁ וְאֶת גְּוִיָּתוֹ תָּלוּ נֹכַח שַׁעַר הָעִיר.

זֹאת הָיְתָה אַחֲרִית הַשַּׂר הַגָּדוֹל, הֶחָכָם הַמְּדִינִי הַמְהֻלָּל וְהַצַּדִּיק הַכַּבִּיר, אֲשֶׁר הָיָה כְּשֶׁמֶשׁ צְדָקָה לְכָל עַם הָאָרֶץ וַאֲשֶׁר חֵרֵף אֶת נַפְשׁוֹ לְטוֹבַת מַלְכּוֹ וְאַרְצוֹ, בְּהַצִּילוֹ אֶת הָעֲרָבִים אֲשֶׁר בִּגְרַנָדָה מִמָּוֶת. בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁלשִׁים שָׁנָה הָיָה בְּמוֹתוֹ מוֹת אַכְזָרִי (בְּתִשְׁעָה לְחֹדֶשׁ טֵבֵת, שְׁנַת אַרְבַּעַת אֲלָפִים תתכ"ו--996 לְחֻרְבַּן הַבַּיִת הַשֵּׁנִי).

וּבַיּוֹם הַהוּא הִתְנַפְּלוּ הָרוֹצְחִים הָהֵם עַל כָּל הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בִּגְרַנָדָה וַיַּהַרְגוּם בְּלִי חֶמְלָה, פְּנֵי זְקֵנִים לֹא הָדָרוּ וְגַם עַל עוֹלָלִים וְיוֹנְקִים לֹא חָסָה עֵינָם. וַיִּרְצְחוּ בַּיּוֹם הַהוּא יוֹתֵר מֵאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִשְׁפָּחוֹת וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם בָּזָזוּ

וְאֶת בָּתֵּיהֶם הָרְסוּ עַד הַיְסוֹד. רַק מְתֵי מִסְפָּר פְּלִיטֵי חֶרֶב נִמְלְטוּ מֵחֶרֶב הַמְרַצְּחִים, וּבְתוֹכָם הָיְתָה גַּם אֵשֶׁת רַבִּי יוֹסֵף הַנָּגִיד וַעֲזַרְיָה בְּנוֹ, אֲשֶׁר בָּאוּ בְּשָׁלוֹם לְעִיר לוּסֵינָה. הַיְּהוּדִים יוֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִיא חָמְלוּ עַל אַלְמְנַת הַמִּשְׁנֶה הָאֻמְלָל, אֲשֶׁר נִמְלְטָה יַחַד עִם בְּנָהּ בְּחֹסֶר כֹּל וַיְקַבְּלוּם בְּאַהֲבָה וּבְכָבוֹד וַיְמַלְאוּ אֶת כָּל מַחְסוֹרֵיהֶם.

וְהַשְּׁמוּעָה הַנּוֹרָאָה עַל דְּבַר הֲרִיגַת רַבִּי יוֹסֵף הַנָּגִיד וְחֻרְבַּן קְהִלַּת יִשְׂרָאֵל בִּגְרַנָדָה הֶחֱרִידָה כְּרַעַם בְּיוֹם בָּהִיר אֶת כָּל קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בִּסְפָרַד וַיִּסְפְּדוּ מִסְפֵּד מַר, וַיָּצוּמוּ וַיַּעֲלוּ עָפָר עַל רֹאשָׁם. מוֹת רַבִּי יוֹסֵף הַקָּדוֹשׁ הָיְתָה בְּעֵינֵיהֶם כְּמוֹת גְּדַלְיָהוּ בֶּן אֲחִיקָם, אֲשֶׁר הָיָה אַחֲרִית תִּקְוַת בְּנֵי יְהוּדָה בָּעֵת הַהִיא. וְחֻרְבַּן קְהִלַּת הַיְּהוּדִים בִּגְרַנָדָה, וְאֵת הַקְּהִלָּה הַמְּלֵאָה חֲכָמִים גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה וּבְכָל דִּבְרֵי מַדָּע, הָיָה בְּעֵינֵיהֶם כְּחֻרְבַּן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ. הַמְּשׁוֹרְרִים הָעִבְרִים קוֹנְנוּ עֲלֵיהֶם בְּשִׁירֵי נְהִי וְגַם מְשׁוֹרֵר עַרְבִי אֶחָד, אִבְּן אַלְפָּרַת שְׁמוֹ, אֲשֶׁר יָדַע אֶת רַבִּי יוֹסֵף וְאֶת צִדְקָתוֹ וְתֻמַּת נַפְשׁוֹ — וַיָּשַׁר לִכְבוֹדוֹ בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים שִׁירֵי תְהִלָּה — חִבֵּר שִׁיר נְהִי עַל מוֹתוֹ הַנּוֹרָא.

מְסַפְּרִים, כִּי הַשָּׂרִים הִלְשִׁינוּ עַל הַמְשׁוֹרֵר הַהוּא לִפְנֵי מֶלֶךְ אַלְמֶרִיָּה, אוֹיְבוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַוִּזִּיר הַיְּהוּדִי הַנִּרְצָח · אַךְ הַמֶּלֶךְ עָנָה לַמַּלְשִׁינִים: „אַךְ אִישׁ יָקָר וְטוֹב הוּא הַמְשׁוֹרֵר הַזֶּה, כִּי הוּא הוֹרִיד דְּמָעוֹת עַל אִישׁ יְהוּדִי גַּם אַחֲרֵי מוֹתוֹ, וַאֲנִי יָדַעְתִּי אֲנָשִׁים רַבִּים מֵאַחֵינוּ הַמְחַמְּדִים אֲשֶׁר לֹא יָשִׂימוּ לֵב לַאֲחֵיהֶם וּבְנֵי דָתָם גַּם בְּעוֹדָם בַּחַיִּים“

יִגְאַל הַכַּרְמְלִי.

№ 80—82

פרחים

רבינו משה בן מימון.
(הרמב"ם).

תולדה.

מאת

ש. ל. גורדון.

הוצאת "תושיה" ורשה.

המחיר 6 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250 נומרים

רַבֵּנוּ משֶׁה בֶּן מַיְמוֹן.

(הָרַמְבַּ"ם).

א.

בְּעִיר קָרְדוֹבָה הַיָּפָה, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ סְפָרַד, יָשְׁבָה מִשְׁפָּחָה נִכְבָּדָה אַחַת, אֲשֶׁר מִבָּנֶיהָ הָיוּ דַּיָּנִים וּמוֹרִים בַּעֲדָתָם, דּוֹר אַחַר דּוֹר. הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת הָיְתָה מִן הַמִּשְׁפָּחוֹת הָאֲצִילוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וְשַׁלְשֶׁלֶת יִחוּסָהּ הִגִּיעָה עַד רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא, הוּא הַתַּנָּא הַגָּדוֹל, מְסַדֵּר שִׁשָּׁה סִדְרֵי הַמִּשְׁנָה, אֲשֶׁר הִתְיַחֵס לְמִשְׁפַּחַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ. וּבִשְׁנַת שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת תִּשְׁעִים וְחָמֵשׁ לָאֶלֶף הַחֲמִישִׁי, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן, יוֹם עֶרֶב פֶּסַח, נוֹלַד בֵּן לְרַבִּי מַיְמוֹן הַדַּיָּן, בֶּן הַמִּשְׁפָּחָה הַנִּכְבָּדָה הַזֹּאת, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ משֶׁה.

הָאַגָּדָה מְסַפֶּרֶת, כִּי כַּאֲשֶׁר נוֹלַד „משֶׁה רַבֵּנוּ" לְיוֹכֶבֶד אִמּוֹ, הֵאִיר אוֹר גָּדוֹל בְּכָל פִּנּוֹת הַבַּיִת, וַתֵּדַע הָאֵם הַמְאֻשָּׁרָה,

כִּי בְנָהּ זֶה יִהְיֶה הַגּוֹאֵל לְעַמּוֹ, הַטּוֹבֵעַ בְּחשֶׁךְ וּבַעֲבָדוּת וְהַמֵּאִיר לְעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְכֵן הָיָה.

גַּם הַיֶּלֶד משֶׁה בֶּן מַיְמוֹן הָיָה אַחֲרֵי כֵן לְאוֹר גָּדוֹל לִבְנֵי עַמּוֹ הַנְּפוּצִים בְּאַרְצוֹת הַגּוֹלָה; וְעַל כֵּן הָיָה לְמָשָׁל בְּיִשְׂרָאֵל: „מִימוֹת משֶׁה (בֶּן עַמְרָם) עַד משֶׁה (בֶּן מַיְמוֹן) לֹא קָם כְּמשֶׁה (בֶּן מַיְמוֹן)".

רַבִּי מַיְמוֹן אָבִיו הָיָה גַּם הוּא גָּדוֹל בְּתוֹרָה וּבְחָכְמָה. בִּנְעוּרָיו לָמַד תּוֹרָה מִפִּי הָרַב הַגָּדוֹל רַבִּי יוֹסֵף הַלֵּוִי בֶּן מִיגָשׁ אֲשֶׁר יָשַׁב עַל כִּסֵּא רַבֵּנוּ יִצְחָק אַלְפַּסִי בִּישִׁיבַת אַלִּיסָנָה; וְכַאֲשֶׁר גָּדַל וַיְהִי לְאִישׁ, הָיָה, כְּכָל אֲבוֹתָיו, לְדַיָּן בְּעִירוֹ. הוּא חִבֵּר בֵּאוּרִים עַל סִפְרֵי הַתַּלְמוּד, גַּם כָּתַב בֵּאוּר נִפְלָא עַל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי הַתּוֹרָה בִּשְׂפַת עֲרָב, (כִּי בַיָּמִים הָהֵם מָשְׁלוּ הָעֲרָבִים, בְּנֵי דָת מְחַמַּד, בְּאַרְצוֹת סְפָרַד וּשְׂפָתָם הָיְתָה מְדֻבֶּרֶת גַּם בְּפִי בְּנֵי עַמֵּנוּ). וּמִלְּבַד שֶׁהָיָה רַבִּי מַיְמוֹן גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, לָמַד עוֹד הַרְבֵּה חָכְמָה וָדַעַת וַיְחַבֵּר סְפָרִים בְּחָכְמַת הַתְּכוּנָה (חָכְמַת מַהֲלַךְ הַכּוֹכָבִים).

וְהַיֶּלֶד משֶׁה הוֹלֵךְ וְגָדוֹל בְּבֵית אָבִיו הֶחָכָם בְּשַׁלְוָה וְאַהֲבָה רַבָּה. הוּא הַמְלַמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה וְחָכְמָה, וְנוֹטֵעַ בְּלִבּוֹ אַהֲבָה רַבָּה

לְכָל הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר לְעַמֵּנוּ, וְרִגְשֵׁי כָבוֹד וְרוֹמְמוּת לְתוֹרָתֵנוּ וּלְכָל מִצְוֹתֶיהָ, וְהוּא גַם הֵעִיר בְּלִבּוֹ אֶת הַתְּשׁוּקָה הָעַזָּה לְכָל דְּבַר חָכְמָה וּמַדָּע.

וְלַנַּעַר כִּשְׁרוֹנוֹת וּסְגֻלּוֹת מְאֹד נִפְלָאִים: שֵׂכֶל עָמֹק וְחָרוּץ וְדֵעָה צְלוּלָה וְרֹחַב לֵב וְנֶפֶשׁ טוֹבָה וַעֲדִינָה מֵאֵין כָּמֹהָ; וְהַנֶּפֶשׁ הַטּוֹבָה הַזֹּאת צְמֵאָה תָמִיד לְתוֹרָה וּלְחָכְמָה. וְכֵן הָגָה הַנַּעַר בְּכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ וְהַתַּלְמוּד וְהִפְלִיא אֶת לֵב אָבִיו הָרַב בְּהֶגְיוֹנוֹ הַיָּשָׁר, בְּבִינָתוֹ הָעֲמֻקָּה וּבְזִכְרוֹנוֹ הַנִּפְלָא. וְהַנַּעַר הָלַךְ הָלוֹךְ וְגָדוֹל כִּידִיעַת הַתּוֹרָה, עַד אֲשֶׁר יָדַע הֵיטֵב אֶת כָּל סִפְרֵי הַתַּלְמוּד. אָז הֵחֵל לַהֲגוֹת בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ יִצְחָק אַלְפַסִי וְרַבִּי יוֹסֵף אִבְּן מִיגָשׁ וּבְכָל סִפְרֵי הַגְּאוֹנִים, הֵמָּה הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים שֶׁקָּמוּ בְיִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי חֲתִימַת הַתַּלְמוּד. וַיֶּחְכַּם הַנַּעַר וַיְהִי לְאֶחָד מִגְּדוֹלֵי חַכְמֵי הַתּוֹרָה בַּדּוֹר הַהוּא.

וְאוּלָם כְּכָל אֲשֶׁר הִרְבָּה לַהֲגוֹת בַּתּוֹרָה, כֵּן הָגָה הַרְבֵּה בְּכָל הַמַּדָּעִים הַשּׁוֹנִים, אֲשֶׁר מָצָא לְפָנָיו בַּסִּפְרוּת הָעֲרָבִית. וַיִּלְמַד אֶת חָכְמַת הַתְּכוּנָה וְהַחֶשְׁבּוֹן, יְדִיעוֹת הַטֶּבַע וְהָרְפוּאָה, וַיַּעֲמֵק חֵקֶר בְּכָל סִפְרֵי הַמַּדָּע, אֲשֶׁר כָּתְבוּ חַכְמֵי הָעַמִּים, לְמִן חַכְמֵי יָוָן הַקַּדְמוֹנִים עַד סִפְרֵי חַכְמֵי הָעֲרָבִים וְהָעִבְרִים. וּלְהַשְׁלִים

אֶת חָכְמָתוֹ וִידִיעוֹתָיו, הִתְהַלֵּךְ עִם כָּל גְּדוֹלֵי דוֹרוֹ חַכְמֵי עֲרָב הַמְפֻרְסָמִים. וְכֵן הָיָה לֵב הַנַּעַר אוֹצָר גָּדוֹל מָלֵא חָכְמוֹת וִידִיעוֹת רַבּוֹת וְשׁוֹנוֹת. וּבִתְשׁוּקָתוֹ הָרַבָּה לִלְמֹד וּלְהַשְׂכִּיל עוֹד, חָקַר לָדַעַת אֶת רוּחַ הָאָדָם וְהִתְפַּתְּחוּתוֹ מִימֵי עוֹלָם וַיִּקְרָא בְּסִפְרֵי הָעַמִּים הַשּׁוֹנִים, וְלֹא הֵנִיחַ יָדוֹ אֲפִילוּ מִסִּפְרֵי אֱמוּנוֹת הָעַמִּים הַקַּדְמוֹנִים, עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים. הוּא הָגָה גַם בְּסִפְרֵי הָאִצְטַגְנִינוּת, זוּ הַחָכְמָה הַמְזֻיֶּפֶת, לְהַכִּיר וְלָדַעַת עֲתִידוֹת בְּנֵי הָאָדָם עַל פִּי מַהֲלַךְ הַכּוֹכָבִים, אֲשֶׁר חֲכָמִים רַבִּים לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו לָמְדוּ אוֹתָהּ וַיַּחְשְׁבוּהָ לְחָכְמָה, וְהוּא בְּשִׂכְלוֹ הַכַּבִּיר הִכִּיר, כִּי הֶבֶל הִיא וְאֵין בָּהּ מוֹעִיל.

וְאוּלָם לֹא בִידִיעוֹתָיו הָרַבּוֹת, בְּחָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה וּבִשְׁקִידָתוֹ הַנִּפְלָאָה בִּלְבַד הִצְטַיֵּן הַנַּעַר, כִּי גַם בְּטֹהַר נַפְשׁוֹ, בְּתֹם לְבָבוֹ וּבְמִדּוֹתָיו הַנַּעֲלוֹת. לִבּוֹ הָיָה מָלֵא אַהֲבָה לְעַמּוֹ וֵאלֹהָיו, וְהַתּוֹרָה הָיְתָה כָּל תַּעֲנוּגָיו; כְּהִלֵּל הַזָּקֵן, נְשִׂיא יְהוּדָה, אֲבִי אֲבוֹתָיו, הָיָה גַם הוּא עָנָו וְנוֹחַ לַכֹּל, לֹא קָצַף וְלֹא הִתְגָּאָה, וְדִבּוּרוֹ הָיָה בְּנַחַת, כִּי אָהַב וְכִבֵּד אֶת כָּל הָאָדָם.

כָּכָה יָשַׁב הַנַּעַר בְּבֵית אָבִיו וַיִּתְעַנֵּג עַל לִמּוּדֵי הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה אֲשֶׁר אָהֵב. אַךְ לֹא אָרְכוּ יְמֵי שַׁלְוָתוֹ בְּבֵית אָבִיו, כִּי

אַךְ מָלְאוּ לוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, בָּאוּ עָלָיו צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת. מַהְפֵּכָה הָיְתָה בָּאָרֶץ וּמְהוּמוֹת וּבִלְבּוּלִים רַבִּים קָמוּ בִסְפָרַד הָעֲרָבִית, וַתְּהִי כָל הַמְּדִינָה לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים.

ב.

בַּיָּמִים הָהֵם רָפָה כֹּחַ הָאִשְׁלָם (אֱמוּנַת מְחַמַּד) בָּאָרֶץ. הַמַּמְלָכָה הַגְּדוֹלָה וְהָאַדִּירָה, אֲשֶׁר יָסְדוּ הַכַּלִיפִים[1]) הָרִאשׁוֹנִים בִּגְבוּרָתָם וּבְקִנְאָתָם לְדָתָם, נִקְרְעָה לִקְרָעִים וַתֵּחָלֵק וַתִּתְפּוֹרֵר לִמְדִינוֹת קְטַנּוֹת, אֲשֶׁר הָלְכוּ וְדַלּוּ מִיּוֹם לְיוֹם.

אָז קָם בְּאַפְרִיקָה אִישׁ קַנַּאי וְנִלְהָב, וּשְׁמוֹ עַבְדְּ אַלַּה בֶּן תּוּמַרְתְּ, וַיְקַנֵּא לִכְבוֹד הָאִשְׁלָם וַיֹּאמֶר לָשׁוּב וּלְיַסֵּד מֶמְשָׁלָה מֻשְׁלֶמֶת גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה כְּבָרִאשׁוֹנָה. וַיַּעֲבֹר בָּאָרֶץ וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו כָּל אִישׁ אַמִּיץ וְכָל מַר נֶפֶשׁ וַיִּהְיוּ לִגְדוּד גָּדוֹל וַיִּקָּרְאוּ לְנַפְשָׁם אַלְמוּחַדִּים, לֵאמֹר, בַּעֲלֵי־הַבְּרִית. אָז יָצְאוּ לְמִלְחָמָה עַל מוֹשְׁלֵיהֶם וַיְנַצְּחוּם אֶחָד אֶחָד. עַד אֲשֶׁר נָפְלָה כָּל אֶרֶץ הַמַּעֲרָב בִּידֵיהֶם.

---

[1]) רָאשֵׁי אֱמוּנַת מְחַמַּד.

וּבְכָל עִיר וָעִיר, אֲשֶׁר יָבֹאוּ שָׁם הָאַלְמוֹהַדִים, הֶעֱבִירוּ קוֹל לֵאמֹר: „הַיְהוּדִים וְהַנּוֹצְרִים יְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת אֱמוּנַת הָאִסְלָם, אוֹ יַעַזְבוּ אֶת הָאָרֶץ; וְכָל אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה אַחַת מִשְּׁתֵּי אֵלֶּה וָמֵת, וְכָל רְכוּשׁוֹ יָחֳרַם לְאוֹצַר הַמַּלְכוּת!" — כְּפִיהֶם דִּבְּרוּ וּבִידֵיהֶם מִלֵּאוּ. וַיַּעַבְרוּ בְּאַף וּבְחֵמָה בְּכָל הָאָרֶץ וַיֶּהֶרְסוּ אֶת כָּל בָּתֵּי הַתְּפִלָּה וְאֵת הַיְשִׁיבוֹת, אֲשֶׁר לִמְּדוּ שָׁם הַחֲכָמִים תּוֹרָה לְמֵאוֹת תַּלְמִידִים, וְלֹא הִשְׁאִירוּ זֵכֶר לְכָל קָדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ.

אָז בָּאָה עֵת צָרָה לְיִשְׂרָאֵל, יְמֵי תְלָאוֹת וּרְדִיפוֹת וּנְדוּדִים. אַלְפֵי אֲנָשִׁים מָכְרוּ אֵת כָּל נִכְסֵיהֶם בְּלֹא מְחִיר וַיֵּצְאוּ הֵמָּה וּנְשֵׁיהֶם וְטַפָּם לָנוּד לַאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת. אַךְ אֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לַעֲזֹב מַהֵר אֶת הָאָרֶץ, קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵת אֱמוּנַת הָאִסְלָם לְמַרְאִית עַיִן, וּבְחַדְרֵי בָתֵּיהֶם עָבְדוּ אֵת אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁמְרוּ אֵת חֻקֵּי תוֹרָתָם כְּבָרִאשׁוֹנָה.

וְיַד הָאַלְמוֹהַדִים הוֹלֶכֶת וְחָזָקָה; וַיַּעַבְרוּ מֵאַפְרִיקָה וַיָּבֹאוּ בְּחַרְבָּם הַקָּשָׁה גַּם אַרְצָה סְפָרַד, וַיִּלְכְּדוּ גַם אֶת קָרְדוֹבָה וְאֶת כָּל עָרֵי הָאָרֶץ הַחֲמוּדוֹת; וּבְכָל אֲשֶׁר רַבּוּ נִצְחוֹנוֹתֵיהֶם כֵּן גָּדְלָה קִנְאָתָם. וַתִּסָּגַרְנָה כָּל הַיְשִׁיבוֹת הַמְּפֹאָרוֹת וּבָתֵּי הַכְּנֵסִיּוֹת הַגְּדוֹלִים וְהַנֶּהְדָּרִים, וַיָּפוּצוּ הַיְהוּדִים אֶל כָּל רוּחַ. אֵלֶּה יָצְאוּ אֶל

אַרְצוֹת הַנּוֹצְרִים אֲשֶׁר בִּצְפוֹן סְפָרַד וְאֵלֶּה נָדְדוּ לָבֹא מִצְרַיְמָה, אֲשֶׁר הָיְתָה אָז אֶרֶץ הֹפֶשׁ לַיְּהוּדִים; וְרַבִּים נָעוּ וְנָדוּ בָּאָרֶץ מִבְּלִי מְצֹא לָהֶם מְנוּחָה.

וּבְתוֹךְ הַגּוֹלִים הָיוּ גַּם רַבִּי מַיְמוֹן וּבְנֵי בֵיתוֹ. יָמִים רַבִּים הָיוּ נָעִים וְנָדִים בָּאָרֶץ; צָרוֹת רַבּוֹת וּתְלָאוֹת נוֹרָאוֹת הִקִּיפוּ עֲלֵיהֶם בְּלִי הֶרֶף. אַךְ כָּל הַתְּלָאוֹת וְהַנְּדוּדִים לֹא הִרְפּוּ אֶת יְדֵי רַבִּי מֹשֶׁה וְלֹא הִפִּילוּ אֶת רוּחוֹ הַכַּבִּיר, אֲשֶׁר שָׁאַף תָּמִיד לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וְחָכְמָה וּלְהוֹסִיף דָּעַת.

אָז עָלָה עַל לִבּוֹ לְחַבֵּר פֵּרוּשׁ עַל הַתַּלְמוּד הַבַּבְלִי, אֲשֶׁר לֹא בֹאַר עוֹד אָז כָּרָאוּי; כִּי פֵרוּשֵׁי רַבֵּנוּ שְׁלֹמֹה יִצְחָקִי (רַשִּׁ"י) לֹא נוֹדְעוּ עוֹד בִּסְפָרַד. אָז אָסַף רַבִּי מֹשֶׁה אֶת כָּל בֵּאוּרֵי אָבִיו וְרַבִּי יוֹסֵף הַלֵּוִי רַבּוֹ, וַיְבָרֶר מֵהֶם אֵת אֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינָיו, וַעֲלֵיהֶם הוֹסִיף מֵחָכְמַת לִבּוֹ. וְכֹה חִבֵּר אֶת פֵּרוּשׁוֹ לְמַסֶּכְתּוֹת רַבּוֹת מִסִּדְרֵי מוֹעֵד וְנָשִׁים וּנְזִיקִין וּלְמַסֶּכֶת חֻלִּין, הַמַּסֶּכְתּוֹת, שֶׁבָּהֶן רַבּוּ הַהֲלָכוֹת וְהַדִּינִים הַנּוֹהֲגִים גַּם הַיּוֹם בְּכָל הָאֲרָצוֹת; כִּי בְסֵדֶר קָדָשִׁים מְבֹאָרִים דִּינֵי הַקָּרְבָּנוֹת וְהַמְּנָחוֹת, שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם. אֶת חִבּוּרוֹ זֶה גָּמַר בְּטֶרֶם מָלְאוּ לוֹ עוֹד עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים.

אָז עָלָה עַל לִבּוֹ לְחַבֵּר פֵּרוּשׁ קָצֵר וּבָרוּר עַל שִׁשָּׁה סִדְרֵי הַמִּשְׁנָה, פֵּרוּשׁ, אֲשֶׁר יְבָאֵר הֵיטֵב טַעֲמֵי הַהֲלָכוֹת וּלְהָבִיא אֶת פְּסַק הַדִּין בְּסוֹף כָּל מִשְׁנָה. אֶת פֵּרוּשׁוֹ זֶה, אֲשֶׁר קָרָא לוֹ בְּשֵׁם „הַמָּאוֹר", הֵחֵל לִכְתֹּב בִּימֵי נְדוּדָיו, „יְמֵי הֱיוֹת מַחְשַׁבְתּוֹ עֲסוּקָה בְּכָל עֵת בִּתְלָאוֹת הַזְּמַן וּבְגָלוּת וּבִנְדוּדִים, אֲשֶׁר גָּזַר יְיָ עָלָיו לָנוּעַ וְלָנוּד בָּאֲרָצוֹת מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם". וַתִּהְיֶינָה הֲלָכוֹת אֲשֶׁר בֵּאֲרָן בְּמַסָּעוֹ בַּיַּבָּשָׁה, וּדְבָרִים רַבִּים כָּתַב וְהוּא יוֹשֵׁב בָּאֳנִיָּה בְּלֵב יַמִּים סוֹעֲרִים. וּבְכָל זֹאת כְּתוּבִים כָּל דְּבָרָיו בְּנַחַת וּבְדֵעָה צְלוּלָה וּמְיֻשֶּׁבֶת, כְּדִבְרֵי הָאִישׁ הַמִּתְעַנֵּג עַל רֹב שָׁלוֹם. כֹּה גָּדַל כֹּחַ רוּחוֹ הַכַּבִּיר כְּסֶלַע אֵיתָן בְּלֵב יָם, הַשּׂוֹחֵק לְכָל הַמִּשְׁבָּרִים וְהַגַּלִּים הַסּוֹעֲרִים וְרוֹעֲשִׁים עָלָיו מִסָּבִיב; וְכֹה גָּדְלָה חָכְמָתוֹ וְכֹה רַבָּה בְקִיאוּתוֹ בְּתַלְמוּד וּבְדִבְרֵי הַגְּאוֹנִים, עַד כִּי כָּתַב פְּעָמִים רַבּוֹת אֶת בֵּאוּרָיו גַּם בְּשָׁעָה, שֶׁחָסְרוּ לוֹ הַסְּפָרִים הַדְּרוּשִׁים לְחִבּוּר כָּזֶה.

עֶשֶׂר שָׁנִים נָדַד בָּכָה רַבִּי מַיְמוֹן וּבְנֵי בֵיתוֹ מֵעִיר לְעִיר לָתוּר לוֹ מָנוֹחַ. אַךְ בִּרְאוֹתוֹ, כִּי אֵין כָּל תִּקְוָה לַיְהוּדִים לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בְּשַׁלְוָה בְּקָרְדוֹבָה עִיר מוֹלַדְתּוֹ, הֶחְלִיט לַעֲזֹב אֶת אֶרֶץ

סְפָרַד הַיָּפָה, הָאָרֶץ אֲשֶׁר כֹּה דָּבְקוּ בָהּ יוֹשְׁבֶיהָ לְאַהֲבָה אוֹתָהּ, וְיַעַן כִּי אַרְצוֹת הַנּוֹצְרִים וּלְשׁוֹנָן וְכָל מִנְהֲגֵיהֶן הָיוּ זָרִים לוֹ, אָמַר לַעֲבֹר אֶל אֶרֶץ מָרוֹקוֹ הָעֲרָבִית, וּלְחַכּוֹת שָׁם עַד אֲשֶׁר יִמְצָא לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר לִנְסֹעַ מִשָּׁם דֶּרֶךְ הַיָּם אֶל אַחַת מֵאַרְצוֹת עֲרָב, לְמַעַן יוּכַל לַעֲבֹד שָׁם אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּי.

וַיָּבֹא רַבִּי מַיְמוֹן הוּא וּבֵיתוֹ לְמָרוֹקוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעִיר פֵּס, אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם הַתִּיכוֹן. וּבְיוֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִיא אֵין אִישׁ מַכִּיר אוֹתָם וַיִּתְחַשְּׁבוּם לְמֻשְׁלָמִים וְלֹא הִרְגִּיזוּם עַל דְּבַר דָּתָם.

וּבְעִיר פֵּס הָיוּ רַבִּים הַיְהוּדִים הַמִּתְמַשְׁלְמִים, לֵאמֹר, אֲשֶׁר קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּאֹנֶס אֶת אֱמוּנַת הָאִשְׁלָם, הֵם וְרַבָּנֵיהֶם, וּבְסֵתֶר אָהֳלֵיהֶם שָׁמְרוּ אֶת חֻקֵּי דָתָם. בְּנֵי הַנְּעוּרִים הָיוּ נֶאֱסָפִים לְעִתִּים אֶל הָרַבָּנִים לִשְׁמֹעַ מִפִּיהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה וְנִחוּמִים, לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָתָם הַטְּהוֹרָה וּלְחַכּוֹת לְיָמִים טוֹבִים, אֲשֶׁר יְרַחֵם יְיָ אֶת עַמּוֹ. בְּרֹאשׁ הָרַבָּנִים הָאֵלֶּה הָיָה רַב אֶחָד גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל וּשְׁמוֹ רַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן אִבְּן שׁוֹשָׁן. וְרַבִּי מַיְמוֹן הִתְוַדַּע בַּסֵּתֶר אֶל הָרַב הַגָּדוֹל הַזֶּה וְאֶל יֶתֶר אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ. וּבְשֶׁבֶת רַבִּי מַיְמוֹן בְּפֵס עָסַק הוּא וְרַבִּי דָוִד בְּנוֹ הַצָּעִיר בְּמִסְחָר, וְרַבִּי מֹשֶׁה יָשַׁב וְשָׁקַד עַל לִמּוּדָיו, אֲשֶׁר אָהַב בְּכָל לִבּוֹ וְנַפְשׁוֹ וְהוֹסִיף לַעֲבֹד בְּחִבּוּר

פֵּרוּשׁוֹ עַל הַמִּשְׁנָה. הוּא שָׁמַע תּוֹרָה גַּם מִפִּי רַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן, וְגַם עִם רוֹפְאֵי הָעֲרָבִים וְחַכְמֵיהֶם הִתְרוֹעַע, וַיּוֹסֶף לִלְמֹד וְלַחֲקֹר בְּמַדָּעִים שׁוֹנִים אֲשֶׁר אָהֵב.

וּבַיָּמִים הָהֵם הָיוּ רַבִּים מִקֶּרֶב הַיְהוּדִים הַנִּסְתָּרִים, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת תּוֹרָתֵנוּ וְדִבְרֵי יָמֵינוּ הַנִּפְלָאִים. וּבִרְאוֹתָם, כִּי נַעֲנִים וַעֲשׁוּקִים הֵם וְיַד אוֹיְבֵיהֶם רָמָה, הֵחֵלּוּ לְהִוָּאֵשׁ מִתִּקְוָה וְאָמְרוּ בְלִבָּם: מִי יוֹדֵעַ? אוּלַי קָצַף יְיָ בֶּאֱמֶת עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּמָאַס בָּם וַיַּחֲלִיפֵם בְּזֶרַע יִשְׁמָעֵאל.

וַיַּרְא רַבִּי מַיְמוֹן, כִּי רַבִּים מֵאֶחָיו נְבוֹכִים וְנוֹאָשִׁים, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד. וַיָּקָם וַיִּכְתֹּב אֶל בְּנֵי עַמּוֹ „אִגֶּרֶת נֶחָמָה" בִּשְׂפַת עֲרָב (הִיא הַשָּׂפָה הַמְּדֻבֶּרֶת בְּפִי כָל הַיְהוּדִים יוֹשְׁבֵי הָאֲרָצוֹת הָהֵן); וַיְנַחֲמֵם בִּדְבָרִים טוֹבִים וּנְעִימִים, וַיְחַזֵּק אֶת לְבָבָם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב אֶת עַמּוֹ לָנֶצַח, כִּי יָשׁוּב וְרִחֲמָם וֶהֱשִׁיבָם לְאַרְצָם, וְעַם יִשְׂרָאֵל יָשׁוּב לִהְיוֹת לְאוֹר עוֹלָם כִּימֵי קֶדֶם. דִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת שׁוֹבְבוּ אֶת הַנְּפָשׁוֹת הַנֶּעֱצָבוֹת וְהַנּוֹאָשׁוֹת וַיָּפִיחוּ בְקִרְבָּם רוּחַ אֹמֶץ וְתִקְוָה.

גַּם רַבִּי מֹשֶׁה כָּתַב אִגֶּרֶת לִבְנֵי עַמּוֹ וַיְעוֹרְרֵם, כִּי יוֹסִיפוּ אֹמֶץ בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה; וְעִם זֶה פָּקַח אֶת עֵינֵיהֶם

לִרְאוֹת, מַה דַּל מַצָּבָם בָּאָרֶץ הַזֹּאת, וּמָה שְׁפָלִים הֵם בְּעֵינֵי מוֹשְׁלֵיהֶם הֶעָרִיצִים, בִּהְיוֹתָם אֲנוּסִים לְהִתְחַפֵּשׂ לְעֵינֵי עַם הָאָרֶץ וְלַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵיהֶם בַּסָּתֶר. וּמִי יוֹדֵעַ – אָמַר – מָה יֵלֶד יוֹם? אוּלַי תִּגְדַּל קִנְאַת עַם הָאָרֶץ וְשָׂמוּ עֵינֵיהֶם לְרָעָה בַּ„מְּשֻׁלְּמִים הַחֲדָשִׁים" (לֵאמֹר, בַּיְהוּדִים אֲשֶׁר קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְמַרְאִית עַיִן אֶת דַּת הָאִשְׁלָם), וְלֹא יִתְּנוּם לִשְׁמֹר אֶת חֻקֵּי תוֹרָתָם אֲפִלּוּ בַּסָּתֶר. וְעַל כֵּן יָעַץ אֶת בְּנֵי עַמּוֹ הָאֻמְלָלִים „לָצֵאת מִן הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה וְלָלֶכֶת אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נוּכַל לְקַיֵּם אֶת תּוֹרָתֵנוּ בְּלִי מַפְרִיעַ".

גַּם רַבִּי מֹשֶׁה הֵפִיץ אֶת אִגַּרְתּוֹ זֹאת בְּקֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹ וְדִבְרֵי הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת הָיוּ לָהֶם כְּדִבְרֵי הָאוּרִים. וְהוּא אָז כְּבֶן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה.

ג.

וְיָמִים רָעִים בָּאוּ לַיְהוּדִים הָאֲנוּסִים בְּמָרוֹקוֹ, אֲשֶׁר קָרְאוּ לָהֶם „הַמְּשֻׁלְּמִים הַחֲדָשִׁים". מוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ הַקַּנָּאִים רָאוּ, כִּי רַבִּים מֵהֶם עוֹזְבִים אֶת הָאָרֶץ, וַיָּבִינוּ, כִּי שׁוֹאֲפִים הֵם לָשׁוּב לְדַת אֱלֹהֵיהֶם, וַיָּחֵלּוּ לְהַבִּיט עֲלֵיהֶם בְּשֶׁבַע עֵינָיִם. וְכַאֲשֶׁר נוֹדַע לָהֶם, כִּי שׁוֹמְרִים הַיְּהוּדִים אֶת חֻקֵּי תוֹרָתָם בַּסֵּתֶר, תָּפְשׂוּ רַבִּים

מִן הַיְהוּדִים וַיְשִׂימוּם בַּבּוֹר וַיֶּחֶרְצוּ עֲלֵיהֶם מִשְׁפַּט מָוֶת. גַּם הָרַב הַנִּכְבָּד רַבִּי יְהוּדָה אִבֶּן שׁוּשָׁן נִתְפַּשׂ בִּידֵי שָׂרֵי הַמַּלְכוּת וַיָּמָת עַל קִדּוּשׁ שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. אָז הִלְשִׁינוּ גַּם עַל רַבִּי מַיְמוֹן וּבְנֵי בֵיתוֹ, כִּי יְהוּדִים נִסְתָּרִים הֵם, וַיְשִׂימוּם בַּכֶּלֶא וַיְהִי כְּפֶשַׂע בֵּינָם וּבֵין הַמָּוֶת. אַךְ הֶחָכָם וְהַמְּשׁוֹרֵר הָעַרְבִי אַבּוּ אַלְעָרַב אִבֶּן מוּיַשָּׁע, יְדִידוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה, חָשׁ לְעֶזְרָתָם וַיְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבוֹת וַיָּעַד, כִּי שֶׁקֶר עָנוּ בָהֶם הַמַּלְשִׁינִים, וַיַּצִּילֵם מִמָּוֶת.

מִן הַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה לֹא יָדַע רַבִּי מֹשֶׁה וְכָל בֵּית אָבִיו מְנוּחָה, וַיְבַקְשׁוּ לָהֶם דֶּרֶךְ לְהִמָּלֵט מֵאֶרֶץ הַדָּמִים הַזֹּאת. וּבְחֹדֶשׁ אִיָּר, בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ, בִּשְׁנַת תְּשַׁע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ לָאֶלֶף הַחֲמִשִּׁי, יָרְדוּ כֻלָּם בְּחֶשְׁכַת הַלַּיְלָה אֶל אַחַת הָאֳנִיּוֹת לָלֶכֶת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וַיְהִי בָּעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ וַתָּקָם סְעָרָה גְּדוֹלָה וַיִּזְעַף הַיָּם מְאֹד וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר; וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה יָרְאוּ יִרְאָה גְדוֹלָה מְאֹד, כִּי רָאוּ כִּי עוֹד מְעַט וְיָרְדוּ בִמְצוּלוֹת. וַיִּדַּר רַבִּי מֹשֶׁה נֶדֶר לֵאמֹר: „אִם הַצֵּל יַצִּילֵנִי יְיָ וֶהֱבִיאַנִי בְשָׁלוֹם אֶל אַרְצוֹ, וְצַמְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי וְכָל הַנִּלְוִים עָלַי בְּיוֹם הָרְבִיעִי וּבְיוֹם הָעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וְגַם אֶת בָּנַי אֲצַוֶּה לַעֲשׂוֹת כֵּן. וְכַאֲשֶׁר הִנֵּנוּ בַּיּוֹם

הַזֶּה בּוֹדְדִים וַעֲזוּבִים מִכָּל עוֹזֵר מִבַּלְעֲדֵי יְיָ, כָּכָה אֵשֵׁב תָּמִיד בַּיּוֹם הַזֶּה בָּדָד וְנִפְרָד מֵעַל כָּל בְּנֵי הָאָדָם לִשְׁפֹּךְ שִׂיחִי רַק לִפְנֵי יְיָ לְבַדּוֹ".

וְהָאֳנִיָּה הָלְכָה הָלְאָה לְדַרְכָּהּ; וְאַחֲרֵי עֲבֹר יֶרַח יָמִים, יְמֵי נְדוּדִים וּתְלָאָה רַבָּה בֵּין מִשְׁבְּרֵי יָם זוֹעֵף, בָּאָה הָאֳנִיָּה אֶל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ, וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי חוֹף עַכּוֹ. וַיַּעַל רַבִּי מֹשֶׁה וְכָו' בֵּית אָבִיו בְּשָׁלוֹם עַל הַחוֹף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְיֶרַח סִוָן. אָז שָׁאֲפוּ רוּחַ הַדְּרוֹר, אַחֲרֵי שְׁנוֹת הַיָּגוֹן וְהַפַּחַד וְהָעַבְדוּת אֲשֶׁר עָבְרוּ עֲלֵיהֶם בְּאֶרֶץ גָּלוּתָם הַמָּרָה; וַיֵּדְעוּ כִּי מֵעַתָּה יוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵיהֶם כִּלְבָבָם וּלְהִתְפָּאֵר בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּי. וַתִּמָּלֵא נֶפֶשׁ רַבִּי מֹשֶׁה שִׂמְחָה וָגִיל וַיְקַבֵּל עָלָיו וְעַל זַרְעוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְיוֹם חַג וּמִשְׁתֶּה לְשַׂמֵּחַ בּוֹ וְלָתֵת מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים.

וַעֲדַת יִשְׂרָאֵל הַדַּלָּה אֲשֶׁר בְּעַכּוֹ קִבְּלָה אֶת הַנּוֹדְדִים הַנִּכְבָּדִים הָאֵלֶּה בְּשִׂמְחָה וּבְכָבוֹד גָּדוֹל. וְהֵמָּה נָחוּ מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ וַיָּחֹגּוּ שָׁם אֶת חַג הַשָּׁבֻעוֹת. אָז אָמַר רַבִּי מַיְמוֹן לַעֲלוֹת יְרוּשָׁלַיְמָה הוּא וּבֵיתוֹ וּלְבַקֵּר שָׁם בַּמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ אָז מְהוּמוֹת וּבִלְבּוּלִים, וְהַדְּרָכִים הָיוּ בְסַכָּנָה. אַךְ הֵמָּה, בְּאַהֲבָתָם אֶת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, לֹא שָׂמוּ לֵב אֶל הַסַּכָּנָה הַנִּשְׁקֶפֶת לָהֶם

בְּמַסָּעָם זֶה, וַיֵּצְאוּ לְדַרְכָּם. אֲרֻכָּה וְקָשָׁה הָיְתָה הַנְּסִיעָה הַזֹּאת, וּתְלָאוֹת וּפְחָדִים רַבִּים מְצָאוּם בַּדֶּרֶךְ, וְאַךְ בְּחֶרֶף נֶפֶשׁ בָּאוּ עַד יְרוּשָׁלַיִם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לְיֶרַח חֶשְׁוָן וַיֵּשְׁבוּ בָהּ שְׁלשָׁה יָמִים. וְאַחַר הָלְכוּ חֶבְרוֹנָה לְנַשֵּׁק עֲפַר קִבְרוֹת אֲבוֹתֵינוּ בִּמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, וּלְהוֹדוֹת לַיְיָ חַסְדּוֹ עַל כָּל חֲסָדָיו אֲשֶׁר גְּמָלָם. וַיִּהְיוּ גַּם שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה, יוֹם הַשִּׁשִּׁי וְיוֹם הַתְּשִׁיעִי לְיֶרַח חֶשְׁוָן, לִימֵי חַג לְרַבִּי מֹשֶׁה וּבֵיתוֹ.

וּבַיָּמִים הָהֵם הָיְתָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּידֵי הַנּוֹצְרִים, אֲשֶׁר עָלוּ עַל הָאָרֶץ וַיִּקָּחוּהָ בְּחַרְבָּם וּבְקַשְׁתָּם מִידֵי מֶמְשֶׁלֶת טֻרְקִיָּה הַמֻּשְׁלְמִית; וּמִסְפַּר הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בָּהּ הָיָה מְעַט מְאֹד, אַךְ כְּאֶלֶף מִשְׁפָּחוֹת מְפֻזָּרוֹת וּמְפֹרָדוֹת בְּכָל עָרֵי הָאָרֶץ, וְהָאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, מִבְּנֵי דַלַּת הָעָם וְרֵיקִים מִתּוֹרָה וְחָכְמָה וְחַיֵּיהֶם חַיֵּי עֹנִי וּמַחְסוֹר. וַיַּרְא רַבִּי מַיְמוֹן וּבְנֵי בֵיתוֹ, כִּי אֵין לָהֶם בָּאָרֶץ מָקוֹר לְמִחְיָתָם, גַּם אִישׁ אַיִן בָּהּ לְהִתְרוֹעֵעַ אִתּוֹ וְלַהֲגוֹת יַחַד בְּתוֹרָה וְחָכְמָה, וַיַּחְלִיטוּ לָלֶכֶת אַרְצָה מִצְרַיִם, הִיא אֶרֶץ הַהַשְׂכָּלָה וְהַחֹפֶשׁ בַּיָּמִים הָהֵם.

וַיֵּרְדוּ מִצְרָיְמָה.

אָז מָלְאוּ לְרַבִּי מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ וּשְׁלשִׁים שָׁנָה.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹשְׁבִים בְּמִצְרַיִם רַבִּים מְאֹד בַּיָּמִים הָהֵם, וַעֲדוֹת גְּדוֹלוֹת וְנִכְבָּדוֹת לָהֶם בְּעָרֵי הָאָרֶץ: בְּאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה, בְּבוּלַבִּים, הִיא צֹעַן, וּבְבִירַת מִצְרַיִם הַחֲדָשָׁה, הִיא אַלְקָהִירָה; מִלְּבַד הָעֵדָה הַחֲשׁוּבָה אֲשֶׁר יָשְׁבָה מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת בְּמִצְרַיִם הָעַתִּיקָה הִיא פֻּסְטַט הַקְּרוֹבָה. וּמַלְכֵי מִצְרַיִם מַלְכֵי חֶסֶד וַיֵּשְׁבוּ הַיְּהוּדִים בְּצִלָּם לָבֶטַח וַיִּסְחֲרוּ אֶת הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲשִׁירוּ מְאֹד. וּלְכָל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּעָרֵי מִצְרַיִם הָיָה רֹאשׁ אֶחָד, אֲשֶׁר יֵצֵא וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם בַּחֲצַר הַמַּלְכוּת, הוּא הַ„נָּגִיד", וּמִשְׂרָתוֹ כְּמִשְׂרַת „רֹאשׁ הַגּוֹלָה" אֲשֶׁר בְּבָבֶל. וַיְהִי הַנָּגִיד מְמַנֶּה רַבָּנִים וְחַזָּנִים לְכָל הָעֵדוֹת, וְעֹז וְשִׁלְטוֹן בְּיָדוֹ לַעֲנֹשׁ אֶת הַחוֹטְאִים בְּקֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹ, עֹנֶשׁ כֶּסֶף וְעֹנֶשׁ הַגּוּף, וְלֶאֱסֹר בְּבָתֵּי הָאֲסוּרִים כְּאַחַד מִשּׁוֹפְטֵי הַמֶּמְשָׁלָה.

וְאוּלָם בְּטוּב לַיְּהוּדִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת, עָזְבוּ אֶת לִמּוּדֵי הַתּוֹרָה, וַיְהִי כָּל חֶפְצָם רַק לַעֲשׂוֹת עֹשֶׁר. יוֹדְעֵי הַתּוֹרָה הָיוּ מְעַטִּים בָּאָרֶץ וַחֲכָמִים, אֲשֶׁר יֵדְעוּ לְהָרִים אֶת רוּחַ הָעָם, לֹא נִמְצְאוּ בְּתוֹכָם.

אָז בָּא מִצְרַיְמָה רַבִּי מֹשֶׁה וּבֵית אָבִיו וַיָּשֶׂם מוֹשָׁבוֹ בְּעִיר

פִּסְטַט הָעַתִּיקָה. וְשֵׁמַע תּוֹרָתוֹ וְחָכְמָתוֹ הִגִּיעַ עַד רָאשֵׁי הַקְּהִלּוֹת הַגְּדוֹלוֹת וַיְקַדְּמוּ פָנָיו בְּכָבוֹד וַיְשִׂימוּהוּ לָהֶם לְרֹאשׁ.

כַּאֲשֶׁר הוּנַח לוֹ מֵעֲמָלוֹ וּמִנְּדוּדָיו הָרַבִּים, שָׂם אֶת לִבּוֹ לְהַרְבִּיץ תּוֹרָה וּלְהָפִיץ דַּעַת בְּקֶרֶב הַיְּהוּדִים וַיֶּאֱסֹף אֵת כָּל חַכְמֵי הָעֵדָה וַיָּאצֶל מֵרוּחוֹ עֲלֵיהֶם וַיְתַקְּנוּ תַקָּנוֹת טוֹבוֹת לִבְנֵי עַמָּם לְמַעַן אֲשֶׁר יֵלְכוּ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה. וּבְעַד עֲבוֹדָתוֹ הָרַבָּה לְטוֹבַת בְּנֵי עַמּוֹ לֹא לָקַח רַבִּי מֹשֶׁה כָּל שָׂכָר, וַיְחַיֶּה אֶת נַפְשׁוֹ בִּסְחַר אֲבָנִים טוֹבוֹת, אֲשֶׁר הִשְׁתַּתֵּף בּוֹ עִם רַבִּי דָּוִד אָחִיו. וַיְהִי רַבִּי דָּוִד נוֹסֵעַ לֶעָרִים וְלַאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת בְּעִסְקֵי מִסְחָרָם וְרַבִּי מֹשֶׁה הִקְדִּישׁ אֶת רֹב עִתּוֹתָיו לְתוֹרָה וּלְחָכְמָה אֲשֶׁר אָהֵב.

אַךְ לֹא אָרְכוּ יְמֵי הַטּוֹבָה הָאֵלֶּה לְרַבִּי מֹשֶׁה; כִּי בְטֶרֶם עָבְרוּ יְרָחִים אֲחָדִים לְשִׁבְתּוֹ בָּאָרֶץ, אֲשֶׁר אָמַר, כִּי יִמְצָא בָהּ מְנוּחָה וְהִנֵּה הִקִּיפוּהוּ צָרוֹת וּתְלָאוֹת רַבּוֹת: כִּי מֵת עָלָיו רַבִּי מַיְמוֹן אָבִיו הָאָהוּב; אַחַר כֵּן בָּאוּ עָלָיו מַחֲלוֹת, הֶפְסֵד מָמוֹן וּרְדִיפוֹת שׂוֹנְאָיו חִנָּם, וּלְסוֹף בָּאָה עָלָיו הָרָעָה הַגְּדוֹלָה מִכָּל רָעָה שֶׁעָבְרָה עָלָיו מִיּוֹם הֱיוֹתוֹ, כִּי רַבִּי דָּוִד אָחִיו, שֶׁנָּסַע בָּאֳנִיָּה לְרֶגֶל מִסְחָרוֹ, טָבַע בְּיַם הֹדּוּ, וּבְיָדוֹ הָיָה מָמוֹן רַב שֶׁלּוֹ וְשֶׁל אֲחֵרִים, וְהִנִּיחַ אַחֲרָיו אַלְמָנָה וּבַת קְטַנָּה. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה הַשְּׁמוּעָה הָרָעָה הַזֹּאת

לְאָזְנֵי רַבִּי משֶׁה, חָלָה מֵרֹב צַעַר בְּמַחֲלָה קָשָׁה, וְלֹא יָכֹל לָרֶדֶת מֵעַל מִטָּתוֹ בְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה תְמִימָה. כִּי אָהוֹב אָהַב רַבִּי משֶׁה אֶת אָחִיו אַהֲבָה עַזָּה וְנֶאֱמָנָה.

אָז בָּאָה הָעֵת לְרַבֵּנוּ משֶׁה לְחַפֵּשׂ לוֹ בְּעַצְמוֹ מָקוֹר לְמִחְיָתוֹ וּלְמִחְיַת בֵּית אָחִיו. וַיָּשֶׂם פָּנָיו אֶל חָכְמַת הָרְפוּאָה, אֲשֶׁר לָמַד בִּנְעוּרָיו, וַיָּחֶל לְרַפֵּא חוֹלִים. אָמְנָם לֹא רַב הָיָה מִסְפַּר הַחוֹלִים הַבָּאִים לִשְׁאֹל בַּעֲצָתוֹ, כִּי טֶרֶם יָצָא שְׁמוֹ לִתְהִלָּה כְּרוֹפֵא גָּדוֹל, אַךְ מַחֲסוֹר לֹא יָדַע עוֹד. וַיַּקְדֵּשׁ אֶת עִתּוֹתָיו הַפְּנוּיוֹת לְתוֹרָה, וַיָּשֶׂם אֶת לִבּוֹ לְכַלּוֹת אֶת עֲבוֹדָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָבַד בָּהּ הַרְבֵּה בִּימֵי נְדוּדָיו, הוּא חִבּוּרוֹ הַגָּדוֹל פֵּרוּשׁ הַמִּשְׁנָה וַיְכַלֵּהוּ בִּמְלֹאת לוֹ שָׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה.

וְהַחִבּוּר הַנִּפְלָא הַזֶּה הַכָּתוּב עֲרָבִית הִתְפַּשֵּׁט בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר בְּנֵי עַמֵּנוּ דִבְּרוּ שָׁם בִּשְׂפַת עֲרָב, וַיֵּצֵא שֵׁם לִמְחַבְּרוֹ כְּשֵׁם אֶחָד מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל.

וּבַיָּמִים הָהֵם וְרָעָה חֲדָשָׁה בָּאָה עַל הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ תֵּימָן, כִּי אַ־ד הַמּוֹשְׁלִים שָׁם קָם וַיִּגְזֹר גְּזֵרַת שְׁמַד עַל הַיְהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצוֹ וַיַּכְרִיחֵם לַעֲזֹב אֶת דָּתָם. וַיְהִי כִּי שָׁמְעוּ רַבָּנֵי

תֵּימָן וּגְדוֹלֶיהָ אֶת שֵׁמַע רַבֵּנוּ מֹשֶׁה, וַיַּעַרְכוּ אֵלָיו מִכְתָּב אָרֹךְ וַיּוֹדִיעוּהוּ אֵת כָּל הָרָעָה, אֲשֶׁר מָצְאָה אֶת בְּנֵי עַמָּם.

אָז קָם רַבֵּנוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲרֹךְ אֶל אֶחָיו הָאֻמְלָלִים אִגֶּרֶת אֲרֻכָּה לְדַבֵּר עַל לִבָּם וּלְנַחֲמָם, כִּי יוֹסִיפוּ אֹמֶץ בְּאַהֲבָתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם וְתוֹרָתוֹ. הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת כְּתוּבָה בְּחָכְמָה רַבָּה וּבְאַהֲבָה עַזָּה לְעַמּוֹ, הִיא „אִגֶּרֶת תֵּימָן" הַנִּפְלָאָה, וּדְבָרֶיהָ עָשׂוּ רֹשֶׁם גָּדוֹל עַל הַיְהוּדִים הָעֲשׁוּקִים וְהַנִּרְדָּפִים עַל תּוֹרָתָם בְּעָרֵי תֵּימָן, וַיּוֹסִיפוּ אֹמֶץ בֶּאֱמוּנָתָם וַיִּשְׂאוּ אֵת כָּל הַצָּרוֹת הָעוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם בִּגְבוּרָה וּבִמְנוּחַת נֶפֶשׁ.

וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְשֵׁמַע חָכְמָתוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבֵּנוּ מֹשֶׁה הִגִּיעַ עַד חַצְרוֹת הַמְּלָכִים וַיְגַדְּלוּהוּ מוֹשְׁלֵי אֶרֶץ וַיְכַבְּדוּהוּ מְאֹד. אָז זָכַר אֶת אֶחָיו בְּנֵי תֵּימָן הַלְּחוּצִים וְהָעֲשׁוּקִים חִנָּם, וַיָּקָם לָהֶם לְמֵלִיץ וַיְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבוֹת וַיִּתְחַנֵּן בַּעֲדָם אֶל מוֹשְׁלֵי תֵּימָן, וְלֹא נָח וְלֹא שָׁקַט עַד אֲשֶׁר הוֹשִׁיעָם מִלַּחַץ אוֹיְבֵיהֶם. וּלְמִן הָעֵת הַהִיא דָּבְקוּ אַחֵינוּ אֵלֶּה לְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְכַבֵּד שְׁמוֹ מְאֹד עַד כִּי הִזְכִּירוּ אֶת שְׁמוֹ בִּתְפִלַּת הַקַּדִּישׁ, כַּכָּבוֹד אֲשֶׁר נַעֲשָׂה לְפָנִים לְרֹאשׁ הַגּוֹלָה, וַיִּהְיוּ אוֹמְרִים: „יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא . . .

בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְרַבָּנָא מֹשֶׁה בַּר מַיְמוֹן" (יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל . . . בְּחַיֵּיכֶם וּבִימֵיכֶם וּבְחַיֵּי רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מַיְמוֹן).

וְרַבָּנֵי יִשְׂרָאֵל וּגְדוֹלָיו הִכִּירוּ לָדַעַת אֶת גֹּדֶל עֶרְכּוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה וְאֶת צִדְקַת מִשְׁפָּטָיו בְּדִינֵי הַתּוֹרָה, וַיִּפְנוּ אֵלָיו בְּשְׁאֵלוֹתֵיהֶם הַשּׁוֹנוֹת, וְהוּא לֹא מָנַע טוּבוֹ מֵאִישׁ וַיַּעַן לְכָל שׁוֹאֲלָיו כַּקָּטָן כַּגָּדוֹל בַּעֲנָוָה וּבְחִבָּה; וְגַם טִרְדוֹתָיו הָרַבּוֹת וּמַחֲלוֹתָיו הַקָּשׁוֹת לֹא עֲצָרוּהוּ מֵהָשִׁיב אֶת שׁוֹאֲלָיו דְּבָרִים רַכִּים וּנְעִימִים וּמְלֵאִים חָכְמָה עֲמֻקָּה; וַיִּהְיוּ דְבָרָיו כְּדִבְרֵי הָאוּרִים לְכָל רַבָּנֵי הַדּוֹר הַהוּא.

ד.

וְשֵׁם רַבֵּנוּ מֹשֶׁה הוֹלֵךְ וְגָדוֹל בְּכֹל הָאֲרָצוֹת, אֲשֶׁר בְּנֵי עַמֵּנוּ יָשְׁבוּ שָׁם, כְּשֵׁם גְּדוֹל הַדּוֹר, מוֹרוֹ וּמְאוֹרוֹ; וַתִּרְבֶּינָה מְאֹד הַשְּׁאֵלוֹת בְּכֹל דִּינֵי הַתּוֹרָה לָבוֹא אֶל רַבֵּנוּ מֹשֶׁה מִכֹּל עָרֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּרוֹבוֹת וְהָרְחוֹקוֹת. וּבַיָּמִים הָהֵם הָיוּ כֹּל דִּינֵי תוֹרַת יִשְׂרָאֵל פְּזוּרִים בְּכֹל סִפְרֵי הַתַּלְמוּד הַבַּבְלִי וְהַיְרוּשַׁלְמִי הָרַבִּים; כִּי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּדוֹלִים, שֶׁקָּמוּ אַחֲרֵי חֲתִימַת הַתַּלְמוּד — הַגְּאוֹנִים, כָּתְבוּ סְפָרִים רַק עַל הֲלָכוֹת (דִּינִים) נִפְרָדוֹת וּתְשׁוּבוֹת

עַל שְׁאֵלוֹת שֶׁשְּׁאָלוּם; אֲבָל סֵפֶר הַכּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ אֶת כָּל הַהֲלָכוֹת בְּסֵדֶר טוֹב וּבְשָׂפָה בְּרוּרָה וּמְדֻיֶּקֶת, לֹא חֻבַּר עוֹד בְּסִפְרוּת יִשְׂרָאֵל. וּבִרְבוֹת הַיָּמִים נִשְׁכְּחָה לְשׁוֹן הַתַּלְמוּד, הִיא הַלָּשׁוֹן הָאֲרַמִּית, מִלֵּב הָעָם, וְגַם רַבִּים מֵחַכְמֵי הַתּוֹרָה בַּדּוֹר הַהוּא, אֲשֶׁר הָגוּ בַּתַּלְמוּד וְהֵבִינוּ אוֹתוֹ הֵיטֵב, לֹא יָכְלוּ לִמְצֹא בְכָל עֵת אֶת הַדִּינִים הַדְּרוּשִׁים לָהֶם, כִּי קָשֶׁה מְאֹד לִזְכֹּר אֶת כָּל סִפְרֵי הַתַּלְמוּדִים. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רַבּוּ מְאֹד מְאֹד הַשְּׁאֵלוֹת בְּדִינֵי הַתּוֹרָה לָבוֹא אֶל רַבֵּנוּ מֹשֶׁה, וַיָּשֶׂם אֶל לִבּוֹ לְמַלֵּא אֶת הַחֶסְרוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה. וַיְחַבֵּר אֶת הַסֵּפֶר הַגָּדוֹל וְהַנִּפְלָא, אֲשֶׁר אֵין דּוֹמֶה לוֹ בְּכָל סִפְרוּת יִשְׂרָאֵל, וַאֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שֵׁם עוֹלָם בְּעַמֵּנוּ, הוּא סֵפֶר „מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה", אוֹ, כַּאֲשֶׁר קָרְאוּ לוֹ אַחֲרֵי כֵן בְּשֵׁם מְחַבְּרוֹ הַגָּדוֹל: „הָרַמְבַּ"ם".

עֶשֶׂר שָׁנִים עָבַד רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בְּחִבּוּר הַסֵּפֶר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיִּכְתְּבֵהוּ בִּלְשׁוֹן עִבְרִית בְּרוּרָה, לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּסֵדֶר נִפְלָא וּבְקִצּוּר נִמְרָץ, עַד הֱיוֹת בּוֹ כֹּל דִּינֵי הַתּוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה (הַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד נִקְרָאִים „תּוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה"); וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יִקְרָא רִאשׁוֹנָה בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב (הִיא תּוֹרַת מֹשֶׁה), וְאַחַר כֵּן בַּסֵּפֶר הַזֶּה, וְיָדַע אֶת כָּל דִּינֵי תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל. אֶת הַחִבּוּר הַגָּדוֹל הַזֶּה לֹא פִרְסֵם כְּפַעַם

אַחַת, כִּי אִם סְפָרִים, סְפָרִים, אַרְבָּעָה עָשָׂר בְּמִסְפָּר. עַל כֵּן קָרְאוּ לוֹ גַם בְּשֵׁם „הַיָּ״ד הַחֲזָקָה״ כַּכָּתוּב: „וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל״.

וַיְהִי אַךְ יָצָא הַסֵּפֶר הַזֶּה לָאוֹר, וְהִנֵּה כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָשְׂאוּ אֵלָיו אֶת עֵינֵיהֶם. יְדֵי מֵאוֹת סוֹפְרִים מָלְאוּ עֲבוֹדָה לְהַעְתִּיקוֹ (הַדְּפוּס טֶרֶם הָיָה עוֹד בָּאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם) וּלְהָפִיצוֹ בְּכֹל אַרְצוֹת מוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְמִקְצֵה סְפָרַד וּמָרוֹקוֹ יָמָּה וְעַד בָּבֶל וַעֲרָב קֵדְמָה, וְכָל אֲשֶׁר אַךְ מָצְאָה יָדוֹ הִשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׂיגוֹ וְלַהֲגוֹת בּוֹ.

וּמִכָּל עֲבָרִים הִבִּיעוּ תְּהִלּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לִמְחַבְּרוֹ; מְשׁוֹרְרֵי הַדּוֹר רוֹמְמוּהוּ בְּשִׁירֵיהֶם, וְרַבִּים מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ, כִּי מִימֵי רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא מְחַבֵּר הַמִּשְׁנָה לֹא בָא עוֹד סֵפֶר מְסֻדָּר לְתוֹרַת יִשְׂרָאֵל כָּמֹהוּ.

וַיִּהְיוּ דִבְרֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה כְּדִבְרֵי הָאוּרִים לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וְאוּלָם כְּכָל אֲשֶׁר גָּדַל כְּבוֹד רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל, כֵּן נִמְצְאוּ גַם בְּקֶרֶב הָרַבָּנִים אֲשֶׁר קִנְּאוּ בִּכְבוֹדוֹ הַגָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ לְהַקְטִין אֶת עֶרְכּוֹ שֶׁל הַסֵּפֶר הַנִּפְלָא הַזֶּה וְשֶׁל מְחַבְּרוֹ. אָז הוֹצִיאוּ עָלָיו דִּבּוֹת מְדִבּוֹת שׁוֹנוֹת, הִרְעִימוּ

וְהִקִּיפוּהוּ בִּשְׁאֵלוֹת וְטַעֲנוֹת רַבּוֹת. אַךְ רַבֵּנוּ משֶׁה עָנָה עַל טַעֲנוֹתֵיהֶם בַּעֲנָוָה וּבְנַחַת וּבְדִבְרֵי טַעַם וּנְעִימוֹת, כְּחָכָם עִבְרִי אֲמִתִּי.

כַּאֲשֶׁר מָלְאוּ לְרַבֵּנוּ משֶׁה אַחַת וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, הֵחֵלָּה הַהַצְלָחָה לְהָאִיר פָּנֶיהָ אֵלָיו. כִּי בַשָּׁנָה הַהִיא יָלְדָה לוֹ אִשְׁתּוֹ אֶת בְּנוֹ הַיָּחִיד אֶת אַבְרָהָם, אֲשֶׁר הָיָה כָּל נֶחָמָתוֹ בַּחַיִּים, וּבוֹ שָׂם כָּל תִּקְוָתוֹ. וְשֵׁמַע יְדִיעָתוֹ הָעֲמֻקָּה בְּחָכְמַת הָרְפוּאָה הִגִּיעַ עַד חֲצַר הַמֶּלֶךְ צַלַּח אַלַדִּין הַנּוֹדָע בְּכָל הָאָרֶץ בִּנְדִיבוּת רוּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ יָחַד. כִּי כְּכָל אֲשֶׁר הָיָה רַבֵּנוּ משֶׁה גָּדוֹל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִכֹּל חַכְמֵי דוֹרוֹ, כֵּן עָלָה גַם בִּידִיעוֹת חָכְמַת הָרְפוּאָה עַל רוֹפְאֵי הַדּוֹר הַהוּא וַיִּכְתֹּב סְפָרִים מְחֻכָּמִים עַל תּוֹרַת הַבְּרִיאוּת וְעַל סִבַּת הַמַּחֲלוֹת. וַיֵּצֵא שֵׁם הָרַמְבַּ"ם עַד לְמֵרָחוֹק לְשֵׁם אַחַד הָרוֹפְאִים הַגְּדוֹלִים; וְהַשַּׂר הַנָּאוֹר וְאוֹהֵב הַחָכְמָה אַלְפָאצָל, מִשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ צַלַּח־אַלַדִּין, קֵרְבָהוּ אֵלָיו וַיָּשֶׂם אֶת שְׁמוֹ בֵּין רוֹפְאֵי חֲצַר הַמַּלְכוּת.

וּלְמִן הַיּוֹם הַהוּא הִרְבּוּ גַם יֶתֶר שָׂרֵי הָאָרֶץ וּגְדוֹלֶיהָ לִדְרשׁ בַּעֲצָתוֹ בְּתַחֲלוּאָתָם. מְשׁוֹרְרֵי הָעַרְבִים הֵחֵלּוּ לְשׁוֹרֵר תְּהִלַּת חָכְמָתוֹ וּגְדוֹלֵי חַכְמֵיהֶם חָשְׁבוּ לָהֶם לְכָבוֹד לְהִמָּנוֹת בֵּין תַּלְמִידָיו,

שׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ בִּידִיעוֹת הָרְפוּאָה; וְגַם הָרוֹפֵא הַמְּהֻלָּל עַבְד־אַלַּטִיף מֵעִיר בַּגְדַּד, אֲשֶׁר גָּדַל כְּבוֹדוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ צַלַּח־אַלַּדִּין, בָּא מֵעִירוֹ מִצְרַיְמָה לִרְאוֹת אֶת הָרַמְבַּ"ם פָּנִים בְּפָנִים וּלְהַכִּירוֹ, אוֹתוֹ וְעוֹד שְׁנַיִם מִגְּדוֹלֵי הַדּוֹר אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם. גַּם הַמֶּלֶךְ הָאַנְגְּלִי רִיכַרְדְּ לֵב־הָאֲרִי, אֲשֶׁר הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם בְּאַשְׁקְלוֹן הַקְּרוֹבָה לְמִצְרַיִם, שָׁמַע אֶת שֵׁמַע רַבֵּנוּ מֹשֶׁה וַיְבַקְשֵׁהוּ לְהִלָּוֹת אֵלָיו וְלִהְיוֹת לוֹ לְרוֹפֵא. אַךְ רַבֵּנוּ מֹשֶׁה לֹא אָבָה לְקַבֵּל אֶת הַמִּשְׂרָה הַכְּבוּדָה הַזֹּאת וַיָּשֶׁב אֶת פָּנָיו רֵיקָם.

וְאוּלָם בְּעֶצֶם יְמֵי הַטּוֹבָה הָאֵלֶּה נִשְׁקַף לְרַבֵּנוּ מֹשֶׁה אָסוֹן גָּדוֹל, וּכְפֶשַׂע הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין הַמָּוֶת, לוּלֵא אִישׁ חַסְדּוֹ הַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה לְמָגֵן לוֹ. כִּי „יְדִידוֹ" הַמְּשׁוֹרֵר הָעַרְבִי אַבּוּ־אַלְעַרַב, אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד הַמַּלְשִׁינִים עָלָיו בְּמָרוֹקוֹ, בְּהָשְׁבּוֹ אוֹתוֹ בֶּאֱמֶת לְנֶאֱמָן בִּבְרִית הָאִשְׁלָם, — יָרַד בַּיָּמִים הָהֵם מִצְרַיְמָה. וּבִרְאוֹתוֹ אֶת אֲהוּבוֹ מֵאָז עוֹמֵד בְּרֹאשׁ עֲדַת יִשְׂרָאֵל וְנוֹשֵׂא חֵן וָחֶסֶד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים, בָּעֲרָה בוֹ קִנְאָתוֹ לְדָתוֹ, וַיַּלְשֵׁן עָלָיו, כִּי מְשֻׁלְמִי הוּא, אֲשֶׁר הֵמִיר אֶת דָּתוֹ בְּדָת הַיְהוּדִים; וְהָאִישׁ הָעוֹשֶׂה זֹאת בֶּן מָוֶת הוּא גַּם בְּמִצְרַיִם הַחָפְשִׁית וְהַמַּשְׂכֶּלֶת בַּיָּמִים הָהֵם. אַךְ אַלְפַאצָל הַשַּׂר הֶחָכָם, אֲשֶׁר לְפָנָיו בָּא מִשְׁפָּטוֹ, הֵשִׁיב אֶת

פְּנֵי הַמַּלְשִׁין רֵיקָם, בְּאָמְרוֹ, כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאִישׁ בְּאֹנֶס בִּימֵי הַשְּׁמַד אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִמְאוּמָה, וְכִי רַבֵּנוּ מֹשֶׁה לֹא הָיָה מְשֻׁלְּמִי מֵעוֹלָם, וְאַף יְהוּדִי נֶאֱמָן לְעַמּוֹ וֵאלֹהָיו הָיָה מֵעוֹדוֹ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה.

וְהַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ הוֹסִיף לְגַדֵּל אֶת רַבֵּנוּ מֹשֶׁה אֲהוּבוֹ וַיַּפְקִידֵהוּ לְ„נָגִיד" עַל כָּל קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם. וּבְמִשְׂרָתוֹ הַכְּבוּדָה הַזֹּאת לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ לְטוֹבַת עַצְמוֹ, כִּי אִם לְטוֹבַת אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ הָעֲשׁוּקִים; וַיְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם מֵאֵת מוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם אֶת הָעֹל, אֲשֶׁר שָׂמוּ עֲלֵיהֶם אוֹיְבֵיהֶם וְהַלַּחַץ אֲשֶׁר לְחָצוּם. אָז הִצְלִיחַ בְּיָדוֹ לְבַטֵּל אֶת גְּזֵרַת הַשְּׁמַד מֵעַל יְהוּדֵי תֵּימָן. כֵּן גַּם הִשְׁתַּדֵּל בַּחֲצַר הַמְּלוּכָה לְהַרְבּוֹת אֶת מִסְפַּר הַפְּקִידִים מִבְּנֵי עַמּוֹ, וַיְהִי כְּמַלְאַךְ מוֹשִׁיעַ לְאֶחָיו, אֲשֶׁר אֲהֵבוּהוּ וַיְכַבְּדוּהוּ מְאֹד.

לְעֵת זִקְנָתוֹ חִבֵּר רַבֵּנוּ מֹשֶׁה אֶת סִפְרוֹ הַמְּהֻלָּל בִּמְקוֹר חָכְמָה וְדַעַת אֱלֹהִים, הַנִּקְרָא בְּשֵׁם „מוֹרֶה הַנְּבוּכִים". בַּסֵּפֶר הַזֶּה מְבָאֵר רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בְּחָכְמָה עֲמֻקָּה אֶת טַעֲמֵי הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר בְּתוֹרָתֵנוּ, וְאֵת כָּל עִקְּרֵי אֱמוּנָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, וְהוֹכִיחַ אֶת צִדְקָתָם וַאֲמִתָּתָם עַל פִּי יְסוֹדוֹת הַחָכְמָה.

כַּאֲשֶׁר הִשְׁלִים רַבֵּנוּ מֹשֶׁה אֶת הַסֵּפֶר הַנִּפְלָא הַזֶּה, הִגִּיעָה לוֹ הָעֵת לָנוּחַ מֵעֲמָלוֹ הָרַב, אֲשֶׁר עָיְפָה נַפְשׁוֹ בוֹ, וְגַם הִרְגִּישׁ, כִּי כֹחוֹתָיו הוֹלְכִים וְדַלִּים. אַךְ הָאֲנָשִׁים הָרָעִים אֲשֶׁר קִנְּאוּ בִּכְבוֹדוֹ הַגָּדוֹל וְהִרְגִּיזוּ אֶת מְנוּחָתוֹ, בְּצֵאת סִפְרוֹ „מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה" לָאוֹר, הוֹסִיפוּ עַתָּה לְהִתְנַפֵּל עָלָיו וַיְחַפְּאוּ עָלָיו דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן, וַיְנַבְּלוּ אֶת שְׁמוֹ בְּעֵינֵי הֲמוֹן הָעָם. מוּבָן הַדָּבָר, כִּי הָאֲנָשִׁים הַיְשָׁרִים וְהַחֲכָמִים הָאֲמִתִּים, קִנְּאוּ לִכְבוֹד רַבֵּנוּ וַיִּמְחוּ בְּכָל עֹז נֶגֶד הַמְהַלְלִים שֵׁם הָרַב הַגָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל. אַךְ רַבֵּנוּ מֹשֶׁה לֹא הֵנִיחַ אֶת מְכַבְּדָיו לְהַרְבּוֹת מַחֲלֹקֶת לִכְבוֹדוֹ. וְכַאֲשֶׁר סִפְּרוּ לוֹ, כִּי אֶחָד מֵאַנְשֵׁי בַּגְדַּד, יוֹסֵף בֶּן גַּבִּיר שְׁמוֹ, רָב אֶת רִיבוֹ בִּמְקַנְאָיו, בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, כִּי יֶחְדַּל מֵרִיב, וְכָתַב לוֹ אֶת הַדְּבָרִים הַמְּחֻכָּמִים הָאֵלֶּה:

„וְאָמְנָם מַה שֶּׁהִגִּיעַ לָנוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁם מִי שֶׁמְּדַבֵּר עָלֵינוּ רָעוֹת, וְהוּא מְבַקֵּשׁ לְהִתְכַּבֵּד בִּקְלוֹנֵנוּ, וְשָׁמַעְנוּ שֶׁאַתָּה מָחִיתָ בְּיָדוֹ וְהִתְקוֹמַמְתָּ כְּנֶגְדּוֹ — אַל תַּעֲשֶׂה דָּבָר זֶה. וַאֲנַחְנוּ מוֹחֲלִים לְכָל מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה זֹאת בִּשְׁבִיל סִכְלוּתוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן (וְאַף כִּי) מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָזֶה תּוֹעֶלֶת וְלֹא יַזִּיק לָנוּ אֲנַחְנוּ; וְכוֹפִין עַל מִדַּת סְדוֹם: זֶה נֶהֱנֶה וְזֶה לֹא חָסֵר".

אַךְ לְעֻמַּת כָּל הַצַּעַר, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ לוֹ מְקַנְאָיו בְּבָבֶל, גָּדַל כְּבוֹדוֹ מְאֹד בְּאֶרֶץ הַתּוֹרָה וְהַמַּדָּע בַּיָּמִים הָהֵם, הִיא אֶרֶץ צָרְפַת הַדְּרוֹמִית. כִּי כָּל חַכְמֵי הָאָרֶץ הַהִיא הִקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמוֹ וְהֶעֱרִיצוּהוּ כְּאִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ, וַיֶּהְגּוּ בִּסְפָרָיו הַיְקָרִים. וְכַאֲשֶׁר לֹא הֵבִינוּ שְׂפַת עֲרָב, שֶׁבָּהּ כָּתַב אֶת סִפְרוֹ „מוֹרֶה הַנְּבוֹכִים" פָּנוּ אֶל חָכָם אֶחָד רַבִּי שְׁמוּאֵל אִבְּן תִּבּוֹן שְׁמוֹ, וַיְבַקְשׁוּהוּ לְתַרְגֵּם לָהֶם אֶת סִפְרוֹ עִבְרִית, וְהוּא מִלֵּא אֶת שְׁאֵלָתָם. הַחֲכָמִים הָאֵלֶּה כָּתְבוּ לְהָרַמְבַּ"ם מִכְתְּבֵי בְרָכָה וְשִׁירֵי כָבוֹד וּתְהִלָּה:

„קוֹל צַעֲקַת הַבַּת יְרוּשָׁלַיִם, כִּי כָל כְּבוּדָהּ יָרְשָׁה מִצְרָיִם;
„שָׁם לַשְּׁכִינָה מַחֲנֶה קָדוֹשׁ, וְשָׁם מִזְבַּח יְיָ תַּאֲוַת עֵינָיִם".

וְהָרַמְבַּ"ם מָצָא נְחוּמִים בְּדִבְרֵיהֶם הַטּוֹבִים וַיַּעֲנֵם עַל כָּל שְׁאֵלוֹתֵיהֶם בְּעִנְיְנֵי תוֹרָה וְחָכְמָה.

וּמַחֲלָה עַזָּה תָּקְפָה אֶת רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בִּימֵי זִקְנָתוֹ כִּכְלוֹת כֹּחוֹ, עַד אֲשֶׁר לֹא יָכֹל לָרֶדֶת מִמִּטָּתוֹ בְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה תְמִימָה. אוּלָם כַּאֲשֶׁר אַךְ הוּטַב לוֹ מְעַט, בְּטֶרֶם יָכֹל עוֹד לָרֶדֶת מֵעַל מִטָּתוֹ, הֵחֵל כְּבָר לְהָשִׁיב לְשׁוֹאֲלָיו הָרַבִּים בְּיָדַיִם רוֹעֲדוֹת, וְלַעֲנוֹת לַחוֹלִים הָרַבִּים, אֲשֶׁר דָּרְשׁוּ בַּעֲצָתוֹ.

כַּאֲשֶׁר כָּתַב לוֹ הֶחָכָם רַבִּי שְׁמוּאֵל אִבֶּן תִּבּוֹן, כִּי חָפֵץ הוּא לִנְסֹעַ מִצְרַיְמָה לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו, עָנָהוּ, כִּי שָׂמֵחַ הוּא מְאֹד לִרְאוֹתוֹ; אַךְ יְעָצֵהוּ, כִּי לֹא יְסַכֵּן אֶת נַפְשׁוֹ בִּנְסִיעָה קָשָׁה כָּזוֹ, אֲשֶׁר לֹא תָבִיא לוֹ כָּל תּוֹעֶלֶת, מִלְּבַד מַה שֶּׁיּוּכַל לִרְאוֹת אֶת פָּנָיו; כִּי לְדַבֵּר עִמּוֹ בִּדְבַר חָכְמָה לֹא יוּכַל אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת בַּיּוֹם אוֹ בַלַּיְלָה מֵרֹב טִרְדָּה, וְכַךְ הוּא מְתָאֵר לְפָנָיו אֶת סֵדֶר הַיּוֹם שֶׁלּוֹ:

„אֲנִי שׁוֹכֵן בְּמִצְרַיִם־פֻּסְטַט וְהַמֶּלֶךְ שׁוֹכֵן בְּאַלְקָאִירָה וּבֵין שְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת שְׁנֵי תְּחוּמֵי שַׁבָּת [1]. וְעָלַי לִרְאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ בְּכָל יוֹם בִּתְחִלַּת הַיּוֹם. אָמְנָם כַּאֲשֶׁר יֶחֱלַשׁ, אוֹ כִּי יֶחֱלֶה אֶחָד מִבָּנָיו, לֹא אָסוּר מֵאַלְקָאִירָה, וַאֲנִי רֹב הַיּוֹם בְּבֵית הַמֶּלֶךְ. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, כָּל יוֹם וָיוֹם אֲנִי עוֹלֶה לְאַלְקָאִירָה בְּהַשְׁכָּמָה וּכְשֶׁלֹּא יִהְיֶה שָׁם שׁוּם מִכְשׁוֹל וְלֹא יִתְחַדֵּשׁ שָׁם שׁוּם חִדּוּשׁ, אָשׁוּב לְמִצְרַיִם (לְפֻסְטַט) אַחַר חֲצִי הַיּוֹם. עַל כָּל פָּנִים לֹא אַגִּיעַ קֹדֶם. וַאֲנִי רָעֵב, וְאֶמְצָא הָאַכְסַדְרָאוֹת כֻּלָּן מְלֵאוֹת בְּנֵי אָדָם גּוֹיִם וִיהוּדִים, בָּהֶם חָשׁוּב וּבִלְתִּי חָשׁוּב, שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים, וְאוֹהֲבִים וְשׂוֹנְאִים, עֵרֶב רַב, כִּי יָדְעוּ עֵת שׁוּבִי. וַאֲנִי אֵרֵד מֵעַל הַבְּהֵמָה

[1] תְּחוּם שַׁבָּת כְּאַלְפַּיִם אַמָּה.

וְאֶרְחַץ יָדַי, וְאֵצֵא אֲלֵיהֶם לְפַיְּסָם וּלְחַלּוֹת פְּנֵיהֶם שֶׁיִּמְחֲלוּ עַל כְּבוֹדָם לְהַמְתִּין עַד כְּדֵי שֶׁאֹכַל אֲכִילַת עֲרַאי (וְהוּא מְעַט לְעֵת). אָז אֵצֵא לְרַפְּאוֹתָם וְלִכְתֹּב לָהֶם פִּתְקָאוֹת וְנָסְחָאוֹת רְפוּאוֹת חָלְיֵיהֶם; וְלֹא יֶחְדַּל הַנִּכְנָס וְהַיּוֹצֵא עַד הַלַּיְלָה, וְלִפְעָמִים עַד סוֹף שְׁתֵּי שָׁעוֹת מִן הַלַּיְלָה אוֹ יוֹתֵר; אֲסַפֵּר לָהֶם וַאֲצַוֵּם וַאֲדַבֵּר עִמָּהֶם וַאֲנִי שׁוֹכֵב פְּרַקְדָּן מֵרֹב הָעֲיֵפוּת; וּבְבוֹא הַלַּיְלָה וַאֲנִי בְּתַכְלִית הַחֻלְשָׁה לֹא אוּכַל לְדַבֵּר. סוֹף דָּבָר לֹא יוּכַל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לְדַבֵּר אֵלַי אוֹ לְהִתְחַבֵּר וּלְהִתְרוֹעֵעַ עִמִּי זוּלָתִי יוֹם הַשַּׁבָּת. אָז יָבֹאוּ כָּל הַקָּהָל, אוֹ רֻבָּם, אַחַר הַתְּפִלָּה, אַנְהִיג אֶת הַצִּבּוּר בַּמֶּה שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ וְאֶקְרָא (לִפְנֵיהֶם) קְרִיאָה חֲלוּשָׁה עַד הַצָּהֳרָיִם, וְיֵלְכוּ לְדַרְכָּם וְיָשׁוּבוּ קְצָתָם שֵׁנִית אַחַר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה עַד עֵת תְּפִלַּת מַעֲרִיב. זֶה תֹּכֶן עִנְיְנֵי הַיּוֹם (שֶׁלִּי)."

כָּכָה עָבַד רַבֵּנוּ משֶׁה בָּרִאשׁוֹנָה עֲבוֹדַת הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה וְאַחַר אֶת עֲבוֹדַת הָאֱנוֹשִׁיּוּת בִּכְלָל וְאֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ בִּפְרָט.

וְרִפְיוֹן גֵּוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ משֶׁה הָלַךְ וְגָדַל מֵרֹב עָמָל. וּבַיּוֹם הָעֶשְׂרִים לְחֹדֶשׁ טֵבֵת שְׁנַת אַרְבַּעַת אֲלָפִים תֵּשַׁע מֵאוֹת וְחָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים (1204 לְמִסְפַּר עַמֵּי אֵרֹפָּה) הֵשִׁיב רַבֵּנוּ משֶׁה אֶת נִשְׁמָתוֹ הַגְּדוֹלָה לָאֱלֹהִים.

וְהַשְּׁמוּעָה הִקִּיפָה אֶת כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַתָּבוֹא גַּם עַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: מֵת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים! וַיְהִי אֵבֶל גָּדוֹל לַיְּהוּדִים, וַיִּסְפְּדוּ לוֹ בְּנֵי מִצְרַיִם, הַיְּהוּדִים וְהַמִּצְרִים יַחַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּבִירוּשָׁלַיִם עָשׂוּ מִסְפֵּד גָּדוֹל וַיִּקְרְאוּ צוֹם וַיּוֹצִיאוּ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה וַיִּקְרְאוּ בָהּ אֶת הַ„תּוֹכֵחָה" אֲשֶׁר בְּפָרָשַׁת „אִם בְּחֻקֹּתַי". וְהַמַּפְטִיר קָרָא בְּסֵפֶר שְׁמוּאֵל א' בְּפֶרֶק „וַיְהִי דְבַר שְׁמוּאֵל אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" — וַיְסַיֵּם בִּדְבַר הַכָּתוּב:

גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי נִלְקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים!

וְאַגָּדָה מְסַפֶּרֶת עַל מוֹת הָרַמְבַּ"ם כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

„וַיְהִי אַחֲרֵי יְמֵי בְכִית רַבֵּנוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲלוּ אֶחָיו אֶת אֲרוֹנוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְקָבְרוֹ שָׁם, וַיְהִי בַּדֶּרֶךְ וַיִּפְגְּעוּ בָהֶם שׁוֹדְדִים, וַיִּרְאוּ הָאֲנָשִׁים מִפְּנֵיהֶם וַיִּמָּלְטוּ, וְאֶת הָאָרוֹן הִנִּיחוּ עַל הָאָרֶץ. וַיְהִי בִּרְאוֹת הַשּׁוֹדְדִים כִּי בָרְחוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּגְּשׁוּ אֶל הָאָרוֹן וַיֹּאמְרוּ לְהַשְׁלִיכוֹ הַיָּמָּה, וְלֹא יָכְלוּ לַהֲזִיזוֹ מִמְּקוֹמוֹ וְהֵמָּה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשִׁים אִישׁ. וַיֹּאמְרוּ: אַךְ אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא! וַיֵּלְכוּ וַיִּקְרְאוּ לְנוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן וַיַּבְטִיחוּם כִּי יֵלְכוּ אִתָּם לְלַוֹּתָם וּלְהָגֵן עֲלֵיהֶם בַּדֶּרֶךְ עַד בּוֹאָם לִמְחוֹז חֶפְצָם. וַיָּבִיאוּ הָאֲנָשִׁים אֶת

הָאָרוֹן לְטִבֶרְיָה וַיִּקְבְּרוּהוּ שָׁם וְעַל מַצֶּבֶת קְבוּרָתוֹ חָרְתוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

„פֹּה טָמוּן רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מַיְמוֹן מִבְחַר הָאֱנוֹשִׁי".

№
83—86

פרחים

דון יצחק אברבנאל.

תולדה

מאת

ש. ל. גרדון.

הוצאת "תושיה" ורשה.

המחיר 8 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

דון יצחק אברבנאל.

I.

דון יצחק אברבנאל נולד בשנת קצ"ז (1437 למספר עמי ארפה) לאביו החכם והנדיב דון יהודה אברבנאל בעיר ליסבון, בירת פורטוגליה. משפחת אברבנאל המפארה נחשבה לנצר ממשפחת בית דוד מלך ישראל, אשר באה לשבת בספרד (שפניה) אחרי חרבן הבית הראשון. אבי אביו השר דון שמואל אברבנאל ישב בשיביליה אשר בספרד, ויהי שר גדול ונכבד, אחד מרואי פני המלך, דון אינריקו, וראש קהלת היהודים הגדולה בעיר ההיא. אך בשנת קנ"א (1391) קם אחד מקנאי הכהנים הקתולים, פרננדו מרטיני שמו, ויסת את יושבי העיר להתנפל על היהודים שנואי נפשו ולעשות בהם שפטים. וביום ראש חדש תמוז לשנה ההיא התנפל ההמון על רבע היהודים ויצת אש במשכנותיהם ויעש בהם מטבח נורא. מן

הַקְּהִלָּה הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר הָיוּ בָהּ כִּשְׁלשִׁים אֶלֶף נֶפֶשׁ, נִשְׁאֲרוּ יְהוּדִים רַק מְתֵי מִסְפָּר. אַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ נֶהֶרְגוּ בַיּוֹם הַהוּא בְּאַכְזָרִיּוּת נוֹרָאָה, הֲמוֹן נָשִׁים וִילָדִים נִתְפְּשׂוּ בִּידֵי אַנְשֵׁי הַדָּמִים וְנִמְכְּרוּ לְהַמֻּשְׁלְמִים (בְּנֵי אֱמוּנַת מֻחַמַּד) לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת, וְכָל יֶתֶר בְּנֵי הַקְּהִלָּה הֵמִירוּ לְמַרְאִית עַיִן אֶת דָּתָם בְּדַת הַקָּתוֹלִית, מִפַּחַד הַמָּוֶת אֲשֶׁר נָפַל עֲלֵיהֶם; וּשְׁנֵי בָתֵּי כְנֵסִיּוֹת גְּדוֹלִים וְנֶהְדָּרִים נֶהֶפְכוּ לְבָתֵּי תְפִלָּה לַקָּתוֹלִים. בֵּין אֵלֶּה הַמּוּמָרִים הָאֲנוּסִים הָיָה גַם דּוֹן שְׁמוּאֵל אַבְּרַבַּנְאֵל. וּלְמַעַן אֲשֶׁר יוּכַל לָשׁוּב בְּגָלוּי לְדַת אֲבוֹתָיו, עָזַב אֶת אֶרֶץ סְפָרַד וַיֵּשֶׁב הוּא וּמִשְׁפַּחְתּוֹ בְּלִיסַבּוֹן בִּירַת פּוֹרְטוּגַלְיָה. הוּא הָיָה נְדִיב לֵב, אוֹהֵב חֲכָמִים וּמְקָרְבָם וּמָגֵן לְכָל אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ. דּוֹן יְהוּדָה בְּנוֹ הָיָה שַׂר הָאוֹצָר לְדוֹן פֶרְנַנְדוֹ אֲחִי מֶלֶךְ פּוֹרְטוּגַלְיָה, וְכָל אֲצִילֵי הָאָרֶץ וּגְדוֹלֶיהָ הָיוּ מְבָאֵי בֵיתוֹ, וּבְכָל זֹאת לֹא גָבַהּ לִבּוֹ וַיְהִי אוֹהֵב לַהֲגוֹת בַּתּוֹרָה וּבְלִמּוּדִים שׁוֹנִים.

וּבְאַהֲבָתוֹ אֶת הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה חִנֵּךְ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ בְּהַשְׂכֵּל וָדַעַת וַיְלַמְּדֵהוּ תּוֹרָה וִידִיעוֹת הָעוֹלָם. וְהַנַּעַר הָיָה בַּעַל כִּשְׁרוֹנוֹת נִפְלָאִים וְלֵב טָהוֹר וְנֶפֶשׁ רַכָּה וַעֲדִינָה לוֹ מֵאֵין כָּמוֹהָ, וַיִּשְׁקֹד עַל הַתּוֹרָה וְהַמַּדָּעִים הַשּׁוֹנִים וַיִּלְמַד לְשׁוֹן

עָרָב, הִיא לְשׁוֹן הַחֲכָמִים וְהַמְלֻמָּדִים בַּיָּמִים הָהֵם, וַיַּעַשׂ כָּתָה חָיִל. הוּא לָמַד תּוֹרָה מִפִּי הָרַב הַגָּדוֹל שֶׁל הָעִיר לִיסַבּוֹן, רַבִּי יוֹסֵף בֶּן אַבְרָהָם אִבְּן חַיּוּן, וַיִּקְרָא אֶת כָּל סִפְרֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְחַכְמֵי הָעַמִּים, וַיַּעֲמֵק לַחֲקֹר בָּהֶם וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם בְּכָל הָאָרֶץ. עוֹד בִּימֵי עֲלוּמָיו חִבֵּר סֵפֶר בְּשֵׁם „עֲטֶרֶת זְקֵנִים". בּוֹ יְדַבֵּר בְּחָכְמָה וּבְסִגְנוֹן צַח וְנָעִים מְאֹד עַל תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל, גַּם עַל הָעוֹלָם וְהַטֶּבַע. אַחַר כֵּן הֵחֵל לְחַבֵּר אֶת פֵּרוּשׁוֹ הַגָּדוֹל עַל כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ.

אַךְ בְּיוֹתֵר גָּדְלָה חָכְמָתוֹ בְּהַנְהָגַת הַמְּדִינָה, וַיְהִי שְׁמוֹ לִתְהִלָּה בְּפִי כָל יוֹדְעָיו כְּחָכָם מְדִינִי מְצֻיָּן, וְכָל שָׂרֵי הַמַּמְלָכָה כִּבְּדוּהוּ וַיּוֹקִירוּ אֶת שְׁמוֹ מְאֹד.

וּבַיָּמִים הָהֵם מָלַךְ בְּפּוֹרְטוּגַלְיָה אַלְפוֹנְזוֹ הַחֲמִישִׁי; הוּא הָיָה מוֹשֵׁל חָכָם וְנָבוֹן, אִישׁ אֱמֶת וְאוֹהֵב צֶדֶק. וּבְשָׁמְעוֹ אֶת שֵׁמַע הֶחָכָם הַצָּעִיר הַזֶּה, קְרָאָהוּ לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּפְקִידֵהוּ עַל אוֹצְרוֹת הַמַּמְלָכָה וַיְשִׂימֵהוּ לְאִישׁ סוֹדוֹ וַעֲצָתוֹ. אַךְ גַּם אָז לֹא גָבַהּ לֵב דּוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל וְלֹא רָמוּ עֵינָיו, כִּי כְרֹב חָכְמָתוֹ כֵּן רַבָּה עַנְוָתוֹ, וּבְרוּחוֹ הָעֲדִינָה וּבְלִבּוֹ הַטּוֹב הַמָּלֵא אַהֲבָה לְכָל הָאָדָם, קָנָה לוֹ גַם לֵב הַשָּׂרִים הַנּוֹצְרִים; כָּל רַבֵּי הַמְּלוּכָה וַאֲצִלֵי הָאָרֶץ

בִּקְּשׁוּ קִרְבָתוֹ וַיִּשְׁאָלוּ תָמִיד בַּעֲצָתוֹ הַנֶּאֱמָנָה וַיִּתְּנוּ כָבוֹד לִשְׁמוֹ. בְּיִחוּד אֲהֵבוּהוּ הַנְּסִיכִים הָאַדִּירִים לְבֵית בְּרַגַּנְצָה, קְרוֹבִים לְמִשְׁפַּחַת הַמְּלוּכָה, וְרֹאשׁ הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת פֶּרְנַנְדוֹ דֻכַּס בְּרַגַּנְצָה, אֲשֶׁר מָשַׁל עַל יוֹתֵר מֵחֲמִשִּׁים עָרִים, וְלוֹ אַרְמוֹנוֹת וּמִבְצָרִים רַבִּים, אֲהֵבוֹ בְּכָל נַפְשׁוֹ, וַיִּתֵּן לוֹ אֶת אַרְמוֹנוֹ הַמְפֹאָר עִם הַמְּעָרָה הַנִּפְלָאָה אֲשֶׁר מִתַּחְתָּיו. וְאֶת הַגַּן הַגָּדוֹל וְהַנֶּהְדָּר אֲשֶׁר מֵאַחֲרָיו לַאֲחֻזַּת עוֹלָם.

וְאוֹמְרִים כִּי גַם נֶפֶשׁ הַמֶּלֶךְ הֶחָכָם הַזֶּה נִקְשְׁרָה בוֹ בְּאַהֲבָה עַזָּה, עַד כִּי צִוָּה לְצַיֵּר אֶת תְּמוּנָתוֹ וּלְשִׂימָהּ בְּחַדְרוֹ, לְמַעַן אֲשֶׁר יִרְאֶה תָמִיד אֶת פָּנָיו הַמְּאִירִים לְנֶגֶד עֵינָיו.

הִנֵּה כִּי כֵן גָּדַל כְּבוֹד הַשַּׂר הַיְהוּדִי הַזֶּה בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ וּדְבָרָיו הָיוּ לוֹ וּלְכָל שָׂרָיו כְּדִבְרֵי הָאוּרִים.

וְכַאֲשֶׁר הָיָה טוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ לְאַבַּרְבַּנְאֵל כֵּן הָיָה טוֹב גַּם לְכָל הַיְהוּדִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַהִיא; כִּי הָיָה הָיָה אַבַּרְבַּנְאֵל לְמֵלִיץ יֹשֶׁר עַל עַמּוֹ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְהֵיטִיב לָהֶם תָּמִיד. בְּיָמָיו לֹא נָשְׂאוּ הַיְהוּדִים כָּל חֶרְפָּה וְכָל אוֹת קָלוֹן עַל בִּגְדֵיהֶם, דָּבָר שֶׁהָיָה אָז לְחוֹבָה עַל הַיְהוּדִים בְּרֹב אַרְצוֹת אֵרֹפָּה, אַךְ הִתְהַלְּכוּ לָהֶם בְּגָאוֹן וְהָיוּ לוֹבְשִׁים אֶת הַמְּעִיל הָאָרֹךְ עִם הַבַּרְדָּס הַיָּפָה

הַתָּלוּי עַל הַשֶּׁכֶם, כְּכָל אֲשֶׁר יִלְבְּשׁוּ בְּנֵי פּוֹרְטוּגַלְיָה בַּיָּמִים הָהֵם; וְהָיוּ רוֹכְבִים עַל סוּסֵיהֶם וּפִרְדֵיהֶם הַמְכֻסִּים רִקְמָה וַעֲדִי כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי חֵן. קְהִלּוֹת הַיְהוּדִים הָיוּ מִתְנַהֲגוֹת בִּפְקֻדַּת הַמֶּלֶךְ עַל יְדֵי הָרַב הָרָאשִׁי וְעוֹד שִׁבְעָה רַבָּנִים מֵעָרֵי הַמְּדִינָה. בֵּין הַחֻקִּים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר נָתְנָה הַמֶּמְשָׁלָה לַיְהוּדִים, הָיָה חֹק, שֶׁאֵין הַיְהוּדִים צְרִיכִים לִכְתֹּב שְׁטָר־חוֹב אוֹ שְׁטָר מְכִירָה בִּלְשׁוֹן הָאָרֶץ, כִּי דִין אֶחָד לָהֶם גַּם בִּהְיוֹתָם כְּתוּבִים עִבְרִית.

וְדוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל הָיָה לְמַחֲסֶה לִבְנֵי עַמּוֹ וַיִּתְאַמֵּץ תָּמִיד לְהֵיטִיב לָהֶם כְּכָל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדוֹ. כַּאֲשֶׁר כָּבַשׁ הַמֶּלֶךְ אַלְפוֹנְזוֹ אֶת עָרֵי טַנְגֵר וְאַרְזִילָה אֲשֶׁר בְּמָרוֹקוֹ, הֵבִיאוּ אַנְשֵׁי חֵילוֹ אִתָּם שְׁבוּיִם רַבִּים מְאֹד. וּבֵין אַלְפֵי הַשְּׁבוּיִם הָעֲרָבִים נִמְצְאוּ מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים נֶפֶשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטָף, אֲשֶׁר נִמְכְּרוּ גַם הֵמָּה לְעַבְדֵי עוֹלָם. בְּהִוָּדַע הַדָּבָר לְאַבַּרְבַּנְאֵל הִתְעוֹרֵר בְּאַהֲבָתוֹ וְחֶמְלָתוֹ עַל אֶחָיו הָאֻמְלָלִים וַיָּרֶם נְדָבָה גְדוֹלָה מֵהוֹנוֹ וַיְעוֹרֵר אֶת כָּל אֶחָיו וְרֵעָיו לַעֲשׂוֹת כָּמֹהוּ. עַל פִּיו נוֹסַד וַעַד שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ מֵרָאשֵׁי הַקְּהִלָּה בְּלִיסַבּוֹן לֶאֱסֹף כֶּסֶף לְפִדְיוֹן נַפְשָׁם; וְהוּא עִם אַחַד מֵרֵעָיו עָבַר בְּכָל עָרֵי הָאָרֶץ לֶאֱסֹף נְדָבוֹת לְפִדְיוֹן הַשְּׁבוּיִם. גַּם קָרָא לְעֶזְרָה אֶל עֲשִׁירֵי

יִשְׂרָאֵל בְּאִיטַלְיָה, עַד אֲשֶׁר אָסַף אֶת כָּל הַהוֹן הָרַב שֶׁהָיָה דָרוּשׁ לְפִדְיוֹן הַשְּׁבוּיִם וַיִּגְאָלֵם וַיּוֹצִיאֵם מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת, וַיַּאַסְפֵם אֶל בֵּיתוֹ וַיְנַהֲלֵם בְּלֶחֶם וַיְסַפֵּק לָהֶם אֶת כָּל צָרְכֵיהֶם עַד אֲשֶׁר לָמְדוּ לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן הָעָם, וַיִּמְצְאוּ מִחְיָתָם בְּאֶרֶץ שְׁבוּתָם. הוּא בִקֵּשׁ גַּם מֵאֵת יְדִידָיו הַשָּׂרִים הַקָּתוֹלִים, אֲשֶׁר שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶל הָאַפִּיפְיוֹר בְּרוֹמִי, לְדַבֵּר טוֹבוֹת לְפָנָיו עַל הַיְּהוּדִים.

כֵּן הִתְאַמֵּץ דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל לַעֲשׂוֹת כָּל אֲשֶׁר הָיָה לְאֵל יָדוֹ לְטוֹבַת בְּנֵי עַמּוֹ אֲשֶׁר אָהֵב.

אַךְ הַמַּצָּב הַטּוֹב הַזֶּה לֹא אָרַךְ הַרְבֵּה.

הַמֶּלֶךְ אַלְפוֹנְזוֹ הַחֲמִשִׁי מֵת וּבְנוֹ דוֹן יוֹאַנּוֹ הַשֵּׁנִי מָלַךְ תַּחְתָּיו. וְדוֹן יוֹאַנּוֹ הָיָה אִישׁ קָשֶׁה וְאַבִּיר לֵב וְעָרוּם כְּנָחָשׁ. וַיְהִי בְּשִׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ לְהָסִיר מֵעַל פָּנָיו אֵת כָּל הַשָּׂרִים וְהָאֲצִילִים, אֲשֶׁר מָשְׁלוּ בָּאָרֶץ בִּימֵי אָבִיו, וְלַהֲגוֹת מִן הַמְּסִלָּה אֵת כָּל הַנְּסִיכִים בַּעֲלֵי הָאֲחֻזּוֹת הַגְּדוֹלוֹת לְמַעַן יִמְשֹׁל הוּא לְבַדּוֹ בְּאֶרֶץ מַמְלַכְתּוֹ. אָז לָטַשׁ אֶת עֵינָיו לְדוֹן פֶרְנַנְדּוֹ דֻכַּס בְּרַגַּנְצָה, יְדִיד אַבַּרְבַּנְאֵל, אֲשֶׁר הָיָה גַם הוּא מִמִּשְׁפַּחַת הַמְּלוּכָה, וַיְהִי נִכְבָּד וְאָהוּב לְכָל עַמּוֹ יוֹתֵר מִדּוֹן יוֹאַנּוֹ; וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ לְהַשְׁמִיד אוֹתוֹ וְאֶת אֶחָיו מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

וַיֶּאְסֹר אֶת פֶּרְנַנְדוֹ בַּכֶּלֶא וַיָּשֶׂם לוֹ עֲלִילַת שֶׁקֶר, כִּי הָיְתָה יָדוֹ עִם מֶלֶךְ סְפָרַד לְהוֹרִידוֹ מֵעַל כִּסְאוֹ; וַיַּחֲרֹץ עָלָיו מִשְׁפַּט מָוֶת וְאֶת כָּל אֲחֻזּוֹתָיו הָרַבּוֹת לָקַח לוֹ. וַאֲחֵי הַדֻּכָּס הַמּוּמָת עָזְבוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם בִּידֵי הָרוֹצֵחַ וַיִּמָּלְטוּ עַל נַפְשָׁם.

אָז בָּא הַתּוֹר גַּם לְאַבַּרְבַּנְאֵל, כִּי אוֹיְבָיו וּמְקַנְאָיו הֵסִיתוּ בוֹ אֶת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר, כִּי גַם יָדוֹ הָיְתָה עִם הַדֻּכָּס פֶּרְנַנְדוֹ יְדִידוֹ וְאֶחָיו הַקּוֹשְׁרִים. וַיְצַוֵּהוּ דוֹן יוֹאַנּוֹ לָבֹא לְפָנָיו. וְדוֹן יִצְחָק לֹא יָדַע אֶת הָרָעָה אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חוֹרֵשׁ עָלָיו, וַיֵּלֶךְ לָבֹא אֵלָיו. אַךְ בִּהְיוֹתוֹ בַדֶּרֶךְ הֻגַּד לוֹ בַלָּאט, כִּי רָעָה גְדוֹלָה נִשְׁקֶפֶת לוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ, וַיְמַהֵר וַיִּטְמֹן חֵלֶק מֵאוֹצְרוֹתָיו וְאֶת סְפָרָיו וּכְתָבָיו בַּמְּעָרָה הַנִּסְתָּרָה אֲשֶׁר מִתַּחַת לְאַרְמוֹנוֹ, וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט עַל נַפְשׁוֹ. כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ הֶעָרִיץ, כִּי בָרַח אַבַּרְבַּנְאֵל, רָגַז מְאֹד, וַיְצַו לִרְדֹּף אַחֲרָיו וּלְתָפְשׂוֹ חַיִּים אוֹ לַהֲבִיאוֹ לְפָנָיו מֵת. אַךְ הָרוֹדְפִים לֹא הִשִּׂיגוּהוּ עוֹד, כִּי כְבָר עָבַר בְּשָׁלוֹם אֶת גְּבוּל פּוֹרְטוּגַלְיָה וַיָּבֹא אַרְצָה קַשְׁטִילְיָה, הִיא סְפָרַד, מְקוֹם מְגוּרֵי אֲבוֹתָיו לְפָנִים; וְהוּא בֶּן אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים בָּעֵת הַהִיא.

כַּאֲשֶׁר שָׁבוּ הָרוֹדְפִים רֵיקָם בָּעֲרָה חֲמַת דוֹן יוֹאַנּוֹ מְאֹד, וַיָּבָז אֶת כָּל רְכוּשׁ אַבַּרְבַּנְאֵל וְאוֹצְרוֹתָיו אֲשֶׁר מָצָא בְּאַרְמוֹנוֹ

וְאֶת כָּל נְכָסָיו הֶחֱרִים לְאוֹצַר הַמְּלוּכָה. אַךְ בַּהוֹן הַטָּמוּן בַּמְּעָרָה הַנִּסְתָּרָה וּבַסְּפָרִים וְהַכְּתָבִים לֹא נָגְעָה יָדוֹ, כִּי לֹא יָדַע מְקוֹמָהּ. בֵּין הַסְּפָרִים הָהֵם נִמְצָא גַּם פֵּרוּשׁוֹ לְסֵפֶר דְּבָרִים.

מִסְּפָרַד כָּתַב דוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל מִכְתָּב לְדוֹן יוֹאַנּוֹ וְהוֹכִיחַ אֶת צִדְקָתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְאַרְצוֹ וּלְמַלְכּוֹ; גַּם הָעֵד הֵעִיד לְפָנָיו בִּידִידוֹ הֶחָכָם הָאֻמְלָל מִבְּרַגַּנְצָה, כִּי נָקִי וְצַדִּיק הָיָה. אַךְ הַמֶּלֶךְ הֶעָרִיץ לֹא שָׂם לֵב לִדְבָרָיו וַיִּמְעַט בְּעֵינָיו רְכוּשׁוֹ שֶׁל דוֹן יִצְחָק וַיַּחֲרֵם גַּם אֶת כָּל הָרְכוּשׁ אֲשֶׁר לְדוֹן יְהוּדָה בְּנוֹ. כִּי הָיָה דוֹן יְהוּדָה חָכָם וְרוֹפֵא מְהֻלָּל וּשְׁמוֹ גָּדַל בָּאָרֶץ, וַיְהִי לוֹ הוֹן רָב. אַךְ אֶת אֵשֶׁת דוֹן יִצְחָק וּבָנָיו נָתַן לָצֵאת מֵאַרְצוֹ לָלֶכֶת אֶל רֹאשׁ בֵּיתָם.

כַּאֲשֶׁר בָּאוּ אֵלָיו אִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו, דוֹן יְהוּדָה וְדוֹן יוֹסֵף, שֶׁגַּם הוּא הָיָה רוֹפֵא חָכָם, (בְּנוֹ הַשְּׁלִישִׁי דוֹן שְׁמוּאֵל נִשְׁאַר עוֹד זְמַן קָצֵר בְּפּוֹרְטוּגַלְיָה) הָלַךְ דוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל וַיֵּשֶׁב בְּטוֹלֵידָה, וְהוּא אָז בֶּן אַרְבָּעִים וְשֶׁבַע שָׁנִים. וַיְהִי בְּבוֹא אַבַּרְבַּנְאֵל לְטוֹלֵידָה וַתֵּהוֹם כָּל הָעִיר לִקְרָאתוֹ, כִּי שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הָלַךְ לְפָנָיו, וְכָל חַכְמֵי הַקְּהִלָּה וּגְדוֹלֶיהָ קִבְּלוּהוּ בְּאַהֲבָה וְכָבוֹד גָּדוֹל, וְתַלְמִידִים רַבִּים נָהֲרוּ אֵלָיו לִשְׁמֹעַ אֶת תּוֹרָתוֹ וְחָכְמָתוֹ. רַב

הָעֵדָה הֶחָכָם הַגָּדוֹל רַבִּי יִצְחָק אַבּוּהַב הָיָה לוֹ לְאָב וָאָח. וְאֶחָד מִשָּׂרֵי יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא דוֹן אַבְרָהָם סֶנְיוֹר (הַזָּקֵן) לְבֵית בָּנְבֶּנִשְׁתִּי הָיָה נִכְבָּד מְאֹד בְּעֵינֵי מֶלֶךְ קַשְׁטִילְיָה וַיְשִׂימֵהוּ לְחוֹכֵר מִסֵּי הַמֶּמְשָׁלָה; וּבְדַעְתּוֹ אֶת עֶרְכּוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל דוֹן יִצְחָק אַבְּרַבַּנְאֵל וְחָכְמָתוֹ הָרַבָּה בְּהַנְהָגַת אוֹצַר הַמְּדִינָה, קִבְּלָהוּ לְשֻׁתָּף בְּעִסְקוֹ הַגָּדוֹל, חֲכִירַת הַמִּסִּים. אָז יָכֹל דוֹן יִצְחָק לִשְׁקֹד עַל הַתּוֹרָה וְהַחָכְמָה כְּבִימֵי נְעוּרָיו; וּמְאֹד מְאֹד הִצְטָעֵר עַל אֲשֶׁר לֹא הָגָה בַתּוֹרָה כְּחֶפְצוֹ זֶה שָׁנִים רַבּוֹת, אֲשֶׁר הָיָה עָסוּק בַּעֲבוֹדוֹת מִשְׁמַרְתּוֹ הַגְּבֹהָה בַּחֲצַר מֶלֶךְ פּוֹרְטוּגַלְיָה. בַּיָּמִים הָהֵם הֵחֵל לְחַבֵּר אֶת בֵּאוּרָיו לְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ וַיַּעֲסֹק בַּעֲבוֹדָתוֹ, עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ זוֹ, יוֹמָם וָלַיְלָה, עַד כִּי בְמֶשֶׁךְ חֳדָשִׁים אֲחָדִים הִסְפִּיק לִכְתֹּב אֶת פֵּרוּשׁוֹ הָרָחָב עַל הַנְּבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים עַד סֵפֶר מְלָכִים.

וּבֵאוּרֵי אַבְּרַבַּנְאֵל יְקָרִים וְנַעֲלִים מְאֹד, כִּי מִלְּבַד מַה שֶּׁהֵם כְּתוּבִים בְּסִגְנוֹן נָעִים וּבְטוּב טַעַם וָדַעַת הַשָּׂפָה, הִנֵּה בֵּאֵר הֶחָכָם הַמְּדִינִי הַזֶּה אֶת סִדְרֵי הַחַיִּים וְדַרְכֵי הַיִּשּׁוּב וַהֲלִיכוֹת הַמֶּמְשָׁלָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל בִּימֵי הַשּׁוֹפְטִים וְהַנְּבִיאִים וְהַמְּלָכִים, אֲשֶׁר מָלְכוּ בְיִשְׂרָאֵל.

אַךְ כַּאֲשֶׁר הֵחֵל לִכְתֹּב אֶת בֵּאוּרוֹ עַל סֵפֶר מְלָכִים, נִקְרָא אֶל הֵיכַל פֶּרְנַנְדוֹ מֶלֶךְ סְפָרַד וְאִיזַבֶּלָה אִשְׁתּוֹ הַמַּלְכָּה, אֲשֶׁר שָׁמְעוּ עַל דְּבַר חָכְמָתוֹ הָרַבָּה בְּהַנְהָגַת הַמְּדִינָה, וַיְדַבְּרוּ אִתּוֹ טוֹבוֹת וַיְבַקְשׁוּהוּ לָקַחַת תַּחַת יָדוֹ אֶת אוֹצַר מַמְלַכְתָּם לְנַהֲלוֹ כִּתְבוּנָתוֹ. וְדוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל נֶעְתַּר לְבַקָּשָׁתָם וַיִּקַּח עָלָיו אֶת הַמִּשְׂרָה הַכְּבוּדָה מִידֵי הַמּוֹשְׁלִים הָרָעִים וְהַקַּנָּאִים הָאֵלֶּה, בְּתִקְוָתוֹ, כִּי יוּכַל לִהְיוֹת לְמָעוֹז לְאֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ מִידֵי שׂוֹנְאֵיהֶם הָרַבִּים.

וְתִקְוָתוֹ לֹא נִכְזָבָה. שְׁמוֹנֶה שָׁנִים נָשָׂא עַל שִׁכְמוֹ מִשְׂרַת שַׂר הָאוֹצָרוֹת וַיִּנְחַל כָּבוֹד וּתְהִלָּה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה וּמִכָּל גְּדוֹלֵי הַשָּׂרִים וְרַבֵּי הַמַּמְלָכָה, כִּי הֶעֱשִׁיר בְּחָכְמָתוֹ אֶת אוֹצַר הַמְּלוּכָה, וּכְפַעַם בְּפַעַם הָיָה לְעֵזֶר לַמֶּלֶךְ בַּעֲצוֹתָיו הַטּוֹבוֹת גַּם בְּיֶתֶר עִנְיְנֵי הַמְּדִינָה. בְּמֶשֶׁךְ הָעֵת הַזֹּאת עָשָׂה לוֹ הוֹן וָעֹשֶׁר וּנְכָסִים רַבִּים, כִּי הִטָּה לוֹ הַמֶּלֶךְ חֶסֶד וַיֶּרֶב אֶת שְׂכָרוֹ. וְכָל כָּךְ רַבָּה הַתּוֹעֶלֶת אֲשֶׁר הֵבִיא אַבַּרְבַּנְאֵל לַמְּדִינָה עַד כִּי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה הָאֲדוּקִים בֶּאֱמוּנָתָם נָשְׂאוּ אֶת הַשַּׂר הַיְּהוּדִי הַזֶּה וַיְגַדְּלוּהוּ עַל אַף כֹּהֲנָם הַקַּנָּאִי טוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָּה, צוֹרֵר הַיְּהוּדִים, וַיִּמְסְרוּ אֶת כָּל טוּב הָאָרֶץ בְּיָדוֹ.

וּכְכָל אֲשֶׁר הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת לְמַלְכּוֹ בְּחָכְמָתוֹ וּבֶאֱמוּנָתוֹ הָרַבָּה, כֵּן הִגְדִּיל גַּם לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי עַמּוֹ בְּאַהֲבָתוֹ אוֹתָם. הַכֹּהֲנִים הַקַּתּוֹלִים וּנְזִירֵיהֶם, צוֹרְרֵי יִשְׂרָאֵל, בָּדוּ כְפַעַם בְּפַעַם עֲלִילוֹת שׁוֹנוֹת עַל הַיְּהוּדִים וַיְעוֹרְרוּ אֶת הֲמוֹן הָעָם לְהִתְנַפֵּל עֲלֵיהֶם. פַּעַם הֶעֱלִילוּ עַל הַיְּהוּדִים, כִּי חִלְּלוּ כְּבוֹד הַצְּלָב בְּאַחַת מֵעָרֵי הַמְּדִינָה, וּפַעַם הוֹצִיאוּ קוֹל כִּי בְּעִיר גְּוַרְדִּיָה גָּנְבוּ הַיְּהוּדִים יֶלֶד נוֹצְרִי וַיִּצְלְבוּהוּ וַיְמִיתוּהוּ. אַךְ דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל הוֹכִיחַ כְּפַעַם בְּפַעַם שִׁקְרוּת עֲלִילוֹתֵיהֶם וַיְסַכֵּל אֶת עֲצָתָם הָרָעָה.

כַּאֲשֶׁר לָכְדוּ צִבְאוֹת סְפָרַד אֶת הָעִיר מַלַּגָּה מִידֵי הָעֲרָבִים וַיִּכְבְּשׁוּ אֶת יוֹשְׁבֶיהָ לְמָכְרָם לְעַבְדֵי עוֹלָם, נִמְצְאוּ בֵינֵיהֶם אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים יְהוּדִים. אָז הִתְעוֹרֵר דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל הוּא וּשְׁנֵי מְחֻתָּנָיו הַנִּכְבָּדִים: דוֹן אַבְרָהָם הַזָּקֵן (סֶנְיוֹר) בְּנָגִיד כְּנֶסֶת מִטּוֹלֵידָה, חוֹתְנוֹ שֶׁל דוֹן יְהוּדָה בְנוֹ, וְדוֹן שְׁלֹמֹה אִבְּן וִירְגָּא מִשֵּׁיבִילְיָה, חוֹתְנוֹ שֶׁל דוֹן יוֹסֵף בְּנוֹ, וַיַּאַסְפוּ דֵּי זָהָב לְפִדְיוֹן נַפְשׁוֹת אֲחֵיהֶם הַשְּׁבוּיִים. רַק לִשְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אֲשֶׁר הִכִּירוּם כִּי מִן הָאֲנוּסִים הֵם, אֲשֶׁר נִמְלְטוּ אֶל עִיר מֶמְשֶׁלֶת הָעֲרָבִים מֵחֲמַת הָאִינְקְוִיזִיצְיָה, לֹא הוֹעִיל כָּל כֹּפֶר, כִּי נִמְסְרוּ

אֶל שׁוֹפְטֵי הָאִינְקְוִיזִיצְיָה הָאֲרוּרָה, וְהֵם עִנּוּ אוֹתָם בְּעִנּוּיִים קָשִׁים עַד צֵאת נַפְשָׁם.

II.

וְהָאִינְקְוִיזִיצְיָה הִיא בֵּית מִשְׁפַּט הַדָּת, אֲשֶׁר יָסְדוּ לָהֶם רָאשֵׁי הַדָּת הַקָּתוֹלִית לְבָעֵר בְּאֵשׁ וּבְדָם אֶת כָּל הָאַפִּיקוֹרְסִים, לֵאמֹר, אֶת כָּל אֵלֶּה, אֲשֶׁר אֵין רוּחָם נֶאֱמָנָה עִם הַדָּת הַקָּתוֹלִית. וְנוֹרָא וְאַכְזָרִי הָיָה „בֵּית הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ" הַזֶּה מִכָּל הַנּוֹרָאוֹת וּמִכָּל הָאַכְזָרִיּוּת אֲשֶׁר הִמְצִיא הָאָדָם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. כִּי אֵין מִסְפָּר לְכָל הָעִנּוּיִים וְהַיִּסּוּרִים, אֲשֶׁר עִנּוּ בָהֶם אֶת נַפְשׁוֹת הָאֻמְלָלִים, שֶׁנָּפְלוּ לִידֵי הַשּׁוֹפְטִים הָרוֹצְחִים הָאֵלֶּה, בְּטֶרֶם עָשׂוּ בָהֶם מִשְׁפַּט הַמָּוֶת אֲשֶׁר נִגְזַר עֲלֵיהֶם. וְלֹא רַק עַל הָאַפִּיקוֹרְסִים „הַחַטָּאִים" שָׁפְכָה הָאִינְקְוִיזִיצְיָה אֶת חֲמָתָהּ, כִּי גַּם עַל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר חָמְלוּ עֲלֵיהֶם וַיַּסְתִּירוּם מֵעֵינֵי הַשּׁוֹפְטִים יָצְאָה הָרָעָה, כִּי הֶחֱרִימוּ אֶת כָּל רְכוּשָׁם וְשָׁלְלוּ מֵהֶם אֶת מִשְׁמַרְתָּם; וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בּוֹ יָשַׁב הָ„אַפִּיקוֹרֵס" נֶהֱרַס עַד הַיְסוֹד. הַחוֹבָה הָיְתָה עַל כָּל קָתוֹלִי נֶאֱמָן לְדָתוֹ לְהַלְשִׁין גַּם עַל אָבִיו וְאָחִיו, אֲשֶׁר רָאָה בָהֶם כָּל דְּבַר עָוֹן, לִפְנֵי „שׁוֹפְטֵי הַקֹּדֶשׁ". וְהֵמָּה יִסְּרוּ אֶת הַחַטָּאִים

מוּסַר אַכְזָרִי מְאֹד, קָרְעוּ אֶת בְּשָׂרָם מֵעֲלֵיהֶם, שִׁבְּרוּ אֶת עַצְמוֹתֵיהֶם אַחַת אַחַת, עַד אֲשֶׁר הוֹדוּ עַל עֲוֹנָם, וְאָז חָרְצוּ אֶת מִשְׁפָּטָם לְשָׂרְפָם בָּאֵשׁ חַיִּים. אֶת הַנֶּאֱשָׁם הִרְכִּיבוּ עַל חֲמוֹר וַיּוֹבִילוּהוּ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר. שָׁם דָּשׁוּ אֶת בְּשָׂרוֹ בְּשׁוֹטִים עַד זוֹב דָּם, וְאַחַר הוֹבִילוּהוּ לָמוּת. אִם הִתְוַדָּה הַנֶּאֱשָׁם וּבִקֵּשׁ סְלִיחָה עַל עֲוֹנוֹ, הִטּוּ לוֹ חֶסֶד וַיְחַנְּקוּהוּ בָּרִאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן שָׂרְפוּ אֶת גּוּפוֹ; וְאִם לֹא בִקֵּשׁ סְלִיחָה עַל עֲוֹנוֹ שְׂרָפוּהוּ חַיִּים. וְיֵשׁ אֲשֶׁר חָרְכוּ אֶת בְּשָׂרוֹ לְאַט לְאַט עַל אֵשׁ קַלָּה, לְהַגְדִּיל אֶת עִנּוּיָו, וְאַחֲרֵי הֱיוֹת בְּשָׂרוֹ כָּאוּד הִשְׁלִיכוּהוּ עַל הַמְּדוּרָה.

הַנֶּאֱשָׁמִים בַּעֲוֹנוֹת קַלִּים נֶגֶד הַדָּת, אֲשֶׁר הִתְחָרְטוּ עַל עֲוֹנָם וְשָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, הָיוּ צְרִיכִים לִלְבֹּשׁ בֶּגֶד מְגֹאָל הַנִּקְרָא בְּשֵׁם „כְּתֹנֶת הַחֲרָטָה“, וְלָבֹא בְּכָל יוֹם רִאשׁוֹן לְשָׁבוּעַ לְבֵית הַתְּפִלָּה וַאֲגֻדַּת שְׁבָטִים עַל שִׁכְמָם. בַּשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה הָיוּ מַכִּים אוֹתָם הַכֹּהֲנִים עַל בְּשָׂרָם הֶעָרוֹם עַד שֶׁפֶךְ דָּם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר שָׂמוּ אוֹתָם בַּכֶּלֶא בִּמְעָרָה צָרָה וַאֲפֵלָה, שֶׁאַךְ חוֹר קָטָן הָיָה בָהּ מִמַּעַל, וְכֹה הָיוּ שָׁם הָאֲסוּרִים כִּקְבוּרִים חַיִּים, וְלִפְעָמִים לְכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם.

אֶת מִשְׁפַּט הַדָּמִים הַזֶּה יָסְדוּ הָאַפִּיפְיוֹרִים וְרָאשֵׁי הָאֱמוּנָה הַקָּתוֹלִית בְּכָל הָאֲרָצוֹת, אֲשֶׁר יַד מֶמְשַׁלְתָּם הִגִּיעָה שָׁמָּה; וַאֲנָשִׁים לְמֵאוֹת וְלַאֲלָפִים עֻנּוּ בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִים בְּבָתֵּי כְלָאֶיהָ וְנִשְׂרְפוּ עַל מְדוּרוֹתֶיהָ. אַךְ בְּיוֹתֵר הִגְדִּילָה הַחַיָּה הָרָעָה הַזֹּאת נוֹרְאוֹתֶיהָ וְאַכְזְרִיּוּתָהּ בְּאֶרֶץ סְפָרַד.

בָּאָרֶץ הַזֹּאת רַבּוּ מְאֹד הָאֲנוּסִים, הֲלֹא הֵם הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר אָנְסוּ אוֹתָם בְּחֶרֶב וּבָאֵשׁ לָבֹא בִּבְרִית הַדָּת הַקָּתוֹלִית וְלִבָּם הָיָה נֶאֱמָן עִם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָאֲנוּסִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְרְאוּ בְּפִי הַסְּפָרַדִּים בְּשֵׁם „הַנּוֹצְרִים הַחֲדָשִׁים", שָׁמְרוּ בַּסֵּתֶר אֶת חֻקֵּי תוֹרַת אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם, וַיָּחֹגּוּ אֶת חַגֵּי יִשְׂרָאֵל, וַיְקַדְּשׁוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת בְּכֹל אֲשֶׁר יָכֹלוּ. אֶת בְּנֵיהֶם לֹא מָלוּ מִפַּחַד הַכֹּהֲנִים הַמּוֹשְׁלִים בָּאָרֶץ, וּלְמַרְאִית עַיִן טָבְלוּ אוֹתָם בְּבֵית הַתְּפִלָּה לְשֵׁם הַדָּת הַקָּתוֹלִית, אַךְ בַּהֲבִיאָם אֶת יַלְדֵיהֶם הַבַּיְתָה מִהֲרוּ לִרְחֹץ אֶת רָאשֵׁיהֶם לְהָסִיר מֵעֲלֵיהֶם אֶת הַמַּיִם, אֲשֶׁר זָרְקוּ עֲלֵיהֶם בְּבֵית הַתְּפִלָּה. וְהָאָבוֹת נָטְעוּ בְּקֶרֶב בְּנֵיהֶם אַהֲבָה לְעַמָּם וּלְדַת אֲבוֹתֵיהֶם, אֲשֶׁר נִתְּקוּ מִמֶּנָּה בִּזְרוֹעַ חָמָס. פְּעָמִים רַבּוֹת הִתְנַפְּלוּ נְזִירֵי הַסְּפָרַדִּים וְכֹהֲנֵיהֶם הַקַּנָּאִים עַל הַיְּהוּדִים וַיִּגְזְלוּ אֶת הַיְלָדִים מִזְּרוֹעוֹת אִמּוֹתֵיהֶם; וְלֹא חָמְלוּ הָאַכְזָרִים עַל הָעוֹלָלִים

הַרַכִּים הַבּוֹכִים וְצוֹעֲקִים: אִמָּא! אִמָּא! וְעַל הָאִמּוֹת הַמִּתְעַלְּפוֹת, בִּרְאוֹתָן אֶת מַחֲמַדֵּי עֵינֵיהֶם נְתוּנִים לְעַם אַחֵר. וְהַכֹּהֲנִים טָבְלוּ אֶת הַיְלָדִים לְשֵׁם הַדָּת הַקָּתוֹלִית וַיְגַדְּלוּם וַיְחַנְּכוּם בְּבָתֵּי הַנְּזִירִים. אַךְ כַּאֲשֶׁר גָּדְלוּ הַיְלָדִים הָאֲנוּסִים הָאֵלֶּה וְנוֹדַע לָהֶם אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ כֹּהֲנֵיהֶם לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶם – מָלְאָה נַפְשָׁם גַּעְגּוּעִים אֶל אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶל תּוֹרָתוֹ, תּוֹרַת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים.

וּמִסְפַּר הָאֲנוּסִים בִּסְפָרַד הִגִּיעַ לְמֵאוֹת אֲלָפִים, וְרַבִּים מֵהֶם הָיוּ עֲשִׁירִים גְּדוֹלִים, רוֹפְאִים מְפֹאָרִים וְחַכְמֵי מְדִינָה מְהֻלָּלִים, אֲשֶׁר נָשְׂאוּ מִשְׂרוֹת גְּבֹהוֹת בַּמַּמְלָכָה, וַיַּעֲלוּ עַל הַסְּפָרַדִּים הָאֲמִתִּים בְּכִשְׁרוֹנָם, בַּחֲרִיצוּתָם וּבְעָשְׁרָם הָרָב. וַיִּהְיוּ הָאֲנוּסִים כְּצִנִּינִים בְּעֵינֵי הַנְּזִירִים הַקַּנָּאִים, וַיְחַבְּלוּ תַחְבּוּלוֹת לְהַשְׁמִידָם וּלְכַלּוֹתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אַךְ חֶפְצָם זֶה לֹא הִצְלִיחַ בְּיָדָם עַד אֲשֶׁר יָשַׁב עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה אִישׁ חָנֵף וְשׁוֹאֵף בֶּצַע כְּפֶרְנַנְדוֹ. הַמֶּלֶךְ הָרַע הַזֶּה רָאָה, כִּי עַל יְדֵי מִשְׁפַּט הַדָּת יְמַלֵּא אֶת אוֹצְרוֹתָיו מֵהוֹן הָאֲנוּסִים הָרָב, אֲשֶׁר יָחֳרַם לְאוֹצַר הַמַּמְלָכָה; וְאִיזַבֶּלָה אִשְׁתּוֹ הַמַּלְכָּה נָדְרָה נֶדֶר עוֹד בִּנְעוּרֶיהָ, כִּי כַּאֲשֶׁר תִּזְכֶּה לָשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה תַּשְׁמִיד אֶת כָּל הָאֶפִּיקוֹרְסִים מִן הָאָרֶץ.

וּבְכֵן נוֹסְדָה בִּסְפָרַד הָאִינְקְוִיזִיצִיָּה הַנּוֹרָאָה (כִּשְׁנַת 1481) לְ„הַגְדִּיל אֶת כְּבוֹד הָאֱלֹהִים", וְרֹאשׁ בֵּית הַמִּשְׁפָּט, הָאִינְקְוִיזִיטוֹר הָרִאשׁוֹנִי, הָיָה הַכֹּהֵן־הַחַיָּה הַצָּמֵא לְדַם אָדָם, אֲשֶׁר אֵין דּוֹמֶה לוֹ בְּכָל הֶעָרִיצִים וְהָאַכְזָרִים שֶׁבָּעוֹלָם—הַנָּזִיר טוֹמַס טוֹרְקְבוֹמַדָה.

אָז נֶאֶסְפוּ הָאֲנוּסִים לַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת אֶל מְעָרוֹת הַכֶּלֶא שֶׁל הָאִינְקְוִיזִיצְיָה, וַיְעֻנּוּ בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִים לְגַלּוֹת אֶת שְׁמוֹת רֵעֵיהֶם וִידִידֵיהֶם, אֲשֶׁר לֹא נֶאֶמְנָה רוּחָם עִם הַדָּת הַקָּתוֹלִית; וְכֹה נוֹסְפוּ אֲסִירִים עַל הָאֲסִירִים הָרִאשׁוֹנִים בְּבָתֵּי כִלְאֵיהֶם, עַד אֶפֶס מָקוֹם. וּמֵאוֹת וַאֲלָפִים נִשְׂרְפוּ אָז חַיִּים בִּמְדוּרוֹת הָ„אוֹטוֹ דִי פֶה" וְהוֹנָם הָחֳרַם לְאוֹצַר הַמַּמְלָכָה. וְלֹא רַק בָּאֲנוּסִים הַחַיִּים נָגְעָה יַד הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ, כִּי גַם הַמֵּתִים לֹא נִקּוּ מִמֶּנָּה. כַּאֲשֶׁר שָׂמוּ שׁוֹפְטֵי הָאִינְקְוִיזִיצְיָה וְהַמֶּלֶךְ הַשּׁוֹאֵף לְהוֹן אֶת עֵינֵיהֶם בְּמִשְׁפַּחַת אַחַד הָאֲנוּסִים הָעֲשִׁירִים בָּאָרֶץ—וְלֹא מָצְאוּ בָהּ כָּל עָוֹן נֶגֶד אֱמוּנָתָם, שָׂמוּ עֲלִילוֹת דְּבָרִים עַל אֲבִי הַמִּשְׁפָּחָה הַמֵּת, כִּי דָבְקָה נַפְשׁוֹ בְּתוֹרַת יִשְׂרָאֵל; וְאָז הֶעֱלוּ אֶת עַצְמוֹת הַמֵּת מִקִּבְרוֹ וַיִּשָּׂרְפוּן עַל הַמּוֹקֵד, וְכָל הוֹנוֹ וַנְחָלוֹתָיו נִלְקְחוּ מִידֵי יוֹרְשָׁיו וְהָחְרְמוּ לְאוֹצַר הַמְּלוּכָה, וְהַיּוֹרְשִׁים נִשְׁאֲרוּ בְעֵרוֹם וּבְחֹסֶר

כֹּל. גַּם לֹא הָיְתָה לָהֶם כָּל זְכוּת לַעֲמֹד עַל מִשְׁמָרוֹת בַּמְּדִינָה, כִּי זָכְרוּ לָהֶם אֶת עֲוֹן אֲבוֹתָם.

יוֹתֵר מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה (עַד שְׁנַת 1808) הִתְעַנֵּג הָעָם הַסְּפָרַדִּי עַל מַחֲזוֹת הָ„אוֹטוֹ דִי פֶה", אֲשֶׁר עָרְכוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים בְּשֵׁם הָאֱלֹהִים. בְּמַדְרִיד לְבַדָּהּ נִשְׂרְפוּ בְּמֶשֶׁךְ הָעֵת הַזֹּאת אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף, תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה נֶפֶשׁ אָדָם, וּמָאתַיִם וְאֶחָד וְתִשְׁעִים אֶלֶף, אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה נִשְׁפְּטוּ לַעֲבוֹדַת פֶּרֶךְ עַל אֳנִיּוֹת הַמֶּמְשָׁלָה כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, אוֹ לְמַאֲסָר קָשֶׁה בִּמְעָרוֹת הָאִינְקְוִיזִיצְיָה עַד צֵאת נַפְשָׁם, מִלְּבַד הַנֶּאֱשָׁמִים אֲשֶׁר הִצְלִיחוּ לְמַלֵּט נַפְשָׁם מֵעֵבֶר לִגְבוּל סְפָרַד. וְגַם אוֹתָם לֹא נִקּוּ שׁוֹפְטֵי הָאִינְקְוִיזִיצְיָה הַשּׁוֹאֲפִים נָקָם, כִּי עָשׂוּ אֶת תְּמוּנוֹתֵיהֶם כִּדְמוּתָם וְהֶעֱלוּ אוֹתָן עַל הַמּוֹקֵד לְאוֹת חֶרְפָּה וְקִלְלַת עוֹלָם לָהֶם וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם, וְכָל הוֹנָם וּרְכוּשָׁם אֲשֶׁר נִשְׁאַר בָּאָרֶץ הָחֳרַם לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ. מִסְפַּר הַתְּמוּנוֹת הַנִּשְׂרָפוֹת עָלָה לִשְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף וְאַרְבָּעִים וְאֶחָת.

וּמִשְׁפַּט הָאִינְקְוִיזִיצְיָה הָיָה נַעֲשֶׂה בְּרֹב פְּאֵר וְהָדָר וְכָל אֲצִילֵי הָאָרֶץ, גַּם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה עִם כָּל שָׂרֵיהֶם וְשָׂרוֹתֵיהֶם

הָעֲדִינוֹת בָּאוּ לִרְאוֹת מַחֲזוֹת הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ, כִּי חָשְׁבוּ זֹאת לָהֶם לְמַעֲשֶׂה הַטּוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים.

וְזֶה דְּבַר הַמַּחֲזֶה:

כִּמְעַט עָלָה הַשַּׁחַר נִשְׁמַע קוֹל הַפַּעֲמוֹן הַגָּדוֹל מִבֵּית הַתְּפִלָּה הָרָאשִׁי. לַקּוֹל הַזֶּה חָרַד כָּל הָעָם, וַהֲמוֹנִים הֲמוֹנִים נָהֲרוּ אֶל מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט. וְהִנֵּה הַמַּסָּע הֵחֵל: הַנְּזִירִים הוֹלְכִים בָּרֹאשׁ, אִישׁ וְסֵמֶל קָדְשׁוֹ בְּיָדוֹ וְדֶגֶל הָאִינְקְוִיזִיצְיָה נָשׂוּא לִפְנֵיהֶם, אַחֲרֵיהֶם הַגְּרַנְדִים, הֵם הַשָּׂרִים וְהָאֲצִילִים, בִּמְעִילֵיהֶם הַשְּׁחוֹרִים עִם נְסִיהֶם וְדִגְלֵיהֶם; אַחֲרֵיהֶם הוּבְלוּ הַחוֹטְאִים, שֶׁשָּׁבוּ בִּתְשׁוּבָה וְהִתְחָרְטוּ עַל עֲוֹנָם. לָהֶם נָכוֹנוּ שְׁפָטִים לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ, אִישׁ לְפִי חֶטְאוֹ; מֵאַחֲרֵיהֶם נָשְׂאוּ צְלָב גָּדוֹל לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַ„חַטָּאִים בְּנַפְשׁוֹתָם" הַהוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם—הֵם אֵלֶּה אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ נֶאֱמָנִים לֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם, הַנְּהוּגִים לְהִשָּׂרֵף חַיִּים. וְהֵמָּה כֻּלָּם יְחֵפִים, מְעִיל עָבֶה וְצַר מְאֹד כִּסָּה אֶת בְּשָׂרָם וְעַל רֹאשָׁם מִגְבַּעַת גְּבֹהָה וְחַדָּה וְעָלֶיהָ מְצֻיָּרִים צַלְמֵי בַלָּהוֹת, תְּמוּנוֹת שֵׁדִים הַמְקַפְּצִים וּמְרַקְּדִים בֵּין לַהֲבוֹת אֵשׁ אוֹכֵלָה. אַחֲרֵיהֶם נְשׂוּאוֹת תְּמוּנוֹת הַחַטָּאִים, אֲשֶׁר נִמְלְטוּ מִכַּף הָאִינְקְוִיזִיצְיָה. אַחֲרֵיהֶם הוּבְלוּ אֲרוֹנוֹת שְׁחוֹרִים מְצֻיָּרִים בִּלְשׁוֹנוֹת אֵשׁ וּבְכָל

מַרְאוֹת הַשְּׁאוֹל – בָּהֶם צְבוּרוֹת עַצְמוֹת הַנֶּאֱשָׁמִים, שֶׁמֵּתוּ בְּטֶרֶם נַעֲשָׂה בָּהֶם „הַמִּשְׁפָּט הַקָּדוֹשׁ"; לָאַחֲרוֹנָה הָלְכוּ הֲמוֹן כֹּהֲנִים וּנְזִירִים. וְכֹה הָלְכוּ עַד בּוֹאָם אֶל בֵּית הַכְּנֵסִיָּה הַגָּדוֹל. שָׁם נָשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים רִנָּה וּתְפִלָּה לֵאלֹהִים, וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל דָּרַשׁ מֵעִנְיַן הַיּוֹם, וְאַחַר כֵּן הֶעֱמִידוּ אֶת כָּל הַנֶּאֱשָׁמִים יַחַד לִפְנֵי צְלָב גָּדוֹל וְנֵרוֹת כְּבוּיִם בִּידֵיהֶם. וַיִּקְרְאוּ לִפְנֵי כָּל אֶחָד מֵהֶם אֶת גְּזַר דִּינוֹ. אָז נִגַּשׁ פְּקִיד הָאִינְקְוִיזִיצְיָה וַיַּךְ בְּאֶגְרוֹפוֹ מַכָּה אַחַת עַל לֵב כָּל אֶחָד מִן הַנִּדּוֹנִים לַמָּוֶת, וְשׁוֹטְרִים נִגְּשׁוּ אֲלֵיהֶם וַיַּאַסְרוּם בַּכְּבָלִים וַיּוֹלִיכוּם אֶל בֵּית הָאֲסוּרִים. כַּעֲבֹר שָׁעוֹת אֲחָדוֹת הוֹצִיאוּם מִשָּׁם וַיּוֹבִילוּם אֶל הַכִּכָּר, שֶׁשָּׁם הוּכְנָה בָּמַת עֵצִים וְתַחְתֶּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ גִּזְרֵי עֵץ וַחֲבִילוֹת תֶּבֶן וָזֶפֶת, אֲשֶׁר הוּבְאוּ נְדָבָה לִכְבוֹד הָאֱלֹהִים מֵאֵת הֲמוֹן הָעָם. וּבְקוֹלוֹת קוֹרְאִים „שְׁמַע, יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד!" קָפְצוּ הַ„חַטָּאִים בְּנַפְשׁוֹתָם" אֶל תּוֹךְ הַלֶּהָבָה. וְהַכֹּהֲנִים וְהַנְּזִירִים שָׁרוּ שִׁירֵי תְהִלָּה לֵאלֹהֵיהֶם עַל הַזְּבָחִים וְהָעוֹלוֹת אֲשֶׁר הֵבִיאוּ לוֹ.

כֹּה הִתְאַמְּצָה הָאִינְקְוִיזִיצְיָה לְהַשְׁמִיד וּלְאַבֵּד אֶת הָאֲנוּסִים הַיְהוּדִים־בְּסֵתֶר מִן הָאָרֶץ, אַךְ בַּיְהוּדִים לֹא יָכְלָה לְכַלּוֹת חֲמָתָהּ.

אֲבָל לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְיַד הַכֹּהֵן־הַחַיָּה טוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָּה מָצְאָה גַם אֶת הַיְהוּדִים עַם עֶבְרָתוֹ.

III.

וְהַכֹּהֵן־הַחַיָּה טוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָּה לֹא אָמַר דַּי בְּדַם הָאֲנוּסִים אֲשֶׁר שָׁפַךְ, וּבְאוֹצְרוֹת כַּסְפָּם וּזְהָבָם, אֲשֶׁר הֶחֱרִים לְאוֹצְרוֹת הַכְּהֻנָּה וְהַמְּלוּכָה, כִּי לָטַשׁ אֶת עֵינוֹ הָרָעָה גַּם לִיהוּדֵי סְפָרַד, אֲשֶׁר גַּם בָּהֶם הָיוּ עֲשִׁירִים גְּדוֹלִים וְשָׂרִים נִכְבָּדִים בַּחֲצַר הַמֶּלֶךְ, וְלָהֶם עֹשֶׁר וּנְכָסִים רַבִּים. וְכַאֲשֶׁר קָצְרָה יַד הָאִינְקְוִיזִיצְיָה לַעֲשׂוֹת רָעָה לַיְהוּדִים, אֲשֶׁר לֹא בָּאוּ מֵעוֹלָם בִּבְרִית הַדָּת הַקָּתוֹלִית, חָשַׁב הַכֹּהֵן הָאַכְזָר מְזִמָּה חֲדָשָׁה, וַיְדַבֵּר עַל לֵב הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה לְגָרֵשׁ אֶת הַיְהוּדִים הַכּוֹפְרִים בַּדָּת הַקָּתוֹלִית מִקֶּרֶב הָאָרֶץ וּלְהַחֲרִים אֶת רְכוּשָׁם לְאוֹצַר הַמְּלוּכָה.

אַךְ פֶרְנַנְדּוֹ הָרוֹדֵף בֶּצַע, יָדַע אֶת הַתּוֹעֶלֶת הָרַבָּה שֶׁהַיְּהוּדִים וְשָׂרֵיהֶם מְבִיאִים לְאַרְצוֹ בְּחָכְמָתָם וּבְמִסְחָרָם וּבַמִּסִּים הָרַבִּים, שֶׁהֵם מְבִיאִים לְאוֹצַר הַמְּדִינָה, וְלֹא שָׁמַע לְדִבְרֵי רֹאשׁ הָאִינְקְוִיזִיצְיָה. וְאוּלָם טוֹרְקְבוֹמַדָּה לֹא נוֹאַשׁ מֵהוֹצִיא אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה לִפְעֻלּוֹת, וְהַיּוֹם הַנּוֹרָא הַהוּא לֹא אֵחַר לָבֹא.

עֶשֶׂר שָׁנִים נִלְחַם פֶרְנַנְדוֹ בִּגְרַנָדָה, אֶרֶץ מַמְלֶכֶת הָעֲרָבִים הָאַחֲרוֹנָה בִּסְפָרַד. לְהוֹצָאוֹת הַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה וְרַבַּת הַדָּמִים הַזֹּאת הוּשַׂם עַל הַיְהוּדִים מַס כָּבֵד מְאֹד, אֲשֶׁר נִקְרָא בְּשֵׁם „מַס הַזָּרִים". וּבִשְׁנַת 1491 לְמִסְפָּרָם נָפְלָה גְרַנָדָה הַמְהֻלָּלָה בִּידֵי הַקַּתּוֹלִים וּפֶרְנַנְדוֹ הַמֶּלֶךְ וְאִיזַבֶּלָּה הַמַּלְכָּה עִם כָּל צִבְאוֹת חֵילָם בָּאוּ בִּשְׁעָרֶיהָ בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה וּבְצִלְצְלֵי תְרוּעָה לִכְבוֹד דָּתָם. אָז מָצָא לוֹ טוֹרְקְבוֹמַדָּה עִם חֲבֵרָיו הַנְּזִירִים עֵת רָצוֹן לְדַבֵּר עַל לֵב הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, כִּי יְגָרְשׁוּ אֶת הַיְהוּדִים מִכָּל אֶרֶץ סְפָרַד, וְהוֹכֵחַ הוֹכִיחוּ הַנְּזִירִים הַקַּתּוֹלִים, כִּי אַחֲרֵי אֲשֶׁר יָצָא אֵל מוֹשִׁיעָם לִפְנֵיהֶם לְהַכְנִיעַ אֶת הָעֲרָבִים אוֹיְבֵי אַרְצָם וֶאֱמוּנָתָם, לֹא יִתָּכֵן לָתֵת מָקוֹם בָּאָרֶץ לַיְהוּדִים, אֲשֶׁר לֹא יַאֲמִינוּ בַּדָּת הַקַּתּוֹלִית. וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִכְנְסוּ הַפַּעַם אֶל לֵב הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה; כִּי רָם לְבָבָם בַּשָּׁלָל הָרַב, אֲשֶׁר מָצְאוּ הַפַּעַם בְּעָרֵי גְרַנָדָה הַנִּכְבָּשׁוֹת, וַיְמַלְאוּ אֶת אוֹצַר הַמְּלוּכָה כֶּסֶף וְזָהָב וְכָל יְקָר, עַד כִּי לֹא הָיָה לָהֶם כָּל צֹרֶךְ עוֹד בְּמִסֵּי הַיְהוּדִים לְצָרְכֵי הַמְּדִינָה. וּפֶרְנַנְדוֹ הַשּׁוֹאֵף לְבֶצַע שָׂמַח מֵרֹאשׁ עַל הַהוֹן וְהָעֹשֶׁר וְהַנְּכָסִים הָרַבִּים, אֲשֶׁר יַשְׁאִירוּ לוֹ הַיְהוּדִים הַמְגֹרָשִׁים. וְאִיזַבֶּלָּה הַקַּנָּאִית שָׂמְחָה בִּרְאוֹתָהּ, כִּי הִנֵּה בָּא הַיּוֹם, אֲשֶׁר תּוּכַל לְשַׁלֵּם אֶת נִדְרָהּ לְבָעֵר אֶת כָּל

הַכּוֹפְרִים מֵאֶרֶץ מַמְלַכְתָּהּ, וּבְכֵן הֶחֱלִיטוּ הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה לְגָרְשָׁם מִן הָאָרֶץ.

וּמֵאַרְמוֹן הַמֶּלֶךְ, מֵהֵיכַל אַלְהַמְּבְרָה הַנִּפְלָא, אֲשֶׁר לְמַלְכֵי גְּרַנָּדָה, יָצְאָה הַפְּקֻדָּה, כִּי כָל הַיְהוּדִים יוֹשְׁבֵי מַמְלֶכֶת סְפָרַד יַעַזְבוּ אֶת הָאָרֶץ בְּמֶשֶׁךְ אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים, וַאֲשֶׁר יִשָּׁאֵר בָּאָרֶץ אַחֲרֵי עֲבֹר הַמּוֹעֵד אַחַת דָּתוֹ לְהָמִית. וּבְעָזְבָם אֶת הָאָרֶץ יְכוֹלִים הַיְהוּדִים לָקַחַת אִתָּם גַּם אֶת הוֹנָם, אֲבָל לֹא כֶסֶף וְזָהָב וּמַטְבְּעוֹת וּסְחוֹרוֹת יְקָרוֹת, שֶׁאָסוּר לְהוֹצִיאָן לְחוּץ לָאָרֶץ, כִּי חֵרֶם הֵם לְאוֹצַר הַמְּלוּכָה, וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יָעֹז לָקַחַת עִמּוֹ מִן הַחֵרֶם — יוּמָת!

שָׁמְעוּ הַיְהוּדִים אֶת הַגְּזֵרָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת וַיִּמַּס לְבָבָם. בִּרְחוֹבוֹתֵיהֶם וּבְבָתֵּי מִדְרְשֵׁיהֶם נִשְׁמַע אַךְ קוֹל בְּכִי וִילָלָה וַיִּקָּרְעוּ שָׁמַיִם בְּזַעֲקָתָם. וְדוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל מִהֵר וַיָּרָץ אֶל הֵיכַל הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה, וַיִּתְנַפֵּל לִפְנֵיהֶם וַיִּתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם לָקַחַת כֹּפֶר מִן הַיְהוּדִים כְּכָל אֲשֶׁר יִדְרְשׁוּ, אַךְ אַל נָא יַעֲשׂוּ אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת לְעַבְדֵיהֶם הַנֶּאֱמָנִים וִיבַטְּלוּ אֶת הַגְּזֵרָה. וְדוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל הוֹסִיף לְהַבְטִיחַ הוֹן עַל הוֹן, וְרַבִּים מִידִידָיו הַשָּׂרִים הַגְּדוֹלִים עָזְרוּ עַל יָדוֹ וַיְדַבְּרוּ טוֹבוֹת עַל הַיְהוּדִים; וְהַמֶּלֶךְ כִּמְעַט

שְׁנֵאוֹת לוֹ וְלַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתוֹ. אַךְ פִּתְאֹם נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת וְטוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָה בָּא וּבְיָדוֹ צְלָב גָּדוֹל וְעֵינָיו מְפִיצוֹת זָעַם.

—„הִנֵּה הוּא!—הִרְעִים הַכֹּהֵן בְּקוֹלוֹ עַל הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה.— אִם רוֹצִים אַתֶּם לְמָכְרוֹ לַיְהוּדִים בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אֲדֻמִּים, קְחוּהוּ וּמִכְרוּהוּ!" — וּבְדַבְּרוֹ הִנִּיחַ אֶת הַצְּלָב עַל הַשֻּׁלְחָן וַיֵּצֵא מֵאֵת פְּנֵיהֶם בָּחֳרִי אָף.

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה פָּעֲלוּ עַל הַמַּלְכָּה חֲאַדוּקָה פְּעֻלָּה עֲצוּמָה מְאֹד וַתִּכְבַּד אֶת לֵב הַמֶּלֶךְ לְבַל יִקַּח כָּל כֹּפֶר. לַשָּׁוְא הוֹסִיף דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל לְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה לָחוּס עַל בְּנֵי עַמּוֹ הָאֻמְלָלִים, כִּי לֹא אָבוּ שְׁמֹעַ לוֹ, וְהַגְּזֵרָה נִשְׁאֲרָה בְתָקְפָּהּ.

נוֹרָא הָיָה מַצַּב הַיְּהוּדִים, בִּהְיוֹת עֲלֵיהֶם לַעֲזֹב אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתָּם שֶׁיָּשְׁבוּ בָהּ זֶה כְּאֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְאֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת הֲלֹא אָהֲבוּ בְּכָל לִבָּם וְנַפְשָׁם, גַּם הִגְדִּילוּ אֶת כְּבוּדָהּ בְּחָכְמָתָם וּבְעָשְׁרָם; וְעַתָּה יְגֹרְשׁוּם מִמֶּנָּה וְלֹא יִתְּנוּם גַּם לָקַחַת עִמָּהֶם אֶת רְכוּשָׁם אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּעֲמָלָם וַחֲרִיצוּתָם, וּבַמֶּה יְכַלְכְּלוּ אֶת נַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ זִקְנֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וְטַפָּם? הָעֲשִׁירִים לֹא יָכְלוּ לָקַחַת עִמָּם אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם, וַיַּפְקִידוּם בַּסֵּתֶר בִּידֵי אֲחֵיהֶם הָאֲנוּסִים, אַף כִּי בְנַפְשָׁם עָשׂוּ אֵלֶּה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי אָסוּר

אָסְרָה עֲלֵיהֶם הָאִינְקְוִיזִיצְיָה לָבֹא בִדְבָרִים עִם הַיְהוּדִים. כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶם בָּתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים הִתְחַנְּנוּ אֶל שְׁכֵנֵיהֶם הַנּוֹצְרִים לְקַחְתָּם מֵהֶם וְלָתֵת לָהֶם בִּמְחִירָם כַּאֲשֶׁר יְדִבֵם לִבָּם, בַּיִת מָלֵא כָּל טוּב נִמְכַּר בַּחֲמוֹר אֶחָד, וְכֶרֶם יָקָר—בְּסָדִין, אוֹ בְמִטְפָּחַת.

וְטוֹמַשׁ טוֹרְקְבוֹמַדָה, אֲשֶׁר הִתְעַנֵּג לִרְאוֹת בְּעָנְיֵ הַיְהוּדִים שְׂנוּאֵי נַפְשׁוֹ, הוֹסִיף עוֹד לְהַאֲדִיב אֶת לְבָבָם. וַיִּשְׁלַח אֲלֵיהֶם אֶת כֹּהֲנָיו וּנְזִירָיו לִדְרֹשׁ בְּאָזְנֵיהֶם בְּשֶׁבַח אֱמוּנָתָם וּלְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּי יַעַזְבוּ אֶת אֱלֹהֵיהֶם וְיָבֹאוּ בִּבְרִית הַדָּת הַקָּתוֹלִית. אֲבָל גַּם הָרַבָּנִים דָּרְשׁוּ לִפְנֵי אֲחֵיהֶם הָאֻמְלָלִים וַיְאַמְּצוּ אֶת לִבָּם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן הַקָּשֶׁה הַזֶּה וְלָשִׂים תִּקְוָתָם בּוֹ, כִּי לֹא לְעוֹלָם יִקְצֹף וְלֹא לָנֶצַח יָסִיר חַסְדּוֹ מֵהֶם. וְהַיְּהוּדִים אָמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: „חֲזַק וְנִתְחַזֵּק בְּעַד דָּתֵנוּ וּבְעַד תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ, מִקּוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף, מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם; אִם יְחַיּוּנוּ וְנִחְיֶה וְאִם יְמִיתוּנוּ וָמָתְנוּ; אַךְ לֹא נְחַלֵּל בְּרִיתֵנוּ. נֵלֵךְ בְּשֵׁם יְיָ!"

אָז הֵחֵלּוּ כֻלָּם יַחַד לְהִצְטַיֵּד וּלְהִכּוֹן לַדָּרֶךְ. הָעֲשִׁירִים חִלְּקוּ אֶת שְׁאֵרִית הוֹנָם עִם אֲחֵיהֶם הָעֲנִיִּים וַיַּעַזְרוּם כְּכָל אֲשֶׁר הִשִּׂיגָה יָדָם. וְיוֹם הַפְּרִידָה הָלַךְ וְקָרֵב וּכְאֵב לְבָבָם הָלַךְ וְגָדֵל.

מִכָּל מַתְמַדֵּיהֶם בָּאָרֶץ הַזֹּאת יָקְרוּ לָהֶם קִבְרוֹת אֲבוֹתֵיהֶם וְקָשֶׁה הָיָה לָהֶם לְהִפָּרֵד מֵהֶם. שְׁלֹשָׁה יָמִים לִפְנֵי צֵאתָם בַּגּוֹלָה שָׁכְבוּ עַל קִבְרוֹת אֲבוֹתֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה וְקוֹל בִּכְיָם נִשְׁמַע לְמֵרָחוֹק, עַד כִּי נִכְמְרוּ עֲלֵיהֶם רַחֲמֵי שְׁכֵנֵיהֶם הַנּוֹצְרִים וַיָּנוּדוּ לָהֶם. אֶת הַמַּצֵּבוֹת הִסִּיעוּ מִמְּקוֹמוֹתֵיהֶן וַיִּקְחוּן אִתָּם לְזִכְרוֹן עוֹלָם, אוֹ מְסָרוּן לַאֲחֵיהֶם הָאֲנוּסִים לְפִקָּדוֹן קֹדֶשׁ בְּסֵתֶר חַדְרֵיהֶם.

וְיוֹם הַפְּקֻדָּה בָּא לִיהוּדֵי סְפָרַד לַעֲזֹב אֶת הָאָרֶץ הַיָּפָה, אֲשֶׁר רָוְתָה מִדַּם אֲבוֹתֵיהֶם וַאֲחֵיהֶם וְלָצֵאת בַּגּוֹלָה. וַיְהִי יוֹם גָּלוּתָם מֵאֶרֶץ סְפָרַד בְּתִשְׁעָה בְּאָב, זֶה הַיּוֹם הַמַּר לְיִשְׂרָאֵל מִדּוֹר דּוֹר, הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ יָצָא יִשְׂרָאֵל פַּעֲמַיִם מֵאַרְצוֹ הַטּוֹבָה לִנְדֹּד בַּנֵּכָר.

כִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף נֶפֶשׁ, בָּהֶם נַעַר וְזָקֵן טַף וְנָשִׁים, יָצְאוּ בַּגּוֹלָה לָנוּד בָּאֲרָצוֹת, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת יוֹשְׁבֵיהֶן וְאֶת שְׂפָתָם, מִבְּלִי דַעַת אַיֵּה יִמְצְאוּ מְנוּחָה לְכַף רַגְלָם. הַמַּחֲנֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה הִתְחַלֵּק לְמַחֲנוֹת רַבּוֹת, אֲשֶׁר נָדְדוּ לַאֲרָצוֹת שׁוֹנוֹת; אֵלֶּה הָלְכוּ צָפוֹנָה אֶל מְדִינַת נָבָרָה הַקְּרוֹבָה, וְאֵלֶּה הָלְכוּ דָרוֹמָה לָנוּעַ אֶל אַרְצוֹת אַפְרִיקָה, אִיטַלְיָה וְטוּרְקִיָּה. אֲבָל רֻבָּם הָלְכוּ אֶל אֶרֶץ פּוֹרְטוּגַלְיָה, וּבְרֹאשָׁם הָלַךְ רַבָּם הַגָּדוֹל, רַבִּי יִצְחָק

אֲבוּהָב, אֲשֶׁר קִבֵּל רִשְׁיוֹן מֵאֵת הַמֶּלֶךְ דוֹן יוֹאַנּוֹ הַשֵּׁנִי בְּעַד הַגּוֹלִים לָשֶׁבֶת בְּאַרְצוֹ, עַד אֲשֶׁר יִמְצְאוּ לָהֶם מָקוֹם אַחֵר לְשִׁבְתָּם.

וְדוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל יָצָא גַּם הוּא עִם כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ בְּרֹאשׁ הַגּוֹלִים; אַךְ הוּא לֹא יָכֹל לָלֶכֶת עִם הַגּוֹלִים לְאֶרֶץ פּוֹרְטוּגַלְיָה, כִּי יָרֵא אֶת חֲמַת דוֹן יוֹאַנּוֹ הַשֵּׁנִי אוֹיְבוֹ וּמְבַקֵּשׁ נַפְשׁוֹ; וְעַל כֵּן נָדַד לִמְדִינַת נֵאַפּוֹל וַיֵּשֶׁב שָׁם בְּתוֹךְ יֶתֶר אֶחָיו הַגּוֹלִים, אֲשֶׁר מָצָא לָהֶם מַחֲסֶה בְּצֵל מֶמְשֶׁלֶת הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהֶחָכָם פֶּרְנַנְדוֹ הָרִאשׁוֹן. גַּם יוֹשְׁבֵי קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל שָׁם קִבְּלוּ אֶת הַגּוֹלִים בְּאַהֲבַת אַחִים וַיְשַׁלְּמוּ בְּעַד הָעֲנִיִּים, אֲשֶׁר לֹא הִשִּׂיגָה יָדָם לְשַׁלֵּם שְׂכַר מַסָּעָם בָּאֳנִיָּה. וַיְנַהֲלוּם כֻּלָּהֶם וּבְכָל צָרְכֵיהֶם כְּכָל אֲשֶׁר מָצְאָה יָדָם.

גַּם הַגּוֹלִים אֲשֶׁר יָרְדוּ לְטֻרְקִיָּה, מָצְאוּ מְנוּחָה אַחֲרֵי כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם, כִּי אֲסָפוּם אֲחֵיהֶם אֲלֵיהֶם בְּחֶמְלָה רַבָּה; גַּם הַשֻּׁלְטָן בַּיַּזִיט הַמּוֹשֵׁל בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם הִטָּה חַסְדּוֹ לַגּוֹלִים וַיֵּיטֶב לָהֶם מְאֹד. הוּא יָדַע אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר יָבִיאוּ הַיְּהוּדִים לְאַרְצוֹ בְּכִשְׁרוֹנוֹתֵיהֶם וּבְחָכְמָתָם הָרַבָּה, וְעַל כֵּן צִוָּה עַל כָּל הַיּוֹשְׁבִים בִּמְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּאֵירוֹפָּה לֶאֱסֹף אֲלֵיהֶם אֶת

הַנִּדָּחִים הָאֵלֶּה וְלִפְתֹּחַ לִפְנֵיהֶם אֶת שַׁעֲרֵי הֶעָרִים; וְעֹנֶשׁ מָוֶת שָׂם עַל כָּל אִישׁ, אֲשֶׁר יִגַּע בִּיהוּדִי לְרָע.

אַךְ אֶת כָּל יֶתֶר הַנּוֹדְדִים מָצְאוּ צָרוֹת רַבּוֹת וּתְלָאוֹת נוֹרָאוֹת שֶׁאֵין לְתָאֲרָן בִּדְבָרִים; כִּמְעַט כֻּלָּם סָפוּ תַּמּוּ בְּחֶרֶב וּבְרָעָב וּבְדֶבֶר, וּשְׁאֵרִיתָם נִמְכְּרוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת, אוֹ הוּבְאוּ בְּחֶזְקַת הַיָּד בִּבְרִית הַדָּת הַקָּתוֹלִית.

כִּשְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף נֶפֶשׁ בָּאוּ לְנָבָרָה וַיֵּשְׁבוּ בָהּ שָׁנִים אֲחָדוֹת. אַךְ חֲמַת פֶּרְנַנְדוֹ מֶלֶךְ סְפָרַד רָדְפָה אוֹתָם גַּם מֵעֵבֶר לִגְבוּל אַרְצוֹ, כִּי הוּא הִפְצִיר בְּדוֹן יוֹאַן מֶלֶךְ נָבָרָה לְגָרְשָׁם מֵאַרְצוֹ, וְדוֹן יוֹאַן נֶעְתַּר לוֹ וַיּוֹצֵא פְקֻדָּה לְכָל הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצוֹ לִבְחֹר בְּאַחַת מִשְּׁתֵּי אֵלֶּה: לַעֲזֹב אֶת אַרְצוֹ, אוֹ אֶת דָּתָם. וַיַּעַן כִּי יָצְאָה הַפְּקֻדָּה לְפֶתַע פִּתְאֹם, וְגַם לֹא נִתַּן לָהֶם זְמַן לְהִוָּעֵץ מַה לַּעֲשׂוֹת, הֵמִירוּ רַבִּים אֶת דָּתָם וְיִתְרָם נָדְדוּ הָלְאָה מִבְּלִי דַעַת אָנָה.

וְדוֹן יוֹאַנּוֹ מֶלֶךְ פּוֹרְטוּגַלְיָה הִרְשָׁה לַגּוֹלִים לָשֶׁבֶת בְּאַרְצוֹ לֹא יוֹתֵר מִשְּׁמוֹנָה חֳדָשִׁים, וְכָל אֲשֶׁר יִשָּׁאֵר בָּאָרֶץ אַחֲרֵי הַזְּמַן הַזֶּה יִמָּכֵר לְעָבֶד. רַבִּים נָסְעוּ בָּאֳנִיּוֹת אֶל אֲשֶׁר יִשָּׂאֵם הָרוּחַ, אַךְ רַבֵּי הַחוֹבְלִים הָרְשָׁעִים גָּזְלוּ מִן הַגּוֹלִים אֶת כָּל אֲשֶׁר הָיָה

לָהֶם, גַּם אֶת בִּגְדֵיהֶם פָּשְׁטוּ מֵעֲלֵיהֶם וַיְבִיאוּם אֶל אַחַד מֵחֻפֵּי אַפְרִיקָה הַשּׁוֹמֵמִים וְשָׁם עֲזָבוּם לִגְוֹעַ בָּרָעָב, אוֹ לִהְיוֹת לְטֶרֶף לְחַיְתוֹ יַעַר וּלְפִרְאֵי אָדָם.

כַּאֲשֶׁר נוֹדְעוּ מַעֲשֵׂי הָאַכְזָרִיּוֹת הָאֵלֶּה לַגּוֹלִים הַנִּשְׁאָרִים בְּפוֹרְטוּגַלְיָה, יָרְאוּ לִנְסֹעַ בָּאֳנִיּוֹת סְפָרַד וּפוֹרְטוּגַלְיָה וְלִמְסֹר אֶת נַפְשָׁם בִּידֵי הָאַכְזָרִים הָאֵלֶּה; וְכֹה יָשְׁבוּ בְּפוֹרְטוּגַלְיָה עַד עֲבֹר הַמּוֹעֵד, בִּתְקוּתָם, כִּי דוֹן יוֹאַנּוֹ יַחְמֹל עֲלֵיהֶם וְלֹא יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ. אַךְ דוֹן יוֹאַנּוֹ הָיָה אַכְזָר מֵחַיְתוֹ יַעַר, וַיִּקַּח אֶת כָּל שְׁאֵרִית הַגּוֹלִים וַיְשִׂימֵם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת. רַבִּים מֵהֶם מָכַר, וְרַבִּים נָתַן בְּמַתָּנָה לַאֲצִילֵי אַרְצוֹ, אֲשֶׁר לָקְחוּ לָהֶם מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ. וַתִּמְעַט עוֹד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר כִּי בִּכְבְשׁוֹ אֶת הָאָבוֹת לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת—צִוָּה לָקַחַת מֵהֶם אֶת יַלְדֵיהֶם מִבֶּן שָׁלֹשׁ וְעַד בֶּן עֶשֶׂר שָׁנִים וּלְשַׁלְּחָם בָּאֳנִיּוֹת לְאִיֵּי טוֹמַשׁ, אֲשֶׁר נִגְלוּ אָז, וּלְחַנְּכָם שָׁם בְּדַת הַקָּתוֹלִית. וְאִיֵּי טוֹמַשׁ הָיוּ מְלֵאִים תַּנִּינִים וְעַקְרַבִּים וּפוֹשְׁעִים אֲשֶׁר נִשְׁלְחוּ שָׁם בַּעֲוֹנָם. זַעֲקוֹת הָאִמּוֹת, יִלְלַת הַיְלָדִים וּבְכִי הָאָבוֹת אֲשֶׁר מָרְטוּ שְׂעַר רֹאשָׁם, לֹא עוֹרְרוּ חֶמְלָה בִּלְבַב הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הַזֶּה. אִשָּׁה אַחַת, אֲשֶׁר שָׁדְדוּ מִמֶּנָּה שִׁבְעַת יְלָדֶיהָ, נָפְלָה לְרַגְלֵי הַמֶּלֶךְ בְּצֵאתוֹ מִבֵּית הַתְּפִלָּה וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֵּן

לוֹ לְהַשְׁאִיר לָהּ אֶת יַלְדָּהּ הַצָּעִיר וְהָרַךְ. אַךְ הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הֲדָפָהּ מִפָּנָיו בְּאָמְרוֹ: „הִנֵּה הִיא מְיַלֶּלֶת כְּכַלְבָּה בְּהִלָּקַח מִמֶּנָּה גּוּרֶיהָ".

אִמּוֹת רַבּוֹת בָּחֲרוּ בַּמָּוֶת מֵחַיִּים, וַתִּתְנַפֵּלְנָה עִם יַלְדֵיהֶן הַיָּמָּה, וְדוֹן יוֹאַנּוֹ לֹא הֵשִׁיב דְּבָרוֹ אָחוֹר. רֹב הַיְלָדִים מֵתוּ בַּדֶּרֶךְ וְאֵלֶּה שֶׁבָּאוּ אֶל אִיֵּי טוֹמַשׁ בַּחַיִּים הָיוּ לְטֶרֶף לְתַנִּינֵי הַיָּם וְהָאֲגַמִּים, וְאַךְ מְתֵי מִסְפָּר נִשְׁאֲרוּ בַחַיִּים.

גַּם הַגּוֹלִים הַנּוֹדְדִים לְחוֹפֵי אַפְרִיקָה סָפוּ תַמּוּ בָרָעָב וּבַמַּגֵּפָה, אֲשֶׁר פָּרְצָה בָּהֶם, וּשְׁאֵרִיתָם נִמְכְּרוּ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת. גּוֹלִים רַבִּים עָלוּ עַל הַחוֹף הַקָּרוֹב לְעִיר פֵּס אֲשֶׁר בְּמָרוֹקוֹ; אַךְ הָעֲרָבִים תּוֹשְׁבֵי הָעִיר לֹא נְתָנוּם לָבֹא הָעִירָה, פֶּן יִיקַר מְאֹד כָּל אֹכֶל בְּהִקָּבֵץ אֲלֵיהֶם עַם רָב. עַל כֵּן נֶאֶנְסוּ הַגּוֹלִים לִשְׁכֹּן בַּשָּׂדוֹת וְלֶאֱכֹל עֵשֶׂב כַּבְּהֵמוֹת, וְגַם זֹאת לֹא מָצְאוּ, כִּי לֹא הָיָה גֶּשֶׁם בָּאָרֶץ. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת עָקְרוּ אֶת הַצְּמָחִים בְּשִׁנֵּיהֶם, כִּי לֹא חָפְצוּ לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת וּלְעָקְרָם בִּידֵיהֶם. וְהָרָעָב וְהַדֶּבֶר עָשׂוּ בָהֶם שַׁמּוֹת, וְהַמְּשֻׁלָּמִים תּוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם הָאַכְזָרִים עָשׂוּ בָהֶם כִּרְצוֹנָם. אָבוֹת רַבִּים מָכְרוּ אֶת אַחַד מִבְּנֵיהֶם בַּלֶּחֶם לְמַעַן הָשִׁיב נֶפֶשׁ יֶתֶר הַבָּנִים הַגֹּוְעִים בָּרָעָב. הָיוּ אִמּוֹת אֲשֶׁר הֵמִיתוּ אֶת יַלְדֵיהֶן בִּידֵיהֶן לְהַצִּילָן מֵעִנּוּיֵי הָרָעָב הַנּוֹרָא. אִישׁ אֶחָד רָאָה אֶת אָבִיו

סתעלף ברעב, וילך וימכר את בנו בלחם להשיב נפש אביו הזקן ולחיותו ברעב, אך כאשר שב מצאהו כבר מת. ילדים רעבים למאות נדדו על החוף ובעלי האניות האכזרים קראום לרדת אליהם, בהבטיחם אותם לתת להם לחם, ואך ירדו אל האניות עזבו האניות מהר את החוף, ולא שמו לב לבכי הילדים ולזעקת אבותיהם, ויעבירום לארצות רחוקות וימכרום שם לעבדי עולם. לסוף חמל מושל העיר על האמללים ההם ויצו להוציא לחפשי את הילדים, אשר נקנו בלחם.

אין קץ לכל הצרות והתלאות והענויים אשר מצאו את הנודדים האמללים. הקול יצא, כי כאשר אסרה ממשלת ספרד על הגולים לקחת עמהם את כספם וזהבם, התחכמו הגולים ויבלעו מטבעות זהב אל קרבם. ועל כן ארבו להם אנשים רעים ויבקעו את בטנם לחפש את הזהב במעיהם. בעלי־אניות רבים עשו להם שחוק בבכי היהודים ובהגיע האניה אל לב הים השליכום הימה ויתענגו על המחזה בהאבקם עם הגלים.

באניה אחת פרץ הדבר בין היהודים הגולים, וימהר רב החובל ויקרב אל היבשה במקום שמם ויגרשם מן האניה, ויסע

לְדַרְכּוֹ. שָׁם מֵתוּ רַבִּים בְּרָעָב וּשְׁאֵרִיתָם הִתְאַמְּצוּ לָלֶכֶת בְּרַגְלָם עַד בּוֹאָם אֶל עִיר מוֹשָׁב. בֵּין הָאֻמְלָלִים הָאֵלֶּה הָיוּ אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי יַלְדֵיהֶם, אֲשֶׁר הִתְנַהֲלוּ לְאַט אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה, כִּי לֹא הָיָה לָהֶם כֹּחַ לָלֶכֶת. הָאִשָּׁה הִתְעַלְּפָה וַתָּמָת, וְהָאִישׁ אִמֵּץ שְׁאֵרִית כֹּחוֹ וַיִּשָּׂא אֶת יְלָדָיו עַל זְרֹעוֹתָיו וַיֵּלֶךְ הָלְאָה, עַד אֲשֶׁר כָּשַׁל כֹּחוֹ וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיִּתְעַלָּף. כַּאֲשֶׁר שָׁב רוּחוֹ אֵלָיו רָאָה וְהִנֵּה גַם שְׁנֵי יְלָדָיו שׁוֹכְבִים מֵתִים לָאָרֶץ. אָז הִתְחַזֵּק הָאִישׁ וַיָּקָם עַל רַגְלָיו וַיִּשָּׂא עֵינָיו הַשָּׁמַיְמָה וַיִּקְרָא:

— אֵלִי, אֵלִי! רַבּוֹת פָּעַלְתָּ לְהַעֲבִירֵנִי עַל דָּתִי; אֲבָל כָּךְ נִשְׁבַּעְתִּי, כִּי לַמְרוֹת כָּל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם לֹא אֶבְגֹּד בֶּאֱמוּנָתִי; יְהוּדִי הָיִיתִי וִיהוּדִי אֶהְיֶה כָּל עוֹד נִשְׁמָתִי בִּי! — וַיֶּאֱסֹף עָפָר וַעֲשָׂבִים וַיְכַס אֶת גּוּפוֹת יְלָדָיו וַיֵּלֶךְ הָלְאָה עַד בּוֹאוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה.

וְאֶת כָּל הַתְּלָאוֹת הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלֶּה סָבְלוּ עַל תּוֹרָתָם וֵאלֹהֵיהֶם, אֲשֶׁר יָקְרוּ בְּעֵינֵיהֶם מִן הַחַיִּים וּמִכָּל חֲמוּדוֹתֵיהֶם.

כָּל זֹאת בָּאַתְנוּ וְלֹא שְׁכַחֲנוּךָ
וְלֹא שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ.

IV.

וְגַם מִשְׁפַּחַת אַבַּרְבַּנְאֵל לֹא יָצְאָה בְּשָׁלוֹם מֵאֶרֶץ הַדָּמִים הַזֹּאת. כִּי בְּטֶרֶם יָצָא דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל וּבֵיתוֹ מִסְּפָרַד, חִבְּלוּ הַכֹּהֲנִים תַּחְבּוּלָה לְעָצְרָם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וּלְהַטּוֹת אֶת לְבָבָם אֶל הַדָּת הַקַּתּוֹלִית. וּלְדוֹן לֵיאוֹן, הוּא הָרוֹפֵא הֶחָכָם יְהוּדָה בֶּן דּוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל, שֶׁהָיָה אָהוּב וְנִכְבָּד מְאֹד בְּהֵיכַל פֶּרְנַנְדוֹ וְאִיזַבֶּלָּה, הָיָה בֵּן יָחִיד וּשְׁמוֹ יִצְחָק, כְּשֵׁם אֲבִי אָבִיו, וְהוּא יֶלֶד בֶּן שָׁנָה בָּעֵת הַהִיא; וַיִּוָּעֲצוּ הַכֹּהֲנִים לִגְנֹב אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְלַהֲבִיאוֹ בִּבְרִית הַדָּת הַקַּתּוֹלִית, וְאָז יִמָּשְׁכוּ גַּם הוֹרָיו אַחֲרָיו בְּאַהֲבָתָם אוֹתוֹ, וְאָז יִשָּׁאֵר בָּאָרֶץ גַּם דּוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל הַזָּקֵן עִם בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ, אֲשֶׁר אָהַב בְּכָל לֵב. וְאוּלָם הָעֵצָה הָרָעָה הַזֹּאת נוֹדְעָה לְדוֹן יְהוּדָה וַיְמַהֵר וַיְשַׁלַּח אֶת הַיֶּלֶד עִם מֵינִקְתּוֹ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה מֵעֵבֶר לִגְבוּל סְפָרַד אַרְצָה פּוֹרְטוּגַלְיָה הַקְּרוֹבָה. אַךְ הַיֶּלֶד נִמְלַט מִן הַפַּח וְנָפַל אֶל הַפַּחַת, כִּי כַּאֲשֶׁר נוֹדַע לְדוֹן יוֹאַנּוֹ הַשֵּׁנִי, מֶלֶךְ פּוֹרְטוּגַלְיָה, כִּי הוּבָא נֶכְדּוֹ שֶׁל דּוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל אֶל אַרְצוֹ; וְהַמֶּלֶךְ הָיָה שׂוֹנֵא בְּנֶפֶשׁ לְאַבַּרְבַּנְאֵל וּלְבֵיתוֹ, וַיִּשְׂמַח כִּי יוּכַל לַעֲשׂוֹת בּוֹ נְקָמָה, וַיְצַו לָקַחַת אֶת הַיֶּלֶד וְלַהֲבִיאוֹ בִּבְרִית הַדָּת הַקַּתּוֹלִית, וְלֹא רָאָה עוֹד הַיֶּלֶד אֶת אֲבוֹתָיו עַד עוֹלָם.

וְדוֹן יְהוּדָה, הָאָב הָאֻמְלָל, הִתְאַבֵּל עַל בְּנוֹ זֶה כָּל הַיָּמִים וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיְקוֹנֵן עָלָיו קִינָה מָרָה מְאֹד.

בְּשֶׁבֶת דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל בְּנֵאַפּוֹל שָׁב לַהֲגוֹת בְּתוֹרָה וְלִכְתֹּב אֶת בֵּאוּרוֹ לְסֵפֶר מְלָכִים, אֲשֶׁר חָדַל מִמֶּנּוּ לִפְנֵי שְׁמוֹנֶה שָׁנִים בְּקַחְתּוֹ עַל שִׁכְמוֹ מִשְׂרַת שַׂר הָאוֹצָרוֹת לְמֶלֶךְ סְפָרַד. אֶל הָעִיר הַהִיא בָּאוּ עוֹד רַבִּים מֵעֲשִׁירֵי הַיְּהוּדִים הַגּוֹלִים, וְכֻלָּם מָצְאוּ מְנוּחָה וּמַחְסֶה בְּמֶמְשֶׁלֶת הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהָרַחֲמָן פֶרְנַנְדוֹ הָרִאשׁוֹן. כַּאֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר לְמֶלֶךְ סְפָרַד, כָּתַב מִכְתָּב מָלֵא תוֹכָחוֹת לְמֶלֶךְ נֵאַפּוֹל וַיִּדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ לְגָרֵשׁ אֶת הַגּוֹלִים מֵאַרְצוֹ וּלְהָשִׁיב אֶת רְ◌וּשָׁם אֵלָיו, כִּי הוֹנָם וְכָל אוֹצְרוֹתֵיהֶם קִנְיַן עוֹלָם הֵם לְמַלְכוּת סְפָרַד. אַךְ הַמֶּלֶךְ פֶרְנַנְדוֹ הָרִאשׁוֹן לֹא שָׁמַע לִדְבָרָיו וַיְהִי לְמָגֵן לַגּוֹלִים כְּבָרִאשׁוֹנָה. וְאַף גַּם זֹאת עָשָׂה, —כִּי מִמִּכְתַּב מֶלֶךְ סְפָרַד נוֹדַע לוֹ, כִּי גַם הֶחָכָם הַגָּדוֹל דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל יוֹשֵׁב בֵּין אֶחָיו הַגּוֹלִים בְּאַרְצוֹ, וַיִּקְרָאֵהוּ אֵלָיו וַיַּפְקִידֵהוּ לְשַׂר עַל אוֹצַר הַמַּמְלָכָה וּלְיוֹעֵץ לוֹ בְּכָל עִנְיְנֵי הַמְּדִינָה.

כַּאֲשֶׁר עָלָה דוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל עוֹד פַּעַם לִגְדוּלָה, דִּבֶּר עַל לֵב מַלְכּוֹ הַטּוֹב, כִּי יוֹסִיף לְהַגְדִּיל חַסְדּוֹ עִם אֶחָיו הַגּוֹלִים הָאֻמְלָלִים, אֲשֶׁר בָּאוּ לָשֶׁבֶת בִּגְבוּל אֶרֶץ מַלְכוּתוֹ. וְהַמֶּלֶךְ עָשָׂה

אֶת בַּקָּשָׁתוֹ וְהִפְלִיא אֶת חֲסָדָיו עִמָּהֶם וַיְהִי לָהֶם כְּאָב רַחֲמָן, עֵין עַם הָאָרֶץ הָיְתָה רָעָה מְאֹד בַּגּוֹלִים הָאֻמְלָלִים, כִּי מֵרֹב הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם בִּנְדוּדֵיהֶם בַּיָּם, דָּבְקוּ בָהֶם מַחֲלוֹת רַבּוֹת, וְכַעֲבֹר שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים לְשִׁבְתָּם בְּנֵאַפּוֹל פָּרְצָה בָם מַגֵּפָה וַיָּמוּתוּ בָהֶם רַבִּים. כְּהַגִּיעַ הַשְּׁמוּעָה אֶל הַמֶּלֶךְ, צִוָּה אוֹתָם בַּלָּאט לְקַבֵּר אֶת מֵתֵיהֶם בְּאִישׁוֹן לָיְלָה, פֶּן יִרְאֶה הָעָם וְהִתְקַשֵּׁר עֲלֵיהֶם לְגָרְשָׁם מִן הָאָרֶץ. אַךְ הַדָּבָר נוֹדַע וְהָעָם וְהַשָּׂרִים הִתְקוֹמְמוּ יַחְדָּו וַיִּדְרְשׁוּ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ בְּחָזְקָה לְגָרֵשׁ אֶת הַיְּהוּדִים מִן הָאָרֶץ. אַךְ הַמֶּלֶךְ לֹא רָצָה בְּשׁוּם אֹפֶן לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתָם, גַּם בָּחַר לְהִתְפַּטֵּר מִמַּלְכוּתוֹ מֵעֲשׂוֹת אַכְזָרִיּוּת כָּזֹאת. וְלַעֲצֹר בְּעַד הָרָעָה צִוָּה לִבְנוֹת לַיְּהוּדִים בָּתֵּי חוֹלִים מִחוּץ לָעִיר, וְגַם רוֹפְאִים שָׁלַח לָהֶם וַיְמַלֵּא אֶת כָּל מַחְסוֹרָם.

זֵכֶר הַמֶּלֶךְ הָרַחֲמָן הַזֶּה, בֶּן דּוֹרוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָאַכְזָר הַסְּפָרַדִּי, נִשְׁאַר לִבְרָכָה בְּפִי גוֹלֵי סְפָרַד, וְלֹא יִשָּׁכַח מִזַּרְעָם עַד עוֹלָם.

בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית מֵת הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב הַזֶּה וַיִּמְלֹךְ אַלְפוֹנְזוֹ בְּנוֹ תַּחְתָּיו. וְגַם הוּא אָהַב אֶת דּוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל וַיְכַבְּדֵהוּ כְּאָב לוֹ וַיַּשְׁאִירֵהוּ עַל מִשְׁמַרְתּוֹ הַגְּבֹהָה. אָז עָלָה קָרֶל הַשְּׁמִינִי מֶלֶךְ צָרְפַת וַיִּלְכֹּד אֶת נֵאַפּוֹל, וְהַמֶּלֶךְ אַלְפוֹנְזוֹ בָּרַח מִפָּנָיו אֶל אִי

סִיצִילְיָה. כָּל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו עֲזָבוּהוּ וְרַק דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל לְבַדּוֹ נִשְׁאַר נֶאֱמָן לוֹ בְּכָל לְבָבוֹ וַיִּתְעַנֶּה בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה מַלְכּוֹ, עַד אֲשֶׁר חָלָה הַמֶּלֶךְ וַיָּמֹת.

בִּנְפֹל הָעִיר נַאפּוֹל בְּיַד צָר נִפְזְרוּ כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחַת אַבַּרְבַּנְאֵל לְכָל רוּחַ. וְדוֹן יִצְחָק הָיָה נָע וָנָד בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ קוֹדֵר בִּיגוֹנוֹ, כִּי כָל בָּנָיו עֲזָבוּהוּ וְכָל הוֹן בֵּיתוֹ וּסְפָרָיו הָרַבִּים הַיְקָרִים לוֹ מִכָּל הוֹן, הָיוּ לְשָׁלָל לַצָּרְפַתִּים. אַחֲרֵי עֲבֹר חֳדָשִׁים אֲחָדִים בָּאָה הָאָרֶץ הַזֹּאת בִּידֵי פֶרְנַנְדוֹ מֶלֶךְ סְפָרַד; וְאָז נֶאֶנְסוּ כָּל הַגּוֹלִים לְהִמָּלֵט מִפָּנָיו כְּמִפְּנֵי זְאֵב טוֹרֵף, וַיֵּרְדוּ בָּאֳנִיּוֹת לָבֹא לַאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת. בַּדֶּרֶךְ מְצָאוּם שֵׁנִית צָרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת, כִּי נָפְלוּ בִּידֵי שׁוֹדְדֵי יָם, אֲשֶׁר מְכָרוּם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת. אַךְ הַיְהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּטֻרְקִיָּה וּבְאִיֵּי יָוָן חָשׁוּ לְעֶזְרַת אֲחֵיהֶם הַשְּׁבוּיִם וַיִּפְדּוּם מִידֵי אֲדוֹנֵיהֶם וַיּוֹצִיאוּם לְחָפְשִׁי. וְרַק מְעַטִּים מִגּוֹלֵי סְפָרַד אֲשֶׁר בְּנַאפּוֹל, מָצְאוּ לָהֶם מִפְלָט בְּאֶרֶץ שָׁלוֹם, וּבְתוֹכָם הָיָה גַּם דוֹן יִצְחָק אַבַּרְבַּנְאֵל, אֲשֶׁר נִמְלַט עִם מְתֵי מִסְפָּר מֵאֶחָיו הַגּוֹלִים אֶל אִי קֹרְפוּ. שָׁם יָשַׁב שְׁמוֹנֶה שָׁנִים בּוֹדֵד לְנַפְשׁוֹ, רָחוֹק מֵאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו הַנּוֹדְדִים בַּאֲרָצוֹת שׁוֹנוֹת, וַיֶּהְגֶּה בַּתּוֹרָה. שָׁם מָצָא בְּמִקְרֶה אֶת סִפְרוֹ „מִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה", הוּא

בֵּאוּרוֹ לְסֵפֶר „דְּבָרִים", אֲשֶׁר אָבַד מִמֶּנּוּ לִפְנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה, בְּטֶרֶם שֶׁגָּמַר אוֹתוֹ, וַיִּגְמְרֵהוּ שָׁם, וְגַם חִבֵּר עוֹד סְפָרִים רַבִּים.

לְסוֹף בָּא דוֹן יוֹסֵף בְּנוֹ הַשֵּׁנִי לְעִיר וֵינֵיצִיָּה אֲשֶׁר בְּאִיטַלְיָה וַיִּתְיַשֵּׁב בָּהּ. שָׁם יָצָא לוֹ שֵׁם גָּדוֹל כְּרוֹפֵא חָכָם וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת. אָז בָּא אֵלָיו דוֹן יִצְחָק אָבִיו. שָׁם נָח מְעַט מֵעָצְבּוֹ וּמִנְּדוּדָיו הָרַבִּים. שָׁם שָׁב אֵלָיו גַּם כְּבוֹדוֹ; כִּי שָׂרֵי הָרֶפּוּבְּלִיקָה (מֶמְשֶׁלֶת הָעָם) בְּוֵינֵיצִיָּה, אֲשֶׁר שָׁמְעוּ עַל דְּבַר חָכְמָתוֹ הָרַבָּה, כִּבְּדוּהוּ מְאֹד וַיִּוָּעֲצוּ עִמּוֹ בְּעִנְיְנֵי הַמְּדִינָה וְגַם בָּחֲרוּ בוֹ לְשׁוֹפֵט בְּרִיבָם עִם מֶמְשֶׁלֶת פּוֹרְטוּגַלְיָה, וּבְחָכְמָתוֹ הָרַבָּה הִשְׁלִים בֵּינֵיהֶם וַיְהִי לְתִפְאֶרֶת. שָׁם כָּתַב דוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל אֶת בֵּאוּרוֹ הַיָּקָר לְסִפְרֵי הַנְּבִיאִים הָאַחֲרוֹנִים וַיְחַבֵּר עוֹד סְפָרִים מְלֵאִים תּוֹרָה וְחָכְמָה רַבָּה.

בִּשְׁנַת רס"ח חָלָה דוֹן אַבַּרְבַּנְאֵל אֶת חָלְיוֹ אֲשֶׁר מֵת בּוֹ, וְהוּא אָז בֶּן אַחַת וְשִׁבְעִים שָׁנָה. כָּבוֹד גָּדוֹל נַעֲשָׂה לוֹ בְּמוֹתוֹ וְשָׂרֵי וֵינֵיצִיָּה וְכָל גְּדוֹלֶיהָ הָלְכוּ אַחֲרֵי מִטָּתוֹ. וּבָנָיו הֶעֱלוּ אֶת אֲרוֹנוֹ לְפַדּוֹבָה וַיִּקְבְּרוּהוּ שָׁם בְּקִבְרוֹת גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל. אַךְ לִמְקוֹם מְנוּחָתוֹ זֶה לֹא נִשְׁאַר כָּל זֵכֶר, כִּי בִּשְׁנַת רס"ט הָיְתָה מִלְחָמָה בִּסְבִיבוֹת פַּדּוֹבָה וּשְׂדֵה הַקְּבָרוֹת נֶהֱרַס כֻּלּוֹ וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

№
87—91

פרחים

רבי יוסף דילה ריינה.

אגדה.

מאת

ש. ל. גורדון.

הוצאת „תושיה", ורשה.

המחיר 10 קאפ׳.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה.

(אַ גָּ דָ ה).

א.

אִישׁ הָיָה בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם וּשְׁמוֹ יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה. וַיְהִי הָאִישׁ הַזֶּה אִישׁ צַדִּיק וְקָדוֹשׁ מְאֹד. אַךְ אִישׁ לֹא יָדַע אֶת צִדְקָתוֹ וְאֶת קְדֻשָּׁתוֹ, כִּי חוֹטֵב־עֵצִים עָנִי וְנִקְלֶה הָיָה הָאִישׁ הַזֶּה בְּעֵינֵי כֹל. וַיְהִי סוֹבֵב כָּל הַיָּמִים מֵרְחוֹב לִרְחוֹב וּמֵחָצֵר לְחָצֵר וּמְבַקֵּשׁ לוֹ עֲבוֹדָה קָשָׁה בְּשָׂכָר מוּעָט, וּבָעֶרֶב בָּעֶרֶב יָשׁוּב אֶל אָהֳלוֹ הַדַּל, אֲשֶׁר בִּקְצֵה הָעִיר, מְקוֹם שָׁם יָגוּרוּ בְּנֵי דַלַּת הָעָם. שָׁם הִכּוּ לוֹ תָּמִיד חֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו חוֹטְבֵי־עֵצִים עֲנִיִּים כָּמוֹהוּ, וּבְבוֹאוֹ יָקוּמוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לוֹ וְקָרְאוּ לוֹ: שָׁלוֹם עָלֶיךָ, רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ! וְאָז יֵשְׁבוּ יַחַד וְהָגוּ בַּתּוֹרָה, וְאַף יִשָּׁמַע קוֹל הַלּוֹמְדִים הָאֵלֶּה — וְאוֹרוֹת גְּדוֹלִים יְמַלְאוּ אָז אֶת הָאֹהֶל הַקָּטָן וְהַדַּל הַזֶּה, וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְמַלֵּא הָאֹהֶל נְשָׁמוֹת

טְהוֹרוֹת וּכְרוּבִים זַכִּים, אֲשֶׁר יָרְדוּ בְּסֻלַּם קַוֵּי הַיָּרֵחַ מִגַּן הָעֵדֶן אֲשֶׁר בַּמָּרוֹם וְהִתְעוֹפְפוּ לְאִטָּם מִפִּנַּת הַחֶדֶר וְעַד פִּנָּתוֹ; וְרָאוּ אֶת הַקּוֹלוֹת הַיּוֹצְאִים מִפִּי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וְשָׁמְעוּ אֶת סוֹדוֹת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הֵם מְגַלִּים — וְהִתְעַנְּגוּ מְאֹד.

וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ חֲצוֹת הַלַּיְלָה — וְנָדַמּוּ הַלּוֹמְדִים רֶגַע וַיֵּשְׁבוּ לָאָרֶץ וְשָׂמוּ אֵפֶר עַל רֹאשָׁם, וּבָכוּ בְּכִי תַמְרוּרִים עַל חֻרְבַּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, עַל שִׁמְמוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל הַגָּלוּת הַגָּלוּת הָאֲרֻכָּה וְהַמָּרָה.

שָׁמְעוּ הַנְּשָׁמוֹת הַטְּהוֹרוֹת אֶת קוֹל הַבְּכִי — וַתִּבְכֶּינָה, הַכְּרוּבִים הַזַּכִּים — וַיְּיֵלִילוּ מָרָה. וְהִשְׁתַּפְּכוּ כָּל הַקּוֹלוֹת הָאֵלֶּה יַחַד וַיִּהְיוּ לִילָלָה אַחַת מָרָה וְשׁוֹמֵמָה מְאֹד. וַתָּרוֹם הַיְלָלָה וַתַּעַל לַמָּרוֹם. וַיִּשְׁמְעוּ כָּל הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר בַּמָּרוֹם וַיִּבְכּוּ גַם הֵמָּה; וַתִּשְׁמַעְנָה כָּל הַנְּשָׁמוֹת אֲשֶׁר בְּגַן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן — וַתִּבְכֶּינָה גַם הֵנָּה; וַתֵּרַדְנָה דִּמְעוֹתָם, דִּמְעוֹת הָאוֹר, וַתִּפֹּלְנָה מַטָּה מַטָּה עַד הַגִּיעָן עַד הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם...

וְהָיָה כָּל הַהוֹלֵךְ יְחִידִי בַּלַּיְלָה וְרָאָה רְסִיסֵי אוֹר נוֹפְלִים וְיוֹרְדִים מִשָּׁמַיִם אַרְצָה — וְאָמַר: אַךְ כּוֹכָבִים

נוֹפְלִים שָׁמָּה. וְאוּלָם לֹא כוֹכָבִים הֵם הַנּוֹפְלִים שָׁם, כִּי רְסִיסֵי דִמְעָה הֵם, הַנּוֹזְלִים מֵעֵינֵי הַמַּלְאָכִים הַטּוֹבִים עַל חָרְבוֹת הַמִּקְדָּשׁ.

וְעָלָה בְּכִי הַמַּלְאָכִים וִילֵיל הַנְּשָׁמוֹת מַעְלָה מָעְלָה וְהִגִּיעוּ עַד מְקוֹם הַמָּשִׁיחַ הָאָסוּר בְּכַבְלֵי־לֶהָבוֹת, — וְהִתְנָעֵר וְהִתְחַזֵּק בְּזַעַם אַפּוֹ לְנַתֵּק אֶת אֲסוּרָיו הַנּוֹרָאִים — וְלֹא יוּכָל. וּבָכָה גַם הוּא, וְעָלְתָה הַיְלָלָה עַד הָרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי וְחָדְרָה עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד הַמִּתְרוֹמֵם מֵעַל רָאשֵׁי הַשְּׂרָפִים — וְשָׁמַע הָאֱלֹהִים אֶת הַיְלָלָה הַנּוֹרָאָה וְקוֹל רַעַם נְחֻשְׁתֵּי הָאֵשׁ. אֲשֶׁר עַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ, וְנִכְמְרוּ רַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים, — וְקוֹל רַעַם אַדִּיר יַחֲרִיד פִּתְאֹם אֶת שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם:

„אוֹי לִי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְהִגְלֵיתִי אֶת בָּנַי לְבֵין הָאֻמּוֹת!!!"

וּשְׁתֵּי דְמָעוֹת גְּדוֹלוֹת כִּשְׁנֵי זִרְמֵי־אֵשׁ אַדִּירִים, יוֹרְדוֹת מֵעֵינָיו וּבוֹקְעוֹת אֶת כָּל שִׁבְעַת הָרְקִיעִים וְנוֹפְלוֹת בְּרַעַם וָרַעַשׁ אֶל הַיָּם הַגָּדוֹל.

וְהַשָּׂטָן הַמּוֹשֵׁל בָּאֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת וְקוֹשֵׁר כַּבְלֵי אֵשׁ חֲדָשִׁים בְּעַד הַמָּשִׁיחַ שׁוֹמֵעַ אֶת הַיְלָלָה הַנּוֹרָאָה וְאֶת הָרַעַשׁ

הַנּוֹרָא וְחָרַד וְרָעַד מְאֹד. וְנָפְלוּ הַכְּבָלִים מִיָּדָיו וְהִתְעַלֵּף מֵרֹב פַּחַד...

וְכַאֲשֶׁר יַעֲלֶה הַשַּׁחַר וְשָׁלַח אֶת קַוָּיו הַמְּאִירִים אֶל הָאָרֶץ מִתַּחַת – וְנֶאֶחֱזוּ בָהֶם הַנְּשָׁמוֹת הַטְּהוֹרוֹת וְהַכְּרוּבִים הַזַּכִּים וְעָלוּ מַהֵר הַשָּׁמַיְמָה לָשִׁיר שָׁם עִם כָּל הַמַּלְאָכִים אֶת שִׁירַת הַבֹּקֶר וְהָאוֹר לֵאלֹהֵי הַשָּׁמָיִם.

אָז יֵעָלֵם הָאוֹר מִן הָאֹהֶל הַדַּל וְנָדַמּוּ הַקּוֹלוֹת.

הַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵא עַל הָאָרֶץ וְיוֹסֵף דִּילָה רֵינָה לָקַח אֶת קַרְדֻּמּוֹ וַיִּתְחַבְּנָה בַחֲגוֹרָתוֹ וַיֵּצֵא לְבַקֵּשׁ לוֹ עֲבוֹדָה לַחְטֹב עֵצִים בְּשָׂכָר מוּעָט; גַּם חֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו לָקְחוּ לָהֶם אֶת קַרְדֻּמֵּיהֶם וַיֵּצְאוּ לַעֲבוֹדָתָם.

כָּכָה יַעֲשֶׂה יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ כָּל הַיָּמִים וְכָל הַלֵּילוֹת.

וְאִישׁ לֹא יָדַע מִי וּמָה הוּא הָאִישׁ הֶעָנִי הַזֶּה.

אָכֵן צַדִּיק נִסְתָּר הָיָה הָאִישׁ הַזֶּה וְצַדִּיקִים נִסְתָּרִים הָיוּ גַּם תַּלְמִידָיו חֲמִשָּׁה אֵלֶּה.

ב.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה אֶת הָעִיר וַיֵּצְאוּ גַם חֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו אַחֲרָיו וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הַמִּדְבָּרָה. וְהַשֶּׁמֶשׁ בּוֹעֵר כַּתַּנּוּר וְגַלֵּי חוֹל לוֹהֵט כָּאֵשׁ נִשָּׂאִים בָּרוּחַ עַל פְּנֵי מֶרְחֲבֵי אֵין קֵץ—וְהֵמָּה הוֹלְכִים הָלְאָה הָלְאָה בְּדוּמִיָּה. רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה הוֹלֵךְ בְּרֹאשׁ וְתַלְמִידָיו אַחֲרָיו וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וְאֵין דּוֹבֵר דָּבָר. דּוֹמְמִים הֵם כַּמִּדְבָּר.

הַיּוֹם רַד; הַשֶּׁמֶשׁ הָאָדֹם כַּדָּם שָׁלַח אֶת קַרְנָיו הָאַחֲרוֹנוֹת עַל פְּנֵי יַם הַחוֹל הַנּוֹרָא וַיִּשְׁקַע. וְלֵיל חשֶׁךְ אֲפֵלָה יָרַד מִמָּרוֹם וַיְכַס אֶת הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל; וְרוּחוֹת שְׁחוֹרִים הִסְתָּעֲרוּ מִסָּבִיב עַל פְּנֵי כָל רַחֲבֵי הַמִּדְבָּר. וְהַנּוֹדְדִים יָשְׁבוּ עַל אַחַד הַסְּלָעִים וַיֶּהְגּוּ בַּתּוֹרָה. וְאַךְ נִשְׁמַע קוֹל הַלּוֹמְדִים הָאֵלֶּה וְאוֹרוֹת גְּדוֹלִים מִלְאוּ אֶת כָּל הַכִּכָּר וַיִּהְיוּ לָהֶם כְּחוֹמַת־אֵשׁ מִסָּבִיב.

וַיְהִי בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְהַלּוֹמְדִים נָדַמּוּ רֶגַע וַיָּשִׂימוּ אֵפֶר עַל רֹאשָׁם וַיִּבְכּוּ בְּכִי תַמְרוּרִים עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עַל שִׁמְמוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל הַגָּלוּת הַמָּרָה וְהָאֲרֻכָּה.

וְהַיְלָלָה הָלְכָה הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַתִּשָּׁמַע מִקְצֵה הַמִּדְבָּר וְעַד קָצֵהוּ וַתַּעַל לִשְׁמֵי־הַשָּׁמָיִם. וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר הַשְּׁחוֹרִים הִסְתָּעֲרוּ וְהִתְחוֹלְלוּ מִסָּבִיב בְּיֶתֶר־זַעַף וּבְיֶתֶר־עֹז; גַּלֵּי חוֹל אֲיֻמִּים הִתְנַשְּׂאוּ וְהִתְנַפְּלוּ זֶה עַל זֶה כַּעֲנָקִים הַנִּלְחָמִים אִישׁ בְּרֵעֵהוּ. הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל נֶאֱנַח אֲנָחָה גְדוֹלָה וּשְׁחוֹרָה. וּמִמָּרוֹם נִתַּךְ מְטַר כּוֹכְבֵי־דִמְעָה, וַתֵּרַדְנָה הַדְּמָעוֹת הַמַּזְהִירוֹת וַתִּפֹּלְנָה וַתִּטְבַּעְנָה בָּאֹפֶל.

הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים קָמוּ וַיֵּלְכוּ הָלְאָה לְדַרְכָּם.

כָּכָה הָלְכוּ דוּמָם אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה.

וַיְהִי בַּיּוֹם הָאַרְבָּעִים לִפְנוֹת עֶרֶב וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עִיר גְּדוֹלָה וְשׁוֹמֵמָה לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם, וְהָרִים גְּדוֹלִים וְשׁוֹמֵמִים גַּם הֵם עוֹמְדִים לָהּ מִסָּבִיב. וַיֵּדְעוּ כִּי יְרוּשָׁלַיִם הִיא הָעִיר הַזֹּאת. הַיּוֹם רַד וְהֵמָּה בָּאוּ עַד הָעִיר וַיִּפְּלוּ אַרְצָה וַיִּשְׁקוּ אֶת אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל מְאֹד:

עָרֵי קָדְשְׁךָ הָיוּ מִדְבָּר,
צִיּוֹן מִדְבָּר הָיָתָה,
יְרוּשָׁלַיִם — שְׁמָמָה....

– אָז קָמוּ וַיֵּלְכוּ הָלֹךְ וּבָכֹה עַד בּוֹאָם לִפְנֵי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי, הַשָּׂרִיד הַקָּטָן לְמִקְדַּשׁ יִשְׂרָאֵל וְתִפְאַרְתּוֹ בִּימֵי מִקֶּדֶם.

הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה – וַיְהִי לֵיל חֶשְׁכַת עֲלָטָה. עֲנָנִים גְּדוֹלִים וּשְׁחוֹרִים כְּהָרֵי חֹשֶׁךְ נִשְּׂאוּ עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם וּבְרָקִים הִתְעוֹפְפוּ הֵנָּה וָהֵנָּה, וּרְעָמִים אַדִּירִים הִרְעִישׁוּ לִרְגָעִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף נִתַּךְ אַרְצָה בְּזַעַף וּבְרַעַשׁ. וְאוּלָם מִתּוֹךְ קוֹלוֹת הָרְעָמִים וַהֲמוֹן הַגֶּשֶׁם נִשְׁמַע קוֹל יְלָלָה הָעוֹלָה מִן הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי וּבוֹקַעַת אֶת הָרְקִיעִים. וַיִּבְכּוּ כָּל הַמַּלְאָכִים בַּמָּרוֹם וַתְּיַלֵּלְנָה הַנְּשָׁמוֹת בְּגַן עֵדֶן. וַתָּבוֹא הַיְלָלָה עַד אָזְנֵי הַמָּשִׁיחַ הָאָסוּר בְּכַבְלֵי לֶהָבוֹת. וַיִּתְנָעֵר וַיִּתְחַזֵּק וַיִּתְאַמֵּץ בְּזַעַם אַפּוֹ לְנַתֵּק אֶת אֲסוּרָיו הַנּוֹרָאִים – וְלֹא יָכֹל. וַיֵּבְךְּ וַיְיֵלֵל גַּם הוּא. וַתַּעַל הַיְלָלָה עַד הָרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי וַתֶּהְדַּר עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד הַמִּתְרוֹמֵם עַל רָאשֵׁי הַחַיּוֹת; וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹל הַיְלָלָה וְרַעַם אֲזִקֵּי הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ וַיִּכָּמְרוּ רַחֲמָיו הַגְּדוֹלִים. פִּתְאֹם עָמְדוּ הַבְּרָקִים בַּמְּרוֹמִים וְהָרְעָמִים נֶאֱלָמוּ. וִילֵל אַדִּיר וְנוֹרָא נִשְׁמַע מִמָּרוֹם:

„אוֹי לִי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְהִגְלֵיתִי אֶת בָּנַי לְבֵין הָאֻמּוֹת!!"

וְהַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי רוֹעֵד כֻּלּוֹ וַאֲבָנָיו בּוֹכוֹת גַּם הֵן חֶרֶשׁ: „אוֹי לִי! אוֹי לִי!"

וְהַבְּרָקִים עוֹמְדִים וּמַבִּיטִים, וְהָרְעָמִים מַחֲרִישִׁים וְשׁוֹמְעִים אֶת הַיְלָלָה הַחֲרִישִׁית:

אוֹי לִי! אוֹי לִי!

פִּתְאֹם נִשְׁמַע קוֹל קוֹרֵא מִתּוֹךְ הָעֲלָטָה:

„נִשְׁבַּעְתִּי בָּכֶן, אַבְנֵי קֹדֶשׁ! נִשְׁבַּעְתִּי בָךְ, עִיר הָאֱלֹהִים! נִשְׁבַּעְתִּי בְּשִׁמְךָ הַקָּדוֹשׁ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל! אִם אֶשְׁקֹט וְאִם אָנוּחַ, עַד אִם נִתַּקְתִּי אֶת כַּבְלֵי הָאֵשׁ מֵעַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ, וּבָא וְגָאַל אֶת עַמּוֹ וְגָאַל אֶת אַרְצוֹ וּבָנָה אֶת הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ עַל מְכוֹנוֹ! נִשְׁבַּעְתִּי בָכֶן, אַבְנֵי קֹדֶשׁ! נִשְׁבַּעְתִּי בָךְ, עִיר הָאֱלֹהִים! נִשְׁבַּעְתִּי בְּשִׁמְךָ הַקָּדוֹשׁ, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל!

וַיְהִי אַךְ נִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה וַיִּתְעוֹפְפוּ רִבְבוֹת בְּרָקִים מַזְהִירִים, וַיִּרְעֲמוּ רִבְבוֹת רְעָמִים אַדִּירִים, וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ, וַיִּרְעֲשׁוּ כָּל שִׁבְעַת הָרְקִיעִים, וַיֶּחֶרְדוּ הַמַּלְאָכִים בַּמָּרוֹם, וַתִּרְעַשְׁנָה הַנְּשָׁמוֹת בְּגַן עֵדֶן, וַיֶּחֱרַד

הַשָּׂטָן הַמּוֹשֵׁל בְּתַחְתִּיּוֹת שְׁאוֹל. וַיִּבָּהֲלוּ כָּל צִבְאוֹת מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה אֲשֶׁר לוֹ וַתְּהִי כָּל הַבְּרִיאָה לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים.

וַאֲנָחָה גְדוֹלָה וּמָרָה פָּרְצָה אָז מִלֵּב הַמָּשִׁיחַ הָאָסוּר בְּכַבְלֵי־אֵשׁ. אַךְ אַנְחָתוֹ הַמָּרָה לֹא נִשְׁמְעָה לְקוֹל הָרַעַשׁ וְהַפַּחַד הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר אָחַז אֶת כָּל צְבָא הַמָּרוֹם.

וְאַבְנֵי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי רוֹעֲדוֹת וּבוֹכוֹת חֶרֶשׁ :
אוֹי לִי! אוֹי לִי!
וּבְתוֹךְ כָּל הָרַעַשׁ וְהַמְּהוּמָה יִשָּׁמַע עוֹד קוֹל הַקּוֹרֵא :
נִשְׁבַּעְתִּי ! נִשְׁבַּעְתִּי !
וְהַקּוֹל – קוֹל רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה.

ג.

וַיְהִי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר וַיָּקָם רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וַחֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם וַיֵּלְכוּ צָפוֹנָה. הֵמָּה בָּאוּ עַד הַר הַכַּרְמֶל וַיָּסוּרוּ אֶל מְעָרַת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר מִמּוּל הַיָּם הַגָּדוֹל. הִיא הַמְּעָרָה אֲשֶׁר הִתְחַבֵּא בָהּ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מִפְּנֵי אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וַיָּלִינוּ שָׁם.

וַיְהִי בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וַיֵּשְׁבוּ לְקוֹנֵן עַל חֻרְבַּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמִשְׁפָּטָם מִדֵּי לַיְלָה בְּלַיְלָה—וַתִּמָּלֵא הַמְּעָרָה אוֹרוֹת גְּדוֹלִים, אֲשֶׁר לֹא רָאוּ עוֹד כְּמוֹהֶם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרְאוּ:

„עַד אָנָה בְּכִיָּה בְּצִיּוֹן וּמִסְפֵּד בִּירוּשָׁלָיִם?"

וַיֶּחֶרְדוּ קִירוֹת הַמְּעָרוֹת, וַיֶּחֱרַד כָּל הַר הַכַּרְמֶל, וַיִּרְעַם הַיָּם מִמּוּלוֹ; וְגַלִּים אַדִּירִים הִתְנַשְּׂאוּ בְּקוֹל שָׁאוֹן גָּדוֹל וּבְרָקִים הִבְרִיקוּ וּרְעָמִים הִרְעִימוּ לְעֻמָּתָם בַּמָּרוֹם.

וּפִתְאֹם וְהִנֵּה הַמְּעָרָה נִבְקְעָה וַיִּרְאוּ הַשָּׁמַיִם מֵעַל לְרָאשֵׁיהֶם, וְהִנֵּה הֵם מְכֻסִּים בְּעַנְנֵי אֵשׁ וּבְרָקִים אֲרֻכִּים מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵיהֶם מִתְפַּתְּלִים בֵּינֵיהֶם כִּנְחָשִׁים אֲיֻמִּים, וְרֶכֶב אֵשׁ וְסוּסֵי לֶהָבוֹת מִתְעוֹפְפִים בֵּין הָעֲנָנִים וְיוֹרְדִים מִמָּרוֹם מַטָּה מַטָּה— — — —

וְהִנֵּה הֵם עוֹמְדִים בְּתַחְתִּית הָהָר, וְאִישׁ זָקֵן יָרַד מִמֶּרְכֶּבֶת הָאֵשׁ וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי רַבִּי יוֹסֵף וְתַלְמִידָיו.

וּפְנֵי הָאִישׁ הַזָּקֵן מְאִירִים שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר הַחַמָּה, וְעֵינָיו — שִׁבְעָתַיִם כִּבְרַק הַבָּרָק, וְשַׂעֲרוֹתָיו—שִׁבְעָתַיִם כְּכַנְפֵי הַשַּׁחַר, וְהוּא עָטוּף כֻּלּוֹ בְּעַנְנֵי טֹהַר קַלִּים הַמְרַחֲפִים עַל

פְּנֵי הָרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי. וַיֵּדְעוּ כִּי אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הוּא וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם.

עַד אָנָה בְּכִיָּה בְּצִיּוֹן וּמִסְפֵּד בִּירוּשָׁלָיִם ?! — קָרְאוּ כִּילָלָה.

— עַד אָנָה בְּכִיָּה בְּצִיּוֹן ?— רָעַשׁ הֵד הָהָר לְעֻמָּתָם.

— עַד אָנָה בְּכִיָּה בְּצִיּוֹן ? — הִרְעִים הַיָּם הַגָּדוֹל לְעֻמָּתָם.

וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא:

„יוֹסֵף, יוֹסֵף! חֲזַק וֶאֱמָץ, אַל תִּירָא וְאַל תֵּחָת! קוּם וְלֵךְ צְפַתָּה וּבָאתָ עַד קְבוּרַת שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי וְשָׁם אוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה."

וַיִּשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה נַעֲלָה רֶכֶב הָאֵשׁ וְסוּסֵי הָאֵשׁ אֶל בֵּין הָעֲנָנִים הַבּוֹעֲרִים כְּאֵשׁ לֶהָבָה — וַיֵּעָלְמוּ.

— אָבִי, אָבִי, רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו! — קָרָא רַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה וַחֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו וַיִּפְּלוּ שֵׁנִית עַל פְּנֵיהֶם אַרְצָה וַיִּבְכּוּ בְּכִי מַר מְאֹד. כָּכָה שָׁכְבוּ לָאָרֶץ עַד אוֹר הַבֹּקֶר.

הַבֹּקֶר אוֹר וַיָּקוּמוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם, וַיָּבֹאוּ לִפְנוֹת עֶרֶב עַד טְבֶרְיָה, אֲשֶׁר עַל שְׂפַת יָם כִּנֶּרֶת. וְשָׁם קֶבֶר רַבִּי עֲקִיבָא הַגִּבּוֹר הַקָּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל; הוּא הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר נִלְחַם תַּחַת דֶּגֶל בַּר־כּוֹכְבָא עַל עַמּוֹ וְאַרְצוֹ וַאֲשֶׁר סָרְקוּ הָאוֹיְבִים אֶת בְּשָׂרוֹ בְּמַסְרְקוֹת שֶׁל בַּרְזֶל, וְהוּא קָרָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה „שְׁמַע יִשְׂרָאֵל". וְסָבִיב לְקִבְרוֹ קִבְרוֹת עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף תַּלְמִידָיו גִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר נָפְלוּ כֻלָּם בְּחֶרֶב הָאוֹיֵב בַּמִּלְחָמָה הַנּוֹרָאָה הַהִיא. וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה הוּא וַחֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו וַיִּטְבְּלוּ בְּיַם כִּנֶּרֶת עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ טְבִילוֹת עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ פְּעָמִים, וַיִּטַּהֲרוּ וַיִּתְקַדְּשׁוּ מְאֹד, וְאַחַר הָלְכוּ לְהִתְפַּלֵּל עַל קִבְרוֹת הַגִּבּוֹרִים הַקְּדוֹשִׁים הָאֵלֶּה.

וַיְהִי בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וַיֵּשְׁבוּ בֵּינוֹת לַקְּבָרִים וַיְקוֹנְנוּ עַל חָרְבַּן הַמִּקְדָּשׁ כְּמִשְׁפָּטָם מִדֵּי לַיְלָה בְּלַיְלָה.

עָרֵי קָדְשְׁךָ הָיוּ מִדְבָּר,
צִיּוֹן מִדְבָּר הָיָתָה,
יְרוּשָׁלַיִם......

וַיְהִי כְּהַזְכִּירָם אֶת הַשֵּׁם יְרוּשָׁלַיִם—וַתִּרְעַד הָאָרֶץ מִתַּחַת וַיִּתְנוֹעֲעוּ הַקְּבָרִים מִסָּבִיב וַיִּפָּתֵחוּ:

וַהֲמוֹנִים, הֲמוֹנִים עוֹלִים מִסָּבִיב וְעַצְמוֹתֵיהֶם מַשְׁמִיעוֹת בְּקוֹל רַעַשׁ וּבִידֵיהֶם – הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת, – חֲרָבוֹת שְׁבוּרוֹת וּרְמָחִים שְׁבוּרִים; עַצְמוֹת פְּנֵיהֶם שְׁחוֹרוֹת כְּעֲפַר אֶרֶץ, אַךְ עֵינֵיהֶם בּוֹעֲרוֹת בְּחוֹרֵיהֶן כְּלַפִּידֵי אֵשׁ בְּלֵיל אֹפֶל. וַיְהִי כְּהִשָּׁמַע שֵׁנִית הַשֵּׁם „יְרוּשָׁלַיִם", וַתִּרְעַשְׁנָה הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת, וַתִּרְעַשְׁנָה הַחֲרָבוֹת הַשְּׁבוּרוֹת, וּסְעָרַת אֲנָחָה מָרָה נִשְׁמְעָה מִסָּבִיב וְאַחֲרֶיהָ קוֹל יְלָלָה אֲיֻמָּה, אֲשֶׁר הִרְעִישָׁה אֶת הָאָרֶץ וְאֶת שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם:

„יְרוּשָׁלַיִם – שְׁמָמָה! יְרוּשָׁלַיִם – שְׁמָמָה!!"

וּמְטַר כּוֹכְבֵי־דְמָעוֹת נִתַּךְ מִמְּרוֹם הַשָּׁמַיִם וַיִּפְּלוּ עַל צִלְלֵי הַגִּבּוֹרִים־הַמֵּתִים, וַיִּזָּרְמוּ הַכּוֹכָבִים־הַדְּמָעוֹת וַיִּשְׁטְפוּ הָלְאָה בְּמוֹרַד הֶהָרִים וַיֵּרְדוּ אֶל הָעֵמֶק וַיִּפְּלוּ אֶל יַם כִּנֶּרֶת.

וַתִּרְתַּח הַיָּם הַשּׁוֹקֵט הַזֶּה וַיֶּהֱמוּ וַיָּרוֹמוּ גַּלָּיו הַקַּלִּים וַיִּתְמַרְמְרוּ מְאֹד, וַיִּשְׁטְפוּ הָלְאָה הָלְאָה בְּרַעַשׁ וַהֲמֻלָּה עַד נָפְלָם אֶל יָם הַמֶּלַח – וַיֵּעָלֵמוּ.

וְהַיְלָלָה הִקִּיפָה אֶת כָּל הַכִּכָּר וַיִּשָּׁמַע הַהֵד מִכָּל הֶהָרִים הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים אֲשֶׁר מִסָּבִיב, מֵהָרֵי זְבֻלוּן וּמֵהָרֵי נַפְתָּלִי וּמֵהָרֵי הַגִּלְעָד, אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לְיַם כִּנֶּרֶת:

„יְרוּ־שָׁ־לַ־יִם שְׁמָ־מָה ! ! !"

הַשַּׁחַר עָלָה עַל הָאָרֶץ וַתִּדֹּם הַיְלָלָה וַיָּשׁוּבוּ הַגִּבּוֹרִים אֶל קִבְרֵיהֶם וַתִּשְׁקֹט הַכִּכָּר אֲשֶׁר מִסָּבִיב; – אַךְ מְטַר הַכּוֹכָבִים־הַדְּמָעוֹת לֹא חָדַל לְטַפְטֵף מִמָּרוֹם עַד צֵאת הַשֶּׁמֶשׁ עַל הָאָרֶץ. אָז קָם רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו וַיֵּלְכוּ לְדַרְכָּם לָבוֹא צְפַתָה. עָלוּ הָרִים וַיֵּרְדוּ בְקָעוֹת, וּבְכָל אֲשֶׁר יָרְדוּ וּבְכָל אֲשֶׁר דָּרְכָה כַּף רַגְלָם שָׁמְעוּ אָזְנֵיהֶם הַד קוֹל הָעוֹלֶה מִן הָאָרֶץ:

יְרוּשָׁלַיִם שְׁמָמָה! יְרוּשָׁלַיִם שְׁמָמָה!

ד.

הַיּוֹם רָפָה לַעֲרֹב וְהֵמָּה בָאוּ צְפַתָה וַיָּסוּרוּ אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ וַיַּעַמְדוּ בַפִּנָּה עַל יַד הַפֶּתַח וַיִּתְפַּלְלוּ תְּפִלַּת הַמִּנְחָה בְּצִבּוּר. וְהָיָה כָּל הָרוֹאֶה אֶת הָאוֹרְחִים הָאֵלֶּה וְאָמַר: אַךְ עֲנִיִּים הֵמָּה הַחוֹזְרִים עַל הַפְּתָחִים, וְלֹא שָׂמוּ אֲלֵיהֶם לֵב. וַיְהִי אַחַר הַמִּנְחָה וַיָּקוּמוּ וַיֵּצְאוּ אֶת הָעִיר וַיֵּרְדוּ בֵּין הֶהָרִים וַיָּבֹאוּ עַד כְּפַר מִירוֹן.

הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה לִפְאַת יָם; אַךְ קַוֶּיהָ הָאַחֲרוֹנִים הֵאִירוּ עוֹד אֶת רָאשֵׁי הֶהָרִים בְּאוֹר אֲדַמְדָּם, וַיְהִי דִמְיוֹנָם כַּעֲנָקִים אֲשֶׁר כּוֹבְעֵי זָהָב מַזְהִירִים עַל רֹאשָׁם. וְרַבִּי יוֹסֵף דִילָה רֵינָה נָשָׂא אֶת עֵינָיו אֶל הֶהָרִים וַיַּרְא וְהִנֵּה עַמּוּד עָנָן מִתְרוֹמֵם מֵעַל אַחַד הֶהָרִים וּמִתַּמֵּר וְעוֹלֶה עַד לֵב הַשָּׁמַיִם, וַיֵּדַע כִּי שָׁם מְעָרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי. וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הָהָר הַהוּא וַחֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו הָלְכוּ אַחֲרָיו.— וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָמְדוּ רַגְלֵיהֶם בְּתַחְתִּית הָהָר וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה פֶּתַח קָטָן לִפְנֵיהֶם וְעַל הַפֶּתַח מְסֻבָּב מִתְפַּתֵּל פֶּתֶן גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד; וְעֵינֵי הַפֶּתֶן מַבְרִיקוֹת בְּאֵשׁ קָרָה, וּפִיו פָּעוּר כְּקֶבֶר עָמֹק לִבְלֹעַ אֶת כָּל הַקָּרֵב אֵלָיו, וְהוּא מַשְׁמִיעַ קוֹל לְחִישַׁת־זַעַם אֲיֻמָּה מְאֹד. אַךְ רַבִּי יוֹסֵף דִילָה רֵינָה לֹא נִבְהַל מִפָּנָיו וַיִּקְרַב אֶל פֶּתַח הַמְּעָרָה וַיִּקְרָא שָׁלֹשׁ פְּעָמִים:

פֶּתֶן, פֶּתֶן, פְּתַח דְּלָתֶיךָ!

וַיִּשְׁמַע הַפֶּתֶן וַיִּדֹּם וַיֶּחְדַּל לְהִתְפַּתֵּל וַיִּסְגֹּר אֶת פִּיו; אַךְ עֵינָיו הַקְּטַנּוֹת הִבְרִיקוּ עוֹד בְּאֵשׁ קָרָה לְעֻמַּת הַבָּאִים. רַבִּי יוֹסֵף דִילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו בָּאוּ אֶל תּוֹךְ הַמְּעָרָה, הַפֶּתֶן הוֹסִיף לְהִתְפַּתֵּל וּלְהַשְׁמִיעַ אֶת לְחִישָׁתוֹ הָאֲיֻמָּה,

וְהַמְּעָרָה עֲמֻקָּה וַאֲפֵלָה מְאֹד, אַךְ שְׁנֵי נִיצוֹצֵי־אוֹר דַּקִּים, כִּשְׁנֵי כוֹכָבִים קְטַנִּים הַנִּשְׁקָפִים בְּעַד עֲנָנָה שְׁחוֹרָה הֵאִירוּ לִפְנֵיהֶם אֶת הַדָּרֶךְ. וַיֵּרְדוּ מַטָּה מַטָּה בְּמַעֲלוֹת אַבְנֵי גָזִית עַד בּוֹאָם לִפְנֵי סֶלַע גָּדוֹל אֲשֶׁר חָסַם לִפְנֵיהֶם אֶת הַדָּרֶךְ.

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה קָרָא שָׁלֹשׁ פְּעָמִים:

סֶלַע, סֶלַע, פְּתַח דְּלָתֶיךָ!

וַיָּרָם הַסֶּלַע וַיִּתְגַּלְגֵּל הַצִּדָּה – וְהִנֵּה פֶּתַח קָטָן פָּתוּחַ לִפְנֵיהֶם, וַיָּבֹאוּ אֶל תּוֹךְ מְעָרָה שְׁנִיָּה, וְהַסֶּלַע הַגָּדוֹל שָׁב וַיִּתְגַּלְגֵּל עַל הַפֶּתַח וַיְכַסֵּהוּ. וְהַמְּעָרָה עֲמֻקָּה וַאֲפֵלָה מְאֹד, אַךְ שְׁנֵי נִיצוֹצֵי־אוֹר דַּקִּים כִּשְׁנֵי כוֹכָבִים קְטַנִּים הַנִּשְׁקָפִים מִבַּעַד עֲנָנָה שְׁחוֹרָה, הֵאִירוּ לָהֶם מְעַט אֶת הַדָּרֶךְ. וַיֵּרְדוּ וַיֵּרְדוּ מַטָּה מַטָּה בְּמַעֲלוֹת אַבְנֵי גָזִית; וּכְכָל אֲשֶׁר הוֹסִיפוּ לָרֶדֶת כֵּן הָלְכוּ נִיצוֹצֵי־הָאוֹר הָלוֹךְ וְכָהֹה, עַד אֲשֶׁר נֶעֶלְמוּ כֻלָּה, וַעֲלָטָה גְדוֹלָה הָיְתָה מִסָּבִיב.

וַיֵּרְדוּ וַיֵּרְדוּ מַטָּה, מַטָּה – וְאֵין סוֹף לְמַעֲלוֹת הָאֲבָנִים, וְאֵין סוֹף לִמְעָרַת הָאֹפֶל. וּכְכָל אֲשֶׁר הוֹסִיפוּ לָרֶדֶת, כֵּן הָלְכָה הָעֲלָטָה הָלוֹךְ וְגָדוֹל, הָלוֹךְ וְעָמֹק מְאֹד. פִּתְאֹם עָלָה

שָׁאוֹן בְּאָזְנֵיהֶם כִּשְׁאוֹן גַּלִּים הַשּׁוֹטְפִים וּמִתְגַּלְגְּלִים בַּהֲמֻלָּה רַבָּה וּמִתְפּוֹצְצִים אֶל הַסְּלָעִים וְנֶהְפָּכִים לְקֶצֶף לָבָן.

כַּעֲבֹר רְגָעִים מִסְפָּר הִגִּיעוּ עַד שְׂפַת פֶּלֶג הַזּוֹרֵם בְּרַעַשׁ וַהֲמֻלָּה, וְהַקֶּצֶף הַלָּבָן הַמְכַסֶּה אֶת פָּנָיו נִשְׁקַף לְעֵינֵיהֶם מִתּוֹךְ הָאֲפֵלָה, אַךְ מִתּוֹךְ הֲמֻלַּת הַגַּלִּים הַמִּתְקַצְּפִים הִגִּיעַ לְאָזְנֵיהֶם קוֹל מַנְגִּינָה רַבָּה מְאֹד, עַד אֲשֶׁר יָצְאָה נַפְשָׁם בְּשָׁמְעָם אוֹתָהּ. רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו יָשְׁבוּ רֶגַע עַל שְׂפַת הַפֶּלֶג וַיָּנוּחוּ.

אָז קָם רַבִּי יוֹסֵף וַיִּקְרָא:

פֶּלֶג, פֶּלֶג, פְּתַח דְּלָתֶיךָ!

וּכְרֶגַע נָדַם הַפֶּלֶג הַזּוֹעֵף וַיַּחֲרִישׁוּ הַגַּלִּים הַזּוֹרְמִים וַיָּקוּמוּ הַמַּיִם הַנּוֹזְלִים וַיַּעַמְדוּ כְּמוֹ נֵד. וַיֵּרְדוּ כֻלָּם אֶל תּוֹךְ הַפֶּלֶג וַיִּמְצְאוּ שָׁם דֶּלֶת קְטַנָּה; רַבִּי יוֹסֵף הֵרִים אֶת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּדְפֹּק עַל הַדֶּלֶת שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַתִּפָּתַח הַדֶּלֶת כְּרֶגַע — — —

אוֹר גָּדוֹל וְנָעִים וְרַךְ זָרוּעַ מִסָּבִיב. וְהָאוֹר לֹא אוֹר הַחַמָּה הוּא, וְלֹא אוֹר הַלְּבָנָה הוּא, כִּי גָדוֹל וּמַזְהִיר הוּא שִׁבְעָתַיִם מֵאוֹר הַחַמָּה, וְנָעִים וְרַךְ הוּא שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה

מְאוֹר הַלְּבָנָה. וְשָׁפוּךְ הָאוֹר עַל הָעֵמֶק הַנֶּחְמָד וְעַל שׁוּרוֹת הַתְּמָרִים הָעֲנָקִים וְעַל עֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם הַנֶּהְדָּרוֹת וְעַל פֶּלֶג הַבְּדֹלַח הַמִּתְגַּלְגֵּל וּמִשְׁתּוֹבֵב לְרַגְלֵי הַשּׁוֹשַׁנִּים וְהַחֲבַצָּלוֹת הַנּוֹצְצוֹת מִסָּבִיב. וּמִבֵּינוֹת לַתְּמָרִים הָרַעֲנַנִּים תֵּרָאֶה תְּמוּנַת אוֹרָה נִפְלָאָה. וְהַתְּמוּנָה עֲטוּפָה כֻּלָּהּ בְּעַרְפִלֵּי טֹהַר וַחֲגוֹר לָהּ – הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר בֶּעָנָן, וּפְנֵי שֶׁבַע שְׁמָשׁוֹת לַתְּמוּנָה וְעֵינֵי אַלְפֵי כּוֹכָבִים לָהּ.

וְעֵינֵי רַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה כָּהוּ פִּתְאֹם מֵרֹב הָאוֹר וְהַזֹּהַר הַשְּׁפוּכִים מִסָּבִיב. וַיַּעֲמֹד עַל מְקוֹמוֹ נִדְהָם וְנִפְעָם, וְלֹא יָדַע נַפְשׁוֹ. וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן נִגַּשׁ אֵלָיו.

– שָׁלוֹם עָלֶיךָ, בְּנִי! – קָרָא הַזָּקֵן בְּקוֹל מָלֵא אַהֲבָה וְרַחֲמִים, וַיּוֹשֶׁט לוֹ אֶת יָדוֹ. רַבִּי יוֹסֵף נָשָׂא אֶת עֵינָיו אֶל הַזָּקֵן הַנִּפְלָא וַיֵּדַע כִּי הוּא אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא.

– עָלֶיךָ שָׁלוֹם, רַבִּי וּמוֹרִי! – עָנָהוּ בְּקוֹל רוֹעֵד. – הִנֵּה בָאתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי.

וַיְהִי אַךְ נָגוֹעַ נָגַע בְּכַף אֵלִיָּהוּ, וְרוּחַ חֲדָשָׁה – רוּחַ הַקֹּדֶשׁ – נָחָה עָלָיו פִּתְאֹם וַיַּרְא אֶת אֲשֶׁר לֹא רָאָה עוֹד,

וַיִּשְׁמַע אֶת אֲשֶׁר לֹא שָׁמַע עוֹד, וַיֵּדַע אֶת אֲשֶׁר לֹא יָדַע עוֹד עַד הָרֶגַע הַהוּא.

וְרַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה נָשָׂא שֵׁנִית אֶת עֵינָיו אֶל בֵּינוֹת לַתְּמָרִים הָרַעֲנַנִּים וַיַּרְא אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי – הִיא תְּמוּנַת הָאוֹר, אֲשֶׁר רָאָה בָּרִאשׁוֹנָה, – וְהִנֵּה הוּא יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה וְאֶלְעָזָר בְּנוֹ יוֹשֵׁב עַל יָדוֹ, וְהָאָבוֹת, אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מְסָבִיב לָהֶם, כֻּלָּם עֲטוּפִים בְּעַנְנֵי טֹהַר, וּפְנֵיהֶם מְאִירִים כִּמְאוֹרוֹת אֲשֶׁר בִּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם; מְאוֹרוֹת שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים יַחַד כְּמוֹהֶם כְּאַיִן הֵם לְעֻמָּתָם.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי דּוֹרֵשׁ וּמְגַלֶּה רָזִין דְּרָזִין, סוֹדֵי־סוֹדוֹת מִסִּתְרֵי הַתּוֹרָה; הוּא מְדַבֵּר – וְנִיצוֹצוֹת־אוֹר מְנַתְּזִים מִפִּיו בְּלִי הֶרֶף. וְהַנִּיצוֹצוֹת מְעוֹפְפִים וּמִתְרוֹמְמִים מַעְלָה, מַעְלָה מָעְלָה, עַד שֶׁהֵם נֶעְלָמִים בִּמְרוֹמֵי אֵין קֵץ.

וְהָאָבוֹת יוֹשְׁבִים וְשׁוֹמְעִים וּמִתְעַנְּגִים וּמַלְאֲכֵי עֵדֶן קַלִּים מְרַחֲפִים מִמַּעַל וְשׁוֹמְעִים וּמִתְעַנְּגִים.

וְנִיצוֹצוֹת הָאוֹר מְנַתְּזִים וּמְנַתְּזִים מִפִּיו וּמְעוֹפְפִים וּמִתְרוֹמְמִים מַעְלָה מַעְלָה מָעְלָה וְנֶעְלָמִים בִּמְרוֹמֵי אֵין קֵץ.

וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הִצִּיג אֶת רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְלִפְנֵי הָאָבוֹת וַיֹּאמַר:

– הִנֵּה הָאִישׁ, אֲשֶׁר נִשְׁבַּע אֶת הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה, כִּי לֹא יִשְׁקֹט וְלֹא יָנוּחַ עַד אֲשֶׁר יְנַתֵּק אֶת כַּבְלֵי הָאֵשׁ מֵעַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ, וּבָא וְגָאַל אֶת עַמּוֹ, וְגָאַל אֶת אַרְצוֹ וּבָנָה אֶת הֵיכַל הַקֹּדֶשׁ עַל מְכוֹנוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְהָאָבוֹת נָתְנוּ בוֹ אֶת עֵינֵיהֶם הַמַּזְהִירוֹת וַיַּבִּיטוּ בוֹ זְמַן רַב – וְלֹא יָכֹל רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה לָשֵׂאת אֶת הַמַּבָּטִים הַמַּזְהִירִים הָאֵלֶּה וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּקְרָא:

– הוֹשִׁיעָה, רַבִּי הַקָּדוֹשׁ! הוֹשִׁיעוּ, אָבוֹת קְדוֹשִׁים! הוֹרוּנִי מָה אֶעֱשֶׂה! הוֹרוּנִי – לְמַעַן בְּנֵיכֶם שֶׁגָּלוּ, לְמַעַן מִקְדָּשְׁכֶם שֶׁשָּׁמֵם, לְמַעַן אַרְצְכֶם שֶׁחָרְבָה וּלְמַעַן שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַמְחֻלָּל. הָהּ, חָנּוּנִי, חָנּוּנִי! הוֹרוּנִי מָה אֶעֱשֶׂה!

וּדְמָעוֹת מָרוֹת זָלְגוּ עֵינֵי רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה בְּקָרְאוֹ אֶת הַקְּרִיאָה הַזֹּאת.

ה.

וְמַן רַב שָׁכַב רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה עַל אַפָּיו אַרְצָה וַיֵּבְךְּ בְּכִי מַר מְאֹד, עַד אֲשֶׁר עָלָה קוֹל קוֹרֵא בְּאָזְנָיו; וְהַקּוֹל מָלֵא אַהֲבָה וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים:

— יוֹסֵף, יוֹסֵף, קוּם וַעֲמֹד עַל רַגְלֶיךָ!

רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה קָם וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיַּבֵּט אֶל פְּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְאֶל פְּנֵי הָאָבוֹת אוֹרְחָיו, וַיַּרְא וְהִנֵּה אוֹרוּ פְּנֵיהֶם שִׁבְעָתַיִם מִבָּרִאשׁוֹנָה.

וְהִנֵּה הֵם עוֹמְדִים עָלָיו וּפוֹרְשִׂים עָלָיו אֶת כַּפֵּיהֶם וּמְבָרְכִים אוֹתוֹ.

וְהוּא עוֹמֵד וְשׁוֹמֵעַ וּבוֹכֶה מֵרֹב שִׂמְחָה, מֵרֹב אֹשֶׁר.

פִּתְאֹם נִשְׁמַע מִסָּבִיב קוֹל מַנְגִּינָה נִפְלָאָה. וְהַמַּנְגִּינָה מִתְרוֹמֶמֶת מַעְלָה, מַעְלָה, לִמְרוֹמֵי הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים.

וְהָעֵמֶק הַנֶּחְמָד עִם תְּמָרָיו הָעֲנָקִים וּפִרְחֵי הַבֹּשֶׂם הַנֶּהְדָּרִים, גַּם פֶּלֶג הַבְּדֹלַח עִם גַּלָּיו הָעַלִּיזִים עִם כָּל תְּמוּנוֹת הָאוֹר הָעוֹמְדִים עָלָיו מִתְרוֹמְמִים גַּם הֵם עַל כַּנְפֵי הַמַּנְגִּינָה הַנִּפְלָאָה וְטָסִים מַעְלָה, מָעְלָה.

וְהַמַּנְגִּינָה מִתְרוֹמֶמֶת וְנֶאֱלֶמֶת, וְהֵם מִתְרוֹמְמִים וְנֶעֱלָמִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

וְרַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה הִבִּיט מִסָּבִיב וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד בְּיַעַר תְּמָרִים גָּדוֹל וָרָם אֲשֶׁר עַל שְׂפַת יָם כִּנֶּרֶת וְתַלְמִידָיו עִמּוֹ.

אָז נָשָׂא אֶת עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים הַנִּשְׁקָפִים מִמַּעַל מִבֵּין כַּפּוֹת הַתְּמָרִים הָרַעֲנַנִּים. וַיַּרְא וְהִנֵּה פְּנֵי הָאוֹר אֲשֶׁר רָאָה בַּמְּעָרָה מְרַחֲפִים שָׁם לְעֵינָיו מַעְלָה מָעְלָה, מְרַחֲפִים וּמַבִּיטִים עָלָיו בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים — — —

וַיַּרְא וַיֵּדַע, כִּי עָשׂה יַעֲשֶׂה וְגַם יָכוֹל יוּכָל.

הוּא יָדַע כְּבָר אֶת אֲשֶׁר עָלָיו לַעֲשׂוֹת...

בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, אַךְ עָלָה הַשַּׁחַר עַל הָאָרֶץ, יָרַד רַבִּי יוֹסֵף וְתַלְמִידָיו אֶל יָם כִּנֶּרֶת וְטָבְלוּ עֶשְׂרִים וָשֵׁשׁ טְבִילוֹת וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיִּטַּהֲרוּ מְאֹד, וְאַחַר כֵּן יִלְבְּשׁוּ לְבָנִים וְהִתְעַטְּפוּ בְּטַלִּיתוֹתֵיהֶם הַלְּבָנִים וְהָגוּ כָּל הַיּוֹם בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתְחוּ אֶת פִּיהֶם וַיֵּרֶד עַמּוּד עֲנַן־אוֹר מִן הַשָּׁמַיִם וַיְכַס עֲלֵיהֶם, וּמַלְאֲכֵי אֱלֹהִים יוֹרְדִים גַּם הֵם עִם עַמּוּד הֶעָנָן, וְהֵם מְרַחֲפִים בֵּין הַתְּמָרִים וְשׁוֹמְעִים אֶת הַסּוֹדוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם מְגַלִּים עַד הָעָרֶב.

וּבָעֶרֶב בָּעֶרֶב, אַךְ תֵּרֵד הַשֶּׁמֶשׁ וְתֵעָלֵם מֵאַחֲרֵי הֶהָרִים, יָרַד רַבִּי יוֹסֵף וְתַלְמִידָיו אֶל יָם כִּנֶּרֶת וְטָבְלוּ שָׁם עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ טְבִילוֹת וְהִתְקַדְּשׁוּ וְהִטַּהֲרוּ מְאֹד. וְאַחַר יַעֲלוּ וְלָבְשׁוּ שְׁחוֹרִים וְעָטְפוּ שְׁחוֹרִים וַיֵּשְׁבוּ לָאָרֶץ וְהִתְפַּלְּשׁוּ בֶּעָפָר וְקוֹנְנוּ עַל חֻרְבַּן הַמִּקְדָּשׁ כָּל הַלָּיְלָה.

וְעַמּוּד אֵשׁ יָרַד מִן הַשָּׁמַיִם וַיַּקִּיפֵם וַיְהִי לָהֶם כְּחוֹמַת אֵשׁ מִסָּבִיב.

וְעָלְתָה הַיְלָלָה הַשָּׁמַיְמָה וְזָרְמוּ דִּמְעוֹתָם וְעָלוּ עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד; וּבָכוּ הַמַּלְאָכִים וְהַכְּרוּבִים, וְזָרְמוּ דִּמְעוֹתָם וַיֵּרְדוּ עַד הַתְּהוֹם.

וְשָׁמַע הַמָּשִׁיחַ הָאָסוּר בְּכַבְלֵי הָאֵשׁ וְהִתְקַצֵּף וְהִסְתָּעֵר מְאֹד, וְהִתְאַמֵּץ לְנַתֵּק אֶת אֲסוּרָיו מֵעַל יָדָיו – וְלֹא יוּכַל וּבָכָה בְּכִי תַמְרוּרִים...

וְשָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְרָעַד כֻּלּוֹ עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ וּבָכָה גַּם הוּא...

וְשָׁמְעוּ כָּל רִבּוֹא רִבְבוֹת הַשְּׁמָשׁוֹת, אֲשֶׁר בִּמְרוֹמֵי הַשָּׁמַיִם, וְשָׁמְעוּ הֶהָרִים הָרָמִים וְהַסְּלָעִים הַגְּבֹהִים, אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְשָׁמְעוּ הָאֲרָזִים הָעַתִּיקִים וְהַתְּמָרִים הָעֲנָקִים וּבָכוּ וְיִלְלוּ גַּם הֵמָּה.

אַךְ סַמָּאֵל לְבַדּוֹ, זֶה הַשָּׂטָן הַשָּׁחוֹר הַמּוֹשֵׁל בְּתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ עַל רִבּוֹא רִבְבוֹת יַמֵּי גָפְרִית בּוֹעֲרָה וְנַהֲרֵי אֵשׁ שְׁחוֹרָה וּפַלְגֵי זֶפֶת רוֹתַחַת וְרִבְבוֹת גְּדוּדָיו מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה הַשְּׁחוֹרִים וְהָאֲיֻמִּים עוֹזְרִים עַל יָדוֹ בְּמֶמְשַׁלְתּוֹ, מֶמְשֶׁלֶת הַחשֶׁךְ, — רַק הוּא לְבַדּוֹ לֹא יִבְכֶּה.

וְאוּלָם אַךְ בָּכֹה לֹא יִבְכֶּה, אֲבָל רָעוֹד יִרְעַד וְהִתְפַּלֵּץ לִרְגָעִים לְקוֹל הַיְלָלָה הַנּוֹרָאָה, הַהוֹלֶכֶת וּגְדוֹלָה בְּכָל פִּנּוֹת הַבְּרִיאָה, וְגוֹבֶרֶת וְחוֹדֶרֶת עַד תְּהוֹמוֹת אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ הָאֲפֵלָה.

גַּם לִילִית אִשְׁתּוֹ הַמַּרְשַׁעַת, — הִיא לִילִית מְחַנֶּקֶת הַיְלָדִים בַּלֵּילוֹת הָאֲפֵלִים, — אֲשֶׁר לֹא שְׂעָרוֹת, כִּי נְחָשִׁים צוֹמְחִים לָהּ עַל רֹאשָׁהּ וַאֲשֶׁר לֹא עֵינַיִם, כִּי עֵינוֹת גָּפְרִית

בוערה לה מתחת למצחה — גם היא שומעת את היללה היורדת וחודרת אל כל פנות ארץ תחתית. שומעת ומתעלפת.

ככה עברו עליהם ארבעים יום וארבעים לילה; לחם לא אכלו ומים לא שתו ושנה לא ראו בעיניהם. והיה כאשר רפה לבם מאד ויריחו מן הבשם הטוב, אשר קטף להם אליהו הנביא מערגות גן העדן התחתון, ותשב רוחם אליהם ויאמץ לבם כבראשונה.

ויהי ביום הארבעים ואחד בעלות הבקר, ויטבל רבי יוסף דילה רינה בים כנרת ארבעים ושתים טבילות ויתקדש מאד. וילבש לבנים ויתעטף לבנים ויקרן עור פניו ויהי מראהו כמראה מלאך האלהים נורא מאד.

ויהי אך האיר הבקר ויעמד רבי יוסף דילה רינה על רגליו ויקרא קול גדול:

„השבעתי אתכם, מלאכים קדושים, שרפי מעל וכל צבא המרום! השבעתי אתכם בשם אלהי ישראל המחלל בגוים. השבעתי אתכם בשם ארצו השוממה ומקדשו

הֶחָרֶב, הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּדִמְעוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, שֶׁהוּא מוֹרִיד לַיְלָה לַיְלָה – רְדוּ אֵלַי וְהוֹרוּנִי אֵת אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה!"

וַיְהִי אַךְ יָצְאוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו, וְהִנֵּה קָמָה פִּתְאֹם סְעָרָה גְּדוֹלָה, וְהַסְּעָרָה מְפָרֶקֶת הָרִים וּמְשַׁבֶּרֶת סְלָעִים, וַתִּרְעַשׁ הָאֲדָמָה מִתַּחַת וַיִּקְדְּרוּ הַשָּׁמַיִם מִמָּעַל; וְהָרַעַשׁ הוֹלֵךְ וְגָדוֹל הוֹלֵךְ וְחָזָק – – –

וּמִמַּעַל נִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת אַלְפֵי רְעָמִים וַיִּתְעוֹפְפוּ רִבְבוֹת בְּרָקִים מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵיהֶם.

וְכָל הָאָרֶץ רוֹעֶשֶׁת וְרוֹעֶדֶת, וְכָל הַיְקוּם רוֹעֵשׁ וְרוֹעֵד כְּעָלֶה רַךְ בְּיוֹם סוּפָה.

וּבְתוֹךְ הָרַעַם וְהָרַעַשׁ יִשָּׁמַע קוֹל רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה הַקּוֹרֵא בְעֹז:

– הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, וְהִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, שַׂרְפֵי מָעַל!...

וְהִנֵּה הַשָּׁמַיִם הִטַּהֲרוּ מְאֹד וַיְהִי מַרְאֵיהֶם כְּמַרְאֵה הַבְּדֹלַח הַצַּח,– אַךְ הַשָּׁמַיִם הַטְּהוֹרִים מוֹסִיפִים עוֹד לְהַרְעִים רְעָמִים וְלָרֹב בְּרָקִים וּלְהַרְעִישׁ אֵת כָּל הַיְקוּם עַד הַיְסוֹד.

נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם — — — — — — — — —

פַּלְגֵי אוֹרוֹת גְּדוֹלִים זוֹרְמִים מִמָּרוֹם וְשׁוֹטְפִים עַל פְּנֵי כָל הַיְקוּם הַנָּמוֹג.

וְכָל הָאָרֶץ רוֹעֶשֶׁת וְרוֹעֶדֶת, וְכָל הַיְקוּם רוֹעֵשׁ וְרוֹעֵד כְּעָלֶה רַךְ בְּיוֹם סוּפָה.

וְהָרְעָמִים מַרְעִימִים בְּיֶתֶר עֹז, וְהַבְּרָקִים מַבְרִיקִים בְּיֶתֶר זֹהַר. אַךְ כֵּהִים וְדַלִּים הֵם הַבְּרָקִים הַגְּדוֹלִים לְעֻמַּת הָאוֹר הַגָּדוֹל הַזּוֹרֵם וְיוֹרֵד מִמְּרוֹם הַשָּׁמַיִם הַפְּתוּחִים, כְּאוֹר הַנֵּר לְעֻמַּת זֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ.

וּבְתוֹךְ הָרַעַם וְהָרַעַשׁ וְהָאוֹר הַגָּדוֹל יִשָּׁמַע קוֹל רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה הַקּוֹרֵא בְעֹז:

— הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים! הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, שָׂרְפֵי מָעַל!...

פִּתְאֹם עָמְדוּ הַבְּרָקִים, נֶאֶלְמוּ הָרְעָמִים וַיִּדֹּם הָרָעַשׁ. דְּמָמָה עֲמֻקָּה מִסָּבִיב...

וּבַדְּמָמָה יִשָּׁמַע אַךְ קוֹל רַעַד: הַשָּׁמַיִם רוֹעֲדִים, הָאָרֶץ רוֹעֶדֶת, כָּל הַיְקוּם רוֹעֵד, רוֹעֵד דוּמָם; וּמַחֲנוֹת מַחֲנוֹת

מַלְאֲכֵי מָרוֹם וְשַׂרְפֵי קֹדֶשׁ יוֹרְדִים מִשְּׁמֵי הַשָּׁמַיִם וּמְמַלְּאִים אֶת יַעַר הַתְּמָרִים הָרוֹעֵד כֻּלּוֹ מִשֹּׁרֶשׁ עַד צַמֶּרֶת.

וְאוֹרוֹת נִפְלָאִים, אוֹרוֹת אֱלֹהִים, מִלְאוּ אֶת כָּל הַיַּעַר מִסָּבִיב.

וְהָאוֹרוֹת הוֹלְכִים וּגְדוֹלִים, הוֹלְכִים וּמַזְהִירִים, וְרַעַד הַיְקוּם הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, הוֹלֵךְ וְגָבוֹר.

וְרַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו רָאוּ אֶת צְבָא הַמָּרוֹם הַיּוֹרֵד אֲלֵיהֶם וַיָּנוּעוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם אָרְצָה.

וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא אֵלָיו – וְהַקּוֹל נָעִים וְנוֹרָא כְּאֶחָד:

„בֶּן־אָדָם! מַדּוּעַ הִרְגַּזְתָּנוּ לָרֶדֶת מִמְּרוֹם הַשָּׁמַיִם אֶל עֵמֶק הַבָּכָא הַזֶּה? אֵיכָכָה לֹא יָרֵאתָ לְהַשְׁבִּיעֵנוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם לָרֶדֶת אֵלֶיךָ, וּבֶן־אָדָם תּוֹלֵעָה, וְלָסוּר לְמִשְׁמַעְתֶּךָ? וְהִנֵּה – הִנֵּנוּ, כִּי קָרָאתָ לָנוּ! עַתָּה אֱמֹר, בֶּן אָדָם, אֱמֹר: מַה חֶפְצְךָ?"

וְרַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו שָׁמְעוּ אֶת הַקּוֹל הַזֶּה וַיֶּחֶרְדוּ מְאֹד, וְכִמְעַט שֶׁפָּרְחָה נִשְׁמָתָם מֵרֹב פָּחַד. אָז הֵרִיחוּ מִן הַבֹּשֶׂם הַטּוֹב, אֲשֶׁר קָטַף לָהֶם אֵלִיָּהוּ מֵעֲרוּגוֹת

גַּן הָעֵדֶן הַתַּחְתּוֹן; וַיֶּחֱזַק רוּחָם מְעַט; אַךְ לֹא עָצְרוּ כֹחַ לְהוֹצִיא אַף הֶגֶה מִפִּיהֶם.

– אֱמֹר, בֶּן־אָדָם, אֱמֹר מַה חֶפְצְךָ! – נִשְׁמַע שֵׁנִית קוֹל הַקּוֹרֵא.

וְרַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו אִמְּצוּ שְׁאֵרִית כֹּחָם וַיִּתְּנוּ בִּבְכִי קוֹלָם:

„עַד אָנָה בְּכִיָּה בְּצִיּוֹן וּמִסְפֵּד בִּירוּשָׁלָיִם?...“

וַיִּשְׁמְעוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּבְכּוּ גַם הֵמָּה וַתֵּרַדְנָה עֵינֵיהֶם דִּמְעוֹת אֵשׁ; וַתִּזָּרַמְנָה הַדְּמָעוֹת וַתִּפֹּלְנָה אֶל יָם כִּנֶּרֶת. וַיִּרְעַם הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַלָּיו וַיִּתְגַּלְגְּלוּ הָלְאָה, הָלְאָה בְּרַעַם וָרַעַשׁ עַד נָפְלָם אֶל יָם הַמֶּלַח – וַיֵּעָלֵמוּ.

וּמִקּוֹל הַיְלָלָה נִשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנִים:

– הוֹרוּנִי, שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ, מַלְאֲכֵי אוֹר! הוֹרוּנִי מָה אֶעֱשֶׂה וְנִתַּקְתִּי כַּבְלֵי הַשָּׂטָן מֵעַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ! הוֹרוּנִי מָה אֶעֱשֶׂה וְשִׁבַּרְתִּי עֹל מֶמְשֶׁלֶת הַטֻּמְאָה וְהַחֹשֶׁךְ מֵעַל הַקְּדֻשָּׁה וְהָאוֹר! חָנּוּנִי, חָנּוּנִי! הוֹרוּנִי מָה אֶעֱשֶׂה!

וְהַמַּלְאָכִים בּוֹכִים, וְדִמְעוֹתָם, דִּמְעוֹת הָאֵשׁ, יוֹרְדוֹת יְזוֹרְמוֹת וְנוֹפְלוֹת אֶל יָם כִּנֶּרֶת.

וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא מִתּוֹךְ הַבֶּכִי:

– עוֹד לֹא בָא הַיּוֹם, עוֹד לֹא הִגִּיעָה הָעֵת!...

וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא בַּלַּיְלָה:

– תְּרַחֵם צִיּוֹן, כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ, כִּי בָא מוֹעֵד!

וְקוֹל בְּכִי עָצוּר נִשְׁמַע פִּתְאֹם מִשְּׁמֵי הַשָּׁמַיִם, וְאַחֲרֵי הַבְּכִי קוֹל רַעַשׁ שַׁלְשְׁלָאוֹת... הוּא קוֹל בְּכִי הַמָּשִׁיחַ הַמִּתְאַמֵּץ לְנַתֵּק אֶת אֲסוּרָיו מֵעַל יָדָיו וְאֵינוֹ יָכוֹל...

שָׁמַע רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה אֶת הַקּוֹל הַזֶּה וַיִּקְרָא:

– הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ! הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם, מַלְאֲכֵי אוֹר! הוֹרוּנִי אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֵלֵךְ בָּהּ וְהַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה! חָנּוּנִי! עֲנוּנִי! בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל!

פִּתְאֹם קָמָה סְעָרָה נוֹרָאָה מְשַׁבֶּרֶת הָרִים וּמְפָרֶקֶת סְלָעִים וּמַרְגִּיזָה אֶת הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ; הַשֶּׁמֶשׁ קָדְרָה וּפְנֵי הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים הָיוּ לְיָם שָׁחוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא, אֲשֶׁר אֵין לוֹ רֵאשִׁית וְאֵין לוֹ אַחֲרִית!

וְהַסְּעָרָה הַשְּׁחוֹרָה סוֹעֶרֶת וְרוֹעֶשֶׁת בְּזַעַם נוֹרָא. דּוֹמֶה הָיָה, כִּי מַבּוּל שֶׁל חשֶׁךְ בָּא וַיִּמַח אֶת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְאֶת כָּל צְבָאָם יָחַד.

וּמַחֲנוֹת הַמַּלְאָכִים וְהַשְּׂרָפִים וְזִרְמֵי הָאוֹר הַנִּפְלָא אֲשֶׁר שָׁטְפוּ מִסָּבִיב. גַּם רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו עָלוּ כֻלָּם בַּסְּעָרָה הַנּוֹרָאָה הַהִיא וַיֵּעָלְמוּ!

— — — — — — — — — — — — — — — —

הַבֹּקֶר אוֹר. וְיַעַר הַתְּמָרִים, אֲשֶׁר עַל שְׂפַת יָם כִּנֶּרֶת עָמַד דוּמָם כְּשָׁקוּעַ בְּמַחֲשָׁבוֹת וְהוֹגֶה בַּזִּכְרוֹנוֹת הַנִּפְלָאִים שֶׁל יוֹם אֶתְמוֹל.

וְאַלְפֵי צִפֳּרֵי עֵדֶן עָמְדוּ עַל רָאשֵׁי הַתְּמָרִים הָרַעֲנַנִּים שָׁרוּ בְּמַקְהֵלוֹת שִׁירִים נִפְלָאִים, אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעָה עוֹד אֹזֶן מֵעוֹלָם.

וְהַגַּלִּים הַקְּטַנִּים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יָם כִּנֶּרֶת חוֹלְלוּ מָחוֹל עָלָיו לְשֵׁמַע הַשִּׁירָה הַנִּפְלָאָה הַמִּשְׁתַּפֶּכֶת מִסָּבִיב וַיִּתְגַּלְגְּלוּ בְּשׁוֹבְבוּת נְעִימָה הָלְאָה, הָלְאָה, הָלְאָה....

ו.

לֵיל אֲפֵלָה נוֹרָאָה.

וְהַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. רוּחוֹתָיו הַפְּרָאִים מְטַיְּלִים בְּרַעַשׁ וְשָׁאוֹן עַל פְּנֵי הַמֶּרְחָב הַגָּדוֹל לְאֵין סוֹף. מְטַיְּלִים הֵם וּמְחַלְּלִים בַּחֲלִילִים שִׁירֵי אֹפֶל וּשְׁמָמָה.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִתְנַגְּשׁוּ יַחַד הָרוּחוֹת הָאֲפֵלִים, וְהִתְנַפְּלוּ אֵלֶּה עַל אֵלֶּה בְּשֶׁצֶף קֶצֶף, וּפָרְצָה מִלְחָמָה נוֹרָאָה בֵּין הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה וְרָעַשׁ הַמִּדְבָּר עַד הַיְסוֹד בּוֹ.

אָז יִשָּׁמַע קוֹל יְלֵיל שׁוֹמֵם וְאָיֹם מְאֹד, אֲשֶׁר יִקָּרֵא לוֹ: יְלֵיל הַיְשִׁימוֹן, הוּא קוֹל הָרוּחוֹת הַמְנֻצָּחִים.

וְהַמְנַצְּחִים הַשְּׁחוֹרִים מְטַיְּלִים לָהֶם הָלְאָה בִּמְנוּחָה וּמְחַלְּלִים בַּחֲלִילִים שִׁירֵי נִצָּחוֹן־אֹפֶל, שִׁירֵי גְבוּרַת־שְׁמָמָה....

וְגַלֵּי חוֹל רָמִים כַּעֲנָקִים נוֹשְׂאִים רֹאשָׁם עַד הַשָּׁמַיִם הַשְּׁחוֹרִים, רָצִים כַּעֲבָדִים לִפְנֵי הָרוּחוֹת הָאַדִּירִים אֲדֹנֵיהֶם, רָצִים בָּאֹפֶל וּמִתְנַגְּשִׁים בַּעֲנָקִים אֲחֵרִים וּמִתְפּוֹרְרִים וּמִתְפַּזְּרִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַמִּדְבָּר — — — וַעֲנָקִים אֲחֵרִים קָמִים תַּחְתֵּיהֶם, כְּאִלּוּ עָלוּ פִּתְאֹם מֵאֶרֶץ תַּחְתִּיָּה, קָמִים וְרָצִים הָלְאָה, הָלְאָה בְּמֶרְחֲבֵי הַחֹשֶׁךְ וְהַשְּׁמָמָה....

וּבְתוֹךְ הָאֲפֵלָה הַשּׁוֹמֵמָה יֵרָאוּ מֵרָחוֹק שִׁבְעָה כוֹכָבִים תּוֹעִים בִּישִׁימוֹן. וְהַכּוֹכָבִים הוֹלְכִים וְקְרֵבִים, הוֹלְכִים וּגְדוֹלִים. הִנֵּה הֵם נִרְאִים כְּשֶׁבַע לְבָנוֹת מְלֵאוֹת, וְהַלְּבָנוֹת הוֹלְכוֹת וּגְדוֹלוֹת, הוֹלְכוֹת וְזוֹרְחוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

אַךְ־כְּכָל אֲשֶׁר יוֹסִיפוּ פְּנֵיהֶן לְהָאִיר וּלְהַזְהִיר כֵּן תִּגְדַּל וְכֵן תֻּעֲבֶה הָאֲפֵלָה הַשּׁוֹמֵמָה מִסָּבִיב.

וְהַלְּבָנוֹת הוֹלְכוֹת וּמְאִירוֹת וּמַזְהִירוֹת.

וּשְׁנֵי כּוֹכָבִים בְּתוֹךְ כָּל לְבָנָה וּלְבָנָה, וְהַכּוֹכָבִים נוֹצְצִים וּמַזְהִירִים רַב יֶתֶר.

וְהַלְּבָנוֹת לֹא לְבָנוֹת הֵן, גַּם הַכּוֹכָבִים לֹא כּוֹכָבִים הֵם, כִּי פְּנֵי אָדָם הֵם הַלְּבָנוֹת הָאֵלֶּה, וְהַכּוֹכָבִים הֵם הָעֵינַיִם, אֲשֶׁר בַּפָּנִים הָאֵלֶּה...

וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים בַּעֲלֵי פְּנֵי לְבָנָה, וְעֵינֵי כּוֹכָבִים מִתְהַלְּכִים בְּתוֹךְ הַמִּדְבָּר הָאָפֵל.

וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר הָאַדִּירִים, שְׁכוּרֵי הָאֲפֵלָה, מְטַיְּלִים וּמִתְהוֹלְלִים בְּרַעַשׁ וְשָׁאוֹן עַל פְּנֵי הַמֶּרְחָב הַגָּדוֹל לְאֵין סוֹף; אֵלֶּה מְחַלְּלִים בַּחֲלִילִים שִׁירֵי אֹפֶל וּשְׁמָמָה וְאֵלֶּה מְיַלְלִים יְלֵיל־הַיְשִׁימוֹן הָאָיֹם.

וְגַלֵּי הַחוֹל הָעֲנָקִים נוֹשְׂאִים רֹאשָׁם עַד הַשָּׁמַיִם הַשְּׁחוֹרִים וְרָצִים כַּעֲבָדִים לִפְנֵי הָרוּחוֹת אֲדֹנֵיהֶם הָאַדִּירִים, רָצִים בָּאֹפֶל וּמִתְנַגְּשִׁים וּמִתְפּוֹרְרִים וּמִתְרוֹמְמִים שֵׁנִית וְרָצִים הָלְאָה, הָלְאָה...

וְהָאֲנָשִׁים בַּעֲלֵי פְּנֵי הַלְּבָנָה וְעֵינֵי הַכּוֹכָבִים הוֹלְכִים הָלְאָה, קָדִימָה.

רוֹאִים אוֹתָם הָרוּחוֹת הַשְּׁחוֹרִים, וְעוֹמְדִים מַבִּיטִים עֲלֵיהֶם בְּעֵינֵי הָאֹפֶל שֶׁלָּהֶם, וְאֵינָם זָזִים מִמְּקוֹמָם עַד עָבְרָם; אָז יוֹסִיפוּ לְהִתְהוֹלֵל וּלְהַרְעִישׁ אֶת הַמִּדְבָּר בְּשִׁירֵיהֶם וּבִילְלָתָם.

גַּם הָעֲנָקִים הַשְּׁחוֹרִים סָרִים מִפְּנֵיהֶם הַצִּדָּה, מַבִּיטִים הֵם אַחֲרֵיהֶם דּוֹמְם וּמִשְׁתָּאִים מְאֹד, וְאַחַר — יוֹסִיפוּ לָרוּץ בְּדַרְכָּם הָאֲפֵלָה, לְהִתְפּוֹרֵר וּלְהִתְרוֹמֵם, לְהִתְפּוֹרֵר וּלְהִתְרוֹמֵם בְּלִי אַחֲרִית...

וְהָאֲנָשִׁים בַּעֲלֵי פְּנֵי הַלְּבָנָה וְעֵינֵי הַכּוֹכָבִים הוֹלְכִים בְּאֹפֶל הַיְשִׁימוֹן הָלְאָה, קָדִימָה.

רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וַחֲמֵשֶׁת תַּלְמִידָיו הֵם הַהוֹלְכִים הָאֵלֶּה, וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הוֹלֵךְ גַּם הוּא אִתָּם לְלַוּוֹתָם בַּדֶּרֶךְ הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת.

וְהוֹלְכִים הֵם אֶל הָרֵי הַחֹשֶׁךְ לָרֶדֶת מִשָּׁם אֶל אֶרֶץ פְּתַחְתִּיּוֹת, אֶרֶץ מֶמְשֶׁלֶת הַשָּׂטָן סַמָּאֵל וְלִילִית אִשְׁתּוֹ

הָאֲיֻמָּה, לֶאֱסֹר אוֹתָם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל וְלָקַחַת אוֹתָם בַּשִּׁבְיָה, וְאָז — — —

אָז יִנָּתְקוּ כַּבְלֵי הָאֵשׁ מֵעַל יְדֵי הַמָּשִׁיחַ, וְיָרַד בַּעֲנַן־אוֹר מִן הַשָּׁמַיִם וּמָלֵא הָעוֹלָם אוֹר; וּבָא הַמָּשִׁיחַ וְגָאַל אֶת עַמּוֹ הָאֻמְלָל, וּבָנָה אֶת אַרְצוֹ הַשּׁוֹמֵמָה....

אַךְ אַדִּיר וְאָיֹם הוּא סַמָּאֵל וּגְדוּדֵי מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה אֲשֶׁר לוֹ. וְנוֹרָאָה וַאֲיֻמָּה הִיא הַדֶּרֶךְ הַמּוֹבִילָה אֶל מֶמְשֶׁלֶת הָאֹפֶל, אֶל אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת.

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו הוֹלְכִים הָלְאָה קָדִימָה. וְרַבִּי יוֹסֵף נוֹשֵׂא צִיץ הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר חָרוּת עָלָיו הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא הוֹלֵךְ עַל יָדוֹ וּמוֹרֵהוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, וְהוּא שׁוֹמֵעַ וְיוֹדֵעַ אֶת אֲשֶׁר עָלָיו לַעֲשׂוֹת....

פִּתְאֹם הִבְרִיק בָּרָק וַיִּבְקַע אֶת יַם הָאֹפֶל הַמְכַסֶּה אֶת הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל, וַיָּאֶר רֶגַע אֶת שִׁבְעַת הַפָּנִים הַמְּאִירִים.

עָבַר רֶגַע — וְהַבָּרָק שָׁב וַיֵּעָלֵם וְעִמּוֹ גַּם אֶחָד מִשִּׁבְעַת הַפָּנִים הַמְּאִירִים.

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עָלָה עַל כַּנְפֵי הַבָּרָק הַשָּׁמָיְמָה.

נַאֲפֵלַת הַמִּדְבָּר גָּדְלָה שִׁבְעָתַיִם וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר וְגַלֵּי הַחוֹל הוֹסִיפוּ לְהִתְהוֹלֵל וּלְהִסְתָּעֵר בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל...

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו הוֹלְכִים הָלְאָה קָדִימָה.

יוֹדְעִים הֵם אָנָה וְלָמָּה הֵם הוֹלְכִים...

וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר גָּבְרוּ מְאֹד וַיִּהְיוּ לִסְעָרָה אַחַת גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה. וְגַל שֶׁל חוֹל אֶחָד גָּדוֹל וְרָם הִתְנַשֵּׂא עַד הַשָּׁמַיִם הַשְּׁחוֹרִים; וַיִּרְעַשׁ הַמִּדְבָּר וַתֶּחֱרַד הָאֲפֵלָה.

וְהָרוּחוֹת הִשְׁמִיעוּ פִּתְאֹם יְלֵיל אֶחָד אָיֹם וְנוֹרָא מְאֹד וּמִתַּחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ נִשְׁמְעוּ קוֹלוֹת וָעָם אַדִּירִים.

פִּתְאֹם רָעַד הַמִּדְבָּר בִּיסוֹדוֹ וַיִּבָּקַע...

וַעֲדַת כְּלָבִים שְׁחוֹרִים הִתְפָּרְצוּ מִתַּחְתִּיּוֹת הַיְשִׁימוֹן בְּקוֹל בְּכִי גָּדוֹל, וַיִּתְנַפְּלוּ עַל שֵׁשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים בְּתוֹךְ הָאֹפֶל, וַיֹּאמְרוּ לְקָרְעָם לִגְזָרִים. אַךְ רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה קִלְּלָם בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל—וַיֵּאָלְמוּ וַיֵּעָלְמוּ מַהֵר בְּתַחְתִּיּוֹת הָאֲדָמָה.

וְלֹא כְלָבִים הָיוּ. כִּי גְּדוּד מַלְאֲכֵי חַבָּלָה אֲשֶׁר שָׁלַח

סַמָּאֵל לְהִתְנַפֵּל עַל אַנְשֵׁי הָאוֹר הָאֵלֶּה, הַהוֹלְכִים לְגָרֵשׁ אֶת הָאֹפֶל וּלְהַשְׁמִיד אֶת הַטֻּמְאָה מִן הָאָרֶץ.

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו הָלְכוּ הָלְאָה, הָלְאָה.

וְהָרוּחוֹת הַשְּׁחוֹרִים רוֹעֲשִׁים וְזוֹעֲמִים וּמְיַלְלִים מִסָּבִיב, כְּאִלּוּ הִרְגִּישׁוּ, כִּי עוֹד מְעַט וּבָא קִצָּם. וְהָאֲפֵלָה הוֹלֶכֶת וּגְדוֹלָה, הוֹלֶכֶת וְעָבָה וּמְכַסָּה אֶת פְּנֵי כָּל הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל.

הֵם הוֹלְכִים וְהִנֵּה—יָם זוֹעֵף לִפְנֵיהֶם, — וְגַלֵּי קֶצֶף נוֹרָאִים מִתְרוֹמְמִים עַד לֵב הַשָּׁמַיִם וּמִתְנַפְּלִים בְּזַעַם עַל גִּבְעוֹת הַחוֹל, אֲשֶׁר עַל הַחוֹף הַשָּׁמֵם, וְהָיוּ לְקֶצֶף רוֹתֵחַ.

וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא:

כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי
וּבַנְּהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּךָ

וַיְנוֹפֵף דֵּילָה רֵינָה אֶת צִיץ הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַיָּם הַסּוֹעֵר וַיִּשְׁקֹט הַיָּם וַיִּדְּמוּ הַגַּלִּים הַזּוֹעֲפִים.

— אַיֵּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵי אֵלִיָּהוּ?! — קָרָא רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה.

וּבְדַבְּרוֹ נוֹפֵף עוֹד פַּעַם בְּצִיץ הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַיָּם הַשּׁוֹקֵט, — וַיִּבָּקְעוּ מֵימָיו הַשּׁוֹקְטִים וַיַּעַמְדוּ כְּמוֹ נֵד.

וַיַּעַבְרוּ בוֹ בֶּחָרָבָה.

וַיְהִי אַךְ עָבוֹר עָבְרוּ אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל וְהִנֵּה–הַר־קֶרַח נוֹרָא לִפְנֵיהֶם. וְהָהָר מִתְנַשֵּׂא עַד לֵב הַשָּׁמָיִם; כֻּלּוֹ מְכֻסֶּה בְּשֶׁלֶג־עוֹלָמִים וּמַרְאֵהוּ כַּעֲנָק מֵת. עָטוּף בְּתַכְרִיכִים לְבָנִים, הָעוֹמֵד וְסוֹגֵר עֲלֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ.

וְהִנֵּה קוֹל כְּרַעַם קוֹרֵא:

מִי אַתָּה, הַר־הַקֶּרַח הַגָּדוֹל?

לִפְנֵי דִילָה רֵינָה – לְמִישׁוֹר!!

וַיִּשְׁמַע הָהָר וַיִּרַעַד כֻּלּוֹ כִּרְעֹד עָלֶה בָרוּחַ.

וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא בְעֹז שֵׁנִית, וְהַקּוֹל קוֹל רַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה:

פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְיָ! – –
כָּל גֶּיא יִנָּשֵׂא,
וְכָל הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ!!

וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – וַיִּמַּס הַר־הַקֶּרַח מֵעָלֶם כְּרָגַע.

וְרַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו הוֹלְכִים הָלְאָה, הָלְאָה.

וְהָאֲפֵלָה הוֹלֶכֶת וּגְדוֹלָה, הוֹלֶכֶת וַעֲמֻקָּה, וְרוּחוֹת הַמִּדְבָּר הוֹלְכִים וְזוֹעֲפִים, זוֹעֲפִים וּמְיַלְלִים מִסָּבִיב, כְּאִלּוּ הִרְגִּישׁוּ, כִּי עוֹד מְעַט וּבָא הַקֵּץ לָהֶם וְלָאֹפֶל הַשָּׁחוֹר שֶׁהֵם חוֹסִים בּוֹ...

הוֹלְכִים הֵם וְהִנֵּה – קִיר בַּרְזֶל לִפְנֵיהֶם.

וְהַקִּיר אֵין רֵאשִׁית לוֹ וְגַם אַחֲרִית אֵין לוֹ. אֲרֻכָּה כְּאֶרֶץ מִדָּתוֹ, וְרָחָב – כַּיָּם, וְגָבֹהַּ כְּגֹבַהּ הַשָּׁמָיִם. וְזֶהוּ גְּבוּל מַמְלֶכֶת הַשָּׂטָן בְּאֶרֶץ הַחשֶׁךְ. אֶת הַקִּיר הַזֶּה בָּנָה לוֹ הַשָּׂטָן מֶלֶךְ הָאֹפֶל לְבַל יַחְדֹּר אֲפִלּוּ קַו־אוֹר אֶחָד לְאֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ הַשְּׁחוֹרָה, שׂוֹנֵא הוּא הַשָּׂטָן הָרָע אֶת הָאוֹר כַּאֲשֶׁר יִשְׂנָא אֶת הַטּוֹב; כִּי בַּאֲשֶׁר אוֹר, בָּנַי, שָׁם יִשְׁכֹּן גַּם הַטּוֹב, וּבַחשֶׁךְ – שָׁם מִשְׁכַּן הָרָע.

וְרַבִּי יוֹסֵף דֶּילָה רֵינָה הֵרִים אֶת צִיץ הַקֹּדֶשׁ וַיְּתָרֵת בּוֹ עַל קִיר הַבַּרְזֶל צוּרַת פָּתַח.

וְהִנֵּה קוֹל רַעַם קוֹרֵא:

לִפְתֹּחַ לְפָנָיו דְּלָתַיִם

וּשְׁעָרִים לֹא יִסָּגֵרוּ!...

וּבְרֶגַע נִפְתְּחוּ דְלָתַיִם בְּקִיר הַבַּרְזֶל, וַיָּבֹאוּ לְאֶרֶץ מֶמְשֶׁלֶת הַשָּׂטָן.

וְהִנֵּה הָרֵי חשֶׁךְ כַּעֲנָקִים שְׁחוֹרִים מִתְנַשְּׂאִים מִתַּחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ עַד שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם; וּמַלְאֲכֵי חַבָּלָה, אֲשֶׁר כֻּלָּם אֵשׁ שְׁחוֹרָה, עוֹלִים וְיוֹרְדִים בָּהֶם. וְנַחֲלֵי גָפְרִית לוֹהֶטֶת, וּמַעְיְנוֹת זֶפֶת בּוֹעֵרָה שׁוֹטְפִים בֵּין הֶהָרִים בְּרַעַשׁ וַהֲמֻלָּה וְיוֹרְדִים וְזוֹרְמִים אֶל יָם הָאֵשׁ הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת, הוּא הַיָּם הַנִּקְרָא בְשֵׁם „יַם־דִּי־נוּר".

וְכָל הַמַּעְיָנוֹת וְהַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם הַנּוֹרָא הַזֶּה, וְהַיָּם בּוֹלֵעַ אוֹתָם וְזוֹעֵף וְסוֹעֵר וּבוֹעֵר בְּלִי הֶרֶף. וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מָלֵא — — —

וְרוּחוֹת אֹפֶל נוֹרָאִים מִסְתָּעֲרִים עַל פְּנֵי הַיָּם הַגָּדוֹל וּמַכִּים בּוֹ גַּלֵּי לֶהָבוֹת.

וְגַלֵּי הַלֶּהָבוֹת מִתְרוֹמְמִים בְּקוֹל רַעַם וָרַעַשׁ עַד שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, כְּאִלּוּ רוֹצִים הֵם לִשְׂרֹף בְּאַפָּם אֶת הַשָּׁמַיִם וְהַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים, אֶת הַמַּלְאָכִים וְהַשְּׂרָפִים וְהַכְּרוּבִים וְאֶת כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם עִם הַשָּׁמַיִם יָחַד.

כָּכָה יָרוּמוּ הַגַּלִּים וְהֶאֱרִיכוּ לְשׁוֹנוֹת לֶהָבָה לְמוּל כָּל צִבְאוֹת הַמָּרוֹם.

וּלְשׁוֹנוֹת הַלֶּהָבָה תִּגְדַּלְנָה מֶרֶגַע לְרֶגַע; אַךְ כְּכָל אֲשֶׁר תִּרְבֶּינָה הַלֶּהָבוֹת, כֵּן יִגְדַּל הַחשֶׁךְ וְתִגְבַּר הָעֲלָטָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. כִּי לֹא אֵשׁ לְבָנָה וּמְאִירָה בּוֹעֶרֶת בְּיַם־דִּי־נוּר זֶה, כִּי אִם אֵשׁ שְׁחוֹרָה וּמַחֲשִׁיכָה. כִּי כְּכָל אֲשֶׁר נִשְׁאַף אֲנַחְנוּ לְהָאִיר אֶת הַחשֶׁךְ, כֵּן יִשְׁאֲפוּ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיָּה לְהַחֲשִׁיךְ אֶת הָאוֹר. הָאוֹר אֶצְלֵנוּ יֵחָשֵׁב שָׁם לְחשֶׁךְ, וְהַחשֶׁךְ — לְאוֹר. עַל כֵּן יַרְבֶּה יַם־דִּי־נוּר לְהַחֲשִׁיךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּלַהֲבוֹת אִשּׁוֹ הַשְּׁחוֹרָה, כְּכָל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נֶפֶשׁ הַשָּׂטָן וְנֶפֶשׁ לִילִית רַעְיָתוֹ וְכָל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה וְיוֹשְׁבֵי אֶרֶץ תַּחְתִּיָּה.

רַבִּי יוֹסֵף דִּילָה רֵינָה קָרָא בְּשֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל — — וַיֵּרֶד בָּרָק אוֹר מִן הַשָּׁמַיִם וַיָּאֶר מְעַט אֶת מַמְלֶכֶת הָאֹפֶל.

וְרוּחַ יָצְאָה מֵאֵת יְיָ וַתִּשָּׂא אֶת דִּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו עַל כְּנָפֶיהָ עַל פְּנֵי יַם־דִּי־נוּר, וּבְרַק הָאוֹר עָף לִפְנֵיהֶם וּמֵאִיר לָהֶם אֶת הַדָּרֶךְ.

וְהֵם מְעוֹפְפִים הָלְאָה, הָלְאָה עַל פְּנֵי הַיָּם הַנּוֹרָא הַזֶּה, וְיַם־דִּי־נוּר בּוֹעֵר וְסוֹעֵר וְזוֹעֵף מִתַּחַת וְשׁוֹלֵחַ לִרְגָעִים

אֵת לְשׁוֹנוֹת לַהֲבוֹתָיו הַשְּׁחוֹרוֹת לִבְלֹעַ אוֹתָם וְאֶת בְּרַק הָאוֹר יַחַד – – לַשָּׁוְא!

כָּכָה עָפוּ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד בּוֹאָם אֶל שַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת, מְקוֹם מִשְׁכַּן הַשָּׂטָן וְלִילִית אִשְׁתּוֹ וּגְדוּדָיו הַשְּׁחוֹרִים.

וּמִסָּבִיב לַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה רִבּוֹא רִבְבוֹת עֲנָקִים נוֹרָאִים, אֲשֶׁר רַגְלֵיהֶם עוֹמְדוֹת בִּתְהוֹמוֹת הָאֹפֶל וְרָאשֵׁיהֶם מַגִּיעִים הַשָּׁמַיְמָה; וּגְוִיּוֹתֵיהֶם – אֵשׁ, וְעֵינֵיהֶם – בָּרָק, וְכַנְפֵיהֶם – רוּחַ וְקוֹלָם – רַעַם.

וּבִרְאוֹתָם אֶת הַבָּאִים הָאֵלֶּה הִרְעִימוּ עֲלֵיהֶם בְּקוֹלוֹת אַלְפֵי רְעָמִים אַדִּירִים, עַד אֲשֶׁר רָגְזוּ מוֹסְדֵי אֶרֶץ תַּחְתִּיָּה וַיָּמוֹגוּ כָּל צִבְאוֹת הָאֹפֶל לְקוֹלָם.

וְאוּלָם כְּרֶגַע הִבְרִיק בְּרַק הָאוֹר מִן הַשָּׁמַיִם עַל פְּנֵיהֶם, וְהִנֵּה – הָפְכוּ הָעֲנָקִים הַנּוֹרָאִים וַיִּהְיוּ לִכְלָבִים שְׁחוֹרִים, וְקוֹל רַעֲמָם – לְקוֹל נְבִיחָה, לְקוֹל יִלְלַת כְּלָבִים...

שַׁעֲרֵי צַלְמָוֶת נִפְתָּחוּ – – –

וְהַתְּהוֹם נִגְלָה לְעֵינֵיהֶם, וְעֹמֶק הַתְּהוֹם וְאֹפֶל מְאֹד.

וְהֵם עָפִים עַל כַּנְפֵי הָרוּחַ הַנּוֹשֵׂא אוֹתָם וּבְרַק הָאוֹר מִתְעוֹפֵף לִפְנֵיהֶם וּמֵאִיר לָהֶם אֶת הַדָּרֶךְ.

וְהֵם עָפִים וְיוֹרְדִים מַטָּה מָטָּה — — —

וְהִנֵּה קוֹל יְלָלָה מָרָה עוֹלָה בְּאָזְנֵיהֶם מִתַּחְתִּית הַתְּהוֹם הָאָפֵל.

וְהַיְלָלָה הוֹלֶכֶת וּגְדוֹלָה, הוֹלֶכֶת וּמָרָה...

פִּתְאֹם עָמְדוּ עַל שֶׁן־סֶלַע רָם וּבְרַק הָאוֹר עוֹמֵד מִמּוּלָם.

וְהִנֵּה נַחַל אֵשׁ אֲדֻמָּה כְּדָם רוֹתֵחַ לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם. וְעַל גְּדוֹת הַנַּחַל מִזֶּה וּמִזֶּה שְׁתֵּי תְמוּנוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת מְאֹד: שְׁנֵי נְחָשֵׁי אֵשׁ־שְׁחוֹרָה גְדוֹלִים מְאֹד, וְכָל גְּוִיּוֹתֵיהֶם מְלֵאוֹת עֵינֵי אֵשׁ אֲדֻמָּה, וְשֵׁשׁ כְּנָפַיִם שְׁחוֹרוֹת וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה יָדַיִם לְכָל אֶחָד מֵהֶם; וְהַכְּנָפַיִם שְׁחוֹרוֹת מְאֹד וְהַיָּדַיִם אֲרֻכּוֹת מְאֹד. וְרֹאשׁ אָדָם לַנָּחָשׁ הָאֶחָד, וְהָרֹאשׁ קֵרֵחַ כְּגֻלְגֹּלֶת הַפֶּגֶר הַמּוּצָאָה מִן הַקֶּבֶר, וְרֹאשׁ אִשָּׁה לַנָּחָשׁ הַשֵּׁנִי; אַךְ לֹא שְׂעָרוֹת לָרֹאשׁ הַזֶּה, כִּי נְחָשִׁים דַּקִּים וַאֲרֻכִּים צוֹמְחִים לָהּ וְיוֹרְדִים וּמִתְפַּתְּלִים מִסָּבִיב לִגְוִיָּתָהּ וּמְכַסִּים

אֶת עֵינֶיהָ הָרַבּוֹת. וּשְׁתֵּי עֵינוֹת גָּפְרִית־בּוֹעֶרֶת לָהּ עַל מִצְחָהּ.

סַמָּאֵל וְלִילִית.

וְהִנֵּה הֵם יוֹשְׁבִים שְׁנֵיהֶם וּבוֹכִים וּמְיַלְלִים; וְעֵינֵיהֶם הָרַבּוֹת מוֹרִידוֹת דִּמְעוֹת גָּפְרִית־בּוֹעֲרָה.

רוֹאִים הֵם בְּרִבְבוֹת עֵינֵיהֶם, כִּי קֵץ מֶמְשֶׁלֶת הָאֹפֶל וְהָרַע בָּא, וְעִמּוֹ—גַּם קִצָּם הֵם.

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם שַׁלְשְׁלָאוֹת שֶׁל בַּרְזֶל שֶׁחָקוּק עֲלֵיהֶן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם וַיַּאַסְרֵם וַיְרַתְּקֵם זֶה לָזוֹ.

וּבְרַק הָאוֹר הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי דֵּילָה רֵינָה גָּדַל פִּתְאֹם וַיְהִי לְשֶׁמֶשׁ גְּדוֹלָה וּמְאִירָה וַתָּאֶר אֶת הַתְּהוֹם הָעֲמֻקָּה וְהָאֲפֵלָה, וַתְּחַשַּׁכְנָה רִבְבוֹת הָעֵינַיִם שֶׁל סַמָּאֵל וְלִילִית מֵרֹב הָאוֹר הַזָּרוּעַ מִסָּבִיב. וַיַּשְׁמִיעוּ שְׁנֵיהֶם קוֹל יְלָלָה אֲיֻמָּה וַיִּפְּלוּ וַיִּתְעַלָּפוּ.

וְכָל מַלְאֲכֵי הַחַבָּלָה וְכָל יְצוּרֵי הָאֹפֶל שׁוֹכְנֵי אֶרֶץ תַּחְתִּיָּה טָבְעוּ כֻלָּם בְּזִרְמֵי הָאוֹר הַיּוֹרְדִים עֲלֵיהֶם מִמָּרוֹם.

כִּי כַּמַּיִם לַדָּגִים כֵּן הַחשֶׁךְ לְעַבְדֵי הַשָּׂטָן, בּוֹ יִרְאוּ וְאוֹתוֹ יִשְׁאֲפוּ אֶל קִרְבָּם, וְהָאוֹר — מָוֶת הוּא לָהֶם.

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו עוֹלִים מִן הַתְּהוֹם וּמוֹבִילִים אֶת סַמָּאֵל וְלִילִית אֲסוּרִים בְּזִיקֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל הַר צִיּוֹן לַמִּשְׁפָּט.

וְהַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יְנַתֵּק מֵעָלָיו אֶת הַכְּבָלִים, וְיָרַד בְּגָאוֹן וָעֹז לִשְׁפֹּט אֶת הַשָּׂטָן, מְקוֹר הָאֹפֶל וְהָרֶשַׁע וְרֹאשׁ צוֹרְרֵי עַמּוֹ, עִם הָאוֹר.

וְאָז — — —

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו עוֹלִים מַעְלָה מָּעְלָה וּפְנֵיהֶם מַזְהִירִים כִּפְנֵי מַלְאֲכֵי מָרוֹם, בְּאָמְרָם שִׁירָה לִפְנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָמִים: זֶה יָמִים רַבִּים אֲשֶׁר לֹא אָכְלוּ לֶחֶם וְלֹא שָׁתוּ מַיִם, אַךְ רֵיחַ הַקְּטֹרֶת מִן הַבְּשָׂמִים, אֲשֶׁר קָטַף לָהֶם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מִגַּן הָעֵדֶן, — אַךְ הוּא הֶחֱיָה וַיְשׁוֹבֵב אֶת נַפְשָׁם. וְהֵם הוֹלְכִים וּמְשׁוֹרְרִים שִׁירֵי גְאֻלָּה, שִׁירֵי אוֹר:

עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי עֻזֵּךְ, צִיּוֹן!
לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ,
יְרוּשָׁלַםִ עִיר הַקֹּדֶשׁ!

קוּמִי, אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ,
וּכְבוֹד יְיָ עָלַיִךְ זָרָח!

וּשְׁנֵי הָאֲסִירִים בְּנֵי הָאֹפֶל מוּבָלִים אַחֲרֵיהֶם, הוֹלְכִים הָלוֹךְ וּבוֹכִים וּמְיַלְלִים מָרָה —

— — — — — — — — — — — — — — —

אוֹרָה וְשִׂמְחָה בִּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, חַג לִצְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם —

מַלְאָכִים יְחָפֵזוּן וְשַׂרְפֵי הַקֹּדֶשׁ מְעוֹפְפִים אָנֶה וָאָנָה; כֻּלָּם עֲטוּפִים בְּקַוֵּי זֹהַר הַיּוֹצְאִים מִבְּרַק כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְכַנְפֵיהֶם טְבוּלוֹת בָּאוֹר הַיִּפְלָא הַגָּנוּז בְּגַן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן לְנִשְׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר מָסְרוּ נַפְשָׁם עַל עַמָּם וֵאלֹהֵיהֶם. וּכְרוּבִים קַלִּים כִּצְלִילֵי גִיל מְרַחֲפִים מִסָּבִיב, עוֹלִים וְיוֹרְדִים, וְשָׁבִים וְעוֹלִים וְנֶעֱלָמִים בִּמְרוֹמֵי הַזֹּהַר הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר אֵין לוֹ סוֹף.

עָפִים הֵם כֻּלָּם עַל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וּמְבַשְּׂרִים אוֹתוֹ, כִּי יוֹם גְּאֻלָּתוֹ בָּא, כִּי עוֹד מְעַט וְ...

אַךְ בְּטֶרֶם יְכַלּוּ אֶת דְּבַר הַבְּשׂוֹרָה הַגְּדוֹלָה, יִתְרוֹמְמוּ

וַיִּתְעוֹפְפוּ מַעְלָה מָעְלָה. אָצִים הֵם לָבוֹא עַד לִפְנֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד...

שָׁמָּה יֵאָסְפוּ כָּל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לֵאמֹר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַשִּׁירָה הַגְּדוֹלָה וְהַנִּפְלָאָה. שִׁירַת הַגְּאֻלָּה הַגְּדוֹלָה. שִׁירַת אוֹר הַנֵּצַח — — —

וּפַלְגֵי אוֹרָה שׁוֹפְעִים וְיוֹרְדִים מִן הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים וּמַשְׁקִים אֶת הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ — — —

וְרוּחוֹת אַהֲבָה וְרַחֲמִים מְרַחֲפִים בִּמְלֹא רַחֲבֵי הָעוֹלָם וּמְמַלְּאִים אֶת כָּל הַלְּבָבוֹת הַקָּשִׁים וְאֶת כָּל הַנְּפָשׁוֹת הָרָעוֹת.

וְרֵיחוֹת עֵדֶן נִפְלָאִים נוֹזְלִים בָּאֲוִיר וּבָאִים בְּאַף כָּל הַיְקוּם. הַכֹּל שָׂמֵחַ. הַכֹּל מִתְעַנֵּג. הַכֹּל מַרְגִּישׁ, כִּי עוֹד מְעַט וּבָא הַיּוֹם הַגָּדוֹל, יוֹם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב, שֶׁכֻּלּוֹ אוֹר, שֶׁכֻּלּוֹ אֹשֶׁר, יוֹם חַג שֶׁאֵין לוֹ סוֹף — —

* * *

וְרַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו הוֹלְכִים הָלוֹךְ וּמְשׁוֹרְרִים שִׁירֵי גְאֻלָּה. שִׁירֵי אוֹר. וּשְׁנֵי בְנֵי הָאֹפֶל, סַמָּאֵל וְלִילִית מוּבָלִים אַחֲרֵיהֶם אֲסוּרִים בַּזִּקִּים.

טוֹבְעִים הֵם בְּזָרְמֵי הָאוֹר הַשּׁוֹפְעִים מִמָּרוֹם בְּלִי הֶרֶף; וְהֵם הוֹלְכִים וְחַלָּשִׁים, הוֹלְכִים וּנְמוֹגִים וּמְיַלְּלִים חֶרֶשׁ:
„הָהּ, מִי יִחְיֶה מִיּוֹם הָאוֹר !״

וְהֵם נִסְחָבִים הָלְאָה הָלְאָה, וְהָאוֹרוֹת הוֹלְכִים וּגְדוֹלִים וְהֵם הוֹלְכִים וּקְטַנִּים וּנְמוֹגִים, כֹּחוֹתֵיהֶם יַעַזְבוּם כָּלָה; עוֹד מְעַט וְהֵם מִתְעַלְּפִים –

וְרֹאשׁ הַר צִיּוֹן נִרְאֶה כְּבָר מֵרָחוֹק. הִנֵּה עוֹד מְעַט וּבָא רֶגַע הַמִּשְׁפָּט וּבָא הַקֵּץ לַחשֶׁךְ, וּבָא יוֹם הָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁאֵין לוֹ קֵץ.

עוֹד מְעַט – – –

וְהַשָּׂטָן וְאִשְׁתּוֹ נוֹפְלִים בְּלִי כֹחַ לָאָרֶץ, נוֹפְלִים וּמִתְעַלְּפִים:

– אֲהָהּ !... הָאוֹר !... – יֶאֶנְקוּ כַּחֲלָלִים – הָהּ... חוּסִי נָא, סַמְּכוּנוּ... בְּרֵיחַ... הַקְּטֹרֶת... פֶּן... – וַיִּדָּמוּ.

רָאָה דִּילָה רֵינָה וַיִּקַּח אֶת קְטֹרֶת הַבֹּשֶׂם, אֲשֶׁר הֵבִיא לוֹ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא מִגַּן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן, וַיַּגִּישֶׁנָּה אֶל אַף סַמָּאֵל וְלִילִית – – –

וַיְהִי אַךְ הֵרִיחוּ סַמָּאֵל וְלִילִית מִקְטֹרֶת גַּן הָעֵדֶן, וַיִּנָּתְקוּ הָאֲסוּרִים מֵעֲלֵיהֶם; וּשְׁרִיקָה נוֹרָאָה נִשְׁמְעָה פִּתְאֹם, וּלְקוֹלָהּ קָמָה סְעָרָה גְדוֹלָה וַחֲזָקָה מְאֹד, אֲשֶׁר נָשְׂאָה עַל כְּנָפֶיהָ מַחֲנוֹת מַחֲנוֹת עֲנָנִים שְׁחוֹרִים. הָאוֹר הַגָּדוֹל נֶעְלַם פִּתְאֹם וַחֲשֵׁכָה גְדוֹלָה כִּסְּתָה אֶת כָּל הַיְקוּם. רֵיחוֹת הָעֵדֶן נִדְּפוּ וְרֵיחַ גָּפְרִית בּוֹעֵרָה מָלְאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם. הָעֲנָנִים הִתְנַשְּׂאוּ כְּהָרֵי הַשֶּׁךְ גְּדוֹלִים וַיְכַסּוּ אֶת פְּנֵי כָּל הַשָּׁמַיִם וּרְעָמִים אַדִּירִים רָעֲמוּ וְהִרְעִישׁוּ אֶת הָאָרֶץ עַד הַיְסוֹד בָּהּ. וּבְרָקִים אֲדֻמִּים־שְׁחוֹרִים הִתְעוֹפְפוּ מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵיהֶם. וּבְתוֹךְ הָאֹפֶל וְהָרַעַשׁ וְהָרְעָמִים נִרְאוּ כִּשְׁנֵי עֲנָקִים גְּבֹהִים־גְּבֹהִים, רַגְלֵיהֶם עוֹמְדוֹת אַרְצָה וְרָאשֵׁיהֶם מַגִּיעִים אֶל הֶעָבִים הַשְּׁחוֹרִים; וְכָל גְּוִיּוֹתֵיהֶם מְלֵאוֹת עֵינֵי אֵשׁ שְׁחוֹרָה. וְצַלְלֵי אֹפֶל הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים מְשׁוֹטְטִים וּמְרַקְּדִים סְבִיבָם, מְרַקְּדִים וּמְזַמְּרִים שִׁירֵי אֹפֶל – – –

וְהַסְּעָרָה הַשְּׁחוֹרָה סוֹעֶרֶת וְצוֹהֶלֶת וּמְחַלֶּלֶת בְּרִבְבוֹת חֲלִילִים...

וְסַמָּאֵל וְלִילִית עִם כָּל גְּדוּדֵיהֶם הַשְּׁחוֹרִים שָׁבוּ

בִּשְׁרִיקוֹת נִצָּחוֹן אֶל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתָּם הָאֲפֵלָה לִקְשֹׁר כַּבְלֵי אֵשׁ חֲדָשִׁים בְּעַד הַמָּשִׁיחַ...

* * *

עַצֶּבֶת וּדְמָמָה בַּשָּׁמָיִם.

נֶעֶלְמוּ הָאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים, וַעֲנָנִים כֵּהִים כָּאֵפֶר מְכַסִּים אֶת כָּל שִׁבְעַת הָרְקִיעִים. הַמַּלְאָכִים וְהַשְּׂרָפִים מְרַחֲפִים אַט כַּאֲבֵלִים וְרָאשֵׁיהֶם מוּרָדִים אֶל תַּחַת כַּנְפֵיהֶם. עֵינֵי הָאוֹר שֶׁלָּהֶם לֹא תוּכַלְנָה לְהַבִּיט אֶל הָעֲנָנִים הָאֵלֶּה. הַכְּרוּבִים הַקַּלִּים וְהָעַלִּיזִים תָּמִיד עָזְבוּ אֶת שַׁעֲשׁוּעֵיהֶם בָּרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי. עֲצוּבִים הֵם כִּיתוֹמִים... גַּם הַנְּשָׁמוֹת בְּגַן הָעֵדֶן הָעֶלְיוֹן חָדְלוּ לוֹמַר שִׁירָה...

עַצֶּבֶת וּדְמָמָה בַּשָּׁמָיִם...

אַךְ קוֹל רַעַשׁ כְּבָלִים יִשָּׁמַע לְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵיהֶם וְאַחֲרֵי הָרַעַשׁ קוֹל בְּכִי תַמְרוּרִים...

זֶה קוֹל הַמָּשִׁיחַ הַמִּתְאַמֵּץ לְנַתֵּק מֵעָלָיו אֶת כַּבְלֵי הָאֵשׁ הַנּוֹרָאִים — וְאֵינוֹ יָכוֹל, וְהוּא בּוֹכֶה וּמִתְיַפֵּחַ...

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב לְבַדּוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד וְשׁוֹמֵעַ קוֹל רַעַשׁ הַכְּבָלִים וְקוֹל בְּכִי הַמָּשִׁיחַ — וּבוֹכֶה גַּם הוּא...

„אוי לי שֶׁהֶחֱרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשָׂרַפְתִּי אֶת הֵיכָלִי וְהִגְלֵיתִי אֶת בָּנַי לְבֵין הָאֻמּוֹת!"

וּשְׁתֵּי דִמְעוֹת אֵשׁ גְּדוֹלוֹת זוֹלְגוֹת וּבוֹקְעוֹת אֶת כָּל הָרְקִיעִים וְנוֹפְלוֹת בְּרַעַשׁ אֶל הַיָּם הַגָּדוֹל, נוֹפְלוֹת וְכָבוֹת וְטוֹבְעוֹת...

* * *

מֶה הָיְתָה אַחֲרִית רַבִּי יוֹסֵף דֵּילָה רֵינָה וְתַלְמִידָיו לֹא יָדוּעַ בְּבֵרוּר. אוֹמְרִים כִּי נָפְלוּ בַשִּׁבְיָה בִּידֵי גְדוּדֵי הָאֹפֶל, אֲשֶׁר יִקָּרְאוּ לָהֶם מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְהֵם הִטְבִּילוּ אוֹתָם בַּחֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי הַטֻּמְאָה וּבְשִׁבְעִים יַמֵּי הָאֹפֶל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּחְתִּית, לְמַעַן אֲשֶׁר יִהְיוּ כְּמוֹהֶם... וּבִרְאוֹתָם, כִּי עֲמָלָם זֶה הָיָה לַשָּׁוְא, דָּנוּ אוֹתָם בְּכַף הַקֶּלַע. וּבְכֵן הֵם מְקֻלָּעִים יוֹם יוֹם מֵרָאשֵׁי הָרְרֵי הַקֶּרַח וְהַשֶּׁלֶג הַנּוֹרָאִים אֶל תְּהוֹמוֹת יַם־דִּי־נוּר הַשָּׁחוֹר, וּמִתְּהוֹמוֹת יַם־דִּי־נוּר הַשָּׁחוֹר אֶל רָאשֵׁי הָרְרֵי הַקֶּרַח וְהַשֶּׁלֶג.

וְהֵמָּה — גַּם חָיֹה לֹא יִחְיוּ, גַּם מוֹת לֹא יָמוּתוּ...

№
92—93

פרחים

מַהֲרַ"ל מִפְּרָג.

אַגָּדָה.

מֵאֵת

ש. ל. גָּרְדוֹן.

הוֹצָאַת "תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 4 קאפ.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

מַהֲרָ״ל מִפְּרָג.

(הַגָּדָה לְפֶסַח).

רַב זָקֵן הָיָה בְּעִיר פְּרָג הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ בִּיהֶם, וּשְׁמוֹ רַבִּי לֵוִי. וַיְהִי הָרַב הַזֶּה אִישׁ צַדִּיק וְקָדוֹשׁ מְאֹד; וּכְכֹל אֲשֶׁר גָּדְלָה צִדְקָתוֹ כֵּן רַבָּה חָכְמָתוֹ בַּתּוֹרָה וּבְכָל דְּבַר מַדָּע, וּכְכֹל אֲשֶׁר רַבָּה חָכְמָתוֹ כֵּן גָּדְלָה עַנְוָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ לְכָל הָאָדָם הַנִּבְרָא בְּצֶלֶם אֱלֹהִים. הוּא חִבֵּר סְפָרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מְאֹד, סְפָרִים הַמְּלֵאִים חָכְמָה עֲמֻקָּה וְדַעַת אֱלֹהִים וּבְקִיאוּת רַבָּה בְּתַלְמוּד וּבְכָל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַגְּדוֹלִים מִדּוֹר דּוֹר. וַיֵּצֵא לוֹ שֵׁם בְּכָל הָאָרֶץ וַיִּקְרְאוּ לוֹ מַהֲרָ״ל (לֵאמֹר: מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי לֵוִי) מִפְּרָג.

וְכָל בְּנֵי פְּרָג, הָעִיר הַגְּדוֹלָה לֵאלֹהִים, כִּיהוּדִים כְּעַם הָאָרֶץ, מְכַבְּדִים וּמְנַשְּׂאִים אֶת הָרַב הַזָּקֵן הַזֶּה. וְהָיָה בִּהְיוֹת דְּבַר רִיב וּמִשְׁפָּט בֵּין יְהוּדִי וּבִיהֶמִי, אוֹ גַם בֵּין בִּיהֶמִי

לְבִיהָמִי – עַד הָרַב הַזָּקֵן יָבוֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם, וּכְכָל אֲשֶׁר יַחֲרֹץ מִשְׁפָּטָם כֵּן יָקוּם; כִּי כִּדְבַר הָאֱלֹהִים כֵּן הָיוּ דְבָרָיו בְּעֵינֵיהֶם. וַיְהִי רַבִּי לֵוִי לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת לַעֲדָתוֹ.

וַעֲדַת הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בִּפְרָג עֵדָה גְדוֹלָה וַעֲתִיקָה, וְלָהּ בֵּית כְּנֶסֶת עַתִּיק מְאֹד, הַנִּפְלָא בְּמַרְאֵהוּ וּבְבִנְיָנוֹ מִבַּיִת וּמִחוּץ. וְזִקְנֵי הָעִיר הַהִיא הָיוּ מְסַפְּרִים עָלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

כַּאֲשֶׁר חָרְבָה עִירֵנוּ וְשָׁמֵם בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ בִּידֵי הָרוֹמָאִים הֶעָרִיצִים, וּשְׁאֵרִית גִּבּוֹרֵי יְהוּדָה הָגְלוּ מֵאַרְצָם הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר רָוְתָה מִדָּמָם, וַיִּתְפַּזְּרוּ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם, נִדְּחוּ רַבִּים מִן הַגּוֹלִים אֶל אֶרֶץ בִּיהָם וַיָּבֹאוּ וַיֵּשְׁבוּ בִּפְרָג בִּירַת הָאָרֶץ הַהִיא. אַךְ לִפְנֵי הִפָּרְדָם מִמִּקְדָּשָׁם הֶחָרֵב, לָקְחוּ עִמָּהֶם מֵאֲבָנָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וַיִּשָּׂאוּן אִתָּם אֶל כָּל אֲשֶׁר הָלָכוּ; וּבְבוֹאָם לִפְרָג בָּנוּ בְּאַבְנֵי הַמִּקְדָּשׁ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת אֲשֶׁר יִשְׁפְּכוּ בוֹ אֶת נַפְשָׁם לִפְנֵי יְיָ. וְהִשָּׁבַע נִשְׁבְּעוּ בָּעֵת הַהִיא, כִּי בְּשׁוּב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבוּת עַמּוֹ, יָשׁוּבוּ וְלָקְחוּ אִתָּם אֶת אַבְנֵי הַקֹּדֶשׁ הָאֵלֶּה וֶהֱשִׁיבוּן יְרוּשָׁלַיְמָה, לָשׁוּב וְלִבְנוֹת בָּהֶן אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַגָּדוֹל וְהַנֶּאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ.

אֲשֶׁר לֹא יֶחֱרַב עוֹד, כִּי עָמוֹד יַעֲמֹד כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ וְהַזֹּהַר יַזְהִיר כְּזֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ בָּרָקִיעַ.

וְאוּלָם שְׁנוֹת מֵאוֹת רַבּוֹת, רַבּוֹת מְאֹד כְּבָר עָבְרוּ, וּבֵית הַכְּנֶסֶת הָעַתִּיק עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד וּמְחַכֶּה לַיּוֹם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר יְחַלְּצוּ מִמֶּנּוּ אֶת אֲבָנָיו לַהֲשִׁיבָן לִמְקוֹם קָדְשָׁן.

וְיָמִים רָעִים בָּאוּ לְגוֹלֵי יְהוּדָה הַזָּרִים בְּכָל אַרְצוֹת תֵּבֵל. נַהֲרֵי נַחֲלֵי דָם שָׁטְפוּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קָצֶהָ.

וְהַדָּם דַּם בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַנָּעִים וְנָדִים בַּנֵּכָר וְאֵינָם שׁוֹכְחִים וְאֵינָם יְכוֹלִים לִשְׁכֹּחַ אֶת אַרְצָם וֵאלֹהֵיהֶם.

אַלְפֵי מְדוּרוֹת וּמוֹקְדֵי אֵשׁ נֶעֶרְכוּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קָצֶהָ לְהַעֲלוֹת עַל הַמּוֹקֵד אֶת הַחַטָּאִים בְּנַפְשׁוֹתָם —

וְהַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנֵי צִיּוֹן הַנֶּאֱמָנִים הֵם, הַנָּעִים וְהַנָּדִים בַּנֵּכָר וּמְקַוִּים וְאֵינָם יְכוֹלִים לֹא־לְקַוּוֹת לָשׁוּב וְלִהְיוֹת לְעַם חָפְשִׁי, לְעַם גָּדוֹל וּלְאוֹר עוֹלָם בְּאַרְצוֹ.

וְהַיָּמִים הוֹלְכִים וְרָעִים, וְהָאוֹיְבִים הוֹלְכִים וְרַבִּים וְהַגְּזֵרוֹת הוֹלְכוֹת וְקָשׁוֹת. גּוֹלֵי יְהוּדָה גֹּרְשׁוּ מִמֶּשֶׁבֶת בֶּעָרִים יַחַד עִם יֶתֶר הָאֶזְרָחִים וַיִּהְיוּ כְּלוּאִים בִּרְחוֹב צַר אֶחָד מֻקַּף חוֹמָה, אֲשֶׁר קָרְאוּ לוֹ „גֵּיטוֹ“. אַךְ לֹא אַחַת נֶהְפַּךְ הַגֵּיטוֹ לְגֵיא

הֲרֵגָה; לֹא אַחַת נֶהְפַּךְ הַגֵּיטוֹ לְיָם שֶׁל אֵשׁ, אַךְ – רְאֵה זֶה פֶּלֶא! – בֵּית הַכְּנֶסֶת הַיָּשָׁן הָעוֹמֵד בְּלֵב הַגֵּיטוֹ, בֵּית הַכְּנֶסֶת הַבָּנוּי מֵאַבְנֵי הַמִּקְדָּשׁ, עוֹדֶנּוּ עוֹמֵד וְקַיָּם. בּוֹעֵר הוּא בָּאֵשׁ וְאֵינֶנּוּ אֻכָּל. וְהוּא עוֹמֵד וּמְחַכֶּה לַיּוֹם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר יְחַלְּצוּ מִמֶּנּוּ אֶת אֲבָנָיו לִבְנוֹת בָּהֶן שֵׁנִית אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַגָּדוֹל לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; עוֹמֵד הוּא וּבְנֵי צִיּוֹן בּוֹנָיו עוֹדָם בָּאִים לְתוֹכוֹ וּמִתְפַּלְּלִים בּוֹ לֵאלֹהִים:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן!

מִתְפַּלְּלִים וּמְקַוִּים בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ.

וְשֵׁם הָרַב הַזָּקֵן רַבִּי לֵוִי יָצָא לִתְהִלָּה גַּם מֵעֵבֶר לְחוֹמוֹת הַגֵּיטוֹ כְּשֵׁם אַחַד הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ. פְּעָמִים רַבּוֹת חָשְׁבוּ צוֹרְרֵי הַיְּהוּדִים מַחְשְׁבוֹת רָעָה עַל הַיְּהוּדִים וַיְעוֹלְלוּ לָהֶם עֲלִילוֹת בְּרֶשַׁע לְהַשְׁמִידָם וּלְהַכְרִית זִכְרָם מִן הָאָרֶץ, אַךְ הָרַב הַזָּקֵן סִכֵּל תָּמִיד אֶת כָּל עֲצוֹתֵיהֶם וְהוֹכֵחַ הוֹכִיחַ תָּמִיד, כִּי אַךְ בְּשֶׁקֶר מִתְאַנִּים הַצּוֹרְרִים לִבְנֵי עַמּוֹ, וּמוֹשְׁלֵי הָאָרֶץ הֶאֱמִינוּ לוֹ וְלֹא נָתְנוּ אֶת הַצּוֹרְרִים לִנְגֹּעַ בַּיְּהוּדִים לְרָעָה.

וְכֹהֵן מוּמָר אֶחָד הָיָה בִּפְּרָג אֲשֶׁר עָלָה לִגְדֻלָּה וַיְהִי אִישׁ סוֹדוֹ שֶׁל הַהֶגְמוֹן הַגָּדוֹל הַיּוֹשֵׁב בָּעִיר הַהִיא. הַבּוֹגֵד הַזֶּה שָׂנֵא אֶת בְּנֵי עַמּוֹ לְפָנִים תַּכְלִית שִׂנְאָה, וַיְחַבֵּל תָּמִיד תַּחְבּוּלוֹת שׁוֹנוֹת לְהָצִיק לְאֶחָיו כְּכָל אֲשֶׁר הָיָה לְאֵל יָדוֹ. אַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם סָבַל הָרַב הַזָּקֵן אֶת עֲצָתוֹ הָרָעָה וְגַם הוֹכִיחוֹ עַל פָּנָיו עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר בָּגַד בְּעַמּוֹ וְעַל הָרָעָה אֲשֶׁר הוּא אוֹמֵר לַעֲשׂוֹת לָהֶם חִנָּם. אָז קָצַף הַבּוֹגֵד קֶצֶף גָּדוֹל עַל הָרַב הַזָּקֵן וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ מְאֹד. וַיִּשָּׁבַע לְהִנָּקֵם מִן הָרַב וַעֲדָתוֹ יָחַד. וַיָּבֵא הַבּוֹגֵד אֶת דִּבַּת הָרַב רָעָה לִפְנֵי הַהֶגְמוֹן, אֲשֶׁר קִנֵּא בִּכְבוֹדוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הָרַב הַיְהוּדִי וַיִּטֹּר לוֹ אֵיבָה; וּשְׁנֵי אֵלֶּה נוֹעֲצוּ יַחַד לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת בָּרַב הַזָּקֵן וַעֲדָתוֹ יָחַד.

* * *

לֵיל הַפֶּסַח, לֵיל הָאוֹר.

הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה, וְשַׁעֲרֵי הַגֵּיטוֹ סֻגְּרוּ עַל מַסְגֵּר כְּמִשְׁפַּט הַיָּמִים הָהֵם, לְבַל יָעֹזּוּ הַיְהוּדִים לָצֵאת בַּלַּיְלָה מֵרְחוֹב כִּלְאָם. וּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל נִתְמַלֵּא שִׂמְחָה וָאוֹר; אַלְפֵי

נֵרוֹת מְאִירִים אֶת הַבַּיִת הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְאַלְפֵי עֵינַיִם מַזְהִירוֹת מִשִּׂמְחָה וָאשֶׁר:

הֶחָג בָּא, חַג הָאוֹר וְהַדְּרוֹר, חַג הַזִּכְרוֹנוֹת הַנְּעִימִים וְהַתִּקְוֹת הַנְּעִימוֹת.

וְאַלְפֵי קוֹלוֹת מִשְׁתַּפְּכִים בְּשִׁירָה אַחַת גְּדוֹלָה וְנֶאְדָּרָה, שִׁירַת הַחֵרוּת הַנִּפְלָאָה, שִׁירַת אוֹר הָעוֹלָם, יוֹצְאָה מִפִּי גוֹלֵי יְהוּדָה, וְעוֹלָה וּמְרַחֶפֶת מַעְלָה, מַעְלָה לְאֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרָיִם.

גַּם כָּל בָּתֵּי הַגֵּיטוֹ מְלֵאִים שִׂמְחָה וְכָל הַחַלּוֹנוֹת מְפִיקִים אוֹר. הִנֵּה חַג הַחֹפֶשׁ הֶעָבָר לִבְנֵי צִיּוֹן הַכְּלוּאִים בִּכְלְאָם, חַג הַתִּקְוָה וְהַחֹפֶשׁ הַגָּדוֹל לֶעָתִיד לָבוֹא.

הַתְּפִלָּה כָלָתָה; וַהֲמוֹנִים הֲמוֹנִים נָהֲרוּ לְבָתֵּיהֶם לַעֲרֹךְ אֶת הַ„סֵּדֶר" וּלְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. הַמְּלָה נְעִימָה בָּרְחוֹב; מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מְרַחֲפִים מִקְּצֵה הַגֵּיטוֹ וְעַד קָצֵהוּ. הַכֹּל שָׁלֵו וְשָׂמֵחַ, הַכֹּל מָלֵא תִקְוָה וּנְעִימוֹת. הַיְלָדִים הַטּוֹבִים רָצִים וְצוֹהֲלִים מִגִּיל; עוֹד מְעַט וְיָשְׁבוּ לַסֵּדֶר וְשָׁאֲלוּ אֶת אַרְבַּע הַקֻּשְׁיוֹת, וְאַבָּא יְסַפֵּר לָהֶם אֶת הַסִּפּוּרִים הַנִּפְלָאִים וְהַנְּעִימִים, אֲשֶׁר שְׁמָעוּם כְּבָר מִפִּי רַבָּם בַּחֶדֶר, אַךְ צְמֵאִים הֵם לְשָׁמְעָם וּלְשָׁמְעָם עוֹד, בְּלִי הֶרֶף, בְּלִי הֶפְסֵק.

וְהָרַב הַזָּקֵן בָּא אֶל בֵּיתוֹ אֲשֶׁר מִמּוּל בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְעִמּוֹ הָאוֹרְחִים, אֲשֶׁר הִזְמִין אֶל הַסֵּדֶר, וְלִפְנֵיהֶם רָץ בְּשִׂמְחָה עִמָּנוּאֵל הַקָּטָן, בֶּן־זְקוּנָיו. הוּא חִכָּה כְּבָר כָּל הַיּוֹם בְּקֹצֶר־רוּחַ לַסֵּדֶר הָאָהוּב לוֹ מִכָּל חַגֵּי הַשָּׁנָה – וְהִנֵּה בָּא!

וְהַבַּיִת מָלֵא אוֹר וָגִיל וּפְנֵי הָרַב מְאִירִים מְאֹד, גַּם פְּנֵי כָל הַיּוֹשְׁבִים לַשֻּׁלְחָן מְפִיקִים שִׂמְחָה; אַךְ יוֹתֵר מִכֻּלָּם צָהַל עִמָּנוּאֵל הַקָּטָן. כִּכְרוּב קָטָן הִתְעוֹפֵף אָנֶה וָאָנָה וּצְחוֹקוֹ הָעַלִּיז צִלְצֵל כְּפַעֲמוֹן כֶּסֶף בְּכָל פִּנּוֹת הַבָּיִת.

הֵחֵל הַסֵּדֶר. הַקְּעָרָה עֲרוּכָה, הַכּוֹסוֹת מְזוּגוֹת וְכוֹסוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ מִתְנַשֵּׂא מִבֵּינֵיהֶן וְעוֹמֵד כְּשָׁקוּעַ בְּמַחְשָׁבוֹת.

עִמָּנוּאֵל שׁוֹאֵל: מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת?

וְהָרַב וְכָל הַמְּסֻבִּים עוֹנִים בְּנִגּוּן עָלָיו: עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם!

וְקוֹרְאִים אֶת הַהַגָּדָה בְּשִׂמְחָה וּבְרֶגֶשׁ.

וְהַיֶּלֶד שׁוֹאֵל אֶת אָבִיו עַל אֹדוֹת הַיְלָדִים הָעִבְרִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּמִצְרַיִם, וְהָאָב עוֹנֶה:

„כַּאֲשֶׁר רָאוּ הָאִמּוֹת הָרַחֲמָנִיּוֹת, כִּי מַחְמַדֵּי עֵינֵיהֶן מֻשְׁלָכִים הַיְאֹרָה, מְפַרְפְּרִים וְטוֹבְעִים לְעֵינֵיהֶן, עָזְבוּ אֶת בָּתֵּיהֶן

וְנִמְלְטוּ אֶל הַיְעָרוֹת הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן, וְשָׁם יָלְדוּ אֶת בְּנֵיהֶן. אַךְ הָאִמּוֹת הָאֻמְלָלוֹת פָּחֲדוּ מְאֹד פֶּן יָבֹאוּ פְּקִידֵי פַרְעֹה אֶל בָּתֵּיהֶן, וּבִרְאוֹתָם, כִּי אֵינָן שָׁם, וְהָלְכוּ לְחַפְּשָׂן וּמְצָאוּן עִם בְּנֵיהֶן—עַל כֵּן עָזְבוּ אֶת יַלְדֵיהֶן הַקְּטַנִּים בַּיַּעַר וַתָּשֹׁבְנָה בְּלִבּוֹת נִשְׁבָּרִים לְבָתֵּיהֶן.

וֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמַע אֶת בְּכִי הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים הָעֲזוּבִים בַּיַּעַר וַיִּשְׁלַח אֲלֵיהֶם אֶת מַלְאָכָיו הַטּוֹבִים וְאֶת כְּרוּבָיו הָרַכִּים. וַיִּשָּׂאוּם הַמַּלְאָכִים הַטּוֹבִים עַל כַּנְפֵיהֶם הַמְּאִירוֹת, כַּאֲשֶׁר תִּשֶּׂאנָה הָאִמּוֹת אֶת יַלְדֵיהֶן בְּחֵיקָן, וַיֵּינִיקוּם דְּבַשׁ מִפִּרְחֵי גַּן עֵדֶן וַיִּרְחָצוּם בִּרְסִיסֵי טַל בֹּקֶר. וְהַכְּרוּבִים הַקְּטַנִּים, אֵלֶּה יַלְדֵי שָׁמַיִם הַטּוֹבִים, הִשְׁתַּעַשְׁעוּ עִמָּהֶם וַיִּשְׂמְחוּ עֲלֵיהֶם, וַיַּשְׁכִּיבוּם בִּגְבִיעֵי שׁוֹשַׁנִּים, אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶן לַעֲרִיסוֹת, וַיָּשִׁירוּ לָהֶם שִׁירֵי עֶרֶשׂ נְעִימִים, כַּאֲשֶׁר תָּשַׁרְנָה הָאִמּוֹת לְיַלְדֵיהֶן בְּגַן עֵדֶן — וַיְיַשְּׁנוּם.

וּבַבֹּקֶר בַּבֹּקֶר שָׁרוּ לָהֶם שִׁירֵי אוֹרָה מִשִּׁירֵי הַכּוֹכָבִים, הָעוֹלִים עִם נֵץ הַחַמָּה אֶל הָרָקִיעַ הַשְּׁבִיעִי לָרֹן יַחַד לְיוֹצֵר הָאוֹר אֶת שִׁירַת הַבֹּקֶר.

וַיָּקִיצוּ הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים מִשְּׁנָתָם הַנְּעִימָה, וַיִּרְאוּ אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל, וַיִּשְׁמְעוּ אֶת הַשִּׁירִים הַנְּעִימִים – וַיָּרִיעוּ וַיִּצְהָלוּ.

וְהָיָה בְּבוֹא הַמִּצְרִים הַיַּעְרָה לְחַפֵּשׂ אֶת יַלְדֵי הָעִבְרִים, וַיִּשָּׂאוּם הַמַּלְאָכִים הַטּוֹבִים עַל כַּנְפֵיהֶם וַיְבִיאוּם אֶל אַחַת הַמְּעָרוֹת הַנִּסְתָּרוֹת, אֲשֶׁר בְּבֶטֶן הָאֲדָמָה; וְאֶת אַחַת הַשְּׁמָשׁוֹת הוֹרִידוּ מִמְּרוֹם הַשָּׁמַיִם וַיְשִׂימוּהָ בְּתִקְרַת הַמְּעָרָה לְהָאִיר לָהֶם וּלְחַמֵּם לָהֶם – וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם אַיֵּה. וּבְשׁוּב הַמִּצְרִים לְעָרֵיהֶם יָשׁוּבוּ הַמַּלְאָכִים וְהֶעֱלוּם מִן הַמְּעָרָה הַנִּסְתָּרָה וֶהֱשִׁיבוּם אֶל מְקוֹמָם כְּבָרִאשׁוֹנָה.

וְכַאֲשֶׁר גָּדְלוּ הַיְלָדִים מְעַט וְלֹא מָצָא לָהֶם עוֹד דְּבַשׁ הַפְּרָחִים, אֲשֶׁר בְּגַן הָעֵדֶן, וַיָּבִיאוּ לָהֶם הַמַּלְאָכִים הַטּוֹבִים מָן מִן הַשָּׁמַיִם, וְהַכְּרוּבִים לִמְּדוּם לָשִׁיר גַּם הֵמָּה אֶת שִׁירַת הַכּוֹכָבִים.

כָּכָה גָּדְלוּ הַיְלָדִים הָעִבְרִים בְּאוֹר וּבִדְרוֹר.

וְאִמּוֹתָם הָרַחְמָנִיּוֹת יָשְׁבוּ בָּעֵת הַהִיא בְּבָתֵּיהֶן וַתִּבְכֶּינָה אֶת יַלְדֵיהֶן, אֲשֶׁר הָיוּ, כְּנִדְמֶה, לְטֶרֶף לְחַיּוֹת הָרָעוֹת אֲשֶׁר בַּיָּעַר.

וּבְצֵאת יִשְׂרָאֵל הָעֶבֶד מִמִּצְרַיִם לִהְיוֹת לְעַם חָפְשִׁי וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה מַחֲנוֹת מַחֲנוֹת שֶׁל יְלָדִים עוֹלִים לִקְרָאתָם:

ופְּנֵיהֶם פְּנֵי כְרוּבִים, וְעֵינֵיהֶם פַּלְגֵי אוֹר. וְכָל מַרְאֵיהֶם – עֹז וּדְרוֹר. וַיַּבִּיטוּ אֲלֵיהֶם וַיִּשְׁתָּאוּ לָהֶם מְאֹד, כִּי לֹא הִכִּירוּם וְלֹא יָדְעוּ מִי וּלְמִי הֵמָּה.

וְלֹא הִכִּירוּ גַּם יַלְדֵי הָאוֹר וְהַדְּרוֹר אֶת אֲבוֹתֵיהֶם הָעֲבָדִים הַמִּשְׁתַּחְרְרִים; אַךְ מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם הִכִּירָם, וַיֵּדַע, כִּי יַלְדֵי הָעִבְרִים הֵם, וַיְקַבְּלֵם בְּאַהֲבָה וָגִיל. וְהַיְלָדִים הִבִּיטוּ אֶל פָּנָיו הַמְּאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְאֶל עֵינָיו – תְּהוֹמוֹת הָאוֹר—וַיֵּדְעוּ מִי וּמַה הוּא, וַיִּשְׁתַּחווּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אָבִינוּ אַתָּה, וַאֲנַחְנוּ בָנֶיךָ! – עַל כֵּן קָרְאוּ אֶת שְׁמָם: „בְּנֵי מֹשֶׁה" עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

– הָאָח, אַבָּא! –קָרָא עִמָּנוּאֵל הַקָּטָן בְּשִׂמְחָה – מַה מְּאֹד חָפַצְתִּי גַּם אֲנִי לִהְיוֹת אֶחָד מִ„בְּנֵי מֹשֶׁה" אֵלֶּה!

– בָּרוּךְ תִּהְיֶה, בְּנִי, לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל חֶפְצְךָ זֶה: וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּגְדַּל, בְּנִי, וְהָגִיתָ בְּתוֹרָתֵנוּ וְיָדַעְתָּ אֶת שְׂפָתֵנוּ וְדִבַּרְתָּ בָּהּ, וְאָהַבְתָּ אֶת עַמֵּנוּ וְאֶת אַרְצֵנוּ בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ, וְשָׂנֵאתָ אֶת הַחֹשֶׁךְ וְהָעַבְדוּת, וְאָהַבְתָּ אֶת הָאוֹר וְהַדְּרוֹר – אָז תִּהְיֶה לְבֶן־מֹשֶׁה.

* * *

עוד מְעַט וְהִגִּיעָה חֲצוֹת לַיְלָה. וְהַמְּסֻבִּים הָעֲלִיזִים כִּלּוּ אֶת סְעֻדָּתָם וַיְבָרְכוּ עַל הַמָּזוֹן, וְהִנָּם שׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס הָרְבִיעִית, שׁוֹתִים וּשְׂמֵחִים...

וְהִנֵּה קוֹל בְּכִי עָצוּר עָלָה בְּאָזְנֵי הָרַב. וְהַבְּכִי מָלֵא תַּמְרוּרִים רַבִּים מְאֹד...

וַיַּבֵּט הָרַב מִסָּבִיב — וַיִּתְחַלְחַל.

וְהַמְּסֻבִּים יוֹשְׁבִים וְשׁוֹתִים אֶת כּוֹסוֹתֵיהֶם וְאֵינָם שׁוֹמְעִים וְאֵינָם יוֹדְעִים מְאוּמָה:

וְקוֹל הַבְּכִי הוֹלֵךְ וְחָזָק, הוֹלֵךְ וָמָר.

מֵאַיִן בָּא הַקּוֹל ? וּמִי הוּא הַבּוֹכֶה בְּכִי מַר כָּזֶה ?

וְהַמְּסֻבִּים קוֹרְאִים אֶת הַהַגָּדָה הַלְאָה בְּקוֹל שִׁיר עָלֵז. נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת.

שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ,
וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ,
כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ — —

קוֹרְאִים כֻּלָּם בְּשִׁיר.

וְרַבִּי לֵוִי אֵינֶנּוּ קוֹרֵא וְאֵינֶנּוּ שָׁר — עֵינָיו נְטוּיוֹת אֶל

טו, הַדֶּלֶת הַפְּתוּחָה וּפָנָיו קוֹדְרִים מְאֹד:

אַיֵּה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא? אַיֵּהוּ?

יוֹדֵעַ הוּא, כִּי בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה יִגָּלֶה אֵלָיו הַנָּבִיא הַמְבַשֵּׂר בְּלֵיל הַסֵּדֶר, וּמַדּוּעַ לֹא יִגָּלֶה אֵלָיו גַּם הַפַּעַם?

וִילָלָה עוֹלָה בְּאָזְנָיו, וְהַיְלָלָה מְלֵאָה תַּמְרוּרִים רַבִּים מְאֹד.

וְהַיְלָלָה הוֹלֶכֶת וּגְדוֹלָה, הוֹלֶכֶת וּמָרָה...

וְהַמְסֻבִּים קוֹרְאִים וּמְזַמְּרִים לָהֶם אֶת הַהַגָּדָה הָלְאָה.

וְהִנֵּה קוֹל דְּמָמָה דַקָּה קוֹרֵא בְּאָזְנָיו... וְהַקּוֹל מָלֵא חֶמְלָה וְרַחֲמִים רַבִּים:

— קוּם, רוֹעֶה נֶאֱמָן, וְהַצֵּל אֶת צֹאנֶךָ!

אָז קָם הָרַב הַזָּקֵן מִמּוֹשָׁבוֹ בְּקִיטְלוֹ הַלָּבָן וּבְמִצְנַפְתּוֹ הַלְּבָנָה וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

וְהַיְלָלָה הַמָּרָה גָּדְלָה שִׁבְעָתַיִם וְהִנֵּה הִיא עוֹלָה מִבֵּית הַכְּנֶסֶת...

וְקוֹל הַדְּמָמָה קוֹרֵא בְּאָזְנוֹ שֵׁנִית.

— לֵךְ, רוֹעֶה נֶאֱמָן, וְהַצֵּל אֶת צֹאנֶךָ!

הָרַב נָשָׂא עֵינָיו רֶגַע הַשָּׁמַיְמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה כְּמוֹ שְׁנֵי כּוֹכָבִים נוֹפְלִים עַל גַּג בֵּית הַכְּנֶסֶת...

וְהַקּוֹל קוֹרֵא שְׁלִישִׁית:

– קוּם, רוֹעֶה נֶאֱמָן, וְהַצֵּל אֶת צֹאנֶךָ!

אָז נָשָׂא אֶת רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת – – –

וְהָמוֹן גָּדוֹל לָבוּשׁ לְבָנִים וְעָטוּף לְבָנִים מָלֵא אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת מִפֶּה לָפֶה; וִילָלָה אֲיֻמָּה עוֹלָה כְּמוֹ מִתַּחְתִּיּוֹת אֶרֶץ, וּבֵית הַכְּנֶסֶת רוֹעֵד כֻּלּוֹ, כַּאֲשֶׁר יִרְעַד עָלֶה בָרוּחַ. וַאֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ פָּתוּחַ וְסִפְרֵי הַתּוֹרָה בּוֹכִים וּבוֹכִים בִּמְרִירוּת נוֹרָאָה.

וַיְהִי אַךְ דָּרְכוּ רַגְלֵי רַבִּי לֵוִי עַל מִפְתַּן בֵּית הַכְּנֶסֶת, וַתִּדֹּם הַיְלָלָה – אַךְ סִפְרֵי הַתּוֹרָה בָּכוּ עוֹד דּוּמָם בְּכִי מַר מְאֹד...

אָז יָרַד הָרַב בַּמַּעֲלוֹת אֶל הַבַּיִת פְּנִימָה וַיַּעֲבֹר בֵּין הֶהָמוֹן הָרַב עַד גִּשְׁתּוֹ אֶל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וַיַּעַל אֵלָיו בַּמַּעֲלוֹת – וְהִנֵּה בַּקְבּוּק דָּם נִרְאָה לְעֵינָיו מִבֵּין סִפְרֵי הַתּוֹרָה.

אָז הוֹצִיא הָרַב אֶת בַּקְבּוּק הַדָּם מֵאֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וַיָּשֶׂם בִּמְקוֹמוֹ בַּקְבּוּק יָיִן.

וּכְרֶגַע נֶעֱלַם הֶהָמוֹן הָרַב מִבֵּית הַכְּנֶסֶת; גַּם סִפְרֵי הַתּוֹרָה עָמְדוּ דוּמָם עַל מְקוֹמָם.

וְרַבִּי לֵוִי שָׁב בִּמְאוֹר פָּנִים אֶל בֵּיתוֹ וְאֶל אוֹרְחָיו

אֲשֶׁר חִכּוּ לוֹ בְּתִמָּהוֹן וּדְאָגָה רַבָּה. וַיֵּשֶׁב עַל מוֹשָׁבוֹ, וַיְסַפֵּר כֻּלָּם בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וַיְהַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה.

* *
*

הַבֹּקֶר אוֹר. שֶׁמֶשׁ אָבִיב שָׁלְחָה עַל יְדֵי קַוֶּיהָ הַמְּאִירִים אֶת בִּרְכַּת הֶחָג לִבְנֵי הַגֵּיטוֹ הָאֲסִירִים, הַחוֹגְגִים בְּשִׂמְחָה אֶת חַג אוֹרָם וּדְרוֹרָם. וּרְחוֹב הַיְּהוּדִים הִתְעוֹרֵר מַהֵר וַיְהִי מָלֵא תְנוּעָה וְחַיִּים. הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים כֻּלָּם לְבוּשִׁים בִּגְדֵי יוֹם טוֹב נוֹהֲרִים אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל וּלְהוֹדוֹת לָאֵל מוֹצִיאָם מִמִּצְרָיִם.

בֵּית הַכְּנֶסֶת מָלֵא מִפֶּה לָפֶה; גַּם הָרַב הַזָּקֵן עוֹמֵד כְּבָר עַל מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְיַד אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהַתְּפִלָּה הֵחֵלָּה.

פִּתְאֹם קָמָה בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת מְהוּמָה נוֹרָאָה מְאֹד:

גְּדוּד חַיָּלִים חֲמֻשִׁים בְּנֶשֶׁק כִּתְּרוּ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת מִכָּל עֲבָרָיו, וְהַהֶגְמוֹן הַקָּתוֹלִי עִם הֶבֶר כֹּהֲנִים, וּבָהֶם גַּם הַמּוּמָר הַבּוֹגֵד בְּעַמּוֹ, בָּאוּ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת פְּנִימָה.

לְמַרְאֵה הָ„אוֹרְחִים" הָאֵלֶּה נָפְלָה אֵימַת מָוֶת עַל כָּל הַמִּתְפַּלְּלִים, וּדְמָמָה נוֹרָאָה שָׂרְרָה פִּתְאֹם בְּכָל פִּנּוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת — —

אַךְ הָרַב לְבַדּוֹ עָמַד עַל מְקוֹמוֹ בִּמְנוּחָה וַיּוֹסֶף לָשִׁיר אֶת תְּפִלָּתוֹ.

— הַס, זָקֵן! — קָרָא הַהֶגְמוֹן בְּזַעַם, — רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנְךָ וְיָדֶיךָ וִידֵי כָּל עֲדָתְךָ מָלְאוּ דַם נְקִיִּים! רַב לָכֶם לְהִתְחַפֵּשׂ, שׁוֹתֵי דָמֵינוּ! עַתָּה נִתְפַּשְׂתֶּם בַּכַּף, מְרַצְּחִים! — וּבְדַבְּרוֹ נִגַּשׁ אֶל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְהַכֹּהֵן הַמּוּמָר עָלָה בַּמַּעֲלוֹת וַיִּפְתַּח אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת הַבַּקְבּוּק וַיִּתְּנֵהוּ עַל יְדֵי הַהֶגְמוֹן.

— וּמַה תֹּאמַר עַתָּה, רוֹצֵחַ זָקֵן? יְדֵי מִי שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה? — קָרָא הַהֶגְמוֹן אֶל הָרַב בַּחֲמַת נָקָם.

— מָה אֹמַר? — עָנָה רַבִּי לֵוִי בִּמְנוּחָה, — שְׁמַע נָא אֶת אֲשֶׁר אֹמַר לְךָ: שֶׁקֶר בְּפִיךָ, הֶגְמוֹן! וְשֶׁקֶר בְּפִי הַבּוֹגֵד הַזֶּה! לֹא רַק דַּם אָדָם, כִּי גַם דַּם הַחַיָּה וְהַבְּהֵמָה תּוֹעֵבָה לָנוּ! לֹא בַקְבּוּק דָּם מְצָאתֶם, כִּי בַּקְבּוּק יַיִן לְקִדּוּשׁ! טַעֲמוּ וּרְאוּ!

וְהַהֶגְמוֹן וְהַכֹּהֲנִים טָעֲמוּ מִן הַבַּקְבּוּק וּפְנֵיהֶם חָוְרוּ כַּסִּיד.

וּתְרוּעַת שִׂמְחָה וָגִיל מִלְאָה כְּרֶגַע אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת.

כַּעֲבֹר רְגָעִים מִסְפָּר יָצָא הַהֶגְמוֹן וְחֶבֶר כֹּהֲנָיו נִכְלָמִים מִבֵּית־הַכְּנֶסֶת. הֵמָּה יָצְאוּ וְהָרַב נָתַן אוֹת וַיּוֹסִיפוּ לְהִתְפַּלֵּל לָאֵל מוֹשִׁיעָם.

№
94—98

פרחים

משה ויהודית מונטיפיורי

תולדה

מאת

ש. ל. גרדון.

הוצאת „תושיה" ורשה.

המחיר 10 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

מֹשֶׁה וִיהוּדִית מוֹנְטִיפְיוֹרִי.

א.

בְּאֶרֶץ אִיטַלְיָה יָשְׁבָה מִשְׁפָּחָה עַתִּיקָה וַחֲשׁוּבָה מְאֹד בְּקֶרֶב עֲדַת יִשְׂרָאֵל שָׁם; וְשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה מוֹנְטִיפְיוֹרִי. כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת הָיוּ נוֹדָעִים בְּעָשְׁרָם וּבְיָשְׁרָם, בְּטוּבָם וּבְצִדְקָתָם, וּבְאַהֲבָתָם אֶת עַמָּם וְדָתָם אַהֲבָה עַזָּה, אַהֲבָה נֶאֱמָנָה. וְדֶגֶל עַתִּיק מְיֻחָד הָיָה לַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת, וְעַל הַדֶּגֶל הָיוּ מְצֻיָּרוֹת הַתְּמוּנוֹת הָאֵלֶּה: תְּמוּנַת אֲרִי זָקוּף וּמִתַּחְתָּיו כָּתוּב: „הֱוֵה גִּבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם"; עֵץ אֶרֶז, וּמִתַּחְתָּיו —: „צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּא", וּגְבָעוֹת קְטַנּוֹת תְּלוּלוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ וּמִתַּחְתֵּיהֶן—: „אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים: מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי? עֶזְרִי מֵעִם יְיָ".

וְאֶחָד מִבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת, מֹשֶׁה חַיִּים שְׁמוֹ, עָזַב הוּא וְיוֹסֵף אֵלִיָּהוּ בְּנוֹ אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתָּם וַיֵּלְכוּ לוֹנְדוֹנָה, בִּירַת אַנְגְּלִיָּה, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. וְיוֹסֵף אֵלִיָּהוּ הָיָה אִישׁ מַשְׂכִּיל, יְרֵא אֱלֹהִים וְיָשָׁר בְּכָל מַעֲשָׂיו, כְּכָל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ הַנִּכְבָּדָה, וַיְהִי שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב תָּמִיד. הוּא אָהַב מְאֹד

אֶת עֲבוֹדַת הַגַּנָּנוּת וְאֶת יְדִיעַת הַצְּמָחִים הַשּׁוֹנִים. וְיוֹסֵף אֵלִיָּהוּ נָשָׂא לוֹ אִשָּׁה בְּלוֹנְדוֹן, אֶת רָחֵל בַּת אַבְרָהָם לָמְבְּרוֹזוֹ דִּי מַטּוֹס מֵקַטּוֹ.

בַּחֹרֶף שֶׁל שְׁנַת תקמ״ה נָסַע יוֹסֵף אֵלִיָּהוּ מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְרַגְלֵי מִסְחָרוֹ לְלִיוֹרְנוֹ אֲשֶׁר בְּאִיטַלְיָה, וְגַם אִשְׁתּוֹ הָלְכָה עִמּוֹ. יָמִים אֲחָדִים אַחֲרֵי בוֹאָם לְעִיר לִיוֹרְנוֹ, יָלְדָה רָחֵל אֵשֶׁת יוֹסֵף אֵלִיָּהוּ מוֹנְטִיפְיוֹרִי בֵּן, וַיִּקְרְאוּ אֶת שְׁמוֹ משֶׁה. הוּא משֶׁה, שֶׁהָיָה אַחֲרֵי כֵן כְּמַלְאָךְ מוֹשִׁיעַ לְאֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ הָעֲשׁוּקִים וּלְאֶרֶץ אֲבוֹתָיו הַשּׁוֹמֵמָה, אֲשֶׁר אָהַב בְּכָל לֵב וּבְכָל נָפֶשׁ.

רַק יְרָחִים אֲחָדִים יָשַׁב יוֹסֵף אֵלִיָּהוּ מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְאִשְׁתּוֹ בְּלִיוֹרְנוֹ, וְאַחֲרֵי כֵן שָׁבוּ לוֹנְדוֹנָה עִם בְּנָם הַבְּכוֹר אֲשֶׁר נוֹלַד לָהֶם. עַל דְּבַר הַנְּסִיעָה הַזֹּאת סִפְּרָה אֵם משֶׁה מוֹנְטִיפְיוֹרִי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: משֶׁה הָיָה תִּינוֹק יָפֶה, חָזָק וְגָדוֹל מְאֹד, וּבְכָל זֹאת לֹא חָפַצְתִּי לִשְׂכֹּר לוֹ מֵינֶקֶת, בְּלֶכְתֵּנוּ בָּאֳנִיָּה בַּיָּם לָבוֹא לְאַנְגְּלִיָּה בְּחֹרֶף קָשֶׁה מְאֹד; אֲנִי בְעַצְמִי הָיִיתִי מֵינִקְתּוֹ. וְאָמְנָם פְּעָמִים רַבּוֹת הִצְטַעַרְתִּי עַל אֲרֻחָתִי הָרָזָה בִּימֵי הַמַּסָּע, כִּי אֲנִי וְאִישִׁי לֹא נָגַעְנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ בְּשׁוּם מַאֲכַל בָּשָׂר, וְרַק לֶחֶם וְחֶמְאָה וּבֵיצִים הָיוּ כָּל מְזוֹנוֹתֵינוּ. וְאוּלָם עַתָּה, — הוֹסִיפָה לְסַפֵּר בִּצְחוֹק — עַתָּה שִׁלְּמוּ לִי בְּיַד רְחָבָה כָּל הַמַּחְסוֹרִים, אֲשֶׁר סָבַלְתִּי בִּימֵי הַמַּסָּע הַהוּא; וְהַמַּחְסוֹרִים הָהֵם לֹא הִזִּיקוּ לֹא

לִבְרִיאוּתִי וְלֹא לִבְרִיאוּת הַיֶּלֶד. עַתָּה אֲנִי שְׂמֵחָה מְאֹד, כִּי לֹא נָטִיתִי אָז אַף כִּמְלֹא הַשַּׂעֲרָה מֵחֻקּוֹת דָּתִי".

הַיֶּלֶד משֶׁה הָלַךְ וְגָדֵל, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְחִנּוּךְ [1] מְסָרוּהוּ הוֹרָיו לְבֵית סֵפֶר לְמַתְחִילִים, וְכַאֲשֶׁר גָּמַר אֶת חֹק לִמּוּדָיו בְּבֵית הַסֵּפֶר הַזֶּה, עָבַר לְמַחְלָקָה עֶלְיוֹנָה בְּבֵית סֵפֶר אַחֵר. הוּא הָיָה בֵּן אוֹהֵב וְאָהוּב לְהוֹרָיו וְתַלְמִיד מַקְשִׁיב וְחָבִיב לְמוֹרָיו. הוּא הָיָה שׁוֹקֵד עַל לִמּוּדָיו בִּתְשׁוּקָה רַבָּה וַיִּתֵּן כָּבוֹד גָּדוֹל לְמוֹרָיו; בְּכָל דְּבַר־רִיב שֶׁנָּפַל בֵּינוֹ וּבֵין חֲבֵרָיו, קִבֵּל עָלָיו תָּמִיד אֶת פְּסַק־דִּינוֹ שֶׁל הַמּוֹרֶה בְּהַכְנָעָה רַבָּה. וְאוּלָם הוּא לֹא הִסְתַּפֵּק בַּלִּמּוּדִים שֶׁהוֹרוּהוּ בְּבֵית סִפְרוֹ, כִּי הִשְׁתַּדֵּל לְהוֹסִיף חָכְמָה וָדַעַת, וַיֶּרֶב לִקְרֹא בִּסְפָרִים טוֹבִים וּמוֹעִילִים. וּבְקָרְאוֹ בִּסְפָרִים הָיָה רָגִיל תָּמִיד לְהַעְתִּיק מֵהֶם בְּפִנְקָסוֹ כָּל פִּתְגָּם [2] יָפֶה, שֶׁיֶּשׁ־בּוֹ מוּסָר טוֹב, אוֹ רַעְיוֹן נַעֲלֶה, אֲשֶׁר מָצָא חֵן בְּעֵינָיו; וְכֵן הָיָה רוֹשֵׁם לְזִכָּרוֹן אֶת הַמִּקְרִים וְהַמַּעֲשִׂים רַבֵּי הָעֵרֶךְ, שֶׁקָּרוּ בְּדִבְרֵי יְמֵי עַם וָעָם. כֵּן עָשָׂה בְּשִׁבְתּוֹ עַל סַפְסַל בֵּית הַסֵּפֶר [3] וְאֶת מִנְהָגוֹ זֶה לֹא עָזַב עַד זִקְנָה וְשֵׂיבָה. בְּסִפְרֵי הַזִּכְרוֹנוֹת שֶׁרָשַׁם בָּהֶם אֵת מִקְרֵי חַיָּיו, נִמְצָאִים תָּמִיד בְּרֹאשׁ מִקְרֵי כָּל יוֹם, אוֹ בְּסוֹפָם,

---

[1] כַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה עִתּוֹ לִלְמֹד. [2] מַאֲמָר, מָשָׁל.
[3] כְּשֶׁהָיָה תַּלְמִיד בֵּית הַסֵּפֶר.

מִסְפַּר חֲרוּזִים יָפִים וּפִתְגָּמִים טוֹבִים הַלְּקוּחִים מִסִּפְרֵי הַמּוּסָר, שֶׁקָּרָא בָהֶם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם.

מֹשֶׁה לֹא לָמַד יָמִים רַבִּים בְּבֵית הַסֵּפֶר, כִּי לְפִי חֻקֵּי הָאָרֶץ בָּעֵת הַהִיא בְּנוֹגֵעַ לַיְּהוּדִים, לֹא הָיְתָה לוֹ כָל תִּקְוָה לִהְיוֹת אַחֲרֵי גָמְרוֹ חֹק לִמּוּדָיו לִפְרוֹפֶסּוֹר[1] בְּאוּנִיבֶרְסִיטָה, אוֹ לִפְרַקְלִיט[2]; הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיוּ אֲסוּרִים לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְגַם בְּחָכְמַת הָרְפוּאָה הָיָה קָשֶׁה מְאֹד לְהִשְׁתַּלֵּם בַּיָּמִים הָהֵם; עַל כֵּן עָזַב אֶת בֵּית סִפְרוֹ וַיָּשֶׂם אֶל הַמִּסְחָר פָּנָיו.

שָׁנִים אֲחָדוֹת עָבַד מֹשֶׁה בְּבָתֵּי־מִסְחָר שׁוֹנִים. וּכְמוֹ בְּבֵית הַסֵּפֶר כֵּן גַּם בְּבֵית הַמִּסְחָר עָבַד בַּחֲרִיצוּת וֶאֱמוּנָה רַבָּה. וַעֲבוֹדָה קָשָׁה עָבַד מֹשֶׁה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה מִן הַבֹּקֶר עַד חֲצוֹת לַיְלָה; וְאָז הָיָה עָלָיו לָשֵׂאת מִכְתָּבִים אֶל הַפּוֹסְטָה. וּבֵית הַמִּסְחָר הָיָה רָחוֹק מְאֹד מִמְּעוֹן אֲבוֹתָיו, וְהָיָה עָלָיו לָלֶכֶת בַּלֵּילוֹת הַחֹרֶף הַקָּרִים מַהֲלַךְ שָׁעוֹת אֲחָדוֹת רַגְלִי עַד בֵּית הוֹרָיו. וְאַף אִם נִזְדַּמְּנָה לוֹ עֲגָלָה, לֹא הוֹצִיא כֶּסֶף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, כִּי הָיָה הָעֶלֶם חַסְכָן[3] וּמְדַקְדֵּק בְּהוֹצָאוֹתָיו, וּבְשׁוּם אֹפֶן לֹא נְתָנוֹ לִבּוֹ לְהוֹצִיא הוֹצָאָה יְתֵרָה כָּזֹאת לַהֲנָאָתוֹ. וְאוּלָם כַּעֲבֹר שָׁנִים אֲחָדוֹת הֵחֵל לַעֲסֹק בְּעַצְמוֹ בְּמִסְחָר, וְהַהַצְלָחָה עָמְדָה לוֹ בְּכָל

[1] מוֹרֶה. [2] אדוואקאט. [3] שפארזאם.

אֲשֶׁר פָּנָה, כִּי בְמֶשֶׁךְ זְמַן קָצֵר הָיָה לְעָשִׁיר גָּדוֹל, וּבֵית מִסְחָרוֹ נוֹדַע לְשֵׁם וּלְכָבוֹד בְּכָל אֶרֶץ אַנְגְּלִיָּה.

וְעוֹד בָּעֵת הַהִיא הָיָה מוֹנְטִיפְיוֹרִי הַצָּעִיר שׁוֹמֵר תּוֹרָה וְחָרֵד לְמַלֵּא כָל־פִּקּוּדֶיהָ; וּבְעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים הָיָה מְמַהֵר לִסְגֹּר אֶת בֵּית מִסְחָרוֹ לִפְנֵי שְׁקִיעַת הַחַמָּה, מִבְּלִי שִׂים לֵב לַהֶפְסֵד שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ מִזֶּה.

וּבְצֶדֶק וְיֹשֶׁר עָשָׂה מוֹנְטִיפְיוֹרִי הַצָּעִיר אֶת עֲסָקָיו הַגְּדוֹלִים. וּכְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה גְדוֹלוֹת בְּמִסְחָר, כֵּן הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד; עַל כֵּן יָצָא לוֹ שֵׁם גָּדוֹל וְנִכְבָּד מְאֹד בְּכָל אֶרֶץ אַנְגְּלִיָּה, וְאַלְפֵי אֲנָשִׁים הָיוּ שׁוֹלְחִים אֵלָיו כֶּסֶף בְּעַד עֲנִיֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ לְצָרְכֵי צְדָקָה אֲחֵרִים, מִבְּלִי דְרֹשׁ מִיָּדוֹ תְּעוּדַת קַבָּלָה, וְעַל פִּי רֹב גַּם מִבְּלִי הוֹדִיעַ חֶפְצָם מַה לַּעֲשׂוֹת בְּכֶסֶף נִדְבָתָם, כִּי מְסָרוּהוּ בְיָדוֹ לְחַלְּקוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינָיו.

בִּשְׁנַת תקס״ט, כַּאֲשֶׁר מָלְאוּ לוֹ חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, הִתְנַדֵּב לַעֲבֹד בִּצְבָא הָאָרֶץ; כִּי כְּכָל אֲשֶׁר אָהַב אֶת עַמּוֹ וֵאלֹהָיו, כֵּן אָהַב אֶת אֶרֶץ מְגוּרָיו וְכֵן הָיָה נֶאֱמָן לְמַלְכּוֹ גֵאֹרְג הַשְּׁלִישִׁי. בַּעֲבוֹדַת הַצָּבָא עָלָה מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְמַעֲלַת־קַפִּיטַן״, וּבְאוֹתָהּ הָעֵת הוֹסִיף לְהִשְׁתַּלֵּם בְּחָכְמָה וּבִשְׂפוֹת וְלֹא הוֹצִיא אַף שָׁעָה אַחַת לְבַטָּלָה.

נִכָּה עָבְרוּ עָלָיו עוֹד שָׁנִים אֲחָדוֹת בַּעֲבוֹדָה חֲרוּצָה וּשְׁקִידָה רַבָּה בַּעֲסָקָיו וְלִמּוּדָיו, עַד בּוֹא הַיּוֹם הַגָּדוֹל וְהַמְאֻשָּׁר בְּכָל יְמֵי חַיָּיו.

בְּיוֹם ל׳ סִיוָן שְׁנַת תקע״ג בָּא מוֹנְטִיפְיוֹרִי בִּבְרִית הַנִּשּׂוּאִין עִם בְּחִירַת לְבָבוֹ יְהוּדִית בַּת לֵוִי בָּרֶנְט הַכֹּהֵן. הַיּוֹם הַזֶּה הָיָה יָקָר וְנִכְבָּד מְאֹד בְּעֵינֵי מוֹנְטִיפְיוֹרִי כָּל יְמֵי חַיָּיו, בְּדַעְתּוֹ מָה רַבָּה הַבְּרָכָה וּמַה גָּדוֹל הָאֹשֶׁר, אֲשֶׁר הֵבִיא לוֹ הַיּוֹם הַהוּא. הוּא הָיָה אוֹמֵר תָּמִיד, כִּי הַיּוֹם הַהוּא הָפַךְ לוֹ אֶת הָאָרֶץ לְגַן עֵדֶן.

וְאָמְנָם נִפְלָאָה הָיְתָה יְהוּדִית בְּטוּב לְבָבָהּ, וּבִתְכוּנוֹת נַפְשָׁהּ הָרַבָּה. אָבִיהָ, לֵוִי בָּרֶנְט כֹּהֵן, הָיָה סוֹחֵר עָשִׁיר מִילִידֵי אַמְסְטֶרְדָּם (הוֹלַנְדִּיָּה), אֲשֶׁר בָּא לָשֶׁבֶת בְּלוֹנְדוֹן וַיִּצְלַח בְּכָל עֲסָקָיו עַד אֲשֶׁר הָיָה לְאֶחָד מִגְּדוֹלֵי עֲשִׁירֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַנְגְּלִיָּה. הוּא הָיָה אִישׁ יָשָׁר, נֶאֱמַן רוּחַ בְּכָל עֲסָקָיו הָרַבִּים וְדָבֵק בְּכָל לִבּוֹ וְנַפְשׁוֹ בֶּאֱמוּנַת יִשְׂרָאֵל וְחֻקֶּיהָ. הוּא הָיָה בַּעַל מֶזֶג רַךְ וָטוֹב, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת[1] וּמְקָרְבָן, וּבֵיתוֹ הָיָה פָּתוּחַ לִרְוָחָה לְכָל דּוֹרֵשׁ עֶזְרָתוֹ. וִיהוּדִית בִּתּוֹ הִצְטַיְּנָה עוֹד מִיַּלְדוּתָהּ בְּמִדּוֹת יְקָרוֹת מְאֹד, וְאַחַת מֵהֶן הִיא הַמְּתִינוּת וּמְנוּחַת הַלֵּב. בְּשָׁעָה שֶׁכָּל בְּנֵי הַבַּיִת הָיוּ נִרְעָשִׁים וְנִפְחָדִים מִפְּנֵי צָרָה הַקְּרוֹבָה לָבוֹא, אוֹ בְּבוֹא פַּחַד פִּתְאֹם, הָיְתָה יְהוּדִית שְׁלֵוָה וְשַׁאֲנַנָּה; גַּם

[1]) הָאֲנָשִׁים.

הִרְגִּיעָה אֶת בְּנֵי הַבַּיִת הַנִּרְעָשִׁים בְּדִבְרֵי עֲלִיצוּת אוֹ בִתְקָוָה וְנִחוּמִים; וְאִם אַךְ אֶפְשָׁר הָיָה לְקַדֵּם אֶת פְּנֵי הָרָעָה, מָצְאָה יְהוּדִית תָּמִיד אֶת הָעֵצָה הַיּוֹתֵר טוֹבָה, אֲשֶׁר הִבִּיעָה אוֹתָהּ בִּמְנוּחַת נֶפֶשׁ נִפְלָאָה.

„בִּהְיוֹתִי יַלְדָּה קְטַנָּה — סִפְּרָה יְהוּדִית פַּעַם אַחַת, — כְּבַת שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע שָׁנִים, נָפַלְתִּי מֵעַל מַעֲקַת הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר בַּדְּיוֹטָה [1]) הַשְּׁנִיָּה עַל רִצְפַּת הַמָּבוֹא מִתָּחַת. כָּל אַנְשֵׁי הַבַּיִת נִבְהֲלוּ וְנִרְעֲשׁוּ מְאֹד וַיְמַהֲרוּ אֵלָי. הֵם חָשְׁבוּ, כִּי לֹא אָקוּם עוֹד אַחֲרֵי נָפְלִי; אַךְ מַה גָּדַל תִּמְהוֹנָם וְשִׂמְחָתָם בְּמָצְאָם אוֹתִי יוֹשֶׁבֶת שְׁלֵוָה וְשַׁאֲנַנָּה, כְּאִלּוּ לֹא קָרָה דָבָר".

וּמִלְּבַד מַעֲלוֹת רוּחָהּ הָיְתָה מְצֻיֶּנֶת גַּם בִּידִיעוֹתֶיהָ בַּלִּמּוּדִים. הִיא יָדְעָה לְדַבֵּר צַחוֹת בִּשְׂפַת צָרְפַת, גֶּרְמַנְיָה וְאִיטַלְיָה, וְגַם בִּשְׂפַת עֵבֶר רָכְשָׁה לָהּ יְדִיעָה מַסְפֶּקֶת לְהָבִין אֶת הַתְּפִלּוֹת וְאֶת פָּרָשִׁיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁקּוֹרְאִים בְּשַׁבָּתוֹת וּבַמּוֹעֲדִים.

הִיא יָדְעָה גַּם לְנַגֵּן וּלְזַמֵּר וּלְצַיֵּר כְּכָל בְּנוֹת מְרוֹם עַם הָאָרֶץ. אוּלָם הַדָּבָר אֲשֶׁר הִגְדִּיל אֶת עֶרְכָּהּ בְּיוֹתֵר הוּא — צִדְקָתָהּ וְיִרְאָתָהּ אֶת יְיָ. עוֹד בְּיַלְדוּתָהּ הוֹרוּהָ לָדַעַת, כִּי „רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ", וּמִנְהֲגֵי בֵית הוֹרֶיהָ הוֹעִילוּ לְהַשְׁרִישׁ עָמֹק בְּלִבָּהּ אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת.

---

[1]) שטאָקק *Stock*

פַּעַם אַחַת, — סִפְּרָה יְהוּדִית — בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב, יָשַׁבְתִּי אֲנִי וְאַחְיוֹתַי בְּחַדְרֵנוּ עַל סַפְסָלִים נְמוּכִים, לְבוּשׁוֹת בִּגְדֵי אֵבֶל, וְקָרָאנוּ בְּסֵפֶר הַקִּינוֹת. פִּתְאֹם נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת וְשִׁפְחָתֵנוּ בָּאָה הַחַדְרָה וְאַחֲרֶיהָ הוֹפִיעַ כְּרֶגַע הָאַדְמִירַל [1] סָר סִידְנֵי סְמִית, וְאִתּוֹ עוֹד אֲחָדִים מֵאֲצִילֵי הָאָרֶץ. אַחְיוֹתַי נָבוֹכוּ מְעַט, כִּי בוֹשׁוּ לְהֵרָאוֹת לְעֵינֵי הָאוֹרְחִים הַנִּכְבָּדִים בְּמַצָּבָן הַמְשֻׁנֶּה הַזֶּה, אֲבָל אָנֹכִי יָשַׁבְתִּי עַל מְקוֹמִי בִּמְנוּחָה שְׁלֵמָה. הַשַּׂר סְמִית שְׁאָלַנוּ בְּתִמָּהוֹן: "מַדּוּעַ הִשְׁפַּלְתֶּן כָּכָה לָשֶׁבֶת הַיּוֹם, גְּבִירוֹתַי הָעֲדִינוֹת?" וְאָנֹכִי עֲנִיתִיו: "הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם זִכָּרוֹן הוּא לְחֻרְבַּן יְרוּשָׁלַיִם, וְיוֹם צוֹם וְאֵבֶל הוּא לִבְנֵי עַמֵּנוּ. הַגְּבוּרוֹת, אֲשֶׁר הֶרְאוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּמִלְחֲמוֹתֵיהֶם עִם הָרוֹמָאִים, יְדוּעוֹת בְּוַדַּאי, גַּם לְךָ, אֲדֹנִי, וּלְרֵעֶיךָ הַנִּכְבָּדִים הַנִּצָּבִים עִמְּךָ בָּזֶה; לָכֵן בְּטוּחָה אֲנִי, כִּי תָבִינוּ וְתַרְגִּישׁוּ אֶת יְגוֹנֵנוּ הַגָּדוֹל עַל אֲשֶׁר לֹא הִצְלִיחוּ אֲבוֹתֵינוּ לְהַצִּיל בִּגְבוּרָתָם אֶת הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה וְאֶת מִקְדַּשׁ אֱלֹהֵינוּ. וְאוּלָם זֵכֶר הַגְּבוּרוֹת הָהֵן שָׁמוּר בְּלִבֵּנוּ לָנֶצַח, וְהָיָה יִהְיֶה תָמִיד לְמוֹפֵת מַזְהִיר לָנוּ וְלַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵינוּ". — דְּבָרַי אֵלֶּה מָצְאוּ, כַּנִּרְאֶה, חֵן בְּעֵינֵי הַשָּׂרִים וַיֹּאמְרוּ: "הָרֶגֶשׁ הַמְעוֹרֵר אֶת הַפַּטְרִיּוֹט [2] הָאֲמִתִּי לְהִתְאַבֵּל עַל אַרְצוֹ וְעַל גִּבּוֹרֵי בְנֵי עַמּוֹ, אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּמִלְחַמְתָּם בְּעַד עַמָּם וְאַרְצָם, הוּא

---

[1] שַׂר צְבָא הַיָּם. [2] אוֹהֵב עַמּוֹ וְאַרְצוֹ.

רֶגֶשׁ מְאֹד נַעֲלֶה, חֵבֶר הַמִּלְחָמוֹת אֲשֶׁר נִלְחֲמוּ הַיְהוּדִים עִם הָרוֹמָאִים בְּעַד הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם אֱלֹהִים לַאֲחֻזָּה, לֹא יִמַּח לְעוֹלָם מִלֵּב כָּל אִישׁ יָשָׁר בְּאַנְגְּלִיָּה וְגַם בְּכָל אַרְצוֹת תֵּבֵל. זִכְרוֹן תְּהִלָּה הוּא לִגְבוּרַת יִשְׂרָאֵל וְלִמְסִירַת נַפְשָׁם בְּעַד הַחֹפֶשׁ.

יְהוּדִית זָכְרָה תָמִיד בְּאַהֲבָה וְתוֹדָה רַבָּה אֶת כָּל מוֹרֶיהָ בִּנְעוּרֶיהָ, וְגַם שָׁלְחָה לָהֶם מֵעֵת לְעֵת מַתָּנוֹת בְּיָד נְדִיבָה.

וְאֵין קֵץ לְנִדְבַת רוּחָהּ וְאַהֲבָתָהּ לַעֲשׂוֹת טוֹב וָחֶסֶד וְחֶמְלָתָהּ עַל כָּל עָנִי וּקְשֵׁה יוֹם. אַךְ בְּכָל אֲשֶׁר אָהֲבָה לְפַזֵּר כֶּסֶף לָעֲנִיִּים, כֵּן אָהֲבָה לְקַמֵּץ בְּהוֹצָאוֹתֶיהָ הִיא, שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא אַף פְּרוּטָה אַחַת שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ. וְהַנַּעֲרָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת הָיְתָה לְאִשָּׁה לְמשֶׁה מוֹנְטִיפְיוֹרִי.

ב.

וְשֵׁם מוֹנְטִיפְיוֹרִי הָלַךְ הָלוֹךְ וְגָדוֹל. עֲסָקָיו הוֹלְכִים וּמַצְלִיחִים. וּבְכָל אֲשֶׁר יִרֶב עָשְׁרוֹ כֵּן תִּרְבֶּינָה צִדְקוֹתָיו, וְרַעְיָתוֹ הַטּוֹבָה עוֹזֶרֶת אוֹתוֹ גַּם הִיא בְּמַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד. הוּא הִשְׁתַּתֵּף בְּחֶבְרוֹת צְדָקָה שׁוֹנוֹת שֶׁל עֲדַת הַסְּפָרַדִּים (כִּי סְפָרַדִּי הָיָה גַּם הוּא) אֲשֶׁר בְּלוֹנְדוֹן, וּבָא אֶל כָּל אֲסֵפוֹתֵיהֶן. כַּעֲבֹר שָׁנִים אֲחָדוֹת נִבְחַר לְרֹאשׁ עֲדַת הַסְּפָרַדִּים. „אֲנִי נָכוֹן לַעֲבֹד אֶת עֲדָתִי וְלַעֲסֹק בְּצָרְכֶיהָ בְּכָל יְכָלְתִּי“, כָּתַב אָז

בְּסֵפֶר זִכְרוֹנוֹתָיו. וְכֵן עָשָׂה. כִּי מֵאָז הוֹסִיף לַעֲסֹק בְּצָרְכֵי הָעֵדָה וּלְהַשְׁגִּיחַ עַל כָּל חֶבְרוֹת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד; וּכְפַעַם בְּפַעַם רָאוּהוּ עוֹבֵר בַּמֶּרְכָּבָה עַל בָּתֵּי רֵעָיו וּמַכָּרָיו לֶאֱסֹף נְדָבוֹת לְטוֹבַת בֵּית הַחוֹלִים שֶׁל הָעֵדָה. וְלַמְרוֹת עֲסָקָיו הַגְּדוֹלִים וְטִרְדוֹתָיו הָרַבּוֹת בְּעִנְיְנֵי הָעֵדָה, לֹא חָדַל משֶׁה לִלְמֹד וּלְהַשְׂכִּיל בְּיַחַד עִם יְהוּדִית אִשְׁתּוֹ. יוֹם יוֹם קָרְאוּ שְׁנֵיהֶם בַּתַּנַ"ךְ וְלָמְדוּ תּוֹרַת הַשָּׂפָה הָעִבְרִית. גַּם בִּהְיוֹתָם בַּדֶּרֶךְ, בְּלֶכְתָּם לְמַסְּעֵיהֶם בְּעָרֵי צָרְפַת וְאִיטַלְיָה, עָסְקוּ שְׁנֵיהֶם יוֹם יוֹם בְּלִמּוּד שְׂפַת עֵבֶר וְסִפְרוּתָהּ.

„אֲנִי מִשְׁתַּתֵּף בַּאֲסֵפוֹת רַבּוֹת לְמַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה — הוּא כוֹתֵב בְּסֵפֶר זִכְרוֹנוֹתָיו בִּשְׁנַת תקי"ף — לִפְעָמִים אֲנִי מְבַלֶּה בַּחֲדַר הַקָּהָל אֶת כָּל הַיּוֹם מִן הַשָּׁעָה הָעֲשִׂירִית בַּבֹּקֶר עַד קָרוֹב לַחֲצוֹת הַלַּיְלָה, מִלְּבַד שְׁתֵּי שָׁעוֹת לַאֲרֻחַת הַצָּהֳרָיִם. בָּעֶרֶב אֲנִי מְקַבֵּל אֶת הַבַּקָּשׁוֹת שֶׁל עֲנִיֵּי עֲדָתִי וְעוֹנֶה עֲלֵיהֶן; וּבָעֶרֶב אֶחָד עָנִיתִי עַל שְׁלשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים בַּקָּשׁוֹת שֶׁל נָשִׁים עֲנִיּוֹת. גַּם אֲנִי הוֹלֵךְ לְבַקֵּר לְעִתִּים קְרוֹבוֹת אֶת בֵּית הַסֵּפֶר לַעֲנִיֵּי עֲדָתִי".

וּבְכָל מַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה אֲשֶׁר עָשָׂה הִשְׁתַּתְּפָה גַּם רַעְיָתוֹ הַנְּדִיבָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה, וּכְפַעַם בְּפַעַם חִלְּקָה מַתָּנוֹת לְכָל תַּלְמִידֵי בֵּית הַסֵּפֶר, כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת לִבָּם לִשְׁקֹד עַל לִמּוּדֵיהֶם בְּחֵשֶׁק רָב.

כָּכָה עָבְרוּ עֲלֵיהֶם יְמֵיהֶם בְּשִׂמְחָה וּבְעֹנֶג וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וּשְׁמָם יָצָא לִתְהִלָּה בְּכָל הָאָרֶץ.

בִּשְׁנַת תקפ״ז הֶחְלִיט משֶׁה מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ לִנְסֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבַיָּמִים הָהֵם נִלְחֲמוּ צִבְאוֹת מַלְכֵי הַבְּרִית: רוּסִיָּה, צָרְפַת וְאַנְגְּלִיָּה בְּטֻרְקִיָּה בְּעַד חֵרוּת הַיְּוָנִים; אֳנִיּוֹתֵיהֶם חָנוּ בְּחָפֵּי טֻרְקִיָּה וּמִצְרַיִם, וְהַדְּרָכִים הָיוּ בְחֶזְקַת סַכָּנָה. אַךְ אַהֲבָתָם הָרַבָּה לְאֶרֶץ אֲבוֹתֵיהֶם וְגַעְגּוּעֵיהֶם אֵלֶיהָ, גָּבְרוּ עַל כָּל הַמִּכְשׁוֹלִים אֲשֶׁר נָכוֹנוּ לָהֶם בְּדַרְכָּם זוּ.

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ מַי, תקפ״ז, הָלַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ אֶל בֵּית־הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל לַה׳ וּלְבַקֵּשׁ מֵאִתּוֹ, כִּי יַצְלִיחַ אֶת דַּרְכָּם, כְּמִנְהָגָם תָּמִיד לִפְנֵי צֵאתָם לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה. וּמִכְתָּבִים לָקַח משֶׁה מֵאֵת גְּדוֹלֵי הַמְּלוּכָה בְּאַנְגְּלִיָּה אֶל שָׂרֵי הַצָּבָא וְצִירֵי אַנְגְּלִיָּה הַיּוֹשְׁבִים בִּמְקוֹמוֹת מַסָּעָיו, לְמַעַן אֲשֶׁר יִהְיוּ לוֹ לְעֵזֶר וּלְמַחֲסֶה לְבַל תְּאֻנֶּה אֵלָיו רָעָה.

בָּרִאשׁוֹנָה הָלְכוּ אֶל אִי מַלְטָה אֲשֶׁר לְאַנְגְּלִיָּה; שַׂר הַמִּבְצָר שָׁם קִבֵּל אוֹתָם בְּכָבוֹד וְגַם כָּל הָאַנְגְּלִים הַיּוֹשְׁבִים שָׁם נָתְנוּ לָהֶם כָּבוֹד וִיקָר. וְאוּלָם בְּכָל הַכָּבוֹד וְהַתַּעֲנוּגִים שֶׁעָשׂוּ לָהֶם שָׁם, לֹא

שָׁכַח מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ לָצוּם וּלְהִתְאַבֵּל בְּיוֹם תִּשְׁעָה־בְּאָב שֶׁחָל בִּימֵי הֱיוֹתָם שָׁם.

בְּיוֹם הַמָּחֳרָת נָסְעוּ בָּאֳנִיָּה אַנְגְּלִית עַד אַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה שֶׁל מִצְרָיִם. מִשָּׁם הָלְכוּ לְקָאִירָה לִרְאוֹת אֶת הַפִּירַמִידִים [1], וְהַקּוֹנְסוּל הָאַנְגְּלִי הַיּוֹשֵׁב שָׁם הִצִּיג אֶת מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ לִפְנֵי מוֹשֵׁל מִצְרַיִם מַחְמֵד עָלִי הַפֶּחָה בְּהֵיכַל כְּבוֹדוֹ, וְהַפֶּחָה קִבֵּל אוֹתָם בְּכָבוֹד גָּדוֹל וַיְדַבֵּר אִתָּם טוֹבוֹת. מִקָּאִירָה שָׁבוּ לְאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה, אַךְ לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת אֶת דַּרְכָּם הָלְאָה, כִּי מֶרֶד גָּדוֹל פָּשַׁט בְּכָל עָרֵי סוּרִיָּה הַקְּרוֹבָה לְמִצְרַיִם, וּבִמְחוֹז עַכּוֹ, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, פָּרְצָה מַחֲלַת הַדֶּבֶר, וַיֵּשְׁבוּ בְּאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה עַד אַחֲרֵי הַסֻּכּוֹת. וְאַף כִּי הָאָרֶץ לֹא שָׁקְטָה גַּם אָז, וְגַם חוֹלִים הָיוּ שְׁנֵיהֶם מִשִּׁנּוּי הָאַקְלִים, בְּכָל זֹאת הֶחְלִיטוּ לָלֶכֶת לְיָפוֹ וְלִירוּשָׁלַיִם מַשְׂאַת נַפְשָׁם.

„נִכְסְפָה [2] נַפְשִׁי לָצֵאת מִמִּצְרַיִם עוֹד יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר נִכְסְפוּ אֲבוֹתֵינוּ בִּימֵי פַּרְעֹה. אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִקְרָא אֶת הַ„הַגָּדָה" שֶׁל

---

[1] הַפִּירַמִידִים הֵם עַמּוּדִים עַתִּיקִים מְאֹד, רְחָבִים מִלְּמַטָּה וְצָרִים מִלְמַעְלָה, אֲשֶׁר בָּנוּ לָהֶם מַלְכֵי מִצְרַיִם לִפְנֵי כַּמָּה אַלְפֵי שָׁנִים לְזֵכֶר גָּדְלָם וְתִפְאַרְתָּם. [2] מִתְאַוָּה.

פֶּסַח כְּהִתְלַהֲבוּת עֲצוּמָה כַּאֲשֶׁר אֶקְרָאֶנָּה אָנִי, אִם יְחָנֵּנִי ה׳ וְיוֹצִיאֵנִי אוֹתִי וְאֶת אִשְׁתִּי הַיְקָרָה מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת״.

בְּיוֹם הַשֵּׁנִי לְחֹדֶשׁ אָקְטָבֶּר בָּאוּ לְיָפוֹ, וּמִשָּׁם נָסְעוּ יָשָׁר לִירוּשָׁלָיִם.

כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ עַד שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם וְרָאוּ אֶת הָעִיר הַקְּדוֹשָׁה בְּחֻרְבָּנָהּ, יָרְדוּ מֵעַל גְּמַלֵּיהֶם וַיִּקְרְעוּ אֶת בִּגְדֵיהֶם לְאוֹת אֵבֶל, וְאַחֲרֵי כֵן הוֹדוּ לַה׳ אֲשֶׁר הֱבִיאָם בְּשָׁלוֹם לִמְחוֹז חֶפְצָם.

בְּיוֹם הַמָּחֳרָת בָּאוּ אֲלֵיהֶם רָאשֵׁי עֲדַת הַסְּפָרַדִּים וְהָאַשְׁכְּנַזִּים לְבַקְּרָם וּלְבָרְכָם בְּשָׁלוֹם. רָאשֵׁי הָעֵדָה הִתְאוֹנְנוּ מְאֹד עַל עֲנִיּוּת אֲחֵיהֶם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם, וְעַל הַלַּחַץ אֲשֶׁר הַפֶּחָה וְהַפְּקִידִים לוֹחֲצִים אוֹתָם בְּמִסִּים רַבִּים. בִּירוּשָׁלַיִם נִמְצְאוּ אָז כְּמָאתַיִם נֶפֶשׁ סְפָרַדִּים, כְּמֵאָה וְשִׁשִּׁים נֶפֶשׁ אַשְׁכְּנַזִּים וּכְמָאתַיִם אַלְמָנוֹת זְקֵנוֹת, וְכֻלָּם חָיוּ בְּעֹנִי וּבְחֹסֶר־כֹּל. בַּיּוֹם הַהוּא הָלַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ לִרְאוֹת אֶת הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי.

וּפַחַת יְרוּשָׁלַיִם שָׁלַח לִקְרֹא לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי לְבַקְּרוֹ בְּהֵיכָלוֹ וְלִשְׁתּוֹת אִתּוֹ קַהְוָה. גַּם צִוָּה לֵאמֹר לוֹ, כִּי צַר לוֹ מְאֹד עַל אֲשֶׁר יִתְאַכְסֵן (מוֹנְטִיפְיוֹרִי) בִּשְׁכוּנַת הַיְהוּדִים, וְכִי הוּא נָכוֹן לָתֵת לוֹ בַּיִת

לָשֶׁבֶת בְּתוֹךְ הָעִיר; אַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי אָמַר: „אֲקַוֶּה, כִּי אֶחְיֶה וְגַם אָמוּת בְּתוֹךְ אַחַי בְּנֵי עַמִּי".

בְּעֶרֶב יוֹם הַשַּׁבָּת הָלְכָה יְהוּדִית לִרְאוֹת אֶת „קְבוּרַת רָחֵל", וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת הָלְכוּ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית־הַכְּנֶסֶת, וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי עָלָה לַתּוֹרָה וַיְבָרֵךְ „בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל" עַל אֲשֶׁר הֱבִיאָם ד׳ בְּשָׁלוֹם אֶל הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

אַחַר הַצָּהֳרַיִם הָלַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְבַקֵּר אֶת הַפֶּחָה בְּהֵיכָלוֹ. הַפֶּחָה קִבְּלָהוּ בִידִידוּת רַבָּה וַיָּשֶׂם לְפָנָיו קַהְוָה וּמַמְתַּקִּים. וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי שָׁלַח אַחֲרֵי כֵן לְהַפֶּחָה לְמִנְחָה מִשְׁקֶפֶת [1] יְקָרָה וְהִבִּיעַ אֶת תִּקְוָתוֹ, כִּי לַיָּמִים הַבָּאִים יֵיטִיב הַפֶּחָה אֶת דַּרְכּוֹ עִם הַיְּהוּדִים.

„אֵין עִיר בָּעוֹלָם — אוֹמֵר מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּזִכְרוֹנוֹת הַיּוֹם הַהוּא — אֲשֶׁר עֶמְדָּתָהּ וּמְקוֹמָהּ יָפִים מִירוּשָׁלָיִם. גַּם אֵין מָקוֹם בָּעוֹלָם אֲשֶׁר אֲוִירוֹ טוֹב וְנָעִים מֵאֲוִירָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלָיִם".

מִמָּחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא הָיָה יוֹם הוּלֶּדֶת יְהוּדִית; וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי עָשָׂה מִשְׁתֶּה גָדוֹל וַיְחַלֵּק מַתָּנוֹת וּנְדָבוֹת בְּיָד רְחָבָה לַעֲנִיֵּי יְרוּשָׁלַיִם וּלְבָתֵּי הַחֶסֶד הָרַבִּים אֲשֶׁר בָּעִיר. בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו יָצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם אַחֲרֵי שִׁבְתָּם

---

[1] טֵלֶסְקוֹפ — פֶערנראָהר.

בַּת אַרְבָּעָה יָמִים. בְּיוֹם הַשֵּׁנִי לְשׁוּבָם לְיָפוֹ הָיָה יוֹם הוּלֶדֶת מוֹנְטִיפְיוֹרִי. בְּיוֹם הַהוּא כָּתַב בְּסֵפֶר זִכְרוֹנוֹתָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „הַיּוֹם הַזֶּה תָּחֵל תְּקוּפָה חֲדָשָׁה בְּחַיָּי. אֲנִי נָכוֹן מֵעַתָּה לְהַקְדִּישׁ זְמַן יוֹתֵר רַב לְטוֹבַת אַחַי הָעֲנִיִּים".

בְּלֶכְתָּם בַּלַּיְלָה מִיָּפוֹ בָּאֳנִיָּה, רָדְפָה אַחֲרֵיהֶם אֳנִיַּת מִלְחָמָה טֻרְקִית. רַב הַחוֹבֵל חָשַׁב, כְּנִרְאֶה, כִּי יְוָנִים הֵם. אַךְ כַּאֲשֶׁר הֵאִיר הַבֹּקֶר רָאוּ הַטֻּרְקִים אֶת טָעוּתָם וַיִּרְפּוּ מֵהֶם. כַּאֲשֶׁר קָרְבָה אֳנִיָּתָם אֶל חוֹף אַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה נִפְּצָה לְעֵינֵיהֶם אֳנִיַּת־מִלְחָמָה טֻרְקִית בַּאֲבַק שְׂרֵפָה, וּמָאתַיִם אִישׁ־מִלְחָמָה אָבְדוּ בַּנֶּפֶץ הַזֶּה. הַמַּחֲזֶה הַנּוֹרָא הַזֶּה הִרְעִישׁ מְאֹד אֶת לֵב מֹשֶׁה וִיהוּדִית, וַיּוֹדוּ לַה' בְּכָל לִבָּם עַל אֲשֶׁר לֹא עָזַב חַסְדּוֹ מֵהֶם בְּכָל יְמֵי מַסָּעָם.

בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְחֹדֶשׁ נוֹבֶמְבֶּר יָצְאוּ מִמִּצְרָיִם. הֵם יָרְדוּ הַיָּמָּה בָּאֳנִיָּה אַנְגְּלִית אֲשֶׁר הָלְכָה תַּחַת חָסוּת אֳנִיַּת־מִלְחָמָה צָרְפָתִית. בַּתְּחִלָּה הָיְתָה דַּרְכָּם צְלֵחָה; אַךְ פִּתְאֹם קָמָה רוּחַ סְעָרָה וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר. עַל דְּבַר הַנְּסִיעָה הַזֹּאת כָּתַב מ ו נ ט י פ י ו ר י בְּסֵפֶר זִכְרוֹנוֹתָיו: „הַלַּיְלָה שֶׁעָבַר (לֵיל שַׁבָּת) הָיָה נוֹרָא וְאָיֹם מְאֹד. סַעַר גָּדוֹל הִתְחוֹלֵל, הַיָּם הוֹלֵךְ וְזוֹעֵף, הָאֳנִיָּה נָעָה כַּשִּׁכּוֹר וְאֵימָה גְדוֹלָה נָפְלָה עַל כָּל אַנְשֵׁי הָאֳנִיָּה. אִשְׁתִּי הַיְקָרָה סָבְלָה מְאֹד

מַזּעַף הַיָּם. רַב הַחֹבֵל אָמַר, כִּי בְּכָל יְמֵי מַסָּעָיו לֹא עָבַר עָלָיו לֵיל זְוָעוֹת כָּזֶה. וַאֲנִי עַד עוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח אֶת הַלַּיְלָה הַזֶּה וּבְכָל עֶרֶב שַׁבָּת אוֹדֶה לַה' חַסְדּוֹ, כִּי הִצִּילָנוּ מֵאֲבַדּוֹן". בְּיָם סוֹעֵר כָּזֶה הָלְכָה הָאֳנִיָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם, עַד בּוֹאָם לְאִי מַלְטָה.

שַׂר הַמִּבְצָר שָׁלַח לָהֶם אֶת בִּרְכַּת שְׁלוֹמוֹ, וְכָל שָׂרֵי הַצָּבָא וּגְדוֹלֵי הַפְּקִידִים הָאַנְגְּלִים בָּאוּ לְבַקְּרָם וְלָשִׂיחַ אִתָּם בִּדְבַר הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּסוּרְיָה.

כְּחֹדֶשׁ יָמִים יָשְׁבוּ בְּמַלְטָה וַיָּנוּחוּ מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ, אַחַר הָלְכוּ הָלְאָה לְמַסָּעָם בְּעָרֵי אִיטַלְיָה; וּבְכָל מְקוֹם בּוֹאָם בִּקְּרוּ אֶת בָּתֵּי הַסֵּפֶר וּמוֹסְדוֹת הַחֶסֶד אֲשֶׁר לַעֲדַת יִשְׂרָאֵל. בְּעִיר לִיוֹרְנוֹ מָצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם בֵּית סֵפֶר אֶחָד שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם „אוֹר תּוֹרָה". עַל בֵּית הַסֵּפֶר הַזֶּה כָּתַב מוֹנְטִיפְיוֹרִי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „שָׂמַחְתִּי לִרְאוֹת אֶת מַרְאֵיהֶם הַיָּפֶה וְאֶת הַנִּמּוּסִים הַיָּפִים שֶׁל הַתַּלְמִידִים. הֵם עוֹשִׂים חַיִל בְּלִמּוּדֵיהֶם. הַגְּדוֹלִים שֶׁבָּהֶם, נְעָרִים כִּבְנֵי אַרְבַּע עֶשְׂרֵה, יוֹדְעִים אֶת הַשָּׂפָה הָעִבְרִית עַד לְהַפְלִיא וְחִנּוּכָם הוּא עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב; הֵם לוֹמְדִים גַּם מוּסִיקָה וּמְלֶאכֶת הַשִּׂרְטוּט; — בְּכָל יוֹם שַׁבָּת אַחֲרֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה מַפִּילִים הַנְּעָרִים גּוֹרָל, מִי מֵהֶם יַעֲלֶה לְהַפְטִיר בְּנָבִיא, וּמִזֶּה אֲנִי רוֹאֶה, כִּי כֻלָּם מוּכָנִים לְכָךְ".

אַחֲרֵי כֵן הָלְכוּ לְבַקֵּר עוֹד בָּתֵּי סֵפֶר אֲחֵרִים לִנְעָרִים וְלִנְעָרוֹת. מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ שָׂמְחוּ מְאֹד עַל כָּל אֲשֶׁר רָאוּ בְבֵית הַסֵּפֶר וַיִּתְּנוּ מַתָּנוֹת רַבּוֹת לַתַּלְמִידִים וְלַתַּלְמִידוֹת.

מֵאִיטַלְיָה שָׁבוּ לְאַנְגְּלִיָּה.

ג.

בְּיוֹם הַשַּׁבָּת אַחֲרֵי שׁוּבָם לוֹנְדוֹנָה הָלְכוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהוֹדוֹת לַיְיָ חַסְדּוֹ, כִּי הֱשִׁיבָם בְּשָׁלוֹם לְבֵיתָם, וְרָאשֵׁי הָעֵדָה הַסְפָרַדִּית וְרַבָּנֶיהָ קִדְּמוּ אֶת פְּנֵיהֶם בְּאַהֲבָה וּבְכָבוֹד גָּדוֹל.

מֵעֵת אֲשֶׁר שָׁב מוֹנְטִיפְיוֹרִי מִירוּשָׁלַיִם, גָּבְרָה בְלִבּוֹ עוֹד יוֹתֵר הָאַהֲבָה לְצִיּוֹן וּלְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה; וְעַל כֵּן שָׂם כָּל מַעְיָנָיו [1]) לִהְיוֹת לְעֵזֶר לְכָל מוֹסְדוֹת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם. וּבְיוֹתֵר דָּאַג לְמַלֵּא אֶת כָּל הַצְּרָכִים הַדְּרוּשִׁים לְבָתֵּי הַחִנּוּךְ וְהַלִּמּוּד אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם.

וּמִלְּבַד מַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד הָרַבִּים, אֲשֶׁר עָשָׂה מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, שָׂם אֶת לִבּוֹ לְהֵיטִיב גַּם אֶת מַצַּב אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ בְּאַרְצוֹ בְּאַנְגְּלִיָּה, וְהוּא עִם יֶתֶר גְּדוֹלֵי אַחֵינוּ וּנְדִיבֵיהֶם בְּאַנְגְּלִיָּה הִשְׁתַּדְּלוּ

---

[1]) מַחְשְׁבוֹתָיו.

בְּכָל יְכָלְתָּם וְהַשְׁפָּעָתָם הָרַבָּה לִפְנֵי שָׂרֵי הַמֶּמְשָׁלָה וּגְדוֹלֵי הָעָם הָאַנְגְּלִי, הַנִּבְחָרִים לְבֵית הַמְחוֹקְקִים (פַּרְלַמֶּנְט), כִּי יִתְּנוּ לַיְּהוּדִים אֶת כָּל זְכֻיּוֹת הָאֶזְרָחִים, לֵאמֹר, כִּי יִהְיֶה חֹק אֶחָד וּמִשְׁפָּט אֶחָד לַיְּהוּדִי, הַנֶּחְשָׁב לְזָר, וְלָאַנְגְּלִי הָאֶזְרָח בָּאָרֶץ. כִּי עַד הַיָּמִים הָהֵם נִבְדְּלוּ הַיְּהוּדִים יוֹשְׁבֵי אַנְגְּלִיָּה לְרָעָה מִכֹּל אֶזְרְחֵי הָאָרֶץ.

גְּדוֹלָה וְקָשָׁה הָיְתָה הַמִּלְחָמָה הַהִיא; כִּי בְּקֶרֶב הָעָם הָאַנְגְּלִי הַטּוֹב הָיוּ רַבִּים, אֲשֶׁר לֹא רָצוּ לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל זְכֻיּוֹת הָאֶזְרָחִים. אַךְ לְשִׂמְחַת לֵב מוֹנְטִיפְיוֹרִי וַחֲבֵרָיו, רָאוּ כִּי סוֹף סוֹף יַצְלִיחַ חֶפְצָם בְּיָדָם וּבַקָּשָׁתָם תֵּעָשֶׂה.

וּכְאַהֲבַת מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְעַמּוֹ כֵּן גָּדְלָה אַהֲבָתוֹ גַּם לִשְׂפָתֵנוּ, וַיְהִי אַחַד הַחֲבֵרִים הַנִּכְבָּדִים לְחֶבְרַת „דּוֹרְשֵׁי שְׂפַת עֵבֶר וְסִפְרוּתָהּ", וּבְאַחַת הָאֲסֵפוֹת חִלֵּק פְּרָסִים וּמַתָּנוֹת לְסוֹפְרִים עִבְרִים, אֲשֶׁר הִצְטַיְּנוּ בְּסִפְרוּת הָעִבְרִית.

בִּשְׁנַת תקצ"א קָנָה מוֹנְטִיפְיוֹרִי אֲחֻזָּה יָפָה אַחַת בְּעִיר רַמְסְגֵט הַקְּטַנָּה; וַיַּעֲזֹב אֶת לוֹנְדוֹן הַגְּדוֹלָה וְהַהוֹמִיָּה, וַיֵּצֵא לָשֶׁבֶת בַּאֲחֻזָּתוֹ אֲשֶׁר בָּעִיר הַקְּטַנָּה וְהַשּׁוֹקֶטֶת הַהִיא. בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז תקצ"א הֵנִיחַ אֶבֶן הַפִּנָּה לְבִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּרַמְסְגֵט וְכַעֲבֹר שְׁתֵּי שָׁנִים נִגְמְרָה כָּל מְלֶאכֶת הַבִּנְיָן הַנֶּהְדָּר הַזֶּה וַיָּחָג אֶת חַג חֲנֻכַּת הַבַּיִת בְּרֹב פְּאֵר וְהָדָר.

וְשֵׁם מוֹנְטִיפְיוֹרִי הָלַךְ וְגָדֵל בְּכָל הָאָרֶץ; שֵׁמַע צִדְקוֹתָיו הָרַבּוֹת הִפְלִיא אֶת כָּל הַלְּבָבוֹת, עַד כִּי מִלְּבַד אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ פָּנוּ גַם נוֹצְרִים רַבִּים לְעֶזְרָתוֹ, וְהוּא מִלֵּא תָמִיד אֶת שְׁאֵלָתָם בְּיַד נְדִיבָה. בִּשְׁנַת תקצ״ה בָּאָה יוֹרֶשֶׁת הָעֶצֶר וִיקְטוֹרְיָה (שֶׁהָיְתָה אַחֲרֵי כֵן מַלְכַּת אַנְגְּלִיָּה) לְרֶמְסְגֵּט וְגַם הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה שֶׁל מְדִינַת בֶּלְגִּיָּה בָּאוּ שָׁמָּה וַיִּנְחַל מוֹנְטִיפְיוֹרִי כָּבוֹד גָּדוֹל מֵאֵת הָאוֹרְחִים הַנַּעֲלִים הָאֵלֶּה.

בַּשָּׁנָה הַהִיא הִתְוַדַּע אֶל מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ הַדּוֹקְטוֹר הֶחָכָם אֱלִיעֶזֶר הַלֵּוִי, אֲשֶׁר מָצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וַיְבַקְשׁוּהוּ לְבַקְּרָם בְּבֵיתָם בְּרֶמְסְגֵּט וַיֵּשֶׁב אִתָּם עֲשָׂרָה יָמִים. וִיהוּדִית, שֶׁהָיוּ לָהּ כִּשְׁרוֹנוֹת גְּדוֹלִים לִלְמוֹד שָׂפוֹת, הִבִּיעָה לְהַדּוֹקְטוֹר אֶת חֶפְצָהּ לִלְמֹד אֶת לְשׁוֹנוֹת הַמִּזְרָח, וְהַדּוֹקְטוֹר לֵוִי הֵחֵל לְלַמְּדָהּ שְׂפַת עֵרֶב, וַיִּשְׁתּוֹמֵם לִרְאוֹת אֶת הַקִּדְמָה[1] הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר הִתְקַדְּמָה בִידִיעַת הַשָּׂפָה הַהִיא בְּמֶשֶׁךְ יָמִים מִסְפָּר. לִפְנֵי הִפָּרֵד הַדּוֹקְטוֹר הַלֵּוִי מֵהֶם, אָמַר לוֹ מוֹנְטִיפְיוֹרִי, כִּי עִם לְבָבוֹ לִנְסֹעַ שֵׁנִית לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה בְּלִוְיָתוֹ.

בִּשְׁנַת תקצ״ז נִבְחַר מוֹנְטִיפְיוֹרִי מֵאֵת רָאשֵׁי הָאֶזְרָחִים לְשֵׁרִיף (שׁוֹפֵט) בְּלוֹנְדוֹן. מִשְׂרָה כָזֹאת לֹא נִתְּנָה עוֹד בְּאַנְגְּלִיָּה לִיהוּדִי, וְהוּא קִבֵּל עָלָיו אֶת הַמִּשְׂרָה בִּתְנַאי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְחַלֵּל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב

---

[1]) *ycnbxs* פָּארְטשְׁרִיטֶּע.

וְלַעֲבֹר עַל חֻקֵּי דָתוֹ. וּמִנְהָג עַתִּיק נוֹהֵג בְּלוֹנְדוֹן שֶׁעוֹשִׂים מִשְׁתֵּה הַכָּבוֹד לַשֵּׁרִיף הֶחָדָשׁ בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים לְחֹדֶשׁ סֶפְּטֶמְבֶּר, אַךְ מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹם הַהוּא חָל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, דָּחוּ לִכְבוֹדוֹ אֶת הַמִּשְׁתֶּה לְיוֹם אַחֵר. וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַתָּרֶם אוֹתוֹ הַמַּלְכָּה לְמַעֲלַת אָצִיל וַיִּקָּרֵא בְּשֵׁם סִיר מֹשֶׁה מוֹנְטִיפְיוֹרִי.

בִּשְׁנַת תקצ"ט נָסַע מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ בִּלְוָיַת הַדּוֹקְטוֹר הַלֵּוִי בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֵם עָבְרוּ דֶרֶךְ אֶרֶץ צָרְפַת וְאִיטַלְיָה, וּבְכָל מְקוֹם בּוֹאָם שָׁאֲלוּ בִּשְׁלוֹם אֲחֵיהֶם בְּנֵי עַמָּם. בִּהְיוֹתָם בַּדֶּרֶךְ שָׁמְעוּ, כִּי פָרְצָה מַגֵּפָה בִּירוּשָׁלַיִם וּמֵאַרְבָּעִים עַד חֲמִשִּׁים אִישׁ מֵתִים שָׁם בְּכָל יוֹם, וְכִי הֵחֵלָּה הַמִּלְחָמָה בְּסוּרִיָּה; אַךְ עִם זֶה נוֹדַע לוֹ, כִּי מַצַּב הַיְהוּדִים בִּירוּשָׁלַיִם נוֹרָא מְאֹד, יַעַן כִּי הַפֶּחָה וּפְקִידָיו עוֹשְׁקִים וְלוֹחֲצִים אוֹתָם בְּאַכְזְרִיּוּת גְּדוֹלָה, וְעַל כֵּן מְחַכִּים הַיְהוּדִים לְבוֹאָם בְּקֹצֶר רוּחַ.

וְאוּלָם בְּאַהֲבָתָם הָרַבָּה אֶת אֲחֵיהֶם הָעֲנִיִּים וּבְחֶפְצָם הָעַז לִהְיוֹת לָהֶם לִישׁוּעָה, לֹא שָׂמוּ לֵב לַסַּכָּנָה הַנִּשְׁקֶפֶת לָהֶם בְּדַרְכָּם זוֹ מִן הַדֶּבֶר וְהַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר פָּרְצוּ בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וַיַּחְלִיטוּ לִנְסֹעַ הָלְאָה. בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְחֹדֶשׁ מַי בָּאוּ לְאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה וּמִשָּׁם נָסְעוּ לְבֵירוּת. שָׁם קִדְּמוּ פְנֵיהֶם רָאשֵׁי עֲדַת יִשְׂרָאֵל, וּשְׁלִיחִים מְיֻחָדִים הֵבִיאוּ לָהֶם מִכְתָּבִים

מִירוּשָׁלַיִם, מֵחֶבְרוֹן, מִצְּפַת וּמִטְּבֶרְיָה הַמּוֹדִיעִים, כִּי בְּנֵי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל מְחַכִּים לְבֹאָם בְּקֹצֶר רוּחַ.

וְהַדְּרָכִים מִבֵּירוּט לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ בְחֶזְקַת סַכָּנָה גְדוֹלָה, מִפְּנֵי הַשּׁוֹדְדִים הָרַבִּים שֶׁפָּשְׁטוּ בָּאָרֶץ; וְלֹא נִמְצָא אִישׁ אֲשֶׁר יְקַבֵּל עָלָיו לְהוֹבִיל אֶת הַכֶּסֶף, אֲשֶׁר נָשָׂא אִתּוֹ בְּעַד עֲנִיֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. עַל כֵּן הֶחְלִיט מוֹנְטִיפְיוֹרִי, כִּי יִסְעוּ בְעַצְמָם לִירוּשָׁלַיִם דֶּרֶךְ הַיַּבָּשָׁה.

כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ אֶל צְפַת יָצְאוּ לִקְרָאתָם נִכְבַּדֵּי עֲדַת הָאַשְׁכְּנַזִּים וְהַסְּפָרְדִּים וְהָרַבָּנִים בְּרֹאשָׁם וַיְקַבְּלוּם בְּכָבוֹד גָּדוֹל. רַב הָאַשְׁכְּנַזִּים הָיָה אִישׁ זָקֵן וְנִכְבָּד מְאֹד. שָׁנָה אַחַת לִפְנֵי זֶה מָרְדוּ הַדְּרוּזִים (אֶחָד מִשִּׁבְטֵי עֲרָב) בַּאֲדוֹנֵיהֶם הַשִּׁלְטָן וְהָעִיר צְפַת הָיְתָה לָהֶם לָבַז. אַךְ הַשּׁוֹדְדִים הָאֵלֶּה לֹא אָמְרוּ דַּי בָּזֶה, וַיָּשִׂימוּ עַל עֲדַת הַיְּהוּדִים מַס גָּדוֹל מְאֹד (כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף רֻבָּל). אַךְ יַד הַיְּהוּדִים הַשְּׁדוּדִים לֹא הִשִּׂיגָה לְהַמְצִיא לָהֶם אֶת הַסְּכוּם הֶעָצוּם הַזֶּה. אָז לָקְחוּ הַדְּרוּזִים אֶת הָרַב הַזָּקֵן הַזֶּה וַיַּאַסְרוּהוּ בַּחֲבָלִים וַיַּנִּיחוּ חֶרֶב חַדָּה עַל צַוָּארוֹ וַיְאַיְּמוּ [1] עָלָיו, כִּי יָסִירוּ כְּרֶגַע אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו, אִם לֹא יִתֵּן לָהֶם הַכֶּסֶף שֶׁהֵם דּוֹרְשִׁים. וְהָרַב הַצַּדִּיק לֹא הִתְחַנֵּן לִפְנֵיהֶם עַל נַפְשׁוֹ, כִּי בָחַר לָמוּת עַל אֶחָיו הָאֻמְלָלִים, אַךְ בִּקֵּשׁ מֵאֵת הָרוֹצְחִים לָתֵת

[1] הִפִּילוּ אֵימָה.

לוֹ מְעַט מַיִם לִרְחֹץ אֶת יָדָיו, לְמַעַן יוּכַל לִקְרֹא אֶת הַוִּדּוּי לִפְנֵי מוֹתוֹ. הַגְּבוּרָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת נָגְעָה גַם עַד לֵב הַדְּרוּזִים הַפְּרָאִים וַיִּרְפּוּ מִמֶּנּוּ.

בִּצְפַת חִלֵּק מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּיָדָיו אֶת הַכֶּסֶף, אֲשֶׁר הֵבִיא לְתְמִיכַת הַנִּזּוֹקִים שָׁם בְּרַעַשׁ הָאֲדָמָה שֶׁהָיָה מִקָּרוֹב, וַיִּתֵּן נְדָבוֹת רַבּוֹת גַּם לַעֲנִיֵּי הָעַרְבִיאִים.

„הָלַכְנוּ לִרְאוֹת אֶת קֶבֶר הִלֵּל הַזָּקֵן — כּוֹתֵב מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּזִכְרוֹנוֹתָיו — הַקֶּבֶר הַזֶּה הוּא אַחַד הַמַּחֲזוֹת הַיּוֹתֵר מְעַנְיְנִים [1] שֶׁרָאִיתִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַקֶּבֶר הוּא מְעָרָה בְּתוֹךְ מְעָרָה וּמַעְיַן מַיִם זַכִּים שׁוֹטֵף בֵּין שְׁתֵּי הַמְּעָרוֹת. בְּקִרְבַת הַקֶּבֶר רָאִינוּ עַמּוּדֵי שַׁיִשׁ יָפִים מְאֹד הַמִּתְרוֹמְמִים מִתּוֹךְ שְׂרִידֵי בֵית כְּנֶסֶת עַתִּיק. אַבְנֵי הַגָּזִית יָפוֹת וּגְדוֹלוֹת מְאֹד.

בִּהְיוֹת מוֹנְטִיפְיוֹרִי בִּצְפַת וְרָאָה אֶת הָעֹנִי הַגָּדוֹל הַשּׁוֹרֵר שָׁם בֵּין אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, עָלָה עַל לִבּוֹ לְיַסֵּד מוֹשָׁבוֹת [2] עִבְרִיּוֹת בִּסְבִיבוֹת הָעִיר הַהִיא. הוּא רָאָה, כִּי יֵשׁ בִּמְסִבֵּי צְפַת יַעֲרֵי עֲצֵי זַיִת

---

[1] מְעַנְיֵן *интересный*, אִינְטֶערֶעסַאנְט.

[2] כְּפָרִים שֶׁיּוֹשְׁבֵיהֶם עוֹבְדִים אֶת הָאֲדָמָה.

כַּבִּירִים לְיָמִים מְאֹד, כְּרָמִים, אַדְמַת מִרְעֶה, הֲמוֹן מַעְיְנוֹת מַיִם טוֹבִים; גַּם תְּאֵנִים, אֱגוֹזִים, שְׁקֵדִים, גַּם שְׂדֵי תְבוּאוֹת.

„רֵאשִׁית דָּבָר — הוּא כוֹתֵב בְּזִכְרוֹנוֹתָיו — אֲבַקֵּשׁ מֵאֵת הַשִּׁלְטָן לָתֵת לָנוּ בַּחֲכִירָה עַל מֶשֶׁךְ חֲמִשִּׁים שָׁנָה חֶבֶל אֲדָמָה, בְּעֵרֶךְ מָאתַיִם כְּפָרִים, וּבִשְׂכַר זֶה נִתֵּן לוֹ מֵעֲשָׂרָה עַד עֶשְׂרִים אֲחוּזִים מִתּוֹצְאוֹת [1] הָאֲדָמָה בְּכֶסֶף מְזֻמָּן אֲשֶׁר נְשַׁלֵּם לוֹ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה, אֲבָל בִּתְנַאי, כִּי הָאִכָּרִים יִהְיוּ חָפְשִׁים מִכָּל מַס. וְכַאֲשֶׁר אֲקַבֵּל אֶת הָרִשְׁיוֹן הַזֶּה אֲיַסֵּד, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אֲגֻדָּה לְהַרְחִיב אֶת עֲבוֹדַת הָאֲדָמָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלַעֲזוֹר לְאַחֵינוּ בְּאֵרֹפָּה לָשׁוּב לְאֶרֶץ אֲבוֹתֵיהֶם.

מִצְּפַת הָלְכוּ לִטְבֶרְיָה. הַדֶּרֶךְ הָיָה יָפֶה מְאֹד: הַגְּבָעוֹת שֶׁמִּצִּדֵּי הַדֶּרֶךְ הָיוּ מְכֻסּוֹת בַּעֲצֵי זַיִת תְּאֵנָה וְרִמּוֹן וְאַדְמַת הַמִּישׁוֹר הָיְתָה אֲדָמָה דְשֵׁנָה, אֲבָל רַק מִקְצָתָהּ זְרוּעָה. בִּהְיוֹתָם כְּמַהֲלַךְ שְׁעָתַיִם לָבוֹא טְבֶרְיָה, עָלָה בְּאָזְנֵיהֶם קוֹל חֲצוֹצְרוֹת וְקוֹל תְּרוּעוֹת שָׂשׂוֹן וְעוֹד מְעַט נִרְאָה לְעֵינֵיהֶם קָהָל גָּדוֹל הַבָּא לְקַדֵּם פְּנֵיהֶם בְּשִׁירָה וּבְשִׂמְחָה וּבְרֹאשָׁם שְׁנֵי רַבָּנֵי טְבֶרְיָה, הַסְּפָרַדִּי וְהָאַשְׁכְּנַזִּי, וְנִכְבְּדֵי הָעֵדָה שָׁרוּ שִׁירִים עִבְרִים וַעֲרָבִים לִכְבוֹד הָאוֹרְחִים הַיְקָרִים. גַּם שַׂר הָעִיר יָצָא לִקְרָאתָם הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ וְחָמוּשׁ בִּכְלֵי נִשְׁקוֹ וְהוּא רוֹכֵב עַל סוּס אַבִּיר.

---

[1] מִתְּבוּאוֹת.

וְאִתּוֹ כִּשְׁנֵים עָשָׂר פְּקִידֵי צָבָא וּמְשָׁרְתִים. גַּם הַקָּדִי (הַשּׁוֹפֵט) וּבְנוֹ יָצְאוּ לִקְרָאתָם וַיָּשִׂימוּ לָהֶם כָּבוֹד. הֵם קָרְבוּ אֶל הָעִיר לִפְנוֹת עֶרֶב.

וְלִפְנֵי הָעִיר עָמְדוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת אֲרֻכּוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וָטַף מִשְּׁנֵי צִדֵּי הַדֶּרֶךְ וְלַפִּידִים בִּידֵיהֶם, גַּם כָּל הָעִיר הָיְתָה מוּאָרָה בְּאוּרִים, הָרְחוֹבוֹת הָמוּ מֵאָדָם רַב גַּם עַל הַגַּגּוֹת עָמְדוּ הֲמוֹן אֲנָשִׁים וְנָשִׁים. מִכָּל עֵבֶר נִשְׁמְעוּ בִּרְכוֹת שָׁלוֹם וְכָל הֶהָמוֹן שָׁר בְּמַקְהֵלָה: „הֵם בָּאִים, הֵם בָּאִים! אָשְׁרֵנוּ. בָּא!“ קַבָּלַת הַפָּנִים הַנֶּהְדָּרָה הַזֹּאת עָשְׂתָה רֹשֶׁם גָּדוֹל עַל מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ.

חֲמִשָּׁה יָמִים שָׁהוּ [1]) בִּטְבֶרְיָה וַיְחַלְּקוּ נְדָבוֹת רַבּוֹת לַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל וְלַעֲנִיֵּי הָעֲרָבִים וַיֹּאמְרוּ לִנְסֹעַ לְדַרְכָּם יְרוּשָׁלַיְמָה, אַף כִּי שָׁמְעוּ, כִּי הַדֶּבֶר מַפִּיל חֲלָלִים רַבִּים בִּירוּשָׁלַיִם וּסְבִיבוֹתֶיהָ.

בַּדֶּרֶךְ רָאוּ הַרְבֵּה גַּנֵּי חֶמֶד, יַעֲרֵי זֵיתִים וְתוּתִים [2]) בְּמִסְפָּר רַב. אַךְ כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ אֶל יְרוּשָׁלַיִם וְרָאוּ אֶת הַחֻרְבָּן וְהַשְּׁמָמָה אֲשֶׁר מִסָּבִיב, יָרְדוּ מֵעַל סוּסֵיהֶם וַיְקוֹנְנוּ אֶת קִינוֹת יִרְמְיָהוּ, עַד בּוֹאָם לִפְנֵי שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָיִם. מִפַּחַד הַדֶּבֶר לֹא סָרוּ אֶל הָעִיר וַיִּתְקְעוּ אָהֳלָם עַל הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר, בְּקִרְבַת קֶבֶר חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה.

---

[1]) יָשְׁבוּ.

[2]) תּוּת — מִין עֵץ פְּרִי.

מִמָּחֳרָת יוֹם בּוֹאָם בָּא פַּחַת יְרוּשָׁלַיִם לְבָרְכָם בְּשָׁלוֹם וַיִּתְהַלֵּךְ אִתָּם בִּידִידוּת רַבָּה. גַּם רָאשֵׁי קְהִלּוֹת הַסְּפָרַדִּים וְהָאַשְׁכְּנַזִּים וְעִמָּהֶם קָהָל גָּדוֹל בָּאוּ לְבָרֵךְ אֶת מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ. לְעֵת עֶרֶב הִתְגַּנֵּב שׁוּעָל אֶחָד אֶל אֹהֶל מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ וַיִּבָּהֲלוּ מְאֹד. אָז זָכְרוּ אֶת דִּבְרֵי הַמְקוֹנֵן: עַל הַר צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם שׁוּעָלִים הִלְּכוּ בוֹ.

בְּיוֹם הָאַחַד עָשָׂר לְחֹדֶשׁ יוּנִי רָכְבוּ לְעֵמֶק יְהוֹשָׁפָט וְאַחַר כֵּן הָלְכוּ עִם הַפֶּחָה לִרְאוֹת אֶת קֶבֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ. הַפֶּחָה בְּעַצְמוֹ הוֹלִיךְ אוֹתָם אֶל תּוֹךְ הַמְּעָרָה. הַמְּעָרָה הִיא רַחֲבַת יָדַיִם אֲשֶׁר תִּקְרָתָהּ נִשְׁעֶנֶת עַל עַמּוּד גָּדוֹל הָעוֹמֵד בַּתָּוֶךְ. וּבִקְצֵה הַמְּעָרָה יֵשׁ חַלּוֹן מַעֲשֵׂה שְׂבָכָה, וְלִימִין הַחַלּוֹן שַׁעַר עָשׂוּי בְּתַבְנִית קֶשֶׁת. בְּעַד שְׂבָכַת הַחַלּוֹן רָאִינוּ אֶת הַקֶּבֶר הַמְכֻסֶּה בְּמַרְבַדֵּי רִקְמָה יְקָרִים, וְעַל הַקֶּבֶר כָּתוּב בִּשְׂפַת עֵבֶר: „זֶה קֶבֶר אֲדוֹנֵנוּ דָּוִד". וּמִשְּׁנֵי עֶבְרֵי הַכְּתֹבֶת תַּבְנִית מָגֵן דָּוִד. בִּקְצֵה הַקֶּבֶר רָאוּ מַרְבַד מֶשִׁי וְרוֹבֶה. זֹאת הָיְתָה מִנְחַת אַבְרָהִים פֶּחָה. „עַתָּה הִתְפַּלְּלוּ לֵאלֹהֵיכֶם!" אָמַר הַפֶּחָה אֲלֵיהֶם וַיֵּצֵא מִן הַמְּעָרָה. אַחַר כֵּן רָאוּ גַּם אֶת „מְעָרַת יִרְמְיָהוּ" וְאֶת קִבְרֵי הַמְּלָכִים.

בְּיוֹם הַמָּחֳרָת בָּאוּ יְרוּשָׁלַיְמָה לְקוֹל הֲמוֹן חוֹגֵג בְּכָל הָרְחוֹבוֹת. גַּם הַפֶּחָה וּפְקִידָיו הָלְכוּ אִתָּם. הֵם בִּקְּרוּ אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל הַסְּפָרַדִּים

וְהָאַשְׁכְּנַזִּים, שֶׁשָּׁם הִתְפַּלְּלוּ הָרַבָּנִים בִּשְׁלוֹמָם, וְאַחַר כֵּן הִתְפַּלְּלוּ לִפְנֵי הַכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי וּמִשָּׁם רָכְבוּ אֶל הֵיכַל הַפֶּחָה.

„בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל — כָּתַב מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּסֵפֶר זִכְרוֹנוֹת הַיּוֹם הַהוּא — אֲשֶׁר זָכִינוּ לִהְיוֹת רַגְלֵינוּ עוֹמְדוֹת הַפַּעַם הַשֵּׁנִית בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָיִם".

מִירוּשָׁלַיִם הָלְכוּ לְחֶבְרוֹן וּפָרָשִׁים הָלְכוּ עִמָּהֶם לְלַוּוֹתָם. אַנְשֵׁי הָעִיר קִדְּמוּ אֶת פְּנֵיהֶם בְּכָבוֹד גָּדוֹל. משֶׁה וִיהוּדִית חָפְצוּ לִרְאוֹת אֶת „מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה" וְשַׂר הָעִיר הִבְטִיחָם לָלֶכֶת אִתָּם שָׁמָּה. הֵם הָלְכוּ עִמּוֹ וַיָּסוּרוּ אֶל הַמִּסְגָּד שֶׁל הַמֻּשְׁלְמִים [1] הָעוֹמֵד שָׁם, אַךְ לֹא יָכְלוּ בְּשׁוּם אֹפֶן לָלֶכֶת הָלְאָה, מִפְּנֵי חֲמַת הֲמוֹן הָעֲרָבִים הַמִּתְפַּלְּלִים, אֲשֶׁר סָעַר אֲלֵיהֶם מְאֹד; כִּי הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם כִּמְחַלְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וַיִּהְיוּ אֲנוּסִים לָצֵאת מַהֵר מִן הַמִּסְגָּד דֶּרֶךְ פֶּתַח אַחֵר וַיָּשׁוּבוּ לְאָהֳלָם.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר חָלַק מוֹנְטִיפְיוֹרִי אֶת נִדְבוֹתָיו הָרַבּוֹת לַעֲנִיֵּי הָעִיר, עָזְבוּ אֶת חֶבְרוֹן וַיֵּלְכוּ לְיָפוֹ, וּמִשָּׁם נָסְעוּ בְּדֶרֶךְ שְׂפַת הַיָּם צָפוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק אֶחָד עַל פְּנֵי הַר הַכַּרְמֶל וְאַחֲרֵי עֲשׂוֹתָם יָמִים אֲחָדִים בַּדֶּרֶךְ שָׁבוּ בְּשָׁלוֹם בֵּירוּטָה.

---

[1] הָעֲרָבִים הַמַּאֲמִינִים בְּדַת מָחֲמַד נְבִיאָם.

מבירות נָסְעוּ לְאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה. שָׁם הִתְרָאָה מוֹנְטִיפְיוֹרִי עִם הַפֶּחָה מוֹשֵׁל מִצְרַיִם וַיְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ, לִהְיוֹת לָהֶם לְמָגֵן מִפְּנֵי אוֹיְבֵיהֶם וּלְהֵיטִיב אֶת מַצָּבָם כְּכָל הָאֶפְשָׁר. וְהַפֶּחָה הִבְטִיחָהוּ לַעֲשׂוֹת אֶת בַּקָּשָׁתוֹ. אָז יָצְאוּ מֵאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה וּבְקַיִץ שְׁנַת תקצ״ט שָׁבוּ בְּשָׁלוֹם לְאַנְגְּלִיָּה.

ד.

בְּשׁוּב מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְאַנְגְּלִיָּה, לֹא חָדַל לִדְאֹג לְטוֹבַת אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצָם הַקְּדוֹשָׁה. וּבֵין כֹּה קָרָה בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם (בִּשְׁנַת ת״ר) מַעֲשֶׂה נוֹרָא, אֲשֶׁר הִרְעִישׁ אֶת לֵב כָּל בְּנֵי עַמֵּנוּ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּיַחַד עִם כָּל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בַּדּוֹר הַהוּא הָיוּ אֲנוּסִים לַעֲזֹב אֶת יֶתֶר עִנְיְנֵי הַכְּלָל וְלַעֲסֹק בְּעִנְיָן הַנּוֹרָא הַהוּא. וְזֶה הַדָּבָר:

בִּשְׁנַת ת״ר בָּא אֶל בֵּית רוֹטְשִׁילְד בְּלוֹנְדוֹן מִכְתָּב מֵאֵת רָאשֵׁי קְהִלַּת יִשְׂרָאֵל בְּקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל (בִּירַת טֻרְקִיָּה) הַמּוֹדִיעִים, כִּי הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּדַמֶּשֶׂק וּבְאִי רוֹדוֹס נְתוּנִים בְּצָרָה גְּדוֹלָה בִּגְלַל עֲלִילַת הַדָּם (הִיא הָעֲלִילָה הַנּוֹשָׁנָה, כִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּדַם אָדָם לְצָרְכֵי הַמַּצּוֹת בְּחַג הַפֶּסַח), אֲשֶׁר הֶעֱלִילוּ עֲלֵיהֶם צוֹרְרֵיהֶם. וְזֶה דְּבַר הָעֲלִילָה:

כְּיוֹם הָרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ אֲדָר אָבַד מִתּוֹךְ הָעִיר דַּמֶּשֶׂק כֹּהֵן נוֹצְרִי וְעַבְדּוֹ, וּמִמָּחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא בָּאוּ אֲנָשִׁים מֵהֲמוֹן הָעָם אֶל הָרֹבַע (הַחֵלֶק

הָעִיר) שֶׁל הַיְהוּדִים לְבַקֵּשׁ שָׁם אֶת הַכֹּהֵן, בְּאָמְרָם כִּי רָאוּהוּ שָׁם עִם עַבְדּוֹ בְּיוֹם אֶתְמוֹל. וְכַאֲשֶׁר לֹא מְצָאוּהוּ שָׁם תָּפְשׂוּ אַחַד הַיְהוּדִים, גַּלָּב, וַיִּסְחָבֻהוּ אֶל הַפֶּחָה, הוּא שַׂר הָעִיר, וַיֹּאמְרוּ, כִּי הַגַּלָּב הַזֶּה יוֹדֵעַ אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶחָיו הַיְהוּדִים לַכֹּהֵן וּלְעַבְדּוֹ. בִּשְׁמֹעַ הַשַּׂר אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה צִוָּה לְהַלְקוֹת אֶת הַגַּלָּב חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַלְקוֹת וּלְעַנּוֹתוֹ בְּעִנּוּיִים קָשִׁים, עַד אֲשֶׁר יְגַלֶּה אֶת הַסּוֹד. וְהַגַּלָּב, אֲשֶׁר חָפֵץ לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ מֵעִנּוּיִים וָמָוֶת, הֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר בְּאֶחָיו, וַיֹּאמֶר, כִּי שִׁבְעָה יְהוּדִים מִנִּכְבַּדֵּי הָעֵדָה (וְגַם קָרָא אוֹתָם בְּשֵׁם) הִצִּיעוּ לְפָנָיו לַהֲרֹג אֶת הַכֹּהֵן, לְמַעַן יוּכְלוּ לָקַחַת מִדָּמוֹ לְצָרְכֵי חַג הַמַּצּוֹת הַקָּרוֹב לָבוֹא, וּבִשְׂכַר זֶה הִבְטִיחוּ לָתֵת לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פִּיַסְטֶר [1]; אַךְ הוּא לֹא רָצָה לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֶה הָיָה לַכֹּהֵן וּלְעַבְדּוֹ. אָז צִוָּה הַפֶּחָה לֶאֱסֹר אֶת שִׁבְעַת הַיְהוּדִים בַּכֶּלֶא וּלְהַלְקוֹתָם וּלְעַנּוֹתָם בְּעִנּוּיִים קָשִׁים עַד אֲשֶׁר יוֹדוּ עַל פִּשְׁעָם. אֲבָל הָאֲנָשִׁים הַנְּקִיִּים הָאֵלֶּה לֹא יָכְלוּ לְהִתְוַדּוֹת עַל חֵטְא שֶׁלֹּא חָטָאוּ וַיּוֹכִיחוּ בִּרְאָיוֹת מִן הַתּוֹרָה, כִּי אָסוּר לַיְהוּדִים לֶאֱכֹל כָּל דָּם, וְאַף כִּי דַם אָדָם. וְהַפֶּחָה לֹא שָׂם לֵב לְדִבְרֵיהֶם וַיְצַו לְהַכְבִּיד עוֹד אֶת יִסּוּרֵיהֶם וְעִנּוּיֵיהֶם בְּאַכְזְרִיּוּת נוֹרָאָה, שֶׁלֹּא נִשְׁמְעָה עוֹד כָּמוֹהָ. אַחַר כֵּן צִוָּה הַפֶּחָה לְהָבִיא אֵלָיו אֶת הַקַּצָּבִים הָעִבְרִים

[1]) הַפִּיַסְטֶר הוּא מַטְבֵּעַ טֻרְקִית וְהוּא כְּשֵׁשׁ קֹפֵּקוֹת בְּכֶסֶף רוּסִיָּה.

עִם שְׁלשָׁה מֵרַבָּנֵי הָעֵדָה וַיְצַו לְהַכּוֹתָם וּלְעַנּוֹתָם עַד אֲשֶׁר רִפְקוּ[1] אֶת אֶבְרֵיהֶם; אֲבָל גַּם הֵם מֵאֲנוּ לְהוֹדוֹת עַל חֵטְא שֶׁלֹּא חָטָאוּ. אָז הָלַךְ הַפֶּחָה לְבָתֵּי הַסֵּפֶר שֶׁל נַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיְצַו לֶאֱסֹר בַּכֶּלֶא אֶת הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים וּלְבִלְתִּי תֵּת לַאֲבוֹתֵיהֶם לָבוֹא וְלִרְאוֹת אֶת פְּנֵיהֶם, בְּתִקְוָתוֹ, כִּי הָאָבוֹת הָרַחֲמָנִים יַחְמְלוּ עַל נֶפֶשׁ בְּנֵיהֶם הָרַכִּים וְהִתְוַדּוּ, כִּי יְדֵיהֶם שָׁפְכוּ אֶת דַּם הַכֹּהֵן.

וִיהוּדִי אֶחָד בָּא לִפְנֵי הַפֶּחָה וְהוֹכִיחַ לְפָנָיו, כִּי כָל מוֹשְׁלֵי אֵרֹפָּה וְהָאֶפִּיפְיוֹרִים (רָאשֵׁי הָאֱמוּנָה הַקָּתוֹלִית) הֶחְלִיטוּ זֶה כְּבָר, כִּי עֲלִילַת הַדָּם עֲלִילַת שֶׁקֶר הִיא, וְעַל כֵּן אֵין כָּל סָפֵק, כִּי הַכֹּהֵן וְעַבְדּוֹ נִרְצְחוּ בִידֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם, אוֹ כִי הָלְכוּ לָהֶם מִן הָעִיר, וְדִבְרֵי הַנַּלָּב אַךְ דִּבְרֵי שֶׁקֶר הֵם, אֲשֶׁר בְּדָאָם מִלִּבּוֹ כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ מִיסּוּרִים וְעִנּוּיִים. אֲבָל הַפֶּחָה עָנָהוּ, כִּי אִם הוּא מֵאֲשִׁים אֲנָשִׁים אֲחֵרִים בְּרֶצַח הַזֶּה, אוֹת הוּא, כִּי הוּא יוֹדֵעַ הֵיטֵב מִי וּמִי הֵם הָרוֹצְחִים; וְעַל כֵּן צִוָּה לְעַנּוֹתוֹ בְּאַכְזְרִיּוּת נוֹרָאָה, עַד אֲשֶׁר יְגַלֶּה אֶת שְׁמָם. אָז עֻנָּה גַּם הַיְּהוּדִי הַזֶּה בְּכָל מִינֵי עִנּוּיִים עַד אֲשֶׁר מֵת תַּחַת יְדֵי מְעַנָּיו. וְהַפֶּחָה הָלַךְ עִם גְּדוּד שֶׁל שֵׁשׁ מֵאוֹת אַנְשֵׁי צָבָא אֶל רֶבַע הַיְּהוּדִים וַיְצַו לַהֲרֹס אֶת בָּתֵּי הַיְּהוּדִים הַחֲשׁוּדִים, לְמַעַן

[1]) שִׁבְּרוּ.

מְצֹא אֶת פִּגְרֵי הַהֲרוּגִים, וְכַאֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ שָׁם מְאוּמָה שָׁב אֶל הַיְהוּדִים הָאֲסִירִים וַיּוֹסֶף לְעַנּוֹתָם בְּעִנּוּיִים קָשִׁים כָּל כַּךְ, עַד כִּי לֹא יָכְלוּ עוֹד שְׂאֵת אֶת מַכְאוֹבֵיהֶם וּמֵרֹב יִסּוּרֵיהֶם נָתְנוּ תוֹדָה עַל חֵטְא שֶׁלֹּא חָטָאוּ, וַיֹּאמְרוּ כִּי אָמְנָם שָׁפְכוּ אֶת דַּם הַכֹּהֵן. אָז שְׁאָלָם הַפֶּחָה: אַיֵּה הִסְתִּירוּ אֶת דַּם הַנִּרְצָחִים? וַיַּעַן אַחַד הָאֲסִירִים, כִּי הַדָּם הוּשַׂם בְּבַקְבּוּק וְנִמְסַר לְיַד משֶׁה אַבּוּעֲלָפִיָה; וְאַבּוּעֲלָפִיָה אָמַר, כִּי שֶׁקֶר עָנוּ בוֹ, אַךְ הַפֶּחָה צִוָּה לְהַלְקוֹתוֹ אֶלֶף מַלְקוֹת וּלְעַנּוֹתוֹ בְּעִנּוּיִים נוֹרָאִים עַד אֲשֶׁר נֶאֱנַס לְהוֹדוֹת עַל שָׁוְא וּלְהַגִּיד, כִּי בַּקְבּוּק הַדָּם שָׁמוּר אִתּוֹ בְּבֵיתוֹ בָּאַרְגָּז. הַפֶּחָה צִוָּה לָשֵׂאת אֶת אַבּוּעֲלָפִיָה לְבֵיתוֹ (כִּי לֹא יָכֹל עוֹד הָאֻמְלָל לָלֶכֶת בְּרַגְלָיו) לְמַעַן אֲשֶׁר יִפְתְּחוּ אֶת הָאַרְגָּז לְעֵינָיו. אֲבָל בָּאַרְגָּז לֹא נִמְצָא מְאוּמָה מִלְּבַד כָּסֶף. הַפֶּחָה לָקַח לוֹ אֶת הַכֶּסֶף וַיּוֹסֶף לִשְׁאֹל אַיֵּה הַדָּם, וְאַבּוּעֲלָפִיָה עָנָהוּ, כִּי בְּכַוָּנָה הֵבִיא אֶת הַפֶּחָה אֶל הָאַרְגָּז הַזֶּה לְמַעַן אֲשֶׁר יִקַּח אֶת הַכֶּסֶף וְיוֹצִיאֵהוּ לַחָפְשִׁי. אֲבָל הַפֶּחָה צִוָּה לְחַדֵּשׁ אֶת הָעִנּוּיִים עַד אֲשֶׁר לֹא יָכֹל עוֹד שְׂאֵת וַיְקַבֵּל עָלָיו אֶת דַּת מְחַמַּד לְהִנָּצֵל מִמַּכְאוֹבָיו.

וְאִישׁ אֶחָד בָּא אֶל הַפֶּחָה וַיֹּאמַר, כִּי רָאָה בְּאִיצְטַגְנִינוּת (חֹזֶה בַכּוֹכָבִים) כִּי שִׁבְעַת הַיְּהוּדִים הָאֲסִירִים רָצְחוּ אֶת הַכֹּהֵן וַחֲמִשָּׁה יְהוּדִים אֲחֵרִים הָרְגוּ אֶת הָעֶבֶד. וְעַל פִּי דִּבְרֵי הָאִוֶּלֶת הָאֵלֶּה הוּשְׂמוּ בַּכֶּלֶא

שְׁנַיִם מֵחֲמֵשֶׁת הַיְהוּדִים הַנֶּאֱשָׁמִים עַל יְדֵי הַחוֹוֶה בַּכּוֹכָבִים וְהַשְּׁלשָׁה הַנּוֹתָרִים נִמְלְטוּ עַל נַפְשָׁם.

וּבְעִיר רוֹדוֹס קָרָה כַּמִּקְרֶה הַזֶּה: בְּיוֹם אֶחָד עָבְרָה הַשְּׁמוּעָה בָּעִיר, כִּי אָבַד פִּתְאֹם בֵּן אַחַד הַיְּוָנִים, נַעַר כְּבֶן עֶשֶׂר שָׁנִים. וְהַיְּוָנִים הוֹצִיאוּ דִבָּה, כִּי הַיְהוּדִים שָׁחֲטוּ אֶת הַנָּעַר. הַקּוֹנְסוּלִים שֶׁל מַמְלְכוֹת אֵירֹפָּה בָּאוּ אֶל פַּחַת רוֹדוֹס וַיְבַקְשׁוּ מֵהֶם לִמְסֹר לָהֶם אֶת הַחֲקִירָה וְהַדְּרִישָׁה בַּדָּבָר הַזֶּה, וְהַפֶּחָה נָתַן לָהֶם אֶת הַחֵפֶץ. וּשְׁתֵּי נָשִׁים יְוָנִיּוֹת בָּאוּ וְהֵעִידוּ לִפְנֵי הַקּוֹנְסוּלִים, כִּי לִפְנֵי יָמִים אֲחָדִים רָאוּ יְהוּדִים אֲחָדִים הַהוֹלְכִים מִן הַכְּפָרִים הָעִירָה וְאֶחָד נָהַג בְּנַעַר יְוָנִי. הַקּוֹנְסוּלִים קָרְאוּ לַיְהוּדִי לִשְׁמֹעַ מַה בְּפִיו, וְהַיְהוּדִי הוֹכִיחַ, כִּי שֶׁקֶר עָנוּ בוֹ, כִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יָצָא כְּלָל מִן הַכְּפָר, אַךְ הַקּוֹנְסוּלִים לֹא שָׂמוּ לֵב לִדְבָרָיו וַיַּאַסְרוּהוּ בִּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְעַנּוּהוּ בְּאַכְזְרִיּוּת נוֹרָאָה, וּבְכָל הָעֵת אֲשֶׁר עִנּוּהוּ קָרְאוּ מְעַנָּיו אֵלָיו: „אַתָּה גָּנַבְתָּ אֶת הַנַּעַר הַיְּוָנִי כְּדֵי לְמָסְרוֹ בִּידֵי הָרַב; תֵּן תּוֹדָה וְהִצַּלְתָּ אֶת נַפְשְׁךָ מִמָּוֶת". וְכַאֲשֶׁר נִלְאָה הָאִישׁ לָשֵׂאת אֶת יִסּוּרָיו וַיִּתְוַדֶּה עַל שֶׁקֶר וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוּדִים אֲחָדִים, אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת מַעֲשֵׂה הָרֶצַח. וְאַף כִּי הַכֹּל יָדְעוּ שֶׁהַיְהוּדִים הַנֶּאֱשָׁמִים לֹא הָיוּ בָעִיר רוֹדוֹס בְּעֵת אֲשֶׁר אָבַד הַנַּעַר הַיְּוָנִי, בְּכָל זֹאת נֶאֶסְרוּ הַיְהוּדִים הַנֶּאֱשָׁמִים בַּכֶּלֶא וַיְעַנּוּם בְּעִנּוּיִים נוֹרָאִים לְמַעַן אֲשֶׁר יִתְּנוּ תוֹדָה, כִּי

יָסְרוּ אֶת הַנַּעַר לִידֵי הָרַב אוֹ אֶל רָאשֵׁי הַקְּהִלָּה. אֲבָל הָאֲסִירִים הָאֻמְלָלִים אָמְרוּ, כִּי בוֹחֲרִים הֵם לָמוּת מֵאֲשֶׁר לְהָעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר בַּאֲנָשִׁים נְקִיִּים, וְאַף אָמְנָם שִׁבְעָה מֵהֶם מֵתוּ תַּחַת יְדֵי מְעַנֵּיהֶם הָאַכְזָרִים. וְהַפֶּחָה שָׂם מָצוֹר עַל רְחוֹבוֹת הַיְהוּדִים וְלֹא נָתַן לְאִישׁ לָצֵאת וְלָבוֹא, לְבַל יֵדְעוּ הַיְהוּדִים מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה לַאֲחֵיהֶם הָאֲסִירִים. וְהַיְּוָנִים מִתְגַּנְּבִים אֶל בָּתֵּי הַיְהוּדִים, לְהַשְׁלִיךְ שָׁמָּה בַּסֵּתֶר גְּוִיַּת חָלָל נוֹצְרִי אוֹ מֻשְׁלְמָנִי, כְּדֵי לְהוֹכִיחַ אֶת אַשְׁמַת הַיְהוּדִים.

הַמִּכְתָּבִים הָאֵלֶּה הֵקִימוּ רַעַשׁ גָּדוֹל בְּלוֹנְדוֹן, וְאוּלָם רַב יֶתֶר הִרְעִישׁוּ אֶת הַלֵּב הַטּוֹב וְהָרַחֲמָן, הַלֵּב הַמָּלֵא אַהֲבָה עַזָּה לְעַמּוֹ שֶׁל מוֹנְטִיפִיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ, וּגְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל נֶאֶסְפוּ יַחַד לַאֲסֵפָה גְדוֹלָה לְהִוָּעֵץ מַה לַּעֲשׂוֹת לְטוֹבַת אֲחֵיהֶם הָאֻמְלָלִים בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם. אֶל הָאֲסֵפָה הַזֹּאת בָּא גַּם כְּרֶמְיֶה, מְיַסֵּד חֶבְרַת כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים בְּפָּרִיז. הָאֲסֵפָה הֶחְלִיטָה לִפְנוֹת בְּבַקָּשָׁה אֶל מֶמְשֶׁלֶת אַנְגְּלִיָּה, צָרְפַת וְאוֹסְטְרִיָּה כִּי תִּדְרֹשְׁנָה מֵאֵת מֶמְשֶׁלֶת הָאָרֶץ, אֲשֶׁר עוֹרְרוּ בָהּ אֶת הָעֲלִילָה הַנּוֹרָאָה, לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט צֶדֶק.

וּמוֹנְטִיפִיוֹרִי עִם עוֹד אֲנָשִׁים נִכְבָּדִים הִתְיַצְּבוּ בְּיוֹם 30 אַפְּרִיל לִפְנֵי הַלּוֹרְד פַּלְמֶרְסְטוֹן, שַׂר הָעִנְיָנִים הַחִיצוֹנִים לְמֶמְשֶׁלֶת אַנְגְּלִיָּה בָּעֵת הַהִיא, וַיַּבִּיעוּ לְפָנָיו אֶת בַּקָּשָׁתָם בְּשֵׁם הָאֱמֶת וְהַצֶּדֶק לַעֲמֹד

לִימִין הַנֶּאֱשָׁמִים חִנָּם. הַשַּׂר קִבְּלָם בְּרָצוֹן וּבְחִבָּה וַיַּבְטִיחֵם לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל יְכָלְתּוֹ לִפְנֵי מְחַמֵּד עַלִי פַּחַת מִצְרַיִם וְלִפְנֵי הַשֻּׁלְטָן מוֹשֵׁל טֻרְקִיָּה לָשִׂים קֵץ לְהַשַּׁעֲרוּרִיּוֹת בְּרוֹדוֹס וּבְדַמֶּשֶׂק. וְהַשַּׂר דִּבֵּר עִם מוֹנְטִיפְיוֹרִי עַל אוֹדוֹת מַסָּעוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי הִגִּיד לוֹ, כִּי יְהוּדֵי אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה חֲפֵצִים מְאֹד לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדַת הָאֲדָמָה.

וּבְיוֹם 15 יוּנִי הָיְתָה עוֹד אֲסֵפָה גְדוֹלָה שֶׁל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַנְגְּלִיָּה וְהַנֶּאֱסָפִים הֶחְלִיטוּ לְבַקֵּשׁ מֵאֵת מוֹנְטִיפְיוֹרִי לִנְסֹעַ יַחַד עִם הָאָדוֹן כְּרֶמְיֶה לְאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה וּלְדַמֶּשֶׂק וּלְהוֹכִיחַ שָׁם אֶת צִדְקַת הַנֶּאֱשָׁמִים וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי קִבֵּל עָלָיו אֶת הַמִּשְׁלַחַת הַזֹּאת בְּרָצוֹן.

כַּעֲבוֹר שִׁבְעַת יָמִים הָלַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי עִם הַבָּרוֹן רוֹטְשִׁילְד פַּעַם שֵׁנִית אֶל הַלּוֹרְד פַּלְמֶרְסְטוֹן, וְהַשַּׂר קָרָא לִפְנֵיהֶם אֶת הַטֶּלֶגְרַמּוֹת שֶׁשָּׁלַח אֶל צִירֵי אַנְגְּלִיָּה בְּטֻרְקִיָּה וּבְמִצְרַיִם עַל אוֹדוֹת מַעֲשֵׂה דַמֶּשֶׂק. בַּטֶּלֶגְרַמָּה אֶל צִיר אַנְגְּלִיָּה בְּמִצְרַיִם צִוָּה הַשַּׂר לִדְרֹשׁ בְּחָזְקָה מֵאֵת מְחַמֵּד עַלִי לְרַצּוֹת אֶת הַיְּהוּדִים הַנִּזּוֹקִים וּלְהַדֵּף אֶת הַפְּקִידִים, אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הַשַּׁעֲרוּרִיָּה בְּדַמֶּשֶׂק. וְהִבְטִיחַ הַלּוֹרְד אֶת מוֹנְטִיפְיוֹרִי לָתֵת עַל יָדוֹ מִכְתָּבִים אֶל צִיר אַנְגְּלִיָּה בְּאַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה וִיצַוֵּהוּ לִהְיוֹת לְעֵזֶר וּלְמָגֵן לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵת מְחַמֵּד עַלִי לָתֵת רִשְׁיוֹן לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי לַחְקֹר וְלִדְרֹשׁ בִּדְבַר הָעֲלִילָה בְּדַמֶּשֶׂק.

בְּחֹדֶשׁ יוּלִי יָצָא מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּשֵׁם יְהוּדֵי אַנְגְּלִיָּה וּכְרֶמְיָה בְּשֵׁם יְהוּדֵי צָרְפַת לְדַרְכָּם, וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי לְחֹדֶשׁ אוֹגֻסְט בָּאָה אֳנִיָּתָם לְחוֹף אַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה.

אָז הֵחֵל מוֹנְטִיפְיוֹרִי לַעֲבֹד וּלְהִשְׁתַּדֵּל לְטוֹבַת אֶחָיו הַמְעֻנִּים בְּכָל חֹם אַהֲבָתוֹ לְעַמּוֹ. פְּעָמִים רַבּוֹת בִּקֵּר אֶת מְחַמֵּד עַלִי פַּחַת מִצְרַיִם וַיְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו לַעֲשׂוֹת אֶת מִשְׁפַּט אֶחָיו הָאֻמְלָלִים. הוּא דָפַק עַל פִּתְחֵי צִירֵי מַמְלְכוֹת אֵרֹפָּה אֲשֶׁר בְּאַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה, וַיְבַקְשֵׁם כִּי יִהְיוּ לוֹ לְעֵזֶר, וְהֵם אָמְנָם הִבְטִיחוּ לוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁאֵלָתוֹ, אַךְ מַעֲצוֹרִים וּמִכְשׁוֹלִים רַבִּים עָמְדוּ לוֹ עַל דַּרְכּוֹ. הַפֶּחָה הִבִּיט בְּעַיִן רָעָה עַל אֲשֶׁר יִתְעָרְבוּ בְּנֵי אֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת בְּעִנְיְנֵי אַרְצוֹ פְּנִימָה, אַף כִּי הֶאֱמִין בְּכָל לֵב בְּצִדְקַת הַנֶּאֱשָׁמִים. גַּם הַקּוֹנְסוּל הַצָּרְפַתִּי הָיָה לָהֶם לְשָׂטָן, כִּי חָפֵץ לְהָגֵן עַל כְּבוֹד רֵעֵהוּ הַקּוֹנְסוּל הַצָּרְפַתִּי בְּדַמֶּשֶׂק, אֲשֶׁר הָיָה בְּעֵצָה אַחַת עִם הַפֶּחָה שָׁם בְּכָל מַעֲשֵׂי הָאַכְזָרִיּוֹת שֶׁעָשׂוּ לַיְהוּדִים.

וְעַל כָּל אֵלֶּה קָמוּ מְהוּמוֹת וּמְבוּכוֹת בְּכָל אֶרֶץ סוּרִיָּה וְסִכְסוּכִים גְּדוֹלִים פָּרְצוּ בֵּין מוֹשֵׁל מִצְרַיִם וּבֵין מֶמְשָׁלוֹת אֵרֹפָּה. וְהַמַּצָּב הָלַךְ הָלוֹךְ וָרָע, עַד כִּי בְּכָל יוֹם וָיוֹם הָיְתָה קְרוֹבָה הַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה לִפְרֹץ בָּאָרֶץ. מוּבָן אֵפוֹא, כִּי בְּעֵת רָעָה כָּזֹאת לֹא יָכֹל הַפֶּחָה הַמּוֹשֵׁל בְּמִצְרַיִם לָשִׂים לֵב כָּרָאוּי לְבַקָּשַׁת מוֹנְטִיפְיוֹרִי.

וּבֵינְתַיִם קִבֵּל מוֹנְטִיפְיוֹרִי מִכְתָּבִים מֵאֲנָשִׁים נוֹצְרִים נִכְבָּדִים שֶׁהָיוּ אָז בְּדַמֶּשֶׂק, וּבָהֶם הוֹדִיעוּהוּ מִכָּל הֶחָמָס וְהַשֹּׁד, הָאַכְזְרִיּוּת וְעשֶׁק הַמִּשְׁפָּט, שֶׁעָשׂוּ לְהַנֶּאֱשָׁמִים הָאֻמְלָלִים וְלִבְנֵי בֵיתָם: בָּתֵּיהֶם נָשַׁסּוּ וְהָחֳרָבוּ, עֶדְיֵי הַנָּשִׁים וְהַבְּתוּלוֹת לֻקְחוּ בְחָזְקָה, הַנְּעָרִים הוּשְׂמוּ בְּמַאֲסָר וַיְעֻנּוּ בָרָעָב, הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים הֻכּוּ בְאַכְזְרִיּוּת לְעֵינֵי אִמּוֹתֵיהֶם לְמַעַן תְּגַלֶּינָה מְקוֹם מַחֲבוֹא בַּעֲלֵיהֶן וְשֹׁחַד רַב יֻקַּח בְּעַד הָרִשָּׁיוֹן לְהָבִיא צָרְכֵי אֹכֶל נֶפֶשׁ לָאֲסִירִים הָאֻמְלָלִים.

„אֵלֶּה הֵם, אֲדֹנִי, אַךְ מְעַט מִזְּעֵר מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם“ — גָּמַר הַכּוֹתֵב אֶת סִפּוּרוֹ הַמַּעֲצִיב.

וּבַעֲלֵי הַמִּכְתָּבִים מְעִידִים פֶּה אֶחָד, כִּי נְקִיִּים הֵם הַיְהוּדִים הַנֶּאֱשָׁמִים מֵעָוֹן.

וְהַמְּבוּכוֹת גָּבְרוּ בָּאָרֶץ. הַפֶּחָה הָיָה טָרוּד בְּעִנְיְנֵי הַמְּדִינָה וְנֶפֶשׁ מוֹנְטִיפְיוֹרִי מָרָה עָלָיו מְאֹד. יְהוּדִית חָלְתָה בְקַדַּחַת עַזָּה מֵרֹב צַעַר וְדַאֲבוֹן נֶפֶשׁ, גַּם לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי לֹא הָיָה שָׁלוֹם, וְהָרוֹפֵא יְעָצָם לַעֲזֹב אֶת אַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה וְלָשֶׁבֶת זְמַן מָה בְּקִרְבַת הַגַּלִּים. אַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי אָמַר, כִּי לֹא יַעֲזֹב אֶת מְקוֹמוֹ עַד אִם הִצְלִיחַ לְהַצִּיל אֶת אֶחָיו הָאֻמְלָלִים שֶׁבְּדַמֶּשֶׂק, אוֹ עַד אִם יִהְיֶה אָנוּס לַעֲזֹב אֶת אַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר תִּפְרֹץ בָּאָרֶץ. הוּא חָפֵץ לִנְסֹעַ בְּעַצְמוֹ לְדַמֶּשֶׂק, אַךְ

כָּל יוֹדְעֵי מַצַּב הָעִנְיָנִים בְּדַמֶּשֶׂק הִזְהִירוּהוּ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה, כִּי בְנַפְשׁוֹ הוּא. גַּם הַפֶּחָה בְּעַצְמוֹ אָמַר לוֹ, כִּי בְּעֵת רָעָה כָּזֹאת סַכָּנָה גְדוֹלָה הִיא לִנְסֹעַ לְדַמֶּשֶׂק.

כֹּה גָדְלָה דַאֲגַת מוֹנְטִיפְיוֹרִי וַחֲבֵרָיו מִיּוֹם לְיוֹם. וְהַקּוֹנְסוּל הַצָּרְפַתִּי הִצִּיעַ לָשִׂים קֵץ לְמַעֲשֵׂה דַמֶּשֶׂק עַל פִּי הַתְּנָאִים הָאֵלֶּה: הַפֶּחָה יוֹדִיעַ גָּלוּי לַכֹּל, כִּי הַיְהוּדִים, אֲשֶׁר מֵתוּ בִּידֵי מְעַנֵּיהֶם, הֵם הֵם אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת מַעֲשֵׂה הָרֶצַח מִפְּנֵי נְקָמָה פְּרָטִית, אֲבָל תִּשְׁעַת הַיְהוּדִים הָאֲסִירִים עוֹד בַּכֶּלֶא נְקִיִּים מִכָּל חֵטְא, וְלָכֵן יֵצְאוּ לַחָפְשִׁי, ועם זֶה יְפַרְסֵם הַפֶּחָה אֶת דַּעְתּוֹ, כִּי בְּסִפְרֵי דָּת יִשְׂרָאֵל אֵין זֵכֶר לְמִצְוַת שְׁפִיכַת דָּם לְחַג הַפֶּסַח. אַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי לֹא רָצָה לְהַסְכִּים בְּשׁוּם אֹפֶן לְפִשְׁרָה זוֹ, אֲשֶׁר תְּחַלֵּל שֵׁם יִשְׂרָאֵל. „לְעוֹלָם לֹא אֶתְרַצֶּה — אָמַר — לְהַסְכִּים, כִּי אִישׁ יְהוּדִי רָצַח אֶת נֶפֶשׁ הַנָּזִיר טוֹמַסוֹ וּמְשָׁרְתוֹ, אֲפִילוּ אִם מִפְּנֵי נְקָמָה אוֹ מִסִּבָּה אַחֶרֶת, כִּי אָז יֵאָמֵר בְּכָל קַצְוֵי אָרֶץ, כִּי אָמְנָם אֲשֵׁמִים הַיְהוּדִים בְּדַם הַנָּזִיר הַשָּׁפוּךְ."

וַאֲחָדִים מֵחַבְרֵי הַמִּשְׁלַחַת נָסְעוּ לָהֶם לְקָאִירָה לִרְאוֹת שָׁם אֶת הַפִּירַמִידִים. „מַה מְּאֹד הָיִיתִי שָׂמֵחַ,— כּוֹתֵב מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּזִכְרוֹנוֹתָיו,— לָלֶכֶת עִמָּהֶם בְּדַרְכָּם זֶה יַחַד עִם רַעְיָתִי הַיְקָרָה וְעִם הַדָּקְטוֹר לֵוִי, כְּדַעְתִּי בְּבֵרוּר, כִּי מַסַּע הַתַּעֲנוּגִים הַזֶּה הָיָה מֵיטִיב מְאֹד

לְמַצַּב בְּרִיאוּתֵנוּ. אֲבָל אָסוּר לִי לַעֲזֹב אֶת מִשְׁמַרְתִּי אֲפִילוּ שָׁעָה אֶחָת".

כָּכָה עָמַל וְיָגַע מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת צִדְקַת אַחָיו הָאֻמְלָלִים, וַעֲמָלוֹ לֹא הָיָה לַשָּׁוְא, כִּי סוֹף סוֹף הִבְטִיחָהוּ הַפֶּחָה לָתֵת פְּקֻדָּה לְהוֹצִיא אֶת הַנֶּאֱשָׁמִים לַחָפְשִׁי. אַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי אָמַר לוֹ, כִּי הוּא חָפֵץ גַּם שֶׁיֵּעָנְשׁוּ עוֹשֵׂי הָרָעָה כְּרִשְׁעָתָם, וְעַל כֵּן דָּרַשׁ מֵאֵת הַפֶּחָה לָתֵת לוֹ „פִירְמַן", לֵאמֹר: תְּעוּדָה, לָלֶכֶת לְדַמֶּשֶׂק לַחֲקֹר וְלִדְרֹשׁ אֶת כָּל הֲלִיכוֹת הַמִּשְׁפָּט. הַפֶּחָה עָנָהוּ, כִּי לֹא טוֹב עַתָּה לָלֶכֶת שָׁמָּה, כִּי הָעִיר נִגְרְשָׁה וְנִסְעֲרָה מְאֹד. אָז אָמַר מוֹנְטִיפְיוֹרִי, כִּי הוּא נָכוֹן לִדְחוֹת אֶת נְסִיעָתוֹ לִזְמַן קָצֵר, אֲבָל הוּא מְבַקֵּשׁ אֶת הַ„פִירְמַן" לְמַעַן אֲשֶׁר יוּכַל לִנְסֹעַ שָׁמָּה, כַּאֲשֶׁר יְשֻׁנֶּה הַמַּצָּב לְטוֹבָה, וַיֵּאוֹת לוֹ. אָז בִּקֵּשׁ מוֹנְטִיפְיוֹרִי מֵאֵת הַפֶּחָה, כִּי יַרְשֶׁה גַּם לַיְהוּדִים שֶׁבָּרְחוּ לָשׁוּב לְעִירָם וַיּוֹאֶל הַפֶּחָה לַעֲשׂוֹת גַּם אֶת שְׁאֵלָתוֹ זוֹ; וְגַם הִבִּיעַ אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁיִּכְתֹּב מוֹנְטִיפְיוֹרִי אֶל הַיְהוּדִים בְּדַמֶּשֶׂק, וְהוּא, הַפֶּחָה בְּעַצְמוֹ יְשַׁלַּח אֶת הַמִּכְתָּב בִּידֵי הָרָצִים אֲשֶׁר לוֹ, וְאָז יַגִּיעַ הַמִּכְתָּב אֲלֵיהֶם בַּחֲמִשָּׁה יָמִים.

וּבְיוֹם הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ סֶפְּטֶמְבֶּר כָּתַב מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּזִכְרוֹנוֹתָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: „יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ! הַיּוֹם הַזֶּה שָׂם קֵץ

לְדַאֲגוֹתֵינוּ. הַיּוֹם קִבַּלְנוּ מִכְתָּבִים מִדַּמֶּשֶׂק הַמּוֹדִיעִים, כִּי שֵׁרִיף פֶּחָה, הוּא פַּחַת דַּמֶּשֶׂק, הוֹצִיא לַחָפְשִׁי אֶת כָּל הָאֲסִירִים, לְשִׂמְחָתָם הַגְּדוֹלָה שֶׁל יְהוּדֵי דַּמֶּשֶׂק וְגַם לְשִׂמְחַת כָּל הַמֻּשְׁלָמִים[1] תּוֹשְׁבֵי הָעִיר. אַלְפֵי יְהוּדִים וּמַקְהֵלוֹת מְנַגְּנִים לִוּוּ אֶת הָאֲסִירִים בְּדַרְכָּם מִבֵּית הָאֲסוּרִים אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת, אֲשֶׁר שָׁם הוֹדוּ לַיְיָ חַסְדּוֹ עַל גְּאֻלָּתָם וּפְדוּת נַפְשָׁם. נִכְבַּדֵּי הַסּוֹחֲרִים הַמֻּשְׁלָמִים בָּאוּ אֶל בָּתֵּי הַנִּגְאָלִים לְבָרְכָם וַיַּבִּיעוּ לָהֶם אֶת אֱמוּנָתָם הַחֲזָקָה בְּצִדְקָתָם. אַךְ הַנּוֹצְרִים הַיּוֹשְׁבִים בְּדַמֶּשֶׂק כָּעֲסוּ וַיִּרְגְּנוּ[2] בְּאָהֳלֵיהֶם עַל אֲשֶׁר הִצְדִּיק הַפֶּחָה אֶת הַיְּהוּדִים שֹׂנְאֵי נַפְשָׁם, כְּאִלּוּ לֹא דַי לָהֶם בְּדַם אַרְבַּעַת הַיְּהוּדִים הָאֻמְלָלִים שֶׁמֵּתוּ בִּידֵי מְעַנֵּיהֶם הָאַכְזָרִים עַל לֹא עָוֶל בְּכַפָּם.

בְּלֵב שָׂמֵחַ הָלַךְ אָז מוֹנְטִיפְיוֹרִי אֶל הֵיכַל הַפֶּחָה וַיּוֹדֶה לוֹ עַל חֲסָדָיו, אֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עַמּוֹ, וְהַפֶּחָה הוֹדִיעָהוּ, כִּי גַם הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בָּרְחוּ מִן הָעִיר שָׁבוּ עַתָּה אֵלֶיהָ בְּשָׁלוֹם. אָז נִפְרַד מוֹנְטִיפְיוֹרִי מֵאֵת הַפֶּחָה בְּשָׁלוֹם.

מוֹנְטִיפְיוֹרִי חָפֵץ מְאֹד לִנְסֹעַ דַּמֶּשְׂקָה לְהוֹצִיא לָאוֹר אֶת צִדְקַת אֶחָיו, וּלְהוֹכִיחַ לַכֹּל אֶת כָּל הַשַּׁעֲרוּרִיּוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ שָׁם בַּחֲקִירַת

[1] בְּנֵי דָת מֻחַמַּד.

[2] הִתְאוֹנְנוּ.

הַמִּשְׁפָּט, אַךְ הַקּוֹנְסוּל הָאַנְגְּלִי הִזְהִירוֹ שֵׁנִית מִלֶּכֶת שָׁמָּה, כִּי כָל הַמְּדִינָה נִמְצֵאת עַתָּה בְּמַצַּב הַמְּרִידָה. וַיַּעַן כִּי הַמְּבוּכוֹת וְהַסִּכְסוּכִים לֹא חָדְלוּ עוֹד בְּמִצְרַיִם וּבְסוּרְיָה, הֶחְלִיטוּ לָלֶכֶת לְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל בִּירַת טֻרְקִיָּה לְחַכּוֹת שָׁם עַד אֲשֶׁר תִּשְׁקֹט הָאָרֶץ וְאָז יֵלְכוּ לְדַמֶּשֶׂק.

גַּם לַאֲסִירֵי רוֹדוֹס בָּאָה הַגְּאוּלָה, כִּי הַחֲקִירָה וְהַדְּרִישָׁה, אֲשֶׁר נַעַשְׂתָה בְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל הוֹכִיחָה אֶת צִדְקָתָם, וַיְצַו הַשָּׁלְטָן לְהוֹצִיאָם לַחָפְשִׁי.

לִפְנֵי עָזְבָם אֶת אַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה הִצִּיעַ כְּרֶמְיָה לִפְנֵי מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְיַסֵּד בֵּית חוֹלִים לִיהוּדֵי קָאִירָה וְהוּא, כְּרֶמְיָה, יִפְתַּח שָׁם בֵּית סֵפֶר. אַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי לֹא מָצָא לְטוֹב לְפַזֵּר כֶּסֶף רַב בְּמִצְרָיִם. „לוּ נִדְרַשְׁתִּי לְצָרְכֵי אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה — אָמַר, — הָיִיתִי נוֹתֵן בְּשִׂמְחָה אֶת הַכֶּסֶף הַדָּרוּשׁ גַּם לְבִנְיַן בֵּית חוֹלִים, גַּם לְבִנְיַן בֵּית סֵפֶר".

כָּכָה גָּדְלָה אַהֲבָתוֹ לְעַמּוֹ וּלְאַרְצוֹ יַחַד.

בַּיּוֹם 17 סֶפְּטֶמְבֶּר עָזְבוּ אֶת אַלֶּכְּסַנְדְּרִיָּה וַיִּסְעוּ בָּאֳנִיָּה לְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל.

ה.

מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ בָּאוּ לְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל וַיִּנַדְּבוּ נְדָבוֹת גְּדוֹלוֹת לְטוֹבַת בְּנֵי עַמָּם הָעֲנִיִּים, יוֹשְׁבֵי בִּירַת טֻרְקִיָּה, וַיְבַקְּרוּ אֶת בָּתֵּי הַסֵּפֶר

הָעִבְרִים. וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי נִתְקַבֵּל לְרַאֲיוֹן לִפְנֵי כְבוֹד הַשִּׁלְטָן וְהֵבִיא לְפָנָיו אֶת תּוֹדָתוֹ עַל מִשְׁפַּט הַצֶּדֶק שֶׁעָשָׂה לִבְנֵי עַמּוֹ הַנֶּאֱשָׁמִים חִנָּם עַל הָאִי רוֹדוֹס; גַּם בִּקֵּשׁ מֵאֵת הַשִּׁלְטָן לָתֵת לוֹ „פִירְמַן", כִּי הַיְהוּדִים נְקִיִּים מֵעֲלִילַת הַדָּם, אֲשֶׁר טָפְלוּ עֲלֵיהֶם שׂוֹנְאֵיהֶם. וְהַשִּׁלְטָן מִלֵּא אֶת שְׁאֵלָתוֹ.

אָז עָזַב מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ אֶת קוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל בְּלֵב שָׂמֵחַ וַיֵּרְדוּ בָּאֳנִיָּה וַיֵּלְכוּ לָשׁוּב לְאַרְצָם וּבְיוֹם 28 פֶבְּרוּאַר בָּאוּ לוֹנְדוֹנָה.

וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי הִתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמַּלְכָּה וִיקְטוֹרְיָה וַיַּגֵּשׁ לָהּ אֶת הַעְתָּקַת הַ„פִירְמַן" שֶׁל הַשִּׁלְטָן; וְהַמַּלְכָּה קִבְּלָה אוֹתוֹ בְּרָצוֹן גָּדוֹל. וּלְאוֹת תּוֹדָה וּבְרָכָה לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי עַל עֲמָלוֹ הָרַב לְטוֹבַת אֶחָיו הַנִּרְדָּפִים חִנָּם בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם, נָתְנָה לוֹ רְשׁוּת לְהַגְדִּיל אֶת דִּגְלוֹ (רְאֵה „משֶׁה וִיהוּדִית מוֹנְטִיפְיוֹרִי" פֶּרֶק א׳) וְלִכְתֹּב עָלָיו אֶת הַשֵּׁם „יְרוּשָׁלַיִם" בְּאוֹתִיּוֹת עִבְרִיּוֹת. וְאָמְנָם רָאוּי הָיָה הָעִבְרִי הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר מָסַר נַפְשׁוֹ לְטוֹבַת עַמּוֹ וְאַרְצוֹ לָשֵׂאת עַל דִּגְלוֹ אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה, הַיָּקָר וְהַקָּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל.

מֵאָז וָהָלְאָה הָיוּ כָּל יְמֵי מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ קֹדֶשׁ לִבְנֵי עַמּוֹ, אֲשֶׁר מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ בַּעֲדָם, וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל יְכָלְתּוֹ לְהֵיטִיב אֶת מַצָּבָם

בְּכָל הָאֲרָצוֹת. הוּא נָסַע גַּם לְאֶרֶץ רוּסְיָה וְנִתְקַבֵּל לְרַאֲיוֹן לִפְנֵי הוֹד הַקֵּסָר נִיקוֹלַי הָרִאשׁוֹן וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו עַל עַמּוֹ, וְהַקֵּסָר הִבְטִיחָהוּ לָשִׂים לֵב לְבַקָּשָׁתוֹ. וְאַךְ שָׁב לְלוֹנְדוֹן מִנְּסִיעָתוֹ בְּרוּסְיָה, אֲשֶׁר הִשְׂבִּיעָה אוֹתוֹ הַרְבֵּה עָמָל וּתְלָאָה, בָּאָה אֵלָיו הַשְּׁמוּעָה, כִּי הִתְחַדְּשָׁה עֲלִילַת הַדָּם בְּדַמֶּשֶׂק, כִּי אָבַד שָׁם יֶלֶד נוֹצְרִי מִבֵּית אֲבוֹתָיו וְהַקּוֹנְסוּל הַצָּרְפָתִי דָּרַשׁ מֵאֵת פַּחַת הָעִיר לְחַפֵּשׂ בְּבָתֵּי הַיְהוּדִים. הַנְּבָלָה הַזֹּאת הִרְעִישָׁה מְאֹד אֶת לֵב מוֹנְטִיפְיוֹרִי וַיִּסַּע פָּרִיזָה (הִיא בִּירַת צָרְפַת) וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי מֶלֶךְ צָרְפַת וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו לְהוֹצִיא דְּבַר־מַלְכוּת נֶגֶד הָעֲלִילָה הַזֹּאת וּלְצַוּוֹת עַל הַקּוֹנְסוּל הַצָּרְפָתִי בְּדַמֶּשֶׂק, כִּי יֶחְדַּל לְהַעֲלִיל עֲלִילַת שָׁוְא זוּ עַל הַיְהוּדִים. וְהַמֶּלֶךְ מִלֵּא אֶת שְׁאֵלָתוֹ. וְאוּלָם מוֹנְטִיפְיוֹרִי לֹא אָמַר עוֹד דַּי בָּזֶה, כִּי נָסַע בְּעַצְמוֹ לְדַמֶּשֶׂק לִרְאוֹת שָׁם בְּעֵינָיו אֶת מַצַּב הַדְּבָרִים.

בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְחֹדֶשׁ יוּלִי (תר״ט) יָצְאוּ מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ מִדַּמֶּשֶׂק וַיֵּלְכוּ לָבוֹא יְרוּשָׁלַיְמָה. בְּדַרְכָּם עָבְרוּ דֶרֶךְ עִיר נַצְרַת אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל, וַיִּשְׁבְּתוּ שָׁם אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. וַיְהִי בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וַיִּשְׁמְעוּ קוֹל צְעָקָה וִילָלָה אֲיֻמָּה בְּקִרְבַת אָהֳלָם, כִּי אִשָּׁה נוֹצְרִית אֲשֶׁר אָבַד לָהּ בְּנָהּ צָעֲקָה מָרָה וַתֹּאמֶר, כִּי הַיְהוּדִים הַשּׁוֹכְנִים פֹּה (מֹשֶׁה מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ) שָׁחֲטוּ אֶת בְּנָהּ לְצָרְכֵי דָתָם. אַךְ לְאָשְׁרָם

נִמְצָא הַיֶּלֶד עַד מְהֵרָה, וְהַפֶּחָה עָנַשׁ קָשֶׁה אֶת הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר נוֹעֲזוּ לְהַעֲלִיל עֲלִילָה כָּזֹאת עַל מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ.

מִמִּצְרַיִם הָלְכוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שִׁבְעָה יָמִים; וְאַחֲרֵי בַּקְּרָם אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַקְּדוֹשִׁים נָסְעוּ לְבֵירוּט וּמִשָּׁם הָלְכוּ לְאַנְגְּלִיָּה וּבְחֹדֶשׁ סֶפְּטֶמְבֶּר שָׁבוּ לְבֵיתָם בְּרַמְסְגֵּט.

בִּשְׁנַת תרי״ד הָיָה רָעָב כָּבֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּפְנוּ יְהוּדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּבַקָּשָׁה אֶל מוֹנְטִיפְיוֹרִי, וְהוּא מִהֵר לָבוֹא לְעֶזְרָתָם וַיֶּאֱסֹף לְטוֹבָתָם כְּמָאתַיִם אֶלֶף רֻבָּל, וּבִשְׁנַת תרט״ו בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ מַי יָצָא מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה בַּפַּעַם הָרְבִיעִית לְחַלֵּק שָׁם אֶת הַכֶּסֶף הָרַב, אֲשֶׁר אָסַף לְטוֹבַת אֶחָיו הָאֻמְלָלִים.

בְּבוֹאוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עָזַר לְמִשְׁפָּחוֹת עֲנִיּוֹת רַבּוֹת בִּצְפַת וּבִטְבֶרְיָה, וְלַאֲחָדוֹת מֵהֶן נָתַן אֲדָמָה וְכָל הַדְּבָרִים הַדְּרוּשִׁים לַעֲבוֹדַת הָאֲדָמָה.

בִּירוּשָׁלַיִם יָסַד בֵּית סֵפֶר לִנְעָרוֹת וַיִּקְנֶה חֶלְקַת אֲדָמָה בִּמְסִבֵּי יְרוּשָׁלַיִם לִבְנוֹת שָׁם בָּתִּים בְּעַד הָעֲנִיִּים וַיַּעֲזֹר לְכָל הַנִּצְרָכִים לִתְמִיכָה. גַּם בְּיָפוֹ קָנָה חֶלְקַת שָׂדֶה עִם בַּיִת וּבְאֵר מַיִם, אֲשֶׁר נָטְעוּ שָׁם אַחַר גַּן פַּרְדֵּס, הַנִּקְרָא עַל שֵׁם מוֹנְטִיפְיוֹרִי. וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר תָּמַךְ גַּם שָׁם אֶת מוֹסְדוֹת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד שָׁב לוֹנְדוֹנָה.

בִּשְׁנַת תרי״ז נָסַע מוֹנְטִיפְיוֹרִי וְרַעְיָתוֹ כַּפַּעַם הַחֲמִישִׁית לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּכְמַלְאָךְ מוֹשִׁיעַ הָיָה לְאֶחָיו הָעֲנִיִּים, כִּי הִמְצִיא לָהֶם עֵזֶר וּתְמִיכָה בְּיָד נְדִיבָה וַיִּשְׁתַּדֵּל בְּכָל יְכָלְתּוֹ לְהֵיטִיב אֶת מַצָּבָם.

בִּשְׁנַת תרי״ח קָרָה הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָא אֲשֶׁר הִרְעִישׁ אָז אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְהוּא — גְּזֵלַת הַיֶּלֶד הַיְהוּדִי מוֹרְטָרָה. וְזֶהוּ הַדָּבָר:

בְּיוֹם הָעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְחֹדֶשׁ יוּנִי שְׁנַת 1858 גָּזְלוּ פְּקִידֵי הָאַפִּיפְיוֹר (הַכֹּהֵן הָרָאשִׁי לְאֱמוּנַת הַקָּתוֹלִים, הַמּוֹשֵׁל אָז בְּרוֹמִי) אֶת הַיֶּלֶד אֶדְגַּר מוֹרְטָרָה מִבֵּית אָבִיו בְּבוֹלוֹנְיָה (אִיטַלְיָה). הָאָב הָאֻמְלָל הִתְחַנֵּן לִפְנֵי פְּקִידֵי הַמֶּמְשָׁלָה לְהַגִּיד לוֹ, לְפָחוֹת, מַדּוּעַ גָּזְלוּ מִמֶּנּוּ אֶת בְּנוֹ הָאָהוּב, אַךְ לֹא קִבֵּל כָּל מַעֲנֶה. וְאַחֲרֵי עֲבֹר שָׁבֻעוֹת אֲחָדִים נוֹדַע לוֹ, כִּי אָמָה נוֹצְרִית, אֲשֶׁר שֵׁרְתָה בְּבֵיתוֹ לִפְנֵי שָׁנִים מִסְפָּר, סִפְּרָה לְאָמָה אַחֶרֶת, כִּי בִּהְיוֹת הַיֶּלֶד בֶּן שָׁנָה אַחַת וְחָלָה מַחֲלָה קָשָׁה, טָבְלָה אוֹתוֹ בַּסֵּתֶר לְשֵׁם הַדָּת הַקָּתוֹלִית וְהַדָּבָר נוֹדַע לַכֹּהֲנִים הַקָּתוֹלִים, עַל כֵּן לְקָחוּהוּ מִבֵּית הוֹרָיו הַיְהוּדִים לְגַדְּלוֹ וּלְחַנְּכוֹ בָּאֱמוּנַת הַקָּתוֹלִים. לַשָּׁוְא הִתְחַנֵּן הָאָב הָאֻמְלָל לְהָשִׁיב לוֹ לוֹ אֶת בְּנוֹ, וְהוֹכִיחַ, כִּי עַל פִּי חֻקֵּי הָאֱמוּנָה הַקָּתוֹלִית אֵין כָּל עֵרֶךְ לִטְבִילָה אֲנוּסָה כָּזֹאת, לַשָּׁוְא — כִּי מֶמְשֶׁלֶת הָאַפִּיפְיוֹר לֹא שָׂמָה לֵב לִדְבָרָיו וּלְתַחֲנוּנָיו.

הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָא הַזֶּה הִרְעִישׁ אֶת לֵב כָּל הָאֲנָשִׁים הַיְשָׁרִים שֶׁבָּעוֹלָם ומוֹנְטִיפְיוֹרִי קָרָא אֲסֵפוֹת גְּדוֹלוֹת בְּלוֹנְדוֹן לְהִוָּעֵץ וְלִמְצֹא עֵצָה אֵיךְ לְהַצִּיל אֶת הַיֶּלֶד מִידֵי הַכֹּהֲנִים וְלַהֲשִׁיבוֹ לַאֲבוֹתָיו. לְסוֹף הֶחְלִיטוּ לִשְׁלֹחַ מִכְתָּב בַּקָּשָׁה אֶל הָאַפִּיפְיוֹר בַּדָּבָר הַזֶּה וּלְבַקֵּשׁ מִמּוֹנְטִיפְיוֹרִי, כִּי יִסַּע בְּעַצְמוֹ לְרוֹמִי לְהַגִּישׁ אֶת הַבַּקָּשָׁה לְהָאַפִּיפְיוֹר, ומוֹנְטִיפְיוֹרִי, אֲשֶׁר שָׂמֵחַ תָּמִיד לָבוֹא לְעֶזְרַת בְּנֵי עַמּוֹ, קִבֵּל עָלָיו אֶת הַשְּׁלִיחוּת הַזֹּאת וַיִּסַּע מַהֵר לְרוֹמִי. אַךְ לְדַאֲבוֹנוֹ הַגָּדוֹל לֹא יָכוֹל לְהוֹעִיל מְאוּמָה, כִּי כֹּהֲנֵי הָאַפִּיפְיוֹר לֹא אָבוּ שְׁמֹעַ לוֹ וְכָל הִשְׁתַּדְּלוּת בַּדָּבָר הַזֶּה הָיְתָה לַשָּׁוְא, כִּי לֹא נְתָנוּהוּ גַּם לָבוֹא לִפְנֵי הָאַפִּיפְיוֹר, וַיָּשָׁב בְּרוּחַ נְכֵאָה לְאַרְצוֹ.

וּבְכָל הַנְּסִיעוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נָסַע לְטוֹבַת אֶחָיו, וּבְכָל הֶעָמָל וְהַתְּלָאָה אֲשֶׁר שָׂבַע הִשְׁתַּתְּפָה עִמּוֹ גַּם יְהוּדִית רַעְיָתוֹ, (זֹאת הַנֶּפֶשׁ הַיְקָרָה, אֲשֶׁר בְּצָרַת אַחֶיהָ בְּנֵי עַמָּהּ גַּם לָהּ צָר!) אַף כִּי מַצַּב בְּרִיאוּתָהּ הוּרַע מְאֹד בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת.

בְּסוֹף הַקַּיִץ שֶׁל שְׁנַת תרכ״ב גָּבְרָה מַחֲלַת יְהוּדִית וּבְלֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הֵשִׁיבָה אֶת נִשְׁמָתָהּ הַטְּהוֹרָה וְהַנְּדִיבָה אֶל הָאֱלֹהִים.

גּוּפַת יְהוּדִית הוּבְאָה לְרַמְסְגֵט וְשָׁם נִקְבְּרָה בְּכָבוֹד גָּדוֹל.

מות יְהוּדִית דִּכָּא מְאֹד אֶת רוּחַ מוֹנְטִיפְיוֹרִי וּבְמֶשֶׁךְ חֳדָשִׁים אֲחָדִים הָיָה כְּאִישׁ נִדְהָם. אַךְ זֹאת הָיְתָה נֶחָמָתוֹ, כִּי בְהוֹסִיפוֹ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וָחֶסֶד יַעֲשֶׂה נַחַת רוּחַ לְנִשְׁמַת רַעְיָתוֹ הַנְּדִיבָה וְעַל כֵּן הוֹסִיף לָשִׂים אֶת כָּל מַעְיָנָיו בְּמַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד וְלַעֲבֹד לְטוֹבַת אֶחָיו בְּכָל שְׁאֵרִית כֹּחוֹתָיו, אַף כִּי זָקֵן וְחַלָּשׁ הָיָה אָז.

בַּיָּמִים הָהֵם בָּאָה הַשְּׁמוּעָה עַד מוֹנְטִיפְיוֹרִי, כִּי הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּמָרוֹקוֹ [1] סוֹבְלִים תְּלָאוֹת וּרְדִיפוֹת מֵעַם הָאָרֶץ וּפְקִידֵי הַמְּלוּכָה. וַיְמַהֵר מוֹנְטִיפְיוֹרִי כְּמַלְאַךְ מוֹשִׁיעַ לְעֶזְרָתָם וַיְעַנֶּה בַּדֶּרֶךְ כֹּחוֹ וַיִּסַּע לְטַנְגֶּ׳ר, בִּירַת מָרוֹקוֹ, וַיִּתְיַצֵּב שָׁם לִפְנֵי הַשִּׁלְטָן וַיְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל בְּנֵי עַמּוֹ הָעֲשׁוּקִים בְּאַרְצוֹ, וְהַשִּׁלְטָן הֵאִיר פָּנָיו אֵלָיו וַיַּבְטִיחֵהוּ לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁאֵלָתוֹ.

בְּשׁוּב מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְאַנְגְּלִיָּה קִבֵּל מִכְתָּב מִקְּהִלַּת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעִיר הַמַּדָן (הִיא עִיר שׁוּשַׁן הָעַתִּיקָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ פָּרַס) וּבוֹ הוֹדִיעוּהוּ, כִּי נְתוּנִים הֵם בְּצָרָה גְּדוֹלָה מִפְּנֵי הַפַּרְסִים הַלּוֹחֲצִים אוֹתָם. וַיְהִי עִם לְבַב מוֹנְטִיפְיוֹרִי לָלֶכֶת אַרְצָה פָּרַס לְטוֹבַת אֶחָיו, אַךְ רֵעָיו לֹא נְתָנוּהוּ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ הָרְחוֹקָה וְהַמְסֻכָּנָה הַזֹּאת. אָז עָרַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי מִכְתַּב בַּקָּשָׁה אֶל הַשַּׁח הַמּוֹשֵׁל בְּפָרַס, וְשַׂר הַחִיצוֹן הָאַנְגְּלִי הוֹאִיל

---

[1] אֶרֶץ עַרְבִית בִּצְפוֹנִית־מַעֲרָבִית שֶׁל אַפְרִיקָה.

לִשְׁלֹחַ אֶת מִכְתַּב הַבַּקָּשָׁה אֶל הַשַּׁח בְּיַד הַצִּיר הָאַנְגְּלִי הַיּוֹשֵׁב בְּטֶהֶרַן, בִּירַת פָּרָס.

כַּעֲבֹר שְׁנֵי חֳדָשִׁים בָּא אֵלָיו עוֹד פַּעַם קוֹל קוֹרֵא לְעֶזְרָה מֵאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, כִּי רָעָב וּמַגֵּפָה פָּרְצוּ בָּאָרֶץ וַיַּעֲשׂוּ שַׁמּוֹת בְּיוֹשְׁבֶיהָ. אָז מִהֵר מוֹנְטִיפְיוֹרִי לִקְרֹא אֲסֵפָה גְדוֹלָה וּבְהִשְׁתַּדְּלוּתוֹ נֶאֱסַף כֶּסֶף רַב לְטוֹבַת עֲנִיֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגַם הָלַךְ בְּעַצְמוֹ לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וַיְחַלֵּק שָׁם אֶת הַכֶּסֶף לַנִּצְרָכִים.

וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי מְסַפֵּר בְּסֵפֶר זִכְרוֹנוֹתָיו עַל טוּב לְבָבָם וְצִדְקָתָם שֶׁל עֲנִיֵּי יְרוּשָׁלַיִם כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: שְׁנֵי יְלָדִים קְטַנִּים בָּאוּ אֶל חֲדָרִי. תָּאֳרָם הַטּוֹב וּמַרְאָם הָרַעֲנָן מָשְׁכוּ אֶת עֵינַי עֲלֵיהֶם. „בְּנֵי מִי אַתֶּם, יְלָדַי?" — שָׁאַלְתִּי אֶת הַיְלָדִים.—„יְתוֹמִים אֲנַחְנוּ,— עָנוּנִי הַקְּטַנִּים,— אֵין לָנוּ אָב וָאֵם".—„וּבְבֵית מִי אַתֶּם יוֹשְׁבִים? וּמִי מְפַרְנֵס אֶתְכֶם?" — הוֹסַפְתִּי לִשְׁאֹל.—„אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים בְּבֵית יַעֲקֹב אַהֲרֹן קְלִישֶׁר, וְהוּא דוֹאֵג לְמַלֵּא אֶת כָּל מַחֲסוֹרֵינוּ". — עָנוּנִי הַקְּטַנִּים. אֲנִי חָשַׁבְתִּי, כִּי אִישׁ אָמִיד הוּא הָאִישׁ הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב הַזֶּה. אֲבָל כַּאֲשֶׁר חָקַרְתִּי וְדָרַשְׁתִּי הֵיטֵב נוֹדַע לִי, כִּי עָנִי גָדוֹל הוּא, הַמּוֹצִיא אֶת פַּרְנָסָתוֹ בְּעָמָל רַב, וּלְעִתִּים לֹא רְחוֹקוֹת הוּא רָעֵב גַּם לַלָּחֶם. אָז שָׁלַחְתִּי לִקְרֹא לָאִישׁ הַטּוֹב הַזֶּה. הוּא בָּא וּפָנָיו עַלִּיזִים וְצוֹהֲלִים כְּאִישׁ אוֹצָרוֹת. „הַאַתָּה הָאִישׁ הַמְכַלְכֵּל בְּבֵיתְךָ, אֶת הַיְתוֹמִים

הָאֵלֶּה ?" — שְׁאַלְתִּיו. „כֵּן אֲדוֹנִי!" — עָנָנִי הָאִישׁ. — „הֲיֵשׁ גַּם לְךָ בָּנִים ?" — „שִׁבְעָה בָּנִים לִי". — „אִם כֵּן אֵיךְ תּוּכַל לְכַלְכֵּל עוֹד שְׁנֵי יְתוֹמִים ?" — שְׁאַלְתִּיו. וְהָאִישׁ עָנָנִי : „אֲבוֹת הַיְתוֹמִים הָאֵלֶּה הָיוּ שְׁכֵנַי הַקְּרוֹבִים, וְכַאֲשֶׁר מֵתוּ וְהַיְלָדִים נִשְׁאֲרוּ בְּלִי אָב וָאֵם, אֲסַפְתִּים אֶל בֵּיתִי לָשֶׁבֶת יַחַד עִם יְלָדַי. תְּהִלָּה לָאֵל, הֵם בְּרִיאִים וּשְׁלֵמִים. בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לֶאֱכֹל לִי וְלִילָדַי, הֵם אוֹכְלִים אִתָּנוּ יַחַד וְכַאֲשֶׁר אֵין לֶחֶם בְּבֵיתִי יִרְעֲבוּ אִתָּנוּ יָחַד." — וְהָאִישׁ הַזֶּה אֵינֶנּוּ הָאֶחָד, כִּי רַבִּים הֵם הָעֲנִיִּים הַנְּדִיבִים בִּירוּשָׁלַיִם הַמְגַדְּלִים יְתוֹמִים עֲנִיִּים בְּבָתֵּיהֶם.

אַחֲרֵי תִתּוֹ נְדָבוֹת רַבּוֹת לַעֲנִיֵּי יְרוּשָׁלַיִם הָלַךְ לְיָפוֹ וְשָׁם יָרַד בָּאֳנִיָּה קְטַנָּה וּגְרוּעָה (אֳנִיָּה אַחֶרֶת לֹא נִמְצָאָה אָז בַּחוֹף), שֶׁהָיְתָה מְלֵאָה צֹאן וּבָקָר וְסוּסִים. כַּאֲשֶׁר הִפְלִיגָה הָאֳנִיָּה בַּיָּם לְעֵת עֶרֶב, קָמָה רוּחַ סְעָרָה, וּבָאֳנִיָּה לֹא הָיָה אֲפִילוּ חֶדֶר אֶחָד לָנוּחַ בּוֹ וְכֵן יָשַׁב מוֹנְטִיפְיוֹרִי הַזָּקֵן, בֶּן שְׁמוֹנִים וְאַחַת שָׁנָה, כָּל הַלַּיְלָה עַל מִכְסֵה הָאֳנִיָּה בְּרוּחַ סוֹעָה וָסָעַר. וּבְעֵת אֲשֶׁר כָּל הַנּוֹסְעִים הָיוּ נִבְהָלִים וְנִרְעָשִׁים מְאֹד מִפְּנֵי זַעַף הַיָּם יָשַׁב הַזָּקֵן הֶחָסִיד בִּמְנוּחָה שְׁלֵמָה וַיַּפְקֵד אֶת נַפְשׁוֹ בְּיַד אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת. כָּכָה נָסַע עַד אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה. שָׁם יָשַׁב בָּאֳנִיָּה אַנְגְּלִית טוֹבָה וַיָּשָׁב לְאַרְצוֹ.

ו.

יָמִים מִסְפָּר אַחֲרֵי שׁוּב מוֹנְטִיפְיוֹרִי מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִגִּיעוּ לוֹ שְׁמוּעוֹת רָעוֹת מֵאֶרֶץ פָּרַס, כִּי הָעֲרָבִים תּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ רוֹדְפִים אֶת הַיְהוּדִים בְּלִי חֶמְלָה וּבְעִיר אַחַת נֶהֶרְגוּ יְהוּדִים רַבִּים וּבָתֵּיהֶם הָיוּ לָבַז. לְשֵׁמַע הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה, אָמַר מוֹנְטִיפְיוֹרִי לִנְסֹעַ אַרְצָה פָּרַס לְהִתְחַנֵּן שָׁם לִפְנֵי הַשַּׁח [1] הַמּוֹשֵׁל עַל אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ; אֲבָל שַׂר הַחִיצוֹן הָאַנְגְּלִי הֱנִיאָהוּ מִמַּחֲשַׁבְתּוֹ זֹאת, בְּאָמְרוֹ, כִּי בְּמַסָּעוֹ זֶה יַרְגִּיז עוֹד יוֹתֵר אֶת עַם הָאָרֶץ וְהֵרַע לְאֶחָיו תַּחַת לְהֵיטִיב לָהֶם. וְאוּלָם הַשַּׂר שָׁלַח תֶּלֶגְרַמָּה אֶל הַצִּיר הָאַנְגְּלִי הַיּוֹשֵׁב בְּטֶהֶרָן בִּירַת פָּרַס, לִדְרֹשׁ מֵהַשַּׁח לַעֲנֹשׁ קָשֶׁה אֶת עוֹשֵׂי הַשַּׁעֲרוּרִיּוֹת וְכִי יָגֵן עַל הַיְהוּדִים מִפְּנֵי רוֹדְפֵיהֶם חִנָּם.

בִּשְׁנַת 1867 הִגִּיעָה לְאָזְנוֹ צַעֲקַת אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ הָעֲשׁוּקִים בְּאֶרֶץ רוּמַנְיָה וַיֵּלֶךְ שָׁמָּה לִרְאוֹת אֶת אֶחָיו הָאֻמְלָלִים וּלְהִתְחַנֵּן בַּעֲדָם לִפְנֵי הַנָּסִיךְ הַמּוֹשֵׁל שָׁם. בְּבוֹאוֹ לְבוּקָרֶשְׁט, בִּירַת רוּמַנְיָה, הִשְׂתָּעֵר עָלָיו הֶהָמוֹן וַיְהִי כְּפֶשַׂע בֵּינוֹ וּבֵין הַמָּוֶת, אַךְ לֵב מוֹנְטִיפְיוֹרִי לֹא נָפַל עָלָיו וַיִּתְיַצֵּב בִּמְנוּחַת נֶפֶשׁ נִפְלָאָה לְעֻמַּת הֶהָמוֹן הַסּוֹעֵר עָלָיו מִסָּבִיב וַיְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו בְּאָזְנֵיהֶם. הֶהָמוֹן הַפָּרוּעַ הִבִּיט אֵלָיו רְגָעִים מִסְפָּר בְּתִמָּהוֹן וְאַחַר — נָמוֹג וַיֵּלֶךְ לוֹ.

---

[1] שַׁח — מוֹשֵׁל, מֶלֶךְ בִּלְשׁוֹן פָּרַס.

ומוֹנְטִיפְיוֹרִי בִּקֵּר אֶת הַנָּסִיךְ הַמּוֹשֵׁל, אֲשֶׁר קִבְּלָהוּ בְּכָל כָּבוֹד וְהִבְטִיחָהוּ לִהְיוֹת לְמָגֵן לַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצוֹ.

בִּשְׁנַת 1872 הָלַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי שֵׁנִית לְרוּסְיָה לְהוֹדוֹת לְהַקֵּסָר הָרַחֲמָן הַמָּנוֹחַ אַלֶכְּסַנְדֶּר הַשֵּׁנִי עַל כָּל הַטּוֹב שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לַיְּהוּדִים בְּאֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ הַגְּדוֹלָה וְהָאַדִּירָה; וְהוֹד הַקֵּסָר קִבְּלָהוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל.

בְּחֹדֶשׁ יוּנִי לִשְׁנַת 1873 בָּא הַשַּׁח (מוֹשֵׁל פָּרַס) לְאַנְגְּלִיָּה וַיִּתְיַצֵּב מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְפָנָיו וַיְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל אֶחָיו הָעֲשׁוּקִים בְּפָרַס, וְהַשַּׁח הִבְטִיחָהוּ, כִּי הוּא דוֹרֵשׁ טוֹב לִיהוּדֵי אַרְצוֹ וְכִי יִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ לָהֶם כָּל עָוֶל.

ומוֹנְטִיפְיוֹרִי הוֹסִיף לָשִׂים לִבּוֹ לְהֵיטִיב אֶת מַצַּב אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר לְיַסֵּד בָּהּ מוֹשָׁבוֹת לַעֲבוֹדַת הָאֲדָמָה. וּבִשְׁנַת תרל״ה (1875) נָסַע בְּפַעַם הַשְּׁבִיעִית לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה לַמְרוֹת עֲצַת רוֹפְאוֹ וּקְרוֹבָיו וִידִידָיו, אֲשֶׁר אָמְרוּ לוֹ, כִּי נְסִיעָה כָזֹאת תַּזִּיק מְאֹד לִבְרִיאוּתוֹ, וְהָאִישׁ מוֹנְטִיפְיוֹרִי הָיָה אָז זָקֵן בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה. גַּם הַשְּׁמוּעָה, אֲשֶׁר בָּאָה אֵלָיו בַּדֶּרֶךְ, כִּי פָּרְצָה מַחֲלַת הַדֶּבֶר בְּסוּרְיָה לֹא הֵנִיעָה אוֹתוֹ מֵעֲשׂוֹת דַּרְכּוֹ הָלְאָה, בְּחֶפְצוֹ לִרְאוֹת עוֹד פַּעַם בְּעֵינָיו אֶת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְאֶת אֶחָיו הַיְקָרִים לוֹ מִנַּפְשׁוֹ; וּבְשׁוּבוֹ בְשָׁלוֹם לְבֵיתוֹ הִצִּיעַ לִפְנֵי גְּדוֹלֵי הַיְּהוּדִים בְּאַנְגְּלִיָּה

לַעֲסֹק בְּיִשּׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי יִסּוּד מוֹשָׁבוֹת עִבְרִיּוֹת לַעֲבוֹדַת הָאֲדָמָה.

בְּחֹדֶשׁ מַי שְׁנַת 1882 (תרמ״ב) הִגִּיעָה לְמוֹנְטִיפִיּוֹרִי הַבְּשׂוֹרָה, כִּי נוֹסְדָה הַמּוֹשָׁבָה הָרִאשׁוֹנָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָרוֹב לְעִיר יָפוֹ, הִיא הַמּוֹשָׁבָה הַיָּפָה „רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן", וַתְּהִי לוֹ הַבְּשׂוֹרָה הַזֹּאת לְעֹנֶג וּלְשִׂמְחַת לֵבָב.

בַּשָּׁנָה הַהִיא קָרָה הַמַּעֲשֶׂה הַנּוֹרָא הַנּוֹדָע בְּשֵׁם עֲלִילַת הַדָּם אֲשֶׁר בְּעִיר טִיסָה־אֶסְלַר (אוּנְגַרְיָה) כִּי אָבְדָה שָׁם נַעֲרָה אַחַת — אֶסְתֵּר סָלִימוֹסִי שְׁמָהּ — וַיַּעֲלִילוּ שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל עַל הַיְּהוּדִים, כִּי הֵם שְׁחָטוּ אוֹתָהּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדָמָהּ בְּחַג הַפֶּסַח וּלְרְאָיָה לְדִבְרֵיהֶם הִזְכִּירוּ אֶת עֲלִילַת דַּמֶּשֶׂק.

אָז מִהֵר מוֹנְטִיפִיּוֹרִי וַיִּכְתֹּב מִכְתָּב אָרֹךְ אֶל רֹאשׁ הַמִּינִיסְטְרִים בְּאוּנְגַרְיָה וַיּוֹדִיעֵהוּ אֶת פְּרָטֵי עֲלִילַת דַּמֶּשֶׂק וְאֶת הַפִּירְמָן, אֲשֶׁר הוֹצִיא הַשִּׁלְטָן לְהַכְחִישׁ גָּלוּי לַכֹּל אֶת הָעֲלִילָה הַנִּתְעָבָה הַזֹּאת.

בִּשְׁנַת תרמ״ד חָגְגוּ בְּרֹב קְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת יוֹם הוּלֶּדֶת הַמֵּאָה שֶׁל הַיָּשִׁישׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה.

בְּיוֹם חַג הַמֵּאָה שָׁלַח מוֹנְטִיפִיּוֹרִי נְדָבוֹת רַבּוֹת בְּנוֹת מֵאָה לִטְרָה־שְׁטֶרְלִנְג (הַלִּטְרָה־שְׁטֶרְלִנְג הִיא כַּעֲשָׂרָה רְבָלִים, בְּעֶרֶךְ,

בְּכֶסֶף רוּסְיָה) לְכָל מוֹסְדוֹת הַצְּדָקָה וְהַחֶסֶד אֲשֶׁר בְּלוֹנְדוֹן, לְאַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְגַם לִקְהִלּוֹת רַבּוֹת בְּחוּץ לָאָרֶץ. הֶחָג הוּחַג בְּרֹב פְּאֵר; כָּל הָעִיר רַמְסְגֶט לָבְשָׁה בִּגְדֵי חַג וְהָרְחוֹבוֹת הִתְקַשְּׁטוּ בִּדְגָלִים יָפִים. עַל הַדְּגָלִים נִרְאוּ פִּתְגָּמִים לִכְבוֹד הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעָם חָפֵץ בִּיקָרוֹ וּכְדוֹמֶה. שְׁתֵּי קַשְׁתּוֹת־כָּבוֹד מְפֹאָרוֹת בִּפְרָחִים וּדְגָלִים הוּקְמוּ בָּעִיר. וַהֲמוֹן תַּהֲלוּכוֹת סוֹבְבוּ בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת. בְּיִחוּד הֵרִיעַ הָעָם תְּרוּעַת גִּיל כַּאֲשֶׁר הֶעֱבִירוּ בִּרְחוֹבוֹת אֶת הַמֶּרְכָּבָה הַיְשָׁנָה, אֲשֶׁר בָּהּ הָלַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּרוּסְיָה וּפוֹלִין, בְּצָרְפַת וְאִיטַלְיָה בְּטֶרֶם הָיְתָה מְסִלַּת הַבַּרְזֶל בָּאָרֶץ.

הַחֲגִיגָה הַחֵלָּה בְּמַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה. גַּם בְּלוֹנְדוֹן גַּם בְּרַמְסְגֶט נֶעֶרְכוּ סְעֻדּוֹת לְאַלְפֵי עֲנִיִּים וְגַם נְדָבוֹת כֶּסֶף נִתְּנוּ לָהֶם. אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָרְכוּ תְּפִלָּה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בָּאוּ כֻלָּם אֶל מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְבָרְכוֹ, וְאָז נִכְנַס גַּם הַסּוֹפֵר מִוִּילְנָה וּבְיָדוֹ סֵפֶר הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר כָּתַב לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי. וַיִּשַּׁק מוֹנְטִיפְיוֹרִי אֶת הַסֵּפֶר בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְכַאֲשֶׁר גָּלְלוּ לְפָנָיו אֶת הַסֵּפֶר קָרָא הַיָּשִׁישׁ בְּקוֹל רָם אֶת בִּרְכַּת הַכֹּהֲנִים, אֲשֶׁר נִמְצְאָה בְּמִקְרֶה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר נִפְתַּח הַסֵּפֶר.

גַּם נִכְבַּדֵּי הַנּוֹצְרִים וְרֹאשׁ הָאֶזְרָחִים בְּרֹאשָׁם בָּאוּ לְבָרְכוֹ,

וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי אָמַר לָהֶם: אֶת כָּל הַכָּבוֹד הָרַב אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִי אֲנִי מְקַבֵּל רַק לִכְבוֹד לְאַחַי בְּנֵי עַמִּי.

בְּעֶרֶב הַיּוֹם הַהוּא עָשָׂה רֹאשׁ הָאֶזְרָחִים מִשְׁתֶּה גָּדוֹל לְאַנְשֵׁי הָעִיר וּלְכָל קְרוֹבָיו וּמְכַבְּדָיו. וְכָל הָעִיר הוּאֲרָה בְּאוּרִים וְנוֹשְׂאֵי לַפִּידִים סָבְבוּ בָּרְחוֹבוֹת וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי בֵּית מוֹנְטִיפְיוֹרִי. וְאֵין מִסְפָּר לְכָל מִכְתְּבֵי הַבְּרָכָה, הַתֶּלֶגְרַמּוֹת, הַשִּׁירִים וְהַתְּשׁוּרוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְמוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּיוֹם הֶחָג הַגָּדוֹל הַזֶּה.

וְאוּלָם כֹּחוֹת הַיָּשִׁישׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה הֵחֵלּוּ לָלֶכֶת הָלוֹךְ וְרָפֹה וְלֹא יָכוֹל לָרֶדֶת מֵעַל מִטָּתוֹ. אַךְ גַּם אָז דִּבֵּר תָּמִיד עִם מַזְכִּירוֹ הַדָּקְטוֹר לֵוִי עַל אוֹדוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְעַל מִקְרֵי מַסָּעָיו אֵלֶיהָ וַיִּשְׂמַח מְאֹד עַל כָּל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה שֶׁבָּאָה לוֹ מִשָּׁם. וּפַעַם בְּפַעַם הָיָה מֵרִים מְעַט אֶת רֹאשׁוֹ וְשָׂם אֶת אֶצְבָּעוֹ עַל הָאֶבֶן מִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁר הָיְתָה מֻנַּחַת תַּחַת הַכַּר מְרַאֲשׁוֹתָיו וַאֲשֶׁר עָלֶיהָ הָיָה כָּתוּב הַפָּסוּק: „כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יְחוֹנֵנוּ". פַּעַם אַחַת אָמַר אֶל הַדָּקְטוֹר לֵוִי: אֶת הָאֶבֶן הַזֹּאת תָּשִׂימוּ לִמְרַאֲשׁוֹתַי בְּקִבְרִי.

וּמַצַּב בְּרִיאוּתוֹ שֶׁל מוֹנְטִיפְיוֹרִי הָלַךְ הָלוֹךְ וָרָע. וּבְיוֹם הַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אָב כַּאֲשֶׁר בָּא אֵלָיו הַדָּקְטוֹר לֵוִי, אָחַז מוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּיָדוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: „אַל נָא תַּעַזְבֵנִי, יַקִּירִי, אַל נָא תַּעַזְבֵנִי, שְׁכַב אִתִּי בְּחַדְרִי".

בַּשָּׁעָה הַשְּׁנִיָּה אַחַר חֲצוֹת הַלַּיְלָה הוּרַע מַצָּבוֹ עוֹד יוֹתֵר, וְהָרוֹפֵא אָמַר, כִּי סָפֵק גָּדוֹל הוּא אִם יִחְיֶה עַד הַבֹּקֶר. אָז בָּאוּ כָּל קְרוֹבָיו וּמְיֻדָּעָיו גַּם אַנְשֵׁי בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֲשֶׁר לוֹ, לְהִפָּרֵד מֵאֲדוֹנֵיהֶם הַטּוֹב הַזֶּה. הַנֶּאֱסָפִים הִתְפַּלְּלוּ אִתּוֹ אֶת הַתְּפִלָּה: „אֱלֹהַי, נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה הִיא", וְאַחַר כֵּן קָרְאוּ אִתּוֹ אֶת הַקְּרִיאָה: „שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד" וּבְהוֹצִיאוֹ מִפִּיו אֶת הַמִּלָּה „אֶחָד" עָלְתָה נִשְׁמָתוֹ הַטְּהוֹרָה הַשָּׁמַיְמָה.

כָּכָה חַי וְכָכָה מֵת הָעִבְרִי הַגָּדוֹל הַזֶּה.

№ 99

פרחים

היינריך גליצנשטיין.

תולדה.

מאת

ש. ל. גורדון.

הוצאת „תושיה" ורשה.

המחיר 2 קאפ.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

אַחַד הַגְּדוֹלִים

וְעִבְרִי הוּא וְהֶנְרִיךְ גְּלִיצֶנְשְׁטֵין שְׁמוֹ.

הוּא נוֹלַד לְהוֹרִים עֲנִיִּים בְּעִיר תּוּרִיק הַקְּטַנָּה, אֲשֶׁר בְּפֶלֶךְ קָלִישׁ בְּפוֹלִין. אָבִיו יָשַׁב כָּל יָמָיו וְהָגָה בַּתּוֹרָה וַיְהִי אִישׁ חַלָּשׁ אֲשֶׁר לֹא יִצְלַח לְכָל עֵסֶק וּמְלָאכָה. כַּאֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ לָהֶם הוֹרָיו בְּעִירָם הַקְּטַנָּה מָקוֹר לְמִחְיָתָם, יָצְאוּ לָשֶׁבֶת בְּאַחַד הַכְּפָרִים, וְשָׁם פָּתְחָה לָהּ אִמּוֹ, אֵשֶׁת הַחַיִל, חֲנוּת קְטַנָּה וַתְּכַלְכֵּל אֶת בַּעְלָהּ וְאֶת הֶנְרִיךְ בְּנָהּ הַקָּטָן בְּלֶחֶם צַר וּמַיִם לָחַץ. אֹהֶל קָטָן וָצַר, אֲשֶׁר לֹא יָכֹל לְשַׂמֵּחַ אֶת נֶפֶשׁ הַיֶּלֶד, הָיָה לָהֶם לְמָעוֹן. אַךְ מַה יָּפֶה הוּא הָעוֹלָם הַגָּדוֹל אֲשֶׁר מִחוּץ לָאֹהֶל! וְכָל הָעוֹלָם הַיָּפֶה הַזֶּה הֲלֹא לוֹ הוּא! יוֹם יוֹם יוֹצֵא אָבִיו אֶל הַשָּׂדֶה בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב לְהִתְפַּלֵּל אֶל הָאֱלֹהִים, וְהַיֶּלֶד הַקָּטָן אוֹחֵז בִּכְנַף בֶּגֶד אָבִיו וָרָץ אַחֲרָיו. הָאָב עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל

וְהַיֶּלֶד עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּא על הֲדַר הָאָבִיב: הָאִלָּנוֹת מְלַבְלְבִים, הֶעָלִים הָרַעֲנַנִּים מִתְלַחֲשִׁים, הַצִּפֳּרִים מְצַפְצְפוֹת אֶת שִׁירָתָן הָעַלִּיזָה, הַפֶּלֶג הַקָּטָן מִשְׁתּוֹבֵב לְרַגְלֵי הָעֵצִים הָעֲנָקִים וְגַלָּיו הַקַּלִּים מִתְגַּלְגְּלִים בַּהֲמוּלָּה דַקָּה, — וְנֶפֶשׁ הַיֶּלֶד תִּמָּלֵא אֶת כָּל הַהוֹד וְהֶהָדָר הָאֵלֶּה, וְנֶפֶשׁ הָאָב מִשְׁתַּפֶּכֶת בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לִפְנֵי יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת וְהַתִּפְאֶרֶת הָאֵלֶּה. וְכֹה דָבְקָה נֶפֶשׁ הַיֶּלֶד בְּאָבִיו הַטּוֹב, אֲשֶׁר אֲהֵבוֹ גַם הוּא. אָמְנָם כַּעְסָן הָיָה הָאָב, וְעַל כָּל דְּבַר־קַל שֶׁעָשָׂה הַיֶּלֶד שֶׁלֹּא כִרְצוֹנוֹ יִסְּרֵהוּ בְּשֵׁבֶט מוּסָר, אַךְ אַחֲרֵי כֵן יָשׁוּב וְינַחֲמֵהוּ וִישַׁעַשְׁעֵהוּ וְיִקָּחֵהוּ אִתּוֹ הַיַּעְרָה; וְשָׁב הַיֶּלֶד וְצָהַל וְרָקַד כְּחָסִיל בֵּין הָעֲשָׂבִים, וְנָפַל עַל צַוְּארֵי אָבִיו וַיְשַׁקְּהוּ מֵרֹב גִּיל; וְהָאָב הַטּוֹב שָׂמַח גַּם הוּא לְמַרְאֵה בְּנוֹ הָרַךְ הַצּוֹהֵל וְרוֹקֵד מִגִּיל.

הוּא הָיָה אִישׁ טוֹב וְאוֹהֵב לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּצְדָקָה מֵאֵין כָּמֹהוּ. פְּעָמִים רַבּוֹת כַּאֲשֶׁר שְׁלָחָה אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ הָעִירָה לִקְנוֹת מְעַט סְחוֹרָה לַחֲנוּתָהּ, הָיָה שָׁב בְּיָדַיִם רֵיקוֹת, כִּי חִלֵּק אֶת מְעַט הַכֶּסֶף לָעֲנִיִּים. אָמְרוּ עָלָיו, כִּי הָיָה גוֹנֵב גַּם מִן הָאֹכֶל שֶׁבַּחֲנוּת אִשְׁתּוֹ וּמְחַלֵּק לָעֲנִיִּים. וּפַעַם אַחַת בַּלַּיְלָה גָּנַב עֵצִים מִן הַדִּיר שֶׁל אִשְׁתּוֹ וַיָּשֶׂם עַל שִׁכְמוֹ וְעַל שְׁכֶם בְּנוֹ הַנַּעַר הַקָּטָן, וַיִּשָּׂא הָעִירָה לְחַלְּקָם לָעֲנִיִּים; וַיִּמְצָאוּם הַשּׁוֹטְרִים הַסּוֹבְבִים בָּעִיר

ניַּחְשְׁבוּם לְגַנָּבִים וַיָּשִׂימוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ בַּמִּשְׁמָר עַד אֲשֶׁר נוֹדַע הַדָּבָר, כִּי מִשֶּׁלּוֹ גָּנָב.

אַךְ לֹא לְאֹרֶךְ יָמִים כָּבְדָה עָלָיו הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת, כִּי נִמְצְאוּ לוֹ עוֹזְרִים חָרוּצִים מִמֶּנּוּ: בְּאַחַד הַלֵּילוֹת בָּאוּ גַנָּבִים אֶל חֲנוּתָם הַדַּלָּה וַיִּגְנְבוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְלֹא הִשְׁאִירוּ מִכָּל הַסְּחוֹרָה מְאוּמָה. אָז שָׁבָה הַמִּשְׁפָּחָה הָעֲנִיָּה בְּעֵירוֹם וּבְחֹסֶר כֹּל לְעִיר תּוֹרִיק וַאֲבִי הַמִּשְׁפָּחָה הָיָה לִמְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת.

כְּבֶן שָׁלֹשׁ הֵחֵל הַיֶּלֶד לִלְמֹד „עִבְרִי" מִפִּי אָבִיו, וּבִמְלֹאת לוֹ שֵׁשׁ שָׁנִים לָמַד כְּבָר גְּמָרָא. כָּל הַיּוֹם וְשָׁעוֹת אֲחָדוֹת בַּלַּיְלָה הָיָה אָבִיו מְלַמֵּד אֶת הַתִּינוֹקוֹת, וְהַיֶּלֶד בֶּן הָרַבִּי יוֹשֵׁב וְשׁוֹמֵעַ וְשׁוֹמֵם; וְאַף בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְטְרוּ הַתִּינוֹקוֹת לְבָתֵּיהֶם הָיָה יוֹשֵׁב עִם אָבִיו לִלְמֹד אֶת שִׁעוּרוֹ. וְיֵשׁ שֶׁהָיָה מְאַחֵר לָשֶׁבֶת בַּנֶּשֶׁף עַד חֲצוֹת לַיְלָה. חַיִּים קָשִׁים וַעֲצוּבִים כָּאֵלֶּה פָּעֲלוּ עַל הַיֶּלֶד לְרָעָה. אַךְ דָּבָר טוֹב אֶחָד הָיָה לוֹ לְשַׁעֲשׁוּעִים, וְאֶת הַדָּבָר הַזֶּה יָרַשׁ מֵאָבִיו.

סַכִּין קָטָן וְחַד הָיָה לְאָבִיו עוֹד מִימֵי נְעוּרָיו, וּבוֹ הָיָה עוֹשֶׂה מַמָּשׁ נִפְלָאוֹת. בּוֹ הָיָה מְחַטֵּב מֵעֵץ תַּבְנִית הַמְּנוֹרָה עִם כָּל כַּפְתּוֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ, תַּבְנִית קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וַאֲדָנָיו,

כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְתַלְמִידָיו אֶת כָּל פִּרְטֵי מַעֲשֵׂי הַמְּנוֹרָה וְהַמִּשְׁכָּן; וּבְשַׁעַת הַפְּנַי הָיָה מְחַטֵּב גַּם „עֲצֵי חַיִּים" וְיָדוֹת לְסִפְרֵי תוֹרָה, אֲרָיוֹת וּנְשָׁרִים לַאֲרוֹנוֹת הַקֹּדֶשׁ, אֲשֶׁר בְּבָתֵּי הַכְּנֵסִיּוֹת וּכְדוֹמֶה. וְכָל רוֹאֵי צַעֲצוּעָיו הִתְפַּלְּאוּ עַל יָפְיָם.

רָאָה זֹאת בְּנוֹ הַקָּטָן וַיָּחֶל לַעֲשׂוֹת גַּם הוּא כְּמַעֲשֵׂה אָבִיו. אַבָּא עָשָׂה לוֹ עֲגָלָה, וַיֵּלֶךְ הַבֵּן וַיַּעַשׂ לָהּ סוּסֵי עֵץ; אַבָּא עָשָׂה לוֹ קֶשֶׁת לְל"ג בָּעֹמֶר, וַיְמַהֵר הַבֵּן וַיַּעַשׂ גַּם חָרֶב. פַּעַם אַחַת עָשָׂה לוֹ אָבִיו צִפּוֹר עֵץ לְשַׂחֵק בָּהּ, וְכַאֲשֶׁר נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ מָשַׁח אוֹתָהּ בִּצְבָעִים יָפִים, לְמַעַן תִּהְיֶה כְּצִפּוֹר חַיָּה מַמָּשׁ, וַיִּתְּנֶנָּה לִבְנוֹ. אַךְ הַנַּעַר הַקָּטָן מָצָא בָהּ חֶסְרוֹנוֹת, כִּי אֵינָהּ דּוֹמָה הֵיטֵב לְצִפּוֹר חַיָּה, וַיִּקַּח אֶת סַכִּינוֹ שֶׁל אָבִיו וַיְתַקְּנֶנָּה, כַּאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינָיו. הַדָּבָר הַזֶּה הֶעֱלָה עָלָיו אֶת חֲמַת אָבִיו, אֲשֶׁר חָשַׁב לוֹ לְעֶלְבּוֹן, כִּי בְּנוֹ הַקָּטָן יְתַקֵּן אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו, וַיַּכֵּהוּ מַכּוֹת נֶאֱמָנוֹת עַל הַחֻצְפָּה הַזֹּאת. וְאוּלָם בְּפַעַם אַחֶרֶת הִרְבָּה עוֹד הַנַּעַר הָרַע, כִּי לָקַח לוֹ חֶרֶשׁ אֶת סַכִּינוֹ הַקָּטָן שֶׁל אָבִיו וְנִסָּה לְפַסֵּל בּוֹ אֵיזֶה פֶּסֶל שַׁיִשׁ קָטָן, אֲשֶׁר עָלָה עַל לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת; וְהִנֵּה נִשְׁבַּר הַלַּהַב בְּאֶמְצַע הַמְּלָאכָה. הַנַּעַר נִרְעַשׁ מְאֹד לְמַרְאֵה הָ„אָסוֹן" אֲשֶׁר קָרָהוּ, כִּי יָדַע הֵיטֵב

אֶת ,עֶבְרַת אָבִיו הַקָּשָׁה. מַה יַּעֲשֶׂה אֵפוֹא? לְסוֹף נִמְלַךְ בְּדַעְתּוֹ וַיַּשְׁלֵךְ אֶת הַסַּכִּין הַשָּׁבוּר אֶל אַחַת הַפְּחָתִים וְלֹא נוֹדַע מִי לְקָחָהוּ. הָאָב הִצְטַעֵר יָמִים רַבִּים עַל סַכִּינוֹ „הַיָּקָר" שֶׁאָבַד מִמֶּנּוּ.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִסָּה הָאָב וּבְנוֹ לְצַיֵּר בִּצְבָעִים. וְרֵאשִׁית מְלַאכְתָּם הָיְתָה מַפַּת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מֻקֶּפֶת סָבִיב בְּעִגּוּל הַמַּזָּלוֹת. כִּי בָעֵת הַהִיא חָשַׁב אָבִיו מַחֲשָׁבוֹת רַבּוֹת עַל אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר הִתְגַּעְגֵּעַ עָלֶיהָ מְאֹד; וְתִקְוָתוֹ הָיְתָה חֲזָקָה, כִּי כַּאֲשֶׁר יִגְדַּל הַנַּעַר וְהָיָה לְגָאוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, יַעֲלוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ לָשֶׁבֶת שָׁם כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם.

ב.

הַתְּקוּפָה הַתְּמִימָה עָבְרָה, וּתְקוּפָה חֲדָשָׁה יוֹתֵר רָעָה וְיוֹתֵר קָשָׁה בָּאָה לַנַּעַר. הַנַּעַר הָיָה לְאִישׁ, כְּלוֹמַר לְבַר מִצְוָה, וְהִנֵּה הוּא בוֹרֵחַ מִבֵּית אָבִיו בְּמַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ וְזוּג הַתְּפִלִּין שֶׁלּוֹ, וְגוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה, לְעִיר אַחַת קְטַנָּה. יָמִים אֲחָדִים שׁוֹטֵט בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר הַקְּטַנָּה, אֲשֶׁר לֹא הָיָה לוֹ בָהּ כָּל גּוֹאֵל וּמוֹדָע, לְבַקֵּשׁ לוֹ „יָמִים", כְּלוֹמַר, לְבַקֵּשׁ לוֹ אֲנָשִׁים טוֹבִים, אֲשֶׁר

יַאֲכִילוּהוּ מִלַּחְמָם יוֹם אֶחָד בְּשָׁבוּעַ – וְלֹא מָצָא. וְכַאֲשֶׁר הֵצִיק לוֹ הָרָעָב שָׁב בְּחֶרְפָּה אֶל בֵּית הוֹרָיו. אַךְ צַר הָיָה לוֹ הַמָּקוֹם לָשֶׁבֶת בְּבֵית הוֹרָיו הַדַּלִּים. וַיְשַׁלְּחֵהוּ אָבִיו אֶל אַחַת הַיְשִׁיבוֹת לְהוֹסִיף דַּעַת בְּתַלְמוּד. וְהַנַּעַר הָיָה מוּזָר לְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה; הוּא חַי בְּעֹנִי וּבְמַחְסוֹר, פָּנָיו הָיוּ זוֹעֲפִים תָּמִיד וְעֵינָיו הַגְּדוֹלוֹת וְהַשְּׁחוֹרוֹת הֵפִיקוּ עַצֶּבֶת עֲמֻקָּה, אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לָהּ „מָרָה שְׁחוֹרָה", וְגַעְגּוּעֵי נָפֶשׁ. לֹא יִפָּלֵא אֵפוֹא, כִּי כָל חֲבֵרָיו הִתְרַחֲקוּ מִמֶּנּוּ וַיָּבוּזוּ לוֹ, וְהוּא גַם הוּא הִתְרַחֵק מֵהֶם. וּבִהְיוֹתוֹ כֹּה בּוֹדֵד לְנַפְשׁוֹ הָיָה מְבַלֶּה אֶת רֹב עִתּוֹתָיו בְּפִתּוּחֵי עֵץ וָאֶבֶן, צוּרוֹת אָדָם וּבְהֵמָה וְחַיָּה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה לְאַחַד הָעֲשִׁירִים פְּסִילֵי עֵץ וָאֶבֶן לִשְׂחוֹק הַשַּׁחְמַט וַיְקַבֵּל בִּשְׂכָרוֹ שֶׁקֶל כָּסֶף.

כָּכָה עָבְרוּ עָלָיו עוֹד שָׁנִים מִסְפָּר בְּצַעַר, בְּעֹנִי וּבִבְדִידוּת מָרָה. מוֹרָיו וַחֲבֵרָיו אֵינָם מוֹצְאִים בּוֹ נַחַת, אַךְ גַּם הוּא אֵינוֹ מוֹצֵא נַחַת בָּהֶם, אַף לֹא בְעַצְמוֹ וּבְלִמּוּדוֹ וּבְכָל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה. נַפְשׁוֹ צְמֵאָה, כָּלְתָה לִדְבַר־מַה וְלֹא יָדַע מָה. כִּרְאוֹת אָבִיו, כִּי כְבָר מָלְאוּ לִבְנוֹ שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְאֵינוֹ רוֹאֶה סִמַּן בְּרָכָה בְּלִמּוּדָיו, שְׁלָחָהוּ לְעִיר לֹדְז לִלְמֹד שָׁם אֵיזוֹ מְלָאכָה. וְהָעֶלֶם נִכְנַס לְפַבְּרִיקָה שֶׁל שִׁמְשִׁיּוֹת, וּמִשָּׁם לְבֵית צַיַּר־שְׁלָטִים, וּמִשָּׁם לְפַבְּרִיקָה שֶׁל רָהִיטִים, אַךְ מִכֻּלָּם יַחַד יָצָא

או הוצָא בְחֶרְפָּה. הִנֵּה כָל הַנְּעָרִים עוֹשִׂים כֵּלִים שׁוֹנִים וּבִמְכוֹנוֹת, וְהוּא הַ„בַּטְלָן", עוֹמֵד וְעוֹשֶׂה גֻּלְגֹּלֶת אָדָם, רָאשֵׁי תַנִּינִים, קוֹפִים וְסוּסִים בְּלִי כָל תַּבְנִית וּבְסַכִּין חַד וּפָשׁוּט לְבָד. וַיְהִי לִצְחוֹק לְכָל רֵעָיו הָעוֹבְדִים הֶחָרוּצִים, עַד שֶׁבָּא בַּעַל הַבַּיִת וְאָמַר לוֹ: צֵא! וְהוּא יָצָא וַיֵּשֶׁב בְּנֶפֶשׁ מָרָה אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ.

וְהַ„הַצְלָחָה" הֵאִירָה לוֹ רֶגַע אֶת פָּנֶיהָ, כִּי הִשִּׂיג אֲרוּחוֹת יָמִים בְּבָתֵּי אֵיזֶה בַעֲלֵי־בָתִּים וּמָקוֹם לָלוּן בְּבֵית דּוֹדוֹ הֶעָנִי, וְהוּא שַׁמָּשׁ בְּאֶחָד מִבָּתֵּי הַתַּלְמוּד־תּוֹרָה שֶׁבָּעִיר. וְלֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וַיִּוָּדַע לְדוֹדוֹ, כִּי בֶן אָחִיו מְבַלֶּה כָל יָמָיו בַּעֲשִׂיַּת פְּסִילִים וַעֲצַבִּים, וַיִּחַר לוֹ מְאֹד, וַיְגָרְשֵׁהוּ מִלּוּן בְּבֵיתוֹ וְהַנַּעַר הִתְהַלֵּךְ קוֹדֵר כְּצֵל בִּרְחוֹבוֹת הָעִיר וְלֹא מָצָא מָקוֹם לָלוּן, וַיָּשָׁב אֶל בֵּית דּוֹדוֹ וַיִּשְׁכַּב אֲחוֹרֵי הַתַּנּוּר לְהִסָּתֵר מֵעֵינֵי דוֹדוֹ. אַךְ דּוֹדוֹ מְצָאָהוּ וַיֹּאחֲזוֹ בְּעָרְפּוֹ לְהַשְׁלִיכֵהוּ הַחוּצָה וְהַנַּעַר עוֹמֵד עַל נַפְשׁוֹ, וַיָּקָם שָׁאוֹן גָּדוֹל בַּבָּיִת. לְקוֹל הַזְּעָקָה בָּא אֶל הַבַּיִת הַמּוֹרֶה בְתַלְמוּד תּוֹרָה, וּבְשָׁמְעוֹ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה הַנַּעַר וְאֶת אֲשֶׁר נִגְזַר עָלָיו, צִוָּה עַל הַשַּׁמָּשׁ כִּי לֹא יְגָרְשֵׁהוּ.

וְהַמּוֹרֶה הַזֶּה שָׂם עֵינוֹ עַל הַנַּעַר לְטוֹבָה וְהוֹדִיעַ עַל

דְּבַר כִּשְׁרוֹנוֹ לְמַכָּרָיו. אָז נִמְצְאוּ לוֹ מֵהֶם גּוֹאֲלִים. אַחַד הַמּוֹרִים הוֹדִיעַ עַל אוֹדוֹתָיו לְמַעֲרֶכֶת אַחַד הָעִתּוֹנִים, וּבְאַחַד הַיָּמִים נִקְרָא הַנַּעַר אֶל בֵּית הַמַּעֲרֶכֶת, וּלְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים שָׁם פִּסֵּל בְּאֶבֶן־סִיד קְטַנָּה כְּכַף אָדָם קְבוּצָה שֶׁל אַרְבָּעָה אֲנָשִׁים, יוֹשְׁבִים לְשֻׁלְחָן אֶחָד, שְׁנַיִם מְשַׂחֲקִים בְּ„דוֹמִינוֹ", הַשְּׁלִישִׁי שׁוֹתֶה כּוֹס תֵּה וּמִתְבּוֹנֵן אֶל הַמְשַׂחֲקִים, וְהָרְבִיעִי – תִּינוֹק יוֹנֵק מִשְּׁדֵי אִמּוֹ. הַפֶּסֶל הַזֶּה הִפְלִיא אֶת לִבּוֹת הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר רָאוּ כִּי לִגְדוֹלוֹת נוֹצַר הַנַּעַר הַ„בַּטְלָן" הַזֶּה. אָז נִמְצָא אִישׁ נָדִיב אֶחָד, אֲשֶׁר שָׂכַר לוֹ מוֹרֶה לְלַמְּדוֹ אֶת הַשָּׂפָה הַפּוֹלָנִית וְהַשָּׂפָה הַגֶּרְמָנִית; פַּסָּל אֻמָּן אֶחָד, וְהוּא חֵרֵשׁ וְאִלֵּם, הֵחֵל לְלַמְּדוֹ לַעֲשׂוֹת פְּסִילִים בְּגֶפֶס (גִּיפְּס), וּבְבֵית לִמּוּד הַמְּלָאכוֹת וְהָאֻמָּנוּת לִמְּדוּהוּ לְפַסֵּל בְּאֶבֶן עַל פִּי חֻקֵּי תּוֹרַת הָאֻמָּנוּת. הַצַּיָּרִים הָאֻמָּנִים הֶרְצֶנְבֶּרְג וּבִילְשֶׁבְסְקִי רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵי הַנַּעַר וַיִּנַּבְּאוּ לוֹ עֲתִידוֹת גְּדוֹלוֹת. אָז נִמְצָא גַּם נָדִיב אֶחָד, אֲשֶׁר שָׁלַח אֶת הַנַּעַר אֶל הָאַקַדֶּמְיָה שֶׁבְּעִיר מִינְכֶן וְגַם קָצַב לוֹ פַּרְנָסָתוֹ חֲמִשִּׁים מַרְק לְחֹדֶשׁ.

כָּכָה מָצָא הָעֶלֶם הַצָּעִיר אַחֲרֵי נְדוּדִים וּתְלָאוֹת כְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת אֶת אֲשֶׁר בִּקְשָׁה נַפְשׁוֹ זֶה כַּמָּה, וְהַנַּעַר הַ„בַּטְלָן"

אוֹכֵל הַיָּמִים, הָיָה לְתַלְמִיד הָאֲקַדֵּמִיָּה בְּמִינְכֶן!

ג.

אַרְבַּע שְׁנוֹת עָמָל וַעֲבוֹדָה רַבָּה עָבְרוּ עַל גְּלִיצֶנְשְׁטֵין בְּהָאֲקַדֵּמִיָּה בְּמִינְכֶן. בְּמֶשֶׁךְ הָעֵת הַזֹּאת הָלַךְ וְהִתְקַדֵּם וְהִצְטַיֵּן וְהִפְלִיא אֶת לִבּוֹת הַפְּרוֹפֶסוֹרִים בְּכִשְׁרוֹנוֹ הַגָּדוֹל וּבְעַנְוָתוֹ הָרַבָּה. בְּבוֹאוֹ בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה אֶל הָאוּלָם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר בְּבֵית הָאֲקַדֵּמִיָּה, לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ, לָקַח מְלֹא חָפְנָיו חֹמֶר מְגֻבָּל לִיצֹר מִמֶּנּוּ צוּרַת אָדָם חַי עַל פִּי הַתָּבְנִית הַמֻּצָּגָה לִפְנֵי הַתַּלְמִידִים וַיַּרְא וְהִנֵּה כָּל הַתַּלְמִידִים תּוֹפְסִים לָהֶם מָקוֹם בְּרֹאשׁ לִפְנֵי הַתָּבְנִית. וְהוּא, שֶׁהָיָה תָמִיד „נֶחְבָּא אֶל הַכֵּלִים" (עָנָו), עָמַד מִנֶּגֶד בְּאֵיזוֹ פִּנָּה פְנוּיָה וַיָּחֶל לַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדָתוֹ. אָז נִכְנַס אֶל הָאוּלָם בָּעֵת הַהִיא, הַפְּרוֹפֶסוֹר רוֹמָן, לִקְרֹא בְּאָזְנֵי הַתַּלְמִידִים אֶת שִׁעוּרָיו, וַיַּבֵּט כֹּה וָכֹה וַיָּשֶׂם עֵינָיו עַל גְּלִיצֶנְשְׁטֵין וְעַל מְלַאכְתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ:

— מַדּוּעַ יָשַׁבְתָּ לְבַדְּךָ בַּמָּקוֹם הַזֶּה?

— יַעַן כִּי עַל כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַטּוֹבִים יָשְׁבוּ אֲחֵרִים, אֲדוֹנִי הַפְּרוֹפֶסוֹר. — עָנָה גְלִיצֶנְשְׁטֵין.

— לְכָה נָא עִמָּדִי, — אָמַר הַפְּרוֹפֶסוֹר וַיִּקַּח אֶת הַנַּעַר

וַיְבִיאֵהוּ עַד לִפְנֵי הַתָּבְנִית וַיְצַו לְאַחַד הַתַּלְמִידִים לְפַנּוֹת מָקוֹם לַתַּלְמִיד הַיְהוּדִי, אֲשֶׁר מִקָּרוֹב בָּא.

לְמִן הַיּוֹם הַהוּא הָיָה הַפְּרוֹפֶסוֹר הַזֶּה כְּאָב לִגְלִיצֶנְשְׁטֵין וַיְקָרְבֵהוּ בְּאַהֲבָה. וְהַתַּלְמִיד גַּם הוּא אָהַב אֶת רַבּוֹ הַגָּדוֹל בְּכָל לִבּוֹ. יֵשׁ אֲשֶׁר הִתְאוֹנֵן גְּלִיצֶנְשְׁטֵין בְּאָזְנֵי רַבּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לְהַטּוֹת אֶת אֶצְבְּעוֹתָיו לַעֲשׂוֹת אֶת הַמְּלָאכָה כִּתְקוּנָהּ, וְהַמּוֹרֶה הַגָּדוֹל עֲנָהוּ: עוֹדְךָ קָטָן, בְּנִי, אֲבָל עָתִיד אַתָּה לִהְיוֹת לְאָדָם גָּדוֹל.

כַּעֲבֹר שְׁתֵּי שָׁנִים לְשִׁבְתּוֹ בְּמִינְכֶן זָכָה לְמֵדַלְיָה בְּעַד פֶּסֶל אֶחָד מַעֲשֵׂה יָדָיו, אֲשֶׁר הִפְלִיא לֵב כָּל נְבוֹנֵי דָבָר.

מֵאָז גָּמְרוֹ אֶת חֹק לִמּוּדָיו הוּא הוֹלֵךְ וְגָדוֹל וּמִצְטַיֵּן בִּיצִיר רוּחוֹ כְּאַחַד הָאָמָנִים הַגְּדוֹלִים. הָאֲקַדֵּמְיָה קָנְתָה אֶחָד מִפְּסִילָיו הַטּוֹבִים בְּכֶסֶף מָלֵא וְשָׁלֹשׁ תְּמוּנוֹתָיו, אֲשֶׁר הִצִּיג שָׁם כַּתַּעֲרוּכָה בְּהֵיכַל הַזְּכוּכִית, עָשׂוּ לוֹ שֵׁם תִּפְאָרָה בָּעוֹלָם.

אֶחָד מִיצִירָיו הַמְּהֻלָּלִים הוּא הַצּוּרָה הַבּוֹלֶטֶת הַנִּקְרוּאָה בְּשֵׁם „הַמְּנוּחָה אַחֲרֵי הָעֲבוֹדָה". בַּתְּמוּנָה הַזֹּאת מְתֹאֶרֶת מִשְׁפַּחַת שַׁיָּט בְּשַׁבַּתָּהּ לָנוּחַ מֵעֲמַל הַיּוֹם. עַל הַתְּמוּנָה מִן הַצַּד תֵּרָאֶה סִירַת דּוּגָה גְדוֹלָה: מִלְּפָנֶיהָ אֲבִי הַמִּשְׁפָּחָה, אִישׁ שֶׁעָבְרוּ עָלָיו רֹב שְׁנוֹתָיו, אַמִּיץ וּבָרִיא, וְהוּא אוֹחֵז מָשׁוֹט בְּיָדוֹ וְנִשְׁעָן

עָלָיו. הַפָּשׁוּט הַזֶּה הוּא גַּם מִשְׁעַן לַחְמוֹ; עַל יָדוֹ עַל הָאָרֶץ יוֹשֶׁבֶת הָאִשָּׁה, אֲשֶׁר הָיְתָה לוֹ תָּמִיד לְעֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ, וְנַעַר כְּבֶן שְׁמוֹנֶה מַגִּישׁ לְאָבִיו טֶנֶא מָלֵא פְּרִי חָדָשׁ.

וּמְבִינֵי דָבָר אוֹמְרִים עָלָיו, כִּי עָתִיד הוּא לִהְיוֹת לְאַנְטוֹקוֹלְסְקִי הַשֵּׁנִי בָּאָמָּנוּת, אַךְ הָאָמָּנוּת שֶׁלּוֹ הִיא יוֹתֵר עִ בְ רִ י ת.

כִּי גְּלִיצֶנְשְׁטֵין מַקְדִּישׁ אֶת כִּשְׁרוֹנוֹ גַּם לְעַמּוֹ אֲשֶׁר אָהֵב. הוּא עָשָׂה קְבוּצַת פְּסִילִים גְּדוֹלָה בְּשֵׁם „קַיִן וְהֶבֶל". בָּהּ רוֹאִים אֶת הֶבֶל, עֶלֶם יְפֵה תֹאַר, נוֹפֵל חָלָל מִתְבּוֹסֵס בְּדָמוֹ עַל רֹאשׁ צוּר. רֹאשׁוֹ תָּלוּי לְמַטָּה, שְׂפָתָיו נִצְרָבוֹת וַעֲלֵיהֶן מְרַחֶפֶת תְּלוּנָה מָרָה מְאֹד. וְקַיִן, גַּם הוּא אִישׁ צָעִיר, עוֹמֵד כָּפוּף כְּאִישׁ שֵׂיבָה וְקָפוּא כָּאֶבֶן, עֵינָיו פְּתוּחוֹת מְאֹד, וְהִנֵּה הוּא שׁוֹלֵחַ אֶת יָדוֹ אֲשֶׁר זֶה עַתָּה הָרַג בָּהּ אֶת אָחִיו, וּמֵנִיעַ בָּהּ אֶת גְּוִיַּת הַמֵּת; כְּיַד רוֹעֶדֶת הוּא מְטַלְטְלֵהוּ אָנֶה וָאָנָה וְעֵינָיו מְפִיקוֹת תִּמָּהוֹן גָּדוֹל עַל הַמַּרְאֶה הַנּוֹרָא, אֲשֶׁר לֹא יָדַע מָה הוּא, וְעַל שְׂפָתָיו מְרַחֶפֶת הַשְּׁאֵלָה: הַאַתָּה זֶה -- הַמָּוֶת?

אֶת הַקְּבוּצָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת שָׁלַח הַפַּסָּל אֶל הַתַּעֲרוּכָה בְּפַרִיז, וּבֵין מְסַדְּרֵי הַתַּעֲרוּכָה הָיוּ אֲשֶׁר קִנְאוּ בִּכְבוֹד יוֹצֵר

הַתְּמוּנָה הַנִּפְלָאָה הַזּאת וַיִּתְּנוּ לָהּ מָקוֹם בְּאֵיזוֹ פִּנָּה כֵהָה, כְּדֵי לְהַסְתִּירָהּ מֵעֵין רוֹאִים. אַךְ לַשָּׁוְא! שׁוֹפְטֵי הַתַּעֲרוּכָה הוֹצִיאוּ אֶת הַתְּמוּנָה הַנִּפְלָאָה מִפִּנָּתָהּ הָאֲפֵלָה וַיְזַכּוּהָ בַּפְּרָס הַגָּדוֹל שֶׁל עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים לִירָה.

וְהַיּוֹצֵר הַגָּדוֹל חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבָה גְדוֹלָה לִיצֹר אֶת סֵמֶל הַמָּשִׁיחַ הַמְקֻוֶּה לְיִשְׂרָאֵל–סֵמֶל דְּמוּת מֶלֶךְ הַשָּׁלוֹם וְהָאוֹר וְהַטּוֹב לְכָל בָּאֵי עוֹלָם.

„עָתִיד אַתָּה לִהְיוֹת אָדָם גָּדוֹל" — נִבָּא לוֹ מוֹרֵהוּ הַגָּדוֹל, הַפְּרוֹפֵיסוֹר רוֹמָן, וּנְבוּאָתוֹ נִתְקַיְּמָה כְּבָר. וְאוּלָם עָתִיד הוּא הָאָדָם הַגָּדוֹל הַזֶּה לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם כְּאָמָּן עִבְרִי גָדוֹל הַיּוֹדֵעַ לִיצוֹר סֵמֶל הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, סֵמֶל תִּקְוַת עַמּוֹ הַשָּׁב לִתְחִיָּה.

№ 100

פְּרָחִים

אַבְרָהָם גֵּימַן.

תּוֹלָדָה.

מֵאֵת שָׁלוֹם.

הוֹצָאַת „תּוּשִׁיָּה" וַרְשָׁה.

המחיר 2 קאפ'.

קראקוי, תרס"ז.

250
נומרים

אַבְרָהָם נִימַּן.

הֲלֹא יְדַעְתֶּם, קוֹרְאִים קְטַנִּים, כִּי רַבִּים הֵם הַיְלָדִים הָרָצִים בְּבֵית הוֹרֵיהֶם אָנֶה וָאָנֶה. הֵם רוֹאִים רַק אֶת אַרְבַּע הַקִּירוֹת הַלְּבָנִים וְאֶת הָאֲרוֹנוֹת הָעוֹמְדִים סְמוּכִים אֶצְלָם, אֶת הַשֻּׁלְחָנוֹת וְהַכִּסְאוֹת; אַךְ לָצֵאת הַחוּצָה לֹא תָמִיד יַנִּיחוּם. יְרֵאָה הִיא „אִמָּא“ הַטּוֹבָה, פֶּן תַּעֲבֹר חָלִילָה עֲגָלָה עַל יַלְדָּהּ הַנֶּחְמָד. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יַבִּיט הַיֶּלֶד בְּעַד הַחַלּוֹן הַחוּצָה. וְהוּא רוֹאֶה אֵיזֶה דָּבָר אֲשֶׁר מַרְאֵה תְכֵלֶת לוֹ מִשְׂתָּרֵעַ שָׁם בַּמָּרוֹם. הוּא רוֹאֶה וְאֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ מַה הוּא רוֹאֶה. אוֹמְרִים לוֹ, כִּי זֶה שָׁמָיִם. אוּלָם בְּעוֹד רֶגַע מַבִּיט הוּא אֶל הַחוֹמָה הַגְּבֹהָה הַמִּתְרוֹמֶמֶת נֹכַח הַחַלּוֹן וּמַסְתִּירָה מֵעֵינָיו אֶת תְּכֵלֶת הַשָּׁמַיִם, וְלוֹ נִדְמֶה, כִּי הַחוֹמָה וְהַשָּׁמַיִם הַכֹּל אֶחָד...

עַל הַקִּיר תְּלוּיָה תְמוּנָה. שָׂדוֹת מִשְׂתָּרְעִים וְנָהָר שׁוֹטֵף בְּאֶמְצָע. הַיֶּלֶד מַבִּיט אֶל הַתְּמוּנָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה זֹּאת. כַּאֲשֶׁר יִגְדַּל מְעַט מְבִיאִים אוֹתוֹ אֶל הַ„חֶדֶר“, וְהָרַבִּי מְתַרְגֵּם לוֹ „שָׂדֶה“ — אַ פֶּעלְד;

עֵץ" — אֵ בּוּים. אֲבָל מַה זֶּה שָׂדֶה, מַה הוּא עֵץ — אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ.

יְלָדִים כָּאֵלֶּה, חֲבֵרַי הַחֲבִיבִים, יְלָדִים אֻמְלָלִים הֵם. יוֹדְעִים הֵם כִּי יֵשׁ אֱלֹהִים יוֹשֵׁב בִּשְׁמֵי מָרוֹם, וְכִי הָאֱלֹהִים בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיְּעָרוֹת וְאֶת הַנְּהָרוֹת, אַךְ רָאֹה לֹא רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂי יְיָ הַגְּדוֹלִים, כִּי כָל מַה שֶּׁעֵינֵיהֶם רוֹאוֹת אַךְ מַעֲשֵׂי יְדֵי אָדָם הֵמָּה; יְדֵי הָאָדָם בָּנוּ אֶת הַבָּתִּים וְהַחוֹמוֹת, וְהֵם רִצְּפוּ גַּם אֶת הָרְחוֹבוֹת בְּאֶבֶן וָעֵץ, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תוּכַל הָאָרֶץ לְהוֹצִיא יָרָק, דֶּשֶׁא וּפְרָחִים.

צַר לִי, חֲבֵרַי הַיְקָרִים, עַל יְלָדִים כָּאֵלֶּה.
אֲבָל יֵשׁ בָּעוֹלָם גַּם יְלָדִים מְאֻשָּׁרִים.

יֵשׁ יְלָדִים מְאֻשָּׁרִים הַגְּדֵלִים כְּעֵשֶׂב בַּשָּׂדֶה, כִּפְרָחִים בָּאָחוּ. מִתַּחַת לְרַגְלֵיהֶם מִשְׂתָּרְעִים שָׂדוֹת אֲרֻכִּים וְכָרִים נִרְחָבִים, הַמְּכֻסִּים דֶּשֶׁא רַעֲנָן וְשִׁבֳּלִים מַזְהִירוֹת, וְהֵם מְקַפְּצִים וּמְרַקְּדִים וּמִתְגַּלְגְּלִים עַל הַדֶּשֶׁא הָרַךְ וּמִתְחַבְּאִים בֵּין הַשִּׁבֳּלִים הַגְּבֹהוֹת, וּמִמַּעַל לְרָאשֵׁיהֶם מְתוּחִים הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים הָרְחָבִים עַד אֵין סוֹף. יְלָדִים כָּאֵלֶּה מְאֻשָּׁרִים הֵם. הֵמָּה רוֹאִים אֶת מַעֲשֵׂי יְיָ לֹא בַּחֹמֶשׁ, שֶׁהֵם לוֹמְדִים מִפִּי הָרַבִּי בַּחֶדֶר, כִּי אִם בַּתֵּבֵל הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה. הַתּוֹרָה שֶׁהֵם לוֹמְדִים כְּתוּבָה עַל יְרִיעוֹת הַשָּׁמָיִם. הֵמָּה רוֹאִים בְּעֵינֵיהֶם, כִּי כָל מַה שֶּׁבָּרָא יְיָ טוֹב

מְאֹד. וְאוֹהֲבִים הַיְלָדִים הָאֵלֶּה אֶת יְיָ הַטּוֹב בְּכָל לִבָּם הַטָּהוֹר וּבְכָל נַפְשָׁם הַזַּכָּה.

יְלָדִים כָּאֵלֶּה, חֲבֵרַי הַחֲבִיבִים, יְלָדִים מְאֻשָּׁרִים הֵם.

וְאַחַד הַיְלָדִים הַמְאֻשָּׁרִים הָאֵלֶּה הָיָה אַבְרָהָם נֵימַן.

לֹא רָחוֹק מֵעִיר שֶׁרְבָּס אֲשֶׁר בְּפֶלֶךְ פְּלוֹצְק, עָמַד לוֹ יַעַר אֶחָד רַעֲנָן וְעָבֹת. וּבְאֶמְצַע הַיַּעַר בֵּין הָעֵצִים הַזְּקֵנִים וְהַגְּבֹהִים, אֲשֶׁר הוֹרִידוּ אֶת עַנְפֵיהֶם אַרְצָה לְכַסּוֹת בָּהֶם מֵעֶרְמֵיהֶם, עָמַד בַּיִת קָטָן. בַּבַּיִת הַהוּא דָּר אִישׁ יְהוּדִי סוֹפֵר סוֹחֵר הַיַּעַר, רַבִּי מָרְדְּכַי נֵימַן, וְשָׁם בַּבַּיִת הַהוּא נוֹלַד לְרַבִּי מָרְדְּכַי יֶלֶד וַיִּקְרָא לוֹ אַבְרָהָם.

וְאַבְרָהָם הַקָּטָן גָּדַל בַּיַּעַר. וַיִּהְיוּ לוֹ הָעֵצִים לַחֲבֵרִים. אִתָּם שִׂחַק, אֲלֵיהֶם הִתְרוֹעַע, קָפַץ מֵעֵץ אֶל עֵץ וַיְדַלֵּג מֵעָנָף אֶל עָנָף. וּתְכֵלֶת הַשָּׁמַיִם נִשְׁקְפָה לוֹ מֵעַל הָעֵצִים, וְהַשָּׁמַיִם הִשְׂתָּרְעוּ רָחוֹק, רָחוֹק מְאֹד. שָׁם מֵאֲחוֹרֵי הַיַּעַר שָׁקְעָה הַשֶּׁמֶשׁ וּמִשָּׁם שָׁלְחָה קַרְנֵי זָהָב עַל רָאשֵׁי הָעֵצִים. וַעֲנָנָה גְדוֹלָה נִמְשְׁכָה לִפְעָמִים עַל פְּנֵי כָל הַשָּׁמַיִם וַתִּשְׁפֹּךְ עַל כָּל פְּנֵי הַיְקוּם אֵיזֶה רוּחַ מָלֵא סוֹדוֹת וּרְמָזִים. „שָׁם בַּמָּרוֹם, מֵעַל הָעֲנָנָה הַזֹּאת — אוֹמֵר אַבְרָהָם הַקָּטָן אֶל לִבּוֹ — שׁוֹכֵן הָאֱלֹהִים, הָאֵל הַטּוֹב, אֲשֶׁר סִפְּרָה לִי אִמִּי, כִּי הוּא בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הַיַּעַר וְהָעֵצִים כֻּלָּם“. וְהָאֲדָמָה הַמְּכֻסָּה בְעֵשֶׂב רַעֲנָן וָרַךְ

הָיְתָה לוֹ לְאֵם רַחֲמָנִיָּה, אֲשֶׁר בְּחֵיקָהּ יָנוּחַ, עָלֶיהָ יְרַקֵּד וִידַלֵּג, יָרוּץ וְיִתְגַּלְגֵּל. — —

וּפֶלֶג קָטָן וָרַךְ שָׁטַף כְּהֶמְלָה נְעִימָה בְּאֶמְצַע הַיָּעַר. עָמֹק עָמֹק בֵּין הָעֵצִים הִסְתַּתֵּר הַפֶּלֶג, וְהָעֲנָפִים הָאֲרֻכִּים נִמְשְׁכוּ עַל פָּנָיו וַיְסוֹכְכוּ עָלָיו בִּזְרוֹעוֹתֵיהֶם וַיַּחְבִּיאוּהוּ. וְאַבְרָהָם הַקָּטָן הָיָה יוֹשֵׁב שָׁעוֹת רַבּוֹת עַל שְׂפַת הַפֶּלֶג, יוֹשֵׁב וּמַבִּיט עָמֹק עָמֹק בְּמֵימָיו הַזַּכִּים.

וְיֵשׁ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל מִפְתַּן בֵּיתָם וְהָיָה מַבִּיט אֶל תּוֹךְ הַיָּעַר. וְהַיָּמִים אָז יְמֵי קַיִץ; הַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹלֵחַ אוֹר שָׂמֵחַ עַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְהָעֵצִים עָמְדוּ אִישׁ עַל־יַד רֵעֵהוּ וַיִּתְעָרְבוּ בְּעַנְפֵיהֶם הָאֲרֻכִּים וּבְעָלֵיהֶם הָרַעֲנַנִּים וַיִּהְיוּ כְּמַסְתִּירִים שָׁם אֵיזֶה סוֹד מָלֵא תּוּגָה נְעִימָה. וְאַבְרָהָם הַקָּטָן יוֹשֵׁב וּמַבִּיט, וּמַבִּיט. אָז יִגַּשׁ אֵלָיו אָבִיו וְגָעַר בּוֹ: לָמָּה תֵּשֵׁב פֹּה כְּגֹלֶם? לֵךְ הַבַּיְתָה, קַח לְךָ אֶת הַסִּדּוּר וּלְמַד! וְאַבְרָהָם הַקָּטָן יָקוּם בְּעֶצֶב וְשָׁב לְבֵיתוֹ לָקַחַת אֶת הַסִּדּוּר, כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ אָבִיו.

אָז מָלְאוּ לְהַנַּעַר אַבְרָהָם שְׁמוֹנֶה שָׁנִים.

פַּעַם אַחַת שְׁלָחָהּ אוֹתוֹ אִמּוֹ אֶל הַכְּפָר הַקָּרוֹב לְהָבִיא מִשָּׁם חֶמְאָה מֵאַחַת הַכְּפָרִיּוֹת; וַיֵּלֶךְ הַנַּעַר הַקָּטָן דֶּרֶךְ הַיָּעַר. וְרוּחַ גְּדוֹלָה בָּאָה וַיִּתְקַבְּצוּ עֲנָנִים רַבִּים עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם וְהָעֲנָנִים רָצִים כְּעֶדְרֵי צֹאן עַל פְּנֵי הָרָקִיעַ. וְהָעֲנָנִים רוֹדְפִים אִישׁ אֶת אָחִיו וְעָנָן אֶחָד מִתְפָּרֵץ

וְנִכְנַס אֶל תּוֹךְ הֶעָנָן הַשֵּׁנִי, וַעֲרָפֶל גָּדוֹל פָּרוּשׂ עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם, וַעֲלָטָה הָיְתָה עַל הָאָרֶץ, וְקוֹל הָרַעַם נִשְׁמָע, וְהַקּוֹל נוֹרָא וְאָיוֹם מְאֹד; הָעֵצִים מִתְנוֹעֲעִים וְרוֹעֲשִׁים, הָעֲנָפִים מִתְפַּתְּלִים בִּרְעָדָה אִישׁ אֶל אָחִיו. פִּתְאֹם נִבְקְעוּ הַשָּׁמַיִם וַיָּ הִבִּיט עַל הָאָרֶץ רֶגַע בְּעַיִן אַחַת, וְכַעֲבֹר רֶגַע שֵׁנִי חָזַר וּסְגָרָהּ — הַבָּרָק הִבְרִיק. וּמֵרָחוֹק נִשְׁמַע קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל, כִּי הִכָּה הָרַעַם בְּאַחַד הָעֵצִים וַיַּפִּילֵהוּ אָרְצָה. אֵימָה גְדוֹלָה נֹפֶלֶת עַל אַבְרָהָם הַקָּטָן, וְהוּא מַפְסִיק בַּהֲלִיכָתוֹ, עוֹמֵד לוֹ תַּחַת אַחַד הָעֵצִים וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה. וְהוּא מִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם וְהָעֵצִים עוֹנִים לְעֻמָּתוֹ בְּקוֹל הֶמְלָה. וְהָרַעַם מְטַיֵּל בַּיָּעַר. דּוֹמֶה כְּאִלּוּ אַחַד הָעֵצִים אוֹמֵר „קַדִּישׁ" עַל הָעֵץ הַמֵּת הַמּוּטָל לָאָרֶץ — וְאַבְרָהָם הַקָּטָן עוֹמֵד תַּחַת הָעֵץ וּמִתְפַּלֵּל — — —

וְהָאִכָּרִים בָּאוּ בְקַרְדֻּמּוֹת וּבְגַרְזִנִּים וַיִּכְרְתוּ אֶת עֲצֵי הַיַּעַר אֶחָד אֶחָד, וְהַיַּעַר הוֹלֵךְ וּפוֹחֵת, הוֹלֵךְ וּמִתְמָעֵט.

וְלֵב אַבְרָהָם הַקָּטָן כּוֹאֵב עַל זֶה מְאֹד, וּפָנָיו רָעִים.

— מַדּוּעַ פָּנֶיךָ רָעִים, בְּנִי? — שְׁאָלָהוּ הָאָב.

— סְטֵפַּן כָּרַת עֵץ גָּבֹהַּ מְאֹד, — בָּכָה הַנַּעַר.

— יֶלֶד שׁוֹטֶה, תְּנַחֲמֵהוּ אִמּוֹ, — הֲלֹא הָעֵץ אֵינֶנּוּ בַּעַל חַי וְאֵינֶנּוּ מַרְגִּישׁ דָּבָר...

וְאַבְרָהָם הַקָּטָן יוֹשֵׁב וּמִתְאַבֵּל עַל הָעֵץ הַמֵּת.

וּלְאַט לְאַט כָּרְתוּ הָאִכָּרִים אֶת כָּל עֲצֵי הַיַּעַר, וְרַבִּי מָרְדְּכַי צוֹרֵר אֶת חֲפָצָיו וּמְשִׂימָם בָּעֲגָלָה וְהוּא נוֹסֵעַ עִם בְּנֵי בֵיתוֹ לָשֶׁבֶת בְּעִיר הַקְּרוֹבָה, בְּעִיר שֶׁרְבְּס.

לֵיל חֹרֶף הָיָה, הַשֶּׁלֶג יָרַד עַל הָאָרֶץ וַיְכַסֶּה אֶת כָּל הָאֲדָמָה. הַשָּׁמַיִם זַכִּים וּבְהִירִים, וְהַיָּרֵחַ עוֹמֵד בְּאֶמְצַע הַשָּׁמַיִם וּמַבִּיט לְמָטָּה. אַבְרָהָם הַקָּטָן עָטוּף בְּמִטְפַּחַת אִמּוֹ וּמַבִּיט אֵלָיו בְּעֵינָיו הַגְּדוֹלוֹת וְהַתְּמִימוֹת. רוֹאֶה הוּא אֵיךְ הוּא שׁוֹחֶה בְּיַם הַתְּכֵלֶת וּמַבִּיט אֵלָיו מִמָּרוֹם בְּבַת צְחוֹק, הַמְלֵאָה רַחֲמִים וְאַהֲבָה. נִדְמֶה לוֹ, כִּי הַיָּרֵחַ מְדַבֵּר אֵלָיו נִחוּמִים.

וּמִשְׁפַּחַת אַבְרָהָם בָּאָה לְשֶׁרְבְּס. אָבִיו פָּתַח לוֹ חֲנוּת קְטַנָּה וְאוֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶל הַ„חֶדֶר" לִלְמֹד.

וְאַבְרָהָם הַקָּטָן יוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם כָּלוּא בַּחֶדֶר עִם שְׁאָר הַיְלָדִים בְּנֵי גִילוֹ וְלוֹמֵד אִתָּם יַחַד.

לוֹמֵד הוּא וְנַפְשׁוֹ תַּעֲרֹג אֶל הַיַּעַר, מִתְגַּעְגֵּעַ הוּא אֶל הָעֵצִים, וְהוּא יוֹצֵא לִפְעָמִים בַּחֲשָׁאִי מִן הַחֶדֶר וּבוֹרֵחַ הַרְחֵק, הַרְחֵק אֶל הַחֻרְשָׁה הַקְּטַנָּה, אֲשֶׁר בִּקְצֵה הָעִיר.

וְהוּא בָא אֶל תּוֹךְ הַחֻרְשָׁה וְיוֹשֵׁב לוֹ בֵּין הָעֵצִים וּמַבִּיט — וְשָׂמֵחַ; מַרְגִּישׁ הוּא, כִּי טוֹב לוֹ פֹּה, טוֹב מְאֹד. אַךְ פִּתְאֹם יִזְכֹּר אֶת הַחֶדֶר, אֶת חֲמַת הָרַבִּי וְאֶת הָרְצוּעָה וְהוּא שָׁב בְּלֵב מָלֵא פַּחַד הָעִירָה.

וּבַחֲנוּתוֹ שֶׁל רַבִּי מָרְדְּכַי אֲבִי אַבְרָהָם הָיוּ מְבִיאִים לִפְעָמִים לִמְכֹּר גִּלְיוֹנוֹת נְיָר מְצֻיָּרִים בִּתְמוּנוֹת שׁוֹנוֹת. בָּהֶן תְּמוּנַת עֵצִים וּפֶּלֶג עוֹבֵר בֵּינֵיהֶם, מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁרָאָה שָׁם בַּיַּעַר.

וְשִׂמְחַת אַבְרָהָם הַקָּטָן גָּדְלָה מְאֹד בִּרְאוֹתוֹ, כִּי אֶפְשָׁר לְצַיֵּר עַל הַגִּלָּיוֹן אֶת כָּל מַרְאֵה הָעֵינַיִם, וְהוּא לוֹקֵחַ עִפָּרוֹן וּנְיָר וּמְצַיֵּר אֶת כָּל הַתְּמוּנוֹת שֶׁרָאָה עַל הַגִּלְיוֹנוֹת.

אָז יִשְׁכַּח אַבְרָהָם הַקָּטָן מֵאֲכֹל לַחְמוֹ כָּל הַיּוֹם. וְיֵשׁ גַּם אֲשֶׁר לֹא יֵלֵךְ הַחֶדְרָה לִלְמֹד וְהוּא יוֹשֵׁב וּמְצַיֵּר עַל לוּחוֹת הַסְּפָרִים, עַל הַכִּסְאוֹת וְעַל הַקִּירוֹת.

וַאֲבִי אַבְרָהָם רֹאֶה, כִּי מִתְעַצֵּל הַנַּעַר בְּלִמּוּדוֹ וַיִּגְזֹל מִיָּדוֹ אֶת הַנְּיָר וְאֶת הָעִפָּרוֹן וַיִּגְעַר בּוֹ, גַם הִכָּהוּ עַל הַלֶּחִי, כְּנָהוּג.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרֵא הַנַּעַר אֶת אָבִיו מְצַיֵּר יוֹמָם. וַיִּגְנֹב אֶת הַגִּלְיוֹנוֹת הַמְצֻיָּרִים וַיַּסְתִּירֵם תַּחַת הָאָרוֹן; וּבַלַּיְלָה כַּאֲשֶׁר נָמוּ כָּל בְּנֵי הַבַּיִת אֶת שְׁנָתָם, הָיָה קָם בַּלָּאט מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ וּמוֹצִיא אֶת הַגִּלְיוֹנוֹת מִתַּחַת לָאָרוֹן וְלָקַח אֶת הָעִפָּרוֹן בְּיָדוֹ וְהוֹסִיף לְצַיֵּר.

הַדָּבָר נוֹדַע לְאָבִיו וַיַּרְא, כִּי בִגְעָרוֹת וּבְמַכּוֹת לֶחִי לֹא יָסִיר אֶת בְּנוֹ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה, וַיִּגְמֹר בְּלִבּוֹ לִפְעֹל עָלָיו בִּדְבָרִים טוֹבִים וְרַכִּים וַיִּקָּחֵהוּ וַיּוֹשִׁיבֵהוּ עַל בִּרְכָּיו וַיְשַׁהֵר לַמּוּסָר אָזְנוֹ לֵאמֹר:

— אַל, בְּנִי, לֹא טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה; הִנְּךָ מִתְרַפֶּה

בְּלִמּוּדֶיךָ וְעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה נְעָרוּת וּבְזֹאת אַתָּה מְצַעֵר אוֹתִי וְאֶת אִמְּךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ.

וְדִבְרֵי הָאָב פָּעֲלוּ עַל לֵב הַנַּעַר הָרַךְ. וַיָּרֶם קוֹל בּוֹכִים וַיַּבְטִיחֵהוּ, כִּי לֹא יוֹסִיף עוֹד לְצַיֵּר וְיִשְׁמַע לְקוֹל אָבִיו לְכֹל אֲשֶׁר יְצַוֵּהוּ.

אַךְ כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה עַל הַגִּלָּיוֹן מְצֻיָּר שְׂדֵה תְבוּאָה, אוֹ יַעַר רַעֲנָן, הָיָה שׁוֹכֵחַ אֶת הַבְטָחָתוֹ, וְהוּא הוֹזֵר וְלוֹקֵחַ עִפָּרוֹן וּנְיָר וּמוֹסִיף לְצַיֵּר.

כֹּה עָבְרוּ עַל הַצַּיָּר הַקָּטָן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה.

כַּאֲשֶׁר כָּלְאוּ לְהַנַּעַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי לְבַר מִצְוָה הִטִּיף לוֹ אָבִיו אֶת מוּסָרוֹ: „רְאֵה, בְּנִי, כְּבָר גָּדַלְתָּ וְהָיִיתָ לְבַר מִצְוָה וְעוֹדְךָ מַחֲזִיק בְּאִוַּלְתְּךָ. אָנָּא, בְּנִי, הַשְׁלֵךְ אַחֲרֵי גֵוְךָ אֶת הַהֲבָלִים הָאֵלֶּה וּדְאַג לְאַחֲרִיתְךָ“. — וְהַנַּעַר שׁוֹמֵעַ וּמַחֲלִיט בְּלִבּוֹ לַעֲזֹב אֶת צִיּוּרָיו, אֲשֶׁר לְדִבְרֵי אָבִיו אַךְ הֶבֶל הֵמָּה.

אָז שְׁלָחָהוּ אָבִיו אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ לִלְמֹד שָׁם.

וְעַד הַשָּׁנָה הַשְּׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לָמַד אַבְרָהָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ.

וְאָז הָיָה יוֹשֵׁב לְעִתִּים קְרוֹבוֹת עַל הָהָר אֲשֶׁר מִחוּץ לָעִיר: עֵינָיו מַבִּיטוֹת בַּמֶּרְחָק, מַבִּיטוֹת וְרוֹאוֹת אֶת הַשָּׁמַיִם הַבְּהִירִים וְאֶת הָעֲנָנִים הַכֵּהִים וְאֶת הַשָּׂדוֹת הָאֲרֻכִּים וְאֶת הָעֵצִים הָרָמִים; וְהָיָה מוֹצִיא עִפָּרוֹן מִכִּיסוֹ וְגִלָּיוֹן גָּדוֹל מֵחֵיקוֹ וּמְצַיֵּר אֶת הַשָּׂדוֹת וְאֶת הָעֵצִים וְאֶת

תְּכֵלֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָעֲנָנִים הַנּוֹסְעִים, עֲדָרִים עֲדָרִים עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם.

לַיְלָה הָיָה אָז. וְאַבְרָהָם קָם לְאַט מִמִּשְׁכָּבוֹ וַיִּלְבַּשׁ אֶת בְּגָדָיו וַיִּקְרַב לְאִטּוֹ אֶל הָאָרוֹן וַיּוֹצִיא מִשָּׁם שְׁתֵּי כְתֻנּוֹת. — „שָׁלוֹם לְךָ, אָבִי! שָׁלוֹם לָךְ, אִמִּי! שָׁלוֹם לָכֶם, אַחִים יְקָרִים! שָׁלוֹם לָכֶן, אֲחָיוֹת אֲהוּבוֹת!“ — בֵּרַךְ אֶת כֻּלָּם בְּלִבּוֹ, וַיֵּצֵא מִן הַבָּיִת.

הַלַּיְלָה עוֹדֶנּוּ פָּרוּשׂ עַל הָעִיר. מֵרָחוֹק נִרְאָה מִבֵּין הֶעָבִים כּוֹכַב הַשַּׁחַר וּקְרָנָיו הֵפִיצוּ אוֹר קַל עַל פְּנֵי הָעִיר. וּלְבַדּוֹ הוֹלֵךְ אַבְרָהָם. בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה הוּא הוֹלֵךְ, אֶל עִיר וַרְשָׁה לִלְמֹד שָׁם אֶת חָכְמַת הַצִּיּוּר.

וְהוּא בָא לְוַרְשָׁה. לֶחֶם לַחֲזִין אָכַל; וְיֵשׁ גַּם שֶׁעָבַר עָלָיו יוֹם תָּמִים בְּרָעָב. אוּלָם תְּשׁוּקָתוֹ הָעַזָּה לַלִּמּוּדִים הִשְׁכִּיחָה אֶת הָרָעָב וְאֶת הַמַּחְסוֹר מִלִּבּוֹ.

מִוַּרְשָׁה נָסַע לְקְרָקוֹי וְשָׁמָּה לָמַד בְּהָאֲקַדֶּמְיָה.

כַּאֲשֶׁר צִיֵּר אֶת תְּמוּנַת־הַגּוּף הָרִאשׁוֹנָה וְהֶרְאָה אוֹתָהּ לַחֲבֵרָיו אֲשֶׁר בְּהָאֲקַדֶּמְיָה, צָחֲקוּ עָלָיו וְאָמְרוּ:

— יְהוּדִי לֹא יוּכַל לְהַרְגִּישׁ אֶת הַיֹּפִי אֲשֶׁר בַּתֵּבֵל הַנֶּחְמָדָה. אֵין לַיְּהוּדִי חֵלֶק בָּאֲדָמָה וְלֹא נַחֲלָה בְּשָׂדוֹת וּכְרָמִים. בָּעִיר הוּא יוֹשֵׁב תָּמִיד וְהַקִּרְבַת הַטֶּבַע זָרָה לוֹ, עַל כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַרְגִּישׁ אֶת יָפְיוֹ.

ברוח קר שמע את דבריהם אלה ובלבו אמר: חכו, חכו לי, חברי הנכבדים. אנכי, אנכי אראכם לדעת, כי הרגש ירגיש היהודי את היופי, אשר בתבל הנחמדה.

והוא עזב את האקדמיה ויהי נודד בארץ הגדולה והרחבה לראות את התמונות מעשי ידי הציירים הגדולים אנשי השם, ויעבר בברלין, בפריז ובלונדון. אחרי כן שב לארצו, ויקבע מושבו בכפר קטן וישב שם לבדו ויצייר שם את תמונותיו.

ואחרי כן כאשר הציג את ציוריו ואת תמונותיו בתערוכה אשר בהאקדמיה, נתביישו חבריו, שהיו מבזים אותו בראשונה ולועגים לו על כי יהודי הוא. אולם אברהם העברי לא התבייש בשם יהודי כאשר כנוהו חבריו הפולנים, כי אך כבד התכבד בשם הזה, ועל כן כתב את שמו מתחת לציוריו מפרש באותיות עבריות אברהם נימן.

אך חכמי האקדמיה וראשיה קצפו על הצייר, המתכבד בשמו העברי וכותב אותו מתחת לציוריו, ועל כן מנעו ממנו את המדליה (אות־הכבוד) הראויה לו כפי כשרונו הגדול.

ויקח אברהם את ציוריו ואת תמונותיו מן האקדמיה ויביאם אתו ברלינה ויציגם שם באחד הטרקלינים הגדולים. וכל העתונים מהללים ומפארים את מעשי ידיו; אך בושו לקרא אותו בשמו היהודי ויקראו לו „אשכנזי פולני" „רוסי אשכנזי", רק לא בשם יהודי.

מִבֶּרְלִין הָלַךְ נֵימַן לְהַמְבּוּרְג וַיַּצֵּג גַּם שָׁם אֶת צִיּוּרָיו וּמִשָּׁם הֱבִיאָם לְוַרְשָׁה וַיַּצִּיגֵם בְּאוּלַם „קְרִיבוֹלֶט".

וּבְכָל מָקוֹם אֲשֶׁר נֵימַן מַצִּיג אֶת צִיּוּרָיו וְאֶת תְּמוּנוֹתָיו מְשַׁבְּחִים הָעִתּוֹנִים וּמְפָאֲרִים אוֹתוֹ. אוּלָם לִקְרֹא אוֹתוֹ בְּשֵׁם יְהוּדִי יִשְׁכְּחוּ תָּמִיד.

אוּלָם צִיּוּרֵי נֵימַן בְּעַצְמָם מְעִידִים, כִּי יַד יְהוּדִי יְצָרָתַם. וְכָל עַיִן מֵבִין, בִּרְאוֹתָהּ אֶת הַשָּׂדוֹת, הַיְעָרִים וְהַנְּהָרוֹת, אֶת הַשֶּׁלֶג וְאֶת קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַשָּׁמַיִם וַעֲנָנֵיהֶם אֲשֶׁר צִיֵּר,—תַּכִּיר מִיָּד, כִּי צִיּוּרֵי אָמָּן עִבְרִי הֵם. עַל כָּל צִיּוּר וְצִיּוּר שֶׁל נֵימַן שְׁפוּכִים גַּעְגּוּעֵי עֶצֶב. הוּא מְצַיֵּר, לְמָשָׁל, יוֹם קַיִץ חַם, יוֹם חֹרֶף קַר, בָּתִּים נְמוּכִים טְבוּעִים בַּעֲרֵמוֹת שֶׁלֶג, נָהָר מְכֻסֶּה קֶרַח, עֵץ פּוֹרֵחַ בִּירֵחַ זִו, תַּלְמֵי שָׂדֶה הַנִּמְשָׁכִים רָחוֹק, רָחוֹק — וְעַל כֻּלָּם שָׁפוּךְ צֵל תּוּגַת נֶפֶשׁ עִבְרִיָּה. נִכָּר, כִּי לֵב הַצַּיָּר מָלֵא גַּעְגּוּעִים עַל שְׂדוֹתָיו, מֵימָיו וּנְהָרוֹתָיו, הָרָיו וַעֲמָקָיו, שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁם בַּמֶּרְחַקִּים—בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.